

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਿਮਾ

ਅਰਥਾਤ

ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

(ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ)

ਏ. 1776 A. D.

ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ

1970

ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ :

ਡਾਇਰੈਕਟਰ. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ,
ਪਟਿਆਲਾ ।

ਸੰਪਾਦਕ :

ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਲਾਂਬਾ

1970

ਕੀਮਤ.....3 ਰੁਪਏ 85 ਪੈਸੇ

ਛਾਪਕ :

ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ,
ਸਾਧੂ ਪ੍ਰਿੰਟਿੰਗ ਪ੍ਰੈਸ, ਖਿੰਗਰਾਂ ਗੇਟ,
ਜਲੰਧਰ ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਿਮਾ

ਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਸਿੱਖ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੇ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪਰਮਾਣੀਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰਮਾਣ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਿਕਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਧਾਨ ਲਈ ਹਵਾਲੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼', 'ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼', 'ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ' ਤੇ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਅਤਿ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਵਾਏ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਚਨਾਵਾਂ ਛਪ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ ਪਰ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਹੱਥ-ਲਿਖਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਆਰਕਾਈਵਜ਼ ਦੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤਕ ਸੁਰਖਿਅਤ ਚਲਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਖੋਜੀ ਸੱਜਣ ਗੁਰੂ ਕਾਲ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ ਰਚਿਤ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਟੁਕਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣੀਕਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

2. 1969—70 ਦਾ ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਅਨੇਕਾਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਭੇਟਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੁੱਭ ਅਵਸਰ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਜੀ ਭੱਲਾ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼' ਦਾ ਇਕ ਭਾਗ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਨੂੰ ਨਿਰੂਪਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮਾਣ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਖਰੜੇ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਵੱਖੋਂ ਵੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਦੇ ਖਰੜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕੇ, ਤੁਲਨਾ ਕਰਕੇ ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਘਾਲ ਘਾਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਰਵਸ੍ਰੀ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਅਸ਼ੋਕ, ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਖੋਜ ਸਹਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

3. ਇਸ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਈ ਛਪੇ ਪੱਖ ਉਘੜ ਕੇ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਅਵੱਸ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਰਚਨਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਾਹਿਤਕ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵੀ। ਇਸ ਲਈ ਅਜੇਹੀ ਅਮੁੱਲ ਹਰਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 500ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਸਮੇਂ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮਹਿਮਾ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਅਤਿਅੰਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪੂਰਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਗੇ। ਵਿਭਾਗ ਛੇਤੀ ਹੀ ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਕੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਭਾਗ ਦੂਜੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਵੇਗਾ।

ਦਾਸ—

ਲਾਲ ਸਿੰਘ

ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ।

ਮਾਰਚ, 1970.

GBR 5

[illegible]

ਤਤਕਰਾ

	ਪੰਨਾ
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਕਥਾ	5
ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਨਾਮ ਕਰਨ ਕੀ	6
ਬਾਲ ਵਰੇਸ ਵਿਚ ਗਿਆਨ-ਚਰਚਾ (ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਨਾਲ)	7
ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਜਨੇਊ ਪਾਉਣ ਕੀ	8
ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਪਾਂਧੇ ਕੇ ਪੜ੍ਹਾਵਨੇ ਕੀ	10
ਸਾਖੀ ਮੁੱਲਾਂ ਕੇ ਪਾਸ ਪੜ੍ਹਨੇ ਕੀ	12
ਸਾਖੀ ਉਜੜਾ ਖੇਤ ਹਰਾ ਕਰਨੇ ਕੀ	14
ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਦਰਖਤ ਤਲੇ ਸੌਨੇ ਕੀ	15
ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਵਿਵਾਹ ਕੀ	16
ਸਾਖੀ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਕੀ	19
ਖੇਤੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋ	20
ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਾ ਉਦਾਸੀਨ-ਸੁਭਾਉ	22
ਅਖੰਡ ਸਮਾਧਿਆਰੇ ਬੋਦ ਕੀ	25
ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਪਰਮ ਉਦਾਸੀ ਕੀ ਕਥਾ	27
ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਜੈਰਾਮ ਪਾਸ ਜਾਣਾ	30
ਸਾਖੀ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ	39
ਕੂੰਜਾਂ ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਚਰਚਾ	44
ਸਜਨ ਨਾਮੇ ਕਪਟ ਭਗਤ ਸੰਗ	45
ਕਾਰਮਕ ਬੈਸਨੋ ਕੀ	48
ਏਕ ਆਚਾਰੀ ਮਤ ਬੈਸਨੋ ਸੋ ਚਰਚਾ	50
ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਰਮ ਅਵਧੂਤ ਬਿਵਸਤਾ ਮੋ ਕਮਲ ਸਰਫ ਸੂਕਾ ਦੇਖ ਕਰ ਬਚਨ	52
ਬਿਲਾਸ ਕੀਆ ।	55
ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਅਉਰ ਚਲੀ	
ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਮਰਦਾਨੇ ਸੰਜੁਗਤ ਰਾਵੀ ਝਨਾਓ ਦੇਖਤੇ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਕੇ ਪਛਨ	58
ਕੋ ਚਲੇ	66
ਸ਼ਾਹ ਮੁਕੀਮ ਕੇ ਹੁਜ਼ਰੇ ਕੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਲੇ ।	71
ਸਾਖੀ ਕੋਸੇ ਸੁਵੜੇ ਕੀ	74
ਸਾਖੀ ਨਾਨੂ ਪੰਡਿਤ ਨਾਲ	78
ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਸੋ	80
ਸਾਖੀ ਕਲਿਜੁਗ ਸੋ	86
ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਿਦਰ ਸਹਰ ਨੋ ਗਏ	89
ਸਾਖੀ ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ ਸੋ ਕਟਲੀ ਬਨ ਮੋ	

ਸਾਖੀ ਰਾਜਾ ਸ਼ਿਵਲਾਭ ਕੀ	95
ਓਅੰਕਾਰ ਅਸਥਾਨ ਮੋ ਬ੍ਰਹਮਣ ਸਿਉਂ	104
ਸਾਖੀ ਸੇਤਬੰਦ ਰਾਮੇਸ਼ਰ ਕੀ ਸਿਧੋਂ ਸੋ ਗੋਸਟਿ	163
ਸਾਖੀ ਤਿਲਕੰਜੀ ਮੋ ਸਿਧੋਂ ਸਿਉ	169
ਸਾਖੀ ਕਾਵਰੂ ਦੇਸ ਕੀ	173
ਸਾਖੀ ਸੁਮੇਰ 'ਪ੍ਰਬਤ' ਕੀ	175
ਸਾਖੀ ਆਗੇ ਦੇਵਤਾ ਕੀ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਕੇ ਸਰਾਪ ਸੋ ਅਸੁਰ ਭਇਆ	190
ਸਾਖੀ ਅਗਨ ਰਿਖ ਸੋ	195
ਸਾਖੀ ਸਿਧ-ਮਤੇ ਕੀ ਜੋ ਨਾਨਕ ਮਤਾ ਹੈ	196
ਸਤਿਗੁਰ ਪੰਜਾਬ ਕੋ ਚਲੈ	200
ਸਾਖੀ ਕਿਰਾਣੇ ਅਸਥਾਨ ਕੀ	205
ਮਕੇ ਮਦੀਨੇ ਦੇਸ ਕੇ ਗਮਨ ਕੀ ਸਾਖੀ	208
ਸਾਖੀ ਰੂਮ ਕੀ ਅਰੁ ਮਦੀਨੇ ਕੀ	239
ਸਾਖੀ ਮਦੀਨੇ ਕੀ	249
ਖਾਨਵਾਦੇ ਅਰੁ ਚਾਰ ਇਮਾਮ	253
ਸਾਖੀ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਖੱਤਰੀ ਪਿਤਾ ਕੀ ਧਰਮ ਸਾਂਤ ਕੀਤੀ	260
ਬਾਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੀ	264
ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੋ ਆਵੈਗੇ	271
ਸਾਖੀ ਐਰਾਵਤੀ ਕੇ ਕੰਠੇ	279
ਸਾਖੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਕੇ ਮਿਲਾਪ ਕੀ	284
ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਨਿਤ ਕਰਮ ਕੀ	290
ਬਾਬਾ ਜੀ ਏਮਨਾਬਾਦ ਲਾਲੋ ਬਾਢੀ ਕੇ	292
ਅਚਲ-ਤੀਰਥ ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਏ	292
ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਰਹਨੀ ਬਿਲਾਸ ਕੀ	301
ਸਾਖੀ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸੇਵਕਾਂ ਆਪਨਿਆਂ ਸੋਂ	304
ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਸੇਵਕ ਬੁਢੇ ਭਾਗੀਰਥ	306
ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਅਰ ਸੇਵਕ ਸੇਵਕਾਈ	308
ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਕੀ ਪਰਮ ਪਰਤਗਿਆ ਕੀ	310
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕੋ ਖਡੂਰ ਬਸੋ ਬਾਸ	316
ਧਾਨਕਾ ਰੂਪ ਕੀ ਸਾਖੀ	321
ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਖਡੂਰ ਆਗਮਨ ਕੀ	324
ਬਹਾਵਲ ਹੱਕ ਮੁਲਤਾਨ ਕੇ ਪੀਰ ਕੀ ਸਾਖੀ	328
ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਪਰਮ ਚਲਿਤ੍ਰ	332
ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਵਨੇ ਕੀ	339

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਾਖੀ ਜਨਮ, ਜਗੁ ਗਾਵਤ ਨਿਤ ਨੀਤ ।
ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਤਿਹ ਨਾਮ ਧਰਿ, ਲਿਖੀ ਪੋਥੀ ਕੀਨੀ ਮੀਤ ॥ ੧ ॥
ਨਮੋ ਨਮੋ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ।
ਆਪ ਦੰਡਨ ਭਗਤ, ਬੰਦਨ ਜਗਤ ਮਹਾਨ ॥ ੨ ॥

ਅੰਬ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਪ੍ਰਸੰਗ¹

ਅਨਿਕ ਜੀਵ ਨਰਕ ਸੋ ਮੁਕਤਾਇ, ਸੁਰਗ ਪਠਾਇ ਬਰ ਬਚਨ ਕੀਆ :
“ਪ੍ਰਥਮ ਚਰਨ ਕਲੂ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਪਾਇ ਉਧਾਰ ਹੋਇ ।”

ਸੋਰਠਾ

ਕੋਟ ਛਿੰਨਵੈ ਜੀਵ ਮੁਕਤਾਏ ਨਰਕੋਂ ਜਨਕ ।
ਬਰ ਬਚਨ ਭਗਤ ਤਿਹ ਕੀਨ, ਤਿਹ ਹਿਤ ਹਰਿ ਗੁਰ ਬਪੁਧਾਰੇ ॥ ੩ ॥
ਅਥ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ ਸਿੰਮ੍ਰਤ ਮਤ ਸੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਲਿਖਤੇ

ਅੜਲ

ਏਕ ਸਮੈ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਦ ਬ੍ਰਹਮਾ ਪੈ ਗਏ ।
ਸੰਤ ਸਭਾ ਸੁਭ ਨਿਰਖਿ ਚਿਤਿ ਰਿਖਿ ਥਿਰ ਥਏ ।
ਤਹ ਪਰ ਸੁਆਰਥ ਹਿੱਤ, ਰਿਖੀ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਨਤੀ ਕਰੇ ।
“ਪ੍ਰਭ ! ਭਰਥ ਖੰਡ ਕਲ ਘੋੜ ਜੀਵ ਕੈਸੇ ਤਰੇ ?” ॥ ੪ ॥

ਸ੍ਰੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਾਚ ਦੋਹਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਬਿਰੰਚ ਰਿਖ ਬਿਨੇ ਸੁਨ, ਦੀਓ ਚਿਤ⁴ ਸੁਤ ਭਾਇ ।
ਅਥ ਯਾ ਮੈ ਸੰਧਾ ਨਹੀਂ, ਹਰਿ ਧਰੇ ਸੰਤ ਬੁਪੈ ਜਾਇ ॥ ੫ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਿਸੀ ਸਮੇ ਤਹ ਅਗਨਿ ਰਿਖੀਸੁਰ ਆਈਓ ।
ਕਰੀ ਡੰਡ⁶ ਪ੍ਰਕਾਸ⁷ ਬ੍ਰਹਮ ਗਨ ਗਾਈਓ ।

1. ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦੀ ਗੋਸਟਿ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ (ਹੱਥ ਲਿਖਤ) ਦੀਆਂ ਕਈ ਪ੍ਰਤੀਆਂ ਦ ਮੁਢ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ । 2. ਬ੍ਰਹਮਾ । 3. ਬੋਲਿਆ । ਭਰਿਆ । 4. ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਥੇ “ਦਿਯ ਉਤਰ” ਪਾਠ ਹੈ । 5. ਸਰੀਰ । 6. ਦੰਡਵਤ, ਡੰਡੋਤ । 7. ਨਮਸਕਾਰ ।

ਹੇ ਪ੍ਰਭ ! ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਦਿਆ ਮੋਹਿ ਦੀਜੈ ।

ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਵਿਗਿਆਨ ਸੁਖ ਸਾਂਤ ਪਤੀ ਜੈ ॥ ੬ ॥

ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਚ ਦੋਹਰਾ

ਤੁਮ ਕੋ ਗਿਆਨ ਮਸਤਕ ਲਿਖਾ, ਅਬ ਨਿਜ ਆਸ੍ਰਮ (ਜਾਇ)
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮਨਿ ਰੁਚਿ ਸਰੋ, ਹਿਰਦੈ ਸਾਂਤ ਉਪਜਾਇ ॥ ੭ ॥

ਅੜਲ

ਪੁਨਿ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਰਿਖ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਇਮ ਕਹਾ ।
ਇਕ ਸੁਰਹ¹ ਸਰਾਪਿਓ ਇੰਦ੍ਰ ਅਸੁਰ ਤਨ² ਤਿਨ ਧਰਾ ।
ਤਿਹ ਮੋਚਨ ਕਹਿਓ ਸਰਾਪ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਪਾਵਏ ।
ਕਰ ਦਰਸਨ ਸੁਰ ਤਨ ਪਾਇ, ਇੰਦ੍ਰ ਪਹਿ ਜਾਵਏ ॥ ੮ ॥
ਜਬ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਹੋਇ ਤਬੀ ਤੁਮ ਬੁਝਕਾ ।
ਪੁਨ ਆਵੈ ਤੁਮਰੇ ਪਾਸ ਆਰਾਮ ਤੁਮ ਸੂਝਾ ।
ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸਨ ਪਾਇ ਗਿਆਨ ਸੁਖ ਲੀਜੀਐ ।
ਅਖੰਡ ਸਮਾਧ ਸਮਾਇ, ਅਮਿਓ ਰਸ ਪੀਜੀਐ ॥ ੯ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਵੇ ਤੁਮਰੇ ਆਸ੍ਰਮ ਕੇ ਸਮੀਪ, ਰਹੇ ਅਸੁਰ ਤਿਹ ਤਰ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਧਿਆਨ ਮਨ ਮੋ ਧਰੋ, ਚਲ ਆਵੇ ਤੁਮਰੀ ਓਰ ॥ ੧੦ ॥
ਪੁਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਬਾਚ ਸਰਬ ਰਿਖੀ ਪ੍ਰਤ ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਿਰੂਪਨੈ ਕੀਆ ।

ਦੋਹਰਾ

ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਵੰਤ⁶ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹਿਓ ਰਿਖ, ਸਭਾ ਮਾਹਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ।
ਮਮ ਏਕ ਸਮੈ ਹਰਿ ਪੁਰ ਗਇਓ, ਸੋਭਾ ਅਮਿਤ ਅਭੰਗ ॥ ੧੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਮਮ ਹਰਿ ਪੁਰ ਜਾਇ ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੀਨਾ ।
ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਵੰਤ ਨਿਕਟਿ ਆਸਨ ਦੀਨਾ ।
ਕਰ ਜੋੜ ਸਿਧ ਰਿਖ ਬਿਨੇ ਕਰੰਤੇ ।
“ਪ੍ਰਭ ! ਭਰਥ ਖੰਡ⁷ ਕਲ ਘੋਰ ਵਰਤੰਤੇ” ॥ ੧੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਭਗਤ ਹੀਨ ਸਭ ਜਗ ਭਇਆ, ਬਢਿਉਪਾਧਿ ਅਧਿਕਾਰ ।
ਹੇ ਪ੍ਰਭ ! ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਿਨ, ਕਿਸ ਜੀਵਨ ਹੋਇ ਉਧਾਰ ?” ੧੩ ॥

1. ਸੁਰ (ਦੇਵਤੇ) ਨੂੰ । 2. ਅਸੁਰ (ਦੈਤ) ਦਾ ਤਨ (ਸ਼ਰੀਰ) । 3. ਥਾਂ । 4. ਵਲ. ਤਰਫ ।
5. ਕਥਨ । 6. ਮਿਹਰਬਾਨ । 7. ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ।

ਸੋਰਠਾ

ਬਿਗਸ ਕਹਿਓ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ¹, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਛ ਕਰ ਮੋਰ ਢਿਗ² ।

“ਪ੍ਰਗਟਾਵੇਂ ਭਗਤ ਬਿਸਾਲ, ਮਾਤ ਲੋਕ ਧਰਿ ਸੰਤ ਬਪੁ ॥ ੧੪ ॥

ਮਧੁਭਾਰ ਛੰਦ

ਸੁਨ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇਵ ! ਨਿਜ ਮੋਰ ਭੇਵ ।

ਲੇਵੋ ਅਵਤਾਰ । ਬਪ ਸੰਤ ਧਾਰ ।

ਜਗ ਭਗਤ ਹੀਨ । ਪਾਪਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ।

ਦੇ ਭਗਤ ਚਾਰ³ । ਕਰ ਹੋ ਉਧਾਰ ॥ ੧੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਧਰੋਂ ਅਵਤਾਰ ਨਿਰੰਜਨੀ, ਮਾਇਆ ਕੀ ਨਹੀਂ ਲੇਸ ।

ਲੇ ਭਗਤ ਸਕਤ ਸੰਗ ਅਵਤਰੋਂ, ਧਰੋਂ ਸੰਤ ਕੋ ਭੇਸਾ ॥ ੧੬ ॥

ਪ੍ਰਥਮ ਚਰਨ ਕਲਜੁਗ ਬਿਖੈ, ਪੰਚ ਸਹੰਸ ਕੇ ਅੰਤ ।

ਕੁਲ ਛਤ੍ਰੀ ਦੇਸ ਪੰਚਾਲ⁴ ਸੋ, ਸਤਿਨਾਮ ਧਰਿ ਮੰਤ । ੧੭ ॥

ਬ੍ਰਹਮ ਕਿਰੂਪਨ ਹਰਿ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਮਾਪਤੰ ।

ਆਗੇ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਦ ਜੀ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੋ ਪੰਚਾਲ
ਦੇਸ ਚਲੇ, ਮਾਰਗ ਮੋ ਭਰਥਰ ਨਾਥ ਜੀ ਮਿਲੇ, ਪ੍ਰਸੰਗ
ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਆ ।

ਦੋਹਰਾ

ਚਲੇ ਦੇਸ ਪੰਚਾਲ ਮੋ, ਦੇਵ ਰਿਖ⁵ ਦਰਸਨ ਸੰਤ ।

ਮਾਰਗ ਮੋ ਭਰਥਰ ਮਿਲੇ, ਪ੍ਰਫਤ ਗਿਆਨ ਕੋ ਤੰਤ ॥ ੧੮ ॥

ਅਕਰਾ ਛੰਦ

ਨਾਰਦ ਬਿਚਾਰ ਕੀਨਾ । ਪੰਚਾਲ ਮੋਗੁ⁷ ਲੀਨਾ ।

ਮਨ ਦਰਸ ਨੇਮ ਜਾ ਕੇ ਅਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਹੀਏ ਧਾਰਾ ॥ ੧੯ ॥

ਤਪ ਕਰਤ ਮਿਲੇ ਭਰਥਰ । ਜਿਹ ਨਾਥ ਕੀਨ ਅਸਥਿਰ ।

ਨਿਰਖੰਤ ਦੇਵ ਰਿਖਿ ਕੋ, ਨਿਜ ਸੀਸ ਚਰਨ ਧਾਰਾ ॥ ੨੦ ॥

ਹਿਤ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਅਧੀਨਾ । ਰਿਖ ਸੋ ਕਹਾ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ।

“ਤਪ ਜੋਗੇ ਧਿਆਨ ਕੀਨੇ, ਨਹੀਂ ਸਾਂਤਿ ਮਨ ਬੀਚਾਰਾ ॥ ੨੧ ॥

1 ਕ੍ਰਿਪਾਲ । 2 ਨੇੜੇ, ਕੋਲ । 3 ਸੁੰਦਰ । 4 ਹਜ਼ਾਰ । 5 ਭਾਵ-ਪੰਜਾਬ, ਜਮਨਾ ਦੇ ਨੇੜੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ । 6 ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਛੰਦ ਅੰਕ ੧੮ ਤੋਂ ੨੭ ਤਕ ਦਾ ਪਾਠ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ । 7 ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰਿਖੀ । 8 ਮਾਰਗ, ਰਸਤਾ ।

ਹੋ ਸੰਤ ਰਿਖ ਦਿਆਲੰ । ਦਿਹੂ ਗਿਆਨ ਮਹ ਬਿਸਾਲੰ ।

ਜਾਗ ਕਵਨ ਮੈ ਕਵਨ ਹੋ ਤੁਮ ਗਿਆਨ ਕੇ ਦਾਤਾਰ ॥ ੨੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਦ ਭਰਥਰ ਕਹਿਓ, ਤੁਰ ਮਸਤਕ ਗਿਆਨ ਕੋ ਲੇਖ ।

“ਕੋਊ ਕਾਲ ਈਹਾ ਤਪ ਕਰੋ, ਤੁਹਿ ਮਿਲੇ ਗੁਰ ਸੰਤ ਅਲੇਖ ॥ ੨੩ ॥

ਭਰਥਰ ਬਾਚ ਦੋਹਰਾ

“ਹੇ ਰਿਖ ! ਕਹਾਂ ਵੈ ਸੰਤ ਹੈ, ਜੋ ਦੇਵੈ ਮੋ ਕੋ ਗਿਆਨ ।

ਸੀਸ ਚਟਨ ਕਰ ਮਗ ਚਲੋ, ਪਾਵੋ ਪਦ ਨਿਰਬਾਨ” ॥ ੨੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਕਹਾ ਰਿਖੀ, “ਹਰਿ ਬਪੁ ਧਰਿਓ, ਸੰਤ ਰੂਪ ਅਵਤਾਰ ।

ਆਇ ਹੈ ਤੁਮਰੇ ਪਾਸ ਵੈ ਸੰਸਾ ਕਰੈ ਨਿਵਾਰਿ” ॥ ੨੫ ॥

ਚੌਪਈ

ਭਰਥਰ ਤੋਖਿ ਰਿਖ ਚਲੇ ਪੰਚਾਲ । ਪਰਮ ਹੰਸ ਰਿਖ ਭਗਤ ਬਿਸਾਲ ।

ਨਿਕਦਾਨੇ ਦਿਨ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ । ਜਿਹ ਭਾਤ ਸੁਨਾ ਤਿਵ ਕਹੋ ਬਿਚਾਰ ॥ ੨੬ ॥

ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਨਾਰਦ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਮਾਪਤੰ ।

ਅਥ ਪੋਥੀ ਭਾਖਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਬਿਧਿ

ਚੌਪਈ

ਦਿਵਸ ਏਕ ਮਨ ਭਇਆ ਉਮਾਹਾ । ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਲਿਖ ਲੀਜੈ ਲਾਹਾ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ । ਮਹਾ ਭੈ ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨ ॥ ੨੭ ॥

ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਤੇ ਆਇ ਜੋ ਸਾਖੀ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਿਖਨ ਜੋ ਮੁਖ ਭਾਖੀ ।

ਗੁਰ ਕੁਲ ਪੁਰਖਨ ਜੋ ਮੁਖ ਕਹੀ । ਤਾਮੋ ਰਤਨ ਚੁਨਿ ਹਿਰਦੈ ਗੰਹੀ ।

ਗੁਰ ਆਗਿਆ ਪਾਇ ਤਬ ਭਾਖਾ ਕੀਨੀ । ਲਿਖੀ ਸੰਛੋਪ ਰਤਨ ਜੋ ਚੀਨੀ ।

ਬਹੁਤ ਜਤਨ ਮੈਂ ਜਪ ਤਪ ਕੀਨਾ । ਅਰ ਸੰਤ ਸਰਨ ਮਨ ਰਹਿਓ ਅਧੀਨ” ॥ ੨੮ ॥

ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਅਮਰਦਾਸ ਕੁਲ ਚਾਰੁ । ਮੋਹਰੀ ਸਤ ਸਨਮੁਖ ਪਰਵਾਰ ।

ਦਸੋ ਸਰੂਪ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕੀਨਾ । ਸਰੂਪ ਚੰਦ¹ ਗੁਰ ਚਰਨ ਅਧੀਨਾ ॥ ੨੯ ॥

1. ਭਾਵ-ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਦਾਸ. ਭੱਲਾ (ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਲੇਖਕ) ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰ-ਕਥਾ

ਦੋਹਰਾ

ਹਰਿ ਭਇਓ ਅਵਤਾਰ ਨਿਰੰਜਨੀ, ਸੰਤ ਰੂਪ ਤਨ ਧਾਰ ।
ਕਾਰਨ ਤਾਰਨ ਜਗਤ ਕੋ, ਕਰ ਹੈ ਭਗਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ॥ ੧ ॥
ਧੰਨ ਦੇਸ, ਧੰਨ ਨਗਰ ਸੋ, ਧੰਨ ਬਚਨ ਕੁਲ ਸੋਇ ।
ਧੰਨ ਸਮਾ, ਧਨ ਮਾਤ ਪਿਤ, ਧਨ ਸੰਤ ਜਨਮ ਗ੍ਰਹ ਹੋਇ ॥ ੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸਮੇਤ ਬਿਕ੍ਰਮ ਨਿਪਤ ਕੋ, ਪੰਦਰਹ ਸਹਸ^੨ ਪਚੀਸ ।
ਬੈਸਾਖ ਸੁਦੀ ਤਿਥ ਤੀਜ ਕੰ^੩ ਧਰਿਓ ਸੰਤ ਬਪੁ ਈਸ ॥ ੩ ॥

ਚੌਪਈ

ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਕੇ ਧਾਮੰ । ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਦੇਵੀ ਤਿਪਰੋ^੪ ਨਾਮੰ ।
ਬੇਦੀ ਕੁਲ ਪਾਵਨ ਸੁਭ ਚਾਗਿ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰ । ॥ ੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਜਗਤ ਸੋ, ਭਇਆ ਮੰਗਲ ਤ੍ਰਈ^੫ ਲੋਕ ।
ਉਦੇ ਭਇਓ ਰਵਿ ਗਿਆਨ ਕੋ, ਮਿਟਜੋ ਤਿਮਰ ਅਗਿਆਨ ਵਿਜੋਗ । ॥ ੫ ॥

ਮਕਰਾ ਛੰਦ

ਮੁਨ ਜਨ ਰਿਖੀ ਸੁਹਾਏ^੬ । ਮੰਗਲ ਸੁ ਚਾਰ ਗਾਏ ।
ਸਭ ਸਿਧ ਜੋਗ ਰੂਪੰ, ਜੈ ਜੈ ਸਬਦ ਉਚਾਰਾ । ॥ ੬ ॥
ਨਉ ਨਾਬ^੭ ਛੈ ਜਤੀਯੰ^੮ । ਚੋਸਠ ਜੋਗਨੀਅੰ ।
ਬਾਵਨ^੯ ਜੋ ਬੀਰ ਗਾਢੇ, ਮੰਗਲ ਸਬਦ ਪੁਕਾਰ । ॥ ੭ ॥
ਕਿੰਨਰ ਸੁ ਜੱਛ ਜੇਤੇ, ਗੰਧਰਬ ਰਾਗ ਕੇ ਬੇਤੇ ।
ਅਪਸਰਾ ਦੇਵ ਕੰਨਿਆ, ਬਾਜੰਤ ਨਿਰਤਕ ਕਾਗ । ॥ ੮ ॥

2. ਸੈ (ਸੈ) । 3. ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਦੀ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ ਕੱਤਕ ਸੁਦੀ ੧੫ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਪਰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੋ ਹੁਣ ਹਾਫਿਜ਼ਾਦਾਦ, ਸਿੰਘ ਸਤਾ ਜਾਂ ਵਿਲਾਇਤ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ, ਵਿਸਾਖ ਸੁਦੀ ੩ ਦਾ ਜਨਮ ਹੀ ਸਹੀ ਮੰਨਿਆ ਹੈ । 4. ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜਾ ਅੰਮਾ ਬੀਬੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । 5. ਤਿੰਨ । 6. ਰਿਖੀ, ਸੁ ਆਏ । 7. ਗੋਰਖ, ਮਛੰਦ ਨਾਥ ਆਦਿ । 8. ਲਛਮਨ, ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਆਦਿ । (ਦੇਖੋ, ਗੁਰਸਬਦ ਰਤਨਾਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਕ੍ਰਿਤ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ) । 9. ਖਵੰਜਾ ।

ਭਇਆ ਧੁਨ ਅਨੰਦ ਪੂਰਨ, ਅਗਿਆਨ ਸੋਕ ਚੂਰਨ ।
ਓਅੰਕਾਰ ਧੁਨ ਕੋਲਾਹਲ, ਭਇਆ ਰਾਮ ਕੋ ਅਖਾਰਾ । ॥ ੯ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸਭ ਸੰਤਨ ਦਰਸਨ ਕਰਿਓ, ਸਤਿਗੁਰ ਲੀਓ ਅਵਤਾਰ ।
ਆਸਿਖ ਦੀਨੀ ਸੰਤ ਮੁਨ, ਆਗਮ ਕਰ ਬੀਚਾਰ । ॥ ੧੦ ॥

ਸਰਬ ਸਿਧ ਮੁਨ ਜਨ ਕੀ ਅਸੀਸ

ਦੋਹਰਾ

ਹੋ ਹਰਿ, ਸੰਤ, ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ, ਕੀਜੈ ਜਗ ਭਗਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ।
ਦਸ ਸਰੂਪ ਦਸ ਨਾਮ ਧਰ, ਕਰ ਹੋ ਜਗਤ ਉਧਾਰ । ॥ ੧੧ ॥

ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੋਹਰਾ

ਕਿਮ ਏਕ ਰੂਪ ਹੋਇ ਰੂਪ ਦਸ, ਕਿਮ ਏਕ ਨਾਮ ਦਸ ਨਾਮ ।
ਯਾ ਮੋ ਕੋ ਪ੍ਰਭਤਾ ਨਿਮਤਿ, ਭਏ ਨਿਹਕਾਮ ਸਕਾਮ । ॥ ੧੨ ॥
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਇਕ ਅੰਕ ਨਿਧ, ਭਗਤ ਲਗੀ ਤਿਹ ਸੁੰਨ ।
ਭਗਤ ਸੁੰਨ ਲਾਗਤ ਬਢਿਓ, ਨਾਮ ਰੂਪ ਦਸ ਗੁੰਨ । ॥ ੧੩ ॥

ਸੰਕਾ ਨਿਵਾਰਨ ਦੋਹਰਾ

ਕਰ ਆਸਖ¹ ਗਮ ਨੇ ਸਰਬ, ਬਡਭਾਗੀ ਸਭ² ਸੰਤਿ ।
ਸਾਂਤ ਭਈ ਸਭ ਜਗਤ ਮੋ, ਫੂਲੀ ਭਗਤ ਬਸੰਤ । ॥ ੧੪ ॥
ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰ ਮੰਗਲ ਸੁਨੇ, ਜੋ ਸਿਖ ਮਨ ਹੁਲਸਾਇ ।
ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਹਿਰਦੇ ਬਸੈ, ਅਗਿਆਨ ਦੇਖ ਮਿਟਿ ਜਾਇ । ॥ ੧੫ ॥
ਇਤ ਸ੍ਰੀ ਜਨਮ ਮੰਗਲ ਅਵਤਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕੋ ਸੰਪੂਰਨ । ॥ ੧ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਨਾਮ ਕਰਨ ਕੀ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ

ਦੋਹਰਾ

ਵਡਭਾਗੀ ਤੇ ਜਨ ਭਏ, ਜਿਨ ਨਾਮ ਕਰਨ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇਖਿ ।
ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੁਲ ਜਮ ਬਿਪ੍ਰ ਸਭ, ਨਿਰਖ ਮੁਖ ਪੁਰਖ ਅਲੇਖ । ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਭਏ ਇਕਤ੍ਰ ਕੁਲੁ ਜਨ ਪਰਵਾਰ । ਮਿਲ ਪ੍ਰੋਹਤ ਬਿਪ੍ਰ ਕੀਆ ਕੁਲ ਆਚਾਰ ।
ਜਥਾ ਜਠੇ ਪੂਜਾ ਕਰੀ । ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਬਿਧ ਸਭ ਅਨੁਸਾਰੀ । ॥ ੨ ॥

-
1. ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ।
 2. ਵਡ (ਪਾਠਾਂਤਰ) ।

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਮਨ ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਜਗਤ ਸੁਤ¹ ਧੰਨ ।
 ਪੁਨਿ ਪੁਰੋਹਤ ਨਾਮ ਬਿਚਾਰਨ ਲਾਗਾ । ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਅਨਭੈ ਅਨੁਰਾਗਾ । ॥ ੩ ॥
 ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਹਰਿ ਦਿਆਲ ਮੁਖ ਦੇਖਾ । ਗਿਆਨ ਭਾਨੁ ਆਨੰਦ ਵਿਸੇਖਾ ।
 ਕਮਲ ਨੈਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸ ਭਰੇ । ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਪੁਰੋਹਤ ਨਿਸਤਰੇ । ॥ ੪ ॥
 ਧਨ ਧਨ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੁਲ ਲੋਗਾ । ਜਿਨ ਹਰਿ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਭਇਆ ਸੰਜੋਗਾ ।
 ਜਿਹ ਕੁਲ ਸਤਿਗੁਰ ਲੀਨ ਅਵਤਾਰ । ਪਿਤ੍ਰ ਜਠਰੇ ਭਏ ਉਧਾਰ । ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਅਨਭੈ ਮੁਖ ਪੁਰੋਹਤ ਕਹਿਓ, ਜਬ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਉਚਾਰ ।
 ਉਮਗਿਓ ਆਨੰਦ ਸਭ ਹੀਏ, ਸੁਨ ਅਨਹਦ ਧੁਨ ਸੁਖ ਸਾਰ । ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਿਲਵੰਡੀ ਰਾਇ ਬੁਝਾਰ ਕੀ, ਜਨਮ ਭੂਮ ਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
 ਵਡ ਭਾਗੀ ਜਗ² ਭੂਮ ਵਹ, ਸਿਰ ਨਿਆਵਤ ਭੂਪਾਲਿ³ । ॥ ੭ ॥
 ਜਹ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਉਚਾਰ ਹੋਇ, ਸਦ ਮੰਗਲ ਤਹ ਹੋਇ ।
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੁ ਦਿਆਲ, ਭਵ ਨਿਧ ਤਾਰਨ ਸੋਇ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ । ॥ ੮ ॥

ਬਾਲ ਵਰੇਸ ਵਿਚ ਗਿਆਨ-ਚਰਚਾ

ਸਾਖੀ ਜਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਖੋੜਸ⁴ ਦਿਨ ਕੇ ਭਏ ।
 ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਖ ਜੀ ਆਏ ਉਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਇਆ ।
 ਸੋ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਦਿਨ ਖੋੜਸ ਕੇ ਬਾਬਾ ਭਏ, ਬਾਲ ਮੁਕੰਦ ਦਿਆਲ ।
 ਕਮਲ ਨੈਨ ਸੁੰਦਰ ਸੁਭਗ, ਸੋਭਾ ਬਨੀ ਵਿਸ਼ਾਲ । ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਢਲੀ ਦੋਪਹਰ ਭੀਤ ਪਰਛਾਈ, ਲੀਏ ਦਿਆਲ ਗੋਦ ਮਾਤਾ ਤਹ ਆਈ ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਹੀਏ ਲਾਇ ਸੈਨ ਤਹਾ ਕੀਨਾ । ਜਿਸ ਮਨਿ ਭੁਯੰਗ ਰਾਖਤ ਮਨ ਚੈਨਾ । ॥ ੨ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਆਗਨ ਮੋ ਆਏ । ਆਗੇ⁵ ਅਲਖ ਸੁਖ ਸ਼ਬਦਿ ਸੁਨਾਏ ।
 ਦੀਆ ਉਤਰ ਦਿਆਲ ਗਿਆਨ ਰਸ ਪਾਗੇ, “ਅਲਖ ਕਬੀ ਸੋਵੇ ਨਹੀਂ ਜਾਗੇ ।” ॥ ੩ ॥

1. ਸਭ । 2. ਵਡ । 3. ਭੂ (ਪ੍ਰਿਥਵੀ) ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ ਰਾਜੇ । 4. ਸੋਲਹ (ਸੋਲਾਂ) । 5. ਜਾਗੇ ।

ਸੁਨ ਯਹ ਵਚਨ ਨਾਥ ਮਗਨਾਨੇ । ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਬਾਬਾ ਕਰਿ ਜਾਨੇ ।
ਤਬ ਤੀਨ ਬਾਰ ਦੀਆਂ ਨਾਥ ਪ੍ਰਦੱਖਨਾ 'ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਉ' ਕਹਾ ਸੰਤ ਬਿਚਛਨਾ । ॥ ੪ ॥
ਗੁਰ ਬਾਲ ਸਰੂਪ ਦੀਆਂ ਉਤਰ ਸਾਰ । "ਵਾਰਿਆਂ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ।"
ਸੁਨ ਉਤਰ ਭਏ ਨਾਥ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਧੰਨ ਧੰਨ । ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਦੇਖਿ ਚਰਿਤ੍ਰ ਸਭ ਲੋਕ ਗ੍ਰਿਹ, ਮਨ ਮੋ ਭਏ ਬਿਸਮਾਦ ।
ਇਹ ਜੋਗੀ ਕਛੁ ਟੋਨਾ¹ ਕਰੈ, ਦੇਖਾ ਬੇ ਮਿਰਜਾਦ । ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਦੇਖ ਲੋਗ ਗ੍ਰਿਹ ਭਏ ਅਧੀਨ । "ਹੇ ਨਾਥ ! ਪ੍ਰਦੱਖਨ ਕਿਸੁ ਤੁਮਕੀਨ ?"
ਇਹ ਬਾਲਕ ਦੀ ਰਛਿਆ ਕੀਜੈ । ਕਰੋ ਬਿਰਤੰਤ ਤਬ ਸਾਤ ਪਤੀਜੈ । ॥ ੭ ॥
ਸੁਨ ਹਸੇ² ਨਾਥ ਮੁਖ ਵਚਨ ਬਖਿਆਨਾ ।³ ਹੇ ਮਾਈ ਤੁਮ ਕੌ ਨਹੀਂ ਗਿਆਨਾ ।
ਇਹ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ਪਰ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ । ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇ ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ॥੮॥
ਮੈਂ ਗੋਰਖ ਹੋ ਦਰਸਨ ਕੀਆ ਸੰਤ ਕਛੁ ਭੈ ਮਤ ਕਰੋ ਤੰਤ ਨਹੀਂ ਸੰਤ ।
ਇਹ ਕਹਿਤ ਬਚਨ ਭਏ ਨਾਥ ਅਲੋਪਾ ਜ। ਕੇ ਸਮਸਰ ਪ੍ਰਗਟ ਗੋਪ । ॥ ੯ ॥
ਦੇਖ ਸਭਨ ਭਇਆ ਹਰਖ ਬਿਸਮਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਨੀ ਕੋਇ ਸੰਤਨ ਮਿਰਜਾਦਾ ।
ਤਬ ਜਗੇ ਪ੍ਰਭ ਬਾਲਕ ਨਿਆਈ । ਜਾਨੇ ਬਾਲਕ ਕਛੁ ਜਾਨਤ ਨਾਹੀ । ॥ ੧੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸਭ ਜਗ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿਆ, ਨਹੀਂ ਜਾਨੈ ਮਹਿਮਾ ਸੰਤ ।
ਬਡ ਭਾਗੀ ਜਗ ਮੈਂ ਕੋਈ, ਭੇਟੇ ਸੰਤ ਅਨੰਤ । ॥ ੧੧ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰਾ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ । ॥ ੩ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਜਗਿਯੋਪਵੀਤ⁵ ਕੀ

ਦੋਹਰਾ

ਜਿਉਂ ਬਾਲ⁶ ਚੰਦ ਦਿਨ ਦਿਨ ਬਢੈ, ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਸੇਖ ।
ਤਿਉਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਰੂਪ ਕੀ, ਸੋਭਾ ਅਮਿਤ ਅਲੇਖ ।

1. ਟੂਨਾ । 2. ਇਹ । 3. ਬਖਾਨਾ । 4. ਅਸਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਇਥੇ 'ਬਿਲੇਖ' ਪਾਠ ਹੈ, ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 'ਅਲੇਖ' ਸ਼ਬਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।
5. ਜਨੇਊ । 6. ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਚੰਦ. ਅਰਥਾਤ-ਚੰਦ ਵਰਗਾ ਬੱਚਾ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ) ।

ਜੋ ਦੇਖੇ ਰੂਪ ਦਿਆਲ ਕੋ, ਮਨ ਤਨ ਹੋਇ ਅਨੰਦ ।
ਭਾਵਨ ਹੈ ਸਭ ਜਗਤ ਕੋ, ਰਵਿ¹ ਕਮਲ, ਕੁ ਮੁਦਨੀ² ਚੰਦ । ॥ ੨ ॥

ਅੜਿਲ ।

ਜਬ ਸਾਤ ਬਰਖ ਕੋ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਭਇਓ ।
ਜਗਿਓਪਵੀਤ ਕੋ ਧਾਰਨ ਕਾਲੂ ਜੀ ਚਹਿਓ ।
ਹਰਿ ਦਿਆਲ ਕੁਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਲੀਓ ਬੁਲਾਇ ਕੈ ।
ਹੋ, ਅਬ ਕਹੋ ਜਨੇਊ ਕਰਮ ਸੁਭ ਦਿਨ ਠਹਿਰਾਇ ਕੈ । ॥ ੩ ॥
ਭਏ ਇਕਤਰ ਕੁਲ ਲੋਕ ਬਿਪ੍ਰ ਸਭ ਆਇ ਕੈ ।
ਬੇਦ ਦੀਤਿ ਸਭ ਕਰੀ, ਬਿਧਵਤ ਮਨ ਭਾਇ ਕੈ ।
ਜਗਿਓਪਵੀਤ ਪੜ, ਮੰਤ੍ਰ ਦਿਆਲ ਪਹਿਰਾਇਆ ।
ਹੋ, ਤਬ ਹਸ ਬੋਲੇ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨਾਇਆ । ॥ ੪ ॥

(ਵਾਰ ਆਸਾ) ਸਲੋਕ³ ।

ਦਇਆ ਕਪਾਹ ਸੰਤੋਖੁ ਸੂਤੁ, ਜਤੁ ਗੰਢੀ ਸਤੁ ਵਟੁ ।
ਏਹੁ ਜਨੇਊ ਜੀਅ ਕਾ, ਹਈ ਤ ਪਾਂਡੇ ਘਤੁ ।
ਨਾ ਏਹੁ ਤੁਟੈ, ਨਾ ਮਲ ਲਗੈ, ਨਾ ਏਹੁ ਜਲੈ ਨਾ ਜਾਇ ।
ਧੰਨ ਸੁ ਮਾਣਸ ਨਾਨਕਾ, ਜੋ ਗਲਿ ਚਲੇ ਪਾਇ ॥⁴
ਤਗ ਕਪਾਹ ਹੁ ਕਤੀਐ, ਬਾਮਣ ਵਟੇ ਆਇ ।
ਕੁਹਿ ਬਕਰਾ ਰਿਨ੍ਹਿ ਪਾਇਆ, ਸਭ ਕੋ ਆਖੈ ਪਾਇ ।
ਹੋਇ ਪੁਰਾਨਾ ਸੁਟੀਐ, ਭੀ ਫਿਰ ਪਾਈਐ ਹੋਰੁ ।
ਨਾਨਕੁ ਤਗੁ ਨਾ ਤੁਟਈ, ਜੇ ਤਗਿ ਹੋਵੈ ਜੋਰੁ । ॥ ੨ ॥
ਨਾਇ ਮੰਨਿਐ ਪਤਿ ਉਪਜੈ, ਸਾਲਾਹੀ ਸਚੁ ਸੂਤੁ ।
ਦਰਗਹ ਅੰਦਰਿ ਪਾਈਐ, ਤਗੁ ਨਾ ਤੁਟਸਿ ਪੂਤੁ ।
ਤਗੁ⁵ ਨਾ ਇੰਦ੍ਰੀ ਤਗੁ ਨ ਨਾਰੀ । ਭਲ ਕੇ ਥੁਕ ਪਵੈ ਨਿਤ ਦਾੜੀ ।
ਤਗੁ ਨ ਪੈਰੀ, ਤਗੁ ਨਾ ਹਥੀ । ਤਗੁ ਨ ਜਿਹਵਾ ਤਗੁ ਨਾ ਅਖੀ ।

1. ਸੂਰਜ । 2. ਕਮਲਿਨੀ, ਭੰਬੂਲ, ਕੰਮੀ । 3. ਮਹਲਾ ੧ । 4. ਇਥੇ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਸ਼ਲੋਕ ਦੀਆਂ ਅਗਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ--

“ਚਉਕੜਿ ਮੁਲਿ ਅਣਾਇਆ, ਬਹਿ ਚਉਕੈ ਪਾਇਆ ।
ਸਿਖਾ ਕੰਨਿ ਚੜਾਈਆ, ਗੁਰੁ ਬਾਹਮਣੁ ਥਿਆ ।
ਉਹ ਮੁਆ ਓਹੁ ਬੜਿ ਪਇਆ, ਵੇਤਗਾ ਗਇਆ ।
ਮਃ ੧ । ਲਖ ਚੋਰੀਆ ਲਖ ਜਾਰੀਆ, ਲਖ ਕੂੜੀਆ ਲਖ ਗਾਲਿ ।
ਲਖ ਠਗੀਆਂ ਪਹਿਨਾਮੀਆ, ਰਾਤਿ ਦਿਨਸ ਜੀਅ ਨਾਲਿ । 5. ਮਃ ੧

ਵੇ ਤਗਾ ਆਪੇ ਵਤੈ । ਲੇ¹ ਧਾਗੇ ਅਵਰਾ ਅਤੈ ।
 ਲੇ ਭਾੜਿ ਕਰੇ ਵੀਵਾਹੁ² । ਕਢਿ ਕਾਗਦ³ ਦਸੇ ਰਾਹ ।
 ਵੇਖੋ⁴ ਲੋਕਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ । ਅਨਿ ਅੰਧਾ ਤੇ⁵ ਨਾਮ ਸੁਜਾਣੁ ॥ ੨ ॥

ਅੜਿਲ

ਜਬ ਅਨਭੈ ਇਹ ਅਸਲੋਕ, ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਸੋ ਕਹੈ ।
 ਸੁਨ ਬ੍ਰਹਮਨ ਕੁਲ ਕੇ ਲੋਕ, ਸਕਲ ਬਿਸਮੈ⁶ ਭਏ ।
 ਇਹ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਦਿਖਾਇ, ਬਾਤ ਐਸੇ ਕਹੈ ।
 ਹੋ ਕਛੁ ਲਖੇ ਨ ਜਾਨੋ ਕੋਇ, ਅਗਮ ਸਤ ਸੰਤ ਹੈ ॥ ੫ ॥
 ਕਰੇ ਬਚਨ ਬਧਾਈ ਲੋਕ, ਸਕਲ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ⁷ ਗਏ ।
 ਭਇਆ ਕਾਰਜ ਪੂਰਨ ਸਫਲ, ਸਗਲ ਮੰਗਲ ਭਏ ।
 ਯਹ ਚਲਿਤ ਅਨੂਪਮ ਦੇਖਿ, ਸਕਲ ਚਰਚਾ ਕਰੇ ।
 ਹੋ, ਇਹ ਬਡੇ ਭਾਗ ਤੇ ਸੁਤ ਕਾਲੂ ਗ੍ਰਿਹ ਉਤਰੇ ॥ ੬ ॥
 ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰਿ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥ ੮ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਪਾਂਧੇ ਕੇ ਪੜਾਵਨੇ ਕੀ

ਦਹਰਾ

ਵਿਦਿਆਨਿ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਕੇ, ਸੁਭ ਦਿਨ ਕਰਿ ਬਿਚਾਰ ।
 ਪਾਂਧੇ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਲੇ ਗਏ, ਲਿਖੀ ਪਟੀਆ ਅਖਰ ਸੁਧਾਰ ॥ ੧ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ ।

ਪਟੀਆ ਲਿਖੀ ਕਰੁ ਸਗੁਨ । ਭਏ ਦੇਖ ਬਾਬਾ ਮਗਨ ।
 ਸਭਹ ਬਧਾਈ ਦੀਨ । ਕੁਲ ਰੀਤ ਸਗਲੀ ਕੀਨ ॥ ੨ ॥
 ਪੁਨ ਗਏ ਗ੍ਰਿਹ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ । ਆਏ ਬਹੜ ਚਟਸਾਲ⁸ ।
 ਨਹੀਂ ਪੜੇ, ਨਾਹੀਂ ਕਿਛੁ ਲਿਖੇ । ਵਿਦਿਆ ਨਹੀਂ ਕੋਊ ਸਿਖੇ ॥ ੩ ॥
 ਵਿਸਮਾਦ ਹੋਇ ਬਹਿ ਰਹੇ । ਪਾਧਾ ਬਹੁਤ ਬਿਧ ਕਹੇ ।
 “ਪੜੀਏ ਪਹਾਰੇ ਮੀਤ ! ਜਮਾ ਖਰਚ ਕਰੀਏ ਚੀਤ” ॥ ੪ ॥
 ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਖ ਰਾਸ । “ਯਹ ਗ੍ਰਸਨ ਕੀ ਹੈ ਫਾਸ ।
 ਜਿਸ ਪੜ੍ਹੇ ਬਡੇ ਜੰਜਾਲ । ਸਭ ਝੂਠ ਖਾਮ⁹ ਖਿਆਲ” ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨ ਪਾਧਾ ਚਕ੍ਰਿਤ ਭਇਆ, ਪੁਨ ਪੂਛਾ ਕਰਿ ਬੀਚਾਰਿ ।

1. ਵਟਿ । 2. ਵੀਆਹੁ । 3. ਕਾਗਲੁ । 4. ਸੁਣਿ ਵੇਖਹੁ । 5. ਇਥੇ ‘ਤੇ’ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ।
 6. ਵਿਸਮਾਦ, ਅਸਚਰਜ । 7. ਜੋ । 8. ਅਰਥਾਤ-ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ । 9. ਕੱਚਾ ।

“ਇਹ ਸਭ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਕ ਕੀ, ਕਿਆ ਪੜੀਐ ਹੋਇ ਛੁਟਕਾਰ ॥” ੬ ॥

ਤਬ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਪਾਂਧੇ ਕੋ ਉਪਦੇਸੁ ਸਬਦੁ ਉਚਾਰ ਕੀਆ ।

ਸ੍ਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧

ਜਲ ਮੋਹ ਘਸ ਮਸੁ ਕਰਿ, ਮਤ ਕਾਗਦ ਕਰਿ ਸਾਰ ।

ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ ਚਿਤ ਲਖਾਰੀ ਗੁਰ ਪੁਛ ਲਿਖ ਬੀਚਾਰਿ ।

ਲਿਖ ਨਾਮੁ ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ ਲਿਖੁ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ ।

ਪੜ੍ਹਿਆ¹ ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖ ਜਾਣੁ । ਜਿਥੇ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ, ਹਥ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ ।

ਹੇ ਪਾਂਧਾ ਜੀ ! ਮਹਾ ਮੋਹਿ ਕੋ ਜਲਾਇ ਮਸ ਕੀਜੀਏ । ਬੁਧ ਰੂਪੀ ਕਾਗਦ ਭਾਵ ਕੀ ਲੇਖਨ ਅਰ ਚਿਤ ਲਿਖਾਰੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨ ਹਿਰਦੇ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਨਾ ਅਰ ਸਦਾ ਬਿਚਾਰਨਾ, ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਨੇ ਸੋ ਛੂਟਨ ਹੋਤਾ ਹੈ ! ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ! ਐਸਾ ਲੇਖਾ ਬੁਧਵਾਨ ਜਾਨਤੇ ਹੈ । ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਮੇਂ ਇਹੁ ਕਾਮ ਕਾ ਨਿਸਾਨ ਹਾਬ ਹੋਇ ।

ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ

ਆਗੇ ਮਿਲਨਿ² ਵਡਿਆਈਆ, ਸਦ ਖੁਸੀਆ ਸਦ ਚਾਉ ।

ਤਿਨ ਮੁਖਿ ਟਿਕੇ ਉਜਲੇ³, ਜਿਨ ਮੁਖ⁴ ਸਚਾ ਨਾਉ ।

ਕਰਮਿ ਹੋਵੈ⁵ ਤਾ ਪਾਈਐ, ਨਾਹੀ ਗਲੀ ਵਾਉ ਦੁਆਉ ॥ ੨ ॥

ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ! ਜੋ ਨਾਮ ਕਾ ਲੇਖਾ ਲਿਖਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ

ਹਜ਼ੂਰ ਮੋ ਬਡਿਆਈ ਹੈ ਅਰੁ ਉਜਲ ਮੁਖ ਟਿਕਾ ਹੈ ।

ਤਬ ਪੰਡਿਤ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਏਕ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਨਾਮ ਜਪਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਭਿਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤੀ ਅਰ ਭਰ ਪੇਟ ਖਾਨੇ ਕੋ ਨਾਹੀ ਮਿਲਤਾ ਅਰੁ ਨਾਮ ਨਾਹੀ ਜਪਤੇ ਤਿਨ ਕੋ ਪਾਤਸਾਹੀਆ ਹੈ । ਅਰੁ ਸਰੀਰ ਕੇ ਸੁਖ ਨਮਿਤ ਬੁਰਿਆਈਆ ਕਰਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕਾ ਕਿਆ ਹਾਲ ਹੋਇਆ ?

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ—

ਇਕਿ ਆਵਹਿ ਇਕਿ ਜਾਹਿ ਉਠਿ, ਇਕ ਨਾ ਰਖਿਆ ਨਾਉ ਸਲਾਰ⁶ ।

ਇਕਿ ਉਪਾਏ ਮੰਗ ਤੇ, ਇਕ ਨਾ ਬਡੇ ਦਰਬਾਰ⁷ ।

ਅਗੈ ਗਇਆ ਸਿਵਾਣੀਐ⁸, ਬਿਨ⁹ ਨਾਵੈ ਬੇਕਾਰ¹⁰ ॥ ੩ ॥

ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ! ਜੋ ਨਾਮ ਜਪਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਭਿਖਿਆ ਮਾਂਗ ਖਾਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਬਡੀ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲਤੀ ਹੈ । ਜੋ ਬੁਰਾ ਕਰਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਭੋਗ ਭੋਗਤੇ ਹੈ ਸੋ ਨਰਕ ਪਾਵਤੇ ਹੈ ।

ਤਬ ਪੰਡਿਤ ਕਹਿਆ, “ਹੇ” ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੁਮ ਤੋ ਅਬੀ ਬਾਲਕ ਹੋ ਹਰਖ ਸੋਗ ਗ੍ਰਿਸਤ ਕਾ ਦੇਖਾ ਨਹੀਂ, ਐਸੀ ਭੈ ਕੀ ਬਾਤ ਕਿਉ ਕਰਤੇ ਹੋ ?”

1. ਬਾਬਾ (ਪਠਾਂਤਰ) । 2. ਜਿਥੇ ਮਿਲਹਿ । (ਪਾਠਾਂਤਰ) 3. ਨਿਕਲਹਿ (ਪਾਠਾਂਤਰ) 4. ਮਨਿ (ਪਾਠਾਂਤਰ) 5. ਮਿਲੈ (ਪਾਠਾਂਤਰ) 6. ਰਖੀਅਹਿ ਨਾਵ ਸਲਾਰ (ਪਾਠਾਂਤਰ) । 7. ਦਰਵਾਰ (ਪਾਠਾਂਤਰ) 8. ਜਾਣੀਐ (ਪਾਠਾਂਤਰ) । 9. ਵਿਣੁ (ਪਾਠਾਂਤਰ) । 10. ਵਕਾਰ (ਪਾਠਾਂਤਰ) ।

ੲ.
ਬਾਬਾ ਸੁਖ ਦਾਸ ਭੱਲਾ

(੧੭੨੬ - ੧੭੨੬ ਤਮਾਸ਼ਾ)

(੭੩)

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :-

ਭੈ ਤੇਰੈ ਡਰੁ ਅਗਲਾ, ਖਪਿ ਖਪਿ ਛਿਜੈ ਦੇਹ ।

ਨਾਮ^੧ ਜਿਨਾ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ, ਹੋਦੇ ਡਿਠੇ ਖੇਹ ।

ਨਾਨਕ ਉਠੀ ਚਲਿਆ, ਸਭ ਕੂੜੇ ਅਸਨੇਹ^੨ ॥ ੪ ॥

ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ! ਜਿਨ ਕਉ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਭਉ ਹੈ ਸੋ ਸਦਾ ਭਉ ਮੋ ਰਹਤੇ ਹੈ ਅਰ ਸਰੀਰ
ਕੇ ਸੁਖ ਪਿਆਰੇ ਨਹੀ ਉਨ ਕੋ ਲਾਗਤੇ । ਕਿਸੀ ਕਾ ਭੈ ਨਾਹੀ, ਵਡੇ ਸੁਲਤਾਨ ਰਾਜੇ ਮਾਟੀ ਮਿਲਿ
ਜਾਤੇ ਹੈ, ਰਹਤਾ ਨਾਹੀ ਕੋਈ । ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਹਮ ਸਦਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਭੈ ਮੋ ਕਾਪਤੇ ਰਹਤੇ ਹੈ ।

ਇਹ ਚਰਚਾ ਸੁਨ ਕਰ ਬ੍ਰਹਮਨ ਭੈਮਾਨ ਹੋਇ ਰਹਾ ਅਰੁ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰਿ ਬਿਸਮਾਦ
ਹੋਇ ਰਹਾ । ਕਹਿਓ ਸੁ, “ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈ । ਤੂੰ ਪਰਮ ਪੁਰਖੁ ਹੈ । ਮੇਰੀ ਬੁਧ ਤੇਰੇ ਬਚਨਾ
ਕੋ ਪਹੁੰਚਿ ਨਾਹੀ ਸਕਤੀ । ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਸੋ ਮੇਰਾ ਕਲਿਆਨ ਹੋਗਾ ।”

ਤਬ ਬ੍ਰਹਮਨ ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਸੋ ਕਹਿਆ, “ਤੇਰਾ ਪੁੱਤਰ ਕੋਈ ਵਡਾ ਭਗਤ ਹੈ ! ਏ ਸਭੁ ਕਿਛੁ
ਪੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਕੋ ਕਿਆ ਪੜ੍ਹਾਵੈ ? ਵਡਾ ਵਡਭਾਗੀ ਹੈ ।

ਸਾਖੀ ਪੁਰਨ ਹੋਈ

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰਿ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥ ੫ ॥

ੲ. ਸਾਖੀ ਮੂਲਾਂ ਕੇ ਪਾਸ ਪੜਨੇ ਕੀ

ਦੋਹਰਾ

ਮੂਲਾਂ ਕੇ ਘਰ ਪੜਨ ਕੋ, ਲੇ ਕਾਲੂ ਜੀ ਸੰਗ ।

ਮਕਤਬ ਮੋ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਸੋਭਾ ਅਮਿਤ ਅਭੰਗ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਗਏ ਮਕਤਬ ਮੋ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ । ਲਿਖਤ ਪੜਤ ਦੇਖੇ ਬਹੁ ਬਾਲ ।

ਅਲਫ ਬੇਇ ਮੂਲਾ ਲਿਖ ਦੀਨਾ । “ਪੜੀਏ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਪ੍ਰਬੀਨਾ” ॥ ੨ ॥

ਤਬ ਬੋਲੇ ਦਿਆਲ ਇਹੁ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ । ਯਹ ਪੜਨ ਲਿਖਨ ਬੰਧਨ ਅਧਕਾਰਾ ।

ਐਸਾ ਇਲਮ ਨਹੀ ਤੁਮ ਪਾਸ । ਪੜੇ ਨਜਾਤ^੩ ਹੋਇ ਬੰਦ ਖਲਾਸ ॥ ੩ ॥

ਅਲਫ ਬੇਇ ਤੁਮ ਹਮ ਲਿਖ ਦੀਨਾ । ਮਾਇਨੇ ਅਲਫ ਨਹੀ ਤੁਮ ਚੀਨਾ !

ਸਮਝ ਅਲਫ ਦਿਲ ਮਾਹਿ ਬਸਾਵੈ । ਹੋਇ ਨਜਾਤ^੪ ਦੋਜਖ ਨਹੀ ਜਾਵੈ ।” ॥ ੪ ॥

ਸੁਨ ਹੋਇ ਹੈਰਾਨ ਮੀਆਂ ਜੀ ਪੂਛਾ । “ਐਸੀ ਬਾਤ ਕਹਾਂ ਤੁਮ ਸੂਝਾ ?

ਮਾਇਨੇ^੫ ਅਲਫ ਕਹੋ ਸਮੁਝਾਈ । ਸਾਚ ਕਹੋ ਤਬ ਮਨ ਪਤੀਆਈ ।” ॥ ੫ ॥

੧. ਨਾਵ । ੨. ਸਭ ਕੂੜੇ ਤੁਟੇ ਨੇਹ । ੩. ਦਰਸਨ ਕੋ । ੪. ਮਦਰਾਸਾ ਸਕੂਲ । ੫. ਮੁਕਤੀ । ੬. ਅਸਲ
ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਇਥੇ ‘ਨਜਾਤ’ ਪਾਠ ਹੈ । ੬. ਅਰਥ ।

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਬਾਲਕ ਰੂਪ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭੂ, ਕੀਨ ਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰ ।

ਅਲਫ ਇਲਾਹੀ ਏਕ ਹੈ, ਜਿਨ ਕੀਨ ਸਭ ਸੰਸਾਰ ॥ ੬ ॥

ਸ਼ਬਦ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੧

ਸੋਈ ਮਉਲਾ ਜਿਨਿ ਜਗੁ ਮੌਲਿਆ, ਹਰਿਆ ਕੀਆ ਸੰਸਾਰੋ ।

ਆਬ ਖਾਕੁ ਜਿਨਿ ਬੰਧ ਰਚਾਈ,¹ ਧੰਨੁ ਸਿਰਜਣ ਹਾਰੋ । ॥ ੧ ॥

ਮਰਣਾ ਮੁਲਾ ਮਰਣਾ । ਭੀ ਕਰਤਾ ਰਹੁ ਡਰਣਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤਿਸਕਾ ਬਿਆਨ । ‘ਹੇ ਮੀਆਂ ਜੀ ! ਏਕ ਅਲਫ ਜੋ ਅਲਾ ਹੈ ਆਪਨੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸੋ ਬਾਦ² ਖਾਕ³ ਆਬ⁴ ਆਤਸ⁵ ਪੈਦਾ ਕੀਆ, ਤਿਸ ਸੋ ਸਭ ਆਲਮ⁶ ਪੈਦਾ ਕੀਆ, ਧੰਨ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨ ਹਾਰਾ ਹੈ । ਫੇਰ ਸਭ ਕੋ ਮਰਨਾ ਹੈ । ਐਸੇ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਦਾ ਭੈ ਮੋ ਰਹਾ ਚਾਹੀਐ ।’

ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ

ਤਾ ਤੂੰ ਮੁਲਾ ਤਾ ਤੂੰ ਕਾਜੀ, ਜਾਣਹਿ ਨਾਮੁ ਖੁਦਾਈ ।

ਜੇ ਬਹੁਤੇਰਾ ਪੜਿਆ ਹੋਵਹਿ, ਕੋ ਰਹੈ ਨ ਭਰੀਐ ਪਾਈ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ‘ਸੋਈ ਮੁੱਲਾਂ ਸੋਈ ਕਾਜੀ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਨਾਮ ਕੋ ਜਪਤਾ ਹੈ । ਬਾਕੀ ਭਾਵੇਂ ਕੇਤਾ ਪੜਿਆ ਹੋਵੇ ਲੁਕਮਾ ਮੌਤ ਕਾ ਹੈ । ਕੋਈ ਰਹੈ ਗਾ ਨਾਹੀ ।

ਤਬ ਮੀਆਂ ਜੀ ਕਹਿਆ ਕਿ, “ਮੌਤ ਸੋਂ ਕੋਈ ਬਚਾ ਨਾਹੀ, ਮੌਤ ਸੋਂ ਕਿਸਤ੍ਰਹ ਬਚੇ ?” ਤਬ ਤੀਜੀ ਪਾਉੜੀ ਕਹੀ—

ਸੋਈ ਕਾਜੀ ਜਿਨਿ ਆਪੁ ਤਜਿਆ, ਇਕ ਨਾਮ ਕੀਆ ਆਧਾਰੋ ।

ਹੈ ਭੀ ਹੋਸੀ ਜਾਇ ਨ ਜਾਸੀ, ਸਚਾ ਸਿਰਜਣ ਹਾਰੋ । ॥ ੩ ॥

ਪੰਜਿ ਵਖਤ ਨਿਵਾਜ ਗੁਜਾਰਹਿ, ਪੜਹਿ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਣਾ ।

ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਗੌਰ ਸਦੇਈ, ਰਹਿਓ ਪੀਣਾ ਖਾਣਾ । ॥ ੪ ॥

ਤਿਸਕਾ ਬਿਆਨ । ਸੋਈ ਪਾਕ⁷ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਖੁਦੀ ਕੋ ਛੋਡ ਕਰਿ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਮੁਹਬਤ ਮੋ ਲਗਾ ਹੈ ਵਹੀ ਖੁਦਾਇ ਸੋ ਮਿਲ ਕਾਇਮੁ ਹੋਇ । ਬਾਕੀ ਕੇਤਾ ਪੜੇ ਨਿਮਾਜ ਰੋਜਾ ਕਰੇ । ਬਿਨ ਮੋਹਬਤ ਰੱਬ⁸ ਕੇ ਏਕ ਗੌਰ⁹ ਮੋ ਹਿਸਾਬ ਕਿਰਦਾਰ¹⁰ ਦੇਨਾ ਅਜਾਬ¹¹ ਸਹਨਾ ਹੈ ।

ਜਬ ਮੀਆਂ ਜੀ ਏਹ ਜਿਕਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸੋ ਸੁਨਾ, ਹੈਰਤ¹² ਕੇ ਮਕਾਨ ਮੋ ਹੋਇ ਕਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੋ ਕਹਾ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੂ ਕੋਈ ਪਾਕ ਬੰਦਾ ਖੁਦਾਇ ਕਾ ਭੇਜਾ ਆਇਆ ਹੈ, ਤੇਰੀ ਨਸੀਹਤ ਸੁਨ ਕਰ ਮੇਰਾ ਭਲਾ ਹੋਗਾ ।” ਤਬ ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਕੋ ਕਹਿਆ, “ਤੇਰਾ ਪੁਤਰ ਪਾਕ ਬੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਉ ਕੌਨ ਪੜਾਵੈ । ਇਹ ਸਭ ਕਿਛੁ ਜਾਨਤਾ ਹੈ ।” ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਘਰ ਕੋ ਆਏ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ਸਾਖੀ ॥ ੬ ॥

1. ਅਰਥਾਤ—ਪੰਜਾ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਦੇਹ ਕਿਸ ਨੇ ਕਾਇਮ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। 2. ਪੇਣ। 3. ਮਿੱਟੀ।
4. ਪਾਣੀ। 5. ਅੱਗ। 6. ਸੰਸਾਰ। 7. ਪਵਿਤਰ। 8. ਲੈ ਸਹਿਤ। 9. ਕਬਰ। 10. ਕਰਮ। 11. ਦੁਖ।
12. ਅਸਚਰਜ, ਹੈਰਾਨੀ।

ਸਾਖੀ ਉਜੜਾ ਖੇਤ ਹਰਾ ਕਰਨੇ ਕੀ ਦੋਹਰਾ

ਸਦਾ ਬਿਰਕਤ¹ ਨਾਨਕ ਰਹੇ, ਕਾਹੂੰ ਸੋ ਨਹੀਂ ਸੰਗ ।
ਜੋ ਬੈਠੋ ਬੈਠੋ ਰਹੈ, ਸੋਏ ਸੈਨ ਅਭੰਗ² ।”

॥ ੧ ॥

ਚੌਪਾਈ

ਜੋ ਬੈਠੇ ਤੋ ਬੈਠੇ ਰਹੈ । ਕਾਹੂੰ ਕੀ ਕੁਛ ਸੁਨੈ ਨ ਕਹੈ ।

ਜੋ ਸੋਇ ਰਹੇ ਤੋ ਸੈਨ ਅਭੰਗ । ਰਹੇ ਏਕ ਲਿਵ ਏਕੈ ਰੰਗ ।

॥ ੨ ॥

ਕੋਉ³ ਭੇਦ ਨਾ ਪਾਵੈ ਦਿਆਲ । ਮਰਨ ਰਹੇ ਰੰਗ ਰਾਤੇ ਲਾਲ ।

ਕਾਲੂ ਜੀ ਸੋ ਲੋਕ ਕਹੈ । “ਕਵਨ ਹਾਲ ਤੁਮਰੋ ਸੁਤ ਰਹੈ

॥ ੩ ॥

ਕੁਛ ਕਰੋ ਜਤਨ ਇਨ ਕਾ ਮਨ ਲਾਗੈ । ਘਰ ਕੇ ਧੰਧੇ ਮੋ ਚਿਤ ਪਾਗੈ ।”

ਤਬ ਕਾਲੂ ਜੀ ਬਾਬੇ ਕੋ ਕਹੈ । “ਬਿਨ ਧੰਧੇ ਕੈਸੇ ਚਿਤ ਰਹੇ ? ।

॥ ੪ ॥

ਕੁਛ ਕਾਰਜ ਘਰ ਕਾ ਭੀ ਕੀਜੈ । ਲਗੈ ਚਿਤ ਮਨ ਸਾਤ ਪਤੀਜੈ ।”

ਤਬ ਬੋਲੇ ਦਿਆਲ, ‘ਕਹੋ ਸੋ ਕਰੋ’ । ਜਾ ਤੈ ਕਾਰਜ ਤੁਮਰਾ ਸਰੇ ।”

॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਕਾਲੂ ਜੀ ਬਾਬੇ ਕਹਾ, “ਬੈਠੋ ਖੇਤ ਮੋ ਜਾਇ ।

ਰਾਖੀ ਹੋਇ ਨਿਜ ਖੇਤ ਕੀ, ਭੈਸਾਂ ਤਹਾਂ ਚਰਾਇ

॥ ੬ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਗਏ ਖੇਤ ਮਾਹ ਦਿਆਲ, ਲੇ ਗਏ ਭੈਸਾਂ ਨਾਲ ।

ਰਹੇ ਬਿਰਛ ਛਾਹੀ ਬੈਸ । ਸਨਮੁਖ ਚਰੇ ਸਭ ਭੈਸ ।

॥ ੭ ॥

ਚਲੀ ਮੰਦ ਸੀਤਲ ਪਵਨ । ਚਿਤ ਚਹਾ ਕਰਨੇ ਸਵਨ ।

ਕੀਆ ਸੈਨ ਚਾਦਰ ਤਾਨ । ਗਏ ਸੋਇ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਜਾਨਾ ।

॥ ੮ ॥

ਜਾਇ ਪਰੀ ਭੈਸਾਂ ਖੇਤ । ਚਰ ਗਈ ਖੇਤ ਅਚੇਤ ।

ਭਈ ਖੇਤ ਮਾਲਿਕ ਸੁਧ । ਤਿਨ ਕੀਨ ਬਡੋ ਬਿਭੁਧ ।

॥ ੯ ॥

ਧਰਿ ਭੈਸ ਸਗਲੀ ਲੀਨ । ਇਹ ਭਈ ਬਾਤ ਨਵੀਨ ।

ਕਰੀ ਰਾਇ ਪਹ ਫਰਯਾਦ । ਸੁਨੀਏ ਹਮਾਰੀ ਦਾਦ ।”

॥ ੧੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕਾਲੂ ਕੇ ਸੁਤ ਖੇਤ ਮਮ, ਦੀਨਾ ਭੈਸ ਚਰਾਇ ।

ਨਿਆਉ ਹਮਾਰਾ ਕੀਜੀਏ, ਪੂਛਉ ਤਿਸੇ ਬੁਲਾਇ ।

॥ ੧੧ ॥

ਰਾਇ ਪਿਆਦਾ ਭੇਜ ਕੈ, ਨਾਨਕ ਜੀ ਲੀਉ ਬੁਲਾਇ ।

“ਛੋਡ ਭੈਸ ਪਰ ਖੇਤ ਮੋ, ਕਿਉਂ ਤੁਮ ਦੀਨ ਚਰਾਇ ?”

॥ ੧੨ ॥

1. ਤਿਆਗੀ । 2. ਨਾ ਭੰਗ ਹੋਣ ਵਾਲੀ, ਅਟੁਟ । 3. ਕੋਈ ।

ਅੜਿਲ

ਤਬ ਕਹਾ ਰਾਇ ਸੋ ਬਾਬੇ, “ਖੇਤ ਨਹੀਂ ਖਾਇਆ।
 ਨਹੀਂ ਪਰੀ ਖੇਤ ਮੋ ਭੈਸ, ਨੇ ਕਤ ਚਰਾਇਆ।
 ਇਹ ਝੂਠੀ ਕਰੇ ਪੁਕਾਰ, ਖੇਤ ਕੋ ਦੇਖੀਏ।
 ਜੋ ਹੋਵੈ ਖੇਤ ਉਜਾੜ, ਗੁਨਹ ਹਮ¹ ਲੇਖੀਏ।” ॥ ੧੩ ॥

ਤਬ ਭੇਜੇ ਮੁਨਸਿਫ ਰਾਇ, ਖੇਤ ਕੋ ਦੇਖਨੇ।
 ਸਾਬਤ ਦੇਖਾ ਖੇਤ, ਚਲਿਤ੍ਰ² ਕਰ ਪੇਖਨੇ।
 ਯਹ ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਜਬ ਰਾਇ, ਅਚਰਜ ਕਰ ਜਾਨਿਆ।
 ਤਬ ਬਾਬੇ ਢਿਗ ਤਿਨ ਦੇਖ, ਸਾਧ ਕਰਿ ਮਾਨਿਆ। ॥ ੧੪ ॥

ਸਭ ਲੋਕ ਕਹੈ, “ਇਹ ਬਡਾ³ ਕੋਈ ਅਵਤਾਰ ਹੈ।
 ਮਸਤਕ ਜਗ ਮਗ ਜੋਤ, ਕੁਲ ਕੋ ਨਿਸਤਾਰ ਹੈ।
 ਜੋ ਆਗੇ ਭਏ ਚਲਿਤ੍ਰ⁴, ਕਿਨ੍ਹ⁵ ਨਹਿ ਬੂਝਿਆ।
 ਅਬ ਦੇਖ⁶ ਅਚਰਜ ਬਡਾ, ਸੰਤ ਮਨ ਸੂਝਿਆ।” ॥ ੧੫ ॥

ਪੁਨਿ ਕਾਲੂ ਸੋ ਕਹਾ ਰਾਇ, “ਪੁਤਰ ਤੁਹਿ ਪੀਰ ਹੈ।
 ਦਿਨ ਦਿਨ ਪ੍ਰਗਟੇ ਕਲਾ, ਇਹ ਵਲੀ ਫਕੀਰ ਹੈ।
 ਸਭ ਕੋ ਬਾਲਕ ਦੇਖਿ, ਅਦਬ ਨਹੀਂ ਰਾਖਿਆ।
 ਅਬ ਸਭ ਕੋ ਕਰੇ ਸਲਾਮ” —ਰਾਇ ਇਨ ਭਾਖਿਆ। ॥ ੧੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਇਹ ਅਚਰਜ ਚਲਿਤ੍ਰ⁷ ਦਿਆਲ ਕੇ, ਲਖੇ ਨ ਕੋਊ ਭੇਦ।
 ਸੰਤਨ ਮਹਿਮਾ ਅਤਿ ਅਮਿਤ ਹੈ, ਭੇਦ ਨ ਪਾਵੈ ਬੇਦ ॥ ੧੭ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ। ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥ ੧ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਰਖਤ ਤਲੇ ਸੌਨ ਕਰਕੇ

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਰੂਪ, ਸੁਤਹ ਸਿਧ ਪਰਕਾਸ।
 ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਕੇ ਨਿਮਿਤ, ਕਰੈ ਚਲਿਤ੍ਰ ਬਿਲਾਸ ॥ ੧ ॥

ਤ੍ਰਿਭੰਗੀ ਛੰਦ

ਗੁਰ ਬਾਲ ਸਰੂਪੰ, ਅਨ ਭੈ ਰੂਪੰ, ਚਲਤ ਅਨੂਪੰ, ਜਗ ਤਾਰਨ।
 ਸਭ ਕੁਦਰਤਿ ਦੇਖੈ, ਮਾਨੁਖ ਲੇਖੰ, ਬਚਨ ਬਿਸੇਖੇ, ਭ੍ਰਮ ਟਾਰਨਿ।

1. ਮਮ। 2. ਚਰਿਤ੍ਰ। 3. ਵਡੇ। 4. ਚਰਿਤ੍ਰ। 5. ਕਿਨ ਹੂੰ। 6. ਦੇਖਿਆ। 7. ਚਰਿਤ੍ਰ
 ਅਚਰਜ।

ਜਿਨ ਦਰਸਨ ਕੀਨਾ, ਸਭ ਫਲ ਲੀਨਾ, ਭਇਆ ਪ੍ਰਬੀਨਾ, ਸੁਖ ਸਾਰਨ ।
ਧਨ ਧਨ ਗੁਰ ਦਾਤਾ, ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤਾ, ਅਨ ਭੈਰਾਤਾ, ਦੁਖ ਹਾਰਨ ॥ ੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਨਿਜ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਖੀ¹ ਸੰਗ ਲੇ, ਚਲੇ ਚਰਾਵਨ ਦਿਆਲ ।
ਆਨੰਦ ਸੋ ਮਹਖੀ ਚਰੇ, ਪ੍ਰਭ ਬੈਠੇ ਛਾਹੀ ਤਰੇ ਮਾਲ । ॥ ੩ ॥

ਤਿਭੰਗੀ ਛੰਦ

ਏਕ ਦਿਵਸ ਦਿਆਲੇ, ਸੋਭ ਬਿਸਲੂੰ, ਆਏ ਢਿਗਮਾਲੇ, ਤਰੁ ਛਾਇਆ ।
ਤਹਾਂ ਸੈਨ ਸੁਖਾਨਾ, ਚਾਦਰ ਤਾਨਾ, ਪੂਰਨ ਗਿਆਨਾ, ਕਰ ਮਾਇਆ ।
ਤ੍ਰਿਜਾਮ ਬੀਤਾਏ, ਢਲ ਗਈ ਤਰੁ ਛਾਏ, ਸੁਖ ਪਾਇਆ ।
ਜਹ ਸੈਨ ਗੁਰ ਸਾਈਂ, ਟਰੀ ਨਾ ਛਾਈ, ਬਲ ਬਲ ਜਾਈ, ਪ੍ਰਭ ਦਾਇਆ । ॥ ੪ ॥
ਤਬ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰੇ, ਭਇਆ ਸਵਾਰੇ, ਗਏ ਸਿਕਾਰੇ, ਫਿਰ ਆਏ ।
ਤਿਹ ਮਾਰਗੁ ਆਇਆ, ਚਲਤ ਦਿਖਾਇਆ, ਟਰੀ ਨ ਛਾਇਆ, ਮਨ ਭਾਏ ।
ਇਹ ਸੋਇਆ ਕਵਨੇ, ਕੁਦਰਤ ਤਵਨੇ, ਨੇਤੇ ਗਵਨੇ², ਜਗਾਏ ।
ਨਾਨਕ ਜੀ ਜਾਨਾ ਵਲੀ ਪਛਾਨਾ, ਅਤ ਮਨ ਮਾਨਾ, ਗੁਨ ਗਾਏ ॥ ੫ ॥
ਭਇਆ ਰਾਇ ਸੁਭਾਗਾ ਕਦਮਨ ਲਾਗਾ, ਅਤ ਅਨਰਾਗਾ ਮਨ ਮਾਨਾ ।
ਕੁਦਰਤ ਜਬ ਦੇਖਾ, ਮਨ ਮੋ ਲੇਖਾ, ਵਲੀ' ਬਿਸੇਖਾ, ਕਰ ਜਾਨਾ ।
ਇਹ ਵਲੀ ਵਿਲਾਇਤ, ਅਤ ਸੁਖ ਦਾਇਕ, ਸਭੁ ਗੁਨ ਲਾਇਕ ਅਨੁਮਾਨਾ ।
ਪੁਨ ਘਰ ਕੋ ਆਏ, ਅਤ ਸੁਖ ਪਾਏ, ਲੋਕ ਸਬਾਏ, ਪਹਿਚਾਨਾ ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕਹਾ ਸੁਨਾਇ⁴ ਸਭ ਲੋਕ ਕੋ, “ਦੇਖੋ ਨਾਨਕ ਕੇ ਕਾਮ ।
ਭਇਆ ਪੈਦਾ ਵਲੀ ਖੁਦਾਇ ਕਾ, ਸਭ ਕੋ ਕਰੋ ਸਲਾਮੁ ।” ॥ ੭ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ

ਮ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰਿ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥ ੮ ॥

ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਵਿਵਾਹ ਕੀ⁵

ਮਿਟਾਵਨੇ ਕੋ ਜਤਨ ਕੀਆ, ਲੋਕ ਕੀ ਸਲਾਹ ਸੋ ।
ਵਿਵਾਹ ਕਾ ਜਤਨ ਕੀਆ, ਜੋ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਕ ਹੋਇ ਕੀ ।

1. ਮਹੀਆਂ, ਭੈਂਸਾ । 2. ਗਮਨ ਕੀਤਾ ਗਏ । 3. ਪੈਰੀਂ ।

4. ਰਾਇ । 5. ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪਾਠ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ “ਸਾਖੀ ਵਿਵਾਹ ਕੀ ਚਲੀ” ਤੇ ਅੱਗੇ
ਛੰਦ-ਅੰਕ, 7 ਤੋਂ 14 ਤਕ ਨਹੀਂ ਹਨ ।

ਦੋਹਰਾ

ਉਦਾਸੀਨ ਬਾਬਾ ਰਹੇ, ਲਗੇ ਨ ਕਾਹੂੰ ਚਿੱਤ ।
ਸਭ ਕੋ ਕਾਲੂ ਸੋ ਕਹੇ, “ਕਛੁ ਜਤਨ ਕਰੋ ਤੁਮ ਮਿਤ ॥ ੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਪੁਤ੍ਰ ਸਮਾਨ ਕਛੁ ਨਾਹ ਜਗ, ਜੋ ਧਨ ਲਗੇ ਲਗਾਉ ।
ਮੋਹ ਬਢੇ, ਤਬ ਚਿਤ ਲਗੇ, ਸੁਤ ਕਾ ਕੀਜੈ ਬਿਆਹ” ॥ ੨ ॥

ਚੌਪਈ

ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੋ¹ ਕਹਾ । “ਤੁਮ ਜਾਹੁ ਕੁਟੰਬ² ਕੰਨਿਆ ਹੋ ਜਹਾਂ ।
ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੀ ਹੋਇ ਸਕਾਈ³ । ਤਬ ਕਰੇਂ ਬਿਆਹ ਕਹੇਂ ਸਭ ਭਾਈ” ॥ ੩ ॥
ਤਬ ਪ੍ਰੋਹਤ ਜਾਇ ਤਲਾਇਸ⁴ ਕਰੀ । ਮੂਲੇ ਚੋਨੇ ਸੋ ਬਿਧਿ ਮਿਲੀ ।
ਤਿਸ ਗ੍ਰਿਹ ਕੰਨਿਆ ਅਤ⁵ ਵਡਿ-ਭਾਗੀ । ਭਗਤੀ ਅਵਤਾਰ ਤਿਸ ਜਨਮ ਸੁਭਾਗੀ ॥ ੪ ॥
ਮੂਲੇ ਚੋਨੇ ਮਨ ਨਾਨਕ⁶ ਭਾਏ । ਨਿਜ ਪ੍ਰੋਹਤ ਸੰਗ ਦੀਆ ਪਠਾਏ ।
ਜਾਇ ਸਗੁਨ ਛੋਹਾਰਾ ਦੀਨਾ । ਕੁੜਮਾਈ ਨਾਨਕ ਸੋ ਕੀਨਾ ॥ ੫ ॥
ਭਇਆ ਅਨੰਦ ਕਲ ਮੋ ਉਤਸਾਹ । ਤਤਕਾਲ ਪੁਨ ਦੀਆ ਬਿਆਹ ।
ਤਬ ਕਾਲੂ ਜੀ ਕਰੀ ਤਿਆਰੀ । ਮੰਗਲ ਮੂਲ ਸਭ ਜੁਗਤਿ ਸਵਾਰੀ ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਬਿਆਹ ਕੀ, ਸੁਭ ਭਈ ਬਰਾਤ⁷ ਤਿਆਰ ।
ਕੁਲ ਪ੍ਰੋਹਤ ਕੁਲ ਭ੍ਰਾਤ ਸਭ, ਸਖਾ ਮੀਤ ਸੁਖ ਸਾਰ ॥ ੭ ॥

ਮਕਰਾ ਛੰਦ

ਕਰ ਰੀਤ ਦਾਨ ਦੀਨਾ । ਪੁਨਿ ਦਿਆਲ ਮਜਨ ਕੀਨਾ ।
ਸਿਰ ਪਾਗ ਬਸਤ੍ਰ ਧਾਰਾ । ਭੁਖਨ ਸਭ ਪਹਿਰਾਇਆ ॥ ੮ ॥
ਕਰਤਾਰ ਮੁਕਟ ਧਾਰਾ । ਤਿਲਕ ਉਨਮਨੀ ਸੁਧਾਰਾ ।
ਜਸ ਰਾਮ ਕੁੰਕਮ ਘਸਿ, ਰਾਮ ਰੰਗਿ ਬਨਾਇਆ ॥ ੯ ॥
ਛਿਟਕਾ ਸਰਬ ਬਸਤ੍ਰ । ਕਰ ਗਿਆਨ ਖੜਗ ਸਸਤ੍ਰ ।
ਸੇਹਰਾ ਸਹੰਸ੍ ਨਾਮੰ, ਪੂਭ ਮੁਕਟ ਸੋਂ ਲਗਾਇਆ ॥ ੧੦ ॥
ਗੁਰ ਬ੍ਰਹਮ ਆਨੰਦ ਰਾਜੈ । ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਛਾਜੈ ।
ਮੁਖ ਕਮਲ ਕਮਲ ਨੈਨੰ, ਬਲਹਾਰ ਦਰਸ ਪਾਇਆ ॥ ੧੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇਖ ਮੁਖ ਕਹਾ, ਬਲ ਬਲ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰ ।
ਅਬ ਵੈ ਦਿਨ ਕੀ ਆਸਾ ਧਰੋ, ਪਾਨੀ ਪੀਵੋ ਵਾਰ ॥ ੧੨ ॥

1. ਸੋਂ । 2. ਤੁਮ ਜਾਇ ਕਹੂੰ । 3. ਸਗਾਈ । 4. ਤਲਾਸ ਸੁ । 5. ਤਬ । 6. ਨਾਨਕ ਮਨਿ ।
7. ਜਨਮਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਬਰਾਤ ਤਲਵੰਡੀਓਂ ਨਹੀਂ, ਸੁਲਤਾਨਪੁਰੋਂ
ਚੜ੍ਹੀ ਸੀ ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਉਥੇ ਮੋਦੀਖਾਨਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ।

ਅਨਭੈ ਰੂਪ ਦਿਆਲ ਕੋ, ਹਰਿ ਰੰਗਿ ਸਜੇ ਸਿੰਗਾਰ ।
ਮਸਤਕ ਜੋਤ ਜਗਮਗ ਕਲਾ, ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਬਲਿਹਾਰ ॥੧੩॥

ਤਿਭੰਗੀ ਛੰਦ

ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਸਵਾਰੰ, ਸਜੇ ਸਿੰਗਾਰੰ, ਬ੍ਰਾਤ ਸਧਾਰੰ, ਮਗ ਲੀਨਾ ।
ਬੱਜੇ ਸੁ ਬਾਜੇ, ਅਨਹਦ ਗਾਜੇ, ਅਤ ਛਬ ਛਾਜੇ, ਪਰਬੀਨਾ ।
ਕਾਲੂ ਮੁਖ ਦੇਖੇ, ਭਾਗ ਵਿਸੇਖੇ, ਅਤ ਸੁਖ ਲੇਖੇ, ਸੁਭ ਚੀਨਾ ।
ਜੈ ਜੈ ਜਗ ਬੰਦਨ, ਜਨ ਉਰ ਚੰਦਨ, ਪਾਪ ਨਿਕੰਦਨ, ਜਸ ਦੀਨਾ ॥੧੪॥

ਦੋਹਰਾ

ਨਗਰ ਬਟਾਲੇ¹ ਮੋ ਰਾਏ, ਸੁਭ ਬਰਾਤ ਸੁਭ ਰੋਜ ।
ਬਡਭਾਗੀ ਮੂਲਾ ਭਇਆ, ਮੁਖ² ਦਰਸਨ ਨੈਨ ਸਰੋਜ ॥ ੧੫ ॥
ਬਿਵਹਾਰ ਰੀਤਿ ਕੁਲ ਸਭ ਭਈ, ਨਿਸ ਕੋ ਚੜੀ ਬਰਾਤ ।
ਬਜੇ ਬਜੰਤ੍ਰ ਧੁਨ ਅਨੰਦ ਕੁਲ, ਭ੍ਰਾ³ ਹੰਸਨ ਕੀ ਪਾਤ ॥ ੧੬ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਸਮਧੀ ਦੁਆਰੇ ਗਏ । ਸੁਭ ਸਗਨ ਸਗਲੇ ਭਏ ।
ਮੁਖ ਦੇਖ ਮਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ । ਭਏ ਸਾਸੁ ਸਸੁਰ ਨਿਹਾਲ ॥ ੧੭ ॥
ਬੇਦੀ ਰਚੀ ਸੁਭ ਤਾਹ । ਧੁਨ ਬੇਦ ਸੋ ਭਉ⁴ ਬਿਆਹ ।
ਪੁਨ ਦਾਨ ਕੰਨਿਆ ਕੀਨ । ਸੀਆ ਜਨਕ ਰਘੁਪਤਿ ਦੀਨ ॥ ੧੮ ॥
ਦੁਲਹਾ ਦੁਲਹਨ⁵ ਅਨੂਪ । ਸੰਗ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੁਕਮਨ ਰੂਪ ।
ਸੋਭਾ ਕਵਨ ਮੁਖ ਗਾਉ । ਬਲਿਹਾਰ ਬਲ ਬਲ ਜਾਉ ॥ ੧੯ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁਤ, ਦੀਨ ਦਹੇਜ ਸੁਧਾਰ ।
ਲੇ ਦੁਲਹਨਿ ਬਿਦਿਆ ਭਏ, ਗੁਰ ਬਾਲ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ॥ ੨੦ ॥

ਚੌਪਈ

ਬਾਜਤ ਬਜੰਤ੍ਰ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਚਲ ਆਏ । ਦੇਖਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤ ਸੁਖ ਪਾਏ ।
ਕੀਏ ਸਗੁਨ ਸੁਭ⁶ ਭੀਤਰ ਦੁਆਰ । ਪੀਆ ਮਾਤਾ ਸੀਸੋ⁷ ਜਲ ਵਾਰ ॥ ੨੧ ॥
ਅੰਤ੍ਰ ਗ੍ਰਿਹ ਗਏ ਭਏ ਆਨੰਦ । ਸੋ ਭਤ ਆਗਨ ਦੁਲਹਨ ਕੰਤ ।
ਭਇਆ ਕਾਲੂ ਘਰ ਆਨੰਦ ਧਾਮ । ਜਿਮ ਦਸਰਥ ਗ੍ਰਿਹ ਸੋਭਤ ਸੀਅ ਰਾਮ ॥ ੨੨ ॥

1 ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਵਿਚ ਏਥੇ ਬਟਾਲੇ ਦੀ ਥਾਵੇਂ ਬਰਾਤ ਦਾ ਪੱਖੋ ਕੋ ਰੰਧਾਵੇ ਜਾਣਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । 2 ਮੁਖ । 3 ਭ੍ਰਾਤ । 4 ਭਯੋ । 5 ਸੰਗਰੁਰ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਇਹ 4 ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ । 6 ਸਭ । 7 ਸੀਤ । 8 ਸੰਗਰੁਰ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ । 9 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ 5. ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਕ੍ਰਿਤ ਸੋਢੀ ਮਿਹਰਵਾਨ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਬਿਆਹ ਕੀ, ਸੋਭਾ ਅਤ ਸੁਖ ਸਾਰ ।
 ਜਗ ਤਾਰਨ ਕਾਰਨ ਰਚਿਓ, ਸੰਤ ਰੂਪ ਕਰਤਾਰ ॥੨੩॥
 ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ॥ ੯ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਵਿਵਹਾਰ ਗਲਾਣੇ ਕੀ ਸਾਖੀ

ਦੋਹਰਾ

ਵੈਰਾਗ ਸੁਭਾਇ¹ ਬਾਬਾ ਰਹੈ, ਦਿਨ ਦਿਨ² ਬਢਤ ਅਨੰਤ ।
 ਸੁਨਨ ਕਹਨ ਕਾਸੋ ਨਹੀਂ, ਬੈਠੇ ਰਹੇਂ ਇਕੰਤ ॥ ੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸਭ ਮਿਤ੍ਰ ਸਖਾ ਕਾਲੂ ਕਹੈਂ, “ਨਾਨਕ ਦੇਖ ਸੁਭਾਉ ।
 ਕਛੁ ਦੀਜੈ ਧਨ ਸੌਦਾ ਕਰੇ, ਤਬ ਹੀ³ ਚਿੱਤ ਲਗਾਉ ॥ ੨ ॥

ਚੌਪਈ

ਕਾਲੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸੋ ਕਹੇ । “ਹੋਇ ਵਿਰਕਤ ਤੁਮ ਬੈਠੇ ਰਹੇਂ ।
 ਸੌਦਾ ਸੂਦ ਗ੍ਰਿਹੀ ਕੋ ਕਾਮ । ਲਿਆਵੋ ਸੌਦਾ ਸੁਖ ਹੋਇ ਧਾਮ” ॥ ੩ ॥
 ਸੁਨ ਬਚਨ ਪਿਤਾ ਬਾਬੇ ਮਨ ਲੀਨਾ⁴ । ਲੇ ਟਹਿਲੀਆ⁵ ਸੰਗ ਪਿਆਨਾ ਕੀਨਾ⁵ ।
 ਮਗ ਮੋ ਚਲਤ ਹਰਾ ਬਨ ਦੇਖਾ । ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ਬਹੁ ਸਾਧ ਵਿਸੇਖਾ ॥ ੪ ॥
 ਤਿਨ ਕੇ ਪਾਸ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਏ । ਦੇਖਤ ਤਹਾਂ⁶ ਮਗਨ ਮਨ ਭਏ ।
 ਜੋ ਸੂਤ ਖਰੀਦ ਕਰਨ ਧਨ ਲਿਆਏ । ਸੋ ਸਾਧਨ ਕੋ ਪੂਜ ਚੜ੍ਹਾਏ ॥ ੫ ॥
 ਪੁਨ ਫਿਰ ਆਏ ਪ੍ਰਭੁ ਪਿਤਾ ਕੇ ਪਾਸ । ਕਹਾ ਟਹਿਲੀਏ ਲੇਤ ਉਜਾਸ ।
 “ਜੋ ਲੇ ਗਏ ਥੇ ਸੌਦੇ ਕੇ ਤਾਂਈ । ਦੀਆ ਨਾਨਕ ਸਭ ਸੰਤਨ ਭਾਈ” ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕਾਲੂ ਜੀ ਭਏ ਕੋਪ ਬਸ, ਕਹਾ “ਸੁਨੋ, ਮਮ ਪੂਤ ।
 ਮਮ ਧਨ ਸਗਲ ਗਵਾਇ ਕੈ, ਲੇ ਆਏ ਭਲ ਸੂਤ” ॥ ੭ ॥

ਚੌਪਈ

ਕਹਾ ਨਾਨਕ, “ਹੇ ਪਿਤਾ ਸੁਜਾਨ ! ਹਮ ਨਹੀਂ ਕੀਨਾ ਧਨ ਨੁਕਸਾਨ ।
 ਐਸਾ ਬਿਵਹਾਰ ਧਨ ਕਾ ਹਮ ਕੀਨਾ । ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਲਾਹਾ ਹਮ ਲੀਨਾ ॥ ੮ ॥
 ਤਜੋ ਕੋਪ ਹੋਵੇ ਪਰਸੰਨ । ਇਹ ਬਿਵਹਾਰ ਚਲੈਗਾ ਸੰਗ ।
 ਇਹ ਬਿਵਹਾਰ ਨ ਤਜਨੈ ਜੋਗ । ਆਗੇ ਈਹਾ ਸਦਾ ਸੁਖ ਭੋਗ” ॥ ੯ ॥

1 ਭਾਇ । 2 ਨਿਸ਼ਦਿਨ । 3 ਲਾਗੈ । 4 ਲੀਆ । 5 ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸ਼ਸ਼ਿਕ (ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ)
 ਵਿਚ ਇਸ ਟਹਿਲੀਏ ਦਾ ਨਾਮ ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਸੰਧੂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । 6 ਤਾਹਿ ।

ਸੁਨ ਕਾਲੂ ਜੀ ਖਿਮਾ ਕਰ ਰਹੇ । ਅੰਤਰਗਤ ਕੋਪ ਮਨ ਮੋ ਬਹੁ ਅਰ ।
 ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਐਸੇ ਬੀਤਾਇਆ । ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਿਨ ਦਿਨ ਮਗਨ ਸਵਾਇਆ ॥ ੧੦ ॥
 ਜੋ ਸੋਏ ਤੋ ਸੋਏ ਰਹੇ । ਬਿਨਾ ਜਗਾਏ ਉਠੇ ਨ ਬਹੇ ।
 ਜੋ ਜਾਗੇ ਕਹੂੰ ਦਿਸਾ ਨ ਦੇਖੈ । ਨਿਜ ਆਨੰਦ ਸੁਖ ਸਦਾ ਬਿਸੇਖੈ ॥ ੧੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਨੰਦ ਮੋ ਮਗਨ ਰਹੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ।
 ਗੁਰ ਸਰੂਪ ਧਰ ਮਨ ਜਤਨ ਗਤ ਮਿਤ ਲਖੀ ਨ ਜਾਤ ॥ ੧੨ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ॥ ੧੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ।

(ਪਿਤਾ ਵਲੋਂ) ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋ ਖੇਤੀ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼

ਦੋਹਰਾ¹

ਜਾ ਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਛ ਤੇ, ਹੋਤ ਜਗਤ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ।
 ਸੋ ਧਨ ਉਦਮ ਕਿਆ ਕਰ, ਜੋ ਅਨਭੈ ਦਾਤਾ ਦਿਆਲ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਕੇਤਕ ਕਾਲ ਐਸੀ ਬਿਧ ਬੀਤਾ । ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹੂੰ ਲਗੈ ਨ ਚੀਤਾ ।
 ਘਰ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਏਕੈ ਰੰਗ । ਨਿਜ ਅਨੰਦ ਸੁਖ ਲੀਨ ਅਭੰਗ ॥ ੨ ॥
 ਜਗ ਦੇਖਤ ਸਭ ਭੋਲਾ ਭਾਉ । ਕਾਮ ਕਾਜ ਕਾ ਨਹੀਂ ਸੁਆਉ² ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਭ ਕੀ ਜਾਨੈ । ਪਰਮਾਨੰਦ ਸੁਖ ਰਹੇ ਅਘਾਨੈ³ ॥ ੩ ॥
 ਕਾਲੂ ਜੀ ਬਾਬਾ ਸੋ ਕਹੈ । “ਤੁਮ ਬਿਨ ਧੰਧੇ ਚਿੰਤਾ ਮੋ ਰਹੈ ।
 ਤਾਤੇ ਸੁਤ ! ਜੁਦਾ ਖੇਤੀ ਨਿਸ ਕੀਜੈ । ਦੇਖ ਲਾਭ ਸੁਖ ਸਾਂਤ ਪਤੀਜੈ” ॥ ੪ ॥
 “ਸੁਨੋ ਪਿਤਾ । ਹਮ ਖੇਤੀ ਕਰੀ । ਬਾਰਹ ਮਾਸ ਹਰੀ ਫਲ ਭਰੀ ।
 ਭੋਗੇ ਸਦਾ ਭਾਈ ਸੁਤ ਮੀਤਾ ਸਭ ਕੋ ਵਰਸਾਇ ਰਖੋ ਦਿੜ ਚੀਤਾ” ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

“ਕਹੋ ਕਹਾ ਖੇਤੀ ਕਰੀ, ਦੇਖੀ ਸੁਨੀ ਨ ਕਾਇ ।
 ਐਸੀ ਬਾਤਾ ਕਿਆ ਕਰੋ, ਸੁਨਤ ਜੀਉ ਦੁਖ ਪਾਇ⁴” ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

“ਹੇ ਸੁਤ ! ਕਰੋ ਨ ਬਉਰੀ ਬਾਤ । ਸੁਨ ਮੇਰੇ ਮਨ ਤਨ ਸੁਕ ਜਾਤ ।
 ਖੇਤੀ ਤੁਮਰੀ ਕਹੂੰ ਦੀਸਤ ਨਾਹੀ । ਦੀਜੈ ਦੇਖਾਇ ਤਬ ਮਨ ਪਤਿਆਈ” ॥ ੭ ॥
 ਤਬ ਬਾਬੇ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਸੋ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ ।

1. ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਚ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ । 2. ਸਵਾਦ । 3. ਰੱਜੇ । 4. ਡਰ ਪਾਇ ਪਾਠ ਵੀ ਹੈ ।

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੧ (ਘਰੁ ੧ ਚਉਪਦੇ)

ਮਨੁ ਹਾਲੀ ਕਿਰਸਾਣੀ ਕਰਣੀ, ਸਰਮੁ ਪਾਣੀ ਤਨੁ ਖੇਤੁ ।

ਨਾਮੁ ਬੀਜੁ ਸੰਤੋਖ ਸੁਹਾਗਾ, ਰਖੁ ਜਰੀਬੀ ਵੇਸੁ ।

ਭਾਉ ਕਰਮ ਕਰਿ ਜੰਮਸੀ, ਸੇ ਘਰ ਭਾਗਠ ਦੇਖੁ ॥ ੧ ॥

ਭੋਲਿਆ¹, ਮਾਇਆ ਸਾਥਿ ਨਾ ਹੋਇ ।

ਇਹ² ਮਾਇਆ ਜਗੁ ਮੋਹਿਆ, ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤਿਸਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਦੇਹੀ ਧਰਤੀ ਮੇਂ ਮਨ ਰੂਪੀ ਹਾਲੀ, ਹਰਿ ਭਗਤ ਰੂਪੀ ਕਿਰਸਾਣੀ, ਸਮਗ੍ਰੀ ਹੋਇ ਸਰਮ ਰੂਪੀ, ਪਾਣੀ ਨਾਮ ਰੂਪੀ, ਬੀਜ ਪੜੇ ਸੰਤੋਖ ਰੂਪੀ, ਸੁਹਾਗਾ ਫਿਰੈ ਗਰੀਬੀ, ਸੋ ਸਾਧ ਤਾਰ ਹੇ । ਐਸੀ ਖੇਤੀ ਲਾਭਵੰਤ ਹੈ । ਹੋਰ ਜੋ ਮਾਇਆ ਕੀ ਖੇਤੀ ਕਿਰਤ ਹੈ ਸੋ ਤੋਟਾ ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਪੁਤ੍ਰ ! ਖੇਤੀ ਨਾਹੀ ਕਰਤਾ ਤਾ ਹਟ ਬਹੁ ।’

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੂਸਰੀ ਪਾਉੜੀ ਕਹੀ-

ਹਾਣੁ ਹਟੁ ਕਰਿ ਆਰਜਾ, ਸਚ ਨਾਮ ਕਰਿ ਵਥੁ ।

ਸੁਰਤ ਸਬਦ ਕਰਿ ਭਾਂਡ ਸਾਲ, ਤਿਸ ਵਿਚ ਤਿਸ ਨੂੰ ਰਖ ।

ਵਣਜਾਰੇ ਸੋ ਵਣਜ ਕਰਿ, ਲੈ ਲਾਹਾ ਮਨ ਹਸ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਦੇਹੀ ਕੀ ਅਵਸਤਾ³ ਅਰੁ ਅਰਬਲਾ⁴ ਹਮਾਰੀ ਹਾਟ⁵ ਹੈ । ਸਚ ਨਾਮ ਹਾਟ ਕੀ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਹੈ । ਅਰੁ ਸੁਰਤ ਕੋ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਮੇਂ ਦ੍ਰਿੜ ਰਖਨਾ ਐਸੀ ਜੁਗਤ ਭਾਂਡੇ ਮੇਂ ਸਮਗ੍ਰੀ ਰਖੀ ਹੈ, ਸਾਧਾ ਵਣਜਾਰਿਓ ਸੋ ਸਉਦਾ ਹੈ—ਮੈਂ ਐਸੀ ਹਾਟ ਕੀਆ ਹੈ ।’

ਤਬ ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਆਖਿਆ, “ਬਚਾ ! ਤੂੰ ਘੋੜੇ ਕੀ ਸੌਦਾਗਰੀ ਕਰ ਜੋ ਤੇਰਾ ਆਤਮਾ ਠਹਰੇ ।’

ਤਬ ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ, ਪਉੜੀ ਤੀਸਰੀ ਕਹੀ—

ਸੁਣ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਉਦਾਗਰੀ ਸਤ ਘੋੜੇ ਲੈ ਚਲੁ ।

ਖਰਚ ਬੰਨ ਚੰਗਿਆਈਆ, ਮਤ ਜੀਅ ਜਾਣੈ ਕਲੁ ।

ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੇ ਦੇਸ ਜਾਇ, ਤਾਂ ਸੁਖ ਲਹੈ ਮਹਲ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਸਾਸਤ੍ਰ ਕੇ ਬਚਨ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਣੇ, ਇਹੁ ਸੌਦਾਗਰੀ ਹੈ ਅਰ ਸਤ ਮੇਂ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਨ । ਇਹ ਘੋੜੇ ਹੈਂ, ਅਰ ਭਲੇ ਕਰਮ ਖਰਚੀ ਰਾਹ ਕੀ ਹੈ । ਏਹ ਸੌਦਾਗਰੀ ਨਿਰੰਕਾਰ ਕੇ ਦੇਸ ਕੀ ਹੈ, ਤਿਸ ਮੇਂ ਮੈਂ ਸਦਾ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋ, ਇਸੀ ਸੋ ਸਹਜ ਸੁਖ ਲਾਭ ਪਾਇਆ ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਆਖਿਆ, “ਭਲਾ, ਪੁਤ੍ਰ ! ਚਾਕਰੀ ਕਰ ।’ ਤਬ ਬਾਬੇ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ—

1. ਬਾਬਾ (ਪਾਠਾਂਤਰ) । 2. ਇਨਿ (ਪਾਠਾਂਤਰ) । 3. ਹਾਲਤ । 4. ਉਮਰ । 5. ਹੱਟ, ਹੱਟੀ, ਦੁਕਾਨ ।

ਲਾਇ ਚਿਤ ਕਰ ਚਾਕਰੀ, ਮਨ ਨਾਮ ਕਰ ਕੰਮ ।

ਬਨ ਬਦੀਆ ਕਰ ਧਾਵਣੀ, ਤਾ ਕੋ ਆਖੈ ਸੰਨ ।

ਨਾਨਕ ਵੇਖੈ ਨਦਰ ਕਰ, ਚੜੈ ਚਵਗੁਣ¹ ਵਨ² ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥੁ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਪਰਮੇਸਰ ਮੈਂ ਚਿਤ ਲਗਾਵਣਾ ਏਹੀ ਚਾਕਰੀ³ ਹੈ ਅਰੁ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਨਾਮ ਮਨ ਹਿਰਦੇ ਦਿੜ ਕਰਨਾ ਏਹੁ ਸੁਆਮੀ ਕੀ ਟਹਲ ਹੈ, ਅਰੁ ਬੁਰਆਈ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਏਹੀ ਸਾਸਤ੍ਰ ਬਾਧ⁴ ਧਾਵਣਾ⁵ ਹੈ । ਐਸੀ ਚਾਕਰੀ (ਸੋਂ) ਦੋਨੋਂ ਲੋਕ ਮੈਂ ਧਨ ਧਨ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਐਸੀ ਚਾਕਰੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਮਿਹਰ ਹੋਤੀ ਹੈ, ਮੁਕਤ ਕੀ ਦਾਤਾ ਹੈ । ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਮੈਂ ਐਸੀ ਖੇਤੀ ਅਰੁ ਬੈਪਾਰ ਚਾਕਰੀ ਮੈਂ ਸਦਾ ਦਿੜ ਕੀਆ ਹੈ । ਸਭ ਕੋਈ ਵਰਸਾ-ਵੇਗਾ⁶ ।’ ਐਸੀ ਕਥਾ ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਸੁਨ ਕੈ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇ ਗਇਆ, ਜਾਤੋ⁷ ਸੁ ਜੁ ਨਾਨਕ ਕੋਈ ਬਾਤ ਮਾਨਤਾ ਨਾਹੀ । ਅਰੁ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਿਸਮਾਦ ਹੋਇ ਗਏ । ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਉਠਿ ਗਇਆ ।

ਦੋਹਰਾ

ਅਚਰਜ ਸੰਬਾਦ ਦਿਆਲ ਕਾ, ਸਮਝੇ ਮਸਤਕ ਭਾਗ ।

ਕਸਤੂਰੀ ਮ੍ਰਿਗ ਨਾਭ ਮੋ, ਵੇ ਖੋਜਤ ਬਨ ਲਾਗਿ ॥ ੮ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ॥ ੧੧ ॥

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾ ਉਦਾਸੀਨ-ਸੁਭਾਉ ਦੇਖ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਏਕ ਪੰਡਤ ਕੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਜੀਉ ਲਗਾਵਨੇ ਨਮਿਤ ਸਦੇ ਲੇ ਆਈ । ਤਿਸਕਾ ਉਤਰ ਪ੍ਰਸਨ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋਇਗਾ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਾ ਕੇ ਲਗਨ ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੀ, ਮਿਟੇ ਨਹੀਂ ਘਟ ਭਾਉ ।

ਬਿਧ ਹੋਇ ਦਿਨ ਦਿਨ ਸਦਾ, ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਇਹੀ ਸੁਭਾਉ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਸਦਾ ਮਗਨ ਰਹੇ ਹਰਿ ਰੰਗ ਦਿਆਲ । ਏਕ ਰੰਗ ਸਦਾ ਖੁਸਹਾਲ ।

ਕਾਹੂ ਸੋ ਕਛੁ ਸੁਨੈ ਨ ਕਹੈ । ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇਖਿ ਚਿੰਤਾ ਮੋ ਰਹੈ ॥ ੨ ॥

ਤਬ ਕਰ ਬੀਚਾਰ ਜੁਗਤ ਠਹਰਾਈ । ਬ੍ਰਹਮਨ ਪੰਡਿਤ ਕੋ ਲੇ ਆਈ ।

ਮਮ ਸੁਤ ਸੋ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਕਰੇ । ਸੁਤ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੁਖ ਬਾਤਾਂ ਕਰੇ ॥ ੩ ॥

ਤਬ ਪੰਡਿਤ ਬਾਬੇ ਸੋ ਕਹਨੇ ਲਾਗੇ । “ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਕਰੋ, ਮਨ ਸੋਇਆ ਜਾਗੇ ।”

ਤਬ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਮ ਗਿਆਨੀ । “ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਵਿਦਿਆ ਅਭਿਆਸੀ ॥ ੪ ॥

ਜੋ ਤੁਮ ਪੜ੍ਹੇ ਕਿਆ ਮੋਹਿ ਪੜ੍ਹਾਵੋ । ਜਾਗੇ ਹੋ ਤੋ ਮੁਝੈ ਜਗਾਵੋ ।

ਜੋ ਤੁਮ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਬੂਝਾ । ਤਬ ਬੇਦੰਤ ਤਤੁ ਤੁਮ ਸੂਝਾ ॥ ੫ ॥

1. ਚੋਗੁਣਾ । 2. ਰੰਗ । 3. ਨੌਕਰੀ । 4. ਬਾਂਧ ਕੇ, ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ । 5. ਦੌੜਨਾ । 6. ਵਰੋਸਾਵੇਗਾ । 7. ਲਾਹਾ ਖੱਟੇਗਾ 8 ਜਾਣਿਆ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਿਨ ਆਪਾ ਪਦੁ¹ ਨਹੀਂ ਸੁਝਿਆ, ਅਵਰਨ² ਕਹਾ ਬੁਝਾਇ ।
ਖਾਂਡ ਖਾਂਡ ਕਹ ਬੋ ਕਰੇ, ਨਹੀ ਮੁਖ ਮੀਠਾ ਬਿਨ ਖਾਇ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਕੋਟ ਜਨਮ ਕਾ ਇਹ ਜੀਉ ਸੋਇਆ । ਮੂੜ ਭਇਆ ਮਾਇਆ ਕਾ ਮੋਹਿਆ ।
ਬਿਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਗੇ । ਜਾਗੇ ਤਬ ਜਬ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਪਾਗੇ³ ॥ ੭ ॥
ਕਵਨ ਪਦ ਪਾਇ ਪੰਡਿਤ ਤੁਮ ਭਏ । ਅਵਰਨ ਮੂੜੁ ਮੁਗਧ ਕਿਮ ਕਹੇ ।
ਜੋ ਤਤੁ ਪਛਾਨੈ ਸੋਈ ਪੰਡਿਤ । ਬਿਨ ਬੂਝੈ ਜਪ ਤਪ ਕਰਮ ਸਭ ਖੰਡਤ ॥ ੮ ॥
ਜੋ ਤੁਮ ਬੂਝਾ ਤਬ ਮੋਹ ਜਗਾਵੇ । ਬਿਨ ਬੂਝੇ ਬਕਬਾਦ ਲਗਾਵੇ ।
ਸੁਨ ਪੰਡਤ ਹਿਰਦਾ ਕੰਪਾਨਾ⁴ । ਨਿੰਮ੍ਰ ਭੂਤ ਹੋਇ ਬਿਨੇ⁵ ਵਖਾਨਾ ॥ ੯ ॥
“ਮੈਂ ਜਾਨਾ ਤੁਮ ਸੁਤਹ⁶ ਗਿਆਨਾ । ਤੁਮਰਾ ਬਚਨ ਸਤ ਮੈ ਜਾਨਾ ।
ਕਵਨ ਪਦ ਪਾਏ ਪੰਡਿਤ ਹੋਇ । ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਨਿਰੂਪਨ⁷ ਸੋਇ ॥ ੧੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਬਡੇ ਭਾਗੁ ਜਬ ਉਦੇ⁸ ਹੋਇ, ਤਬ ਭੇਟਾ⁹ ਹੋਇ ਸਾਧ ।
ਕਾਰਨ ਮੁਕਤ ਜਗ ਸਾਧ ਹੈ, ਸੰਤਨ ਮਤੋ ਅਗਾਧ¹⁰ ॥ ੧੧ ॥
ਤਦ ਪੰਡਿਤ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਆ ।

ਮਹਲਾ ੧

ਪਵਣੇ ਪਾਣੀ ਜਾਣੇ ਜਾਤ । ਕਾਇਆ ਅਗਨ ਕਰੈ ਨਿਭਰਾਤ ।
ਜਾਮਹਿ ਜੀਅ ਜਾਣਹਿ ਜੇ ਥਾਉ । ਸੁਰਤਾ ਪੰਡਿਤ ਤਾਕਾ ਨਾਉ ॥ ੧੦ ॥
ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਨ ਜਾਣੀਅਹ ਅਇ । ਅਣਡੀਠਾ ਕਛੁ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਇ ।
ਕਿਆ ਕਰ ਆਖ ਵਖਾਣੀਐ ਮਾਇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪੰਡਤ ! ਪਵਣ ਪਾਣੀ ਅਰੁ ਅਗਨ ਇਹੁ ਤੀਨੋ ਸੋ ਸਰੀਰ ਕਾ ਨਿਬੰਧ¹¹ ਹੈ । ਇਹੁ ਤੀਨੋ ਜਬ ਏਕ ਹੋਇ ਸੁਖਮਨਾ ਸੋ ਤਬ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਜੁਗੁਤ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਬ ਇਸ ਕਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਇ । ਤਬ ਜੀਉ ਕੇ ਪਦ ਕੋ ਜਾਣੈ । ਇਤਾ ਅਗਨ ਪਿੰਗਲਾ ਪਾਣੀ ਸੁਖਮਨਾ¹² ਪਵਨ ਹੈ । ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਰਾਜਸ, ਸਾਤਕ, ਤਾਮਸ¹³ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ ਮਹਾਦੇਵ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਏਹੀ ਗੰਗਾ ਜਮਨਾ ਸੁਰਸਤੀ ਹੈ । ਜਬ ਯਹ ਤੀਨੋ ਏਕ ਭਈ ਤਬ ਬੇਨੀ ਸੰਗਮ ਭਇਆ । ਜਬ ਜੀਉ ਈਸਰ ਬ੍ਰਹਮ ਏਕ ਪਦ ਭਇਆ ਇਸੀ ਕੋ ਮੁਕਤ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਐਸੇ ਅਸਥਾਨ ਲਾਭੀ ਕੋ ਸੁਰਤਾ ਪੰਡਤ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਏਹ ਗੁਣਾ ਬਾਦ¹⁴ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ

1. ਆਤਮ ਪਦ । 2. ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ । 3. ਪਾਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਰੰਗਿਆ ਜਾਵੇ ।
4. ਕੰਬਿਆ । 5. ਬੇਨਤੀ । 6. ਸੁਤ (ਪੁਤ) ਨੂੰ । 7. ਨਿਰੂਪਣ (ਕਥਨ) ਕਰਨਾ । 8. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਣਾ । 9. ਮਿਲਾਪ । 10. ਗਹਿਰਾ, ਡੂੰਘਾ । 11. ਬੰਨ੍ਹ, ਬੰਧੋਜ । 12. ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੱਜਾ, ਖੱਬਾ ਤੇ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਸੁਰ । 13. ਰਜੋ, ਸਤੇ ਤੇ ਤਮੋ ਗੁਣ । 14. ਗੁਣ ਦੱਸਣਾ ।

ਮੈਂ ਨਿਰੂਪਨ ਕੀਆ ਹੈ । ਤੋਂ ਬਿਨ ਦੇਖੈ ਸਵਾਦ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ । ਇਹ ਸੁਖ ਇੰਦ੍ਰੀ ਗੋਚਰ ਨਾਹੀਂ । ਜਿਹਬਾ ਕਰ ਕੇ ਕਿਆ ਵਖਾਣੀਏ । ਜੇ ਤੂੰ ਬੁਧਵਾਨ ਹੈ, ਤਬ ਸੁਚ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮਨ ਕੋ ਕਰ ਕੇ ਸੁਰਤ ਕੀ ਇਕਾਗ੍ਰਤਾ ਸੋਇ ਅਕਥ ਕਥਾ ਕੋ ਬੂਝੇਆ । ਤਬ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਸਵਾਦ ਆਵੈਗਾ ।’

ਤਬ ਪੰਡਿਤ ਕਹਾ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਮੈਂ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਪੜ੍ਹਾ ਹੋ । ਤੇਰੇ ਏਕ ਬਚਨ ਕੋ ਮੇਰੀ ਬੁਧ ਨਾਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਤੀ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੁਝੇ ਸੰਪੂਰਨ ਕਥਾ ਸੁਨਾਉ, ਮੇਰਾ ਕਲਿਆਣ ਹੋਵੈ ।”

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੂਸਰੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਉਪਰ ਦਰ ਅਸਮਾਨ ਪਇਆਲ ।¹ ਕਿਉ ਕਰ ਕਹੀਐ ਦੇਹੁ ਬੀਚਾਰ ।

ਬਿਨਾ ਜਿਹਬਾ ਜੇ ਜਪੈ ਹੀਆਉ ।² ਕੋਈ ਜਾਨੈ ਕੈਸਾ ਨਾਉ । ॥ ੨ ॥

ਤਿਸਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪੰਡਤ ! ਪਿੰਡ³ ਮੋ ਏਕ ਉਰਧ⁴ ਦੁਆਰ ਹੈ । ਉਹ ਜਬ ਜੋਗੀ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਉਹਾ ਐਸੀ ਲੀਲਾ ਹੈ—ਦੇਖਤਾ ਹੈ ਅਕਾਸ ਪਤਾਲ ਹੈਂ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਹੈਂ । ਸਭ ਕੋਤਕ ਕੋ ਦੇਖਤਾ ਹੈ । ਉਹਾ ਅਬਗਤ⁵ ਲੀਲਾ ਅਬਗਤ ਨਾਥ ਕੀ ਹੈ । ਜਬ ਜੋਗੀ ਹਿਰਦੇ ਅਸਥਾਨ ਮੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਉਹਾ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸੋ ਬਿਨ ਜਿਹਬਾ ਜਾਪ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਵਹ ਕੈਸਾ ਜਾਪ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕੀ ਧੁਨ ਸੋ ਸਰਬ ਲੋਕ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਾ ਖਾਣੀ ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਇਸ ਮੋ ਜਬ ਲੀਨ ਹੋਇ ਤਬ ਅਖੰਡ ਸੁਖ ਪਾਵੈ । ਸੋਹੰ ਪਦ⁶ ਨਿਰਬਾਣ ਲੀਨ ਹੋਇ ਹੈ । ਇਸ ਸੋਹੰ ਪਦ ਮੋ ਜਬ ਤੂੰ ਲੀਨ ਹੋਇਆ ਤਬ ਸੁਰਤਾ ਪੰਡਤ ਤੂੰ ਹੋਗਾ ।”

ਤਬ ਬਾਬੇ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :—

ਕਥਨੀ ਬਚਨੀ ਰਹੈ ਨਿਭਰਾਤਾ । ਸੋ ਬੂਝੈ ਹੋਵੈ ਜਿਸ ਦਾਤ ।

ਅਹਨਿਸ⁸ ਅੰਤਰ ਰਹੇ ਲਿਵਲਾਇ । ਸੋ ਪੁਰਖ ਜਿ ਸਚ ਸਮਾਇ । ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪੰਡਤ ! ਕਥਨੀ ਬਚਨੀ⁹ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਮਾਇਆ ਭਰਮ ਦੂਰ ਨਾਹੀਂ ਹੋਤਾ । ਬਡਤਾ ਹੈ ਇਸ ਕਥਾ ਕੋ ਬੂਝੇ ਜਿਸ ਕੋ ਧੁਰ ਕੀ ਦਾਤ ਹੋਇ । ਹੇ ਪੰਡਤ ! ਜਬ ਇਸ ਕੋ ਅੰਤਰ ਜਾਗ ਭਈ ਤਬ ਇਹ ਭਰਮ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਸਤਾ ਹੈ । ਜਬ ਬ੍ਰਹਮ ਦਰਸੀ ਪਦ ਭਇਆ ਤਬ ਜੀਉ ਬ੍ਰਹਮ ਭਇਆ । ਤਿਸ ਕੋ ਸੁਰਤਾ ਪੰਡਿਤ ਕਹਤੇ ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :—

ਜਾਤ ਕੁਲੀਨ ਸੇਵਕ ਜੋ ਹੋਇ । ਤਾ ਕਾ ਕਹਨਾ ਕਹੋ ਨਾ ਕੋਇ ।

ਵਿਚ ਸਨਾਤੀ¹⁰ ਸੇਵਕ ਹੋਇ । ਨਾਨਕ ਪਨੀਆ¹¹ ਪਹਿਰੇ ਸੋਇ । ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ! ਕੁਲੀਨ ਹਰਿ ਭਗਤ ਕਰੇ, ਜੈਸੇ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮਨ ਹੈ ਤਾ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਿਆ ਕਹੀ ਜਾਇ । ਤਾਤਕਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ । ਇਤ੍ਰ¹² ਜਾਤ ਹਰਿ ਭਗਤ ਕਰੇ — ਤਾਤਕਾਲ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਇ, ਹਰਿ ਪਦ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਇ ।

1. ਪਾਤਾਲ । 2. ਹਿਰਦਾ । 3. ਸਰੀਰ । 4. ਉੱਚਾ । 5. ਅਥਿਨਾਸ਼ੀ, ਅਗਯੇਯ । 6. ਸੋ (ਉਹ) ਬ੍ਰਹਮ ਅਹੰ (ਮੈਂ ਹਾਂ) ਇਹ ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਪਦਵੀ । 7. ਭ੍ਰਾਂਤਿ (ਭ੍ਰਮ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 8. ਅਹਿ (ਦਿਨ) ਨਿਸ (ਰਾਤ) । 9. ਬੋਲਣਾ । 10. ਨੀਚ ਜਾਤੀ । 11. ਜੁੱਤੀਆਂ । 12. ਹੋਰ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪੰਡਤ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਚਨ ਸੁਨ, ਭਇਆ ਗਿਆਨ ਅੰਕੂਰ ।¹
 ਅਤਿ ਨਿਮ੍ਰ ਭੂਤ ਹੋਇ ਗਿਆਨ ਯੁਤ, ਕਹੀ ਮਹਿਮਾ ਅਤ ਭੂਰ ॥ ੧੨॥
 ਜਬ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਘਰ ਚਲਾ, ਮਾਤਾ ਪੂਛੀ ਬਾਤ ।
 “ਹੇ ਬ੍ਰਹਮਨ ! ਮਮ ਸੁਤ² ਕੀ, ਕਵਨ ਅਵਸਥਾ ਤਾਤ³ ?” ॥ ੧੩ ॥

ਅੜਿਲ

“ਧੰਨ ਧੰਨ ਤੁਮ ਮਾਤ, ਧੰਨ ਧੰਨ ਤੁਮ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ ।
 ਸੁਤਹ ਸਿਧ ਹਰਿ ਭਗਤ ਧਰਮ ਕਾ ਸੁਤ ਹੈ ।
 ਪਰ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰਨ, ਜਗਤ ਉਧਾਰਨ ਆਇਆ ।
 ਬਡੇ ਭਾਗ ਮਾਤਾ ਜੀ, ਦਰਸਨ ਪਾਇਆ” ॥ ੧੪ ॥
 ਪੰਡਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਕੇ ਸਿਧਾਰੇ⁴ । ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ॥ ੧੨ ॥
 ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ, ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧਿਅਰੇ ਬੈਦ ਸੇ ਚਰਚਾ

ਸੋਰਠਾ

ਲਗੀ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧ, ਏਕ ਨਿਮਖ ਛੂਟੈ ਨਹੀਂ ।
 ਨਹੀਂ ਆਧ ਬਿਆਧ ਉਪਾਧ,⁵ ਧਰਮਾਨੰਦ ਅਨੰਦ ਸਖ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਲਗੀ ਲਗਨ ਮਾਤੇ ਸਦਾ ਰਹੈ । ਕਾਹੂ ਕੀ ਕਛੁ ਸੁਨੈ ਨ ਕਹੈ ।
 ਅਸਨ⁶ ਬਸਨ⁷ ਕੀ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਕਰੈਂ । ਖਾਨ ਪਾਨ ਪਰ ਚਿਤ ਨਹੀਂ ਧਰੈਂ ॥ ੨ ॥
 ਜੋ ਕਰੈਂ ਸੋਨ ਕਰਵਟ⁸ ਨਹੀਂ ਫੇਰੇ । ਖੋਲੈਂ ਨੈਨ ਕਾਹੂ ਨਹੀਂ ਹੇਰੇ ।⁹
 ਦੇਖ ਅਵਸਤਾ ਸਭ ਬਿਸਮਾਦ । “ਹੇ ਕਾਲੂ । ਸੁਤ ਲਗੀ ਉਪਾਧ ॥ ੩ ॥
 ਉਠੋ, ਜਤਨ ਕਰ ਵੈਦ ਲਿਆਵੋ । ਬੂਝ ਰੋਗ ਚਿਕਤਸਾ ਲਾਵਹੁ”
 ਤਬ ਕਾਲੂ ਜੀ ਵੈਦ ਬਲਾਇਆ । ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਾ ਹਾਥ ਦਿਖਾਇਆ ॥ ੪ ॥
 ਤਿਨ ਪਕੜ ਭੁਜਾ ਨਾੜੀ ਢੰਡੋਲੇ । ਤਬ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬਚਨ ਮੁਖ ਬੋਲੇ :
 “ਕਿਆ ਦੇਖੋ ਤੁਮ ਵੈਦ ਸਿਆਨੇ ! ਹਮਰੀ ਬੇਦਨ¹⁰ ਤੂ ਕਿਆ ਜਾਨੇ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਦੇਖ ਨਾੜੀ ਰੋਗਹ ਧਰੋ, ਕਰੋ ਚਿਕਤਸਾ ਮੀਤ ।
 ਤਨ ਮਨ ਕਾ ਸਭ ਦੁਖ ਹਰੋ, ਸੁਖ ਹੋਵੈ ਮਨ ਚੀਤ ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਖੈਂਚ ਭੁਜਾ¹¹ ਸਤਿਗੁਰ ਲਈ, ਕੀਨਾ ਬਚਨ ਉਚਾਰ ।

1. ਅੰਕੂਰ । 2. ਪੁਤ੍ਰ । 3. ਪਿਆਰੇ । 4. ਚਲੇ ਗਏ । 5. ਆਧਿ (ਮਨ ਦਾ ਰੋਗ), ਬਿਆਧਿ (ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੋਗ) ਤੇ ਉਪਾਧਿ (ਬਾਹਰਲਾ ਕੋਈ ਉਪਦ੍ਰਵ) 6. ਭੋਜਨ । 7. ਵਸਤੂ । 8. ਪਾਸਾ । 9. ਦੇਖਣਾ । 10. ਤਕਲੀਫ । 11. ਬਾਂਹ ।

“ਯਹ ਦੁਖ ਕੋ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਲਖੋ,” ਕੀਨਾ ਸਬਦ ਬੀਚਾਰ ॥ ੧ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰ ਕੀਆ । ਸਲੋਕ ਮਲਾਰ ਮਹਲਾ ੧

ਬੈਦ ਬੁਲਾਇਆ ਬੈਦਗੀ, ਪਕੜ ਢੰਡੋਲੇ ਬਾਹ ।

ਭੋਲਾ ਵੈਦ ਨ ਜਾਣਈ, ਕਰਕ ਕਲੇਜੇ ਮਾਹਿ ।

ਜਾਹੁ ਵੈਦ ਘਰ ਆਪਣੇ, ਹਮਰੀ ਆਹਿ ਨ ਲੇਹੁ ।

ਹਮ ਰਾਤੇ ਸਹ ਆਪਣੇ, ਤੂ ਕਿਸ ਦਾਰੂ ਦੇਹੁ¹ ।

ਵੈਦਾ ਵੈਦ ਸੋ ਵੈ ਤੂੰ, ਪਹਿਲਾ ਰੋਗ ਪਛਾਣ ।

ਐਸਾ ਦਾਰੂ ਢੂੰਡ² ਲਹੁ, ਜਿ³ ਵੰਞੈ ਰੋਗਾ ਘਾਣ ।

ਦੁਖ ਲਾਗੈ ਦਾਰੂ ਘਣਾ, ਵੈਦ ਖਲੋਇਆ ਆਇ ।

ਕਾਇਆ ਰੋਵੈ ਹੰਸੁ ਪੁਕਾਰੇ, ਵੈਦ ਨ ਦਾਰੂ ਲਾਇ ;

ਜਾਹਿ ਵੈਦ ਘਰ ਆਪਣੇ, ਜਾਨੇ ਕੋਇਮ ਕੋਇ ।

ਜਿਨ ਕਰਤੇ ਦੁਖ ਲਾਇਆ, ਨਾਨਕ ਲਾਹੇ ਸੋਇ⁴ ॥ ੧ ॥

ਤਬ ਵੈਦ ਆਖਿਆ, “ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੇਰੇ ਦੁਖ ਕੀ ਗਤ ਲਖੀ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀ ।
ਕਿਆ ਕੋਈ ਉਪਚਾਰ⁵ ਕਰੈ ? ਤੂੰ ਬੁਧਵਾਨ ਹੈਂ, ਆਪਣੇ ਦੁਖ ਕਾ ਕਛੁ ਬਿਰਤੰਤ ਕਹੋ ਜੋ ਤੇਰੀ
ਸਮਝ ਮੋ ਆਵਤਾ ਹੈ ।”

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ ਰਾਗ ਮਲਾਰ ਮ: ੧

ਦੁਖ ਵਿਛੋੜਾ ਇਕ ਦੁਖ ਭੂਖ । ਇਕ ਦੁਖ ਸਕਤਵਾਰ ਜਮਦੂਤ ।

ਇਕ ਦੁਖ ਰੋਗ ਲਗੈ ਤਨ ਧਾਇ । ਵੈਦ ਨ ਭੋਲੇ ਦਾਰੂ ਲਾਇ ॥ ੧ ॥

ਦਰਦ ਹੋਵੈ ਦੁਖ ਰਹੈ ਸਰੀਰ । ਐਸਾ ਦਾਰੂ ਲਗੈ ਨ ਬੀਰ ॥ ੨ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਵੈਦ ! ਏਕ ਦੁਖ ਵਿਛੋੜਾ ਗੋਬਿੰਦ ਸੋ ਦੁਖਾ ਕਾ ਦੁਖ ਹੈ ।

ਦੁਜਾ ਮਹਾ ਰੋਗ ਸੋਗ ਸਰੀਰ ਕਾ ਭੋਗ ਹੈ । ਹੇ ਵੈਦ ਭੋਲੇ ! ਏਤੇ ਮਹਾਰੋਗ ਕਾ ਔਖਦ ਕਹਾਂ
ਤੂੰ ਕਰ ਸਕੇਗਾ ? ਜੋ ਰੋਗ ਨਿਰਨੇ ਨ ਹੋਇ ਤਿਸ ਕਾ ਉਪਚਾਰ ਭੀ ਨਾਹੀ ।’

ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ

ਖਸਮ ਵਿਸਾਰ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ । ਤਾ ਤਨ ਉਠ ਖਲੋਆ ਰੋਗ ।

ਮਨ ਅੰਧੇ ਕੋ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ । ਵੈਦ ਨ ਭੋਲੇ ਦਾਰੂ ਲਾਇ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਵੈਦ ! ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤ ਬਿਨਾ ਜੋ ਰਸ ਭੋਗ ਕੀਏ ਤਿਨ
ਸੋ ਮਨ ਮੂੜੁ ਭਇਆ । ਅਨੇਕ ਰੋਗ ਸਰੀਰ ਕੋ ਉਤਪਤ ਭਏ । ਮਨ ਅੰਧੇ ਕੋ ਅਨੇਕ ਸਾਸਨਾ⁶ ਦੁਖੋ
ਕੀ ਭਈ । ਐਸੇ ਰੋਗਾ ਕਾ ਤੂੰ ਕਿਆ ਕਰ ਸਕੇ ?’

1. ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ । 2. ਲੋੜੀ । 3. ਜਿਤ । 4. ਇਹ
ਆਖਰੀ ਚਾਰ ਤੁਕਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ । 5. ਇਲਾਜ । 6. ਤਾੜਨਾ, ਤਕਲੀਫ ।

ਤੀਸਰੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ

ਚੰਦਨ ਕਾ ਫਲ ਚੰਦਨ ਵਾਸ । ਮਾਨਸ ਕਾ ਫਲ ਘਟ ਮੈ ਸਾਸ ।

ਸਾਸ ਗਏ ਕਾਇਆ ਢਲ ਪਾਇ । ਤਾਕੇ ਪਾਡੇ ਕੋਇ ਨ ਖਾਇ ॥ ੩ ॥

ਕੰਚਨ ਕਾਇਆ ਨਿਰਮਲ ਹੰਸ । ਜਿਸ ਮਹਿ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਅੰਸ ।

ਦੂਖ ਰੋਗ ਸਭ ਗਇਆ ਗਵਾਇ । ਨਾਨਕ ਛੂਟਸ ਸਾਚੇ ਨਾਇ ॥ ੪ ॥

‘ਹੇ ਵੈਦ ! ਜੈਸੇ ਚੰਦਨ ਕੋ ਵਾਸਨਾ ਫਲ ਹੈ, ਉਸੀ ਸੋ ਮਹਿਮਾ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਹੋਤੇ ਸਰਬ ਸੋਭਾ ਹੈ । ਜਬ ਪ੍ਰਾਨ ਸਰੀਰ ਸੋ ਨਿਆਰੇ ਭਏ ਤਬ ਕਿਸੀ ਕਾਮ ਕਾ ਨ ਰਹਾ । ਜੋ ਉਸ ਸਰੀਰ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਯੇ ਉਸ ਕੋ ਪ੍ਰੇਤ ਕਹਨੇ ਲਗੇ, ਕੋਈ ਨਿਕਟਿ ਉਸ ਕੇ ਅੰਨ ਪਾਨੀ ਨਾਹੀਂ ਖਾਤੇ । ਏਹੁ ਤੋ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਕਾ ਸੁਭਾਉ ਕਹਾ । ਤੂੰ ਕਿਆ ਔਖਧ ਕਰੈਗਾ ? ਅਰ ਜੋ ਜੋ ਸਰੀਰ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤ ਕਰ ਕੰਚਨ ਭਏ ਹੈ ਜਿਨ ਮੋ ਆਤਮਾ ਨਿਰਮਲ ਪਰਮ ਹੰਸ ਹੈ । ਜਬ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੂਆ ਕੋਟ ਜਨਮ ਕੇ ਰੋਗ ਕਾ ਨਾਸ ਹੂਆ । ਤਾ ਤੇ ਬਿਨ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਰੋਗ ਦੂਰ ਨਾਹੀ ਹੋਤੇ ਇਨ “ਅਉਖਦੋ¹ ਸੇ ”

ਇਹ ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਵੈਦ ਸੁਨਿ ਕਰ ਨਿਮ੍ਰ ਭੂਤ ਹੋ ਕਰ ਚਰਨੋ ਪਰ ਪੜਾ । ਕਹਿਓਸੁ² । ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੁਮਾਰੇ ਬਚਨੋ ਸੇ ਮੇਰਾ ਭਲਾ ਹੋਗਾ । ਤੁਮਾਰੇ ਦਰਸਨ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੇਰਾ ਕਲਿਆਣ ਹੂਆ । ਮੇਰੇ ਵਡੇ ਭਾਗ ਹੈਂ ।”

ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੋ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਘਰ ਕੋ ਚਲਾ, ਤਬ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਾ, “ਹੇ ਬੈਦ ! ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਕੀ ਕਛੁ ਬਿਰਥਾ ਮਾਲੂਮ ਹੋਈ ?” ਬੈਦ ਕਹਾ, “ਹੇ ਮਾਤਾ ! ਪੁਤ੍ਰ ਪਰਮ ਹੰਸ³ ਪਰ ਦੂਖ ਨਿਵਾਰ ਹੈ । ਉਸ ਕੇ ਦਰਸਨ ਸੋ ਸਭ ਦੂਖ ਦੂਰ ਹੋਤੇ ਹੈਂ । ਉਸ ਕੋ ਦੂਖ ਕੋਈ ਨਾਹੀਂ, ਤੁਮਾਰੇ ਬਡੇ ਭਾਗ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੇ ਐਸਾ ਪੁਤ੍ਰ ਹੈ । ਉਸ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕੋਈ ਨਾਹੀ ਜਾਨਤਾ ।” ਇਹ ਬਾਤ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸੁਨ ਕਰ ਚੁਪ ਰਹੇ ।

ਸੋਰਠਾ

ਮਹਿਮਾ ਸੰਤ ਅਪਾਰ, ਜਿਮ ਸਾਗਰ ਕੋ ਅੰਤ ਨਹ ।

ਕੋਉ ਲਹਿਨ ਸਕੇ ਨ ਪਾਰ, ਘਟਨ ਬਢਨ ਜਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ॥ ੮ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ॥ ੧੨ ॥

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੋਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਪਰਮ ਉਦਾਸੀ ਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ

ਦੋਹਰਾ

ਮਗਨ ਲਗਨ ਸਤਿਗੁਰ ਰਹੇ, ਲਖੇ ਨ ਕੋਇ ਮਤੰਤ⁵ ।

ਸੁਖ ਸੰਦੇਹ ਅਨੰਦ ਕੰਦ, ਭਗਤ ਰੂਪ ਭਗਵੰਤ ॥ ੧ ॥

1. ਔਖਧਾਂ, ਦਵਾਈਆਂ । 2. ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਆ । 3. ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਉਪਾਧੀ, ਜੋ ਬੜੇ ਤਿਆਗੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ । 4. ਮਹਾਨ ਤਿਆਗ । 5. ਮਤ ਦਾ ਭਾਵ ।

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਮੁਖ ਸੋ ਕਹੇ ਨਹੀ ਬੈਨ । ਨਹੀ ਖੋਲ ਦੇਖੈ ਨੈਨ ।
 ਤਨ ਢਾਢ ਸੈਨ ਜੋ ਕੀਤ । ਭਏ ਪਾਂਚ ਦਿਵਸ ਬਿਤੀਤ ॥ ੨ ॥
 ਪਤਨੀ ਪਰਭੁ ਕਹਾ ਮਾਤ । ਬਿਆਕਲ ਸਰੀਰ ਰੁਆਤ ।
 “ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਸੁਤ ਕੀ ਸਾਰ । ਕੀਜੈ ਕਛੂ ਉਪਚਾਰ” ॥ ੩ ॥
 ਗਈ ਮਾਤ ਪਿਤ ਸੁਤ ਓਰ । ਮਨ ਪ੍ਰੀਤਿ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ।
 “ਉਠ ਬੈਠ ਕੀਜੈ ਬਾਤ ।” ਸਭ ਦੁਖਤ ਕੰਪਤ ਗਾਤ ॥ ੪ ॥
 “ਸੁਧ ਲੇਹੁ ਗ੍ਰਿਹ ਕੀ ਪੁਤ੍ਰ ! ਬਿਵਹਾਰ ਖੇਤੀ ਸੁਤ੍ਰ ।
 ਕਰੋ ਖੇਤ ਜੁਦਾ ਸੁਧਾਰ । ਕੁਛੁ ਕਰੋ ਨਿਜ ਬਿਵਹਾਰ” ॥ ੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕਾਲੂ ਜੀ ਬਹੁ ਬਿਧ ਕਹਾ, ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
 ਵੈ ਪਰਮਾਨੰਦ ਅਨੰਦ ਮੋ, ਯਹ ਬੂਝਤ ਇਹ ਹਾਲ ॥ ੬ ॥
 ਹੋਇ ਨੇਤ੍ਰ ਸਜਲ ਮਾਤਾ ਕਹੇ, “ਹੇ ਸੁਤ ! ਕੀਜੈ ਬਾਤ ।
 ਜੀਵਨ ਧਨ ਮੇਰੇ ਤੁਹੀ, ਮੁਖ ਬੋਲੋ, ਆਵੈ ਸਾਂਤ ॥ ੭ ॥

ਮਕਰਾ ਛੰਦ

ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਬਚਨ ਬੋਲੇ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੁਧਾਰ ਝੋਲੇ ।
 ਉਤ੍ਰ ਦੀਆ ਪਿਤਾ ਕੋ, ਬਿਵਹਾਰ ਕੋ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੮ ॥
 “ਖੇਤੀ ਸਜੀ ਹਮਾਰੀ, ਸਭ ਸੋ ਕਰੀ ਨਿਆਰੀ ।
 ਹਰਿਨਾਮ ਚਿਤ ਧਾਰੀ, ਕੁਲ ਭ੍ਰਾਤ ਸਖਾ ਸੰਤਤ^੧ ਭੋਗੇ ਜਗਤ੍ਰ ਸਾਰਾ ॥ ੯ ॥
 ਸਾਹਿਬ ਹਮਾਰਾ ਸਾਚਾ । ਹਰ ਰੰਗ ਰਾਚਾ* ।
 ਮਦ ਰਿਦ ਸਿਧ ਦਾਤਾ, ਆਦਰ ਕਰੇ ਹਮਾਰਾ ॥ ੧੦ ॥
 ਉਚਾ ਅਗਮ ਗੋਸਾਈ । ਬਲਿਹਾਰ ਤਾਸ ਜਾਈ ।
 ਤੁਈ ਲੋਕ ਨਾਥ ਪੂਰਨ, ਐਸਾ ਖਸਮ ਹਮਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਕੀ ਸਾਹਿਬ ਸੋ ਬਨੀ, ਪੂਰਨ ਹੋਏ ਕਾਮ ।
 ਖੇਤੀ ਲਾਭ ਬੈਪਾਰ ਸੁਭ, ਭਏ ਅਨੰਦ ਬਿਸਰਾਮ ॥ ੧੨ ॥

ਚੌਪਈ

“ਹੇ ਪੁਤ੍ਰ ! ਕਹਾ ਹੈ ਖੇਤ ਤੁਮਾਰਾ ? ਕਹਾਂ ਬੈਪਾਰ ਜੋ ਤੁਮ ਨੇ ਧਾਰਾ ?
 ਕਹਾਂ ਵੈ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਤੁਮ ਸੇਵਾ ? ਕਹੂੰ ਨ ਦੀਸੈ, ਮਿਲੈ ਨ ਭੇਵਾ ॥ ੧੩ ॥
 ਜਬ ਕਬ ਬਾਤ ਬਾਤ ਉਰੀ^੨ ਤੂੰ ਕਰੈ । ਸੁਨ ਮਨ ਸਭ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਪਰੈ ।
 ਅਰ ਕਹੋ ਬਡਾ ਹੈ ਮੇਰਾ ਸਾਈਂ । ਸੁਨਾ ਨ ਕਾਨ, ਨਾ ਨੈਨ ਦਿਖਾਈ ॥ ੧੪ ॥”

1. ਸੰਤਤਿ, ਸੰਤਾਨ । *ਪਾਠ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੇ ਹੈ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇਹਾਂ ਵਿਚ ‘ਮੈਤਾ ਹਰੰਗ ਰਾਚਾ’ ਹੈ।

2. ਬਾਤ-ਚੀਤ, ਗੱਲ-ਬਾਤ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਹਸੇ, ਕੀਨਾ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ।

“ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹੋ, ਸੁਨੋ ਪਿਤਾ ! ਸੁਖ ਸਾਰ¹ ॥ ੧੫ ॥

ਇਹ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ । ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮ: ੧

ਸੁਣ ਵਡਾ ਆਖੈ ਸਭ ਕੋਇ । ਕੇਵਡ ਵਡਾ ਡੀਠਾ ਹੋਇ ।

ਕੀਮਤਿ ਪਾਇ ਨ ਕਹਿਆ ਜਾਇ । ਕਹਨੇ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ ਰਹੇ ਸਮਾਇ ॥ ੧ ॥

ਵਡੇ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬਾ ! ਗਹਰ ਗੰਭੀਰਾ । (ਗੁਨੀ ਗਹੀਰਾ ।)

ਕੋਇ ਨ ਜਾਨੈ ਤੇਰਾ ਕੇਤਾ ਕੇਵਡ ਚੀਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਸਭ ਕੋਈ ਸੁਣ ਸੁਣ ਵਡਿਆਈ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਐਸਾ ਬਡਾ ਹੈ, ਕਿਸੀ ਦੇਖਾ ਨਾਹੀ ਅਰੁ ਕੀਮਤ ਕਹੀ ਨਹੀ ਜਾਤੀ । ਜੋ ਕਰਨ ਜੋਗ ਹੈ ਸੋ ਤੋ ਉਸੀ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਇ ਰਹੇ ਤੈ । ਕਿਆ ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕੇ ਐਸੇ ਬਡੇ ਸਾਹਿਬ ਗਹਰ ਗੰਭੀਰ ਗੁਨੀ ਗਹੀਰ ਕੀ ਸੋਭਾ, ਤਿਸ ਕਾ ਆਦ ਅੰਤ ਕੋਈ ਨਾਹੀ ਜਾਨਤਾ, ਐਸਾ ਬਡਾ ਹੈ ।’

ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ ਕਹੀ

ਸਭ ਸੁਰਤੀ ਮਿਲ ਸੁਰਤ ਕਮਾਈ । ਸਭ ਕੀਮਤੀਆ ਮਿਲ ਕੀਮਤ ਪਾਈ ।

ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ ਗੁਰ ਗੁਰਹਾਈ । ਕਹਣ ਨ ਜਾਈ ਤੇਰੀ ਤਿਲ ਵਡਿਆਈ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਸਭ ਸੁਰਤੀਓ ਨੇ ਸੁਰਤ ਕਰ ਦੇਖਾ, ਬਡੇ ਸਿਆਨੇ ਭੀ ਕੀਮਤ ਕਰ ਰਹੇ ਅਰੁ ਗਿਆਨੀ ਧਿਆਨੀ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਗੁਰ ਪਧਿਤ² ਕਰ ਬੀਚਾਰ ਰਹੇ, ਏਕ ਤਿਲ ਸਮਾਨ ਕੋਈ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਪਾਇ ਨਾਹੀ ਸਕਾ, ਐਸਾ ਬਡਾ ਹੈ ।’

ਪਉੜੀ ਤੀਜੀ ਕਹੀ

ਸਭ ਸਤ ਸਭ ਤਪਿ ਸਭ ਚੰਗਿਆਈਆ । ਸਿਧਾ ਪੁਰਖਾ ਕਿਆ ਵਡਿਆਈਆ ।

ਤੁਧ ਵਿਣ ਸਿਧੀ ਕਿਨੀ ਨ ਪਾਈਆ । ਕਰਮ ਮਿਲੈ ਨਹੀ ਠਾਕ ਰਹਾਈਆ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਜੇਤੇ ਜਪ ਤਪ ਹੈ ਅਰੁ ਭਲੇ ਕਰਮ ਹੈ ਅਰੁ ਸਿਧਾ ਪੁਰਖਾ ਕੀਆ ਬਡਿਆਈਆ ਹੈਂ । ਬਿਨ ਮੇਰੇ ਸਾਹਿਬੇ ਕਹਾ ਸੋ ਪਾਏ । ਜਬ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਤਬ ਪਾਏ । ਬਿਨ ਕਿਰਪਾ ਕਿਛ ਨਾਹੀ ਪਾਈਤਾ³ ।

ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ

ਆਖਣ ਵਾਲਾ ਕਿਆ ਵੇਚਾਰਾ । ਸਿਫਤੀ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰਾ ।

ਜਿਸ ਤੂ ਦੇਹ ਤਿਸੈ ਕਿਆ ਚਾਰਾ । ਨਾਨਕ ਸਚ ਸਵਾਰਨ ਹਾਰਾ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਏਕ ਕੋਈ ਕਿਆ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਕਹਿ ਸਕੇ, ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ਮਹਿਮਾ ਕੇ ਹੈਂ । ਜਿਸ ਕੋ ਸਿਫਤ ਭੰਡਾਰ ਬਖਸ ਹੋਇ ਸੋ ਸਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਜਾਣੇ । ਤਬ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਪਾਏ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਇਹ ਮਹਿਮਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਹੀ, ਸੁਨ ਕਾਲੂ ਜੀ ਖਿਮਾ ਕੀਨ ।
ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਮਗਨ ਹੋਇ ਗਏ, ਸਾਂਤ ਸਾਂਤ ਪਦ ਲੀਨ ॥ ੧੬ ॥
ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ॥ ੧੮ ॥

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਜੈ ਰਾਮ ਪਾਸ ਜਾਇਗੇ

ਸੋਰਠਾ

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਮਗਨ ਹਰਿ ਰੰਗ, ਕਾਲੂ ਜੀ ਜਾਨੇ ਨਹੀਂ ।
ਸਦਾ ਰਹੇ ਮਨ ਭੰਗ, ਦੇਖ ਅਵਸਤਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕੀ ॥ ੧ ॥
ਮਨ ਮੋ ਕਰੀ ਤਤਬੀਰ, ਜੈ ਰਾਮ ਪਾਸ ਭੇਜੈ ਇਨਾ ।
ਉਹਾ ਕਾਮ ਕਾਜ ਕੀ ਭੀਰ, ਪਰਚੇ ਚਿਤ ਨਾਨਕ ਤਹਾਂ ॥ ੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਲਗ ਖਤੁ ਜੈ ਰਾਮ ਕੋ, ਇਹ ਬਿਧ ਪਹੁਚਿਓ ਆਇ ।
ਜੋ ਨਾਨਕ ਚਿਤ ਉਦਾਸ ਹੈ, ਮੋ ਪਹਿ ਦੇਹੁ ਪਠਾਹਿ ॥ ੩ ॥
ਕਾਲੂ ਜੀ ਚਿਠੀ ਪੜ੍ਹੀ ਪੁਨ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦਈ ਸੁਨਾਇ ।
ਸੁਨਤ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ, ਬੂਝਾ ਪ੍ਰੀ¹ ਸੁਭਾਇ ॥ ੪ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਕਾਲੂ ਜੀ ਪੂਛੀ ਬਾਤ । “ਜੈ ਰਾਮ ਬੁਲਾਇਆ ਤੁਮ ਕੋ ਤਾਤ ।
ਜਾਉ ਤਹਾਂ ਤੁਮਰਾ ਚਿਤ ਲਾਗੇ ।” ਸੁਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਨੰਦ ਪਾਗੇ ॥ ੫ ॥
ਇਕ ਖਿਜਮਤੀਆ ਸੰਗ ਕਰਿ ਲੀਆ । ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਕੋ ਤਿਆਰੀ ਕੀਆ ।
ਤਬ ਪਤਨੀ ਦਿਆਲ ਸੋ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ । ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਰਨਾ ਸੋ ਭਰੀ ॥ ੬ ॥
“ਜੋ ਕਬੀ ਪ੍ਰਭੂ ! ਹਮ ਮੁਖ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ । ਤੋ ਹਮ ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ।
ਹਮ ਤੋ ਕਾਮ ਕਾਹੂ ਸੋ ਨਾਹੀ । ਪ੍ਰਭੂ ਚਰਨਨ ਹਮਰੀ ਪਤਸਾਹੀ” ॥ ੭ ॥
ਸੁਨ ਬਚਨ ਬਿਨੈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਸੇ । ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਦਇਆ ਰੰਗ ਰਸੇ ।
“ਹੇ ਭੋਲੀ । ਤੂੰ ਜਾਨਤ ਨਾਹੀ । ਦਿਨ ਦਿਨ ਹੋਇ ਤੁਮਰੀ ਪਤਸਾਹੀ ॥ ੮ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ, “ਹੇ ਸੁਤ ! ਕਰੀਉ ਸਾਰ ।
ਮੈ ਅਨਾਥ ਕੋ ਤੂ ਹੀ ਧਨ, ਲੀਜੈ ਸੁਧ ਬਾਰੰਬਾਰ” ॥ ੯ ॥

ਚੌਪਈ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਚਲੇ । ਪਹੁਚੇ ਜਾਇ, ਜੈ ਰਾਮ ਸੋਂ ਮਿਲੇ ।

ਜੈ ਰਾਮ ਦੇਖ ਪ੍ਰਭ ਗਲੇ ਲਗਾਇਆ । ਭ੍ਰਾਤ ਦੇਖ ਨਾਨਕੀ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ॥ ੧੦ ॥
 ਪੁਨ ਮਿਲਨੇ ਗਏ ਖਾਨ ਕੇ ਪਾਸ । ਦੌਲਤ ਖਾਂ ਬਹੁ ਕਰੀ ਸੁਪਾਸ¹ ।
 ਦਿਆਨਤਦਾਰ ਬਾਬੇ ਕੋ ਚੀਨਾ² । ਮੋਦੀ ਖਾਨੇ ਕੀ ਖਿਜਮਤ ਦੀਨਾ ॥ ੧੧ ॥
 ਪੁਨ ਮੋਦੀ ਖਾਨੇ ਗਏ ਦਿਆਲ । ਦੇਖ ਦਰਸਨ ਸਭ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ।
 ਪ੍ਰਭ ਕਾਰਬਾਰ³ ਨਿਜ ਹਾਥ ਚਲਾਵਾ । ਹੋਰਿ ਦਾਤਾ ਗੁਪਤ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ ਆਵਾ ॥ ੧੨ ॥
 ਜਿਹ ਠਉਰ ਚਰਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਧਰੇ । ਰਿਧ ਸਿਧ ਪੂਰਨ ਘਰ ਭਰੇ ।
 ਇਕ ਗੁਨ ਖਰਚੇ ਦਸ ਗੁਨ ਬਚੇ । ਕੋਉ ਜਿਨਸ ਕਬਹੂ ਨਹੀਂ ਘਟੇ ॥ ੧੩ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਆਪਨੇ ਹਾਥ ਜਾ ਕੋ ਦਏ, ਤਾਂ ਕੀ ਦੁਖ ਭੁਖ ਜਾਇ ।
 ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਭ ਦੁਖ ਹਰੇ, ਬਰਕਤ ਆਵੈ ਧਾਇ ॥ ੧੪ ॥

ਅੜਿਲ

ਜੋ ਭੂਖਾ ਪਿਆਸਾ ਹੋਇ ਚਲ ਆਵੈ ਦਿਆਲ ਕੇ ।
 ਭਰ ਪਲੜਾ ਤਿਸ ਦੇਹ, ਤਰਾਜੂ⁴ ਢਾਲ ਕੇ ।
 ਜਬ ਕੋਉ ਆਵੈ ਦੇਹਿ ਭਾਵ ਕਰ ਮਾਨ ਸੋ ।
 ਜੋ ਪਾਵੈ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨਿ, ਸੋਭਾ ਕਰੈ ਖਾਨ ਸੋ ॥ ੧੫ ॥
 ਚਾਰ ਜਾਮ ਦਿਨ ਮੋਦੀ ਖਾਨੇ ਮੋ ਤੁਲੇ ।
 ਜਾ ਕੋ ਹੋਵੇ ਲੋੜ ਤਹਾ ਸਭਾ ਢੁਲ ਮਿਲੇ ।
 ਪ੍ਰਭ ਇਛਿਆ ਸਭ ਕੀ ਪੂਰਵੇ⁵, ਆਵੇ ਤਹਾਂ ।
 ਧਨ ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਜਗਤ ਪੂਰ ਰਹੀ ਜਹ ਕਹਾਂ ॥ ੧੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਯਹ ਮੋਦੀ ਖਾਨੇ ਕੀ ਕਥਾ, ਕਿਨੂ ਕਹੀ ਖਾਨ ਸੋਂ ਜਾਇ ।
 ਤੁਮ ਮੋਦੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਕੀਆ, ਦੀਨਾ ਮਾਲ ਲੁਟਾਇ ॥ ੧੭ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਜਬ ਸੁਨੀ ਖਾਨ ਇਹ ਬਾਤ, ਲੀਆ ਬੁਲਾਇ ਜੈ ਰਾਮ ਕੋ ।
 ਆਇਆ ਕੰਪਤ⁶ ਗਾਤ⁷, ਇਹੁ ਬਿਥਾ ਖਾਨ ਤਾਂ ਸੋਂ ਕਹੀ ॥ ੧੮ ॥

ਚੌਪਈ

ਜੈ ਰਾਮ ਗਏ ਨਾਨਕ ਜੀ ਪਾਸ । ਉਹਾ ਲੇਤ ਖਾਤ ਬਹੁ ਕਰਤ ਬਿਲਾਸ ।
 ਜਬਾ ਸੁਨਾ ਤੈਸੇ ਹੀ ਦੇਖਾ । ਤਬ ਕਹੀ ਜੈ ਰਾਮ ਇਹ ਬਾਤ ਬਿਸੇਖਾ ॥ ੧੯ ॥
 ਕਿਨੀ ਖਾਨ ਸੋਂ ਜਾ ਸਿਖਲਾਵਾ । ਨਾਨਕ ਜੀ ਸਭ ਮਾਲ ਲੁਟਾਵਾ !
 ਮੋਹਿ ਕਹਾ ਖਾਨ ਤੁਖ ਦੇਖੋ ਜਾਈ । ਕਿਉਂ ਕਰ ਨਾਨਕ ਮਾਲ ਲੁਟਾਈ ॥ ੨੦ ॥

1. ਸਿਪਾਸ, ਸਿਫਤ । 2. ਜਾਣਿਆ । 3. ਕਾਰੋਬਾਰ । 4. ਤੱਕੜੀ, ਤੱਕੜ । 5. ਪੂਰੀ ਕਰੇ ।
 6. ਕੰਬਦਾ ਹੋਇਆ । 7. ਸ਼ਰੀਰ ।

ਯਹ ਬਾਤ ਸੁਨਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਸੇ । ਪੁਨ ਉੱਤਰ ਦੀਆ ਕੀਤ ਰੰਗੁ ਰਸੇ ।
 “ਕਹੋ ਖਾਨ ਕੋ ਲੇਹੁ ਸਮਾਲ । ਜਮਾ ਖਰਚ ਬੂਝੋ ਤੱਤਕਾਲ ॥ ੨੧ ॥
 ਜੈ ਰਾਮ ਖਾਨ ਸੋ ਕਹਾ, “ਇਮਕਜੈ । ਜਮਾ ਖਰਚ ਬੂਝ ਸਭ ਲੀਜੈ ।”
 ਦੀਵਾਨਨ ਜਮਾ ਖਰਚ ਸਭ ਬੁਝਾ । ਬਢਾ ਮਾਲ ਦਸ ਗੁਨ ਤਬ ਸੁਝਾ ॥ ੨੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਤਬ ਬੂਝਿਆ ਨਾਨਕ ਹੈ ਬਡ ਸਾਧ ।
 ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਖਰਚੇ ਤਿਉਂ ਬਢੇ, ਸੰਤਨ ਮਤਾ ਅਗਾਧ¹ ॥ ੨੩ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਕਹਾ ਖਾਨ, “ਮੋ ਸੋ ਭਈ ਭੂਲ । ਨਾਨਕ ! ਤੂ ਬਰਕਤ ਕਾ ਮੂਲ ।
 ਜਬ ਸੋ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਆਇਆ । ਦਿਨ ਦਿਨ ਬਢੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਵਾਇਆ” ॥ ੨੪ ॥
 ਤਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਿਹ ਗਏ । ਸਦਾ ਮਗਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਰਹੇ ।
 ਦਿਨ ਕੋ ਦਾਨ ਨਿਸ² ਕੀਰਤ³ ਹੋਇ । ਤਹਾ ਸਤ ਅਚਾਰ, ਨਹੀਂ ਕਲ ਕੀ ਸੋਇ ॥ ੨੫ ॥
 ਮਰਦਾਨਾ ਢਾਢੀ ਘਰ ਸੋ ਆਇਆ । ਕਾਲੂ ਜੀ ਸੁਧ ਲੇਨ ਪਠਾਇਆ ।
 ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਦਰ ਤਿਸ ਕੀਨਾ । ਨਿਜ ਸੰਗੀ ਜਾਨ ਪੁਰਾਤਨ ਚੀਨਾ ॥ ੨੬ ॥
 ਸੋ ਚਲਿਤ੍ਰ ਤਿਲਵੰਡੀ ਭਏ । ਮਰਦਾਨੇ ਸਭ ਜੈ ਰਾਮ ਸੋ ਕਹੇ ।
 ਸੁਨਤ ਜੈ ਰਾਮ ਮਨ ਮੋ ਮਗਨਾਨਾ । ਪਰਮ ਸਾਧ ਬਾਬਾ ਕਰ ਜਾਨਾ ॥ ੨੭ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਰਖਾ, ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਪਨੇ ਪਾਸ ।
 ਦਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ ਤਿਹ, ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਬਿਲਾਸ ॥ ੨੮ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ੧੫

ਸ੍ਰੀ ਵਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ, ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜੋ ਤੀਨ ਦਿਨ ਜਲ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਇ
 ਗਏ, ਪੁਨਿ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ ਮਹਿਮਾ ਦਿਖਾਵਤ ਭਏ ਸੋ ਕਥਾ
 ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ

ਦੋਹਰਾ

ਸੱਤ ਚਿਦਾ ਆਨੰਦ ਘਨ, ਦਿਨ ਦਿਨ ਕਰਤ ਪ੍ਰਾਕਾਸ਼ ।
 ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ ਹੋਤ ਜਹੰ, ਪ੍ਰਗਟਤ ਬਾਸ ਸੁਬਾਸ ॥ ੧ ॥

ਅਡਿਲ

ਸੁਧਾ ਸਮਾ ਜਬ ਪਹਰਾਤ ਪਿਛਲੀ ਰਹੇ ।
 ਤਬ ਕਰੇ ਨਦੀ ਇਸਨਾਨ, ਵੇਈਂ ਨਿਕਟੇ ਬਹੇ ।

1. ਅਥਾਹ, ਅਪਾਰ । 2. ਰਾਤ ਨੂੰ । 3. ਕੀਰਤਨ ।

ਇਕ ਰਹੇ ਟਹਲੂਆ ਸੰਗ, ਬਸਤ੍ਰ ਲੇ ਸਾਥ ਮੋ ।
 ਪ੍ਰਭ ਜਲ ਮੋ ਠਾਢੇ ਰਹੈ, ਨਿਕਸੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੋ ॥ ੨ ॥
 ਪ੍ਰਭੁ ਦਿਵਸ ਏਕ ਇਸਨਾਨ ਕਰਨ ਬੇਈਂ ਗਏ ।
 ਜਾਇ ਜਲ ਮੋ ਭਏ ਅਲੋਪ ਬਹੁੜ ਨਹੀਂ ਨੀਕਸੇ ।
 ਦੇਖ ਟਹਲੂਆ ਭਇਆ ਬਿਸਮਾਦ ਨਿਸਜਾਮ¹ ਬੀਤਾਇਆ ।
 ਭਈ ਭੋਰ² ਨ ਨਿਕਸੇ ਦਿਆਲ, ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਚਲ ਆਇਆ ॥ ੩ ॥
 ਇਹ ਬਿਰਥਾ ਸਭ ਬਿਰਤੰਤ, ਕਹਾ ਜੈ ਰਾਮ ਸੋਂ ।
 ਸੁਨ ਬੂਡੇ ਚਿੰਤਾ ਘੋਰ, ਕਹਾ ਜਾਇ ਖਾਨ ਸੋਂ ।
 “ਨਿਸ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤ ਜਾਤ ਇਸਨਾਨ ਆਜ ਨਾਵਨ ਗਏ ।
 ਦੇਖਤ ਜਲ ਮੋ ਗਏ, ਬਹੁਰ ਨਹੀਂ ਨਿਕਸੇ” ॥ ੪ ॥
 ਸੁਨਤ ਖਾਨ ਇਹ ਬਾਤ ਨਦੀ ਚਲ ਆਇਆ ।
 ਬਹੁ ਮਾਹੀ ਗੀਰ³ ਬੁਲਾਇ ਜਾਲ ਜਲ ਪਾਇਆ ।
 ਖੋਜੈ ਕੁੰਡ ਅਨੇਕ ਖੋਜ ਸਗਲੀ ਨਦੀ ।
 ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਕਛੂ ਨਿਸਾਨ, ਆਇ ਖਾਂ ਨੇ ਕਹੀ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਖਾਨ ਕੀਨ ਅਫਸੋਸ ਬਹੁ, ਜੈਰਾਮ ਭਏ ਬਿਸਮਾਦ ।
 ਰੁਦਨ ਕਰਤ ਦੁਇ ਦਿਨ ਭਏ, ਚਿੰਤਾ ਬੇ ਮਿਰਜਾਦ ॥ ੬ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਤੀਜੈ ਦਿਵਸ ਭਈ ਭੋਰ । ਚਿਤਵੰਤ ਚੰਦ ਚਕੋਰ ।
 ਨਿਕਸੇ ਨਦੀ ਸੋਂ ਦਿਆਲ । ਜਿਮ ਦੂਜ ਕੋ ਸਿਸ ਬਾਲ⁴ ! ॥ ੭ ॥
 ਬੈਠੇ ਨਿਕਸ ਤਲੇ ਬੇਰ । ਜੁਰੇ ਲੋਕ ਚਹੁ ਦਿਸ ਘੋਰ ।
 ਪ੍ਰਭ ਕਹੈ ਯਹੀ ਬਖਾਨ । ਹਿੰਦੂ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ” ॥ ੮ ॥
 ਜੈ ਰਾਮ ਆਏ ਧਾਇ । ਮੁਖ ਕਹਤ ਸੁਨੇ ਬਕਾਇ ।
 ਜੈ ਰਾਮ ਸੋਂ ਕਹੈ ਲੋਗ । “ਭਇਆ ਜਿੰਨ ਭੂਤ ਸੰਜੋਗ ॥ ੯ ॥
 ਕੋਊ ਗੁਨੀ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਇ । ਝਾੜਾ ਕਰੈ ਦੁਖ ਜਾਇ ॥”
 ਸੁਣ ਹਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਦਿਆਲ । ਮੁਖ ਸਬਦ ਕੀਨ ਉਚਾਰ ॥ ੨੦ ॥

ਰਾਗ ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੧

ਕੋਈ ਆਖੈ ਭੂਤਨਾ ਕੋਈ ਬੇਤਾਲਾ । ਕੋਈ ਆਖੈ ਆਦਮੀ ਨਾਨਕ ਬੇਚਾਰਾ ॥ ੧ ॥
 ਭਇਆ ਦਿਵਾਨਾ ਸਾਹ ਕਾ ਨਾਨਕ ਬੇਰਾਨਾ । ਹਉ ਹਰਿ ਬਿਨ ਅਉਰ ਨ ਜਾਨਾ ॥ ੧ ॥
 ਰਹਾਉ ॥

1. ਪਹਿਰ । 2. ਪਭਾਤ, ਸਵੇਰ । 3. ਮੱਛੀਆਂ ਡੜਨ ਵਾਲਾ । 4. ਬਾਲਕ ਰਪ ਸ਼ਸਿ (ਚੰਦਮਾ) ।

ਤਉ ਦਿਵਾਨਾ ਜਾਨੀਐ ਜਾ ਭੈ ਦੇਵਾਨਾ ਹੋਇ । ਸਾਹਿਬ ਏਕਾ ਬਾਹਰੀ, ਦੂਜਾ
ਅਵਰ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥ ੨ ॥

ਤਉ ਦੇਵਾਨਾ ਜਾਨੀਐ ਜਾ ਏਕਾ ਕਾਰ ਕਮਾਇ । ਹੁਕਮ ਪਛਾਣੈ ਖਸਮ ਕਾ ਦੂਜੀ ਅਵਰ
ਸਿਆਣਪ ਕਾਇ ॥ ੩ ॥

ਤਉ ਦਿਵਾਨਾ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਸਾਹਿਬ ਧਰੇ ਪਿਆਰ । ਮੰਦਾ ਜਾਣੇ ਆਪਕੋ ਅਵਰ ਭਲਾ
ਸੰਸਾਰ ॥ ੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਪੁਨ ਨਾਨਕ ਜੀ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ, ਬਿਸਮ ਭਏ ਸਭ ਲੋਗ ।
ਕੁਛ ਕਾਮ ਅਕਲ ਸੋਂ ਨਾ ਚਲੇ, ਜੋ ਹਰਿ ਕਰੇ ਸੋ ਹੋਗ ॥ ੧੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਬੋਲੇ ਤਬ ਇਹੀ ਬਿਖਾਨ । ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ, ਨਹੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ।
ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਸੁਨ ਬਹੁ ਸੁਖ ਪਾਇਆ । ਨਿਕਸ ਸਲਾਮਤ ਨਾਨਕ ਆਇਆ ॥ ੧੨ ॥
ਖਾਨ ਨਿਜ ਆਦਮੀ ਦੀਆ ਪਠਾਇ¹ । “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਹਮ ਪਹਿ² ਤੂ ਆਇ ।”
ਇਸ ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ । “ਮੋਹਿ ਤੇਰੇ ਖਾਨ ਕੀ ਕਿਆ ਪਰਵਾਹ ॥ ੧੩ ॥
ਤਿਸ ਆਦਮੀ ਖਾਨ ਕੋ ਕਹਾ ਸੁਨਾਈ । ਸੁਨ ਕਹਾ ਖਾਨ ਵੈ ਵਲੀ ਖੁਦਾਈ ।
ਪੁਨਿ ਪਠਿਓ ਕੋਊ ਦੇ ਵਾਸਤਾ ਰੱਬ । ਸੁਨ ਬੋਲੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬਠਿਓ ਸਬੱਬ ॥ ੧੪ ॥
ਅਬ ਚਲੋ ਸਾਹਿਬ ਸੱਦਾ ਆਇਆ । ਉਠਿ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ਖਾਨ ਪਹਿ ਧਾਇਆ ।
ਦੇਖ ਖਾਨ ਕੀਨਾ ਤਾਜੀਮ³ । ਪਾਸ ਬੈਠਾਇਆ ਫਕਰ⁴ ਅਜੀਮ⁵ ॥ ੧੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕਾਜੀ ਆਏ ਥੇ ਤਹਾਂ, ਬੈਠੇ ਖਾਨ ਕੇ ਪਾਸ ।
“ਨਹੀਂ ਹਿੰਦੂ ਕੋਈ ਨ ਮੁਸਲਮਾਨ”, ਪ੍ਰਭ ਬੋਲੇ ਬਾਕ ਬਿਲਾਸ ॥ ੧੬ ॥

ਬੈਂਤ

ਕਹਾ ਖਾਨ ਸੋਂ, “ਸੁਨ, ਸਰੀਅਤ⁶ ਪਨਾਹ⁷ ! ਕਹੇ ਕੁਫਰ ਨਾਨਕ, ਏ ਸੁਨਨਾ ਗੁਨਾਹ ॥ ੧੭ ॥
ਕਹਾ ਖਾਨ ਨੇ, “ਆਪ ਪੁੱਛੋ ਤਿਸੇ । ਹੈ ਦਰਵੇਸ਼ ਕਾਮਲ ਕਹੇਗਾ ਬਸੇ⁸ ॥ ੧੮ ॥
ਮੇਰੇ ਰੋਬਰੋ⁹ ਪੂਛ ਲੀਜੈ ਜਵਾਬ । ਦਿਗਰ¹⁰ ਬਾਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਨ ਸੋਂ ਅਜਾਬ” ॥ ੧੯ ॥
“ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਕਹੋਂ ਕਵਨ ਬੂਝਾ ਗਿਆਨ ? ਕਹੋਂ ਨਾਹੀ ਹਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ॥ ੨੦ ॥
ਕਵਨ ਬਾਤ ਪਾਈ ਜੁ ਐਸੀ ਕਹੋਂ । ਨਿਸਾ ਨਾਹਿ ਕੀਜੈ ਤੋ ਤੋਬਾ (ਕ)ਰੋ” । ੨੧ ॥
ਤਬੀ ਦਿਆਲ ਬੋਲੇ, “ਸੁਨੀਜੈ ਜਵਾਬ । ਕਹੋਂ ਬਾਤ ਸਾਚੀ ਜੁ ਮੁਜਬ ਕਿਤਾਬ¹¹ ॥ ੨੨ ॥

1. ਪਚਾਇ ਦਿੱਤਾ, ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ 2. ਪਾਸ, ਹੇਲ 3. ਨਿਮਤਾ ਭਰਿਆ ਆਦਰ-ਸਨਮਾਨ ।
4. ਫਕੀਰ, ਸਾਧੂ 5. ਵੱਡਾ 6. ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਰਹ 7. ਆਸਰਾ, ਸਹਾਰਾ 8. ਬਹੁਤ ਕੁਝ 9.
ਸਾਮ੍ਹਣੇ 10. ਦੂਜੀ 11. ਭਾਵ-ਕੁਰਾਨ।

ਇਹ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰ ਕੀਆ

“ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਹਾਵਨ ਮੁਸਕਲ, ਜਾ ਹੋਇ ਤ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਹਾਵੈ ।
 ਅਵਲ ਅਉਲ ਦੀਨ ਕਰਿ ਮਿਠਾ, ਮੁਸਕਲਮਾਨਾ ਮਾਲ ਮੁਸਾਵੈ ॥
 ਹੋਇ ਮੁਸਲਮੁ ਦੀਨ ਮੁਹਾਣੇ, ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਕਾ ਭਰਮ ਚੁਕਾਵੈ ।
 ਰਬ ਕੀ ਰਜਾਇ ਮੰਨੈ ਸਿਰ ਉਪਰ, ਕਰਤਾ ਮੰਨੇ, ਆਪੁ ਗਵਾਵੈ ।
 ਨਾਨਕ ਸਰਬ ਜੀਆ ਮਿਹਰਮਤ, ਹੋਵੈ ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਹਾਵੈ” ॥ ੧ ॥

ਕਿਹਾ ਜਬ ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਆਲ ਕਲਾਮ । ਸੁਨਤ ਬਾਤ ਹਜਰਤ ਖਮੋਸੀ ਮੁਕਾਮ ॥ ੨੩ ॥
 ਕਹਾ ਖਾਨ ਨੇ, “ਯਹ ਵਲੀ ਹੈ ਖੁਦਾਈ । ਇਨੋ ਸੋ ਕਛੂ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਮਨਾਹੀ” ॥ ੨੪ ॥
 ਭਇਆ ਵਖਤ ਪੇਸੀ¹ ਕੀ ਨਿਮਾਜ ਕਾ । ਚਲੇ ਖਾਨ ਕਾਜੀ ਜੀ ਮਸਜਿਦ ਜਹਾਂ ॥ ੨੫ ॥
 ਗਏ ਸੰਗ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੋਸੇ² ਲਗੇ । ਖਲੇ ਹੋਇ ਮੋਮਨਿ ਨਿਮਾਜੋ ਪਗੇ ॥ ੨੬ ॥
 ਹਸੇ ਦੇਖ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇਖ ਕਾਜੀ ਤਰਫ । ਜੋ ਬੂਝੀ ਵਲੀ ਲੋਗ ਸਭ ਕਾਜ ਰਫ ॥ ੨੭ ॥
 ਫਰਾਕਤ³ ਕਰੀ ਸਭ ਜੋ ਬੈਠੇ ਊਹਾ⁴ । ਕਹਾ ਖਾਨ ਸੋਂ ਆਪ ਕਾਜੀ ਤਹਾਂ ॥ ੨੮ ॥
 “ਦੇਖੋ ਜੀ, ਨਾਨਕ ਜੁ ਹਸਤ ਹੈ ਨਿਮਾਜ । ਕੁਫਰੁ ਬਾਤ ਕੋ ਦੇਖ ਸੁਨਨਾ ਅਜਾਬ” ॥ ੨੯ ॥
 ਕਹਾ ਖਾਨ ਕਾਜੀ ਸੋਂ, “ਪੂਛੋ ਇਨੇ । ਕਵਨ ਬਾਤ ਦੇਖਾ ਹਸੇ ਹੈ ਘਨੇ” ॥ ੩੦ ॥
 ਕਹਾ ਬਾਤ ਕਾਜੀ, “ਹਸੇ ਤੁਮ ਕਿਸੇ ? ਨਿਮਾਜੀ ਕੋ ਹਸਨਾ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਬਸੈ” ॥ ੩੧ ॥
 “ਹਸੇ ਹਮ ਸਚੀ, ਪਰ ਨ ਬੋਲੈ ਫਜੂਲ । ਪੜੀਂ ਤੁਮ ਨਿਮਾਜੈ ਪੜੀ ਨਾ ਕਬੂਲ ॥ ੩੨ ॥
 ਕਹਾ ਖਾਨ, “ਤਕਸੀਰ ਕਯਾ ਯਹ ਭਈ ? ਕਹੋ ਤਮ ਸਚੀ ਜੋ ਪਛਾਨੀ ਸਹੀ” ॥ ੩੩ ॥
 ਬੋਲੇ ਦਿਆਲ ਜੀ, “ਬਾਤ ਸਾਚੀ ਸੁਨਾਈ । ਕਾਜੀ ਜੀ ਕੇ ਘਰ ਮਾਹ ਘੋੜੀ ਬਿਆਈ⁵ ॥ ੩੪ ॥
 ਬਛੇਰੀ ਅੰਗਨ⁶ ਮਾਹਿ ਦੌੜੀ ਫਿਰੈ । ਅੰਗਨ ਮਾਹ ਕੂਆ⁷ ਨ ਤਾ ਮੋ ਪਰੈ ॥ ੩੫ ॥
 ਯਹ ਖਤਰੇ ਮੋ ਕਾਜੀ ਪੜੀ ਹੈ ਨਿਮਾਜ । ਨਹੀਂ ਈਮਾਨ ਥਾ ਠੌਰ, ਏਹੀ ਅਜਾਬ” ॥ ੩੬ ॥
 ਸੁਨੀ ਬਾਤ ਕਾਜੀ ਜੀ ਬਿਸਮੈ⁸ ਭਏ । ਬੂਝੀ ਬਾਤ ਸਾਚੀ ਜੁ ਨਾਨਕ ਕਹੈ ॥ ੩੭ ॥
 ਕਹਾ ਖਾਨ, “ਮੇਰਾ ਕਹਾਂ ਥਾ ਇਮਾਨ ? ਕਹੋਗੇ ਸਚੀ ਬਾਤ ਸਾਹਿਬ ਸੁਜਾਨ” ॥ ੩੮ ॥
 ਕਹਾ ਦਿਆਲ ਜੀ, “ਤੁਮ ਗਏ ਥੇ ਕੰਧਾਰ । ਖਰੀਦਾਰ ਅਸਪੋ⁹ ਕੇ ਫਿਰਤੇ ਬਜਾਰ ॥ ੩੯ ॥
 ਤੁਮਾਰੀ ਭੀ ਨਿਮਾਜ ਨਾਹੀ ਕਬੂਲ । ਨਹੀਂ ਠੌਰ ਈਮਾਨ ਬਿਨ ਸਭ ਫਜੂਲ” ॥ ੪੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕੁਦਰਤ ਦੇਖੀ ਖਾਨ ਜਬ, ਲਾਗਾ ਕਦਮਨ¹⁰ ਧਾਇ ।
 “ਮਦਤ ਹਮਾਰੀ ਕੀਜੀਏ, ਸਾਹਿਬ ਵਲੀ ਖੁਦਾਇ” ॥ ੪੧ ॥
 ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਖਾਨ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਸਲੋਕ ਆਖਿਆ—
 ਜਿਨਾ ਭੋ¹¹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਹ ਭੋ, ਮੁਚ¹² ਭੋ ਨਿਭਾਇਆ¹³
 ਨਾਨਕ ਏਹ ਪਟੰਤਰਾ¹⁴, ਦਿਸੇ ਦੀਬਾਨ¹⁵ ਗਇਆ ॥ ੧ ॥

1. ਤਿਕਾਲਾਂ । 2. ਕਿਨਾਰੇ, ਨੁਕਰ ਵਿਚ । 3. ਫਰਾਗਤ, ਫਾਰਿਗ ਹੋਣਾ । 4. ਵਹਾਂ, ਉਥੇ ।
 5. ਸੂਈ । 6. ਵਿਹੜਾ । 7. ਖੂਹ । 8. ਅਸਚਰਜ, ਹੈਰਾਨ । 9. ਅਸੂ, ਘੋੜੇ । 10. ਕਦਮਾਂ (ਪੈਰਾਂ)
 ਵਿਚ । 11. ਭੈ, ਡਰ । 12. ਛੱਡ ਕੇ । 13. ਨਿ (ਨਹੀਂ) ਹੈ ਭਉ (ਭੈ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ, ਅਰਥਾਤ—ਨਿਰਭੈ । 14. ਪਟ
 (ਪੜਦੇ) ਅੰਦਰਲੀ ਗੱਲ, ਅਰਥਾਤ—ਭੇਦ । 15. ਦਰਗਾਹ ।

(ਤਿਸਕਾ ਅਰਥ ।) “ਹੇ ਖਾਨ ਜੀ ! ਜਿਨ ਰੱਬ ਕਾ ਭਉ ਹੈ ਤਿਨ ਕਉ ਕਿਸੀ ਕਾ ਭੋ ਨਾਹੀ, ਅਰੁ ਜਿਨ ਕਉ ਰੱਬ ਕਾ ਭਉ ਨਾਹੀ ਤਿਨ ਕੋ ਸਭ ਕਾ ਭਉ ਹੈ । ਜਬ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਜਾਇਗਾ ਤਬ ਇਸ ਪਟੰਤਰੇ ਕੋ ਜਾਨੈਗਾ ।”

ਦੋਹਰਾ

ਕਹੇ ਖਾਨ, “ਨਾਨਕ ਵਲੀ ! ਕਰੋ ਮਾਫ ਤਕਸੀਰ ।

ਕਿਤ ਬਿਧ ਮੋ ਮਨ ਪਾਕ ਹੋਇ, ਫਿਰ ਹੋਇ ਨ ਮਰੇ ਜਹੀਰ¹ ॥ ੪੨ ॥

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਲੋਕ ਕਹਿਆ—

ਮਿਹਰ ਮਸੀਤ ਸਿਦਕ ਮੁਸਲਾ, ਹਕ ਹਲਾਲ ਕੁਰਾਨ ।

ਸਰਮ ਸੁੰਨਤ ਸੀਲ ਰੋਜਾ, ਹੋਇ ਮੁਸਲਮਾਨ ।

ਕਰਣੀ ਕਾਬਾ ਸਚ ਪੀਰ, ਕਲਮਾ ਕਰੇ ਨਿਮਾਜ ॥

ਤਸਬੀ ਸਾ ਤਿ(ਸ) ਭਾਵਸੀ, ਨਾਨਕ ਰਖੈ ਲਾਜ ॥ ੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । “ਹੇ ਕਾਜੀ ਜੀ ! ਮਿਹਰ ਮਸੀਤ ਮੋ ਸਿਦਕ ਕਾ ਮੁਸਲਾ ਬਿਛਾਵੈ ਅਰੁ ਹਕ ਹਲਾਲ ਬੂਝਨਾ ਹੁਕਮ ਕੁਰਾਨ ਹੈ । ਅਰੁ ਸਰਮ ਸੁੰਨਤ ਅਰੁ ਸੀਲ ਰਖਨਾ ਯੇਹੀ ਰੋਜਾ ਹੈ । ਐਸਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸੋ ਪਾਕ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋਇ । ਕਰਣੀ ਭਲੀ ਕਾਬਾ ਹੈ । ਸਚ ਮੁਰਸਦ² ਹੈ । ਅਰੁ ਦਿਲ ਕੋ ਪਾਕ ਰਖ ਨਾ ਕਲਮਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਤਸਲੀਮ³ ਰਜਾਇ ਮੋ ਰਹਨਾ ਯਹ ਤਸਬੀ⁴ ਹੈ । ਜੋ ਐਸੇ ਕਿਰਦਾਰ ਕਰ ਪਾਕ ਹੋਇ ਤਿਨ ਕੋ ਬਿਹਸਤ⁵ ਨਸੀਬ ਹੋਇ । ਸਾਹਿਬ ਤਿਸ ਕੀ ਲਜਿਆ ਰਾਖੈਗਾ” ॥

ਸਰਨਾ

ਪੁਨ ਕਾਜੀ ਜੀ ਕੀਆ ਸਵਾਲ, ਜੋ ਹਕ ਪਰਾਇਆ ਛੀਨ ਖਾਹ ।

ਤਾਕਾ ਕਵਨ ਹਵਾਲ, ਦੇਹੁ ਬਿਆਨ ਨਾਨਕ ਵਲੀ ॥ ੪੩ ॥

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਲੋਕ ਬੋਲਿਆ—

ਹਕ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ, ਉਸ ਸੂਅਰ ਉਸ ਗਾਇ ।

ਗੁਰ ਪੀਰ ਹਾਮਾ ਜਾ ਭਰੇ, ਜੁ ਮੁਰਦਾਰ ਨ ਖਾਇ ।

ਗਲੀ ਭਿਸਤ ਨ ਜਾਈਐ, ਛੁਟੇ ਸਚ ਕਮਾਇ ।

ਮਾਰਨ ਪਾਹਿ ਹਰਾਮ ਮਹਿ, ਹੋਇ ਹਲਾਲੁ ਨ ਜਾਇ ।

ਨਾਨਕ ਗਲਾ ਕੂੜੀਆ, ਕੂੜੋ ਪਲੈ ਪਾਇ ॥

(ਅਰਥਾਤ) ਹੇ ਕਾਜੀ ਜੀ ! ਹਕ ਪਰਾਇਆ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੋ ਸੂਰ, ਹਿੰਦੂ ਕੋ ਗਾਇ ਹੈ, ਮੁਰਸਦ ਹਾਮੀ ਹਲਾਲ ਕਾ ਹੈ । ਜੋਰ ਸੋ ਮਾਰ ਖਾਨਾ ਹਰਾਮ ਹੈ ਖੁਸੀ ਸੋ ਹਲਾਲ ਹੈ । ਹੋਰ ਬਾਤ ਸਭ ਕੂੜ ਹੈ । ਕੂੜ ਸੋ ਕੂੜ ਹੀ ਪਲੈ ਪੜਤਾ ਹੈ ।

ਦੋਹਰਾ

ਹੇ ਨਾਨਕ ਵਲੀ । ਨਿਮਾਜ ਪੰਜ, ਕਿਉ ਕਰਿ ਪੜੇ ਕਬੂਲ ।

ਦੀਜੈ ਸਚ ਬਿਆਨ ਇਹੁ, ਮੌਲਾ ਕੇ ਮਕਬੂਲ ॥ ੪੪ ॥

1. ਖੱਜਲ, ਖੁਆਰ । 2. ਪੀਰ । 3. ਮੰਨਣਾ । 4. ਮਾਲਾ । 5. ਸੁਰਗ ।

ਭਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਲੋਕ ਕਹਾ—

ਪੰਜ ਨਿਮਾਜਾ ਵਖਤ ਪੰਜ, ਪੰਜਾ ਪੰਜੇ ਨਾਉ ।
ਪਹਲੇ ਸਚ ਹਲਾਲ ਦੁਇ, ਤੀਜੇ ਖੈਰ ਖੁਦਾਇ ।
ਚੌਥੀ ਨੀਅਤ ਰਾਸ ਕਰ, ਪੰਜਵੀ ਸਿਫਤ ਸਨਾਇ ।
ਕਰਨੀ ਕਲਮਾ ਆਖ ਕੇ, ਤਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਦਾਇ ।
ਨਾਨਕ ਜੇਤੇ ਕੂੜਆਰ, ਕੂੜੇ ਪਲੈ ਪਾਇ ॥ ੧ ॥

(ਅਰਥਾਤ) ‘ਹੇ ਕਾਜੀ ਜੀ ! ਇਹੁ ਪੰਜ ਨਿਮਾਜ ਕੋਈ ਕਰ ਜਾਨਤਾ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਬਹਿਸਤ ਨਸੀਬ ਹੈ । ਪਾਕ ਬੰਦਾ ਹੈ ।’

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਇਹ ਸਲੋਕ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਾ, ਕਾਜੀ ਸੁਨ ਮਗਨਾਨ ॥
ਸਭੀ ਲੋਗ ਕਦਮੀ ਪੜੇ, ਪੁਨਿ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈਰਾਨਿ ॥ ੪੫ ॥

ਚੌਪਈ

ਸਭ ਮਿਲ ਖਾਨ ਸੋ ਮਸਲਤ¹ ਕਰੀ । “ਨਾਨਕ ਕੋ ਰਾਖੋ ਇਹ ਘਰੀ ।
ਹਮ ਸਭ ਇਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇਂ । ਜੋ ਕਹੈ ਸੋਈ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਰੇ” ॥ ੪੬ ॥
ਤਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਬਹੁ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਾ । “ਰਹੀਐ ਸਾਹਿਬ ਸੰਤ ਪਰਬੀਨਾ ।
ਜੋ ਫਰਮਾਵੇ ਸੋਈ ਕਰੇਂ । ਦੀਨ ਦੁਨੀ ਕਾ ਕਾਜ ਸਭ ਸਰੇ” ॥ ੪੭ ॥
ਬੋਲੇ ਸਤਗੁਰ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ । “ਅਬ ਹਮਰੋ ਹੈ ਚਿਤ ਉਦਾਸ ॥
ਕਛੁ ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਮੋ ਮਤ ਕਰੋ । ਯਾਦ ਰਬ ਕੀ ਮਨ ਮੋ ਧਰੋ” ॥ ੪੮ ॥
ਤਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਕਦਮਨ ਪਰ ਪੜੇ । ਪ੍ਰੇ² ਹੇਤ³ ਬਾਬਾ ਰਹੇ ਖੜੇ ।
ਤੁਮ ਮਿਹਰ ਕਰੋ ਤਬ ਰਬ ਹੋਇ ਯਾਦ । ਨਹੀ ਜਨਮ ਜਾਇ ਬਿਰਥਾ ਸਭ ਬਾਦਿ” ॥ ੪੯ ॥
ਦੇਖਾ ਦਿਆਲ ਖਾਨ ਰੰਗੁ ਲਾਗਾ । ਉਪਜਿਓ ਵੈਰਾਗ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਪਾਗਾ ।
ਕਰੀ ਮਿਹਰ ਮੁਖ ਸਬਦ ਬਖਾਨਾ । ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਸੁਨਤ ਮਨੁ ਮਾਨਾ ॥ ੫੦ ॥

ਸਬਦ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮ: ੧

ਅਮਲ ਕਰ ਧਰਤੀ ਬੀਜ ਸਬਦੋ ਕਰੈ ਸਚ ਕੀ ਆਬ ਨਿਤ ਦੇਹ ਪਾਣੀ ।
ਹੋਇ ਕਿਰਸਾਨ ਈਮਾਨ ਜਮਾਇ ਲੇ, ਭਿਸਤ ਦੋਜਕ ਮੂੜੇ ਏਵ ਜਾਣੀ ॥ ੧ ॥
ਮਤ ਜਾਨ ਸਹ ਗਲੀ ਪਾਇਆ । ਮਾਲ ਕੇ ਮਾਣੇ ਰੂਪ ਕੀ ਸੋਭਾ ਇਤ ਬਿਧੀ ਜਨਮ
ਗਵਾਇਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪਰਮਾਰਥੁ । ‘ਹੇ ਖਾਨ ਜੀ ! ਅਮਲ ਰੂਪੀ ਧਰਤੀ ਮੋ ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨ ਬੀਜ ਬੋਏ ਅਰ ਸਚ ਜਾਨਨਾ ਇਹੁ ਪਾਨੀ ਦੇਵੈ । ਐਸੀ ਕਿਰਸਾਨੀ ਕਰੇ, ਤਿਸ ਕੇ ਖੇਤ ਮੋ ਈਮਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਇ, ਅਵਰ ਬਾਤਾ ਮੋ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ । ਮਾਲ ਕੇ ਮਦ ਮੋ ਅਰੁ ਰੂਪ ਕੀ ਸੋਭਾ ਮੋ ਜਨਮੁ ਬਿਰਥਾ ਜਾਤਾ ਹੈ ।’

1. ਸਲਾਹ । 2. ਪ੍ਰਿਯ, ਪਿਆਰੇ । 3. ਖਾਤਰ, ਵਾਸਤੇ ।

ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ ਕਹੀ

ਐਬਤਨ ਚਿਕੜੋ, ਇਹ ਮਨ ਮੀਡਕੋ, ਕਮਲ ਕੀ ਸਾਰ ਨਹੀਂ ਮੂਲ ਪਾਈ ।

ਭਵਰ ਉਸਤਾਦ ਨਿਤ ਭਾਖਿਆ ਬੋਲੇ, ਕਿਉ ਬੂਝੈ-ਜਾਨਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥ ੨ ॥

(ਅਰਥਾਤ) ਹੇ ਖਾਨ ਜੀ ! ਐਬ ਜੋ ਤਨ ਮੋ ਚਿਹਲਾ¹ ਹੈ, ਮਨ ਮੀਡਕ² ਐਬੋ ਕੇ ਚਿਹਲੇ ਮੋ ਫਾਸਾ ਹੈ । ਕਮਲ ਜੁ ਹੈ ਨਾਮ ਰਬ ਕਾ, ਤਿਸ ਕੀ ਖਬਰ ਮਨ ਮੀਡਕ ਕੋ ਨਹੀਂ । ‘ਅਰੁ ਭਵਰ ਜੋ ਪੀਰ ਮੁਰਸਦ ਹੈ, ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਮਨ ਮੀਡਕ ਬੁਝਤਾ ਨਾਹੀਂ ।’ ਤਬ ਖਾਨ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਇਹੁ ਮਨ ਕੈਸੇ ਬੂਝੇ ?”

ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ

ਆਖਣ ਸੁਨਨਾ ਪਉਣ ਕੀ ਬਾਣੀ, ਇਹ ਮਨ ਰਤਾ ਮਾਇਆ ।

ਖਸਮ ਕੀ ਨਜਰਿ ਦਿਲ ਮਾਹਿ ਪਸੰਦੇ, ਜਿਨੀ ਕਰ ਇਕ ਧਿਆਇਆ ॥ ੩ ॥

(ਅਰਥਾਤ) ‘ਹੇ ਖਾਨ ਜੀ ! ਆਖਨਾ ਅਰੁ ਸੁਨਨਾ ਪੌਨ ਹੈ, ਮਨ ਤੋ ਮਾਇਆ ਲਗਾ ਹੈ ! ਜਬ ਰਬ ਕੀ ਮਿਹਰ ਹੋਇ ਤਬ ਮੁਹਬਤ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਪੈਦਾ ਹੋਇ ।’

ਫੇਰ ਬਚਨ ਹੁਆ, ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ

ਤੀਹ ਕਰ ਰਾਖੇ ਪੰਜ ਕਰ ਸਾਥੀ, ਨਾਉ ਸੈਤਾਨ ਮਤ ਕਟਿ ਜਾਈ ।

ਨਾਨਕ ਆਖੈ ਰਾਹ ਪੈ ਚਲਨਾ, ਮਾਲ ਧਨ ਕਿਤ ਕੂ ਸੰਜਿਆਈ ॥ ੪ ॥

(ਅਰਥਾਤ) ‘ਹੇ ਖਾਨ ਜੀ ! ਤੀਸ ਰੋਜਾ ਅਰ ਪੰਜ ਵਖਤ ਕੀ ਨਿਮਾਜ, ਏਹ ਸਾਥੀ ਹੈ— ਇਨ ਸੋ ਸੈਤਾਨ ਕਾ ਬਿਰੋਧ ਹੈ । ਖਬਰਦਾਰੀ ਕਰਨਾ ਮਤ ਸੈਤਾਨ ਕੀ, ਇਬਾਦਤ ਕੀ ਨਾਉ ਕੋ ਕਾਟ ਕਰ ਬਹਾਇ ਦੇਵੈ ਨਾਹੀਂ । ਹੇ ਖਾਨ ਜੀ ! ਤਾ ਤੇ ਤੂੰ ਮਾਲ ਧਨ ਕੋ ਮੁਹਬਤ ਬਢਾਉ । ਦੋਜਖ³ ਬਹਿਸਤ ਦੁਖ ਸੁਖ ਸੋ ਖਲਾਸ ਹੋਵੇਗਾ । ਐਨ ਖੁਸੀ ਦੀਦਾਰ⁴ ਮੈਲਾ ਕਾ ਨਸੀਬ ਹੋਗਾ ।’

ਸੋਰਠਾ

ਸਬਦ ਸੁਨਾ ਜਬ ਖਾਨ, ਸੋਇਆ ਮਨ ਜਾਗਾ ਤਬੀ ।

ਹੋਇ ਰਹਾ ਹੈਰਾਨ, ਭਈ ਮੁਹਬਤ ਰੱਬ ਕੀ ॥ ੫੧ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਮਨ ਮੋ ਉਪਜਿਓ ਗਿਆਨ, ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਕੇ ਬੈਨ ਸੁਨ ।

ਭਇਆ ਤਬੀ ਕਲਿਆਣ, ਜਬ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਦਰਸਨ ਭਇਆ ॥ ੫੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਇਹ ਪਰਮ ਚਲਿਤ੍ਰ ਦਿਆਲ ਕੇ, ਸੁਨੇ ਸਿਖ ਮਨ ਭਾਇ ।

ਗੁਰ ਨਿਸਚਾ ਮਨ ਮੋ ਬਢੇ, ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇ ਸਹਾਇ ॥ ੫੩ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ । ੧੬

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੀ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਸੀ ਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ

ਦੋਹਰਾ

ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ, ਲੇ ਜੈਰਾਮ ਕੋ ਨਾਲ ।

“ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰ ਈਹਾ ਰਹੇ, ਹਮ ਕੋ ਕਰੈ ਨਿਹਾਲ” ॥ ੧ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਲਿਆਇ ਬਸਤ੍ਰ ਜੈ ਰਾਮ, ਬਾਬੇ ਜੀ ਆਗੇ ਧਰਾ !

ਕਹਾ ਪ੍ਰਭੂ, “ਨਹੀਂ ਕਾਮ, ਹਮਰੇ ਚਿੱਤ ਉਦਾਸ ਅਤ” ॥ ੨ ॥

ਚੌਪਈ

ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਤਬ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਾ “ਹੇ ਨਾਨਕ ਵਲੀ ! ਸਾਹਿਬ ਪਰਬੀਨਾ ।

ਵਡੇ ਭਾਗ ਮੈ ਕਦਮਨ ਦੇਖਾ । ਬੀਤੀ ਉਮਰ ਸੁਫਲ ਕਰ ਲੇਖਾ ॥ ੩ ॥

ਅੰਤ ਸਮੈ ਮੋਹਿ ਮਿਲੀ ਨਿਆਮਤ । ਚਲੇ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੀ ਹੈ ਸਾਮਤ ।

ਰਹੀ ਥੋਰੀ ਬਹੁਤੀ ਹੈ ਬੀਤੀ । ਤੁਮ ਰਹਤੇ ਤਬ ਨਿਜਾਤ¹ ਮਮ ਹੋਤੀ” ॥ ੪ ॥

ਹੋਇ ਖਾਨ ਬਿਆਕਲ ਕਦਮਨ ਪਰ ਪੜਾ । ਨਿਜ ਹਾਥ ਉਠਾਇ ਕੀਆ ਪ੍ਰਭ ਖੜਾ

ਦੇਖ ਪ੍ਰੇਮ ਭਏ ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਆਲ । ਦੇ ਬਰ ਬਚਨ ਤਿਸ ਕੀਆ ਨਿਹਾਲ ॥ ੪ ॥

“ਨਿਭੀ ਖਾਨ ਯਹ ਖੇਪ² ਤੁਮਾਰੀ । ਮੌਲਾ ਸੋ ਭਈ ਤੁਮਰੀ ਯਾਰੀ ।

ਤੂੰ ਤੋ ਜਿੰਦ ਪੀਰ ਅਬ ਭਇਆ । ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਕਾ ਦੂਖ ਮਿਟ ਗਇਆ ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਭਈ ਖਾਨ ਪਰ ਤਾ ਕੋ ਕੀਆ ਸਨਾਥ ।

ਤਾ ਸੋ ਬਿਦਿਆ ਹੋਇ ਕਰ, ਗ੍ਰਹ ਗਏ ਜੈ ਰਾਮ ਕੇ ਸਾਥ ॥ ੭ ॥

ਚੌਪਈ

ਦੇਖ ਨਾਨਕੀ ਭਈ ਅਨੰਦ । ਤ੍ਰਿਪਤੇ ਚਕੋਰ ਨਿਰਖ³ ਜਿਉ ਚੰਦ ।

ਦੇਖੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ । ਜੈਰਾਮ ਬਹੁਤ ਬਿਧ ਕਰੀ ਸੁਪਾਸ⁴ ॥ ੮ ॥

ਤਬ ਕਹਾ ਦਿਆਲ, “ਮਮਚਿਤ ਉਦਾਸ । ਫਿਰ ਆਵੇਗਾ ਤੁਮਰੇ ਪਾਸ ।

ਕੁਛ ਚਿੰਤਾ ਮਨ ਮੋ ਨਹੀਂ ਕੀਜੈ । ਮਮ ਬਚਨ ਮਾਨ ਸੰਤੋਖ ਕਰੀਜੈ” ॥ ੯ ॥

ਮਰਦਾਨਾ ਢਾਡੀ ਲੀਆ ਸੰਗ । ਸੰਜੋਗ ਪ੍ਰਰਾਤਨ ਮਿਲਓ ਅਭੰਗ ।

ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕੀਆ ਪਇਆਨਾ । ਆਗੇ ਪ੍ਰਭ ਪੀਛੇ ਮਰਦਾਨਾ ॥ ੧੦ ॥

ਚਲੇ ਚਲੇ ਜੰਗਲ ਮੋ ਗਏ । ਨਹੀ ਤਹਾ ਮਨੁਖਨ ਬਸਤੀ ਅਹੇ ।

ਦੇਖ ਮਰਦਾਨੇ ਕਉ ਭੋ ਲਾਗਾ । ਬਾਬੇ ਜੀ ਸੋ ਕਹੈ ਬਡ ਭਾਗਾ ॥ ੧੧ ॥

“ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ! ਤੂੰ ਸਿਧ ਵਡਜੋਗੀ । ਹਮ ਢਾਡੀ ਜਾਤ⁵ ਹੈਂ ਪੇਟ ਸੰਜੋਗੀ ।

ਐਸੀ ਉਜਾੜ ਕਬਹੂ ਨਹੀਂ ਦੇਖਾ । ਈਹਾ ਨਹੀਂ ਜਲ ਅੰਨੁ ਨ ਆਦਮ ਭੇਖਾ ॥ ੧੨ ॥

1. ਮੁਕਤੀ । 2. ਸਾਮ੍ਰਾਜੀ । 3. ਦੇਖ ਕੇ । 4. ਸਿਪਾਸ, ਸਿਫਤ । 5. ਢਾਡੀਆਂ ਦੀ ਜਾਤ,

ਦੋਹਰਾ

ਮੰਗ ਖਾਤੇ ਬੇ ਜਿਜਮਾਨ ਘਰ, ਰਬ ਦੀਆ ਉਜਾੜ ਮੋ ਪਾਇ ।
ਕੁਛ ਜੀਵਨ ਆਸਾ ਨਹੀਂ, ਮਰਨ ਭਇਆ ਹੈ ਆਇ” ॥ ੧੩ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਹਸ ਬਚਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਤ । “ਸੁਨਿ ਹੋ, ਮਰਦਾਨਾ ਮੀਤ !
ਜਹਾ ਚਿਤ ਆਵੈ ਰਾਮ । ਬਸਤੀ ਵਹੀ ਸੁਖ ਗ੍ਰਾਮ ॥ ੧੪ ॥
ਜਸਾ ਭੁਲੀਏ ਕਰਤਾਰ । ਬਸਤੀ ਸਮਾਨ ਉਜਾੜ ।
ਸਮ ਘਾਮ¹ ਛਾਇਆ ਸੀਤ । ਇਹ ਸੰਤਨਾ ਕੀ ਰੀਤ ॥ ੧੫ ॥
ਤੋ ਕੋ ਨ ਮਰਨੇ ਦੇਹ । ਪੁਨਿ ਰਾਖਹੇ ਹਮ ਕੇਹ ?
ਉਠਿ ਚਲੋ ਦਿੜ ਕਰ ਚੀਤ । ਸੁਖ ਹੋਇ ਦਿੜ ਪਰਤੀਤ” ॥ ੧੬ ॥
ਆਗੇ ਚਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਦਿਆਲ । ਚਾਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਨਾਲਿ ।
ਗਏ ਬਡੇ ਜੰਗਲ ਮਾਹਿ । ਮਾਨੁਖ ਨ ਦੀਸੇ ਤਾਹਿ ॥ ੧੭ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਪੂਛਾ ਪ੍ਰਭੂ, “ਤੁਹਿ ਲਾਗੀ ਭੂਖ ਪਿਆਸ ?”
“ਤੂੰ ਅੰਤਰਿ ਜਾਮੀ ਹੈ ਪ੍ਰਭੂ ! ਕਿਆ ਮੈਂ ਕਹੋਂ ਅਰਦਾਸ” ॥ ੧੮ ॥

ਚੌਪਈ

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਾ ॥ “ਨਿਕਟਿ ਈਹਾ ਬਸਤੀ ਹੈ ਰਹਾ ।
ਖਤ੍ਰੀ ਉਪਲ ਰਹੈ ਤਿਹ ਮਾਹਿ । ਚਲੇ ਚਲੇ ਉਹਾ ਤੁਮ ਜਾਹਿ ॥ ੧੯ ॥
ਸੇਵ ਟਹਲ ਤੁਮਰੀ ਬਹੁ ਕਰੈ । ਭੋਜਨ ਜਲ ਆਗੇ ਚੁਮ ਧਰੇ ।
ਬਸਤ੍ਰ ਧਨ ਆਗੇ ਤੁਮ ਰਾਖੇ । ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਉ ਕਰਿ ਤੁਮ ਸੋਂ ਭਾਖੇ ॥ ੨੦ ॥
ਕੋਊ ਨਾਮ ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਪੂਛੈ ਤੁਮਾਰੀ । ਸੇਵੇਂ ਜਿਉਂ ਸਾਧਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ।”
ਅਤ ਛੁਧਵੰਤ ਲੇ ਬਚਨ ਮਰਦਾਨਾ । ਉਸੀ ਗਾਉ ਕੋ ਕੀਆ ਪਿਆਨਾ ॥ ੨੧ ॥
ਤਿਸ ਬਸਤੀ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ । ਭਾਉ ਭਗਤ ਲੋਕ ਬਹੁ ਕੀਆ ।
ਸਭ ਰਸ ਖਾਨ ਪਾਨ ਲੇ ਆਏ । ਧਨ ਬਸਤ੍ਰ ਤਿਨ ਪੂਜ ਚੜ੍ਹਾਏ ॥ ੨੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਭੋਜਨ ਖਾਇ ਕੈ, ਬਸਤ੍ਰ ਧਨ ਲੀਆ ਉਠਾਇ ।
ਚਲ ਆਇਆ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਹਾਂ, ਆਗੇ ਰਾਖਿਆ ਜਾਇ ॥ ੨੩ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਬੇਨਤੀ ਮਰਦਾਨਾ ਕਰੇ । ਧਨ ਬਸਤ੍ਰ ਆਗੇ ਧਰੇ “ਪ੍ਰਭੂ ! ਲੀਜੀਏ ਜੋ ਚਾਹ । ਪਰਤਾਪ
ਤੁਮਰੋ ਆਹ” ॥ ੨੪ ॥
ਸੁਨ ਹਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਖਧਾਮ² । “ਹਮਰੇ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਕਾਮ । ਤੂੰ ਕਿਆ ਲੇ ਆਇਆ
ਮੀਤ ! ਤੁਹ ਗ੍ਰਸਿਓ ਲੋਭ ਅਨੀਤਿ ॥ ੨੫ ॥

ਇਹ ਬਸਤ੍ਰ ਧਨ ਦੇਹੁ ਡਾਲ । ਉਠਿ ਚਲੋ ਹਮਰੇ ਨਾਲ । ਸੁਨ ਬਚਨ ਦੀਨ ਪਵਾਰ ।

ਮੁਖ ਕੀਆ ਸਿਫਤ ਉਚਾਰ ॥ ੨੬ ॥

“ਸੁਬਹਾਨ, ਤੇਰੀ ਭਗਤ । ਤੂੰ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਬਿਰਕਤ । ਸੋ ਕਰੋ ਪ੍ਰਭੁ । ਜੋ ਕਹੋ ।

ਜਿਉਂ ਰਾਖੀਓ ਤਿਉਂ ਰਹੋ” ॥ ੨੭ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਆਗੇ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭੁ, ਤਹਾ ਜੰਗਲ ਬਡ ਗੰਭੀਰ ।

ਪਾਛੇ ਮਰਦਾਨਾ ਚਲੇ, ਜਿਉਂ ਮੁਰੀਦ ਸੰਗ ਪੀਰ ॥ ੨੮ ॥

ਚੌਪਈ

ਬਡੋ ਤੇਜ ਰਵ¹ ਘਾਮ ਤਹਾਂ ਹੀ । ਅਤਿ ਭਿਆਨਕ ਜੰਗਲ ਮਗ² ਜਾਹੀ ।

ਉਸਨ³ ਸੀਤ ਤਾ ਕੋ ਕਿਆ ਲਾਗੇ । ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਨਿਰੰਜਨ ਪਾਗੇ ॥ ੨੯ ॥

ਚਲਤ ਚਲਤ ਸਰਮਵੰਤ ਮਰਦਾਨਾ । ਛੁਧਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਕੀਨਾ ਹੈਰਾਨਾ ।

ਪਗ ਨਹੀਂ ਚਲੇ ਅੰਗ ਮੁਰਝਾਨੇ । ਹੋਇ ਦਇਆਵੰਤ ਪ੍ਰਭੁ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ ॥ ੩੦ ॥

“ਪਿਆਸ ਭੂਖ ਤੁਹਿ ਲਗੀ ਮਰਦਾਨਾ ! ਮੈਂ ਸਰਮਵੰਤ ਤੋ ਕੋ ਪਹਚਾਨਾ” ।

ਕਹਾ ਮਰਦਾਨੇ, “ਹੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ! ਸੁਬਹਾਨ ਭਗਤ ਤੂੰ ਸਭ ਘਟ ਗਾਮੀ ॥ ੩੧ ॥

ਅਬ ਮੈਂ ਚਲ ਨ ਸਕੋਂ ਪਗ ਆਗੇ । ਤੂੰ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਭੂਖ ਤ੍ਰਿਖਾ ਨ ਲਾਗੇ ।

ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਨ ਕਾ ਸਮਾਂ ਅਬ ਆਇਆ । ਬਹੁ ਹਸੇ ਦਯਾਲ ਇਹੁ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇਆ ॥ ੩੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਇਕ ਬਿਰਛ ਅਕ⁴ ਮਗ ਮੋ ਰਹਾ, ਫਲ ਲਾਗੇ ਬਹੁ ਭਾਇ ।

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਆਗਿਆ ਕਰੀ, “ਆਉ, ਲੇਹੁ ਫਲ ਖਾਇ ॥

ਫਲ ਖਾਵੋ ਤੁਮ ਪੇਟ ਭਰ, ਰਹੈ ਨ ਰੰਚਕ ਚਾਹ ।

ਛੁਧਾ⁵ ਤ੍ਰਿਖਾ ਤੁਮਰੀ ਮਿਟੇ, ਗਾਂਠ ਬਾਂਧਿਓ ਨਾਹ” ॥ ੩੪ ॥

ਚੌਪਈ

ਇਹ ਬਿਖ ਫਲ ਥੇ ਗੁਰਬਚਨ ਪ੍ਰਾਪਤ । ਭਏ ਮੀਠੇ ਜਿਮ ਸ਼ਹਤ⁶ ਨਬਾਤ⁷ ।

ਖਾਇ ਮਰਦਾਨਾ ਪੇਟ ਅਘਾਨਾ । ਕਰ ਲੋਭ ਕਛੂ ਲੇ ਗਾਂਠ ਬਧਾਨਾ ॥ ੩੫ ॥

ਪੁਨ ਚਲੇ ਚਲੇ ਆਗੇ ਬਹੁ ਗਏ । ਕਹੂੰ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ।

ਤਬ ਬਹੁੜਿ ਛੁਧਾ ਮਰਦਾਨੇ ਲਾਗੀ । ਫਲ ਖਾਨੇ ਕੀ ਇਛਿਆ ਜਾਗੀ ॥ ੩੬ ॥

ਖੋਲ ਗਾਂਠ ਇਕ ਫਲ ਜਬ ਖਾਇਆ । ਬਿਖ ਚੜ੍ਹ ਗਇਆ ਕੰਠ ਰੋ ਧਾਇਆ⁸ ।

ਹਸੇ ਦਿਆਲ ਦੇਖ । ਇਹੁ ਹਾਲ । “ਮਰਦਾਨਾ ! ਤੂੰ ਕਿਆ ਭਇਆ ਬਿਹਾਲ” ? ੩੭ ॥

ਤਬ ਤਿਨ ਕਹਾ, “ਵਹੀ ਫਲ ਖਾਇਆ । ਪ੍ਰਭੁ ਬਚਨ ਨ ਮਾਨਾ, ਬਹੁ ਦੁਖ ਪਾਇਆ ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰ ਸਤਿਗੁਰ ਹੇਰਾ । ਮਿਟਿਓ ਦੁਖ ਉਠਿ ਭਇਆ ਕਰੋਰਾ⁹ ॥ ੩੮ ॥

1. ਸੂਰਜ । 2. ਮਾਰਗ, ਰਸਤਾ । 3. ਗਰਮੀ । 4. ਅੱਕ ਦਾ ਬੂਟਾ । 5. ਭੁੱਖ ।
6. ਸ਼ਹਿਦ, ਮਾਖਿਓ । 7. ਮਿਸ਼ਰੀ । 8. ਗਲਾ ਰੁਧ (ਬੰਦ ਹੋ) ਗਿਆ । 9. ਕਰਾਰਾ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਬਾਬੇ ਕਹਾ, ‘ਉਠੋ ਚਲੋ ਮਮ ਨਾਲ’ ॥
ਤਿਨ ਹਾਥ ਜੋੜ ਉੱਤਰ ਦੀਆ, ‘ਮੇਰਾ ਮਨ ਬੇਹਾਲ ॥ ੩੯ ॥

ਚੌਪਈ

ਤੂੰ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਜੰਗਲ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਸੁਬਹਾਨ ਭਗਤ ਤੇਰੀ ਤੂੰ ਧੰਨ ।
ਹਮ ਕੋ ਉਜਾੜ ਦੇਖ ਭੈ ਆਵੈ । ਛੁਧਾ ਪਿਆਸ ਮੋਹ ਬਹੁਤ ਸੰਤਾਵੈ ॥ ੪੦ ॥
ਤੁਹ ਛੁਧਾ ਪਿਆਸ ਕਬਹੂੰ ਨਹੀਂ ਲਾਗੇ । ਸਦ ਅਨੰਦ ਹਰਿ ਰਸ ਰਹੋ ਪਾਗੇ ।
ਹਮ ਢਾਡੀ ਦਸ ਘਰ ਮੰਗ ਖਾਹ । ਐਸੀ ਉਜਾੜ ਦੇਖਤ ਮਰ ਜਾਹ ॥ ੪੧ ॥
ਮੇਰਾ ਤੁਮ ਸੋ ਕੈਸਾ ਸਾਥ । ਤੂੰ ਮਹਾਪੁਰਖ, ਮੈਂ ਜੀਉ ਅਨਾਥ ।
ਜੋ ਭੂਖ ਪਿਆਸ ਮੇਰੀ ਪਰਹਰੈ । ਜਿਮ ਤੂੰ ਰਹੈਂ ਤੈਸਾ ਮੋਹ ਕਰੇ ॥ ੪੨ ॥
ਤਬ ਮੈਂ ਚਲੋਂ ਤੁਮਾਰੇ ਸੰਗ । ਰਬਾਬ ਬਜਾਵੋਂ ਗਾਵੋਂ ਰੰਗ ।”
ਸੁਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਭਏ ਦਿਆਲ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰਿ ਕੀਆ ਨਿਹਾਲ ॥ ੪੩ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਛੁਧਾ ਪਿਪਾਸਾ ਸਭ ਮਿਟੀ, ਮਰਦਾਨੇ ਭਇਆ ਅਨੰਦ ।
ਅੰਧਕਾਰ ਚਾਂਦਨ ਭਇਆ, ਜਿਉਂ ਨਿਸਾ ਅੰਧਿਆਰੀ ਚੰਦ ॥ ੪੪ ॥

ਚੌਪਈ

ਪੁਨ ਚਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ । ਛੁਧਾ ਤ੍ਰਿਖਾ ਸੋ ਭਇਆ ਅਸੰਗ ।
ਪ੍ਰਭ ਚਲੇ ਚਲੇ ਦੂਰ ਕਹੂੰ ਗਏ । ਕਹੂੰ ਬਡੀ ਉਜਾੜ ਜਾਇ ਠਾਢੇ ਭਏ ॥ ੪੫ ॥
ਤਹਾਂ ਦੇਖ ਉਜਾੜ ਮਰਦਾਨਾ ਡਰਾ । ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋਂ ਬਿਨਤੀ ਕਰਾ ।
“ਹੇ ਮਹਾਪੁਰਖ ! ਮਨ ਭੋ ਨਹੀਂ ਜਾਇ । ਦੇਖਤ ਉਜਾੜ ਜੀਅ ਡਰ ਪਾਇ” ॥ ੪੬ ॥
“ਸੁਨੋ ਮੀਤ । ਜਹਾਂ ਹਰਿ ਚਿਤ ਆਵੈ । ਵਹੀਂ ਸੁਭ ਠੋਰ ਬਸਤੀ ਮਨ ਭਾਵੈ ।
ਬਸਤ ਨਗਰ ਹਰਿ ਨਾਹੀਂ ਚੀਤ । ਵਹੀ ਉਜਾੜ ਕਹਾਵੈ ਮੀਤ ॥ ੪੭ ॥
ਬਿਨ ਭ੍ਰਮ ਮਿਟੇ, ਨ ਮਨ ਭੈ ਜਾਇ । ਮਿਟੇ ਭਰਮ, ਭੋ ਸਗਲ ਮਿਟ ਜਾਇ ॥ ੪੮ ॥
ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ¹ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਖੋਜੰਤੇ । ਜਪ ਤਪ ਕਰੇ ਤੀਰਥ ਭ੍ਰਮੰਤੇ ।
ਹਰਿ ਨਿਮਤ ਭੇਖ ਤਨ ਧਾਰੇ । ਪ੍ਰੇਮ ਜੁਗਤ ਸਭ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ ॥ ੪੯ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਹੇ ਮਰਦਾਨਾ ! ਸੁਰਤ ਕਰ, ਲੇਹੁ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇ ।
ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਤੋ ਸੋ ਕਹੋ, ਲੇਹ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋਂ ਗਾਇ ॥ ੫੦ ॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧
ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਸਨ ਕੇ ਤਾਈ, ਦੂਖ ਭੂਖ ਤੀਰਥ ਕੀਏ ।
ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਜੁਗਤਿ ਮੋ ਰਹਤੇ, ਕਰ ਕਰਿ ਭਗਵੇ ਭੇਸ ਭਏ ॥ ੧ ॥
ਤੋ ਕਾਰਨ ਸਾਹਿਬਾ ਰੰਗ ਰਤੇ ਦਰਵੇਸ ਭਏ ।
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਅਨੇਕਾ ਰੂਪ ਅਨੰਤਾ, ਕਹੇ ਨ ਜਾਈ ਤੇਰੇ ਗੁਣ ਕੇਤੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

1. ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਪੱਸ਼ੀ (ਤਪੀਏ) ।

ਦਰ ਘਰ ਮਹਲਾ ਹਸਤੀ ਘੋੜੇ, ਛੋਡ ਵਿਲਾਇਤ ਦੇਸ ਗਏ ।
 ਪੀਰ ਪੈਕੰਬਰ ਸਾਲਕ ਸਾਦਿਕ, ਛੋਡੀ ਦੁਨੀਆ ਥਾਇ ਪਏ ॥ ੨੨ ॥
 ਸੁਆਦਿ ਸਹਜ ਸੁਖ ਰਸ ਕਸ ਤਜੀਅਲੇ, ਕਪੜੇ ਛੋਡੇ ਚਮਰ ਲੀਏ ।
 ਦੁਖੀਏ ਦਰਦਵੰਦ ਦਰ ਤੇਰੇ, ਨਾਮ ਰਤੇ ਦਰਵੇਸ ਭਏ ॥ ੩ ॥
 ਖਲਰੀ ਖਪਰੀ ਲਕਰੀ ਚਮਰੀ, ਸਿਖਾ ਸੂਤ ਧੋਤੀ ਕੀਨੀ ।
 ਤੂੰ ਸਾਹਿਬ ਹਉਂ ਸਾਂਗੀ ਤੇਰਾ, ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਜਾਤ ਕੈਸੀ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ‘ਹੇ ਮਰਦਾਨਿਆ ! ਸਮੁਝ ਦੇਖ, ਦੇਵਤੇ ਅਰੁ ਸਿਧਿ ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਦਰਸਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਬਰਤ ਤੀਰਥ ਦੂਖ ਭੂਖ ਅਰੁ ਅਨੇਕ ਭਾਤ ਕੇ ਭੇਸ ਅਰੁ ਅਨੇਕ ਜੁਗਤ ਧਾਰਤ ਭਏ । ਅਰੁ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਗਮੇਂ ਨਿਮਾਨੇ ਦਰਵੇਸ ਹੋਇ ਕਰ ਬਨ ਪਰਬਤ ਖੋਜੰਤੇ ਫਿਰੇ, ਅਨੰਤ ਨਾਮ, ਅਨੰਤ ਰੂਪ, ਅਨੰਤ ਗੁਨਾ ਬਾਦ ਕੋ ਬਿਚਾਰਤ ਹੈ । ਅਰ ਦਰਬਾਰ ਘੋੜੇ, ਹਾਥੀ ਅਰੁ ਦੇਸ ਅਰੁ ਸੁਖ ਸਰੀਰ ਕੇ ਤਿਆਗੁ ਕਰ ਬਡੇ ਬਡੇ ਰਾਜੇ ਪਾਤਸਾਹ ਦਰਵੇਸ ਕਾ ਸਰੂਪ ਕਰ ਉਜਾੜੋ ਮੋ ਦਰਦਮੰਦ ਹੋ ਕਰ ਇਬਾਦਤ ਮੋ ਗਰਕ ਭਏ । ਅਰੁ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਮੋ ਮਗਨ ਭਏ, ਅਰੁ ਕੇਤੇ ਰਿਖੀ ਮੁਨੀ, ਡੰਡ ਕਮੰਡਲ ਧੋਤੀ ਸਿਖਾ ਸੂਤ ਧਾਰਤ ਭਏ ਅਰੁ ਸਮਧ ਲੀਨ ਭਏ । ਹੇ ਮਰਦਾਨਿਆ ! ਓਹ ਸਾਹਿਬ ਬੇਪਰਵਾਹ ਹੈ, ਤਿਸ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਮੈ ਸੁਆਂਗੀ¹ ਹੋ । ਹਰਿ ਭਗਤਾਂ ਕੋ ਜਾਤ ਪਾਤ ਉਜਾੜ ਬਸਤੀ ਸੋ ਕਾਮ ਨਾਹੀ । ਜਾਹਾ ਪਰਮੇਸਰ ਚਿਤ ਆਵੈ, ਸੋਈ ਜਾਗਾ ਭਲੀ ਹੈ ।’

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਦਾਨਾ ਯਹ ਬਚਨ ਸੁਨ, ਮਨ ਮੋ ਭਇਆ ਗਲਤਾਨ ।
 ਭੋ ਚਿੰਤਾ ਸਗਲੀ ਗਈ, ਬਨ² ਗ੍ਰਿਹ ਭਇਆ ਸਮਾਨ ॥ ੫੦ ॥

ਮਰਦਾਨੇ ਉਸਤਤ ਕੀਆ । ਤੋਮਰ ਛੰਦ ।

“ਸੁਭਹਾਨ ਤੇਰੀ ਭਗਤ । ਤੂ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਕਤ³ ।
 “ਮੈਂ ਨੀਚ ਬੁਧ ਅਜਾਨ । ਕਰ ਦਇਆ ਕੀਆ ਸੁਜਾਨ ॥ ੫੧ ॥
 ਇਕ ਦਾਨ ਲੇਵਹੁ ਮੰਗ । ਸਦ ਰਹੋ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ।
 ਕਬਹੂੰ ਨ ਤਜੀਏ ਦਿਆਲ । ਸਦ ਰਾਖ ਚਰਨਨ ਨਾਲ ॥ ੫੨ ॥
 ਮੁਹ ਈਹਾ ਉਹਾ ਨਾ ਤਿਆਗ । ਸਦ ਰਹੋ ਚਰਨਨ ਲਾਗ ।”
 ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਬਚਨ ਬਿਨੀਤ । “ਸੁਨ ਹੋ ਮਰਦਾਨਾ ਮੀਤ ! ੫੩ ॥
 ਕਬਹੂੰ ਨ ਛੋਡੋ ਤੋਹਿ । ਅਬ ਲਾਜ ਤੇਰੀ ਮੋਹ ।
 ਤੂੰ ਤੋ ਪੁਰਾਤਨ ਮੀਤ । ਉਠ ਚਲੋ ਦਿੜ ਮਨ ਚੀਤ ॥ ੫੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਗੇ ਚਲੇ, ਲੇ ਮਰਦਾਨੇ ਸੰਗ ।
 ਕੁਛੁ ਦੇਸ ਵਿਦੇਸ ਨ ਲਖ ਪੜੇ, ਲੀਲਾ ਅਮਿਤ ਅਭੰਗ ॥ ੫੫ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ - ੧੭

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

1. ਸਾਂਗ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 2. ਜੰਗਲ । 3. ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਕੂੰਜਾਂ ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਰਚਾ ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਰਚਾ ਕਰੈ ਰੇ । ਸੋ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋਇਗੀ

ਦੋਹਰਾ

ਕੂੰਜਾਂ ਕੀ ਡਾਰ ਅਕਾਸ ਮੋ, ਜਾਤੀ ਦੇਖੀ ਦਿਆਲ ।
ਤਾਕੇ ਪਾਛੇ ਲਗ ਚਲੇ, ਮਗਨ ਅਨੰਦ ਕਿਰਪਾਲ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਪ੍ਰਭ ਚਲੇ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਤਿਨ ਪੀਛੇ ਗਹੇ । ਮਰਦਾਨਾ ਪੀਛੇ ਹੀ ਰਹੇ ।
ਤਬ ਆਗਿਆ ਹਰਿ ਕੂੰਜਾਂ ਕੋ ਆਈ ॥ “ਮਮ ਭਗਤ ਤੁਮ ਪੀਛੇ ਧਾਇਆ ਜਾਈ ॥ ੨ ॥
ਉਤਰ ਭੂਮ ਦਰਸਨ ਤਿਨ ਦੀਜੈ । ਭੇਟਤ ਸਾਧ ਸੁਖ ਸਾਂਤ ਪਤੀਜੈ ।”
ਤਿਨ ਮੋ ਏਕ ਕੂੰਜ ਸਰਦਾਰ । ਵੈ ਗਿਆਨਵੰਤ ਹੈ ਅਤ ਅਧਿਕਾਰ ॥ ੩ ॥
ਲੇ ਮਗਲ ਕੂੰਜ ਧਰਨੀ ਪਰ ਆਈ । ਕਰ ਦਰਸਨ ਅਤ ਆਨੰਦ ਪਾਈ ।
ਤਿਨ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਪ੍ਰਭ ਸਬਦੁ ਉਚਾਰਾ । ਤਿਨ ਸੁਨ ਗੁਰ ਬਚਨ ਮਹਾ ਸੁਖ ਧਾਰਾ ॥ ੪ ॥

ਸਬਦ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਮਲਾਰ ਮ: ੧

ਬਾਗੇ^੨ ਕਪੜੇ ਬੋਲੈ ਬੈਣ । ਲੰਬਾ ਨਾਕ ਕਾਲੇ ਤੇਰੇ ਨੈਣ ।

ਕਬਹੂੰ ਸਾਹਿਬ ਦੇਖਿਆ ਭੈਣ ॥ ੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ‘ਹੇ ਕੂੰਜ ! ਸੁਏਤ^੩ ਪੰਖ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇਰੇ ਅਰੁ ਲੰਬਾ ਨਾਕ ਅਰੁ ਸਿਆਮ
ਸੁਦਰ ਨੇਤ੍ਰ ਤੇਰੇ ਹੈ । ਅਰੁ ਮੀਠੀ ਬੋਲੀ ਤੁਮਾਰੀ ਹੈ, ਕਬਹੂੰ ਸਜਨੀ ! ਪ੍ਰੀਤਮ ਪਿਆਰੇ ਕੋ ਦੇਖਾ ਹੈ
ਤੁਮ ਨੇ ?’

ਤਬ ਆਧੀਸ^੪ ਕੂੰਜ ਬਾਚ

ਊਡਾ ਊਡ ਚੜਾ ਅਸਮਾਨ । ਸਾਹਿਬ ਸਮਰਥ ਤੇਰੇ ਤਾਨ ।

ਜਲ ਬਲ ਡੂਗਰ ਦੇਖਿਆ ਤੀਰ । ਥਾਨ ਥਨੰਤਰ ਸਾਹਿਬੁ ਬੀਰ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ਕੂੰਜ ਬਾਚ । ‘ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਜੋਸ ਕੀ ਸਕਤ ਸੋ ਹਮ ਆਕਾਸਚਾਰੀ
ਹੈ । ਵਹੀ ਸਮਰਥ ਆਤਮ ਜਲ ਬਲ ਮੋ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ ।’ ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਾ—‘ਵੇ ਜੋ
ਸਰਬਤ੍ਰ ਪੂਰਨ ਹੈ, ਤਿਸ ਮੋ ਦ੍ਰਿੜ ਚਿਤ ਹੋਇ ਕਿਉਂ ਲੀਨ ਨਾਹੀਂ ਹੋਤੀ ?’

ਕੂੰਜ ਬਾਚ

ਜਿਨ ਤਨ ਸਾਜ ਦੀਏ ਨਾਲ ਖੰਭ । ਅਤ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਉਡਨੇ ਕੀ ਡੰਭ ।

ਨਜਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਬਾਧਾਂ ਧੀ । ਜਿਉਂ ਵੇਖਾਲੇ ਤਿਉਂ ਵੇਖਾਂ ਬੀਰ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਸੰਤ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਜਿਸ ਨੇ ਸਰੀਰ ਅਰੁ ਪੰਖ ਦੀਏ ਹੈਂ, ਤਿਸ ਹੀ
ਨੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਬਿਚਰਨੇ ਕੀ ਲਗਾਈ ਹੈ । ਤੁਮ ਸੰਤ ਜਨ ਹੋ, ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟ ਕਰੋ ਜੋ ਹਮਾਰੇ ਮਨ

੧. ਸੋਢੀ ਮਿਹਰਵਾਨ ਕ੍ਰਿਤ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਸਾਖੀ ਲਗ ਭਗ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ । ੨. ਬੱਗੇ ਸਫੈਦ । ੩. ਚਿੱਟਾ । ੪. ਕੂੰਜਾਂ ਦੀ ਅਧੀਸ਼੍ਵਰ (ਸ਼੍ਰਾਮੀ ਅਥਵਾ ਮਾਲਿਕ)

ਮੈਂ ਦਿੜ ਧੀਰਜ ਹੋਇ ਅਰ ਜਿਸ ਜੁਗਤ ਤੁਮ ਪਰਮੇਸਰ ਕੋ ਦੇਖਾਵੋ ਤਿਵ ਹੀ ਦੇਖੇ ।' ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੂੰਜਾਂ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਉਤਰ ਦੀਆ । ੧ ।

ਨਾ ਇਹੁ ਤਨ ਜਾਇਗਾ, ਨ ਜਾਇਗੇ ਖੰਭ ।

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਸਨਬੰਧ ।

ਨਾਨਕ ਕਰਮ ਹੋਵੈ ਤਾ ਜਪੀਏ ਕਰ ਗੁਰ ਪੀਰ ।

ਸਾਚ ਸਮਾਵੈ ਇਹ ਜੁ ਸਰੀਰ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ ਬਾਬੇ ਜੀ ਬਚਨ ਕੀਆ ।

“ਹੇ ਕੂੰਜੋ ! ਇਹ ਪੰਖ ਸੰਜੁਗਤ¹ ਜੋ ਸਰੀਰ ਹੈ ਸੋ ਅਗਨ ਅਰ ਪਾਨੀ ਪਵਨ ਕਾ ਸਨਬੰਧ ਕਰ ਹੈ । ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਇੜਾ, ਪਿੰਗਲਾ, ਸੁਖਮਨਾ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਇਨ ਸਕਤ ਕਰ ਆਤਮਾ ਪਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਤਾ । ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸਰਨ ਜਾਇ ਗੁਰ ਬਚਨ ਹਿਰਦੇ ਧਾਰੇ, ਸਰੀਰ ਭੀ ਪਾਵਨ² ਹੋਇ ਅਰੁ ਆਤਮ ਪਦ³ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਇ ॥”

ਚੋਪਈ

ਜਬ ਯਹ ਬਚਨ ਦਿਆਲ ਗੁਰ ਕਹੇ । ਦਿੜ ਮਤ ਕੂੰਜ ਨੇ ਹਿਰਦੇ ਗਹੇ ।

ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਸੁਖ ਮੋ ਭਈ ਲੀਨ । ਮਿਲੇ ਦਿਆਲ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕੂੰਜਾ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਦਾ ਹੋਇ, ਆਗੇ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ।

ਬਹੁ ਧਰਤੀ ਬਿਚਰਤ ਭਏ, ਮਰਦਾਨਾ ਲੇਇ ਨਾਲ ॥ ੬ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ — ੧੮

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ, ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ

**ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਜਨ ਨਾਮੇ ਕਪਟ ਭਗਤ ਪਰ ਹਤਿਆ
ਕਰਮ ਕਰਤਾ ਥਾ । ਤਿਸ ਕੇ ਪਾਸ ਗਏ, ਸੋ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ**

ਦੋਹਰਾ

ਰਮਤੇ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭੁ, ਆਏ ਸਜਨ ਪਾਸ ।

ਰਚ ਧਰਮ-ਸਾਲ ਸੁਭ ਭੇਖ ਤਨ, ਪਾਪ ਕਪਟ ਕੀ ਰਾਸ⁴ ॥ ੧ ॥

ਚੋਪਈ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਧਰਮ ਸਾਲ ਮੋ ਆਏ । ਦੇਖ ਸਜਨ ਸੁਭ ਭੇਖ ਬਨਾਏ ।

ਅੰਤਰ ਕਪਟ ਪਾਪ ਕੀ ਮਤ । ਬਾਹਰ ਭੇਖ ਦਿਖਾਵੈ ਪਤ ॥ ੨ ॥

ਜੋ ਕੋਈ ਤਾ ਕੇ ਘਰ ਆਵੈ । ਕਰੇ ਟਹਲ ਸੁਖ ਭੋਗ ਭੋਗਾਵੈ ॥

ਜਾ ਪਹ ਧਨ ਸੰਪੈ ਕੁਛੁ ਜਾਨੈ । ਲੇ ਜਾਵੈ ਅੰਤਰ ਕਿਸੀ ਬਹਾਨੈ ॥ ੩ ॥

1. ਸਮੇਤ । 2. ਪਵਿਤ੍ਰ । 3. ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਦਰਜਾ । 4. ਰਾਸ਼ੀ, ਪੂੰਜੀ ।

ਗਲਾ ਕਾਟਿ ਕੂਪ ਮੋ ਡਾਰੇ । ਧਨ ਬਟੋਰ¹ ਕਰ ਅੰਤਰ ਧਾਰੇ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਹਤਿਆ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤ ਕਰੇ । ਕਛੁ ਸੰਕਾ ਮਨ ਮੋ ਨਹੀਂ ਧਰੇ ॥ ੪ ॥
ਮਰਦਾਨਾ ਸੰਗ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦੇਖਾ । ਮਸਤਕ ਚਮਤਕਾਰ ਧਨ ਲੇਖਾ ।
ਅੰਤਰਗਤ² ਪ੍ਰਸੰਨ ਮਨ ਭਇਆ । ਲਾਗਾ ਕਰਨ ਦਇਆ ਅਰੁ ਮਇਆ³ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਜਾਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਧਨੀ, ਅੰਤਰ ਲੇ ਚਲਿਆ ਸੋਇ ।
ਚਰਨ ਅੰਤਰ ਘਰ ਡਾਰੀਏ, ਸਭ ਗੁਹ ਪਾਵਨ ਹੋਇ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਨਾ । “ਇਨ ਪਾਪੀ ਮੋਹ ਧਨੀ ਪਛਾਨਾ ।
ਇਨ ਪਾਪੀ ਮੋਹ ਦਰਸਨ ਕਰਾ ।” ਸੰਤਨ ਬਿਰਦ ਲਾਜ ਪ੍ਰਭੁ ਧਰਾ ॥ ੭ ॥
ਇਹ ਸਬਦ ਉਚਾਰਾ ਤਿਸ ਪਰਥਾਇ । “ਮਰਦਾਨਿਆ ! ਗਾਉ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇ ।”
ਮਰਦਾਨਾ ਸਬਦ ਗੁਰ ਗਾਵਨ ਲਾਗਾ । ਸੁਨ ਪਾਪ ਨੀਂਦ ਸੋ ਸੱਜਨ ਜਾਗਾ ॥ ੮ ॥

ਸਬਦ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧

ਉਜਲ ਕਹਿਆ⁴ ਚਿਲਕਣਾ, ਘੋਟਮ⁵ ਕਾਲੜੀ ਮਸ⁶ ।

ਧੋਤਿਆ ਮੂਲ ਨ ਉਤਰੈ, ਜੇ ਸੋ ਧੋਵਾ ਤਿਸੁ ।

ਸਜਣ ਸੇਈ ਨਾਲ ਮੈ ਚਲਿਦਿਆ ਨਾਲਿ ਚਲੰਨ ।

ਜਿਥੇ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ, ਤਿਥੇ ਖੜੇ ਦਿਸੰਨ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅਰਥ — ਹੇ ਸਜਣ ! ਕਾਂਸੀ ਕਾ ਬਰਤਣ ਦੇਖਣ ਕੋ ਉਜਲ ਜਬ ਘਸੀਏ ਤਬ ਸਿਆਮਤਾ
ਨਿਕਸਤੀ ਹੈ । ਬਾਹਰੋਂ ਅਨੇਕ ਬਾਰ ਧੋਈਐ ਭੀਤਰ ਕੀ ਸਿਆਹੀ ਜਾਤੀ ਨਾਹੀ । ਸਜਣ ਤਿਨ
ਕੋ ਕਹੀਏ ਜੋ ਅੰਤ ਕੋ ਚਲਦਿਆ ਨਾਲ ਚਲੇ । ਜਹਾ ਧਰਮ ਰਾਇ ਕੇ ਲੇਖਾ ਮਾਂਗਤੇ ਹੈ ਤਹਾ
ਨਿਕਟ ਸਹਾਈ ਹੋਇ ।

ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ

ਕੋਠੇ ਮੰਡਪ ਮਾੜੀਆ, ਪਾਸੋ ਚਿਟਵੀਆ ।

ਢਠੀਆ ਕੰਮ ਨ ਆਵਨੀ, ਵਿਚੋ ਸਖਣੀਆ ॥ ੨ ॥

ਅਰਥ । ਹੇ ਸਜਣ ! ਜੈਸੇ ਸੁੰਦਰ ਮੰਦਰ ਢਠਾ ਹੂਆ ਹੋਇ ਕਿਸੀ ਕਾਮ ਨਾਹੀ, ਤੈਸੇ
ਭਗਤ ਬੇਹੂਨਾ ਮਾਨੁਖ ਸੁੰਦਰ ਭੇਖ ਕਾਮ ਨਾਹੀ ।

ਪਉੜੀ ਤੀਜੀ ਕਹੀ

ਬਗਿਆ ਬਗੇ ਕਪੜੇ ਤੀਰਥ ਮੰਝ ਵਸੰਨ ।

ਘੁਟਿ ਘੁਟਿ ਜੀਆ ਮਾਰਦੇ ਬਗੇ ਨਾ ਕਹੀਅੰਨ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ ਯਹ । ‘ਹੇ ਸਜਣ ! ਐਸੇ ਸਾਧ ਨਾਹੀ ਹੋਤੇ, ਬਗਲੇ ਕੀ ਨਿਆਈ ਉਜਲ ਭੇਖ
ਧਿਆਨ ਧਾਰੀ । ਅੰਤਰਗਤ ਜੀਅ ਮਾਰਨੇ ਕੀ ਸਰਧਾ ਵੈ ਪਾਖੰਡੀ ਮਹਾ ਪਾਪੀ ਹੈ ।’ ਇਹੁ ਬਚਨੁ

1. ਬਟੋਰਨਾ, ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ । 2. ਅੰਦਰੋਂ । 3. ਕ੍ਰਿਪਾ । 4. ਕੋਹਾਂ, ਕਾਂਸੀ । 5. ਜੇ
ਘੋਟਾਂ ਤਾਂ । 6. ਸਿਆਹੀ ।

ਸੁਨ ਕਰਿ ਸਜਨ ਸਮੁਝ ਗਇਆ ਜੋ ਇਹ ਬਡਾ ਸਾਧ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਕਰਮਾ ਕੋ ਜਾਨਤਾ ਹੈ ।। ਦਰਸਨ
ਕੇ ਪਰਤਾਪ ਚਰਨਾ ਪਰ ਗਿੜ ਪੜਾ ਅਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨੇ ਲਗਾ ।

ਪਉੜੀ ਚਉਥੀ ਕਹੀ

ਸਿਮਲ ਰੁਖ ਸਰੀਰ ਮੈ, ਮੈ ਜਨ ਦੇਖ ਭੁਲੰਨ ।
ਸੇ ਫਲ ਕੰਮ ਨ ਆਵਨੀ, ਤੇ ਗੁਣ ਮੈ ਤਨ ਹੰਨ ॥ ੪ ॥
ਅੰਧਲੇ ਭਾਰ ਉਠਾਇਆ, ਡੂਗਰ¹ ਵਾਟ ਬਹੁਤ ।
ਅਖੀ ਲੋੜੀ ਨਾ ਲਹਾਂ, ਹਉ ਚੜ ਲੰਘਾ ਕਿਤ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ ਯਹ । ਸਜਣ ਆਖਿਆ, “ਹੇ ਸੰਤ ਜੀ ! ਮੈਂ ਸਿਮਲ ਰੁਖ ਕੀ ਨਿਆਈ ਭੇਖ ਧਾਰ
ਮਹਾ ਪਾਪ ਕੀਏ ਅਰੁ ਜੀਉ ਘਾਤ ਕੀਏ, ਅਬ ਮੇਰਾ ਕਿਆ ਹੋਗਾ ? ਮੈਂ ਮਹਾ ਪਤਿਤ ਸਰਨ ਹੋ ।
ਮੈਂ ਅੰਧਲੇ ਸਿਰ ਭਾਰ ਪਾਪੋ ਕਾ ਉਠਾਇਆ । ਮਹਾ ਦੁਰਗਮ² ਪੰਥ ਜਾਨਾ ਹੈ । ਬਿਨ ਆਪ ਕੇ ਅਰੁ
ਬਿਨ ਆਸਰੇ ਕੇ ਕੈਸੇ ਭੈ ਸਾਗਰ ਸੋ ਪਾਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਅਬ ਮੁਝ ਕੋ ਕੋਈ ਸਹਾਈ ਨਾ ਹੋਗਾ । ਮੈਂ ਮਹਾ
ਪਤਿਤ ਸਰਨ ਤੁਮਾਰੀ ਹੋ, ਜੈਸੇ ਜਾਨੋ ਤੈਸਾ ਮੇਰਾ ਉਧਾਰ ਕਰੋ, ਤੁਮ ਸੰਤ ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ ਹੋ ।”
ਬਾਬਾ ਸਜਨ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਨ ਕਰਿ ਦਿਆਲ ਹੋ ਕਰ ਸਤ ਉਪਦੇਸ਼ ਕੀਆ ।

ਪਉੜੀ ਛਿਵੀ ਕਹੀ

ਚਾਕਰੀਆ ਚੰਗਿਆਈਆ, ਅਉਰ ਸਿਆਣਪ ਕਿਤੁ ।
ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸਮਾਲ ਤੂੰ, ਬਧਾ ਛੁਟੇ ਜਿਤੁ ॥ ੬ ॥
ਹੇ ਸਜਣਾ ! ਅਬ ਸਭ ਸਿਆਣਪ ਬੁਧਿ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹਰਿ ਕੀ ਚਾਕਰੀ-ਕਰ ਅਰੁ ਭਗਤ
ਕਰ ਨਾਮ ਜਪੁ, ਨਿਹ ਕਪਟ ਹੋਇ ਕਰ, ਤਾ ਪਾਪੋ ਕੀ ਬੰਦ ਮੋ ਖਲਾਸੁ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਸਤ ਬਚਨ ਸਜਣ ਸੁਣੇ, ਭੈ ਉਪਜਿਉ ਸੰਤ ਪ੍ਰਤਾਪ ।
ਨਿਜ ਕਰਮ ਕਰਤੂਤ ਅਪਨੀ ਸਗਲ, ਦਿਖਲਾਵਨ ਲਗਾ ਆਪ ॥ ੭ ॥

ਚੋਪਈ

ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਅੰਤਰਿ ਲੇ ਗਇਆ । ਸਭ ਨਿਜ ਕਰਤੂਤ ਦਿਖਲਾਵਤ ਭਇਆ ।
ਭਰਾ ਕੂਪ ਜੋ ਮਾਨੁਖ ਮਾਰੇ । ਧਨ ਭਰੀ ਕੋਠਰੀਆ ਸਗਲ ਦਿਖਾਰੇ ॥ ੮ ॥
“ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਇਹ ਮੇਰੇ ਕਰਮ । ਮਹਾ ਪਤਤ ਮੈ ਕੀਆ ਅਧਰਮ ।
ਅਬ ਮੇਰਾ ਕਿਆ ਹੋਵੇ ਹਾਲ । ਕਰੋ ਗਤ ਮੇਰੀ ਸੰਤ ਦਿਆਲ” ॥ ੯ ॥
ਯਹ ਦੇਖ ਮਰਦਾਨੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਆ । “ਇਸੇ ਉਧਾਰੋ ਪ੍ਰਭ ! ਕਰ ਦਇਆ” ॥
ਤਬ ਸਜਣ ਕੋ ਗੁਰ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । “ਤੁਮ ਜੋ ਪਾਪ ਕਰ ਧਨ ਸੰਚਾਨਾ ॥ ੧੦ ॥
ਤਾਤਕਾਲ ਤਿਸ ਦੇਇ ਲੁਟਾਇ । ਆਗੇ ਤਿਆਗੋ ਕਪਟ ਸੁਭਾਇ ।
ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤ ਮਨ ਮੈ ਦਿੜ ਕਰੋ । ਹੋਇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭੈ ਸਾਗਰ ਤਰੋ” ॥ ੧੧ ॥

1. ਪਹਾੜੀ ਰਸਤਾ । 2. ਜੋ ਰਸਤਾ ਗਮਨ ਕਰਨ (ਜਾਣ ਦੇ) ਜੋਗ ਨਾ ਹੋਵੇ ।

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਰ ਸਜਨ ਪਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ, ਭਇਆ ਭਗਤ ਅੰਕੂਰ ।
ਆਗੇ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ, ਦਇਆ ਸਿੰਧ ਭਰਪੂਰ ॥ ੧੨ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੧੯

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਕਾਰਮਕ¹ ਬੈਸਨੋ² ਸੇ ਚਰਚਾ ਹੋਇਗੀ

ਦੋਹਰਾ

ਸਜਣ ਸੋ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਦਾ ਹੋਇ, ਆਗੇ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ।
ਕਾਰਮਕ ਬੈਸਨੋ ਸੋ ਮਿਲੇ, ਕਰ ਚਰਚਾ ਕੀਆ ਨਿਹਾਲ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਰਮਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਗੰਗ ਤਟ ਗਏ । ਕਾਰਮਕ ਬੈਸਨੋ ਭੇਟਤ ਭਏ ।
ਅਤ ਕਠਨ ਜੁਗਤ ਵੈ ਕਰਤ ਰਸੋਈ । ਆਧਾ ਧੜੁ ਬਾਹਰ ਰਾਖਤ ਸੋਈ ॥ ੨ ॥
ਬਾਇਆ³ ਕਰ ਬਾਹਰ ਤਿਨ ਕੀਨਾ । ਏਕ ਹਾਥ ਕਰੇ ਜੁਗਤ ਨਵੀਨਾ ।
ਤਿਸ ਦੇਖਤ ਦਿਆਲ ਗੁਰੂ ਬਿਗਸਾਨਾ । ਮਰਦਾਨੇ ਅਚਰਜ ਕਰ ਜਾਨਾ ॥ ੩ ॥
ਤਾ ਕੇ ਨਿਕਟ ਦਿਆਲ ਗੁਰ ਜਾਇ । ਬਰਨ ਬਖਾਨਾ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ।
“ਹੇ ਕਾਰਮਕ ! ਚੌਕਾ ਭਇਆ ਜੂਠਾ । ਮਿਥਿਆ ਖੇਦ ਭਇਆ ਜਤਨ ਅਪੂਠਾ ॥ ੪ ॥
ਉਠਾ ਚੌਕਾ ਕਾਰਮਕੁ ਬੋਲਾ । “ਕਹਾ ਜੂਠਿ ਭਈ ਸਾਧੂ ਮਤ ਭੋਲਾ ?”
ਪੁਨ ਦਿਆਲ ਕਹਿਆ ਸਮਝਾਇ । “ਗੁਪਤ ਛੂਤ ਤੂ ਜਾਨਤ ਨਾਹਿ” ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਪਤ ਛੂਤ ਲਾਗੀ ਸਦਾ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਤ ਸਭ ਭੰਗ ।
ਚੰਡਾਲ ਚੌਕੜੀ ਸੰਗ ਸਦ, ਦੀਸਤ ਨਾਹ ਅਨੰਗ ॥ ੬ ॥

ਕਾਰਮਕ ਵਾਚ

ਵੇ ਕਹਾ ਚੰਡਾਲ ਅਨੰਗਹੇ, ਕਿਉ ਕਰ ਲਾਗੀ ਜੂਠ ।
ਮੋ ਕੋ ਤੋ ਭਾਸਤ ਨਹੀਂ, ਹਾਸੀ ਕਰਤ ਹੋਂ ਝੂਠਿ ॥ ੭ ॥
ਇਸ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰ ਕੀਆ ।
ਕੁਬੁਧ ਡੂਮਣੀ ਕੁਦਆ ਕਸਾਇਣ, ਪਰ ਨਿੰਦਿਆ ਘਟਿ ਚੂਹੜੀ
ਮੁਠੀ ਕਰੋਧ ਚੰਡਾਲ ।

ਕਾਰੀ ਪਾਈ ਕਿਆ ਹੂਆ,⁴ ਚਾਰੇ ਬੈਠੇ⁵ ਨਾਲ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

“ਸੁਨੋ ਕਾਰਮਕ ਤਾਕਾ ਅਰਥ । ਜਾ ਕੇ ਸਮਝੇ ਮਿਟੇ ਅਨਰਥ ।
ਕੁਬੁਧ ਡੂਮਣੀ ਸੰਗੁ ਰਹਾਇ । ਜਿਹ ਭੇਟਤ ਧਰਮ ਸਭ ਜਾਤ ਬਿਲਾਇ⁶ ॥ ੮ ॥

1. ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ । 2. ਬਿਸ਼ਨੂ ਦਾ ਉਪਾਸਕ । 3. ਖੱਬਾ । 4. ‘ਕਾਰੀ’ ਕਵੀ ਕਿਆ ਥੀਐ ਜਾ.....।” (ਪਾਠਾਂਤਰ) 5 ਬੈਠੀਆ (ਪਾਠਾਂਤਰ) । 6. ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

ਕਟਿਆ ਮਹਾ ਕਸਾਬ¹ ਕੀ ਜੋਰੋ² । ਜਾ ਤੇ ਅਨਕ ਪਾਪ ਹੋਇ ਘੋਰੋ ।
 ਪਰ ਨਿਦਿਆ ਚੰਡਾਲੀ ਸੰਗ । ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰੈ ਭੰਗ ॥ ੯ ॥
 ਮਹਾ ਚੰਡਾਲ ਕਰੋਧ ਸੰਗ ਬਸੇ । ਸਰਬ ਧਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਜਿਹ ਨਸੇ ।
 ਇਨ ਕੇ ਹੋਤੇ ਸਦਾ ਕ੍ਰਪਾਇਨ । ਬਿਨ ਹਰਿ ਭਗਤਨ ਹੋਤ ਪਰਾਇਨ” ॥ ੧੦ ॥
 ਕਾਰਮੁਕ ਬਚਨ ਸੁਨਤ ਮਗਨਾਨਾ । ਸੰਤ ਸੰਗ ਉਪਜਿਓ ਮਨ ਗਿਆਨਾ ।
 ਸਗਲ ਜਤਨ ਤਿਨ ਮਿਥਿਆ ਜਾਨਾ । ਹੋਇ ਨਿਬ੍ਰੂ ਭੂਤ ਯਹ ਬਿਨੇ ਬਖਾਨਾ ॥ ੧੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

“ਅਬ ਮੁਹ ਮਾਰਗ ਭਗਤ ਹਰਿ, ਦੀਜੈ ਸੰਤ ਬਤਾਇ ।
 ਪਤਿਤ ਉਧਾਰਨ ਬਿਰਦ ਤੁਮ, ਕੀਜੈ ਮੋਹ ਸਹਾਇ” ॥ ੧੨ ॥
 ਤਬ ਬ ਬਾ ਜੀ ਬੈਸਨੋ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਸਲੋਕੁ ਉਚਾਰ ਕੀਆ ।

ਸਲੋਕ

ਸਚ ਸੰਜਮ ਕਰਨੀ ਕਾਰਾ, ਨਾਵਣ ਨਾਉ ਜਪੇਹੀ ।
 ਨਾਨਕ ਆਗੇ ਉਤਮ ਸੇਈ, ਜੇ ਪਾਪਾ ਪੰਦ ਨ ਦੇਈ ॥
 ਤਿਸਕਾ ਅਰਥ ! ਹੇ ਬੈਸਨੋ ! ਸਚ ਕਾ ਸੰਜਮ ਸਭ ਕਰਨੀ ਕਾਰ ਕਰੇ । ਇਸਨਾਨ ਹਰਿ
 ਭਜਨ ਕਾ ਐਸੀ ਜੁਗਤ ਸੋ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਇ । ਹੇ ਬੈਸਨੋ ! ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਮੋ ਸੇਈ ਉਤਮ ਹੈ
 ਜੋ ਸਦਾ ਪਾਪਾ ਕਾ ਸੰਗ ਨਾਹੀ ਕਰਤੇ ਅਰ ਸਰਬ ਕੀ ਰੇਨ³ ਹੋਇ ਕਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਰਹੈ ।

ਚੌਪਈ

“ਸੁਨੋ ਕਾਰਮੁਕ ! ਭਗਤ ਬਿਚਾਰ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਕੀਜੈ ਅਧਕਾਰ ।
 ਰਾਮ ਭਗ(ਤ) ਇਹ ਮਨ ਜਬ ਪਾਗੇ । ਤਬ ਚੰਡਾਲ ਚੌਕੜੀ ਭਾਗੇ ॥ ੧੩ ॥
 ਕ੍ਰਿਆ ਸਗਲ ਪਾਵਨ ਤਬ ਹੋਇ । ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਬਸੈ ਮਨ ਸੋਇ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਟਾਛ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭ ਕੀਨਾ । ਤਬੀ ਕਾਰਮੁਕ ਸਤਿ ਪਤੀਨਾ⁴ ॥ ੧੪ ॥
 ਪਾਖੰਡ ਕਰਮ ਤਿਨ ਸਗਲ ਤਿਆਗਾ । ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਸਰਨ ਅਨੁਰਾਗਾ⁵ ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਲਛਨੀ ਭਗਤ ਸੁ ਜਾਗੀ । ਭੇਟੇ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਸੁਭਾਗੀ ॥ ੧੫ ॥
 ਦੇਖ ਮਰਦਾਨਾ ਬਿਸਮ⁶ ਹੋਇ ਗਇਆ । ਬਾਬੇ ਕੋ ਪਰਸੰਸਤ⁷ ਭਇਆ ।
 ਸੁਬਹਾਨ ਭਗਤ ਤੇਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ । ਤੁਮ ਜਗ ਤਾਰਨ ਸਿੰਧ ਜਹਾਜਾ ॥ ੧੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਆਗੇ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ, ਕਰ ਕਾਰਮੁਕ ਉਪਦੇਸ ।
 ਮਰਦਾਨੇ ਉਸਤਤ ਕੀਆ, ਆਦੇਸ⁸ ਪ੍ਰਭੂ ! ਆਦੇਸ । ੧੭ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੨੦

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਇਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

1. ਵਡਾ ਕਸਾਈ । 2. ਵਹੁਟੀ, ਔਰਤ । 3. ਚਰਣ-ਧੂੜ । 4. ਪਤੀਜ ਗਇਆ । 5. ਅਨੁਰਾਗੀ (ਪ੍ਰੇਮੀ) ਹੋਇਆ । 6. ਅਸਚਰਜ । 7. ਪਸੰਸਾ ਕਰਨ । 8. ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹੁ ਕਰਨਾ । 8. ਨਮਸਕਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਏਕ ਆਚਾਰੀ ਮਤ ਬੈਸਨੋ ਸੋ ਚਰਚਾ ਭਈ ਤਿਸ ਕੀ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪਰਮ ਬਿਲਾਸੀ ਦਿਆਲ ਗੁਰ, ਬਿਚਰਤ ਆਨੰਦ ਰੂਪ ।
ਪਰ ਸੁਆਰਥ ਦਾਇਕ ਭਗਤ, ਨਵ¹ ਤਨ ਚਲਤ ਅਨੂਪ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਚਲੇ ਦਿਆਲ ਮਗਨ ਇਕ ਰੰਗ । ਮਰਦਾਨਾ ਸੋਹਤ ਸਦ ਸੰਗ ।
ਤੀਰਥ ਤਟ ਇਕ ਬੈਸਨੋ ਦੇਖਾ । ਧਰ ਪ੍ਰਿਤਮਾ ਅਗ੍ਰ² ਕੀਏ ਧਿਆਨ ਬਿਸੇਖਾ ॥ ੨ ॥
ਤਿਸ ਦੇਖ ਦਿਆਲ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਠਾਢੇ । ਤਬ ਲਗ ਬੈਸਨੋ ਧਿਆਨ ਸੋ ਜਾਗੇ ।
ਬਿਗਸੇ³ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਸਨ ਤਹ ਕੀਨਾ । “ਇਹ ਕ੍ਰਿਆ ਧਿਆਨ ਗੁਰ ਤੇ ਤੁਮ ਚੀਨਾ ॥ ੩
ਕਾ ਕੋ ਧਿਆਨ ਕਰੋ ਤੁਮ ਭਾਈ ! ਕਿਆ ਦੇਖੋ ਰੂਪ ਜਾ ਸੋ ਲਿਵ ਲਾਈ ?”
ਸੁਨ ਬੈਸਨੋ ਪ੍ਰਸਨ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । ਤੀਨ ਲੋਕ ਭਾਸਤ ਕਰ ਧਿਆਨਾ ॥ ੪ ॥
ਸੁਨ ਬਚਨ ਬੈਸਨੋ ਸਤਿਗੁਰ ਹਸੇ । ਬੈਸਨੋ ਪੁਨ ਧਿਆਨ ਰੰਗ ਰਸੇ ।
ਨਾਕ ਪਕਰ ਤਿਨ ਨੈਨ ਦੋਉ ਮੂੰਦੇ । ਧਰ ਅਗ੍ਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਪ੍ਰਿਤਮਾ⁴ ਰੂਧੇ ॥ ੫ ॥
ਦੇਖ ਕ੍ਰਿਆ ਸਤਿਗੁਰ ਮਗਨਾਨੇ । ਬਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕ੍ਰਿਆ ਛੂਛੀ ਪਹਿਚਾਨੇ ।
ਸਿੰਘਾਸਨ ਅਗ੍ਰ ਗੁਰ ਲੀਆ ਉਠਾਇ । ਤਾ ਕੇ ਪੀਠ ਉਹ ਧਰਿਓ ਜਾਇ ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਜਾਗਿਓ ਧਿਆਨ ਤੇ ਬੈਸਨੋ, ਸਿੰਘਾਸਨ ਦੇਖਿਓ ਨਾਹਿ ।
ਛਟਪਟਾਇ ਪੂਛਨ ਕੀਓ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੋ ਤਾਹਿ ॥ ੭ ॥

ਚੌਪਈ

“ਹੇ ਸਾਧ ! ਸਿੰਘਾਸਨ ਕੋ ਲੇ ਗਇਓ । ਬਡਾ ਅਨਰਥ ਤੁਮ ਦੇਖਤ ਭਯੋ ।
ਤਾ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ ਬਖਾਨ । ਤੀਨ ਲੋਕ ਭਾਸਤ ਤੁਮ ਧਿਆਨ ॥ ੮ ॥
ਨਿਜ ਇਸਟ ਦੇਵ ਤੁਮ ਨਦਰ ਨ ਆਵੈ । ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੈਸੇ ਦਰਸਾਵੈ ।
ਮਿਥਿਆ ਧਿਆਨ ਤੁਮਾਰੀ ਕਰਨੀ ! ਮਿਥਿਆ ਕਰੋ ਝੂਠ ਆਚਰਨੀ” ॥ ੯ ॥
ਤਬ ਤਿਨ ਬੈਸਨੋ ਸਮੁਝੀ ਬਾਤ । ਸੰਤ ਬਚਨ ਕਾ ਬਡ ਪ੍ਰਤਾਪ ।
“ਹੇ ਪ੍ਰਭ ! ਲੋਕ ਕਹੇ ਮੈਂ ਕਹਿਉ । ਬਿਨ ਗੁਰ ਤਤ ਬੀਚਾਰ ਨ ਲਹਉ” ॥ ੧੦ ॥
ਪ੍ਰਭ ਬਿਨੈ ਬਚਨ ਸੁਨ ਕਹਿਉ ਸੁਭਾਇ । “ਮਰਦਾਨਿਆ ! ਰਬਾਬ ਬਜਾਇ ।
ਸਬਦ ਉਚਾਰਉ ਸਤ ਪਰਥਾਇ । ਸੁਨਤ ਪਖੰਡ ਦੁਰਮਤਿ ਭਗ ਜਾਇ” ॥ ੧੧ ॥

ਸਬਦ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਧਨਾਸਰੀ ਮ: ੧

ਕਾਲ ਨਾਹੀ ਜੋਗ ਨਾਹੀ, ਨਾ ਹੀ ਸਤ ਕਾ ਢਬੁ ।

ਥਾਨਿਸਟ⁵ ਜਗੁ ਭਰਿਸਟ ਹੋਏ, ਡੂਬੁਤਾ ਇਵ⁶ ਜਗੁ ॥ ੧ ॥

1. ਨਵਾਂ 2. ਅੱਗੇ । 3. ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ । 4. ਪੱਥਰ ਦੀ ਮੂਰਤੀ । 5. ਇਸ਼ਟ ਦਾ ਸਥਾਨ । 6. ਇੰਝ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ।

ਕਲ ਮੈ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਾਰ । ਆਖੀ ਤਾ ਮੀਟਹਿ ਨਾਕ ਪਕੜੇ, ਠਗਨ ਕੋ ਸੰਸਾਰ
॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਆਟ¹ ਸੇਤੀ ਨਾਕ ਪਕੜੇ, ਸੂਝਤੇ ਤ੍ਰੈ ਲੋਇ ।
ਮਗਰ ਪਾਛੈ ਕਿਛੁ ਨ ਸੁਝੈ, ਏਹੁ ਪਦਮ² ਅਲੋਇ ॥ ੨ ॥
ਖਤ੍ਰੀਆ ਧਰਮੁ ਛਾਡਿਆ, ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ ਗਹੀ ।
ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਭ ਇਕ ਵਰਨ ਹੋਈ, ਧਰਮ ਕੀ ਗਤ ਰਹੀ ॥ ੩ ॥
ਅਸਟ ਸਾਜਿ ਪੁਰਾਨ ਸੋਧੇ, ਕਰਹਿ ਬੇਦ ਅਭਿਆਸ ।
ਬਿਨ ਨਾਮ ਹਰਿ ਕੇ ਮੁਕਤ ਨਾਹੀ, ਕਹੈ ਨਾਨਕ ਦਾਸ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ਬੈਸਨੋ ਪ੍ਰਸਨ ਕੀਆ ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ । ‘ਹੇ ਬੈਸਨੋ ! ਅਬ ਜੁ ਆਚਾਰ
ਸਮਾ ਨਾਹੀ ਅਰੁ ਜੋਗ ਕੀ ਜੁਗਤ ਭੀ ਨਾਹੀ ਅਰੁ ਸਤ ਸਾਧਨਾ ਜੁ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਢਬੁ ਬੀ ਨਾਹੀ ।
ਅਪਨੇ ਇਸਟ ਅਸਥਾਨ ਸੋ ਜਗਤ ਭਰਿਸਟ ਭਇਆ ਹੈ, ਇਸੀ (ਸੇ) ਸਭ ਭੈ ਮਾਰਗ ਮੋ ਡੂਬਤੇ
ਹੈ, ਇਸ ਕਲੂ ਸਮੇ ਮੋ ਏਕ ਰਾਮ ਨਾਮ ਸਾਰ³ ਹੈ । ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰੇਮ-ਅਭਿਆਸ ਨਾਹੀਂ ਕਰਤੇ,
ਕਰਤੇ ਕਿਆ ਹੈਂ ! ਆਖ ਮੀਟ ਨਾਕ ਪਕਰ ਕਰ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਠਗਣ ਕਾ ਜਤਨ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਹੇ
ਬੈਸਨੋ ! ਆਟ⁴ ਸੋ ਨਾਕ ਪਕੜ ਧਿਆਨ ਕਰਤੇ ਹੈਂ, ਕਹਤੇ ਤੀਨ ਲੋਕ ਸੂਝਤੇ ਹੈਂ । ਜੈਸੇ ਤੁਮਾਰੀ
ਅਵਸਤਾ ਹੈ, ਅਪਨੀ ਪੀਠ ਪੀਛੈ ਦਿਸਟ ਨਾਹੀ ਆਵਤਾ, ਐਸੇ ਅੰਧੇ ਹੈ ਖਤ੍ਰੀ ਕੁਲ ਅਪਨੇ ਧਰਮ
ਕੋ ਛਾਡ ਮਲੇਛ ਭਾਖਿਆ ਦਿੜ ਕੀਆ । ਅਬ ਕੈਸੇ ਕਲੂ ਕਾਲ ਮੋ ਸਭ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਏਕ ਬਰਨ ਭਈ
ਹੈ । ਕਵਨੋ ਗਤ ਧਰਮ ਕੀ ਨਾਹੀ । ਹੇ ਬੈਸਨੋ ! ਐਸ ਕਾਲ ਮੋ ਅਠਾਰਹ ਪੁਰਾਨ ਅਰ ਚਾਰ ਬੇਦ
ਅਭਿਆਸ ਕਰੇ ਤੋ ਭੀ ਬਿਨ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕੇ ਮੁਕਤ ਨਾਹੀ ਹੋਤਾ ।’

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਸੁਨੇ ਬਚਨ ਗੁਰ ਬੈਸਨੋ, ਹੋਇ ਬਿਚਾਰ ਮੋ ਲੀਨ ।
ਸਭ ਪ੍ਰਿਤਮਾ ਡਾਰੀ ਜਲ ਬਿਖੈ, ਚਰਨਨ ਭਇਆ ਅਧੀਨ ॥ ੧੨ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਹੇ ਸੰਤ ! ਕਰੁਨਾ ਧਾਰ⁵ ! ਕਰ ਲੇਹੁ ਮੋਹ ਉਧਾਰ ।
ਕੀਆ ਸਗਲ ਜਨ ਪਖੰਡ । ਅਬ ਸੂਝਤ ਜਮ ਕੋ ਡੰਡ ॥ ੧੩ ॥
ਅਬ ਪਰਿਓ ਤੁਮਰੀ ਸਰਨ । ਮਤ ਦੇਹੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ।
ਪ੍ਰਭ ਕੀਆ ਸਬਦ ਉਚਾਰ । ਭਇਆ ਬੈਸਨੋ ਉਧਾਰ ॥ ੧੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸਤਿਗੁਰ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰਨਾ ਕਰੀ, ਭਇਆ ਨਿਰਮਲ ਤਿਸ ਚਿਤ ।
ਸੰਤ ਸਰਨ ਪ੍ਰਾਨੀ ਪਰੇ, ਗਈ ਬਹੋਰੇ⁶ ਬਿਤ⁷ ॥ ੧੫ ॥
ਸਾਖੀ ਪੁਰਨ ਹੋਈ—੨੧
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ।

1. ਚੁੰਢੀ । 2. ਪਦਮ (ਸਹੰਸ ਦਲ ਕਮਲ) ਅਥਵਾ ਦਸਮ ਦੁਾਰ । 3. ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਸਤੁ । 4. ਚੁੰਢੀ,
ਦੁਟਕੀ । 5. ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ । 6. ਮੋੜੇ, ਵਾਪਸ ਕਰੋ । 7. ਧਨ, ਦੌਲਤ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਮ ਅਫਧੂਤ ਬਿਵਸਤਾਮੇ

ਕਮਲ ਸਰ ਸੂਕਾ ਦੇਖ ਕਰ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਕੀਆ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਆਗੇ ਚਲੇ, ਇਕ ਸੂਕੇ ਸਰਵਰ¹ ਦੇਖ ।

ਤਹਾਂ ਜਲ ਬਿਹੂਨ² ਸੂਕੇ ਕਮਲ, ਬੋਲੇ ਸਬਦ ਬਿਸੇਖ ॥ ੧ ॥

ਬਚਨ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ:

ਪਬਨ³ ਤੂ ਹਰੀਆਵਲਾ, ਕਵਲਾ⁴ ਕੰਚਨ⁵ ਵੰਨ⁶ ।

ਕੇ ਦੋਖੜੇ ਸੜਿਓ ਕਾਲੀ ਹੋਈ ਦੇਹੁਰੀ ।”

ਦੋਹਰਾ ਕਮਲੇ ਵਾਚ

ਨਾਨਕ ਮੈ ਤਨ ਭੰਗ, ਜਾਨਾ ਪਾਨੀ ਨ ਲਹਾ ।

ਜੈ ਸੇਤੀ ਮੇਰਾ ਸੰਗ, ਜੈ ਡਿਠੀ ਪਰਫੜੇ⁷ ਚੜੇ ਚਵਗੁਨ ਵੰਨ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ

ਚੌਪਈ

‘ਸੁਨੋ ਸੰਤ ! ਸਦਾ ਹਮ ਜਲ ਬਾਸਾ । ਉਪਜ ਪਰਫੁਲਤ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸਾ ।

ਤਾਸੋ ਬਸੇ ਮਹਿਮਾ ਨਹੀਂ ਜਾਨੀ । ਸੂਕ ਭਸਮ ਭਏ ਸੁਨੋ ਬਿਨਾਨੀ ॥ ੨ ॥

ਸੰਸਾਰ ਸਰੋਵਰ ਮੋ ਜਲੁ ਨਾਮ । ਕਮਲ ਰੂਪ ਜੜ ਜੀਉ ਅਕਾਮ ।

ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਜਲ ਨਹੀਂ ਜਾਨੀ । ਉਪਜ ਭਸਮ ਭਏ ਸਾਧ ਸੁਜਾਨੀ ॥ ੩ ॥

ਸੁਨ ਉਤਰ ਬਾਬਾ ਮਗਨਾਨੇ । ਜਲ ਥਲ ਆਤਮ ਪੂਰਨ ਜਾਨੇ ।

ਬਿਗਸ ਦਿਆਲ ਆਗੇ ਕੋ ਚਲੇ । ਹੋਇ ਕ੍ਰਿਪਾਵੰਤ ਪੰਜਾਬ ਕੋ ਢੁਲੇ ॥ ੪ ॥

ਚਲੇ ਚਲੇ ਸੁਲਤਾਨ ਪੁਰ ਆਏ । ਮਿਲੇ ਜੈ ਰਾਮ ਮਹਾ ਸੁਖ ਪਾਏ ।

ਬਹਨ ਨਾਨਕੀ ਦੇਖ ਭਈ ਸੁਖੀ । ਕਥਾ ਮਰਦਾਨੇ ਸੋ ਸਭ ਪੁਛੀ ॥ ੫ ॥

ਮਰਦਾਨੇ ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ ਬਖਾਨ । ਸੁਨ ਨਾਨਕੀ ਮਨ ਬੁਧਿ ਭਈ ਗਲਤਾਨ ।

ਦੁਆਦਸ⁹ ਬਰਖ ਬਤੀਤ ਸੁ ਭਇਆ । ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਚਿਤਵਤ ਮਰਗਇਆ¹⁰ ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਮਾਰਗ ਚਿਤਵਤ ਲੋਕ ਗ੍ਰਿਹ ਅਰ ਕੁਲ ਜਨ ਭਏ ਨਿਰਾਸ ।

ਆਏ ਤੁਮ ਆਨੰਦ ਭਇਆ, ਪਰਮੇਸਰ ਪੂਰੀ ਆਸ ॥ ੭ ॥

1. ਸਰੋਵਰ, ਤਲਾਉ । 2. ਬਿਨਾਂ, ਬਗੈਰ । 3. ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਪਰਬਤ’ । 4. ਕਮਲ । 5. ਸੋਨਾ । 6. ਰਗ । 7. ਪ੍ਰਫੁਲਤ ਹੋਵੇ । 8. ਚੌਗੁਣਾ । 9. ਦੋ ਦਸ = 12 । 10. ਨਵਾਬ ਦੌਲਤ ਖਾਨ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਬਲੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਆਲ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਤਾ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਬਾਬਰ ਦੀ ਕ੍ਰੋਧੀ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ।

ਚੌਪਈ

ਹੋ ਮਰਦਾਨੇ । ਘਰ ਲੇ ਜਾਵੇ । ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਕੋ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੇ ।
 ਬਿਨ ਜਲ ਮਛਲੀ ਇਮ ਸਭ ਤਰਫੇ । ਦੇਖ ਦਰਸ ਹੀਆ ਸਭ ਪਰਫੇ ॥ ੮ ॥
 ਤਬ ਬਿਦਾ ਭਏ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਤਾਰ । ਗ੍ਰਿਹ ਕੀ ਚਿਤਵਨ ਕਰੀ ਸਮਾਰ ।
 ਮਾਰਗ ਚਲੇ ਪਹੁਚੇ ਤਿਲਵੰਡੀ । ਬਿਰਹ ਬਿਓਗ ਸਭਨ ਕੀ ਖੰਡੀ ॥ ੯ ॥
 ਜਬ ਏਕ ਕੋਸ ਤਿਲਵੰਡੀ ਰਹੀ । ਮਰਦਾਨੇ ਸਿਉ ਇਹ ਬਿਧਿ ਕਹੀ ।
 “ਤੂੰ ਜਾਹ ਅਪਨੇ ਘਰ ਮਿਲ ਆਉ । ਹਮਰੇ ਘਰ ਕੀ ਖਬਰ ਲਿਆਉ ॥ ੧੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਜੋ ਪੂਛੇ ਹਮਰੀ ਖਬਰ ਕੋ, ਕਛੁ ਮਤ ਕਹੀਅਉ ਮੀਤ ।
 ਮਿਲ ਤੁਰੰਤ ਚਲ ਆਉਨਾ, ਅਬੀ ਉਦਾਸ ਹੈ ਚੀਤ ॥ ੧੧ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਚਿਤਵਤ ਮਰਦਾਨਾ ਚਲੇ । ਜੋ ਹੋਇ ਸੋ ਜੀਵਤ ਮਿਲੇ ।
 ਗਏ ਬੁਰਖ ਦੁਆਦਸ ਬੀਸ । ਪਰਿਓ ਹਰਖ ਸੋ ਕਹ ਚੀਤ ॥ ੧੨ ॥
 ਘਰ ਜਾਇ ਦੇਖੇ ਲੋਗ । ਭਇਆ ਕੁਸਲ ਮਿਟ ਗਏ ਸੋਗ ।
 ਪੁਨਿ ਗਇਆ ਕਾਲੂ ਧਾਮ । ਦੇ ਆਸੀਸ ਕੀਆ ਬਿਸਰਾਮ ॥ ੧੩ ॥
 ਦੇਖਾ ਮਰਦਾਨਾ ਮਾਤ । ਪੂਛਿਤ ਪੁਲਕਤ¹ ਗਾਤ² ।
 ਤੂੰ ਸੰਗ ਮਮ ਸੁਤ ਆਹਿ । ਕਹਾ ਛੋਡ ਆਇਉ ਤਾਹਿ ॥ ੧੪ ॥
 ਤਰਫੋ ਬਿਨਾ ਜਲ ਮੀਨ । ਜਬ ਮੋ ਪਿਆਨਾ³ ਕੀਨ ।
 ਕਹੋ ਬਾਤ ਸਤ ਬਿਚਾਰ । ਕਹਾ ਮੋਰ ਪ੍ਰਾਨ ਅਧਾਰ⁴ ॥ ੧੫ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਕਹਾ ਸੰਦੇਸ, ਮੈਂ ਆਇਓ ਸੰਗ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ।
 ਚਲ ਆਇਉ ਕਰ ਆਦੇਸ, ਗ੍ਰਹ ਲੋਗ ਮਿਲਨੇ ਨਮਿਤ ॥ ੧੬ ॥
 ਪੁਨਿ ਚਲਿਓ ਤੁਰੰਤ ਕਹਿ ਬਾਤ, ਮੈਂ ਜਾਵੇਂ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ।
 ਅਨਭੈ⁵ ਜਾਨਿਓ ਮਾਤ, ਨਾਨਕ ਆਇਓ ਹੈ ਈਹਾ ॥ ੧੭ ॥
 ਲੀਏ ਬਸਤ੍ਰ ਪਕਵਾਨ, ਮਰਦਾਨੇ ਪੀਛੇ ਚਲੀ ।
 ਪਹੁਚੀ ਤਹਾ ਸੁਜਾਨ, ਜਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ⁶ ॥ ੧੮ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਦੇਖਤ ਭਇਆ ਅਨੰਦ । ਨਿਰਖਤ ਚਕੋਰ ਚੰਦ ।
 ਉਮੰਗਿਓ⁷ ਹੀਆ ਉਤਸਾਹ । ਦ੍ਰਿਗ⁸ ਮਗ ਚਲਿਓ ਪਰਵਾਹ ॥ ੧੯ ॥
 ਸੁਹਕੰਤ⁹ ਕਿਰਖੀ¹⁰ ਨੀਰ¹¹ । ਸਾਰੰਗ¹² ਮੁਖ ਜਲ ਧੀਰ ।
 ਚਖ ਹੀਨ¹³ ਪਾਏ ਨੈਨ । ਮੁਖ ਮਾਤ ਉਚਰੇ ਬੈਨ ॥ ੨੦ ॥
 “ਹੇ ਸੁਤ ! ਜੀਵਨ ਧਨ ਮੋਰ । ਬਲਿ ਜਾਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਤੋਰ¹⁴ ।

1. ਰੋਮਾਂਚ ਹੋਣਾ, ਗਦ ਗਦ ਹੋਣਾ । 2. ਸ਼ਰੀਰ । 3. ਗਮਨ । 4. ਪਾਣਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ (ਸਹਾਰਾ) ।
 5. ਅਨੁਭਵ (ਅਨੁਮਾਨ) ਲਾ ਕੇ । 6. ਸਨ । 7. ਉਮੰਗਿਆ । 8. ਅੱਖਾਂ । 9. ਸੁਕਦੀ । 10. ਖੇਤੀ । 11.
 ਪਾਣੀ । 12. ਚਾਤ੍ਰਕ । 13. ਚਖ (ਅੱਖਾਂ) ਤੋਂ ਹੀਨ, ਅੰਨ੍ਹਾ । 14. ਤੇਰੇ । ਪਾਠੰਤਰ-ਸਗਲ

ਜਹ ਮਗ ਧਰੇ ਤੁਮ ਪਾਉ । ਬਲਿਹਾਰ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ” ॥ ੨੧ ॥
 ਸੁਨਿ ਮਾਤ ਬਚਨ ਦਿਆਲ । ਮਨ ਬਢਿਓ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ ।
 ਉਠਿ ਮਾਤ ਚਰਨਨ ਪਰੇ । ਦ੍ਰਿਗ ਪ੍ਰੀਤਿ ਜਲ ਸੋਂ ਭਰੇ ॥ ੧੨ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਅਤਿ ਬੈਰਾਗ ਬਾਬੇ ਕਰਾ, ਮਾਤਾ ਚਰਨਨ ਲਾਗ ।
 ਮੁਖ ਮਸਤਕ ਚੂਮਿਓ ਹਿਰਦੇ, ਲਾਇ ਸੁਆ ਮਨ ਤਿਸ ਜਾਗ ॥ ੨੩ ॥
 ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਾ, “ਲੇਹੁ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇ ।”
 ਮਾਤ ਹੇਤ ਉਚਰਿਓ ਸਬਦ, “ਹੇ ਮਰਦਾਨਿਆ ! ਗਾਉ” ॥ ੨੪ ॥

ਸਬਦ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ । ਰਾਗ ਵਡਹੰਸ । ਮਹਲਾ ੧
 ਅਮਲੀ ਅਮਲ ਨ ਅੰਬੜੇ¹ ਮਛੀ ਨੀਰ ਨ ਹੋਇ ।
 ਜੋ ਰਤੇ ਸਹਿ ਆਪਣੇ, ਤਿਨ ਭਾਵੈ ਸਭ ਕੋਇ ॥ ੧ ॥
 ਹਉ ਵਾਰੀ ਵੰਞਾ², ਖੰਨੀਐ ਵੰਞਾ³ ਤੈ ਸਾਹਿਬ ਕੈ ਨਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।
 ਸਾਹਿਬ ਸੁਫਲਿਓ ਰੁਖੜਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਾ ਕਾ ਨਾਉ ।
 ਜਿਨਾ ਪੀਆ ਸੋ ਤ੍ਰਿਪਤ ਭਏ, ਹਉ⁴ ਤਿਨ ਕੁਰਬਾਣੈ ਜਾਉ ॥ ੨ ॥
 ਮੈਂ ਕੀ ਨਦਰ ਨ ਆਵਈ, ਵਸਹਿ ਹਭੀ⁵ ਨਾਲਿ ।
 ਤਿਖਾ⁶ ਤਿਹਾਇਆ ਕਿਉਂ ਲਹੈ, ਜਾ ਸਰ⁷ ਭੀਤਰ⁸ ਪਾਲ⁹ ॥ ੩ ॥
 ਨਾਨਕ ਤੇਰਾ ਬਾਣੀਆ ਤੂੰ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੀ ਰਾਸ ।
 ਮਨ ਤੇ ਧੋਖਾ ਤਾ ਲਹੀ, ਜਾ ਸਿਫਤ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਅਮਲੀ ਕੋ ਜੈਸੇ ਅਮਲ ਮਿਲੇ ਅਰੁ ਮਛਲੀ ਕੋ ਜਲਨ ਹੋਇ, ਤੈਸੀ ਹਮਾਰੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਜਿਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ ਹੈ, ਅਪਨੇ ਸਾਹਿਬ ਸੋਂ ਰਤੇ ਹੈ, ਤਿਨ ਕੋ ਸਭ ਕੋਈ ਪਿਆਰਾ ਹੈ । ਉਹ ਸਭ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ਹੈਂ । ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਐਸੇ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰੇ ਹੋ । ਉਸ ਕੇ ਨਾਵੇ ਥੋਂ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰ ਜਾਤਾ ਹੋ ।

ਪ੍ਰਸਨ ਮਾਤਾ : “ਹੇ ਪੁਤ੍ਰ ! ਏਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇਰਾ ਕੈਸਾ ?” “ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਸੁਫਲਿਓ ਰੁਖ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਹੈ, ਜਿਨ ਵੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਆ ਹੈ ਹੋ ਤਿਨ ਕੇ ਸਦਾ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਤਾ ਹੋ ।” “ਹੇ ਪੁਤ੍ਰ ! ਤੇਰਾ ਸਾਹਿਬ ਨਦਰੀ ਨਹੀਂ ਆਵਦਾ ।” “ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਸਾਹਿਬ ਮੇਰਾ ਨਦਰ ਨਹੀਂ ਆਵਤਾ । ਅਰੁ ਸਭ ਕੇ ਸੰਗ ਬਸਦਾ ਹੈ । ਐਸਾ ਹੈ ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਤਿਖਾਵੰਤ ਹੋਇ ਅਰੁ ਸਰੋਵਰ ਜਲ ਕਾ ਭਰਾ ਪਾਸ ਹੋਇ ਤਿਸ ਕਾ ਮਾਰਗ ਨ ਹੋਇ, ਕੈਸੇ ਜਲ ਕੋ ਪਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇ । ਤੈਸੇ ਹਉਮੈ ਕੀ ਪਾਲ ਸੋ ਮਾਰਗ ਜਲ ਲੇਨੇ ਸਰੋਵਰ ਕਾ ਬੰਦ ਹੈ । ਕਿਉਂਕਰ ਪਾਇ ਸਕੇ ਜਬ ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਦੂਰ ਹੋਇ ਤੋ ਨਿਕਟ ਹੀ ਸੁਖੇਨ ਪਾਏ । ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਮੈਂ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਬਨੀਆ ਹੋ, ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਮੇਰੀ ਰਾਸ ਪੂੰਜੀ ਹੈ, ਐਸਾ ਤਬ ਜਾਨਿਆ ਜਾਇ ਜਾ ਮਨ ਸੋ ਧੋਖਾ ਦੂਰ ਹੋਇ, ਮਨ ਕਾ ਧੋਖਾ ਤਬ ਦੂਰ ਹੋਇ ਜਬ ਚਿਤੁ ਇਕਾਗ੍ਰ ਕਰ ਕੇ ਭਜਨ ਮੋ ਦ੍ਰਿੜ

1. ਪਹੁੰਚੇ । 2. ਜਾਵਾਂ । 3. ਖੰਡ ਖੰਡ ਹੋਵਾਂ, ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਵਾਂ । 4. ਮੈਂ । 5. ਸਭ ਦੇ । 6. ਤ੍ਰੇਹ, ਪਿਆਸਾ । 7. ਸਰੋਵਰ । 8. ਅੰਦਰ । 9. ਕੰਧ, ਵੱਡੀ ਵੱਟ, ਜੋ ਪਾਣੀ ਰੋਕਣ ਲਈ ਬਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

ਹੋਇ, ਮੈਂ ਸਦਾ ਆਪਨੇ ਸਾਹਿਬ ਆਗੇ ਏਹੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਤਾ ਹੋ ।” ਇਹ ਬਚਨ ਕਰ ਕੇ ਭਾਗਾ ਜੀ ਖਿਆ ਕਰ ਰਹੇ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੨੨

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਅਉਰ ਚਲੀ

ਦੋਹਰਾ

ਮਾਤਾ ਜੀ ਸੋ ਬਚਨ ਕਹਿ, ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ ਦਿਆਲ ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਤਿ ਮੋਹ ਬਸ, ਭਾਖਤ¹ ਬਚਨ ਬਿਸਾਲ² ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਬਸਤ੍ਰ ਮਿਠਾਈ ਜੋ ਸੰਗ ਲਿਆਈ । ਵੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਅਗੂ ਰਖਾਈ ।

“ਕੁਛ ਖਾਹਿ ਪੁਤ੍ਰ ! ਮਨ ਹੋਵੈ ਸਾਂਤ । ਪਹਰ ਬਸਤ੍ਰ ਮਮ ਮਿਟੇ ਭ੍ਰਾਂਤ³” ॥ ੨ ॥

ਪੁਨਿ ਕਹਾ ਦਿਆਲ, “ਮੈਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਅਘਾਇਆ । ਮਿਟ ਗਈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਅਤਿ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ।”

ਤਬ ਕਹਾ ਮਾਤ, “ਕਿਆ ਖਾਇ ਅਘਾਇਆ ? ਕਹੋ ਪੁਤ੍ਰ ! ਜਿਤ ਮਨ ਪਤੀਆਇਆ” ੩ ॥

ਪੁਨਿ ਬੋਲ ਦਿਆਲ, “ਮੈਂ ਜੋ ਕੁਛ ਖਾਇਆ । ਖਾਇ ਅਘਾਇ ਮਹਾ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ।

ਸੋ ਮੈ ਤੋ ਕੋ ਕਹੋ ਸੁਨਾਇ । ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਸੁਨਿ ਮਨ ਪਤੀਆਇ ॥ ੪ ॥

ਮਰਦਾਨਿਆ ! ਤੂੰ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇ । ਮੈਂ ਕਹੋਂ ਸਬਦ ਲੀਜੈ ਗਾਇ” ।

ਮਰਦਾਨੇ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇਆ । ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਦਿਆਲ ਇਹ ਸਬਦ ਸੁਨਾਇਆ ॥ ੫ ॥

ਸਭ ਰਸ ਮਿਠੇ ਮੰਨਐ, ਸੁਨਿਐ ਸਾਲੋਨੈ⁴ ।

ਖਟ ਤੁਰਸੀ⁵ ਮੁਖ ਬੋਲਨਾ, ਮਾਰਨ ਨਾਦ ਕੀਏ ।

ਛਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਾਉ ਏਕ, ਜਿਨ ਕੋ ਨਦਰ ਕਰੇ ।

ਮਾਤਾ ! ਹੋਰ ਖਾਨਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰ । ਜਿਤ ਖਾਧੇ ਤਨ ਪੀੜੀਏ ਮਨ ਮੈ ਚਲੇ ਬਿਕਾਰ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਸਭ ਰਸ ਮਿਠੇ ਖਾਨੇ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਨਾਮ ਸੁਨਨਾ, ਸਭ ਸਲੋਨੇ ਭੋਗ ਹੈਂ । ਖਟ ਤੁਰਸੀ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਮੁਖ ਸੋ ਸੋਭਾ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਮਰਨਾ ਚਿਤ ਕਰਨਾ । ਛਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਗ ਏਕ ਭਾਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਹੈ । ਸੋ ਜਿਨ ਕੋ ਹਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਤਿਸ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ । ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਮੈਂ ਇਸ ਭੋਜਨ ਕਰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ । ਹੋਰ ਰਸ ਭੋਜਨ ਖਾਨੇ ਮਨ ਕੀ ਖੁਸੀ, ਅੰਤ ਕਾਲ ਤਨ ਰੋਗ ਸੋਗ ਪੀੜਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਰ ਮਨ ਮੈ ਬਿਕਾਰ ਉਪਜਤੇ ਹੈ, ਤਾ ਤੇ ਮੈਂ ਤਿਆਗ ਕੀਆ ਹੈ ।

1. ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ । 2. ਰਸ ਭਰੇ, ਮਿੱਠੇ । 3. ਭ੍ਰਮ, ਅੰਦੇਸ਼ਾ । 4. ਸਲੁਣੇ । 5. ਖੱਟਾ ਤੇ ਤੁਰਸ ।

ਦੋਹਰਾ । ਮਾਤਾ ਬਾਚ ।

ਹੇ ਸੁਤ ! ਤੁਮ ਐਸੇ ਦਿੜੀ, ਨਹੀਂ ਖਾਵੋ ਰਸ ਕਸ ਅੰਨ ।
ਬਸਤ੍ਰ ਨਵੀਨ ਤਨ ਪਹਿਰੀਐ, ਤਬ ਮੈ ਹੋਹੁ ਪ੍ਰਸੰਨ ॥੬॥

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਪੈਨਣ ਰਤਾ ਮਨੁ ਰਤਾ, ਸੁਪੈਦੀ ਸਤ ਦਾਨ ।
ਨੀਲੀ ਸਿਆਹੀ ਕਦਾ¹ ਕਰਣੀ, ਪਹਰਣ ਪਹਰ ਧਿਆਨ ।
ਕਮਰ ਬੰਦ ਸੰਤੋਖ ਕਾ, ਧਨ ਜੋਬਨ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ।
ਮਾਤਾ ! ਹੋਰ ਪਹਰਣ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਆਰ ।
ਜਿਤ ਪੈਧੈ ਤਨ ਪੀੜੀਐ, ਮਨ ਮਹਿ ਚਲੈ ਬਿਕਾਰ ॥੭॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਰੰਗ । ਮਨੁ ਰਤਾ ਮੇਰਾ ਏਹੁ ਲਾਲ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਰਨਾ; ਪਰਮੇਸਰ ਸਤ ਹੈ, ਏਹੁ ਜਪਨਾ ਜਪਾਵਨਾ, ਸਤ ਦਾਨ ਸੁਪੈਦ ਪਹਰਨਾ ਐਸੀ ਕੀਆ ਹੈ, ਨੀਲਾ ਕਾਲਾ ਸਰੀਰ ਕੀ ਕਰਨੀ ਹੈ । ਏਹ ਪਹਰਨਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਧਿਆਨ ਕਰਨਾ ਹੈ । ਅਰ ਕਮਰ ਬੰਦ ਸੰਤੋਖ ਰੂਪੀ ਹੈ । ਧਨ ਜੋਬਨ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ । ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਏਹ ਮੇਰੀ ਪੋਸਾਕ ਹੈ, ਹੋਰ ਪਹਰਨਾ ਮਨ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀ ਖੁਆਰੀ ਹੈ । ਤਨ ਕੀ ਪੀੜਾ ਅਰ ਮਨ ਮੋ ਬਿਕਾਰ ਉਪਜ ਤੇ ਹੈਨ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਏਹ ਬਚਨ ਮਾਤਾ ਸੁਨੇ, ਬਿਸਮ ਹੋਇ ਭਈ ਅਬੋਲ ।
ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਜੀ ਸੁਨਾ ਆਏ ਨਾਨਕ ਕੋਲ² ॥

ਚੌਪਈ

ਦੇਖਾ ਦਿਆਲ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਏ । ਉਠੇ ਚਰਨ ਪਰ ਮਾਥਾ ਨਿਆਏ ।
ਦੇਖਤ ਪੁਤ੍ਰ ਮੋਹ ਬਹੁ ਕਰਾ । ਉਮਗੀ ਪ੍ਰੀਤ ਨੈਨ ਜਲ ਢੁਰਾ ॥੮॥
ਮੁਖ ਦੇਖ ਕਾਲੂ ਜੀ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਬਡਭਾਗੀ ਸਤ ਆਏ ਧੰਨ ।
“ਹੇ ਪੁਤ੍ਰ ! ਘੋੜੀ ਚੜ ਘਰ ਮੋ ਚਲੋ । ਭ੍ਰਾਤ ਬੰਧ³ ਕੁਲ ਜਨ⁴ ਕੋ ਮਿਲੋ” ॥੯॥
ਤਬ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । “ਇਹ ਘੋੜੇ ਹਮਰੇ ਨਹੀਂ ਕਾਮਾ ।”
ਸੁਨ ਕਾਲੂ ਜੀ ਕਹੀ ਇਮ ਬਾਤ । “ਵੇ ਕਵਨ ਘੋੜੇ ਜੋ ਤੁਮੈ ਸੁਹਾਤ ?” ੧੦ ॥

1. ਸਰੀਰ ਦੀ ਪੁਸ਼ਾਕ । 2. ਨੇੜੇ, ਨਜ਼ਦੀਕ । 3. ਭਾਈ. ਬੰਧੁਪ । 4. ਸਬੰਧੀ ।

ਤਬ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । “ਰਬਾਬ ਬਜਾਵੇ ਹੇ ਮਰਦਾਨਾ !”

ਤਬ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਨਾਈ । ਸੁਧਾਰ ਰਬਾਬ ਮਰਦਾਨੇ ਗਾਈ ॥ ੧੧ ॥

ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ¹ ਸੋਇਨੇ ਸਾਖਤ² ਬੂਝਨ ਤੇਰੀ ਵਾਟ ।

ਤਰਗਸ³ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਸਾਂਗਬੰਦ⁴ ਗੁਨ ਧਾਤ ।

ਵਾਜੇ ਨੇਜੇ ਪਤ ਸੋ ਪਰਗਟ, ਕਰਮ ਤੇਰਾ ਮੇਰੀ ਜਾਤ ।

ਬਾਬਾ ! ਹੋਰ ਚੜਨਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ।

ਜਿਤ ਚੜਐ ਤਨ ਪੀੜੀਐ, ਮਨ ਮੋ ਚਲੇ ਬਿਕਾਰ ॥ ੩ ॥

ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ ਸੋਇਨੇ ਕੇ ਸਾਜ ਸੰਜੁਗਤ ਏਹ ਹੈ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਮਾਰਗ ਬੂਝਾ ਹੈ । ਅਰ ਤਰਗਸ ਤੀਰ ਕਮਾਨ ਸਾਂਗ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਗੁਣਾ ਬਾਦ ਕਾ ਹਮ ਧਾਰਾ ਹੈ । ਰਾਮ ਭਗਤ ਮੇਰਾ ਧਨ ਹੈ, ਅਰੁ ਜੇ ਨੇਜੇ ਹਰਿ ਪਤ ਸੋ ਪਰਗਟ ਹੈ । ਕਿਰਪਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਮੇਰੀ ਜਾਤ ਅਰੁ ਜੀਵਨ ਹੈ । ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਏਹ ਘੋੜਾ ਸਾਜ ਮੇਰੇ ਚੜਨੇ ਕਾ ਹੈ । ਸਿਵਾਇ ਇਸ ਕੇ ਅਉਰ ਸਵਾਰੀ ਮਨ ਕੀ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੀ ਹੈ । ਮਨ ਮੋ ਬਿਕਰ ਉਪਜਤੇ ਹੈ, ਤਨ ਕੋ ਪੀੜਾ ਹੋਤੀ ਹੈ ।’

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਕਾਲੂ ਜੀ ਨਾਨਕ ਕਹਾ, “ਹਮ ਨਏ ਘਰ ਕੀਏ ਤਿਆਰ ।

ਜੋ ਤੁਮ ਘੋੜੇ ਨਾ ਚੜੋ, ਚਲ ਪਗ ਦੇਖੋ ਘਰ ਬਾਰ ॥ ੧੨ ॥

ਕੋਈ ਦਿਨ ਘਰ ਮੋ ਰਹੋ, ਕਰੋ ਖਾਨ ਸੈਨ ਸੁਖ ਭੋਗ ।

ਨਿਜ ਇੱਛਿਆ ਤਬ ਲਗ ਰਹੋ, ਅਬ ਹਰ ਕੀਆ ਸੰਜੋਗ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਘਰ ਮੰਦਰ ਖੁਸੀ ਨਾਮ ਕੀ, ਨਦਰ ਤੇਰੀ ਪਰਵਾਰ ।

ਹੁਕਮ ਸੋਈ ਤੁਧ ਭਾਵਸੀ, ਹੋਰ ਆਖਣ ਬਹੁਤ ਅਪਾਰ ।

ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਪਾਤਸਾਹ, ਪੁਛ ਨ ਕਰੈ ਵਿਚਾਰ ॥ ੪ ॥

ਬਾਬਾ ! ਹੋਰ ਸੋਵਨਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰ ।

ਜਿਤ ਸਤੇ ਤਨ ਪੀੜੀਏ, ਮਨ ਮਹਿ ਚਲੇ ਵਿਕਾਰ ॥ ੫ ॥

ਅਰਥ । ‘ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਘਰ ਮੰਦਰ ਮੇਰੇ ਖੁਸੀਆ ਨਾਮ ਕੀ ਹੈ ਅਰੁ ਪਰਵਾਰ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਦਰ ਹੈ ਅਰੁ ਹੁਕਮ ਕਰਨਾ ਪਰਮੇਸਰ ਭਾਵਨੀ ਰਜਾਇ ਹੈ, ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕਹਨੇ ਆਖਨੇ ਕਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਾਹੀ । ਸਚਾ ਪਾਤਸਾਹ ਆਪੇ ਆਪ ਹੈ, ਕਿਸੀ ਕੀ ਮਸਲਤ⁵ ਪੁਛਨੇ ਕੀ ਹਾਜਤ⁶ ਨਾਹੀ । ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਹੋਰ ਸੋਵਨਾ ਬੈਠਨਾ ਮਨ ਕੀ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੀ ਹੈ ਤਿਸ ਸੋ ਮਨ ਮੋ ਬਿਕਾਰ ਉਠਦੇ ਹੈ ਅਰੁ ਖੁਆਰੀ ਹੈ ।’

1. ਲੋਹੇ ਦਾ ਝੁਲਾ । 2. ਬਣੇ ਹੋਏ । 3. ਤੀਰਾਂ ਦਾ ਭੱਥਾ । 4. ਸਾਂਗ ਤੇਗ ਬੰਦ (ਪਾਠਾਂਤਰ), ਸਾਂਗ (ਬਰਛੀ), ਤੇਗ ਬੰਦ (ਤੇਗ ਬੰਨ੍ਹਣ ਵਾਲਾ ਕਮਰ ਕਸਾ) । 5. ਸਲਾਹ । 6. ਲੋੜ ।

ਚੌਪਈ

ਸੁਨ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਏਹੁ ਗਿਆਨ ਕਹਾਨੀ । ਖਿਮਾਵੰਤ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈਰਾਨੀ ।

“ਏਹ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਜਗ ਕੋ ਸੁਖ ਤਿਆਗੀ । ਕਰ ਦਰਸਨ ਹਮ ਭਏ ਵਡਭਾਗੀ” ॥ ੧੪ ॥

ਤਬ ਹਾਥ ਜੋੜ ਬਾਬਾ ਜੀ ਠਾਢੇ । ਅਤ ਬਿਰਕਤ ਬਚਨ ਕਹੇ ਗਾਢੇ ।

“ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ! ਮਮ ਚਿਤ ਉਦਾਸ । ਫਿਰ ਆਵੈਗੇ ਤੁਮਰੇ ਪਾਸ” ॥ ੧੫ ॥

“ਹੇ ਸੁਤ ! ਮਨ ਕੈਸੇ ਠਹਰਾਏ । ਦੁਆਦਸ ਬਰਸ ਪੀਛੇ ਤੁਮ ਆਏ ।

ਏਕ ਦਿਵ(ਸ)¹ ਗ੍ਰਹ² ਮੋ ਨਹੀਂ ਰਹੇ । ਮਮ ਮਨ ਚਿਤ ਕਿਤ ਬਿਧ ਠਹਰਹੇ” ॥ ੧੬ ॥

ਕਰ ਜੋੜ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਚਨ ਇਮ ਕਹੇ ।” ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਸੰਤੋਖ ਤੁਮ ਭਏ ।”

ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭੁ ਚਲੇ । ਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਸੰਗੀ ਭਲੇ ॥ ੧੭ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਰ ਬਚਨ ਸੰਤੋਖ ਮਾਤਾ ਭਇਆ, ਫਿਰ ਆਈ ਘਰ ਮਾਹ ।

ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਕਰੇ, ਵਡਾ ਭਗਤ ਸੁਤ ਆਹਿ ॥ ੧੮ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ — ੨੩

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੇ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਮਰਦਾਨੇ ਸੰਜੁਗਤ ਰਾਵੀ ਝਨਾਉ
ਕੇ ਦੇਖਤੇ ਫਿਰਤੇ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਕੇ ਪਟਨ ਕੇ ਚਲੇ । ਆਗੇ
ਸੇਖ ਬਰਾਹਿਮ ਸੋ ਚਰਚਾ ਕਰ ਕਿਰਤਾਰਥ ਕੀਆ ਸੋ ਕਥਾ
ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪਟਨ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਕੇ, ਪਹੁਚੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ।

ਸੇਖ ਬ੍ਰਿਹਮ³ ਸੋਹੀ ਮਿਲੇ, ਕਰ ਚਰਚਾ ਕੀਆ ਨਿਹਾਲ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਪਟਨ ਮੋ ਸੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ ਰਹੇ । ਸਾਹਿਬ ਸਜਾਦਾ⁴ ਸਭ ਕੋ ਕਹੈ ।

ਬੇ ਰਿਆਇ⁵ ਕਰੇ ਜੁਹਦ⁶ ਇਬਾਦਤ । ਤਾਲਬ⁷ ਰਬ ਫਕਰ ਸੋ ਸਾਬਤ ॥ ੨ ॥

ਪਟਨ ਸੋ ਤੀਨ ਕੋਸ ਇਕ ਜੰਗਲ । ਠੋਰ ਇਕਾਂਤ ਹਰਿਆ ਮਨ ਮੰਗਲ ।

ਨਾਮ ਕਮਾਲ ਸੇਖ ਕਾ ਖਾਦਿਮ⁸ । ਤਹਾ ਲਕੜੀ ਲੈਨ ਆਵੈ ਭਲ ਆਦਮ⁹ ॥ ੩ ॥

1. ਦਿਨ । 2. ਘਰ । 3. ਸੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ, ਫਰੀਦ ਸਾਨੀ । 4. ਸਜਾਦਾ (ਗੱਦੀ) ਦਾ ਸਾਹਿਬ (ਮਾਲਿਕ) । 5. ਰਿਆਇਤ । 6. ਭਗਤੀ । 7. ਤਲਬਗਾਰ, ਚਾਹਵਾਨ । 8. ਖਿਦਮਤ-ਗਾਰ, ਸੇਵਕ । 9. ਭਲ ਆਦਮੀ ।

ਤਿਸ ਜਗਲ ਮੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਏ । ਦੇਖ ਇਕਾਂਤ ਮਹਾ ਸੁਖ ਪਾਏ ।
ਇਕ ਬਿਰਛ ਤਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਭਏ ਅਸੀਨ । ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਆਗਿਆ ਕੀਨ ॥ ੪ ॥
ਰਬਾਬੁ ਬਜਾਇ ਸਬਦ ਤਿਨ ਗਾਇਆ । ਤਹਾਂ ਕਮਾਲ ਲਕੜੀ ਕੋ ਆਇਆ ।
ਸੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਮਰਮ¹ ਤਿਸ ਲਾਗਾ । ਚਲ ਆਇਆ ਤਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਪਾਗਾ ॥ ੫ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਹ ਆਇ, ਭਇਆ ਮੁਸਤ ਕ² ਦੀਦਾਰ³ ਕਰ ।
ਲਾਗਾ ਕਦਮਨ ਧਾਇ, ਹਾਥ ਜੋੜ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਹੇ ਸਾਹਬ ਵਲੀ ! ਇਹ ਬੈਤ ਜੋ ਗਾਇਆ । ਸੁਨ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮੋ ਅਤ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ।
ਵੇ ਬੈਤ ਫਕੀਰ ਬਹੁੜ ਜੇ ਸੁਨੇ, ਬਡੇ ਨਸੀਬ ਅਪਨੇ ਫਰ ਗਿਨੇ ॥ ੭ ॥

ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਸਲੋਕ ਕੀਆ
ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪ, ਉਪਰ ਲੇਖ ਭੀ ਤੂੰ ।
ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ, ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂੰ ॥
ਜਬ ਇਹ ਸਲੋਕ ਕਮਾਲ ਨੇ ਪਾਇਆ । ਕਰ ਸਲਾਮ ਪਟਨ ਕੋ ਧਾਇਆ ।
*(ਮਕਤਬ) ਖਾਨੇ⁴ ਲਕੜੀ ਧਰਾ । ਜਾਇ ਕਦਮ ਬੋਸ⁵ ਪੀਰ ਕਾ ਕਰਾ ॥ ੮ ॥
ਅਰਜ ਕਰੀ ਦੋਨੋ ਹਥ ਬਾਂਧ ‘ਹੇ ਪੀਰ ! ਸਲ ਮਤ ! ਹਮ ਦੇਖਾ ਸਾਧ ।
ਜੰਗਲ ਮੋ ਬੈਠਾ ਹੈ ਵਲੀ । ਅਪਨੀ ਕਲਾਮ⁶ ਆਪੇ ਅਤ ਭਲੀ’ ॥ ੯ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਸੁਨਤ ਪੀਰ ਇਹ ਬਾਤ, ਪੂਛੀ ਕਥਾ ਕਮਾਲ ਸੋ ।
“ਕਛੂ ਨ ਬੂਝੀ ਜਾਤ, ਬਿਨ ਕਲਾਮ ਵਾ ਕੀ ਸੁਨੇ ॥ ੧੦ ॥

ਚੌਪਈ

ਹੇ ਕਮਾਲ ! ਜੋ ਤੁਮ ਨੇ ਸੁਨਾ । ਭਲੀ ਬਾਤ ਕਰ ਮਨ ਮੋ ਗੁਨਾ ।
ਏਕ ਬੈਤ ਜੋ ਮੈ ਸੁਨ ਪਾਵੋ । ਬੂਝੋ ਬਿਆਨ ਸਮਝ ਸਮਝਾਵੋ” ॥ ੧੧ ॥
ਤਬ ਕਮਾਲ ਅਰਜ ਪੁਨ ਕੀਆ । “ਏਕ ਬੈਤ ਮੋਹਿ ਹਾਸਲ ਥੀਆ⁷ ।
ਪੀਰ ਸਲਾਮਤ ! ਹੁਕਮ ਜੁ ਹੋਇ । ਜੋ ਹਾਸਲ ਥੀਆ ਸੁਨਾਵੋ ਸੋਇ ॥ ੧੨ ॥
ਪੀਰ ਕਾ ਹੁਕਮ ਲੇ ਕਮਾਲ ਨੇ ਬੈਤ ਕਹਾ :

“ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪ ਉਪਰ ਲੇਖ ਭੀ ਤੂੰ ।
ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ, ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂੰ ।”
ਸੁਨਤ ਕਲਾਮ ਪੀਰ ਮਗਨਾਨਾ । ਕਾਮਲ ਕਲਾਮ ਫਕਰ ਕਾ ਜਾਨਾ ।
“ਇਹ ਕਲਾਮ ਜਾ ਕੀ ਹੈ ਬਚਾ ! ਦੇਖਾ ਚਹੋ ਫਕਰ ਹੈ ਸਚਾ ॥ ੧੩ ॥

1. ਭੇਤ । 2. ਸ਼ੌਕ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ, ਚਾਹਵਾਨ । 3. ਦਰਸ਼ਨ । 4. ਵਿਦਯਾਲਯ ਵਿਚ । 5. ਕਦਮ (ਪੈਰ) ਏਸੀ ਕਰਨਾ (ਚੁੰਮਣਾ) । 6. ਬਾਣੀ । 7. ਹੋਇਆ । * ਇਹ ਪਾਠ ਰੈਫ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ।

ਚੜ੍ਹ ਸੁਖ ਆਸਨ ਪੀਰ ਤਬ ਚਲਾ । ਖਾਦਮ¹ ਕਮਾਲ ਸਾਥ ਲੇ ਭਲਾ ।
ਚਲ ਆਏ ਜੰਗਲ ਮੋ ਤਹਾਂ । ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੈਠੇ ਥੇ ਜਹਾਂ ॥ ੧੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਪੀਰ ਬਾਬੇ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰ ਅਤ ਮਨ ਭਇਆ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
ਕਰ ਦਸਤ ਬੋਸ² ਬੈਠੇ ਜਹਾਂ, ਧੰਨ ਸਾਧ ਜਗ ਧੰਨ ॥ ੧੫ ॥

ਬਾਬਾ ਜੀ ਵਾਚ । ਬੈਤ ।

“ਆਉ ਪੀਰ ਜੀ ! ਮਿਹਰ ਮੋਲਾ³ ਭਈ । ਜੁ ਦੇਖਨ ਫਕਰ ਕਾ ਜਗਤ ਮੋ ਸਹੀ” ॥ ੧੬ ॥
ਕਹਾ ਪੀਰ, “ਸਾਕੂੰ⁴ ਥੀਆ ਫਜਲ⁵ ਤਮਾਰੇ ਮਿਲਨ ਕਾ ਥੀਆ ਮੈ ਸਬਬ ॥ ੧੭ ॥
ਯਹ ਇਕ ਬੈਤ ਤੇਰਾ ਸੁਨਾ ਹੈ ਜਬੀ । ਥੀਆ ਸ਼ੌਕ ਦਿਲ ਮੋ ਚਲ ਆਇਆ ਤਬੀ ॥ ੧੮ ॥
ਦੇਹੋ ਬਿਆਨ ਸਾਕੂੰ ਹੇ ਨਾਨਕ ਵਲੀ ! ਇਕਾ ਏਕੁ ਆਖੋ ਹੈ ਵੈਹਦਤ⁶ ਭਲੀ ॥ ੧੯ ॥
ਜੁ ਇਕਾ ਹੈ ਸਾਈਂ ਬਨੀ ਹੈ ਦੁਇ ਹਦ । ਮੈ ਕਾਕੂੰ⁷ ਸਲਾਹੀ ਕਰੋ ਕਾਕੂੰ ਰਦ ॥ ੨੦ ॥
ਹਿੰਦੂ ਕਹੈ ਰਬ ਹਮ ਮੋ ਸਹੀ । ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਬੂਤ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਯਹੀ ॥ ੨੧ ॥
ਕਹੋ ਬਿਆਨ ਇਸਾਕਾ ਖੁਦਾ ਕੇ ਵਲੀ । ਮਿਟੇ ਕੁਫਰ ਦਿਲ ਕਾ ਅਕਲ ਹੋਇ
ਭਲੀ” ॥ ੨੨

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਲੋਕ ਕਹਾ :

ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਸਿਮਰੀਐ ਜੰਮੇ ਤੇ ਮਰਿ ਜਾਇ । ਏਕੋ ਸਿਮਰੋ ਨਾਨਕਾ ਜਲ ਥਲ ਰਹਿਆ
ਸਮਾਇ ॥

ਇਕਾ ਸਾਈਂ ਇਕਾ ਹਦ । ਇਕਸ ਨੂ ਸੇਵ ਦੂਜੇ ਨੂ ਰਦ” ॥ ੧ ॥
ਜਬ ਪੀਰ ਯਹ ਜਾਮ ਵਹਦਤ ਪੀਆ । ਮੁਹਬਤ ਕੋ ਦਿਯਾਇ ਗੋਤਾ ਲੀਆ ॥ ੨੩ ॥
ਰਿਆਜਤ ਜੁਹਦ⁸ ਖਾਬ⁹ ਸੋ ਤਬ ਜਗਾ । ਲਗੀ ਲਗਨ ਦਿਲ ਮੋ ਸੋ ਕਹਨੇ ਲਗਾ ॥ ੨੪ ॥

ਤਬ ਸੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ ਏਹੁ ਸਵਾਲ ਕੀਆ :

ਪਾੜ ਪਟੋਲਾ ਧਜ¹⁰ ਕਰੀ, ਕੰਮਲੜੀ¹¹ ਪਹਰੇਉ ।
ਜਿਨੀ ਵੇਸੀ ਸਹੁ ਪਾਈਐ, ਸਾਈ ਵੇਸ ਕਰੇਉ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ :

ਕਾਇ ਪਟੋਲਾ ਧਜ ਕਰੀ, ਕੰਮਲੜੀ ਪਹਰੋ ਕਾਇ ।
ਘਰ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਹੁ ਮਿਲੇ, ਜੇ ਚਿਤ ਰਾਖੋ ਥਾਇ ॥
ਘਰ ਹੀ ਮੁੰਧ¹² ਬਦੇਸ ਪਿਰ, ਨਿਤ ਸਾਰ ਸੰਮਾਲੇ ।
ਮਿਲਦਿਆ ਢਿਲ ਨ ਲਗਈ, ਜੇ ਨੀਅਤ ਰਾਸ ਕਰੇ ।
ਜਬ ਇਹ ਸਲੋਕ ਖਾਬੇ ਜੀ ਕਹਾ ਤਬ ਪੀਰ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਆ :
ਨੰਦੀ¹³ ਥੀਇ¹⁴ ਨ ਰਾਵਿਆ¹⁵ ਵਡੀ ਥੀ ਮੁਈਆਸ ।
ਧਨ¹⁶ ਸਿਕੇਦੀ¹⁷ ਗੋਤ¹⁸ ਪਈ, ਤੈ ਸਹ ਨਾ ਮਿਲੀਆਸ ॥

ਫੇਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਬਾਬ ਕਹਾ

1. ਖਿਦਮਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸੇਵਾਦਾਰ । 2. ਦਸਤ । (ਹੱਥ ਬੋਸੀ ਚੁੰਮਣ ਕਰਨਾ । 3. ਪਰਮੇਸਰ ।
4. ਸਾਨੂੰ । 5. ਕ੍ਰਿਪਾਭਾਵ । 6. ਤੋਹੀਦ ਰੱਬ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਨਣਾ । 7. ਕਿਸ ਨੂੰ । 8. ਭਗਤੀ ਭਾਵ । 9. ਸੁਪਨਾ
(ਇਸਤੀ) । 10. ਮੁਟਿਆਰ । 11. (ਪਾਠਾਂਤਰ) 12. ਭੋਗਿਆ । 13. ਜੀਵ ਰੂਪ ਮੰਗਯਾ
(ਪਾਠਾਂਤਰ) । 14. ਕੁਕੇਂਦੀ । 15. ਕੁਕੇਂਦੀ । 16. ਕੁਕੇਂਦੀ । 17. ਕੁਕੇਂਦੀ । 18. ਕੁਕੇਂਦੀ ।

ਮਹਲ¹ ਕੁਚਜੀ ਮਰਵੜੀ,² ਕਾਲੀ ਮਨਹੁ ਕਸੁਧਿ ।³

ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਨ ਤਾ ਪਿਰ⁴ ਮਿਲੇ, ਨਾਹਤ⁵ ਅਵਗੁਣ) ਮੁੰਧ⁶ ॥

‘ਹੇ ਪੀਰ ਜੀ ! ਜੇ ਅਵਰਤ⁷ ਕੁਚਜੀ ਅਤੇ ਲੜਾ(ਕੀ), ਅੰਦਰ ਕੀ ਕਾਲੀ ਕੁਸੁਧ ਮਨ ਹੋਇ
ਤਿਸ ਕੋ ਖਸਮ ਨਾਹੀ ਮਿਲਤਾ । ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਵਨ ਤਾ ਪਿਰ ਮਿਲੇ, ਬਿਨ ਗੁਣ ਨਾਹੀ ਮਿਲਦਾ ।’

ਸਵਾਲ ਪੀਰ :

ਕਵਨ ਸੁ ਅਖਰ ਕਵਨ ਗੁਣ, ਕਵਨ ਸੁ ਮਨੀਆ ਮੰਤ⁸ ?

ਕਵਨ ਸੁ ਭੈਣੇ ਵੇਸ ਕਰੀ, ਜਿਤ ਵਸ ਆਵੈ ਕੰਤ ॥

‘ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਵਹੁ ਕਵਨ ਆਖਰ ਹੈ ਕਉਨ ਗੁਣ ਕਉਨ ਮਨੀਆ ਮੰਤ ਹੈ ਜਿਤ ਸਾਈਂ
ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਸੋ ਮੈ ਕੋ ਦਸ ।’

ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਵਾਬ ਕਹਾ :

ਨਿਵਨ⁹ ਸੁ ਅਖਰ ਖਿਵਨ¹⁰ ਗੁਨ, ਜਿਹਬਾ ਮਨੀਆ ਮੰਤ ।

ਏ ਤ੍ਰੈ ਭੈਣੇ ਵੇਸ ਕਰੇ, ਤਾ ਵਸ ਆਵੀ ਕੰਤ ॥

ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਜੋ ਕੰਤ ਕੀ, ਕੰਤ ਤਿਸੀ ਕਾ ਹੋਇ ।

ਗਰੀਬੀ ਕੰਤ ਨ ਪਾਈਐ, ਭਾਵੇ ਖਰੀ ਸੁਆਲਿਉ¹¹ ਹੋਇ ॥

ਹੇ ਸੇਖ ਜੀ ! ਸੇਵਾ ਤੇ ਕੰਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਬਿਨ ਸੇਵਾ ਮਿਲਦਾ ਨਾਹੀ ਭਾਵੇਂ ਕੈਸੀ ਸੁੰਦਰ
ਹੋਇ । ਅੰਦਰਹੁ ਗਰਬ¹² ਕਰੇ ਤਾ ਮਿਲਾਪ ਨਾ ਹੋਇ । ਗਰਬ ਛੋਡ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾ ਕੰਤ ਉਸੀ ਕੇ
ਬਸ ਹੋਇ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨਤ ਬਾਤ ਇਹੁ ਸੇਖ ਜੀ, ਕਦਮਨ ਲਾਗੇ ਧਾਇ ।

ਸਿਫਤ ਸਨਾਇ¹³ ਕਰਨੇ ਲਗਾ, ਵਾਹ ਨਾਨਕ ਜੀ ਵਾਹਿ ॥ ੨੫ ॥

ਬੈਤ

ਮਿਲੀ ਆਜ ਸਾਕੂੰ ਖਬਰ ਰਾਹ ਰਬ । ਅਸਾਂ ਕੂੰ ਭਇਆ ਜਿੰਦਗੀ ਕਾ ਸਬਬ ॥ ੨੬ ॥

ਅਸਾਂ ਕੂੰ ਮਿਲਾ ਰਬ ਕਾ ਅਉਲੀਆਇ । ਨਹੀਂ ਸਕ ਕਾਈ ਮਿਲਨ ਮੋ ਖੁਦਾਇ ॥ ੨੭ ॥

ਕਰੋ ਕੁਛੁ ਅਰਜ ਮੈ ਜੁ ਹੋਵੈ ਰਜਾਇ । ਬਹੁਤ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਵਲੀ ਸੋ ਗੁਨਾਹਿ ॥ ੨੮ ॥

ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਚ :

ਸੁਨੋ ਸੇਖ ਜੀ ! ਬਾਤ ਮੋਲਾ (ਮੋਲਾ) ਸਲਹ (ਸਲਾਹ) । ਦਿਗਰ¹⁴ ਬਾਤ ਕਰਨੀ ਫਕਰ

ਸੋ ਗੁਨਾਹਿ ॥ ੨੯ ॥

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਹ ਸਲੋਕ ਕਹਾ :

ਰੁਪੈ¹⁵ ਕਾਮੇ ਦੋਸਤੀ ਭੁਖੇ ਸਾਦੇ¹⁶ ਗੰਢ । ਲਬੇ ਮਾਲੇ ਘੁਲ ਮਿਚਲ ਉਘੇ ਸਉਨ ਪਲੰਘ ।

ਭਉਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਏਆਰ ਹੋਇ, ਫਕੜ ਪਿਟੇ ਧੰਧ । ਚੁਪੇ ਚੰਗੀ ਨਾਨਕਾ ਬਿਨ ਨਾਵੈ ਮੁਹ ਗੰਧ ॥

1 ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤੀ ਮਹਿਲਾ) । 2. ਲੜਾਕੀ, ਲੜਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੀ । 3. ਜਿਸ ਦਾ ਮਨ ਸੁਧ ਨਾ
ਹੋਵੇ । 4. ਪ੍ਰਿਯ, ਪਿਆਰਾ । 5. ਨਹੀਂ ਤਾਂ । 6. ਮੁਘਧਾ ਇਸਤੀ 7. ਜੀਵਕਾ ਹੀਨ । 8. ਮਨੀ ਰੂਪ
ਮੰਤ । 9. ਨਿਮਤਾ । 10. ਖਿਆ । 11. ਸੋਹਣੀ ਸੁੰਦਰ । 12. ਗੁਮਾਨ, ਹੰਕਾਰ । 13. ਉਪਮਾ, ਮਹਿਮਾ । 14.
ਦੁਜੀ । 15. ਰੂਪ ਸ਼ਕਲ । 16. ਸਾਦ ।

‘ਸੁਨਾਐ ਸੇਖ ਜੀ ! ਜਿਉ ਰੂਪ ਸੋ ਕਾਮ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ, ਭੂਖ ਕੋ ਸਵਾਦ ਸੋ, ਨੀਦ ਪਲੰਘ ਸਉਨੇ ਸੋ, ਲੋਭ ਕੋ ਮਾਲ ਸੋ, ਕ੍ਰੋਧ ਲੜਾਈ ਸੋ, ਗਰਸਤੀ ਕੋ ਧੰਧੇ ਸੋ, ਤਿਉ ਰਬ ਕੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਕੋ ਰਬ ਸੋ ਮੁਹਬਤ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਬਾਤ ਮੁਖ ਸੋ ਬੋਲਨਾ ਦੁਰਗੰਧ ਨਿਕਾਲਨੀ ਹੈ। ਐਸੇ ਬੋਲਨੇ (ਸੇ) ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਨਾ ਭਲਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਸੇਖ ਇਬਰਾਹੀਮ ਪੀਰ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਵਲੀ ਖੁਦਾਇ ਦੇ, ਇਹੁ ਕਾਤੀ¹ ਸਾਕੂ ਦੇਹ।

ਜਿਤ ਕੁਠਾ ਮਰਦ ਹਲਾਲ ਹੋਇ, ਮਿਲੇ ਰਬ ਸੋ ਤੇਹੁ ॥ ੩੦ ॥

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਾ, “ਸੇਖ ਜੀ ! ਕਾਤੀ ਲੀਜੀਏ।”

ਸਲੋਕ

ਸਚ ਕੀ ਕਾਤੀ ਸਚ ਸਭ ਸਾਰ। ਘਾੜਤ ਤਿਸਕੀ ਅਪਰ ਅਪਾਰ।

ਸਚ ਦੀ ਸਾਨ ਲੇਇ ਚਿਲਕਾਇ। ਗੁਣ ਕੀ ਥੇਕੇ² ਵਿਚ ਸਮਾਇ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਕੁਠਾ ਹੋਵੈ ਸੇਖ। ਲੋਹੂ ਲਬ ਨਕਿੱਥਾ³ ਦੇਖ।

ਹੋਇ ਹਲਾਲ ਲਗੇ ਹਕ ਜਾਇ। ਨਾਨਕ ਦਰੁ ਦੀਦਾਰ ਸਮਾਇ।

‘ਹੇ ਸੇਖ ਜੀ ! ਇਸ ਮੋ ਜਬ ਲਗ ਲੋਭ ਕਾ ਲੋਹੂ ਹੈ ਤਬ ਲਗ ਖਾਮਨਾ (ਪਾਪ) ਹੈ। ਜਬ ਇਸ ਕਾਤੀ ਸੋ ਜਿਬਾ⁴ ਹੋਇ, ਲਬ ਕਾ ਲੋਹੂ ਨਿਕਸ ਜਾਇ, ਤਬ ਹਲਾਲ ਹੋਇ।’

ਇਹੁ ਬਾਤ ਸੁਨ ਕੇ ਪੀਰ ਕਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੂਆ। ਅਰੁ ਬਹੁਤ ਭੈ ਮੋ ਆਇ ਗਇਆ। ਆਖਿਉਸ, “ਜੋ ਕੁਛ ਖੁਦਾਇ ਸੋ ਮਾਂਗਤੇ ਥੇ ਸੋ ਪਾਇਆ, ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ।” ਤੇ ਫੇਰ ਸੇਖ ਅਰਜ ਕੀਆ, “ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੋ ਕੋਲੋ ਜੋ ਲੁੜੀਦਾ ਸਾ ਸੋ ਪਾਇਆ। ਪਰ ਇਕ ਹੋਰ ਭੀ ਅਰਜ ਹੈ, ਹੁਕਮੁ ਹੋਵੈ ਤਾ ਪੁਛਾਂ ?” ਤਾ ਬਾਬੇ ਕਹਆ, “ਪੁਛੀਐ ਜੀ, ਪੀਰ ਜੀ !” ਤਬ ਇਹ ਕਹਾ ਸਬਦ।

ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮ: ੧

ਅਛਲ ਛਲਾਈ ਨਾ ਛਲੇ, ਨਹੀਂ ਘਾਉ ਕਟਾਰਾ ਕਰ ਸਕੇ।

ਜਿਉ ਸਾਹਬ ਰਾਖੈ ਤਿਉ ਰਹੈ, ਲੋਭੀ ਕਾ ਜੀਉ ਟਲ ਪੜੇ, ਬਿਨ ਤੇਲ ਦੀਵਾ ਕਿਉ ਜਲੇ ॥ ੧ ॥

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਏਹ ਮਾਇਆ ਅਛਲ ਕਿਸੀ ਸੋ ਛਲੀ ਨਾਹੀ ਜਾਤੀ। ਅਰ ਜੀਉ ਲੋਭੀ ਸੋ ਕਿਸੀ ਹਥੀਆਰ, ਸੋਂ ਕਾਟੀ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀ। ਦੇਖਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੇਲ ਬਿਨਾ ਦੀਵਾ ਕੈਸੇ ਜਲੇਗਾ। ਬਿਨ ਦੀਵੇ ਉਜਿਆਰਾ ਕੈਸੇ ਹੋਇ ?

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਾ :

ਪੋਥੀ ਪੁਰਾਨ ਕਮਾਈਐ। ਭੋ ਵਟੀ ਇਸ ਤਨ ਪਾਈਐ।

ਸਚ ਬੂਝਣ ਆਣ ਜਲਾਈਐ। ਬਿਨ ਤੇਲ ਦੀਵਾ ਇਉ ਜਲੇ।

ਕਰ ਚਾਨਣਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋ ਮਿਲੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ।

1 ਕਤਰਨੀ, ਛੁਰੀ ਅਥਵਾ ਤਲਵਾਰ। 2. ਗੁਥਲੀ। 3. ਨਿਕਲਨਾ। 4. ਜ਼ਿਬਹ, ਹਲਾਲ।

ਅਰਥ । ਪੋਥੀ ਕਿਤਾਬ ਕਾ ਮਤਲਬ ਬੂਝਨਾ ਇਹੁ ਦੀਵਾ, ਰਬ ਕਾ ਭੋ¹ ਬਤੀ ਕਰੈ, ਸਚ ਬੂਝਨਾ ਇਸ ਆਗ ਸੋ ਦੀਵਾ ਜਲਾਵੈ । ਸੇਖ ਜੀ ! ਇਤ ਸੰਜਮ ਤੇਲ ਬਿਨ ਦੀਵਾ ਜਲੇ । ਐਸੇ ਜਾਦਨ ਸੋ ਸਾਹਬ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਹੋਇ ।

ਪਉੜੀ ਤੀਜੀ

ਇਤ ਤਨ ਲਗੇ ਬਾਣੀਆ । ਸੁਖ ਹੋਵੈ ਸੇਵ ਕਮਾਣੀਆ ।

ਸਭ ਦੁਨੀਆ ਆਵਣ ਜਾਣੀਆ ॥ ੩ ॥

ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ । ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਨ ਪਾਈਐ ।

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਲੁਡਾਈਐ² ॥ ੪ ॥

ਹੇ ਸੇਖ ਜੀ ! ਜਬ ਇਸ ਮੁਰਸਦ³ ਬਚਨ ਸੋ ਮੁਹਬਤ ਹੋਇ ਅਰ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਤਾ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਅਰੁ ਦੁਨੀਆ ਆਵਣੇ ਜਾਣੇ ਮੋ ਹੈ । ਐਸੀ ਸੇਵਾ ਮੁਰਸਦ ਕੀ ਦੁਨੀਆ ਮੋ ਕਰੇ, ਦਰਗਹ ਮੋ ਠਉਰ ਪਾਵੈ ਤਬ ਆਨੰਦ ਸੋ ਬਾਹ ਲੁਡਾਵੈ ।

ਜਬ ਇਹ ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਸੇਖ ਨੇ ਸੁਨੇ ਤਾ ਕਹਿਓਸ,⁴ “ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੂੰ ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਦੀਆਂ ਗਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਖੁਦਾਇ ਬੋਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਖੁਦਾਇ ਹੈ ?”

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਸਨੇ ਲਗੇ । ਕਹਿਉਨ⁵, “ਸੇਖ ਜੀ ! ਤੂੰ ਨਿਹਾਲ ਹੋਇਆ ।” ਤਬ ਸੇਖ ਨੇ ਫੇਰ ਅਰਜ ਕੀਆ, “ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਲੋ ।” ਤਾ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ, “ਸੇਖ ਜੀ ! ਤੈਨੂੰ ਅਪਨਾ ਘਰ ਦਿਸ ਨਹੀਂ ਆਵਦਾ ।” ਤਬ ਸੇਖ ਆਖਿਆ, “ਨਾਨਕ ਵਲੀ ਜੀ ! ਸੋ ਘਰ ਦਿਖਲਾਇ ਦੇਹੁ । ਜਿਸ ਘਰ ਦੀਆ ਬਾਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ।” ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਲੋਕ ਆਖਿਆ :

ਘਰ ਮੇ ਘਰ ਦਿਖਲਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖ ਸੁਜਾਨ ।

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨ ਕਾ ਸੁਨਤ, ਤਹ ਬਾਜੇ ਸਬਦ ਨਿਸਾਨ ।

ਦੀਪ ਲੋਇ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨ ।

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜੰਤ੍ਰ ਤਿਹ ਸਾਚ ਤਖਤ ਸੁਲਤਾਨ ।

ਸੁਖਮਨ ਕੇ ਘਰ ਰਾਗ ਸੁਨ, ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਲਿਵ ਲਾਇ ।

ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ, ਮਨਸਾ ਮਨੇ ਸਮਾਇ ।

ਉਲਟ ਕਮਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰਾ, ਇਹ ਮਨ ਕਤਹੋ⁶ ਨ ਜਾਇ ।

ਅਜਪ ਜਾਪ ਨ ਵੀਸਰੇ, ਆਦਿ ਜੁਗਾਦਿ ਸਮਾਇ ।

ਸਭ ਸਖੀਆ ਪੰਚੇ ਮਿਲੇ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰ ਵਾਸ ।

ਸਬਦ ਖੋਜ ਇਹ ਘਰ ਲਹੇ, ਨਾਨਕ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸ ॥ ੧ ॥

ਜਬ ਇਬਰਾਹੀਮ ਬਾਬੇ ਕੇ ਮੁਖ ਸੋ ਸਲੋਕ ਸੁਨਾ, ਕਦਮਨ ਪਰ ਗਿੜ ਪੜਾ । ਅਰੁ ਘਰ ਕੀ ਖਬਰ ਪਾਈ । ਮਗਨ ਹੂਆ, ਬਡੇ ਸੁਖ ਮੋ ਲੀਨ ਹੂਆ । ਜਬ ਜਾਗਾ ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਆਖਿਆ, ਸੇਖ ਜੀ ! ਤੂੰ ਮੁਕਤ ਹੂਆ ।” ਸੇਖ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਇਆ । ਅਰ ਆਖਿਉਸ, “ਮੇਰੀ ਇਕ ਹੋਰ

1. ਭੈ, ਡਰ । 2. ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਬਾਂਹ ਹਿਲਾਕੇ ਫਿਰਨਾ । 3. ਗੁਰੂ, ਪੀਰ । 4. ਉਸ ਨੇ ਕਹਿਆ । 5. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਹਿਆ । 6. ਕਿਧਰੇ ।

ਅਰਜ ਹੈ, ਜੋ ਗੁਸਤਾਕੀ ਮਾਫ ਹੋਇ ਤਬ ਕਹਾ, ਮੇਰੀ ਤਸੱਲੀ ਕੁਲ ਹੋਇ ।” ਬਾਬਾ ਬੋਲਿਆ,
 “ਸੇਖ ਜੀ ! ਪੂਛੀਏ ।” ਤਬ ਸੇਖ ਕਹਾ, ਮੈ ਕੂੰ¹ ਏਕ ਵਾਰ ਸੁਨਾਈਐ, ਮੇਰਾ ਮਖਸੂਦ ਹੈ ਵਾਰ
 ਦੁਇ ਬਿਨਾ ਹੋਤੀ ਨਹੀਂ, ਦੇਖਾ, ਤੁਸੀਂ ਦੂਜਾ ਕੌਨ ਠਹਰਾਵੋਗੇ । ਖੁਦਾਇ ਸਰੀਰ ਕੌਨ ਕਰਸੇ ।”
 ਤਾ ਬਾਬੇ ਬੋਲਿਆ, “ਮਰਦਾਨਿਆ ! ਰਬਾਬ ਵਜਾਇ, ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮੇ ਪਉੜੀ ਵਾਰ ਕੀ
 ਆਖੀ :

ਪਉੜੀ

ਆਪੀਨੇ ਆਪ ਸਾਜਿਆ, ਆਪੀਨੇ ਰਚਿਆ ਨਾਉ ।
 ਦੂਜੀ ਕੁਦਰਤ ਸਾਜੀਆ, ਕਰ ਆਸਣ ਡਿਠਾ ਚਾਉ ।
 ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪ ਤੂੰ, ਤੁਸ² ਦੇਵੈ ਕਰੈ ਪਸਾਉ³ ।
 ਤੂ ਜਾਣੋਈ ਸਭਸੈ ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿੰਦ ਕਵਾਉ ।
 ਕਰ ਆਸਨ ਡਿਠਾ ਚਾਉ ॥ ੧ ॥

ਪਉੜੀ

ਨਾਨਕ ਜੀਅ ਉਪਾਇ ਕੈ, ਲਿਖ ਨਾਵੈ ਧਰਮ ਬਹਾਲਿਆ ।
 ਓਥੇ ਸਚੇ ਹੀ ਸਚਿ ਨਿਬੜੈ, ਚੁਣਿ ਵਖਿ ਕਢੇ ਜਜਮਾਲਿਆ⁴ ।
 ਥਾਉ ਨ ਪਾਇਨ ਕੂੜਿਆਰ, ਮੁਹਿ ਕਾਲੈ ਦੋਜਕਿ⁵ ਚਾਲਿਆ ।
 ਤੇਰੇ ਨਾਇ ਰਤੇ ਸੇ ਜਿਣ⁶ ਗਏ, ਹਾਰਿ ਗਏ ਸੇ ਠਗਣ ਵਾਲਿਆ ।
 ਲਿਖ ਨਾਵੈ ਧਰਮੁ ਬਹਾਲਿਆ ॥ ੨ ॥

ਪਉੜੀ

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗ ਕੈ, ਹੋਇ ਭਸਮਤਿ⁷ ਭਰੇਰ ਸਿਧਾਇਆ ।
 ਵਡਾ ਹੋਇਆ ਦੁਨੀਦਾਰ, ਗਲਿ ਸੰਗਲ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ।
 ਅਗੇ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤ ਵਾਚੀਐ, ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ।
 ਥਾਉ ਨ ਹੋਈ ਪਉਦੀਈ, ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ ।
 ਮਨ ਅੰਧੇ ਜਨਮ ਗਵਾਇਆ ॥ ੩ ॥

ਪਉੜੀ

ਨਦਰਿ ਕਰਹਿ ਜੇ ਆਪਣੀ, ਤਾ ਨਦਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਇਆ ।
 ਏਹੁ ਜੀਉ ਬਹੁਤੇ ਜਨਮ ਭਰਮਿਆ, ਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਜੇਵਡੁ ਦਾਤਾ ਕੋ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਸੁਣਿਹੋ ਲੋਕ ਸਬਾਇਆ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ ਸਚਿ ਪਾਇਆ, ਜਿਨੀ ਵਿਚਹੁ ਆਪ ਗਵਾਇਆ ।
 ਜਿਨੀ ਸਚੇ ਸਚ ਬੁਝਾਇਆ ॥ ੪ ॥

1. ਮੈਨੂੰ । 2. ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ । 3. ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਾਵ । 4. ਕੋੜੀ, ਜਜਮ (ਕੋੜ) ਦੇ ਮਾਰੇ ਹੋਏ ।
 5. ਦੋਸ਼ (ਨਰਕ) ਵਿਚ । 6. ਜਿੱਤ । 7. ਭਸਮ ਰਖ ।

ਪਉੜੀ

ਨਾਇ ਤੇਰਾ ਨਿਰਕਾਰ ਹੈ, ਨਾਇ ਲਏ ਨਰਕ ਨ ਜਾਈਐ ।
 ਜੀਉ ਪਿੰਡ ਸਭ ਤਿਸ ਦਾ, ਦੇ ਖਾਜੇ ਆਖਿ ਗਵਾਈਐ ।
 ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ, ਕਰਿ ਪੁੰਨਹੁ ਨੀਚੁ ਸਦਾਈਐ ।
 ਜੇ ਜਰਵਾਣਾ¹ ਪਰਹਰੈ² ਜਰਵੇਸ³ ਕਰੇਂਦੀ ਆਈਐ ।
 ਕੋ ਰਹੈ ਨ ਭਰੀਐ ਪਾਈਐ⁴ ॥ ੫ ॥

ਪਉੜੀ

ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਉ, ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕਿਨੈ ਨ ਪਾਇਆ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਵਿਚ ਆਪਿ ਰਖਿਓਨ, ਕਰਿ ਪ੍ਰਗਟ ਆਖਿ ਸੁਣਾਇਆ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲਿਐ ਸਦਾ ਮੁਕਤੁ ਹੈ, ਜਿਨ ਵਿਚਹੁ ਮੋਹਿ ਚੁਕਾਇਆ ।
 ਉਤਮ ਏਹੁ ਵੀਚਾਰ ਹੈ, ਜਿਨ ਸਚੇ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ।
 ਜਗ ਜੀਵਨ ਦਾਤਾ ਪਾਇਆ ॥ ੬ ॥

ਪਉੜੀ

ਸੇਵ ਕੀਤੀ ਸੰਤੋਖਈ, ਜਿਨਿ ਸਚੇ ਸਚ ਧਿਆਇਆ ।
 ਓਨੀ ਮੰਦੈ ਪੈਰ ਨ ਰਖਿਓ, ਕਰ ਸੁਕ੍ਰਤ⁵ ਧਰਮ ਕਮਾਇਆ ।
 ਉਨੀ ਦੁਨੀਆ ਤੋੜੇ ਬੰਧਨਾ, ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਥੋੜਾ ਖਾਇਆ ।
 ਤੂ ਬਖਸੀਸੀ⁶ ਅਗਲਾ, ਨਿਤ ਦੇਵਹ ਚੜ੍ਹਹਿ ਸਵਾਇਆ ।
 ਵਡਿਆਈ ਵਡਾ ਪਾਇਆ ॥ ੭ ॥

ਪਉੜੀ

ਸਚਾ ਸਾਹਿਬ ਏਕ ਤੂੰ, ਜਿਨਿ ਸਚੇ ਸਚੁ ਵਰਤਾਇਆ ।
 ਜਿਸ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਤਿਸੁ ਮਿਲੈ ਸਚੁ, ਤਾ ਤਿਨੀ ਸਚੁ ਕਮਾਇਆ ।
 ਜਿਨ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਸਚ ਵਸਾਇਆ ।
 ਮੂਰਖ ਸਚੁ ਨ ਜਾਣਨੀ, ਮਨਮੁਖੀ ਜਨਮ ਗਵਾਇਆ ।
 ਵਿਚ ਦੁਨੀਆ ਕਾਹੇ ਆਇਆ ॥ ੮ ॥

ਪਉੜੀ

ਭਗਤ ਤੇਰੇ ਮਨ ਭਾਵਦੇ, ਦਰ ਸੋਹਨ ਕੀਰਤਨ ਗਾਵਦੇ ।
 ਨਾਨਕ ਕਰਮਾ ਬਾਹਰੇ, ਦਰਿ ਢੋਅ⁸ ਨ ਲਹਨੀ ਧਾਵਦੇ ।
 ਇਕ ਮੂਲ ਨ ਬੁਝਨ ਆਪਣਾ, ਅਣਹੋਦਾ ਆਪ ਗਣਾਇਦੇ ।
 ਹਉ ਢਾਢੀ ਕਾ⁹ ਨੀਚ ਜਾਤ, ਹੋਰ ਉਤਮ ਜਾਤਿ ਸਦਾਇਦੇ ।
 ਤਿਨਾ ਮੰਗਾ ਜੋ ਤੁਝੈ ਧਿਆਇਦੇ । ੯ ॥

1. ਜ਼ੋਰ । 2. ਤਿਆਗ ਦੇਵੇ । 3. ਜਰਾ ਬੁਢੇਪਾ । 4. ਪੜੋਪੀ, 5. ਪੁੰਨ । 6. ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 7. ਬਹੁਤਾ । 8. ਢੋਈ । 9. ਢਾਡੀ-ਪੁਤ੍ਰ ।

ਨੌ ਪੌੜੀਆ ਬਾਬੇ ਜੀ ਆਖੀ, ਤਬ ਪੀਰ ਜੀ ਸੁਨ ਕਰ ਉਠ ਖੜਾ ਹੋਇਆ, ਤਸਲੀਮਾਤ¹
ਕਰ ਕੇ ਆਖਿਉਸ, “ਨਾਨਕ ਜੀ, ਵਲੀ ! ਤੁਧ ਖਦਾਇ ਪਾਇਆ ਹੈ । ਤੇਰੇ ਮੋ ਖੁਦਾਇ ਮੋ ਭੇਦ ਨਾਹੀ ।
ਤੂੰ ਅਸਾਂ ਪਰ ਮਿਹਰਵਾਨ ਥੀਆ² ਹੈਂ ।” ਤਾ ਬਾਬੇ ਆਖਿਆ, “ਸੇਖ ਜੀ ! ਤੇਰੀ ਖੇਪ ਖੁਦਾਇ
ਨਿਬਾਹੇਗਾ ।” ਫੇਰ ਸੇਖ ਆਖਿਆ, “ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਬਚਨੁ ਦੇਹ ।” ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰ ਸੇਖ
ਕੋ ਪਰਮ³ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ ।

ਦੋਹਰਾ

ਲਗਨ ਲਗੀ ਤਿਸ ਰਬ (ਕੀ) ਹਿਰਦੇ ਭਇਆ ਉਜਿਆਰ⁴ ।

ਮਨ ਤਨ ਪਰਫੁਲਤ ਭਇਆ, ਜਿਉ ਫੁਲੀ ਬਸੰਤ ਬਹਾਰ ॥ ੩੧ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੨੪

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸੇਖ ਫਰੀਦ ਕੇ ਪਟਨ ਸੇ ਸ਼ਾਹ ਮੁਕੀਮ ਕੇ ਹੁਜਰੇ ਕੇ
ਬਾਬਾ ਜੀ ਚਲੇ ਸ਼ਾਹ ਮੁਕੀਮ ਸੇ ਚਰਚਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਹੁਜਰੇ⁵ ਕੋ ਬਾਬਾ ਚਲੇ, ਪਹੁਚੇ ਨਿਕਟਿ ਤਹਾ ਜਾਇ ।

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਆਗਿਆ ਭਈ, “ਕੁਛੁ ਗਾਉ ਰਬਾਬ ਵਜਾਇ” ॥ ੧ ॥

ਮਕਰਾ ਛੰਦ

ਜੰਗਲ ਸਬਜ ਸੁਹਾਵਨ । ਬੈਠੇ ਦਿਆਲ ਭਾਵਨ ।

ਬਾਜੇ ਰਬਾਬ ਕੀ ਧੁਨਿ, ਅਦਭੁਤ ਸਬਦ ਉਚਾਰਾ ॥ ੨ ॥

ਆਏ ਤਹਾ ਦੁਇ ਆਦਮ⁶ । ਵਹ ਪੀਰ ਕੇ ਥੇ ਖਾਦਮ⁷ ।

ਸੁਨ ਸਬਦ ਮਨ ਮਗਨ ਹੋ, ਕਰ ਯਾਦ ਹੀਏ⁸ ਧਾਰਾ ॥ ੩ ॥

ਹੁਜਰੇ ਮੋ ਕਰਤ ਇਬਾਦਤ⁹ । ਭਈ ਪੀਰ ਕੋ ਬਿਸਾਰ (ਤ)¹⁰ ।

ਦੀਦਾਰ ਕਰੁ ਫਕਰ ਕਾ, ਭੇਜਾ ਹੈ ਮੈਂ ਪਿਆਰਾ” ॥ ੪ ॥

ਖਾਦਮ ਦੋਉ ਵੇ ਆਏ । ਕਹਾ ਪੀਰ ਸੇ ਸੁਨਾਏ ।

“ਦੇਖਾ ਫਕਰ ਇਲਾਹੀ, ਤਿਸ ਰਾਗ ਕੋ ਅਧਾਰਾ” ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸ਼ਾਹ ਮੁਕੀਮ ਪੂਛਨ ਕੀਆ, ਖਾਦਮ ਸੋ ਯਹ ਬਾਤ ।

“ਬੈਠਾ ਕਹਾ ਫਕੀਰ ਰਬ ? ਕਹੋ ਨਾਮੁ ਕੋ ਜਾਤ ? ॥ ੬ ॥

ਹਾਥ ਜੋੜ ਖਾਦਮ ਕਹਾ, ਨਾਨਕ ਜਾ ਕੋ ਨਾਮ ।

ਜੰਗਲ ਮੋ ਬੈਠੇ ਇਕੰਤ, ਅਪਨੀ ਅਪਨੀ ਕਹਤ ਕਲਾਮ ॥ ੭ ॥

1. ਅਦਬ ਅਦਾਬ । 2. ਹੋਇਆ । 3. ਬਹੁਤ, ਵਧੇਰੇ । 4. ਉਜਾਲਾ, ਚਾਨਣ । 5. ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਠੜੀ । 6. ਆਦਮੀ ਮਨੁੱਖ । 7. ਸੇਵਕ । 8. ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ । 9. ਬੰਦਗੀ । 10. ਰੂਹਾਨੀ ਆਵਾਜ਼ ।

ਬੈਤ

“ਕੋਊ ਬੈਂਤ ਤਿਨ ਕਾ ਸੁਨਾਵੋ ਮੁਝੇ । ਜੋ ਹਾਸਲ ਹੂਆ ਹੈ ਉਹਾ ਸੋ ਤੁਝੇ ॥ ੮ ॥

ਤਬ ਏਹ ਸਲੋਕ ਖਾਦਮ ਨੇ ਪੀਰ ਕੋ ਸੁਨਾਏ :

ਹਮਹ¹ ਜੇਰ² ਜਮੀ³ ਦੁਨੀਆ ਪੀਰਾ ਮਸਾਇਖਾ⁴ ਰਾਇਆ⁵ ।

ਮੇ ਰਵਦ⁶ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਫਜੂ⁷ ਖੁਜਾਇਆ ।

ਏਕ ਤੁਹੀ ਏਕ ਤੁਹੀ ॥ ੧ ॥

ਨ ਦੇਵ ਦਾਨਵਾ ਨ ਰਾਨ ਸਿਧ ਸਾਧਕਾ ਧਰਾ ।

ਅਸਤ⁸ ਏਕ ਦਿਗਰ⁹ ਕੁਈ¹⁰ ਏਕ ਤੁਈ ਏਕ ਤੁਈ¹¹ ॥ ੨ ॥

ਬੈਤ

ਸੁਨੇ ਬੈਤ ਜਬ ਪੀਰ ਮਨ ਮੋ ਲਗੇ । ਮਿਲਨ ਕੀ ਮੁਹਬਤ ਮੋ ਸੁਨਤੇ ਪਗੇ ॥ ੯ ॥

ਕਹੇ ਬੈਤ ਜਿਸੁ ਤਿਸੁ ਮਿਲਾ ਚਾਹੀਏ । ਮੁਨਾਸਬ ਜਹਾ ਹੈ ਤਹਾ ਜਾਈਏ ॥ ੧੦ ॥

ਨਿਕਸ ਪੀਰ ਹੁਜਰੇ ਸੋ ਮਿਲਨੇ ਚਲੇ ।

ਜਮਾ ਹੋਇ ਖਾਦਮ ਸਭੀ ਯਿਉ¹² ਕਹੇ ॥ ੧੧ ॥

“ਚਿਹਲ¹³ ਸਾਲ ਹੁਜਰੇ ਮੋ ਹਜਰਤ ਰਹੇ ।

ਨ ਹੁਜਰੇ ਸੋ ਨਿਕਸੇ ਨਾ ਕਾਹੂ ਮਿਲੇ ॥ ੧੨ ॥

ਕੁਤਬ¹⁴ ਹੈ ਜਮਾਨੇ ਮੋ ਹਜਰਤ ਵਲੀ ।

ਨ ਹਿੰਦੂ ਕੋ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਮਸਲਤ ਭਲੀ” ॥ ੧੩ ॥

ਸੁਨਤ ਬਾਤ ਨਾ ਖੁਸ ਭਏ ਸ਼ਾਹ ਮੁਕੀਮ ।

ਫਕਰ ਕੀ ਹਿਕਾਰਤ¹⁵ ਗੁਨਹ¹⁶ ਹੈ ਅਜੀਮ¹⁷ ॥ ੧੪ ॥

ਮੁਰੀਦਾਂ ਕਾ ਰੁਖ ਦੇਖ ਅੰਦਰ ਗਏ ।

ਲਗੀ ਲਗਨ ਦਿਲ ਮੋ ਮੁਹਬਤ ਬਸੇ¹⁸ ॥ ੧੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਦਿਲੋ ਮੁਹਬਤ ਪੀਰ ਕੀ, ਜਾਨੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ।

ਚਲੇ ਪੀਰ ਕੇ ਮਿਲਨ ਕੋ, ਮਰਦਾਨਾ ਲੀਏ ਨਾਲਿ ॥ ੧੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਚਲੇ ਬਾਬਾ ਹੁਜਰੇ ਕੋ ਗਏ । ਜਹਾ ਪੀਰ ਰਹੇ ਤਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ।

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਆਗਿਆ ਕਰੀ । ਰਬਾਬ ਬਜਾਵੇ ਗਾਵੇ ਇਹ ਘਰੀ ॥ ੧੭ ॥

ਮਰਦਾਨੇ ਤਹਾ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇਆ । ਸਤਿਗੁਰ ਸਲੋਕ ਕਹਾ ਸੋ ਗਾਇਆ ।

-
1. ਸਭ । 2. ਨੀਚੇ । 3. ਜ਼ਮੀਨ, ਧਰਤੀ । 4. ਸ਼ੇਖ ਦੀ ਜਮਾ (ਬਹੁਵਚਨ) । 5. ਰਾਉ, ਰਾਜੇ ।
6. ਜਾਂਦੇ (ਭਾਵ ਨਾਸ਼ ਹੁੰਦੇ) ਹਨ । 7. ਭਾਵ-ਬਾਕੀ ਅਚਲ । 8. ਹੈ । 9. ਦੂਜਾ । 10. ਕੋਈ । 11. ਤੂੰ ਹੀ ।
12. ਇਉਂ, ਇਸਤਰਾਂ । 13. ਦਾਲੀ । 14. ਵਲੀਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ । 15. ਨਫਰਤ । 16. ਗੁਨਾਹ ।
17. ਵੱਡਾ । 18. ਬਹੁਤ ।

ਸੁਨਤ ਪੀਰ ਹੁਜਰੇ ਸੋ ਨਿਕਸੇ । ਬਾਬੇ ਦੇਖਿ ਕਮਲ ਜਿਉ ਬਿਗਸੇ¹ ॥ ੧੮ ॥
 ਸਭ ਖਾਦਮ ਆਇ ਇਕਠੇ ਭਏ । ਬਾਬੇ ਦੇਖ ਬਿਸਮ² ਹੋਇ ਗਏ ।
 ਆਏ ਪੀਰ ਦਸਤ ਬੋਸੀ³ ਕਰੀ । ਪ੍ਰੀਤ ਭਾਉ ਕੀ ਬਾਤ ਉਚਰੀ ॥ ੧੯ ॥
 ਮਰਦਾਨੇ ਇਹੁ ਬਾਨੀ ਗਾਈ । ਸੁਨੀ ਪੀਰ ਮਨ ਮੋ ਅਤ ਭਾਈ ।
 ਜਬ ਮਰਦਾਨੇ ਸਲੋਕ ਇਹੁ ਗਾਇਆ । ਤਬ ਸਾਹ ਮੁਕੀਮ ਅਰਬ ਪ੍ਰਛਾਇਆ ॥ ੨੦ ॥

ਸਲੋਕ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ

ਸੋ ਮਨ ਹਸਤੀ⁴ ਘੀਉ ਗੁੜ ਖਾਵੈ, ਪੰਜ ਸੈ ਦਾਨਾ ਖਾਇ ।
 ਡਾਕੇ ਫੂਕੇ ਖੋਹ ਉਡਾਵੈ, ਸਾਹ⁵ ਗਏ ਪਛੁਤਾਇ ।
 ਅੰਧੀ ਫੂਕ ਮੁਈ ਦੇਵਾਨੀ । ਖਸਮ ਮਿਟੀ ਫਿਰ ਭਾਨੀ ।
 ਅਧ ਗਲੋਲਾ ਚਿੜੀ ਕਾ ਚੁਗਣ, ਗੈਣ⁶ (ਚੜੀ) ਬਿਲਲਾਇ⁷ ।
 ਖਸਮੇ ਭਾਵੈ ਉਹਾ ਚੰਗੀ, ਜਿ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ ਖੁਦਾਇ ।
 ਸਕਤਾ ਸੀ⁸ ਮਾਰੇ ਪੈ ਮਿਰਆ,⁹ ਸਭ ਪੀਛੇ ਪੈ ਖਾਇ ।
 ਹੋਇ ਸਤਾਣਾ¹⁰ ਘੁਰੇ ਨ ਮਾਵੇ, ਸਾਹ ਗਏ ਪਛੁਤਾਇ ।
 ਅੰਧਾ ਕਿਸ ਕੋ ਬੁਕ¹¹ ਸੁਨਾਵੈ, ਖਸਮੈ ਮੂਲ ਨ ਭਾਵੈ ।
 ਅਕ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਅਕ ਤਿਡਾ¹² ਅਕ ਡਾਲੀ ਬਹ ਖਾਇ ।
 ਖਸਮੈ ਭਾਵੈ ਉਹਾ ਚੰਗੀ ਜਿ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ ਖੁਦਾਇ ।
 ਨਾਨਕ ਦੁਨੀਆ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ, ਸੁਖ ਕੀਤੇ ਦੁਖ ਹੋਈ ।
 ਗਲਾਂ ਵਾਲੇ ਹੈਨ ਘਨੇਰੇ, ਛਡ ਨ ਸਕੇ ਕੋਈ ।

ਮਖੀ ਮਿਠੇ ਮਰਨਾ, ਜਿਨ ਤੂੰ ਰਾਖੇ ਤਿਸ ਨੇੜਿ ਨ ਆਵੈ ਕਿਨ ਭਉ ਸਾਗਰ ਤਰਣਾ ॥ ੨ ॥

ਜਬ ਸਲੋਕ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਾ ਸੁਨਾ ਤਬ ਪੀਰ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਭੈ ਮੋ ਪੜੈ ਅਰੁ ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਸਤਤ ਕੀਆ, ਅਰੁ ਆਖਿਆ, “ਹੇ ਵਲੀ ! ਰੱਬ ਨੇ ਅਸਾ ਕੂ ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ ਰੱਬ ਕੀ ਨਿਵਾਜਸਾ¹³ ਹੋਈ, ਅਸਾਡਾ ਭਲਾ ਹੂਆ, ਪਰ ਜੀ, ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਅਸਾ ਕੂ ਅਪਨੇ ਬੈਤ ਕਾ ਬਿਆਨ ਦੇਹੁ ।”

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ, “ਪੀਰ ਜੀ ! ਐਸਾ ਹਾਥੀ ਹੋਇ ਜੋ ਸੋ ਮਨ ਘੀਉ ਗੁੜ ਖਾਵੈ, ਪਾਚ ਸੋ ਮਨ ਦਾਨਾ ਖਾਇ । ਬਲ ਕਰ ਡਾਕੇ, ਅਰ ਫੂਕੇ, ਮਟੀ ਉਡਾਵੈ, ਮਸਤੀ ਕਰੇ । ਜੋ ਦਮੁ ਨਿਕਸ ਜਾਇ ਤਬ ਕਿਆ ਕਰ ਸਕੇ, ਪਛੁਤਾਵਾ ਰਹੈ । ਅਰੁ ਜੀ ਅਧ ਗਲੋਲਾ ਚਿੜੀ ਕਾ ਅਹਾਰ ਹੈ ਆਕਾਸ ਮੋ ਉਡ ਜਾਤੀ ਹੈ । ਜੋ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਜਪੈ ਰਬ ਕੋ ਵਹੀ ਪਿਆਰੀ ਹੈ, ਹਾਥੀ ਅਹੰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰਾ । ਅਰ ਜੋ ਸੇਤ ਬਡਾ ਬਲੀ ਹੋਇ, ਸੋ ਮਿਰਗ ਮਾਰੇ ਅਰ ਕੇਤੇ ਉਸ ਕੇ ਪੀਛੇ ਪੇਟ ਭਰ ਖਾਵੇ ਅਰ ਐਸਾ ਹੋਇ ਅਪਨੇ ਘੁਰੇ ਮੋ ਨ ਸਮਾਵੈ, ਜਬ ਦਮ ਨਕਸ ਜਇ ਤੋ ਕੁਛ ਕਰ ਨ

1. ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੋਏ । ਭਾਵ-ਖੁਸ਼ ਹੋਏ, 2. ਅਚਰਜ । 3. ਹੱਥ-ਚੁੰਮਣ । 4. ਹਾਥੀ । 5. ਪ੍ਰਾਣ । 6. ਗਗਨ, ਆਕਾਸ਼ । 7. ਕੂਕੇ, ਕੁਰਲਾਵੇ । 8. ਸ਼ੇਰ । 9. ਮਿੱਠਾ । 10. ਤਾਣ ਵਾਲਾ । 11. ਬੋਲ । 12. ਟਿੱਡਾ । 13. ਮਿਹਰਬਾਨੀ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ।

ਸਕਦਾ ਅਫਸੋਸ ਗਇਆ । ਅਰੁ ਜੀ, ਅਕ ਕਾ ਤੋਤਾ¹ ਅਕ ਪਰ ਰਹਤਾ ਹੈ ਅਰ ਅਕ ਹੀ ਖਾਤਾ ਹੈ । ਅਕ ਸੋ ਉਸ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਜੋ ਵਹ ਖੁਦਾਇ ਕੋ ਜਪੈ ਤਬ ਰਬ ਕੋ ਵਹੀ ਪਿਆਰਾ ਹੋਇ, ਛੋਟੇ ਬਡੇ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਨਾਹੀ । ਜਿਸ ਕੋ ਰਬ ਕੀ ਮਿਹਰ ਮੁਹਬਤ ਹੋਇ ਸੋ ਛੋਟਾ ਹੀ ਬਡਾ ਹੈ । ਵੇ ਬਡਾ ਹਾਥੀ ਅਰੁ ਸੇਰ ਕਿਤ ਕਾਮ ਹੈ । ਜਿਸ ਪਰ ਰਬ ਕੀ ਮਿਹਰ ਨਜਰ ਹੋਇ ਸੋਈ ਬਡਾ ਹੈ । ਪੀਰ ਜੀ ! ਦੁਨੀਆ ਚਾਰ ਦਿਹਾੜੇ ਹੈ । ਜੇਤੇ ਸੁਖ ਕਰੇ ਤੇਤੇ ਦੁਖ ਭੀ ਹੋਤੇ ਹੈ । ਗਲਾ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਹੈ ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਛਡ ਨਾਹੀ ਸਕਤੇ ਹੈ । ਮਖੀ ਕੀ ਨਿਆਈ ਦੁਨੀਆ ਗੁੜ ਪਰ ਮਰਤੀ ਹੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਸਾਈ ਰਬ ਲੇਇ ਸੋ ਬਚੇ ਅਰੁ ਦੁਨੀਆ ਭੈ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕੋ ਤਰ ਗਇਆ ਹੈ । ਰਬ ਕੀ ਮਿਹਰ ਨਿਗਾਹ ਬਿਨਾ ਪਾਰ ਨਾਹੀ ਹੋਤਾ ।”

ਜਬ ਇਹ ਬਿਆਨ ਸਾਹ ਮੁਕੀਮ ਨੇ ਸੁਨੇ ਬਹੁਤ ਰਬ ਕੇ ਭੈ ਮੋ² ਆਇਆ ਅਰ ਬਹੁਤ ਰਾਜੀ ਹੂਆ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਾਹ ਮੁਕੀਮ ਐਸੇ ਕਹਾ, “ਸੁਨੀਐ ਵਲੀ ਖੁਦਾਇ !

ਬਹੁ ਬਾਤ ਫਕਰ ਸੋ ਪੂਛਨਾ, ਹੋਵੇ ਬਹੁਤ ਗੁਨਾਹ ॥ ੨੧ ॥

ਜਵਾਬ : “ਫਕਰ ਰਬ ਕੇ ਰਬ ਕਾ, ਜਿਕਰ ਕਰੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ।

ਵਹੀ ਪੂਛਨਾ ਮਨਹ ਹੈ, ਬਿਨਾ ਰਬ ਜੋ ਬਾਤ” ॥ ੨੨ ॥

ਸਵਾਲ ਪੀਰ : “ਤੇਰੇ ਮੁਖ ਸੋ ਜਿਕਰ ਰਬ ਕਾ, ਮੋਹ ਸੁਨਨ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ।

ਪੁਨ ਵਹ ਜਿਕਰ ਸੁਨਾਈਐ, ਜੋ ਬਨ ਮੋ ਗਾਇਆ ਮੀਤ ।” ॥ ੨੩ ॥

ਦੇਖ ਮੁਹੱਬਤ ਪੀਰ ਕੀ, ਪੁਨ ਭਾਖੇ ਦਿਆਲ ਸਲੋਕ ।

ਸੁਨਤ ਪੀਰ ਬਿਗਸਤ ਭਏ, ਮਿਟ ਗਇਆ ਦੁਈ³ ਮਨ ਸੋਕ ॥ ੨੪ ॥

ਸਲੋਕ

ਹਮ ਹਾਜ਼ੇਰ ਜਿਮੀ ਦੁਨੀਆ ਪੀਰਾ ਮਸਾਇਖਾ ਰਾਇਆ ।

ਮੇ ਰਵਦ ਬਾਦਸਾਹਾ ਅਫ ਜੂ ਖੁਦਾਇਆ ।

ਏਕ ਤੂੰ ਹੀ ਏਕ ਤੂੰ ਹੀ ।

ਨ ਦੇਵ ਦਾਨਵਾਂ ਨਰਾ । ਨਾ ਸਿਧ ਸਾਧਕਾ ਧਰਾ ।

ਅਸਤ ਏਕ ਦਿਗ੍ਰ ਕੁਈ । ਏਕ ਤੁਈ ਏਕ ਤੁਈ ॥ ੩ ॥

ਨ ਸੂਰ⁴ ਸਸ⁵ ਮੰਡਲੋ । ਨ ਸਪਤ ਦੀਪ⁶ ਨਹ ਜਲੋ ।

ਅਨ ਪਵਨ ਥਿਰ ਨ ਕੁਈ । ਏਕ ਤੁਈ ਏਕ ਤੁਈ ॥ ੪ ॥

ਨ ਰਿਜਕ ਦਸਤ⁷ ਆ ਕਸੇ⁸ । ਹਮਾਰੇ ਏਕ ਆਸ ਵਸੇ ।

ਅਸਤ ਏਕ ਦਿਗਰ ਕੁਈ । ਏਕ ਤੂੰ ਏਕ ਤੂੰ ਏਕ ਤੂੰ ॥ ੫ ॥

1. ਟਿੱਡਾ । 2. ਭੈ (ਡਰ) ਮੋ (ਵਿਚ) । 3. ਦੂਜਾ ਪਨ, ਦੁਜਾਇਗੀ । 4. ਸੂਰਜ । 5. ਚੰਦਮਾ । 6. ਸੱਤ-ਦੀਪ-ਜੰਬੂ ਦੀਪ, ਕੁਸ਼ ਦੀਪ ਆਦਿ । 7. ਹੱਥ । 8. ਆਂ ਕਧੂ = ਉਹ ਆਦਮੀ, ਭਾਵ—ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਦੇ ।

ਪਰਿੰਦਏ¹ ਨ ਗਿਰਹ² ਜਰ³ । ਦਖਤ ਆਬ⁴ ਆਸ ਕਰ⁵ ।

ਦਿਹਿੰਦ⁶ ਸੁਈ, ਏਕ ਤੁਈ ਏਕ ਤੁਈ ॥ ੬ ॥

ਨਾਨਕ ਲਿਲਾਰ⁷ ਲਿਖਿਆ ਸੋਇ । ਮੇਟ ਨਾ ਸਕੇ ਕੋਇ ।

ਕਲਾ ਧਰੇ ਹਿਰੇ ਸੁਈ, ਏਕ ਤੁਈ ਏਕ ਤੁਈ ॥ ੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ “ਹੇ ਸੇਖ ਜੀ ! ਪੀਰ ਮਸਾਇਕ ਰਾਜੇ ਪਾਤਸਾਹ ਸਾਹ ਅੰਤ ਸਭ ਧਰਤੀ ਹੀ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਇ ਜਾਤੇ ਹੈ । ਅਰ ਦੇਵ ਦਾਨਵ ਮਾਨੁਖ ਸਿਧ ਸਾਧਕ ਜੋ ਧਰਤੀ ਪਰ ਹੁਏ ਹੈ ਸਭ ਫਨਾਹਿ ਹੈ, ਏਕ ਕਾਇਮ ਮੌਲਾ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਰਬ ਕੋਈ ਦੇਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਨ ਕਿਸੀ ਦੀਆ ਹੈ । ਸਾਤ ਲੋਕ ਉਪਰ ਕੇ ਸਾਤ ਲੋਕ ਤਲੇ ਕੇ ਤਿਨਾ ਕਾ ਦਾਤਾ ਏਕ ਆਪ ਹੀ ਰਬ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਰਬ ਕੇ ਅਸਥਿਰ ਨ ਸੂਰਜ, ਨ ਚੰਦ, ਨ ਸਾਤ ਦੀਪ, ਨ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਹੈ, ਸਭ ਫਾਨੀ⁸ ਬਾਕੀ ਏਕ ਵਹੀ ਮੌਲਾ ਹੈ । ਹੇ ਪੀਰ ਜੀ ! ਰਿਜਕ ਕਿਸੀ ਕਾ ਕਿਸੀ ਕੇ ਹਾਥ ਨਾਹੀ । ਹਮ ਸਭ ਕੋ ਏਕ ਆਸ ਮੌਲਾ ਕੀ ਹੈ । ਪੰਛੀਉ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੋ ਕੁਛ ਧਨ ਨਾਹੀ, ਦਰਖਤ ਪਾਨੀ ਕੀ ਆਸਾ ਧਾਰ ਕੇ ਰਹਤੇ ਹੈ, ਦਾਤਾ ਕੁਲ ਆਲਮ ਕਾ ਏਕ ਮੌਲਾ ਹੀ ਹੈ । ਜੋ ਰਬ ਲੋਹ ਕਲਮ ਕਰ ਲੇਖ ਲਿਖਾ ਹੈ ਸੋ ਮੇਟਿ ਨਾਹੀ ਕੋਈ ਸਕਤਾ । ਆਪਨੀ ਕੁਦਰਤ ਸੋ ਆਲਮ⁹ ਪੈਦਾ ਕਰ ਕੇ ਫੇਰ ਕੁਦਰਤ ਸੋ ਫਨਾਹ ਕਰ ਲੇਤਾ ਹੈ । ਵਹੀ ਆਪ ਕਾਇਮ ਹੈ, ਸਭ ਉਸੀ ਕੇ ਹਾਥ ਹੈ । ਤਾ ਤੇ ਬੰਦੇ ਕੋ ਚਾਹੀਏ ਐਸਾ ਬੂਝ ਕਰ ਖੁਦੀ ਤਕਬਰੀ¹⁰ ਝੂਠ ਦਿਲ ਸੋ ਦੂਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਹੋਇ ।”

ਜਬ ਇਹੁ ਜਿਕਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਾ ਬਿਆਨ ਸੋ ਪੀਰ ਨੇ ਸੁਨਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੂਆ, ਆਖਿਉਸ, “ਵਲੀ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਮੇਰੇ ਮਨ ਕੀ ਮੁਰਾਦ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਹੁਕਮੁ ਸੋ ਆਜ ਪੂਰੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਸਾਡੀ ਮੁਰਾਦ ਤੇਰੇ ਮਿਲਨੇ ਮੋ ਹਮਾਰਾ ਬਹੁਤ ਭਲਾ ਹੂਆ ਹੈ ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ ਪਾਇਆ, ਅਬ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਮਿਲਨੇ ਮੋ ਸਕ ਨਾਹੀ ਰਹਾ, ਕਾਮਲ ਫਕੀਰ ਜਾਤ ਮੌਲਾ ਕੀ ਹੈ ।” ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਰਾਜੀ ਹੂਏ, ਪੀਰ ਸੋ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਕਰ ਚਲੇ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੨੫

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

1. ਪਰਿੰਦਾ, ਪੰਛੀ । 2. ਗੀਵ । 3. ਸੈਨਾ । 4. ਪਾਣੀ । 5. ਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ । 6: ਦੇਣ ਵਾਲਾ । 7. ਲਿਲਾਟ, ਮੱਥੇ ਉਤੇ । 8. ਫਨਾਹ (ਨਾਸ਼) ਰੂਪ । 9. ਸੰਸਾਰ । 10. ਹੰਕਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਕੇਸੇ ਸ੍ਰੇਵੜੇ ਸੇ ਮਿਲਾਪ ਹੂਆ ਸੇ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਾਹ ਮੁਕੀਮ ਸੋ ਬਿਦਾ ਹੋਇ, ਆਗੇ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ।
ਕੇਸੇ ਸਰੇਵੜਾ¹ ਮਗ² ਮਿਲਾ, ਚਰਚਾ ਭਈ ਬਿਸਾਲ³ ।

ਚੰਪਈ

ਸਾਹ ਮੁਕੀਮ ਸੋ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਚਲੇ ! ਆਗੇ ਕੇਸੇ ਸ੍ਰਾਵਕ⁴ ਮਿਲੇ ।
ਨਖ ਸਿਖ ਲੋ ਬਸਤ੍ਰ ਕੁਚੀਲ ਤਨ ਓਢਾ⁵ ਮੁਖ ਪਟੀ ਬਾਧੀ ਕਰ ਪੋਢਾ⁶ ॥ ੨ ॥
ਪੁਸਤਕ ਜੈਨ ਮਤ ਆਗੇ ਧਰੇ ! ਤਿਸ ਦੇਖ ਦਿਆਲ ਸਤਗੁਰ ਭਏ ਖੜੇ ।
ਤਿਨ ਜੈਨੀ ਮਤ ਕੀ ਚਰਚਾ ਕਰੀ । ਜੀਇ ਦਿਆ ਤਪ ਬਿਧ ਬਿਸਥਰੀ⁷ ॥ ੩ ॥
ਕੇਸੇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕਹਾ । ਤੁਮ ਕੁਸਟ ਕੁਚੀਲ ਕਠਨ ਤਪ ਗਹਾ ।
ਬਿਨਾ ਹਰਿ ਭਗਤ ਸੁਕਤ ਨਹੀ ਹੋਇ । ਤਨ ਕਸਟ ਸਹੇ ਮਿਥਿਆ⁸ ਸੁਖ ਹੋਇ ॥ ੪ ॥
ਸੁਨੋ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਕਰਮ ਪਰਧਾਨ । ਕਰਮ ਕਰਤ ਹੋਵਤ ਭਗਵਾਨ ।
ਚੌਬੀਸ ਸੈ ਬੰਕਰ⁹ ਕਰਮ ਤੇ ਭਏ । ਕਰਮ ਕਰਤ ਭਗਵਤ¹⁰ ਹੋਇ ਗਏ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਅਰਹਤਾ¹¹ ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਆਦ, ਕਰਮਨ ਤੇ ਭਏ ਸਿਧ ।
ਤਨ ਸਹੇ ਕਸਟ ਕਰਮਨ ਕਰੇ, ਸੁਖ ਸੁਰਗਨ ਭੋਗੇ ਬਿਧ ॥ ੬ ॥

ਚੰਪਈ

ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਜੀਇ ਦਿਆ ਮਨ ਕਰੇ । ਸੁਆਸ ਲੇਤ ਪਗ ਚਲਤੇ ਜੀ ਮਰੇ ।
ਅਨ ਪਾਨੀ ਖਾਤ ਜੀਅਨ ਕੋ ਨਾਸ । ਤਾ ਤੇ ਸਾਧੇ ਭੂਖ ਪਿਆਸ ॥ ੭ ॥
ਇਸਨਾਨ ਕਰਤ ਜੀਇ ਜੋ ਮਰੇ । ਦੇਇ ਦਾਨ ਤਿਸ ਭੋਗਨ ਪਰੇ ।
ਯਹ ਬੰਧਨ ਜੀਇ ਕੇ ਕਰਮ ਤਿਆਗੇ । ਜੁਹਦ¹² ਦਇਆ ਜੀਅਨ ਅਨਰਾਗੇ ॥ ੮ ॥
ਅਜਾ¹³ ਪੰਛੀ ਪਸੂ ਮਾਸ ਜੋ ਖਾਇ । ਪੁਨਿ ਜਨਮ ਧਾਰਿ ਤਿਸ ਮਾਸ ਵੈ ਖਾਇ ।
ਇਸਤ੍ਰੀ ਭੋਗ ਭੋਗੇ ਜੋ ਕੋਇ । ਇਨ ਕਰਮਨ ਤੇ ਨਰਕ ਗਤ ਹੋਇ ॥ ੯ ॥
ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸਨ ਜੋ ਭਏ ਅਵਤਾਰ । ਕੀਏ ਭੋਗ ਭਉ ਦੁਖ ਅਧਕਾਰ ।
ਯਹ ਜੀਅ ਅਨਾਦੀ ਹੋਇ ਭਗਵਾਨ । ਜੈਨ ਮਤ ਕਰਮ ਕਰੇ ਪਰਧਾਨ ॥ ੧੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੁਮ ਭਗਤ ਹੋ, ਬੂਝੋ ਕਰਮਨ ਕੀ ਘਾਤ ।
ਤਜ ਇੰਦ੍ਰੀ ਸੁਖ ਮਤ ਜੈਨ ਦ੍ਰਿੜ, ਇਹੁ ਜੀਉ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਤ' ॥ ੧੧ ॥

1: ਸ੍ਰਾਵਗੀ, ਜੈਨ ਸਾਧ । 2. ਮਾਰਗ (ਰਸਤੇ) ਵਿਚ । 3. ਬਹੁਤ ਅਧਿਕ । 4. ਸ੍ਰਾਵਗ, ਸ੍ਰੇਵੜਾ । 5. ਪਹਿਰੇ । 6. ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੁੱਲਣ । 7. ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਦੱਸੀ । 8. ਬੁਠਾ । 9. ਤੀਰਥੰਕਰ, ਜੈਨੀਆਂ ਦੇ 24 ਅਵਤਾਰ । 10. ਭਗਵਾਨ, ਰੱਬ । 11. ਅਰਹੰਤ । 12. ਭਗਤੀ । 13. ਬੱਕਰੀ ।

ਚੋਪਈ

ਯਹ ਬਿਖਾਨ ਸਤਿਗੁਰ ਜਬ ਸੁਨਾ । ਸੁੰਨਿ ਮਤੀ ਕਰ ਤਾ ਕੋ ਗਨਾ ।
 “ਹੇ ਕੇਸੋ ! ਤੁਮ ਕੀਆ ਬਖਾਨ । ਹਰਿ ਭਗਤ ਹੀਨ ਮਿਥਿਆ ਅਭਮਾਨ ॥ ੧੨ ॥
 ਤੁਮ ਕਹਾ ਜੀਉ ਕਰਮਨ ਤੇ ਹੋਇ । ਕਰਮ ਜੀਉ ਤੇ ਉਪਜਤ ਸੋਇ ।
 ਕਰਮ ਭਰਮ ਆਤਮ ਸੰਕਲਪ । ਹਰਿ ਭਗਤ ਪਾਇ ਸਭ ਹੋਇ ਬਿਕਲਪ ॥ ੧੩ ॥
 ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਕਰਮ ਪਰਧਾਨ । ਯਾ ਤੇ ਉਪਜੈ ਆਤਮ ਗਿਆਨ ।
 ਪਾਇ ਗਿਆਨ ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਜੀਉ । ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਹੋਇ ਜੀਉ ਤੇ ਸੀਉ ॥ ੧੪ ॥
 ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਨਸਾਨ ਪਰਮਾਨ । ਸੁਰਤ ਸੰਤਨ ਰਾਖਾ ਪਰਧਾਨ ।
 ਤੁਮ ਇਨ ਕਰਮਨ ਕੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰੋ । ਕਰ ਕਰਮ ਕੁਚੀਲ ਨਰਕ ਮੋ ਪਰੋ ॥ ੧੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤੁਮ ਭਾਖਿਆ ਕਰਮ ਤੇ ਹੋਤ ਆਏ ਭਗਵਾਨ ।
 ਉਲਟ ਪੁਲਟ ਮਤਹੀਨ ਮਤ, ਮਹਾ ਮੁਗਧ¹ ਅਗਿਆਨ ॥ ੧੬ ॥

ਚੋਪਈ

ਹਰਿ ਅਵਤਾਰ ਜਗਤ ਮੋ ਕਰਾ । ਮੁਕਤ ਜੁਗਤ ਕੋ ਮਾਰਗ ਧਰਾ ।
 ਬਿਧ ਨਿਖੇਧ ਅਵਤਾਰਨ ਕਰੋ । ਮਰ ਹੋਇ ਪਿਸਾਚ ਨਰਕ ਮੋ ਪਰੋ ॥ ੧੭ ॥
 ਅਰ ਹਰਿ ਬਿਨ ਕਵਨ ਜੀਅਨ ਕੋ ਰਛਕ । ਜੋ ਰਛਕ ਹੈ ਸੋਈ ਭਛਕ ।
 ਤਜ ਭਰਮ ਕੁਚੀਲ ਕਰਮ ਤੁਮ ਤਜੋ । ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਹਰਿ ਕੋ ਸਦ ਭਜੋ ॥ ੧੮ ॥
 ਯਾਤੇ ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਅਧਕਾਰ । ਨਹੀਂ ਜਨਮ ਮਰਨ ਹੋਇ ਦੂਜੀ ਬਾਰ ।
 ਇਨ ਕਰਮਨ ਤੇ ਮਨ ਬਸ ਹੋਇ । ਮਿਟੇ ਦੋਖ ਇੰਦ੍ਰੀ ਬਸ ਹੋਇ ॥ ੧੯ ॥
 ਜਬ ਕੇਸੋ ਇਹ ਮ(ਤ) ਕੋ ਸੁਨਾ । ਭਇਆ ਮੁਖ ਮਲੀਨ ਸੀਸ ਕੋ ਧੋਨਾ ।
 ਯਹ ਸਭ ਅਨੀਤ ਜੁ ਤੁਮ ਮੁਖ ਭਾਖਾ । ਜੈਨ ਮਤ ਧਰਮ ਕਤਹੂੰ ਨਹੀ ਰਾਖਾ ॥ ੨੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਹਮ ਗੁਰ ਗਮ ਕਰਿ ਦਿੜ ਕਰਿਓ, ਜੈਨ ਮਤ ਕਰਮ ਪਰਧਾਨ ।
 ਤੁਮ ਗਿਆਨ ਕਰਮ ਤਿਆਗਨ ਕਰੋ, ਸੁਨੋ ਨ ਕਬਹੂੰ ਕਾਨ ॥ ੨੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕੋ ਭਗਵਤ ਹੈ, ਕੋ ਭਗਤ, ਕਾ ਕੋ ਭਾਖੋ ਗਿਆਨ ?
 ਜੀਵ ਅਨਾਦੀ ਕਰਮ ਗਤ, ਤਾ ਤੇ ਕਰਮ ਪਰਧਾਨ ।
 ਗੁਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨਿਆ. ਇਹ ਕਠਨ ਕਠੋਰ ਅਜਾਨ ।
 ਜਿਮ ਲੋਹਾ ਕਰਮਨ ਅਗਨ, ਜਲ ਭਇਆ ਮਨੂਰ ਸਮਾਨ ॥ ੨੨ ॥
 ਕਰਮ ਭਰਮ ਬਨ ਬਾਘ ਹੋਇ, ਇਸੁ ਬੁਧਿ ਬਹਾਨ ਗਇਆ ਖਾਇ ।
 ਬਿਨ ਭ੍ਰਗਤ ਚਰਨ ਪਿੰਗਲ² ਭਇਆ, ਹਰਿ ਮਗੁ ਚਲਿਓ ਨ ਜਾਇ ॥ ੨੪ ॥

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰ ਕੀਆ :

1. ਮੂੜ੍ਹ, ਮੂਰਖ । 2. ਪਿੰਗਲਾ, ਭੁੱਡਾ ।

ਸਿਰ ਖੁਹਾਇ ਪੀਵਨ ਮਲਵਾਣੀ¹, ਜੂਠਾ ਮੰਗ ਮੰਗ ਖਾਹੀ ।
 ਫੋਲ ਫਦੀਹਤ² ਮੁਹਿ ਲੈਨ ਭੜਾਸਾ, ਪਾਣੀ ਦੇਖਿ ਸੰਗਾਹੀ³ ।
 ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗੂ ਸਿਰ ਖੁਹਾਇਨ, ਭਰੀਅਨ ਹਬਿ ਸੁਆਹੀ ।
 ਮਾਉ ਪੀਉ ਕਿਰਤ ਗਵਾਇਨ, ਟਬਰ ਰੋਵਨ ਧਾਹੀ ।
 ਉਨਾ ਪਿੰਡ ਨ ਪਤਲ ਕਿਰਆ ਨ ਦੀਵਾ, ਮੁਏ ਕਿਥਾਊ ਪਾਹੀ ।
 ਅਠਿ ਸਠਿ ਤੀਰਥ ਦੇਨ ਨਾ ਢੋਈ, ਬ੍ਰਹਮਨ ਅੰਨ ਨ ਖਾਹੀ ।
 ਸਦਾ ਕੁਚੀਲੁ ਰਹਨ ਦਿਨ ਰਾਤੀ, ਮਥੇ ਟਿਕੇ ਨਾਹੀ ।
 ਝੁੰਡੀ ਪਾਇ ਬਹਨ ਨਿਤ ਮਰਣੇ, ਦਰਿ ਦੀਵਾਨ ਨ ਜਾਹੀ ।
 ਲਕੀ ਕਾਸੇ ਹਥੀ ਫੁਮਨ, ਅਗੋਂ ਪਿਛੀ ਜਾਹੀ ।
 ਨਾ ਵਹ ਜੋਗੀ, ਨਾ ਵਹ ਜੰਗਮ, ਨਾ ਵਹ ਕਾਜੀ ਮੁਲਾਂ ।
 ਦਯਿ ਵਿਗੋਏ ਫਿਰਨ ਵਿਗੁਤੇ, ਫਿਟ ਅਵਤੀ ਗਲਾਂ ।
 ਜੀਆਂ ਮਾਰ ਜਿਵਾਲੇ ਸੋਈ, ਹੋਰ ਨ ਕੋਈ ਰਖੇ ।
 ਦਾਨੋ ਤੇ ਇਸਨਾਨਨ ਵੰਵਣ, ਭਸ ਪਾਈ ਸਿਰ ਖੁਥੇ ।
 ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਰਤਨ ਉਪੰਨੇ, ਮੇਰ ਕੀਆ ਮਾਧਾਣੀ ।
 ਅਠ ਸਠਿ ਤੀਰਥ ਦੇਵੀ ਥਾਪੇ, ਪੁਰਬੀ ਲਗੇ ਬਾਣੀ ।
 ਨਾਇ ਨਿਵਾਜਾ ਨਾ ਤੈ ਪੂਜਾ, ਨਾਵਨ ਸਦਾ ਸੁਜਾਣੀ ।
 ਮੁਇਆਂ ਜੀਵਦਿਆਂ ਤਾਂ ਗਤਿ ਹੋਵੈ, ਜਾਂ ਸਿਰ ਪਾਈਐ ਪਾਣੀ ।
 ਨਾਨਕ ਸਿਰ ਖੁਥੇ ਸੈਤਾਨੀ, ਇਨਾ ਗਲ ਨ ਭਾਣੀ ।
 ਵੁਠੇ ਮੀਂਹ ਹੋਇ ਬਿਲਾਵਲ, ਜੀਆ ਜੁਗਤ ਸਮਾਣੀ ।
 ਵੁਠੇ ਅੰਨੁ ਕਮਾਦ ਕਪਾਹਾ, ਸਭ ਸੇ ਪੜਦਾ ਹੋਵੈ ।
 ਵੁਠੇ ਘਾਹੁ ਚਰਨ ਨਿਤ ਸੁਰਹੀ, ਸਾਧਨ ਦਹੀ ਬਿਲੋਵੈ ।
 ਤਿਤ ਘੀਉ ਹੋਖ ਜਗ ਸਦ ਪੂਜਾ, ਪੈਐ ਕਾਰਜ ਸੋਹੈ ।
 ਗੁਰੂ ਸਮੁੰਦੁ ਨਦੀ ਸਭ ਸਿਖੀ, ਨਾ ਤੇ ਜਿਤ ਵਡਿਆਈ ।
 ਨਾਨਕ ਜੇ ਸਿਰ ਖੁਥੇ ਨਾਵਨ ਨਾਹੀ, ਸਤ ਚਟੇ ਸਿਰ ਛਾਈ ॥ ੫੨ ॥

ਇਹ ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹੇ ਤਬ ਕੇਸੇ ਸੁਨ ਕਰ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹਿਆ । ਏਤਾ ਸੰਬਾਦ ਕਰ
 ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ, ਉਹਾ ਸੋ ਚਲੇ । ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੇ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ—੨੬ ।

1. ਮੈਲਾ ਪਾਣੀ ਭਾਂਡਿਆਂ ਦਾ ਧੋਣ । 2. ਭਾਵ-ਵਿਸ਼ਟਾ, ਗੰਦਗੀ ! . ਸੰਗਦੇ ਹਨ !

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ਨਾਲ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ

ਦੋਹਰਾ

ਕੇਸੋ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਤਜ ਦੀਓ, ਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਸੰਗ ।

ਆਗੇ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ, ਧਰ ਭਗਤ ਸਮਾਜ ਅਭੰਗ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਮਾਰਗ ਮੋ ਨਗਰੀ ਇਕ ਆਈ । ਬਾਹਰ ਨਗਰ ਪ੍ਰਭ ਬੈਠ ਜਾਈ ।

ਦੋ ਘਟਕਾ ਜਬ ਊਹਾ ਬੀਤੀ । ਕੋਊ ਲੈ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਆਇਓ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤੀ ॥ ੨ ॥

ਅਤ ਸੁੰਦਰ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਬਨਾਇਆ, ਹਰਨ ਕੋ ਮਾਸ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆਇਆ ।

ਨਿਰਖ ਭਾਵ ਬਾਬੇ ਜੀ ਲੀਨਾ । ਧਰ ਅਜਗਰ ਬਿਰਤ ਭੋਗ ਤਬ ਕੀਨਾ ॥ ੩ ॥

ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਤ ਆਏ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ । ਦੇਖਿ ਬਿਉਹਾਰ ਤਿਸ ਮਨ ਭਏ ਖੰਡਤ ।

ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ਵਾਚ

ਬਾਬੇ ਸਿਉ ਤਿਨ ਬਾਦ^੧ ਉਠਾਇਆ ।

“ਤੁਮ ਸਾਧ ਕਹਾਇ ਮਾਸ ਕਿਉਂ ਖਾਇਆ ? ੪ ॥

ਮਾਸ ਅਹਾਰ ਦੁਰਗਤ ਕੇ ਕਾਰਨ । ਬਿਖ ਸੰਤ ਕੋ ਤਿਆਗੁ ਸੁਧਾਰਨ ।

ਸਾਂਤਕ^੩ ਭੋਜਨ ਸੰਤ ਅਹਾਰ । ਸਿਮਰਤ ਪੁਰਾਨ ਇਮ ਕਹੇ ਪੁਕਾਰ” ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਪੰਡਤ ਬਚਨ ਬਿਪਾਦ ਸੁਨ, ਬੋਲੇ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ।

ਸਹਜ (ਸੁ)ਭਾਇ, ਸੰਤਨ ਮਿਲੇ, ਤਿਹੁ ਭੋਗੇ ਸੁਖ ਮਾਨ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਤਿਹ ਬਹੁਤ ਬੁਝਾਇਆ । ਤਿਸ ਸੁਪਨ ਨ ਛੁਹੀ ਭਗਤ ਕੀ ਛਾਇਆ ।

ਵਹੁ ਮਤ ਸਿਮਰਤ ਸਲੋਕ ਬਖਾਨੇ । ਮਾਸ ਅਹਾਰ ਪਰਮ ਦੁਖ ਮਨੇ ॥ ੭ ॥

ਤਬ ਜਾਨਿਓ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਮੂੜਾ । ਤਜ ਭਗਤ ਗਿਆਨ ਅਗਿਆਨ ਅਰੂੜਾ ।

ਤਬ ਸਾਧ ਨੀਤ ਤਿਸ ਕਹੇ ਸੁਨਾਇ । ਸੁੰਦਰ ਬਾਨੀ ਅਤ ਸਾਧੁ ਸੁਹਾਇ ॥ ੮ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਾ ।

ਤੁਮ ਸਦਾ ਅਹਾਰੀ ਮਾਸ ਕੇ, ਅਵਰ ਨ ਕਹੋ ਤਿਆਗੁ ।

ਮਾਸ ਸਾਗ ਜਾਨੋ ਨਹੀਂ, ਪੜ੍ਹ ਬਿਦਿਆ ਭਏ ਅਜਾਗ^੪ ॥ ੯ ॥

1. ਅਜਗਰ (ਅਸਰਾਲ-ਸੱਪ) ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਧਾਰਣ ਕਰ ਕੇ ! 2. ਵਾਦ ਵਿਵਾਦ 3. ਸਾਤਿਕ ! 4. ਜਾਤਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਆਲਸੀ !

ਸੋਰਠਾ

ਸੁਨ ਪੰਡਤ ਕਹਿਓ ਬਖਯਾਨ ਹਮ, ਅਮਖੁ ਅਹਾਰ¹ ਕੈਸੇ ਕੀਓ ।

ਨਹੀਂ ਮਿਥਿਆ ਕਹੇ ਸੁਜਾਨ, ਪ੍ਰਗਟ ਸੁਨਾਇ ਦਿਖਾਇ ਦੇ ॥ ੧੦ ॥

ਤਬ ਬ ਬੇ ਜੀ ਨੇ ਨਾਨੂ ਪਡਤ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਸਲੋਕ ਬੋਲੇ :

ਪ(ਹ)ਲ ਮਾਸੋ ਨਿੰਮਆ. ਮਾਸੇ ਅੰਦਰ ਵਾਸ ।

ਜੀਵ ਪ ਇ ਮਾਸ ਮੁਖ ਮਿਲਿਆ, ਹਡ ਚੰਮ ਤਨ ਮਾਸ ।

ਮਾਸੋ ਬਾਹਰ ਕਢਿਆ, ਮੰਮਾ ਮਾਸ ਗਿਰਾਸ ।

ਮੁਹ ਮਾਸੇ ਕਾ ਜੀਭ ਮਾਸੇ ਕੀ, ਮਾਸੇ ਅੰਦਰਿ ਸਾਸ ।

ਵਡਾ ਹੋਇ ਵਿਆਹਿਆ, ਘਰ ਲੈ ਆਇਆ ਮਾਸ ।

ਮਾਸੋ ਹੀ ਮਾਸ ਉਪਜੈ, ਮਾਸੋ ਸਭੋ ਸਾਕ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੀਐ ਹੁਕਮ ਬੂਝੀਐ, ਤਾ ਕੋ ਆਵੈ ਰਾਸ ।

ਆਪ ਛੁਟੇ ਨਹਿ ਛੂਟੀਅਹਿ ਨਾਨਕ ਬਚਨ ਬਿਣਾਸ ॥ ੧ ॥

ਮਾਸ ਮਾਸ ਥਰ ਮੂਰਖ ਝਗੜੈ, ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾਣੈ ।

ਕਵਨ ਮਾਸ ਕਵਨ ਸਾਗੁ ਕਹਾਵੈ, ਕਿਸ ਮੈਂ ਪਾਪ ਸਮਾਣੈ ।

ਗੈਡਾ ਮਾਰ ਹੋਮ ਜਗ ਕੀਏ, ਦੇਵਤਿਆ ਕੀ ਬਾਣੈ ।

ਮਾਸ ਛੋਡ ਬੈਸ ਨਕ ਪਕੜੇ, ਰਾਤੀ ਮਾਣਿਸ ਖਾਣੈ ।

ਫੜ ਕੇ ਲੋਕਾ ਨੂ ਦਿਖਲਾਵੈ, ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੂਝੈ ।

ਨਾਨਕ ਅੰਧੇ ਸੋ ਕਿਆ ਕਹੀਏ, ਕਹੇ ਨ ਕਹਿਆ ਬੂਝੈ ।

ਅੰਧਾ ਸੋਇ ਜੋ ਅੰਧ ਕਮਾਵੈ, ਤਿਸੁ ਰਿਦੈ ਸੁਲੋਚਨ² ਨਾਹੀ ।

ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕੀ ਰਕਤ³ ਨਿਪੰਨੇ⁴, ਮਛੀ ਮਾਸ ਨਾ ਖਾਹੀ ।

ਇਸਤੀ ਪੁਰਖੇ ਜਾਨਸ ਮੇਲਾ, ਉਥੇ ਅੰਧ ਕਮਾਹੀ ।

ਮਾਸੋ ਨਿੰਮੇ ਮਾਸੋ ਜੰਮੇ, ਹਮ ਮਾਸੇ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ।

ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਕਛੁ ਸੂਝੈ ਨਾਹੀ, ਚਤੁਰ ਕਹਾਵੈ ਪਾਂਡੇ ।

ਬਾਹਰ ਕਾ ਮਾਸ ਮੰਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਘਰ ਕਾ ਮਾਸ ਚੰਗੇਰਾ ।

ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭ ਮਾਸਹ ਹੋਏ, ਜੀਅ ਲਇਆ ਵਸੇਰਾ ।

ਅਭਖ ਭਖਹਿ ਭਖ ਤਜ ਛੋਡਹਿ, ਅੰਧ ਗੁਰੂ ਜਿਸ ਕੇਰਾ⁵ ।

ਮਾਸੋ ਨਿੰਮੇ ਮਾਸੋ ਜੰਮੇ, ਹਮ ਮਾਸੇ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ।

ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਕਛੁ ਸੂਝੈ ਨਾਹੀ, ਚਤੁਰ ਕਹਾਵਹਿ ਪਾਂਡੇ ।

ਮਾਸ ਪੁਰਾਨੀ ਮਾਸ ਕਤੇਬੀ, ਚਹੁ ਜੁਗ ਮਾਸ ਕਮਾਣਾ ।

ਜਜ ਕਾਜ ਵੀ ਵੀਆਹੁ ਸੁਹਾਵੈ, ਓਥੇ ਮਾਸ ਸਮਾਣਾ ।

1. ਆਮਿਖ (ਮਾਸ) ਦਾ ਅਹਾਰ । 2. ਸੁ (ਚੰਗੇ) ਲੋਚਨ (ਅੱਖਾਂ) । 3. ਲਹ । 4. ਨਿਪਜੇ, ਉਪਜੇ ।

ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ (ਮਾਸਹ) ਨਪਜੈ ਪਾਤਸਾਹੁ ਸੁਲਤਾਨਾ ।
 ਜੇ ਵਹੁ ਦਿਸਨ ਕਰਕੇ ਜਾਹੇ, ਤਾ ਉਨ ਕਾ ਦਾਨੁ ਨ ਲੈਣਾ ।
 ਦੇਦੇ ਨਰਕ ਲੈਦੇ ਸੁਰਗਿ ਦੇਖਹੁ ਇਹੁ ਧਿਛਾਣਾ ।
 ਆਪ ਨ ਬੂਝੈ ਲੋਕ ਬੁਝਾਏ, ਪਾਂਡੇ ਖਰਾ ਸਿਆਣਾ ।
 ਪਾਂਡੇ ! ਤੂੰ ਜਾਣੈ ਨਾਹੀ, ਕਿਥੋਂ ਮਾਸ ਉਪੰਨਾ¹ ।
 ਤੋਇਉ² ਅੰਨ ਕਮਾਦ ਕਪਾਹਾ, ਤੋਇਉ ਤਿਭਵਣ ਗੰਨਾ ।
 ਤੋਆ ਆਖੇ ਹਉ ਬਹੁ ਬਿਧ ਹਛਾ, ਤੋਇਉ ਬਹੁਤ ਬਿਕਾਰਾ ।
 ਏਤੇ ਰਸ ਛੋਡ ਹੋਵਹਿ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਜਨ ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੨ ॥

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਜਬ ਕਹਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸਲੋਕ । ਸੁਨ ਮਗਨ ਹੂਏ ਲੋਗ ।
 ਹੰਕਾਰ ਵਾਦ ਮਿਟਾਇ । ਸਭ ਪਏ ਪੈਰੀ ਆਇ ॥
 “ਤੁਮ ਸਾਧ ਹਰਿ ਕੇ ਲੋਗ । ਭਇਆ ਭਾਗ ਦਰਸ ਸੰਜੋਗ ।
 ਕਰ ਖਿਮਾ ਹੋਇ ਦਿਆਲ । ਤੁਮ ਬਚਨ ਗਿਆਨ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੧ ॥
 ਸੁਨ ਬਚਨ ਸੰਕਾ ਗਈ । ਮਤ ਨੀਤ ਹਿਰਦੇ ਭਈ ।
 ਦੁਰਲੰਭ ਦਰਸਨ ਸਾਧ । ਪਰਸਤ ਮਿਟੇ ਅਪਰਾਧ ।
 ਅਬ ਦਇਆ ਕਰੋ ਦਿਆਲ । ਭਇਆ ਦਰਸ ਦੇਖਿ ਨਿਹਾਲ ।
 ਹੋਹੁ ਅੰਤ ਕਾਲ ਸਹਾਇ । ਦੁਖ ਜਨਮ ਮਰਨ ਮਿਟਾਇ ॥ ੧੨ ॥

ਜਬ ਇਹੁ ਸਲੋਕ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਸੁਨੇ ਤਬ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇ ਗਇਆ
 ਅਰੁ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਆ ਅਰੁ ਚਰਨ ਉਪਰ ਗਿੜ ਪਇਆ ਅਰੁ ਬੇਨਤੀ ਲਾਗਾ
 ਕਰਨੇ ।

ਬੇਨਤੀ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ਕੀ

“ਹੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਗੁਰੂ ਜੀ !! ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਰਮੋਂ ਕੇ ਬੰਧਨ ਮੋਂ ਪੜਾ ਹੋਂ । ਤੇਰੇ ਬਚਨ
 ਸੁਨ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਬਿਖੈ ਬੈਰਾਗ ਉਪਜਿਆ ਹੈ । ਤੁਮ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਮੁਝ ਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੇ ਜਾਨਿਣੇ
 ਕਾ ਗਿਆਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰੋ, ਜੋ ਮੇਰੀ ਗਤਿ ਹੋਵੈ ਤੇਰੇ ਪਰਸਾਦਿ ਕਰ ਕੇ । ਤੁਮ ਸੰਤ ਕਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ
 ਸਭ ਜਗਤ ਕੇ ਓਧਾਰ ਕਰਨੇ ਕੇ ਨਮਿਤ ਆਏ ਹੋ ।”

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ! ਜੇ ਤੂੰ ਅਪਨਾ ਓਧਾਰ ਕੀਆ ਚਾਹਿਤਾ
 ਹੈ ਤਾ ਤੁਝ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮਣ ਕਾ ਕਰਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਤਾ ਹੋ, ਤੂੰ ਸ੍ਵਣ ਕਰ ।” ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ
 ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਦੇ ਬੀਚ ਸਬਦ ਬੋਲਿਆ :

ਕਾਂਇਆ ਬ੍ਰਹਮਣ ਮਨ ਹੈ ਧੋਤੀ । ਗਿਆਨ ਜਨੇਊ ਧਿਆਨ ਕੁਸ਼³ ਪਾਤੀ⁴ ॥ ੧ ॥

ਹਰਿਨਾਮਾ ਜਸ ਜਾਪ ਉਨਾਓ, ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਉ । ੧ । ਰਹਾਉ ।

ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ “ਹੇ ਪੰਡਤ ! ਏਹੁ ਕਾਂਇਆ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਹੈ ਅਰੁ ਸੁਧ ਮਨ

1. ਉਪਜਿਆ, ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ । 2. ਪਾਣੀ ਤੋਂ । 3. ਕੁਸ਼ਾ । 4. ਪਾਤ੍ਰ !

ਧੋਤੀ ਹੈ । ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਜਨੇਊ ਧਾਰੇ । ਧਿਆਨ ਰੂਪੀ ਕੁਸ ਪਾਤੀ ਪੂਜਾ ਕੀ ਸਮਗ੍ਰੀ ਪੂਜਾ ਕੀ
ਠਉਰ । ਹਰਿ ਨਾਮ ਕਾ ਜਾਸ ਬਿਸਥੀਰਨ ਕਰੇ । ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰ ਐਸਾ ਬ੍ਰਹਮਣ ਬ੍ਰਹਮ ਮੈ
ਸਮਾਏ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਤ ! ਐਸਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਬੀਚਾਰ ਕਰ । ਨਾਮ ਕੀ ਸੋਚ ਕਰ ਅਰੁ ਨਾਮ ਹੀ ਪੜ੍ਹ,
ਨਾਮ ਹੀ ਕਾ ਚਜੁ ਆਚਾਰ ।”

ਤਾ ਬਾਬੇ ਫੇਰ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ

ਬਾਹਰ ਜਨੇਊ ਜਿਚਰ ਜੋਤ ਹੈ ਨਾਲ । ਵਿਣ ਨਾਵੈ ਹੋਰ ਕਰਮ ਨ ਭਾਲ ।

ਏਥੇ ਓਥੇ ਨਿਬਹੀ ਨਾਲ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ! ਇਹੁ ਜਨੇਊ ਤਿਚਰ¹ ਹੈ ਜਿਚਰ² ਸਰੀਰ
ਮੈਂ ਜੋਤ³ ਹੈ । ਜਬ ਜੋਤ ਨਿਕਸ ਜਾਤੀ ਹੈ ਤਬ ਇਹੁ ਜਨੇਊ ਈਹਾ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਇਗਾ । ਧੋਤੀ
ਅਰੁ ਟਿਕਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਕਾ ਕਰ । ਇਸ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਤੇਰੇ ਸਾਬ ਜਾਵੇਗਾ । ਬਿਨਾ
ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਹੋਰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਬੰਧਨ ਹੈ । ਅਰ ਕਰਮਾਂ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰ । ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ
ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ—

ਪੂਜਾ ਪ੍ਰੇਮ ਮਾਇਆ ਪਰ ਜਾਲ । ਏਕੋ ਵੇਖੋ ਅਵਰ ਨ ਭਾਲ ।

ਚੀਨੇ ਤਤ ਗਗਨ ਦਸ ਦੁਆਰ । ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹੇ ਬੀਚਾਰ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ “ਹੇ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ! ਏਹੀ ਪੂਜਾ ਕਰ—
ਪਰਮੇਸ੍ਰ ਬਿਖੇ ਧਿਆਨ ਲਗਾਵਨਾ, ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਕੋ ਜਲਾਇ ਕਰ ਦੂਸਰਾ ਦੂਰ ਕਰ, ਤਬ ਏਕ
ਹੀ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇਖ-ਅਵਰ ਕਛੁ ਮਤ ਦੇਖੁ ਤਬ ਤੂੰ ਤ(ਤ)ਪਦ⁴ ਕੋ ਚੀਨੇਗਾ⁵ । ਅਰੁ ਗਗਨ ਪੁਰ⁶ ਜੋ
ਹੈ ਦਸਵਾ ਦੁਆਰ ਤਹਾਂ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਹਿਗਾ । ਤਬ ਅਪਨੇ ਆਪ ਹੀ ਸਿਉ ਹਰਿ ਨਾਮ
ਉਚਾਰ ਹੋਵੇਗਾ । ਤਬ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਚੌਥੀ (ਪਉੜੀ) ਕਹੀ :

ਭੋਜਨ ਭਾਉ⁷ ਭਰਮ ਭਉ⁸ ਭਾਗੇ । ਪਾਹਰੂਆ ਰਛ ਚੋਰ ਨਹੀਂ ਲਾਗੇ ।

ਤਿਲਕੁ ਲਿਲਾਟ⁹ ਜਾਣੇ ਪ੍ਰਭੁ ਏਕ । ਬੂਝੈ ਬ੍ਰਹਮ ਅੰਤਰ ਬਿਬੇਕ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । “ਹੇ ਪੰਡਤ ! ਭਾਉ ਰੂਪੀ ਭੋਜਨ ਕਰ, ਤਬ ਤੇਰਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਵਹਿਗਾ ।
ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਪਾਹਰੂਆ ਤੇਰੀ ਰਖਿਆ ਕਰੇਗਾ । ਅਰਿਆਨਿ ਰੂਪੀ ਚੋਰ ਕੋ ਲਗਨੇ ਨਾ ਦੇਵੇਗਾ ।
ਏਕ ਪਰਮੇਸਰ ਕੋ ਜਾਨਣਾ, ਏਹੀ ਤਿਲਕ ਮਸਤਕ ਬਿਖੇ ਧਾਰ । ਤਬ ਤੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਪਾਵੇਗਾ ।
ਤਬ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਦੀਪਕ¹⁰ ਅੰਤਰ ਪਰਕਾਸੇਗਾ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬ ਜੀ ਪੰਜਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ

ਆਚਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜੀਤਿਆ ਜਾਇ । ਪਾਠ ਪੜ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਕੀਮਤ ਪਾਇ ।

ਅਸਟਦਸੀ¹¹ ਚਹੁ¹² ਭੇਦ ਨ ਪਾਇਆ । ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰ ਬ੍ਰਹਮੁ ਦਿਖਾਇਆ ॥ ੫ ॥

1. ਤਿਤਨਾ (ਉਤਨਾ) ਚਿਰ । 2 ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ । 3 ਰੁਹ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ! 4. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪਦਵੀ ।
5. ਜਾਣੇਗਾ । 6. ਭਾਵ-ਉੱਚੀ ਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ । 7. ਭਾਵ, ਪ੍ਰੇਮ । 8. ਭੈ, ਡਰ । 9. ਮੱਥਾ । 10. ਦੀਵਾ ।
11. ੧੯ ਪੁਰਾਣਾਂ ਨੇ ! 12. ਚਾਰ ਦੇਵ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋਈ ਕਰਮੋਂ ਕੇ ਆਚਾਰੋਂ ਮੋ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾਤਾ ।
ਅਰੁ ਪਾਠ ਪੜੇ ਭੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਸਕੀਤਾ ਅਰੁ ਆਠਾਰਹ ਪੁਰਾਨ ਅਰੁ ਚਾਰ ਬੇਦ ਭੀ
ਪੜੇ ਤਾਂ ਭੀ ਅਤ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ । ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ ਮਿਲੇ ਤਾ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਦਿਖਾਵੈ । ਬਿਨਾ
ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤਾ । ਏਹੁ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ਸੁਨ ਕਰ ਗਦ
ਗਦ ਹੋਇ ਗਇਆ ਅਰ ਪਰਦੱਖਣਾ ਦੇ ਕਰ ਚਰਨਾ ਪਰ ਗਿੜ ਪੜਾ । ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਿਆਲ
ਭਏ । ਨਾਨੂ ਕੋ ਪਰਮਗਤ¹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਬੰਧਨ ਤੇ ਛੁਟ ਪੜਾ, ਸਹਜ ਪਦ² ਮੋ
ਲੀਨ ਭਇਆ । ਸਦਕਾ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਾ । ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਨੂ ਪੰਡਤ ਸੋ ਬਿਦਾ ਭਏ ਸਾਖੀ
ਪੂਰਨ ਭਈ—੨੭ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਸੇ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ਦੋਹਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਮ ਦਿਆਲ, ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਕੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ।

ਭਗਤ ਕਰੀ ਪ੍ਰਭ ਦਾਨ, ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਪੂਰਨ³ ਭਏ ।

ਚੌਪਈ

ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਗੇ ਚਲੇ । ਮਗ⁴ ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਸੰਨਿਆਸੀ ਮਿਲੇ ।

ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਨਾਮ ਆਸਨ ਲੈ ਗਇਆ । ਅਤ ਸਾਦਰ⁵ ਕਰ ਆਸਨ ਦੀਆ ॥ ੨ ॥

ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਲਿਆਇਆ । ਪੁਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ਪਾਇਆ ।

ਤਿਨ ਕਰ ਸਮਾਜ ਮੁਖ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ । ਤੁਮ ਜਗ ਮੋ ਬਡ ਭਗਤ ਪ੍ਰਮਾਨਾ ॥ ੩ ॥

ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਤਤ ਫੂਰਹੈ ਤੁਮਾਰਾ । ਇਕ ਸੰਸਾ ਕੀਨੋ ਮਨ ਹਮਰਾ ।

ਤੁਮ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਖ ਅਸ਼੍ਰਮ ਨਹੀਂ ਧਾਰਾ । ਸਭ ਸਾਧਨ ਜਗ ਕੀ ਬਿਵਹਾਰਾ ॥ ੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬੇ ਜੀ ਤਾਸਿਉ⁶ ਕਹਿਓ, “ਸਤਿਗੁਰੂ ਕਾ ਕੋ ਆਇ ।

ਲੇ ਸਰੂਪ ਤਾਕੋ ਧਰੋ, ਜੋ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਾਇ” ॥ ੫ ॥

ਚੌਪਈ

ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਫਿਰ ਕੀਓ ਬਖਾਨਾ । “ਦੱਤ ਗੁਰੂ ਚਹੁ ਜਗ ਪ੍ਰਮਾਨਾ ।

ਧਰ ਰਾਜਾ ਪਰਜਾ ਤਾਕੀ ਜੁਗਤਾ ॥ ੬ ॥

ਪੰਥ ਸੰਨਿਆਸ ਤਾ ਕੇ ਗਤ ਸੁੰਦਰ । ਸਦਾ ਧਰੇ ਧਿਆਨ ਹਰਿ ਕੋ ਮਨ ਮੰਦਰ ।

ਅਤ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭੇਖ ਤੁਮ ਧਾਰੋ । ਕਰ ਭਗਤ ਉਪਦੇਸ ਜਗ ਕੋ ਨਿਸਤਾਰੋ ॥ ੭ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬੇ ਜੀ ਤਾਸੋਂ ਕਹਿਓ, “ਜਗ ਕੋ ਸੰਨਿਆਸੀ ਆਇ ।

ਆਪ ਪੰਥ ਜਾਨੇ ਨਹੀਂ, ਅਵਰਨ⁷ ਪੰਥ ਦਸਾਇ ॥੮॥

1. ਮੁਕਤ ਪਦਵੀ । 2. ਆਤਮ-ਗਯਾਨ ਦੀ ਉੱਚ ਅਵਸਥਾ । 3. ਪੂਰੇ । 4. ਮਾਰਗ
(ਰਸਤੇ) ਵਿਚ । 5. ਅਤਿਸ਼ਯ (ਬਹੁਤਾ) ਆਦਰ (ਸਨਮਾਨ) । 6. ਤਾ (ਉਸ) ਸਿਉ (ਨੂੰ) । 7. ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ।

ਚੌਪਈ

ਜਟਾ ਬਾਂਧ ਕਰ ਨਖਨ¹ ਬਧਾਇਆ । ਧਾਰ ਬਿਭੂਤ ਜਗ ਜਾਚਨ² ਜਾਇਆ ।
 ਤੀਰਥ ਫਿਰੈ ਮਾਇਆ ਬਿਉਹਾਰ । ਮਨ ਮਲੀਨ ਸੰਨਿਆਸ ਅਚਾਰ ॥ ੯ ॥
 ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਅਪਨੀ ਹੀ ਬੂਝੈ । ਬਿਨ ਗੁਰ ਅਮਰ ਪੰਥ ਕਿਮ ਸੂਝੈ ।
 ਨਗਨ ਹੋਇ ਤਨ ਅਗਨ ਜਲਾਵੈ । ਖਾਇ ਰਕਤ ਭੀਖ ਜਗ ਮੁਕਤ ਕਹਾਵੈ” ੧੦ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਨ, ਮਨ ਮੈ ਬਹੁਤ ਸੁਕਚਾਇ ।
 “ਹੋ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਅਬ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ, ਕਹੈ ਸੰਨਿਆਸ ਬਖਾਨ ॥ ੧੧ ॥

ਤਿਸ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਚਾਗੁ ਮਾਰੁ ਮ: ੧ ਅਸਟਪਦੀ ਕਹੀ :

ਮਨ ਮੁਖ ਲਹਿਰ ਘਰ ਤਜਿ ਵਿਗੁਤੇ, ਅਵਗਾ ਕੇ ਘਰ ਹੋਰੈ ।
 ਗ੍ਰਿਹ ਧਰਮ ਗਵਾਏ, ਸਤਗੁਰ ਨਹੀ ਭੇਟੈ, ਦੁਰਮਤ ਘੁਮਨ ਘੋਰੈ ।
 ਦਿਸੰਤਰ ਭਵਹਿ ਪਾਠ ਪੜ ਥਾਕਾ, ਤਿਸਨਾ ਹੋਇ ਵਧੋਰੈ ।
 ਕਾਚੀ ਪਿੰਡੀ ਸਬਦ ਨ ਚੀਨੈ, ਉਦਰ ਭਰੇ ਜੈਸੇ ਢੋਰੈ³ ॥ ੧ ॥
 ਬਾਬਾ, ਐਸੀ ਰਵਤ⁴ ਰਹੈ ਸੰਨਿਆਸੀ ।
 ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਏਕ ਲਿਵਲਾਗੀ, ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਰਤੇ ਸੰਨਿਆਸੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਘੋਲੀ ਗੇਰੂ ਰੰਗ ਚੜਾਇਆ, ਵਸਤੁ ਭੇਖ ਭੇਖਾਰੀ ।
 ਕਾਪਰ⁵ ਫਾਰ ਬਨਾਈ ਖਿਨਥਾ⁶, ਝੋਲੀ ਮਾਇਆ ਧਾਰੀ ॥ ੧ ॥
 ਘਰ ਘਰ ਮਾਗੈ, ਜਗ ਪਰਬੋਧੈ, ਮਨ ਅੰਧੇ ਮਤ ਹਾਰੀ ।
 ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ਸਬਦ ਨ ਚੀਨੈ, ਜੂਐ ਬਾਜੀ ਹਾਰੀ ॥ ੨ ॥
 ਅੰਤਰ ਅਗਨ ਨ ਗੁਰ ਬਿਨ ਬੂਝੈ, ਬਾਹਰ ਪ੍ਰਅਰ⁷ ਤਾਪੈ ।
 ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਬਿਨ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਈ, ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਚੀਨਸ⁸ ਆਪੈ ।
 ਨਿੰਦਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਰਕ ਨਿਵਾਸੀ, ਅੰਤ ਨ ਆਤਮ ਜਾਪੈ ।
 ਅਠਿ ਸਠਿ ਤੀਰਥ ਭਰਮ ਵਿਗੁਤੇ, ਕਿਉਂ ਮਲ ਧੋਵੈ ਪਾਪੈ ॥ ੩ ॥
 ਛਾਣੀ ਖਾਕੁ ਵਿਭੂਤ ਚੜਾਈ, ਮਾਇਆ ਕਾ ਮਗ ਜੋਹੈ ।
 ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੋ ਜਾਣੈ, ਸਾਚੁ ਕਹੈ ਤੇ ਛੋਹੈ ।
 ਪਾਠ ਪੜੇ ਮੁਖ ਬੂਠੋ ਬਲੈ, ਨਿਗੁਰੇ ਕੀ ਮਤ ਓਹੈ ।
 ਨਾਮ ਨ ਜਪਈ ਕਿਉਂ ਸੁਖ ਪਾਵੈ, ਬਿਨ ਨਾਵੈ ਕਿਉਂ ਸੋਹੈ ॥ ੪ ॥
 ਮੂਡ ਮੁਡਾਇ ਜਟਾ ਸਿਰ ਧਾਰੀ, ਮੋਨ ਰਹੇ ਅਭਿਮਾਨਾ ।
 ਮਨੂਆ ਡੋਲੈ ਦਹ ਦਿਸ ਧਾਵੈ, ਬਿਸਰਿਤ ਆਤਮ ਗਿਆਨਾ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੋਡਿ ਮਹਾ ਬਿਖ ਪੀਵੈ, ਮਾਇਆ ਕਾ ਦੇਵਾਨਾ ।
 ਕਿਰਤ ਨ ਮਿਟਈ ਹੁਕਮ ਨ ਬੂਝੈ, ਪਸੂਆ ਮਾਹਿ ਸਮਾਨਾ ॥ ੫ ॥

1. ਨਾਖੂਨ, ਨਹੂੰ 2. ਮੰਗਣ 3. ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ 4. ਰਹਿਤ 5. ਕੱਪੜੇ 6. ਖਿੰਥਾ, ਗੋਦੜੀ 7. ਅਗਨਿ 8. ਜਾਣੇ ਅਥਵਾ ਬੁੱਝੇ ।

ਹਾਥ-ਕਮੰਡਲ ਕਾਪੜੀਆ ਮਨ, ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਉਪਜੀ ਭਾਰੀ ।
 ਇਸਤ੍ਰੀ ਤਜ ਕੇ ਕਾਮ ਵਿਆਪਿਆ, ਚਿਤ ਲਾਇਆ ਪਰ ਨਾਰੀ ।
 ਸਿਖ ਕਰੇ ਕਰ ਸਬਦ ਨ ਚੀਨੈ ਲੰਪਟ ਹੈ ਬਾਜਾਰੀ ।
 ਅੰਤਰ ਬਿਖ ਬਾਹਰਿ ਨਿਭਰਾਤੀ, ਤਾ ਜਮ ਕਰੇ ਖੁਆਰੀ ॥ ੬ ॥
 ਸੋ ਸੰਨਿਆਸੀ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੈ, ਵਿਚੋ ਆਪ ਗਵਾਏ ।
 ਛਾਦਨ¹ ਭੋਜਨ ਕੀ ਆਸ ਨ ਕਰਈ, ਅਚਿੰਤੁ ਮਿਲੈ ਤਿਸ ਪਾਏ ।
 ਬੜੇ ਨ ਬੋਲੈ ਖਿਮਾ ਧਨ ਸੰਗ੍ਰਹੈ, ਤਾਮਸ² ਨਾਮ ਜਲਾਏ ।
 ਧਨ ਗ੍ਰਿਹੀ ਜੋਗੀ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਜਿਨ ਹਰਿ ਚਰਨੀ ਚਿਤ ਲਾਏ ॥ ੭ ॥
 ਆਸ ਨਿਰਾਸ ਰਹੇ ਸੰਨਿਆਸੀ, ਏਕੇਸ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਏ ।
 ਹਰਿ ਰਸ ਪੀਵੈ ਤਾਂ ਸਾਂਤਿ ਆਵੈ, ਨਿਜ ਘਰ ਤਾੜੀ ਲਾਏ ।
 ਮਨੂਆ ਡੋਲੈ ਗੁਰਮੁਖ ਬੂਝੈ, ਧਾਵਤ ਵਰਜ ਰਹਾਏ ।
 ਗ੍ਰਿਹ ਸਰੀਰ ਗੁਰਮਤੀ ਖੋਜੈ, ਨਾਮ ਪਦਾਰਥ ਪਾਏ ॥ ੮ ॥
 ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨਿ ਮਹੇਸ ਸਰੇਸਟ ਨਾਮ ਰਤੇ ਬੀਚਾਰੀ ।
 ਖਾਣੀ ਬਾਣੀ ਗਗਨ ਪਤਾਲੀ, ਜੰਤਾ ਜੋਤ ਤੁਮਾਰੀ ।
 ਸਭ ਸੁਖ ਮੁਕਤ ਨਾਮ ਸੁਨ ਬਾਣੀ, ਸਚਿ ਨਾਮੁ ਉਰਧਾਰੀ ।
 ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਛੂਟਿਸਿ ਨਾਨਕ, ਸਾਚੀ ਤਰ ਤੂੰ ਭਾਰੀ ॥ ੯ ॥

ਜਬ ਇਹ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਨੇ ਸੁਣੇ ਤਬ ਗਦ ਗਦ ਹੋਇ ਗਇਆ
 ਅਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਆ ਅਰ ਬੇਨਤੀ ਲਾਗਾ ਕਰਨੇ, “ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ! ਮੇਰੇ ਪਰ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੁਝ ਕੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ਅਰ ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਮਿਟ ਜਾਇ । ਏਕ
 ਦਿਸਟਿ ਬ੍ਰਹਮ ਨਜਰੀ ਆਵੇ ।” ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਨ ਕੇ ਦਇਆਲ
 ਹੋਏ । ਜੋ ਕੁਛ ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਨੇ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤਾਂ ਕੀ ਜਾਚਨਾ
 ਕੀਆ ਥਾ, ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਦਿਆਲ ਹੋਇ ਕੇ ਭਗਤ ਦੀਨੀ । ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਕੋ
 ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਈ ; ਏਕ ਦਿਸਟ ਲਾਗਾ ਦੇਖਣੇ; ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਮਿਟ ਗਇਆ; ਸਹਜ ਪਦ
 ਮੋ ਲੀਨ ਭਇਆ ਤਾ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਪੂਰਨ ਗਿਰ ਸੋ ਵਿਦਿਆ ਭਏ । ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੨੮ ।
 ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ।

੨. ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਕਲਿਜੁਗ ਬੇ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ਤਾ ਗੁਰੂ

੨. ਸਾਖੀ ਕਲਿਜੁਗ ਨਾਨਕ ਜੀ ਆਗੇ ਕੇ ਚਲੇ
 ਕਲਿਜੁਗ ਨਾਨਕ ਜੀ ਆਗੇ ਕੇ ਚਲੇ
 ਸੋਰਠੀ

ਜੰਗਲ ਮੋ ਗੁਰ ਦਿਆਲ, ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਰਮਤੇ ਭਏ ।
 ਆਂਧੀ ਪ੍ਰਬਲ ਬਿਆਰ³ ਸਨਮੁਖ ਹੀ ਆਵਤ ਭਈ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਅੰਧਕਾਰ ਤਾ ਛਿਨ ਮ ਭਯੰ । ਪ੍ਰਬਤ ਰੂਪ ਨਦਰੀ ਮੋ ਆਯੋ ।

ਬਚਨ ਮਰਦਾਨੇ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇ । “ਗੁਰ ਪੂਰੇ ? ਇਹ ਕਵਨ ਬਲਾਇ ? ੨ ॥

ਤਾਬ ਬਾਬੇ ਤਿਸ ਕਹਾ ਬੁਝਾਇ । ਮਤ ਖਤਰਾ ਕਰੋ, ਚਰਨੀ ਪੜੇ ਆਇ ।

ਚਿਤ ਕਰੋ ਨਾਮ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਅਬ ।” ਤਿਹ ਛਿਨ ਗਈ ਬਲਾਇ ਆਂਧੀ ਸਬ ॥ ੩ ॥

ਛੋਟਾ ਰੂਪ ਹੋਇ ਨਿਕਟਾਨਾ¹ । ਬਡੇ ਦਾਂਤ ਕਾਢੇ ਭੈ ਮਾਨਾ ।

ਆਇ ਨਿਕਟ ਚਰਨਨਿ ਨਿਕਟਾਈ । ਰੂਪ ਭਿਆਨਕ ਆਪ ਬਨਾਈ ॥ ੪ ॥

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਇਕ ਡੰਡ ਸੰਭਾਰਾ । ਐਂਚ² ਤਾਹ ਕੇ ਸੁਖ ਮੋ ਮਾਰਾ ।

ਤਬ ਵਹ ਭਾਗ ਗਈ ਬਡ ਦੂਰ । ਮਾਨੁਖ ਰੂਪ ਭਈ ਅਤ ਭੂਰ³ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਆਗੇ ਆਇ ਠਾਢਾ ਭਇਆ, ਤਬ ਦਿਆਲ ਤਿਸ ਪੁਛ ।

ਕਹੋ ਕਵਨ ਤੁਮ ਕੋ ਅਹੋ⁴, ਅਹੋ ਕਹੋ ਅਬ ਕੁਛ” ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਬੋਲਾ, “ਮੈਂ ਕਲਜੁਗ ਆਹਿ । ਮੈਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਜਾਨ ਤੇ ਨਾਹਿ” ।

ਬਾਬੇ ਕਹਾ, “ਕਹਾਂ ਤੂੰ ਰਹਤਾ । ਅਰੁ ਤੇਰਾ ਬਰਤਾਰਾ ਕਹਤਾ ? ੭ ॥

ਅਰ ਕਵਨ ਲਛਨ ਤੇਰਾ ਸੋ ਕਹੋ ।” ਬੋਲਾ ਕਲਜੁਗ, “ਸੁਨੋ ਤਪਾਹੋ !”

ਰਾਮਕਲੀ ਅਸਟਪਦੀ ਸੋ ਲਿਖੀ । ਗਾਇ ਰਾਮਕਲੀ ਸਬਦ ਸੋ ਦਿਖੀ⁵ ॥ ੮ ॥

ਰਾਮ ਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧

ਸੋਈ ਚੰਦ ਚੜਹਿ ਸੇ ਤਾਰੇ, ਸੋਈ ਦਿਨਅਰ⁶ ਤਪਤ ਰਹੈ ।

ਸਾ ਧਰਤੀ ਸੋ ਪਵਨ ਝੁਲਾਰੇ, ਜੁਗੁ ਜੀਅ ਖੇਲੈ ਥਾਵ ਕੈਸੇ ॥ ੧ ॥

ਜੀਵਨ ਤਲਬ ਨਿਵਾਰਿ । ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਣਾ ਕਰੇ ਧਿਛਾਣਾ⁷, ਕਲਿ ਲਖਣ ਵੀਚਾਰ ॥ ੧ ॥

ਰਹਾਉ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਤਾਂ ਕਲਿਜੁਗ ਬੋਲਿਆ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਵਹੀ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਵਹੀ⁸ ਤਾਰੇ ਹੈ ਅਰ ਵਹੀ ਸੂਰਜ ਹੈ ਅਰ ਵਹੀ ਦਿਨ ਹੈ । ਅਰ ਵਹੀ ਧਰਤੀ ਹੈ ਅਰ ਵਹੀ ਪਵਨ ਹੈ ਅਰੁ ਜੁਗੁ ਮੇਰੀ ਖੇਲੀ ਹੈ ਅਰੁ ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ । ਅਵਰ ਥਾਉ ਬਿਖੇ ਮੇਰਾ ਬਾਸਾ ਨਾਹੀ । ਅਰ ਜੀਵਨੇ ਕੀ ਤਲਬ⁹ ਥੋੜੀ ਕਰੋ । ਕਲਜੁਗ ਬਿਖੈ ਸਾਂਈ ਦਾ ਹੁਕਮ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਕੋਈ ਮੰਨੇਗਾ ਨਹੀਂ । ਧਿਛਾਣਾ ਕਰੇਂਗੇ । ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਮਤ ਚਲੇਂਗੇ । ਇਹ ਮੇਰਾ ਲਛਨ ਹੈ ।”

1. ਨੇੜੇ (ਨਿਕਟ) ਆਇਆ । 2. ਖਿੱਚ ਕੇ । 3. ਬਹੁਤ । 4. ਓਇ ।

5. ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲੇ ਦੇ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਲਿਜੁਗ ਦਾ ਕਥਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਮਹਲਾ ੧ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਹੀ ਕ੍ਰਿਤਿ ਹੈ । 6. ਸੂਰਜ । 7. ਜ਼ੋਰਾਵਰੀ । 8. ਓਹੀ, ਉਹੋ । 9. ਚਾਹ, ਲੋੜ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਕਲਿਜੁਗ ਨੇ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਨ ਆਇਆ ਸੁਨੀਏ, ਤੀਰਥ ਪਾਸ ਨ ਬੈਠਾ ।

ਦਾਤਾ ਦਾਨ ਕਰੇ ਤਾ ਨਾਹੀ. ਮਹਲਿ ਉਸਾਰ ਨ ਬੈਠਾ । ੨

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ਕਲਿਜੁਗ ਬੋਲਿਆ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਪਰਮੇਸਰ ਅਲਭ ਹੋਇ ਜਾਇਗਾ ਅਰੁ ਕਿਸੇ ਦੇਸ ਬਿਖੈ ਭੀ ਨਾ ਸੁਨੀਐਗਾ, ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਆਇਆ ਹੈ ਅਰੁ ਤੀਰਥ ਪਰ ਭੀ ਬੈਠਾ ਨਾ ਸੁਨੀਐਗਾ । ਅਰ ਦਾਤਾ ਦਾਨ ਕਰੈਗਾ ਤਾ ਭੀ ਨਾ ਮਿਲੈਗਾ । ਅਰ ਮਹਲ ਉਸਾਰ ਕੇ ਭੀ ਨਾਹੀ ਬੈਠਾ । ਜੋ ਕੋਈ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਦੂਢ ਕੇ ਪਾਏ ਸਾਈ ਅਲਭ ਹੋਇ ਜਾਇਗਾ । ਏਹ ਮੇਰੇ ਲਛਨ ਹੈ ।”

ਤਾ ਫੇਰ ਕਲਿਜੁਗ ਨੇ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ—

ਜੇ ਕੋ ਸਤ ਕਰੇ ਸੋ ਛੀਜੈ,¹ ਤਪ ਘਰ ਤਪ ਨ ਹੋਈ ।

ਜ ਕੋ ਨਾਮ ਲੇਇ ਬਦਨਾਮੀ, ਕਲ ਕੇ ਲਛਨ ਏਈ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ਤਾ ਕਲਿਜੁਗ ਬੋਲਿਆ, “ਏ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਜੇ ਕੋਈ ਸਤੀ ਹੋਇ ਬੈਠੇਗਾ ਤਿਸ ਕਾ ਸਤ ਛੀਜ ਜਾਇਗਾ । ਖਰਾਬ ਹੋਏਗਾ ਅਰ ਜੋ ਤਪੀਸਰਾ ਕੇ ਪੁਰਾਤਨ ਘਰ ਹੈਨ ਤਨੋ ਘਰੋਂ ਤੇ ਤਪ ਦੂਰ ਹੋਇ ਜਾਇਗਾ । ਅਰੁ ਜੋਈ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਨਾਮ ਲੇਵੇਗਾ ਤਿਸ ਕੋ ਬਦਨਾਮੀ ਆਵੇਗੀ ।” ਏਹ ਕਲਿਜੁਗ ਕਹਨੇ ਲਾਗਾ । “ਏਹ ਮੇਰੇ ਲਛਨ ਹੈ ।”

ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, ਪਉੜੀ ਚਉਥੀ ਕਹੀ—

ਜਿਸ ਸਿਕਦਾਰੀ² ਤਿਸੈ ਖੁਆਰੀ, ਚਾਕਰ ਕੇਹਾ ਡਰਨਾ ।

ਜੇ ਸਿਕਦਾਰੇ ਪਵੈ ਜੰਜੀਰੀ, ਚਾਕਰ ਹਥੋਂ ਮਰਣਾ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । “ਏ ਕਲਿਜੁਗ ! ਜਿਨਾ ਸਿਕਦਾਰੀ ਹੈ ਤਿਨਾ ਖੁਆਰੀ ਹੋਵੇਗੀ । ਅਰ ਚਾਕਰਾ ਨੋ ਕਿਸੇ ਕਾ ਭਉ ਨਹੀਂ । ਜਾ ਸਿਕਦਾਰ ਨੂੰ ਹਿਸਾਬ ਕੇ ਪਕੜੀਅਨਗੇ ਅਰ ਜੰਜੀਰ ਪੈਰ ਮੈਂ ਪੜੇਗਾ ਤਾ ਚਾਕਰ ਕੇ ਹਵਾਲੇ ਹੋਵਨਗੇ । ਹਿਸਾਬ ਐਸਾ ਹੀ ਲੈਨਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਅਰ ਅਸੀਂ ਹਿਸਾਬ ਕੇ ਚਾਕਰ ਹਾ ਅਰੁ ਤੂੰ ਸਿਕਦਾਰ ਹੈਂ ।” ਜਾ ਏਹ ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ ਤਾ ਕਲਿਜੁਗ ਬਾਬੇ ਕੀ ਚਰਨੀ ਆਇ ਪਾਇਆ । ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਪੰਜਵੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ—

ਆਖ ਗੁਣਾ ਕਲ ਆਈਐ ।

ਤਿਹ ਜੁਗ ਕੇ ਚਾਰਹਿਆ ਤਪਾਵਸ,³ ਜੇ ਗੁਣ ਹੋਇ ਤ ਪਾਈਐ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਕਲਿ ਕਲ ਵਾਲੀ⁴ ਕਾਜੀ ਕ੍ਰਿਸਨਾ ਹੋਇਆ ।

ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬੇਦ ਆਥਰਬਣ⁵ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਰਹਿਆ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ਏ ਕਲਿਜੁਗ ! ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਮੈਂ ਅਵਰ ਧਰਮ ਨਹੀਂ ਮਨਜੂਰ । ਇਨ ਜੀਆ ਕੋ ਏਕ ਧਰਮ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਗੁਣਾਬਾਦ⁶ ਕਾ ਕਹੋ । ਕਲਿਜੁਗ ਆਇਆ ਹੈ । ਤੀਨ ਜੁਗੋ ਕਾ ਧਰਮ ਅਰੁ ਤਪਾਵਸ ਦੂਰ ਭਇਆ । ਜੇ ਪਰਮੇਸਰ ਅਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਤਾ ਅਪਨੇ ਗੁਣ ਬਖਸ ਦੇਵੇ । ਕਲ ਕਲ ਵਾਲੀ ਕੀ ਨਿਆਈ ਮਾਹ ਅਸੁਚ⁷ ਹੈ । ਅਰੁ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਸਿਰ ਪਰ ਨਿਆਉ

1. ਟੁੱਟੇ, ਨਸ਼ਟ ਹੋਵੇ । 2. ਸਰਦਾਰੀ । 3. ਨਜਾਇ, ਇਨਸਾਫ਼ । 4. ਕਲਹ (ਲੜਾਈ) ਵਾਲੀ । 5. ਚੌਥਾ ਵੇਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਹੀ ਨਾਮ ਅਰਥਵ ਵੇਦ ਹੈ । 6. ਗੁਣਾਨੁਵਾਦ । ਜਸ ਗਾਉਣਾ । 7. ਮਹਾ ਅਸੁੱਧ ਅਥਵਾ ਅਪਵਿਤਰ ।

ਨਬੇੜਾ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਅਰੁ ਕਾਜੀ ਕ੍ਰਿਸਨਾ ਨਾਰਾਇਣ ਹੋਇ ਬੈਠੈਗਾ। ਅਰ ਬਾਣੀ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਬੇਦ ਅਥਰਬਣ ਇਉ ਕਹਤਾ ਹੈ। ਜੋ ਇਸ ਜੁਗ ਬਿਖੈ ਕਰਨੀ ਕਰ ਤਲ ਹੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤ ਕਰੋ। ਹੋਰ ਕਰਮ ਕਿਤੇ ਲੇਖੇ ਨਾਹੀ। ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਛੇਵੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਪਤ ਵਿਣ ਪੂਜਾ ਸਤ ਵਿਣ ਸੰਜਮ, ਜਤ ਬਿਨ ਕਹਾ ਜਨੇਊ।

ਨਾ ਵਹੁ ਧੋਵਹੁ ਤਿਲਕ ਚੜਾਵਹੁ, ਸਚ ਬਿਨ ਸੋਚ ਨ ਹੋਈ ॥ ੬ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ। ਏ ਕਲਜੁਗ ਮਹਾਬਲੀ ਜੁਗ ਹੈ, ਪਤ ਵਿਣ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਹੈ, ਮਨਜੂਰ ਨਹੀਂ ਪੜੇਗੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਬਿਖੇ। ਪਤ ਜੁ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਦੀ ਭਗਤਿ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਭਗਤਿ ਸਭ ਪਾਖੰਡ ਹੈ। ਸਤ ਬਿਨ ਸੰਜਮ ਸਭ ਬਿਰਥੇ ਹੈ। ਸਤ ਹੈ ਨਹੀਂ ਅਰ ਸੰਜਮ ਕਰਤੇ ਹੈ ਸੇ ਪਾਖੰਡੀ ਹੈ। ਅਰ ਜਤ ਹੈ ਨਹੀਂ ਜਨੇਊ ਧਾਰਤੇ ਹੈਂ ਬਿਨਾ ਜਤ ਕੇ ਜਨੇਊ ਬ੍ਰਿਥਾ ਹੈ। ਅਰ ਸਚ ਹੈ ਨਹੀਂ ਅੰਤਰ ਬਿਖੈ¹ ਸੁਚ ਕਹਾਵਤੇ ਹੈਂ। ਨਾਤੇ ਧੋਤੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਬਿਨਾ ਸਚ ਕੇ।

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਸਤਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਕਲਿ ਪਰਵਾਣ ਕਤੇਬ ਕੁਰਾਣ। ਪੋਥੀ ਪੰਡਿਤ ਰਹੇ ਪੁਰਾਣ।

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਭ(ਇ) ਆ ਰਹਮਾਣ।

ਕਰ ਕਰਤਾ ਤੂੰ ਏਕੋ ਜਾਣ ॥ ੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ। ਕਲਜੁਗ ਕੇ ਬਿਖੈ ਕਤੇਬ ਅਰ ਕੁਰਾਣ ਪਰਮਾਣ ਭਏ ਹੈਂ। ਪੋਥੀ ਪੰਡਿਤ ਪੁਰਾਣ ਕੁਰਾਣ ਕਾ ਕਹਿਆ ਰਹਿਆ ਅਰੁ, ਆਗੇ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ਸਾ ਅਰ ਅਬ ਰਹਿਮਾਨ ਭਇਆ। ਰਹਿਮਾਨ ਅਰ ਠਾਕੁਰ ਤੂੰ ਏਕੋ ਹੀ ਜਾਨ, ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਅਠਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਮਿਲੇ ਵਡਿਆਈ, ਏਦੂ ਉਪਰ ਕਰਮ ਨਹੀਂ।

ਜੇ ਘਰ ਹੋਤੇ ਮੰਗਣ ਜਾਈਐ, ਫਿਰ ਓਲਾਮਾ² ਮਿਲੇ ਤਹੀ।

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ। ਏ ਪਰਮੇਸਰ! ਇਸ ਕਲੀ ਕਾਲ ਮਹਿ ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਦੇਹਿ। ਇਸ ਉਪਰ ਅਵਰ ਕਰਮ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਨਜੂਰ। ਜੇ ਘਰ ਬਿਖੈ ਸਾਂਈ ਕੋ ਛੋਡ ਕਰ ਬਾਹਰਿ ਬਨ ਵਿਖੈ ਦੂਢਤ ਫਿਰੈ ਤਾ ਸੁਦਾ ਹੀ ਉਲਾਮਾ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਸਾਂਈ ਦੀ ਤਰਫ ਸੋ, ਅਰ ਸਰਮਿੰਦਗੀ ਹੋਤੀ ਹੈ। ਏਹ ਕਲੀ ਕਾਲ ਮਹਾ ਜੁਗ ਹੈ, ਇਸ ਬਿਖੈ ਨਾਮ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ ਅਵਰ ਸਭ ਕਰਮ ਮਿਥਿਆ³ ਹੈ।

ਜਬ ਇਹੁ ਬਚਨ ਗੁਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੇ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਸੁਨੇ ਤਬ ਚਰਨੀ ਆਇ ਪਇਆ ਅਠਬੇਨਤੀ ਲਾਗਾ ਕਰਨੇ, “ਹੇ ਗਰੀਬ ਨਵਾਜ! ਮੇਰੀ ਭੇਟ ਕਛੁ ਕਬੂਲ ਹੋਵੈ।” ਤਾ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ, “ਕਹੁ।” ਤਾਂ ਕਲਿਜੁਗ ਬੋਲਿਆ, “ਮੋਤੀ ਕੇ ਮੰਦਰ ਜੜੇ ਹੋਏ ਰਹਨੇ ਕੋ ਬਨਾਇ ਦੇਤਾ ਹੋ। ਰਤਨੋ ਕਾ ਜੜਾਵ ਕੀਆ ਹੂਆ, ਕਸਤੂਰੀ ਅਰ ਕੇਸਰ ਅਗਰ ਚੰਦਨ ਲੇਪਨ ਕੀਆ ਹੂਆ ਜਿਸ ਵਿਖੇ ਬੈਠ ਕੇ ਖੁਸਵਕਤੀਆ⁴ ਕਰੇ, ਬਿਖੈ ਭਾਵ ਉਪਜੇ।”

✓ ਤਿਸ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਸਬਦ ਬੋਲਿਆ :

ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਮਹਲਾ ੧

ਮੈਤੀ ਤ ਮੰਦਰ ਉਸਰਹਿ, ਰਤਨੀ ਤ ਹੋਹਿ ਜੜਾਉ ।
ਕਸਤੂਰ ਕੰਗੂ ਅਗਰ ਚੰਦਨ, ਲੀਪ ਆਵੈ ਚਾਉ ।
ਮਤ ਦੇਖ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ, ਤੇਰਾ ਚਿਤ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥ ੧ ॥
ਹਰਿ ਬਿਨ ਜੀਉ ਜਲ ਬਲਿ ਜਾਇ ।

ਮੈ ਆਪਨਾ ਗੁਰ ਪੂਛ ਦੇਖਿਆ, ਅਵਰ ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਏ ਕਲਜੁਗ ! ਏਹ ਅਸਾਡੇ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਨਾਹੀ । ਏਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮਤੇ ਜੀਵ ਭੂਲ ਜਾਵੈ ਪਰਮੇਸਰ ਵਲੋਂ । ਬਿਨ ਪਰਮੇਸਰ ਚਿਤ ਆਏ ਏਹੁ ਜੀਉ ਜਲ ਬਲੋਂ ।¹ ਆਪਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਮੈਂ ਪੂਛ ਦੇਖਿਆ ਹੈ । ਅਵਰ ਥਾਉ ਮੇਰੇ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਨਾਹੀ ।”

ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਕਹਾ, “ਏ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਏਹੁ ਕਬੂਲ ਕਰੀਏ ਧਰਤੀ ਮੈ ਹੀਰੇਉ ਕਾ ਜੜਾਵ ਕੀਆ ਹੂਆ ਹੋਵੈ ਅਰ ਪਲੰਘ ਲਾਲੋ ਕੇ ਸਾਥ ਜੜੇ ਹੂਏ ਹੋਵੈ ਸੋਨ ਕੇ ਵਾਸਤੇ ਅਰ ਮੋਹਿਣੀ ਕੇ ਪਰਕਾਸ ਜੈਸਾ ਅਰੁ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤ ਕੇ ਤਮਾਸੇ ਰੰਗ ਕਰਤੀਆ ।”

ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਫੇਰ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਧਰਤੀ ਤ ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜਤੀ, ਪਲੰਘ ਲਾਲ ਜੜਾਉ ।
ਮੋਹਣੀ ਮੁਖ ਮਣੀ ਸੋਹੈ, ਕਰੈ ਰੰਗ ਪਸਾਉ² ।
ਮਤ ਦੇਖ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ, ਤੇਰਾ ਚਿਤ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥ ੨ ॥

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, “ਏ ਕਲਜੁਗ ! ਏ ਅਸਾਡੇ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਨਾਹੀ । ਏਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮਤੇ ਜੀਵ ਭੂਲ ਜਾਵੈ ਪਰਮੇਸਰ ਵਲੋਂ ।” ਤੇ ਫੇਰਿ ਕਲਜੁਗ ਬੋਲਿਆ, “ਏ ਬਾਬਾ ਜੀ ! ਏਹੁ ਕਬੂਲ ਕਰੀਐ । ਉਨਮਾ³ ਤੇ ਆਦਿ ਲੇ ਕਰਿ ਅਠਾਰਹਿ ਸਿਧੀਅਰਿ ਸਿਧੀ ਜੋ ਗੁਪਤ ਹੋਇ ਬੈਸਣਾ ਅਰ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇ ਬੈਸਣਾ । ਏਹੁ ਸਭ ਉਨ ਮੋ ਗੁਣ ਹੈ ਅਰ ਜਗਤ ਭਾਵ ਪ੍ਰੀਤ ਕਰੇ ਅਰ ਸੇਵਕ ਹੋਵੇਗਾ ।” ਤੇ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਸਿਧ ਹੋਵਾ ਸਿਧ ਲਾਈ ਰਿਧ ਆਖਾਂ ਆਉ ।
ਗੁਪਤ ਪਰਗਟ ਹੋਇ ਬੈਸਾ, ਲੋਕ ਰਾਖੈ ਭਾਉ ।
ਮਤ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ, ਤੇਰਾ ਚਿਤ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥ ੩ ॥

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, “ਏ ਕਲਜੁਗ ! ਏਹੁ ਅਸਾਡੇ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਨਾਹੀ । ਏਹ ਦੇਖ ਕੇ ਮਤ ਜੀਉ ਭੂਲ ਜਾਵੈ ਪਰਮੇਸਰ ਵਲੋਂ ।”

ਤਾ ਫੇਰ ਕਲਜੁਗ ਬੋਲਿਆ, “ਏ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਏਹੁ ਕਬੂਲ ਕਰੀਐ, ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਕੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇਤਾ ਹੋ । ਅਨੇਕ ਲਸਕਰ ਫਉਜਾ ਪਿਛੇ ਚੜਨਗੀਆਂ ।”

1. ਸੜ ਬਲ ਜਾਵੇ । 2. ਚੋਜ । 3. ਅਣਿਮਾ ਆਦਿ ਸਿੱਧੀਆਂ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਸੁਲਤਾਨ¹ ਹੋਵਾ ਮੇਲਿ ਲਸਕਰ, ਤਖਤ ਰਾਖਾ ਪਾਉ ।

ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਕਰੀ ਬੈਠਾ, ਨਾਨਕਾ ਸਭ ਵਾਉ ।

ਮਤ ਦੇਖਿ ਭੂਲਾ ਵੀਸਰੈ, ਤੇਗਾ ਚਿਤ ਨ ਆਵੈ ਨਾਉ ॥ ੪ ॥

ਤਾਂ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, “ਏ ਕਲਜੁਗ ! ਏਹੁ ਅਸਾਡੇ ਕਿਤੇ ਕੰਮ ਨਾਹੀ । ਏਹੁ ਦੇਖ ਕੇ ਮਤੇ ਜੀਵ ਭੂਲ ਜਾਵੈ ਪਰਮੇਸਰ ਵਲੋਂ ।”

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਏਹੁ ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਕਾ ਸੁਨਾ, ਕਲਜੁਗ ਭਏ ਹੈਰਾਨ ।

ਕਛੁ ਕਬੂਲ ਨਾਹਨ² ਕੀਆ, ਤਬ ਚਰਨੀ ਲਾਗਾ ਆਨ ॥ ੯ ॥

ਚੌਪਈ

ਅਤਿ ਨਿਮ੍ਰ ਭੂਤ ਬੇਨਤੀ ਮੁਖ ਕਰੇ । ਬਾਰ ਬਾਰ ਚਰਨਨ ਸਿਰ ਧਰੇ ।

“ਪਾਪੀ ਮਹਾ ਅਧਮ³ ਮੈਂ ਅਹਾ⁴ । ਕਰੋ ਉਧਾਰ—“ਸਤਿਗੁਰ ਇਹ ਕਹਾ ॥ ੧੦ ॥

“ਸਰਨ ਸਰਨ” ਤਿਹ ਛਿਨ ਪੁਕਾਰਿਉ । “ਕਰੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਬਮੋਹਿ ਉਧਾਰੋ ।

ਭਗਤ ਰੂਪ ਜਗ ਤਾਰਨ ਆਏ ।” ਬਿਨੇ ਬਚਨ ਐਸੇ ਸੁਨਾਏ ॥ ੧੧ ॥

ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਭਏ ਦਿਆਲ । ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰ ਕੀਆ ਨਿਹਾਲ ।

ਫਿਰ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ । “ਕਛੁ ਕਬੂਲ ਹੋਵੈ ਇਹ ਘਰੀ” ॥ ੧੨ ॥

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਤਾਸੋਂ ਕਹਾ । ਜਹਾ ਸੰਜੁਗਤ ਜੁੜੇ ਭਜਨ ਪ੍ਰਭੂ ਅਹਾ ।

ਮੇਰੀ ਸੰਗਤ ਸਿਖਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਵੇਸ ਨ ਕਰੋ । ਹਮਰੀ ਆਗਿਆ ਇਹ ਸਿਰ ਧਰੋ । ੧੩ ॥

ਤਾ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਆਗਿਆ ਸਿਰ ਧਰਾ । ਇਹ ਬਿਧ ਏਕ ਬਚਨ ਫਿਰ ਕਰਾ ।

“ਭਜਨ ਬਿਖੇ ਜਹਾ ਬਾਤ ਚਲਾਵੈ । ਤਹ ਪ੍ਰਵੇਸ ਹਮਰੋ ਹੋਇ ਆਵੈ” । ੧੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਇਹ ਬਿਧ ਸੋ ਬਿਨਤੀ ਕਰਾ, ਨਮਸਕਾਰ ਫੁਨ⁵ ਕੀਨ ।

ਬਿਦਾ ਭਯੋ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੇ, ਹੋਇ ਚਰਨਨ ਆਧੀਨ ॥ ੧੫ ॥

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੨੯

1. ਬਾਦਸ਼ਾਹ । 2. ਨਹੀਂ । 3. ਮਹਾ ਨੀਚ, ਬਹੁਤਾ ਨੀਚ । 4. ਹਾਂ । 5. ਪੁਨ, ਫੇਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਿਦਰ ਸਹਰ ਕੋ ਗਏ ।
ਸ਼ਾਹ ਸਰਫ ਫਕੀਰ ਬਡਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਬ ਕਾ ਥਾ ਤਿਸ ਸਿਉ
ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਗਾ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਤਗੁਰ ਘਨ ਹਰ¹ ਭਗਤ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬੂੰਦ ਬਰਖਾ ਕਰੇ ।
ਜਹਾ ਜਹਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਇ, ਤਹਾ ਤਹਾ ਆਗਮ² ਕਰੇ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਗਏ ਬਿਦਰ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ । ਸ਼ਾਹ ਸਰਫ ਕੋ ਲੇਨਾ ਭਾਲ ।
ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਸਰਫ ਮਗਨਾਨਾ । ਕਾਮਲ ਫਕੀਰ ਬਾਬਾ ਕੋ ਜਾਨਾ ॥ ੨ ॥
ਦਸਤ ਬੋਸ ਕਰ ਆਸਨ ਦੀਨਾ³ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਿ ਸੋ ਭਾਉ ਭਗਤ ਬਹੁ ਕੀਨਾ ।
“ਵਡੇ ਨਸੀਬ ਹੈਂ ਆਜ ਹਮਾਰੇ । ਘਰ ਆਏ ਮੌਲਾ⁴ ਕੇ ਪਿਆਰੇ ॥ ੩ ॥
ਸਭ ਮੁਰਾਦ ਦਿਲ ਕੀ ਭਈ ਹਾਸਲ । ਮਿਲਾ ਫਕੀਰ ਰਬ ਕਾ ਵਾਸਲ⁵ ।
ਮਿਲਾ ਫਕੀਰ ਰਬ ਅਬ ਮਿਲਾ । ਮਿਟੇ ਖੁਦੀ ਸਭ ਮਨ ਕੀ ਗਿਲਾ ॥ ੪ ॥
ਕਰਮ ਕਰੋ ਮੋਹਿ ਰਬ ਮਿਲਾਵੇ । ਦਰਦ ਵਿਛੋੜਾ ਸਗਲ ਮਿਟਾਵੇ ।”
ਸੁਨ ਬਿਨੇ ਬਾਬਾ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ । ਕਹਾ ਇਹੁ ਸ਼ਾਹ ਸਰਫ ਸੋ ਬਚਨ ॥ ੫ ॥
“ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਸਰਫ ! ਅਪਨਾ ਅਹਵਾਲ ਤੂੰ ਅਸਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨਾਉ ।” ਤਬ ਸ਼ਾਹ ਸਰਫ

ਕਾਛੀ ਅਹਵਾਲ ਅਪਨੇ ਕੀ ਸਹਬ ਸੋ ਉਚਾਰ ਕੀਆ :

ਤੂੰ ਕੀ ਜਾਨੇ ਸਰਫਾ ! ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਨੀ ?
ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਖੇਡ ਤੋਂ ਅਜਹੂੰ ਨਾ ਜਾਨੀ ।
ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਖੇਲ ਨਹੀਂ ਤੂ ਖੇਲਾ ।
ਤਨ ਕਰ ਬਾਤੀ⁶ ਦੀਪਕ ਨਹੀਂ ਮੇਲਾ ॥ ੧ ॥
ਲਕੜੀ ਜਲ ਹੋਇ ਭਈ ਆਨ ਅੰਗਾਰਾ ।
ਨਾ ਤੈ ਸਿਰ ਪਰ ਕਰਵਤ⁷ ਧਾਰਾ ॥ ੨ ॥
ਨਾ ਤੈ ਕਾਮਣ⁸ ਕੰਠ ਲਗਾਈ ।
ਨਾ ਤੈ ਅੰਗ ਬਿਭੂਤ ਰਮਾਈ ॥ ੩ ॥
ਸੁਨ ਸਰਫਾ ! ਤੈਂ ਜੀਵਨ ਖੋਇਆ ।
ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਇ ਤੈ ਕਬੀ ਨ ਰੋਇਆ ॥ ੪ ॥

1. ਬੱਦਲ, ਮੇਘਲਾ । 2. ਆਗਮਨ, ਆਉਣਾ । 3. ਮਗਨ ਹੋਇਆ । 4. ਪਰਮੇਸਰ । 5. ਵਸਲ
(ਮਿਲਾਪ) ਵਾਲਾ । 6. ਬੱਤੀ । 7. ਕਰਵਤ, ਆਰਾ । 8. ਇਸਤੀ ।

ਚੌਪਈ

ਦਰਦਮੰਦ ਬਡਾ ਦਰਵੇਸ਼¹ । ਹਿਰਸ² ਖੁਦੀ ਕੀ ਨਾਹੀ ਲੇਸੁ ।
ਜਬ ਮਿਹਰਬਾਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇਖਾ । ਬਡਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਰ ਬਿਰਹ ਬਸੇਖਾ ॥ ੫ ॥

ਮਕਰਾ ਛੰਤ

ਤਬ ਸਰਫ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਗਾ । ਭਇਆ ਸੰਤ ਮਿਲ ਸੁਭਾਗੀ³ ।
ਭਈ ਨੈਨ ਨੀਰ ਬਰਖਾ, ਹੀਏ ਆਹਿ ਸੋ ਪੁਕਾਰਾ ॥
ਜੋ ਰਬ ਸੋ ਮਿਲਾਵੈ । ਮੁਰਸਦ ਵਹੀ ਕਹਾਵੈ ।
ਤਨ ਮਨ ਫਿਦਾਇ⁴ ਤਾ ਕੇ ਵਹ ਰਬ ਕਾ ਪਿਆਰਾ ॥ ੨ ॥
ਮੈ ਤੋ ਭਇਆ ਦਿਵਾਨਾ । ਨਹੀਂ ਭੇਦ ਰਬ ਜਾਨਾ ।
ਜੋ ਭੇਦ ਕੋ ਬਤਾਵੈ, ਮਨ ਤਨ ਤਿਸੀ ਪੈ ਵਾਰਾ ॥ ੩ ॥
ਚਲੀ ਬਿਰਹ ਪਵਨ ਆਂਧੀ । ਰੋਕੀ ਨ ਜਾਇ ਬਾਂਧੀ ।
ਹੋਇ ਇਸਕ ਸੋ ਵਿਆਕਲ, ਅਹਿਵਾਲ ਖੁਦ ਪੁਕਾਰਾ ॥ ੪ ॥

ਤਬ ਸੇਖ ਸਰਫ ਨੇ ਦੂਜੀ ਕਾਫੀ ਕਹੀ :

ਨਿਤ ਪੁਛਾ ਪੰਡਤ ਜੋਤਸੀ⁵ ।
ਕਦਿ ਪੀਆ ਮਿਲਾਵਾ ਹੋਇਸੀ ।
ਮਿਲ ਦਰਦ ਵਿਛੋੜਾ ਖੋਇਸੀ ॥ ੧ ॥
ਤਬ ਰਹਿਆ ਮਾਏ ! ਜੀਉ ਬਲੇ ।
ਮੈਂ ਕੰਤ ਨ ਦੇਖਿਆ ਨੈਨ ਭਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।
ਨਿਤ ਕਾਗ ਉਡਾਵਾ, ਬਨ ਰਹਾ ।
ਨਿਸ⁶ ਤਾਰੇ ਗਿਨਤੀ ਦਾ ਸਵਾਂ ।
ਜਿਉ ਲਵੈ⁷ ਬਬੀ(ਹਾ) ਤਿਉ ਲਵਾ ॥ ੨ ॥
ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਲਨ ਅੰਗੀਠੀਆਂ ।
ਨਿਤ ਜਲਦੀਆਂ ਕਿਨੈ ਨ ਡੀਠੀਆਂ ।
ਮੈਂ ਦਰਦ ਵਿਛੋੜੇ ਲੂਠੀਆਂ ॥ ੩ ॥

ਏਹ ਕਾਫੀ ਸੁਨ ਕਰ ਬਾਬਾ ਬਚਨ ਕੀਆ :

ਸਾਹ ਸਰਫ ! ਨ ਥੀਉ⁸ ਉਤਾਵਲਾ ।
ਇਕ ਚੋਟ ਨ ਥੀਂਦੇ⁹ ਚਾਵਲਾ ।
ਕਿਤੇ ਢੰਗ ਮਿਲੇ ਬਾਬੂ ਰਾਵਲਾ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨਾ ਬਚਨ ਜਬ ਸਰਫ ਜੀ, ਮਨ ਮੋ ਹੋਇ ਖੁਸਾਲ ।
“ਜਿਤ ਬਿਧ ਰਬ ਤੁਮ ਕੋ ਮਿਲੇ, ਕਰ ਕਰਮ ਕਹੋ ਅਹਵਾਲ” ॥ ੫ ॥

1. ਫਕੀਰ । 2. ਹਵਸ, ਤਿਸਨਾ । 3. ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ । 4. ਭੁਰਬਾਨ । 5. ਜੋਤਿਸੀ । 6. ਰਾਤ ।
7. ਬੋਲੇ । 8. ਹੋ । 9. ਹੰਦੇ ।

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਾਫੀ ਕਹੀ :

ਦਰਮਾਂਦੀ¹ ਦੁਆਰੇ ਆਈਆਂ ।
 ਨਿਜ ਮਹਲੀ ਖਸਮ ਬੁਲਾਈਆਂ ।
 ਸਹੁ ਭਾਣੀ ਤਾਂ ਗਲ ਲਾਈਆਂ ॥ ੧ ॥
 ਸਹੁ ਮਿਲਿਆਂ ਮਾਏ ! ਕਰਮ ਕਰੇ ।
 ਭਈ ਸਾਤ ਹੀਏ ਦੋਊ ਨੈਨ ਠਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।
 ਮੇਰਾ ਗੁਣ ਅਵਗੁਣ ਨ ਬੀਚਾਰਿਆ ।
 ਨਹੀਂ ਰੂਪ ਸਿੰਗਾਰ ਨਿਹਾਰਿਆ ।
 ਘਟ ਆਇ ਵੁਠੇ² ਸਹੁ ਪਿਆਰਿਆ ॥ ੨ ॥
 ਦੇਖ ਚਕਵੀ ਸੂਰ ਅਨੰਦ ਘਣਾ ।
 ਜਿਉ ਚਾਤ੍ਰਕ ਬੂੰਦ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸ³ ਮਨਾ ।
 ਸਹੁ ਭਾਣੀ ਤਾਂ ਕੇਹੀ ਕੀਮ⁴ ਗਣਾ⁵ ॥ ੩ ॥
 ਦੇਖ ਦਰਸ⁶ ਨਾਨਕ ਹੈਰਾਨਿਆ ।
 ਅਕਥੁ ਨ ਜਾਇ ਵਖਾਨਿਆ ।
 ਗੁੜ ਚਾਖ⁷ ਗੁੰਗਾ ਮੁਸਕਾਨਿਆ⁸ ॥ ੪ ॥

ਚੋਪਈ

ਜਬ ਇਹ ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਾ । ਤਬ ਸਾਹ ਸਰਫ ਕਦਮਾ ਉਪਰ ਗਿੜ ਪੜਾ ।
 ਅਰੁ ਵੈਰਾਗ ਸੁ ਕਰਨੇ ਲਾਗਾ । ਸਾਹ ਸਰਫ ਤਬ ਭਇਆ ਸਭਾਗਾ ॥ ੫ ॥
 ਅਰੁ ਕਹਾ, “ਏ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੈਨੇ ਸਾਈਂ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਸਾਈਂ ਸਿਉ ਵਾਸਲ⁹ ਹੋਏ
 ਹੋ । ਅਸਾਂ ਪਰ ਭੀ ਮਿਹਰ ਕਰੋ । ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਸਿਉ ਸਾਈਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ।” ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ
 ਸਲੋਕ ਕਹਿਆ ਸਾਈਂ ਕੇ ਪਾਵਨੇ ਦਾ :

ਸਲੋਕ

ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ¹⁰ ਸਾਦਕਾ¹¹ ਸਬਰ ਤੋਸਾ ਮਲਾਇਕਾ¹² ।
 ਦੀਦਾਰ ਪੂਰੇ ਪਾਇਸਾ, ਥਾਉ ਨਾਹੀ ਖਾਇਕਾ¹³ ॥ ੧ ॥
 ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । “ਹੇ ਸਾਹ ਸਰਫ ! ਜਿਨ ਕਉ ਸਾਈਂ ਨੇ ਸਿਦਕ ਸਬੂਰੀ ਦਈ ਹੈ ਸੇਈ
 ਸਾਦਕ⁹ ਹੈ । ਅਰੁ ਜਿਨ ਕੋ ਸਬਰ ਤੋਸਾ ਹੈ ਸੇਈ ਮਲਾਇਕ¹⁵ ਹੈ । ਤਿਨ ਕੋ ਸਾਈਂ ਦਾ ਦੀਦਾਰ
 ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਖਾਕੀ ਜੋ ਖਾਕ ਲਗਾਇ ਕੇ ਹਠਿ ਰਹਤੇ ਹੈਂ ਤਿਨ ਕਉ ਸਾਈਂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਥਾਵ
 ਨਾਹੀ ਮਿਲਦਾ । ਸਾਈਂ ਕੇ ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਨਾ ਮਹਿਰੂਮ¹⁶ ਰਹਤੇ ਹੈਂ ।
 ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਾਹ ਸਰਫ ਪੁਛਨਾ ਕੀਆ ਜੋ “ਸਾਈਂ ਦੀ ਸਿਫਤ ਮੈਨੂੰ ਸੁਨਾਈਏ ।” ਤਬ
 ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਫੇਰ ਸਲੋਕ ਬੋਲਿਆ :

1. ਕਮਜ਼ੋਰ, ਗੁਨਾਹੀ । 2. ਵਰਸੇ । 3. ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਵੇ । 4. ਕੀਮਤ । 5. ਗਿਣਾ । 6. ਦਰਸ਼ਨ ।
 7. ਖਾਕੇ । 8. ਹੱਸਿਆ । 9. ਵਸਲ, ਅਰਥਾਤ-ਮਿਲਾਪ ਵਾਲੇ । 10. ਸਬਰ । 11. ਸਿਦਕਵਾਨ । 12.
 ਮਲਿਕ ਦੀ ਜਮਾ, ਅਰਥਾਤ-ਫਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ । 13. ਖਾਕ ਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ । 14. ਸਿਦਕ ਵਾਲੇ । 15.
 ਮਲਿਕ, ਫਰਿਸ਼ਤੇ । 16. ਖਾਲੀ ।

ਕੁਦਰਤ ਕਰ ਕੇ ਵਸਿਆ ਸੋਇ । ਵਖਤ ਵਿਚਾਰੇ ਸੋ ਬੰਦਾ ਹੋਇ ।

ਕੁਦਰਤਿ ਹੈ ਕੀਮਤਿ ਨਹੀਂ ਪਾਇ । ਜਾਂ ਕੀਮਤਿ ਪਾਇ ਤਾਂ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ।

ਸਰਾ ਸਰੀਅਤ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰ । ਬਿਨੁ ਬੂਝੇ ਕੈਸੇ ਪਾਵੈ ਪਾਰ ।

ਸਿਦਕ ਕਰ ਸਿਜਦਾ¹ ਮਨ ਕਰ ਮਖਸੂਦ² । ਜਿਹ ਧਿਰ ਦੇਖਾ ਤਿਹ ਧਿਰ ਮਤ੍ਰੇਜੂਦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਸਾਹ ਸਰਫ ਸਾਈ ! ਕੁਦਰਤ ਕਰ ਸਿਆਪਦਾ ਹੈ, ਕੁਦਰਤ ਕਰ ਕੇ ਪਸਰ ਰਹਿਆ ਹੈ । ਪਾਕ ਬੰਦਾ ਸੋਈ ਹੈ ਜੋ ਵਖਤ ਕਉ ਜਾਣੈ, ਹਰਿ ਵਖਤ ਸਾਈਂ ਦੀ ਯਾਦਗੀ ਰਖੇ ਕੁਦਰਤ ਦੇਖਨੇ ਮੈ ਆਵਤੀ ਹੈ । ਸਾਈਂ ਦੀ ਕੀਮਤਿ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਸਕਦਾ । ਕੀਮਤਿ ਤਾਂ ਪਾਏ ਜਾਂ ਦੇਖਨੇ ਮੈ ਸਾਈਂ ਆਵੈ ਅਰੁ ਜਿਨਾ ਸਾਈਂ ਦੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰ ਕੇ ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ ਹੈ ਸੋ ਸਾਈਂ ਸੋ ਵਾਸਲ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈ । ਤਿਨ ਕਾ ਆਵਨਾ ਜਾਨਾ ਮਿਟ ਗਇਆ ਹੈ ਅਰੁ ਸਰਾ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਤਰਹਿ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਬਿਚਾਰ ਬਿਚਾਰ ਕਰ । ਬਿਨ ਬੂਝੇ ਕੈਸੇ ਸਾਈਂ ਦਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਪਾਇਆ ਜਾਇ । ਏ ਸਾਹ ਸਰਫ ! ਹਰਿ ਵਖਤ ਸਿਦਕ ਕਰ ਸਾਈ ਨਾਲ, ਇਹੀ ਸਿਜਦਾ ਹੈ । ਮਨ ਕੋ ਮਖਸੂਦ ਕਰ ਆਪਨੇ ਆਪ ਕਉ ਜਬ ਤੂੰ ਪਾਵੈਗਾ । ਤਬ ਜਿਧਰ ਦੇਖੈਗਾ ਤਿਧਰ ਤੈਨੂੰ ਸਾਈਂ ਨਦਰੀ ਆਵੈਗਾ ।”

ਜਬ ਇਹ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਹਾ ਤਾਂ ਸਾਹ ਸਰਫ ਬਹੁਤ ਖੁਸ ਹੋਇਆ ਅਰੁ ਕਹਨੇ ਲਾਗਾ, “ਹੇ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਸਿਉਂ ਅਸਾਂ ਕੋ ਸਾਈ ਦੇ ਰਾਹ ਦੀ ਕਛ ਖਬਰ ਹੋਈ ਹੈ ।” ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, “ਏ ਸਾਹ ਸਰਫ ! ਜਿਨ ਕਉ ਸਾਈਂ ਦਾ ਸਉਕ ਹੈ ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ ਤਿਨ ਕਉ ਸਾਈਂ ਦੇ ਮਿਲਨੇ ਵਿਚ ਕਛ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ।”

ਚੋਪਈ

ਜਬ ਇਹ ਬਚਨ ਸਰਫ ਜੀ ਸੁਨਾ । ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਮੁਖ ਸੋ ਕਰ ਭਨਾ ।

ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਰੀ । ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਾਨਿ ਦਇਆ ਚਿਤ ਧਰੀ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਅੰਤਰ³ ਪ੍ਰਕਾਸ ਤਾਕੋ ਭਇਆ, ਪ੍ਰੇਮ ਮਗਨ ਲਿਵ ਲਾਇ ।

ਭਇਆ ਹਾਸਲ⁴ ਵਾਸਲ⁵ ਰੱਬ ਦਾ, ਮਗਨ ਭਇਆ ਗੁਨ ਗਾਇ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖਿ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੩੦

**ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ ਸੇ ਕਟਲੀ ਬਨ ਮੋ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਗਾ,
ਸੇ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ।**

ਸਾਹ ਸਰਫ ਸੋ ਵਿਦਾ ਹੋ, ਮਰਦਾਨਾ ਲੈ ਸੰਗ ।

ਕਦਲੀ ਬਨ ਕੋ ਮਗ ਲੀਆ, ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ ਅਭੰਗ⁶ । ੧ ॥

1. ਨਮਸਕਾਰ, ਪ੍ਰਣਾਮ । 2. ਆਦਰਸ਼ । 3. ਅੰਦਰ । 4. ਪ੍ਰਾਪਤ । 5. ਵਸਲ (ਮਿਲਾਪ) । 6. ਬੇਰੋਕ-ਟੋਕ ।

ਅੜਿਲ

ਪਹੁੰਚੇ ਤਹਾ ਦਿਆਲ ਭਰਥਰ ਜਹਾ ਤਪੁ ਕਰੇ ।
 ਕੀਏ ਆਸਨ ਲਗੀ ਸਮਾਧ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਉਰ¹ ਧਰੇ ।
 ਖੁਲੇ ਨੈਨ ਤਬ ਦੇਖਾ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ਕੋ ।
 ਦੇਖਤ ਭਇਆ ਅਨੰਦ ਨਿਰਧਨ ਜਿਮ ਮਾਲ ਕੋ ॥ ੨ ॥
 ਦੇਖਾ ਬਾਲਾ ਰੂਪ ਮਰਦਾਨਾ ਸੰਗ ਹੈ ।
 ਮਸਤਕ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਗਤ ਕੋ ਰੰਗ ਹੈ ।
 ਬੂਝੀ ਕਿਛੁ ਨ ਜਾਇ ਬਰਨ ਆਸਰਮ ਦਿਆਲਕਾ ।
 ਅਤ ਪ੍ਰੀਤ ਵੰਡ ਹੋਇ ਪੂਛਾ ਜਿਮ ਗਾਹਕ ਮਾਲਕਾ ॥ ੩ ॥
 “ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਖਿੰਥਾ ਨਾਹ ਜੋਗ ਕੋ ਰੂਪ ਹੋ ।
 ਭਾਸਤ ਗਿਆਨ ਕੇ ਭਾਨ ਜਗਤ ਕੇ ਭੂਪ ਹੋ ।
 ਬਰਨ ਆਸ੍ਰਮ ਤੁਮ ਕਵਨ ਭੇਖ ਕਾਕੋ ਧਰੋ ?
 ਕਵਨ ਦੇਸ ਕੋ ਠਉਰ ਜਹਾਂ ਆਸਨ ਕਰੋ ? ੪ ॥
 ਨਹੀਂ ਸਿੰਝੀ ਨਾਦ ਬਜਾਵੋ ਕਿਆ ਕਰ ਮਾਨੀਐ ?
 ਨਹੀਂ ਝੋਲੀ ਡੰਡ ਕਮੰਡਲ ਪਤ੍ਰ ਕਿਆ ਠਾਨੀਐ ।
 ਰਹੋ ਕਵਨ ਲਿਵ ਸਦਾ ਕਵਨ ਕੋ ਖੋਜਤੇ ?
 ਪ੍ਰਭ ! ਕਹੋ ਸਕਲ ਬਿਰਤੰਤ ਮਗਨ ਮਨ ਮੌਜ ਤੇ” ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨ ਯਹ ਬਚਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ, ਬਿਗਸੇ ਕਰ ਪ੍ਰਭ ਭਾਇ ।
 ਮਰਦਾਨੇ ਆਗਿਆ ਕਰੀ, “ਲੇਹੁ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇ ॥ ੬ ॥

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ

ਅਨ ਭੈ ਸਬਦ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ¹ ਸੋ ਕਹਿਓ ।
 ਸੁਧਾਰ ਧੁਨ ਰਬਾਬ ਕੀ, ਉਚਾਰ ਨਾਦ ਕੋ ਭਇਓ ।
 ਉਦਾਰ ਭਾਗ ਭਰਥਰੀ, ਉਚਾਰ ਸਬਦ ਕੋ ਸੁਨਾ ।
 ਬਿਚਾਰ ਹੀਏ ਧਾਰ ਕੇ, ਸੁਧਾਰ ਚਿੱਤ ਮੋ ਗੁਨਾ” ॥ ੭ ॥
 ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮ: ੧
 ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਮਨੈ ਮਹਿ ਮੁੰਦ੍ਰਾ, ਖਿੰਥਾ ਖਿਮਾ ਹੰਢਾਵਉ ।
 ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੇ ਭਲਾ ਕਰ ਮਾਨੋ, ਸਹਜ ਜੋਗ ਨਿਧ ਪਾਵਉ ॥ ੧ ॥
 ਬਾਬਾ, ਜਗਤਾ ਜੀਉ ਜੁਗਹ ਜੁਗ ਜੋਗੀ ਪਰਮਤਤ ਮਹਿ ਜੋਗੀ ।
 ਅੰਬੂਤ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਪਾਇਆ, ਗਿਆਨ ਕਾਇਆ ਰਸ ਭੋਗੀ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।
 ਸਿਵ ਨਗਰੀ ਮੋ ਆਸਨ ਬੈਸੋ ਕਲਪ ਤਿਆਗੀ ਬਾਦੰ ।

1. ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ । 2. ਮੁਖ (ਮੂੰਹ) ਅਰਬਿੰਦ (ਕਮਲ ਰੂਪ) ।

ਸਿੰਛੀ ਸਬਦ ਸਦਾ ਧੁਨਿ ਸੋਹੈ । ਅਹਿਨਿਸ ਪੂਰੇ ਨਾਥੰ ॥ ੨ ॥
 ਪਤ੍ਰ ਵੀਚਾਰੁ ਗਿਆਨੁਮਤ ਡੰਡਾ, ਵਰਤਮਾਨ ਬਿਭੂਤੰ ।
 ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਰਹਿਰਾਸ ਹਮਾਰੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਪੰਥ ਅਤੀਤੰ ॥ ੩ ॥
 ਸਗਲੀ ਜੋਤ ਤੁਮਾਰੀ ਸੰਮਿਆ, ਨਾਨਾ ਵਰਨ ਅਨੇਕੰ ।
 ਕਹੇ ਨਾਨਕ ਸੁਣ ਭਰਥਰ ਜੋਗੀ ! ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਲਿਵ ਏਕੰ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ ।

ਨਿਰਾਜ ਛੰਦ

ਸੁਨੰਤ ਸਬਦ ਭਰਥਰੀ, ਬਿਚਾਰ ਹੀਅ¹ ਮੋ ਕਰਾ ।
 ਉਦਾਰ ਭਾਗ ਜਾਨ ਕਰ, ਪਦਾਰ ਬਿੰਦ² ਪਰ ਗਿਰਾ ।
 ਮੁਝੇ ਕਹਾ ਮੁਨੀਸ³ ਈਸ,⁴ ਸੰਤ ਤੋਹ ਕੋ ਮਿਲੇ ।
 ਗਿਆਨ ਦਾਨ ਦੇਇ ਤੋਹ ਸਹਜ ਭਾਇ ਬਿਚਰੇ ॥ ੯ ॥

ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ ਦੀ ਦਸਾ ਦੇਖਿ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਰ ਸਬਦ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ ਭਰਥਰੀ
 ਕੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਾ ਉਤ੍ਰ ਕਹਾ “ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ ਜੀ ! ਗੁਰ ਦਾ ਸਬਦ ਮਨ ਰੂਪੀ ਕਾਨ ਮੋ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਅਰੁ
 ਖਿਮਾ ਰੂਪੀ ਖਿੰਬਾ ਹਮਾਰੀ ਹੈ । ਜੋ ਰਜਾਇ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਹੈ ਉਸੀ ਮੋ ਰਾਜੀ ਰਹਨ ਹਮ ਐਸਾ
 ਜੋਗ ਨਿਧ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਐਸਾ ਜੋ ਜੁਗਤਾ ਜੀਉ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾ ਪਰਮ ਤਤ⁵ ਮੋ ਜੋਗ ਲਗਾ ਹੈ ।
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਪਾਇ ਕੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਰਸ ਕਾਇਆ ਸੰਜੁਗਤ ਭੋਗ ਹਮ ਕੋ ਹੈ ਸਿਵ
 ਨਗਰੀ ਮੋ ਆਸਨ ਬੈਸਨ ਜੋ ਕਲਪਨਾ ਬਾਦ ਸੋ ਰਹਤ ਅਸਥਾਨ ਹਮਾਰਾ ਹੈ । ਸਿੰਛੀ ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ
 ਸਦਾ ਏਕ ਧੁਨ ਸੁੰਦਰ ਰਾਤ ਦਿਨ ਪੂਰਨ ਸਦ ਹੀ ਨਾ ਰਹੈ ਮਧੁਰ⁶ । ਹੇ ਭਰਥਰੀ ਜੀ ! ਵੀਚਾਰ
 ਰੂਪੀ ਪਤ੍ਰ ਅਰ ਗਿਆਨ ਮਤ ਡੰਡਾ ਹਮਾਰੇ ਹਾਥ ਹੈ ਅਰੁ ਜੋ ਕੁਛ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈ ਵਹੀ ਬਿਭੂਤ⁷
 ਹਮਾਰੀ ਹੈ । ਹਰ ਕੀਰਤ ਰਹਰਾਸ ਹਮਾਰੇ ਰਹਰਾਸ ਕਹੀਐ ਗੁਰ ਮਾਰਗ ਹਮਾਰਾ ਪੰਥ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਤੀਤ
 ਹੈ । ਹੇ ਭਰਥਰੀ ਜੀ ! ਜੋਤ ਪੂਰਨ ਨਾਨਾ ਬਰਨ ਅਨੇਕ ਹੈ ਜੋ ਹਮਾਰੇ ਸਭ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਭਰਥਰੀ
 ਨਾਥ ਜੀ ! ਏਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਲਿਵ ਮੋ ਸਦਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਰਹਤੇ ਹੈ ।”

ਇਹੁ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕੋ ਸੁਨ ਕੇ ਭਰਥਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਰੁ ਉਠ
 ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਆ ਅਰ ਕਹਨੇ ਲਾਗਾ, “ਏ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ! ਮੈਂ ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਅਸਥਾਨ
 ਬਿਖੇ ਤਪ ਕਰਤਾ ਥਾ ਜੋ ਤੁਮ ਭਗਤ ਕਾ ਅਉਤਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਈਹਾ ਆਵੋਗੇ । ਅਰੁ ਮੁਝ ਕੋ
 ਤਤ ਗਿਆਨ ਕਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰ ਕੇ ਮੇਰਾ ਸੰਦੇਹਿ ਦੂਰ ਕਰੋ ।” ਤਿਸ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ
 ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮ: ੧ ਅਸਟਪਟੀ ਬੋਲੀ :

1. ਹਿਰਦਾ । 2. ਪਦ । (ਪੈਰ) ਅਰਬਿੰਦ (ਕਮਲ) । 3. ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਈਸ਼ਵਰ । 4. ਸ਼੍ਰਾਮੀ, ਮਾਲਿਕ ।
 5. ਆਤਮ ਤਤ । 6. ਮਿੱਠਾ । 7. ਵਿਭੂਤਿ, ਸ਼੍ਰਾਹ ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਮਲਣ ਵਾਲੀ ।

ਉਤਰ ਅਵਘਟ¹ ਸਰਵਰ² ਨਾਵੈ । ਬਕੇ ਨ ਬੋਲੇ ਹਰਿਗੁਨ ਗਾਵੈ ।

ਜਲ ਆਕਾਸੀ ਸੁੰਨ ਸਮਾਵੈ । ਰਸੁ ਸਤ ਝੋਲ ਮਹਾ ਰਸੁ ਪਾਵੈ ॥ ੧ ॥

ਐਸਾ ਗਿਆਨੁ ਸੁਨੋ ਅਬ ਮੋਰੇ । ਭਰਪੁਰ ਧਾਰ ਰਹਿਆ ਸਭ ਠਉਰੇ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । “ਹੇ ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ ਜੀ ! ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਦਿਵ ਜੋਗ ਕਹਿਤਾ ਹੋ ਜਿਸ ਸਿਉ ਤਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ । ਹੇ ਭਰਥਰਿ ਨਾਥ ! ਉਤਰ ਦਿਸਾ ਸਿਉ ਜੋਗੀ ਅਵਘਟ ਸਰੋਵਰ ਮੋ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੋਵਹਿ । ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ ਯਹ । ਜੋ ਮਨ ਪ੍ਰਾਨੋ ਸੋ ਸਕੁਕਤ³ ਹੋਇ ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕੇ ਰਸ ਲੇਤਾ ਹੈ । ਤਿਸ ਮਨ ਕੋ ਇਤਾ ਦੁਆਰੇ ਅੰਤਰਗਤ ਹੋਇ ਕਰ ਮਨ ਅਵਰ⁴ ਪਵਨ ਕੋ ਮਿਸ੍ਰਤ ਕਰੇ⁵ । ਤਬ ਭਜਨ ਕੀ ਸਕਤ ਸੋ ਦਸਵੇ ਦੁਆਰ ਕੋ ਚਲੇ । ਤਬ ਬਕਨੇ ਅਰੁ ਬੋਲਨੇ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੇ । ਬਚਨਾ ਕਹੀਐ ਮਨ ਕਾ ਸੰਕਲਪ, ਬੋਲਨਾ ਕਹੀਐ ਜਿਹਵਾ⁶ ਦਾ ਵਾਕ । ਏਹ ਦੋਨਉ ਕੰਮੁ ਤਿਆਗੈ ਤਬ ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਹੂਆ ! ਤਬ ਅਕਾਸੀ ਸਰਮੋ⁷ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ । ਜਹਾ ਸੁੰਨ ਰੂਪੀ ਜਲ ਹੈ ਤਿਸ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਵੈ । ਤਿਸ ਸੁੰਨ ਰੂਪ ਜਲ ਮੋ ਸਤ ਸਰੂਪ ਜੋ ਰਸ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਤਤ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਮਥੇ⁸ ਤਬ ਮਹਾਰਾਸ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਅਰਥ ਯਹ । ਜੋ ਆਤਮ ਪਦ ਸਿਉ ਪਰਮਾਤਮ ਪਦ (ਮਹਿ) ਲੀਨ ਭਇਆ, ਇਸ ਕੋ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਹੇ ਭਰਥਰ ਨਾਥ ! ਐਸੇ ਮੋਰੇ ਅੰਤਰ ਗਿਆਨ ਪਰਕਾਸ ਹੈ ਅਰ ਸਰਬ ਠਉਰ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਅਰ ਸਰਬ ਧਾਰ ਰਹਿਆ ਹੈ, ਵਹੀ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ।

ਫੇਰ ਪਉੜੀ ਦੂਸਰੀ ਕਹੀ

ਸਚ ਬਰਤ ਨੇਮ ਕਾਲ ਸੰਤਾਵੈ ।

ਸਤਗੁਰ ਸਬਦ ਕਰੋਧ ਜਲਾਵੈ ।

ਗਗਨ⁹ ਨਿਵਾਸ ਸਮਾਧ ਲਗਾਵੈ ।

ਪਾਰਸ ਪਰਸ¹⁰ ਪਰਮਪਦ¹¹ ਪਾਵੈ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । “ਹੇ ਭਰਥਰੀ ! ਸਚ ਪਦ ਕੋ ਦਿੜ ਕਰਨਾ, ਏਹੁ ਬਰਤ ਨੇਮ ਹੈ ਅਰ ਮਿਰਤਕ¹² ਕਾ ਭੈ ਨਿਵਰਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿਉ ਰਹਨਿ ਹੋਇ ਕਰ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਰੂਪੀ ਪਿਸਾਚ¹³ ਕੋ ਨਿਵਾਰਨ ਕਰੇ । ਸਦਾ ਤਿਸ ਕੀ ਸਮਾਧ ਗਗਨ ਅਸਥਾਨ¹⁴ ਮੋ ਦਿੜ ਹੋਇ ! ਤਬ ਪਾਰਸ ਮਿਲੇ ਪਾਰਸ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ ।

ਅਰਥ ਯਹ । ਜੋ ਪਰਮਾਤਮ ਪਦ ਵਿਖੇ ਆਤਮ ਪਦ ਲੀਨ ਭਇਆ, ਏਹੀ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਪਦ ਹੈ ।” ਤਾ ਫੇਰ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਸਚ ਮਨ ਕਾਰਨ ਤਤ ਬਿਲੋਵੈ ।

ਸੁਭਰ ਸਰਵਰ ਮੈਲ ਨ ਧੋਵੈ ।

ਜੈ¹⁵ ਸਿਉ¹⁶ ਰਾਤਾ ਤੈ ਸੋ ਹੋਵੈ ।

ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਕਰੇ ਸੁ ਹੋਵੈ । ੩ ॥

1. ਵਿਖਮ ਘਾਟੀ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਥਾਂ । 2. ਸਰੋਵਰ । 3. ਸਹਿਤ । 4. ਔਰ, ਅਤੇ । 5. ਮਿਸ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ, ਮਿਲਾਉਣਾ । 6. ਜੀਤ । 7. ਸਰੋਵਰ । 8. ਹਿੜਕੇ । 9. ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ । 10. ਸਪਰਸ਼ ਕਰ ਕੇ । 11. ਪਰਮ ਪਦਵੀ, ਮੁਕਤੀ ਪਦ । 12. ਮੌਤ । 13. ਰਾਖਸ, ਫੂਤ । 14. ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ । 15. ਜਿਸ । 16. ਸੰਗ, ਨਾਲ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । “ਏ ਭਰਥਰ ਨਾਥ ! ਸਚ ਪਦ ਕੋ ਮਨ ਮੋ ਦਿੜ ਕਰਨਾ । ਏਹੁ ਕਾਰਨ ਤਤ ਬਿਲੋਵਨੇ ਕਾ ਹੈ । ਤਬ ਐਸੇ ਸਚ ਦਿੜ ਕਰ ਮਨ ਕੋ ਸੁਭਰ ਸਰੋਵਰ ਮੋ ਲੀਨ ਕਰੇ । ਜੋ ਆਪਨੇ ਆਪ ਪੂਰਨ ਹੈ ਅਰੁ ਦੁਵੈਤ¹ ਮਲੀਨਤਾ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੈ ਤਿਸ ਮੋ ਮਨ ਕੋ ਧੋਵੈ । ਜਿਸ ਕਾ ਮਨ ਸਤ ਵਿਖੈ ਦਿੜ ਭਇਆ ਹੈ ਸੋ ਸਤ ਰੂਪ ਭਇਆ ਵਹੁ ਮਨ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਿਖੈ ਲੀਨ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਆਗੇ ਜੈਸੀ ਕਿਸੇ ਕੀ ਲਗਨ ਹੈ ਤੈਸੇ ਹੀ ਕਿਸੀ ਕਉ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਤਬ ਇਹੁ ਆਪ ਹੀ ਕਰਤਾ ਭਇਆ । ਇਸ ਪਦ ਕੋ ਚੀਨਾ² ਸੋਈ ਰੂਪ ਹੋਆ, ਇਹੁ ਮੇਰਾ ਨਿਰੰਤਰੀ³ ਗਿਆਨ ਹੈ ।”

ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਗੁਰ ਹਿਵ⁴ ਸੀਤਲ ਅਗਨ ਬੁਝਾਵੈ ।

ਸੇਵਾ ਸੁਰਤ ਬਿਭੂਤ ਚੜਾਵੈ ।

ਦਰਸਨ ਆਪ ਸਹਜ ਘਰ⁵ ਆਵੈ ।

ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਨਾਦ ਬਜਾਵੈ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । “ਹੇ ਭਰਥਰੀ ! ਸੁਭਰ ਜੁ ਹੈ ਹਿਵ ਸੀਤਲ ਹੈ । ਇਛਾ ਰੂਪੀ ਅਗਨ ਕੋ ਨਿਵਰਤ ਕਰਨ ਹਾਰੇ ਹੈਂ । ਤਿਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮੋ ਸੁਰਤ ਦਿੜ ਕਰਨੀ, ਏਹੀ ਬਿਭੂਤ ਚੜਾਵਨੀ ਹੈ । ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਤ ਪਰਜ ਯਹ । ਜੋ ਸਰਬਦਾ⁶ ਸੁਰਤ ਕੋ ਸਬਦ ਮੋ ਦਿੜ ਕਰਨੀ । ਤਿਸੀ ਕੋ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਹੈ । ਅਰ ਦਰਸਨ ਲੈਣਾ⁷ ਏਹੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਕੋ ਪਾਇ ਸਹਜਿ ਪਦ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਇਆ । ਤਬ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਅਨਾਹਦ ਅਖੰਡ ਧੁਨ ਐਸਾ ਨਾਦ ਬਜਾਵੈ । ਇਹੀ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ।

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਵੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਅੰਤਰਿ ਗਿਆਨ ਮਹਾ ਰਸ⁸ ਸਾਰ⁹ ।

ਤੀਰਥ ਮਜਨ¹⁰ ਗੁਰ ਵੀਚਾਰ ।

ਅੰਤਰ ਪੂਜਾ ਥਾਨ ਮੁਰਾਰ¹¹ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਮਿਲਾਵਣ ਹਾਰ ।*

ਤਿਸ ਕਾ ਪਦਮਾਰਥ । “ਹੇ ਭਰਥਰੀ ! ਅੰਤਰ ਗਿਆਨ ਕਹੀਐ । ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੋ ਪਾਵਨਾ ਏਹੀ ਮਹਾਰਸੁ ਸਾਰ ਹੈ । ਅਰੁ ਤੀਰਥ ਮਜਨ ਮੇਰੇ ਮਤ ਬਿਖੇ ਏਹੀ ਹੈ ਜੇ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨੋ(ਕਾ) ਸਰਬਦਾ ਬਿਚਾਰ ਕਰਨਾ । ਅਰ ਅੰਤਰ ਹੀ ਪੂਜਾ ਹੈ ਅਰ ਅੰਤਰ ਹੀ ਅਸਥਾਨ ਮੁਰਾਰ ਕਾ ਹੈ । ਅਰਥ ਯਹ । ਜੋ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੋ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰ ਪਾਵਨਾ ਅਰੁ ਤਿਸੀ ਮੋ ਸਦਾ ਮਗਨ ਰਹਿਨਾ, ਇਹੀ ਅੰਤਰ ਕੀ ਪੂਜਾ ਹੈ । ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜੋਤ ਮੋ ਜੋਤ ਮਿਲਾਪ ਭਇਆ, ਏਹੀ ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ।”

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਛਿਵੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਰਸੁ ਰਸੁ ਅੰਤਮੁ ਏਕੈ ਭਾਉ । ਤਖਤ ਨਿਵਾਸੀ ਪੰਚ ਸਮਾਇ ।

ਕਾਰ ਕਮਾਈ ਖਸਮ ਰਜਾਇ ॥ ੬ ॥

1. ਦ੍ਵੈਤ, ਦੁਵਿਧਾ ਭਾਵ । 2. ਜਾਣਿਆ । 3. ਇਕ ਰਸ । 4. ਹਿਮ (ਬਰਫ) । 5. ਗਿਆਨ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ । 6. ਸਦਾ, ਹਮੇਸ਼ਾ । 7. ਮੂੰਦਾ ਪਾਉਣਾ । 8. ਅੰਤਿਮ ਰਸ । 9. ਸ਼ੇਸ਼ਟ । 10. ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ । 11. ਮੁਰ (ਦੈਤ) ਦਾ ਅਰਿ (ਦੁਸ਼ਮਨ) ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ (ਭਾਵ-ਈਸ਼ਵਰ) । *ਇਹ ਤੁਕ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਭਰਥਰੀ ! ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮੋ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਕਰ ਕੇ ਐਸੇ ਰਸ ਮੋ
ਜੋ ਪੁਰਖ ਰਸੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੀ ਮਤਿ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵ ਬਿਖੈ ਸਦਾ ਹੀ ਹੈ । ਪੰਚ ਸਬਦ ਕਉ ਸਮਾਇ
ਤਖਤ ਨਿਵਾਸੀ ਭਏ । ਤਿਸ ਨੇ ਜੋ ਕਾਰ ਕਮਾਈ ਹੈ ਸੋ ਖਸਮ ਕੀ ਰਜਾਇ ਮੋ ਹੈ । ਅਰਥ ਯਹ
ਜੋ ਅਹੰਮਤ¹ ਤਿਨ ਕੀ ਨਿਵਰਤ ਭਈ ਹੈ । ਵਹੀ ਅਵਗਤ ਨਾਥ ਪਦ ਹੈ । ਵਹੀ ਅਲਖ ਪਦ ਹੈ ।
ਯਹੀ ਮੇਰਾ ਨਿਰੰਤਰੀ ਧਿਆਨ ਹੈ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਸਤਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਜਲ ਮੈਂ ਉਪਜੈ ਜਲ ਤੇ ਦੂਰ ।
ਜਲ ਮੈਂ ਜੋਤ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰ ।
ਕਿਸ ਨੇੜੇ ਆਖਾ ਕਿਸ ਦੂਰ ।
ਗੁਨ ਨਿਧ² ਗਾਵਾ ਦੇਖ ਹਦੂਰ ॥ ੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ । ਹੇ ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ ! ਜੈਸੇ ਕਮਲ ਜਲ ਸੋ ਉਪਜਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਜਲ
ਸਿਉ ਅਲਗ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਜਲ ਕੀ ਅੰਸ, ਸੋ ਜਲ ਹੀ ਸੋ ਸਦਾ ਪ੍ਰਫਲਤ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਯਹ ਸਤ
ਪਰਕਾਸ ਬ੍ਰਹਮ ਹੀ ਹੈ ਅਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੀ ਸਕਤ ਸੋ ਸਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈ, ਤਾ ਤੇ ਨੇੜੇ ਅਰ ਦੂਰ ਕਿਆ
ਕਹਿਆ ਜਾਇ । ਐਸੀ ਜੁਗਤ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰਬ ਗੁਨਨਿਧਾਨ ਕਉ ਸਦਾ ਸਰਬਦਾ ਹਾਜਰ ਹਜ਼ੂਰ
ਗਾਵਤਾ ਹੋ । ਏਹੀ ਮੇਰਾ ਨਿਜ ਗਿਆਨ ਹੈ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਅਠਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਅੰਤਰ ਬਾਹਰ ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ ।
ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਫੁਨਿ ਹੋਇ ।
ਸੁਣ ਭਰਥਰ ! ਨਾਨਕ ਕਹੇ ਬੀਚਾਰ ।
ਨਿਰਮਲ ਨਾਮ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰ ॥ ੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਭਰਥਰ ! ਜੋ ਅੰਤਰ ਹੈ ਸੋਈ ਬਾਹਰ ਹੈ । ਇਹ ਭੇਦ ਨਿਵਾਰਨ ਜੋਗ
ਹੈ । ਜੋ ਕਛੁ ਹੋਤਾ ਹੈ ਸੋ ਉਸੇ ਕੀ ਆਗਿਆ ਪਾਇ ਕੇ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਸੁਣ ਭਰਥਰ ਨਾਥ । ਮੇਰਾ
ਏਹੀ ਤਤ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮੁ ਕੇ ਆਧਾਰ ਸੋ ਰਹਿਤਾ ਹੋ ।
ਜਬ ਇਹੁ ਵਾਕ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸੋ ਭਰਥਰ ਨਾਥ ਨੇ ਸੁਨੇ ਬਹੁਤ ਮਗਨ ਭਇਆ ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ

ਸੁਨੰਤ ਭਰਥਰ ਸਬਦ ਦਿਆਲ ਬਾ ਲਾਲ ਕੋ ।
ਲਗੀ ਸਮਾਧ ਨਿਰਬਿਕਲਪ³ ਜੋਗ ਨਿਧ ਬਿਸਾਲ⁴ ਕੋ ।
ਜਗੀਤ ਨਾਥ ਨੀਂਦ ਸੋ ਜੋ ਸਿਧਮਾਨ ਸੋ ਭਈ ।
ਬਜੰਤ ਸਬਦ ਅਨਹਦਾ ਕਿਆ ਦਿਆਲ ਜੀ ਕਰੀ ॥ ੧੦ ॥

1. ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਮਤਿ (ਬੁੱਧਿ) । 2. ਗੁਣ ਨਿਧਿ. ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ । 3. ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪਾਂ
ਤੇ ਰਹਿਤ, ਅਵਰ ਸਮਾਧੀ । 4. ਵੱਡੀ ।

ਮਕਰਾ ਛੰਦ

ਅੰਤਰਿ ਸਮਾਧ ਲਾਗੀ । ਰਸ ਨਿਰਬਕਲਪ ਪਾਗੀ ।
 ਬਾਵੰਤ ਸਬਦ ਅਨਹਦਾ, ਓਅੰਕਾਰ ਧੁਨ ਅਪਾਰਾ ॥ ੧੧ ॥
 ਨਿਜ ਰੂਪ ਮੋ ਸਮਾਨਾ । ਬਿਗਆਨ ਰੂਪ ਠਾਨਾ ।
 ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ ਦੇਖਾ, ਜਗ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਪਸਾਰਾ ॥ ੧੨ ॥
 ਤਬ ਭਰਥਰੀ ਭਾਗਾ । ਚਰਨਨ ਦਿਆਲ ਲਾਗਾ ।
 ਧਨ ਧੰਨ ਸੰਤ ਦਿਆਲੰ, ਮਹਾਂ ਮੋਹ ਸੋ ਨਿਕਾਰਾ ॥ ੧੩ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ਦਾਤਾ । ਕਰ ਭਰਥਰੀ ਸਨਾਥਾ ।
 ਅਤ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋਂ ਬਿਦਾ ਹੋਇ, ਪਗ¹ ਸਿੰਧ² ਪਾਰ³ ਧਾਰਾ ॥ ੧੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਭਰਥਰ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਦਾ ਹੋਇ, ਗਏ ਸਿੰਧ ਪਟ⁴ ਪਾਰ ।
 ਸੰਗਲਾ ਦੀਪ ਮੋ ਜਾਇ ਕੇ ਕੀਆ ਸਿਵ ਨਾਭ ਉਧਾਰ ॥ ੧੫ ॥
 ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ੩੧
 ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਰਾਜਾ ਸ਼ਿਵ ਨਾਭ ਕੀ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਇਕ ਵਡਭਾਗੀ ਬਨੀਆ ਰਹੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੋਂ ਪ੍ਰੇਮ ।
 ਬਾਨੀ ਪੜੇ ਦਿਆਲ ਕੀ, ਸਦਾ ਤਹਿ ਕੋ ਨੇਮ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਿਨ ਲਦਾ ਮਾਲ ਗਿਆ । ਸੰਗਲਾ ਦੀਪ । ਉਤਰ ਪਾਰ ਗਇਆ ਨਗਰ ਸਮੀਪ⁵ ।
 ਜਾਇ ਬੰਦਰ ਮੋ ਮਾਲ ਉਤਾਰਾ । ਧਰਮ ਕੀ ਕਿਰਤ ਕਰੇ ਬਿਵਹਾਰਾ ॥ ੨ ॥
 ਸਿਵ ਨਾਭ ਨਾਮ ਤਹਾ ਕੋ ਰਾਜਾ । ਬਿਸਨ ਭਗਤ ਕਾ ਬਡੋ ਸਮਾਜਾ ।
 ਤਹਾਂ ਬਰਤ ਇਕਾਦਸੀ ਕੋ ਅਧਿਕਾਰਾ । ਭਈ ਇਕਾਦਸੀ ਬਰਤ ਸਧਾਰਾ ॥ ੩ ॥
 ਬਰਤ ਕੇ ਦਿਨ ਕੋਊ ਅੰਨ ਨ ਖਾਵੈ । ਜੋ ਖਾਵੈ ਰਾਜਾ ਡਾਨ⁶ ਲਗਾਵੈ ।
 ਤਾ ਬਿਨ ਬਨੀਏ ਕਰੀ ਰਸੋਈ । ਕਰੇ ਦੁਰਬਾਦ⁷ ਪਰਜਾ ਸਭ ਕੋਈ ॥ ੪ ॥
 ਸਭ ਲੋਗਨ ਜਾਇ ਰਾਜਾ ਸੋ ਆਖਾ । ਬੰਦਰ ਮੋ ਬਨੀਆ ਤਿਨ ਬਰਤਨ ਰਾਖਾ ।
 ਰਾਜਾ ਤਾਕੋ ਲੀਆ ਬੁਲਾਈ । ਬਰਤ ਨੇਮ ਕੀ ਬਿਧ ਸਮਝਾਈ ॥ ੫ ॥

1 ਪੈਰ । 2. ਸਮੁੰਦ੍ਰ । 3 ਧਰਿਆ । 4 ਪਾਟ ਅਥਵਾ ਤਟ (ਕਿਨਾਰਾ) । 5. ਨੜੇ । 6. ਡੰਨ, ਡੰਡ, ਸਜਾ । 7. ਵਿਵਾਦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਇਕਾਦਸੀ ਬਰਤੁ ਰਾਖੋ ਨਹੀਂ, ਅੰਨ੍ਹ ਕਰੋ ਆਹਾਰ ।
ਕਵਨ ਧਰਮ ਤੁਮ ਨੇ ਕਹੋ, ਉਤਰ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰ ॥ ੬ ॥

ਬਨੀਆ ਬਾਚ ਅੜਲ

ਸੁਨ ਰਾਜਾ ! ਮੈਂ ਨਿਜ ਮਤ ਕਹੋ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ।
ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਓ ਉਪਦੇਸ ਜੋ ਹੀਏ^੧ ਧਾਰ ਕੇ ।
ਮੈਂ ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਕੀ ਪੜੋ, ਵਹੀ ਬ੍ਰਤ ਨੇਮ ਹੈ ।
ਗੁਰ ਬਚਨਨ ਕੇ ਪਰਤਾਪ, ਕੁਸਲ ਮਨ ਖੇਮ ਹੈ ॥ ੭ ॥

ਰਾਜਾ ਬਾਚ

ਗੁਰਬਾਨੀ ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਵ, ਕਵਨ ਮਤੁ ਠਾਨਿਆ ।
ਹੈ ਕੋਊ ਅਚਰਜ ਬਾਤ ਜਿ ਤੁਮ ਨੇ ਮਾਨਿਆ ।
ਤਬ ਬਨੀਏ ਕੀਓ ਉਚਾਰ, ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਦਿਆਲ ਕੀ ।
ਹੋ, ਸੁਨ ਰਾਜਾ ਭਏ ਸੰਤੁਸਟ, ਨਿਰਧਨ ਸੁਧ ਮਾਲ ਕੀ ॥ ੮ ॥
ਤਬ ਬਨੀਏ ਨੇ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖ ਵਾਕ ਕਾ ਸਲੋਕ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਨਾਇਆ ਰਾਜੇ ਸਿਵ
ਨਾਭ ਕੋ, ਸਲੋਕ ਵਾਰ ਵਿਚੋਂ ।

ਸਚੁ ਵਰਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਤੀਰਥ, ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਇਸਨਾਨ ।
ਦਇਆ ਦੇਵਤਾ ਖਿਮਾ ਜਪ ਮਾਲੀ,^੨ ਤੇ ਮਾਨੁਖ ਪਰਧਾਨ ।
ਜੁਗਤ ਧੋਤੀ, ਸੁਰਤ ਚੌਕਾਂ, ਤਿਲਕ ਕਰਨੀ ਹੋਇ ।
ਭਾਵ ਭੋਜਨ ਨਾਨਕਾ, ਵਿਰਲਾ ਤੁ ਕੋਈ ਕੋਇ ॥

ਅੜਲ

ਸੁਨ ਰਾਇ ਕੀਆ ਬੀਚਾਰ, ਪੂਰਨ ਤਤੁ ਗਿਆਨ ਹੈ ।
ਬਿਸਨ ਭਗਤ ਕੇ ਮਗ ਉਜਿਆਰੋ ਭਾਨ^੩ ਹੈ ।
ਕਹੋ ਕਵਨ ਬਿਧ ਮੋਹਿ ਐਸੋ ਸਤਗੁਰ ਮਿਲੇ ।
ਹੋ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੋ ਦੁਖ, ਹਮਾਰੋ ਸਭ ਟਲੇ ॥ ੯ ॥
ਮੈਂ ਖੋਜੋ ਸਭ ਠੋਰ ਜੁ ਮੋਹਿ ਬਤਾਈਐ^੪ ।
ਅੰਤਰ ਜਾਮੀ ਦਿਆਲ ਜਤਨ ਕਰ ਨਾ ਮਿਲੇ ।
ਜਬ ਜਾਨੇ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ, ਤਾਹ ਢਿਗ ਵੇ ਢੁਲੇ ॥ ੧੦ ॥
ਕਰ ਉਪਾਸਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁਤ, ਮਨ ਮੋ ਧਰੋ ਧਿਆਨ ।
ਅੰਤਰ ਜਾਮੀ ਦਿਆਲ ਗੁਰ ਆਇ ਮਿਲੈ ਦੇਹਿ ਗਿਆਨ ॥ ੧੧ ॥

1. ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ । 2. ਮਾਲਾ । 3. ਸੂਰਜ । 4. ਇਥੇ ਸੰਗਰਾਮ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦ ਵੀ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਿਸ
ਕਰਕੇ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਹੈ

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ

ਸੁਨੰਤ ਬਚਨ ਰਾਇ ਨੇ ਬਢਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨ ਬਿਖੇ ।
 ਧਰਿਓ ਧਿਆਨ ਮਨ ਬਿਖੇ, ਕੋਊ ਕਲਾ ਨਹ ਲਖੇ ।
 ਭਇਓ ਭੀਤ ਚਿਤ੍ਰ¹ ਕੇ ਅਕਾਰ ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭ ਹਰਿਉ ।
 ਮਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਨੇਮੁ ਧਾਰ ਕੇ, ਧਿਆਨ ਦਿਆਲ ਕੋ ਧਰਿਉ ॥ ੧੨ ॥
 ਰਹੀ ਨ ਸੁਧ ਸਰੀਰ ਕੀ ਜੁ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਧ ਮੋ ਗਿਰਾ ।
 ਬਹੀ ਸੁਬਧ ਧੀਰ ਕੀ, ਅਧੀਰ ਧੀਰ ਕੋ ਧਰਾ ।
 ਲਗੀ ਸੁ ਜਕਸ² ਰੂਪ ਕੀ ਦਿਆਲ ਸੰਤ ਜੋ ਕਹਾ ।
 ਮੁਕਤ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਧ ਮੋ, ਖੋਜੰਤ ਹਰ ਰਤਨ ਲਹਾ ॥ ੧੩ ॥
 ਏਹੁ ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਇ ਜੋ ਕਰਾ, ਫੁਰਾ ਦਿਆਲ ਕੇ ਹੀਏ ।
 ਹੋਇ ਪ੍ਰੇਮ ਬਸ ਭਗਤ ਕੇ, ਸੁਰਤ ਮਗ ਕੋ ਲੀਏ ।
 ਇਕ ਸੁਹ ਕਾ³ ਬਾਗੁ ਰਾਇ ਕਾ, ਦੁਆਰ ਬੰਦ ਤਾਹ ਕੇ ।
 ਭਏ ਆਸੀਨ⁴ ਤਾਹ ਮੋ, ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਆਲ ਆਇ ਕੇ ॥ ੧੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਜਿਹ ਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਤੀ ਸਿਲਾ, ਧਰ੍ਮਦੇਵ ਰੂਪ ਭਈ ਮੁਕਤ ।
 ਕਿਆ ਸੁਹਕ ਬਾਗ ਹਰੀਆਵਲਾ, ਫਲ ਫੂਲ ਪਤ੍ਰ ਸੰਜੁਗਤ ॥ ੧੫ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਸੋ ਸੁਹਕ ਬਾਗ ਵੈ ਭਇਆ । ਮੂੰਦ ਦੁਆਰ ਮਾਲੀ ਓਠਿ ਗਿਆ ।
 ਕਬੀ ਕਬੀ ਦੇਖਨ ਕੋ ਆਵੈ । ਸੁਹਕ ਦੇਖ ਮਨ ਰੋਸ ਮਨਾਵੈ ॥ ੧੬ ॥
 ਤਿਸ ਦਿਨ ਗਇਆ ਦੇਖਾ ਹਰਿਆਵਲ । ਅਤ ਸੁਖ ਭਇਆ ਮਨ ਮਹਾ ਬਿਲਾਵਲ⁵ ।
 ਦੇਖ ਜਾਇ ਰਾਜਾ ਸੋ ਕਹਾ । “ਸੁਹਕ ਬਾਗ ਹਰੀਆਵਲ ਭਇਆ ॥ ੧੭ ॥
 ਸੁਨ ਰਾਜਾ ਮਨ ਮੋ ਭਇਆ ਸੁਖੀ । ਸੁਭ ਪਰਤਗਿਆ ਮਨ ਮੋ ਰਖੀ ।
 ਕਹਾ ਰਾਜਾ ਜਾਇ, “ਖੋਲੋ ਤੁਮ ਦੁਆਰਾ । ਦੇਖੋ ਚਰਿਤ ਬਿਧ ਕਹੋ ਬਿਚਾਰਾ” ॥ ੧੮ ॥
 ਲੇ ਅਗਿਆ ਮਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਖੋਲਾ । ਗਇਆ ਅੰਤਰ ਦੇਖਾ ਦਰਸ ਅਮੋਲਾ ।
 ਆਇ ਰਾਜਾ ਸੋ ਕਹਾ ਬ੍ਰਿਤੰਤ । “ਕੋਊ ਬਾਗ ਮਾਹਿ ਬੈਠਾ ਹੈ ਸੰਤ ॥ ੧੯ ॥
 ਤਿਹ ਚਰਨ ਪਰਤਾਪੁ ਬਾਗ ਭਇਆ ਹਰਾ । ਬਡੇ ਭਾਗ ਮੈਂ ਦਰਸਨ ਕਰਾ ।”
 ਸੁਨ ਸੰਤ ਨਾਮ ਰਹਿਆ ਰਾਉ⁶ ਅਘਾਇ⁷ ।
 ਪਠੀਲੇਨ⁸ ਪਰਤਗਿਆ ਤ੍ਰਿਆ⁹ ਬੁਲਾਇ ॥ ੨੦ ॥

1 ਕੰਧ ਦੇ ਚਿਤ੍ਰ ਵਾਂਗੁ । 2 ਪਿਆਸ । 3 ਸੁੱਕਾ । 4 ਆਸਨ ਲਾਉਣਾ । 5 ਆਨੰਦ ਮੰਗਲ । 6 ਰਾਜਾ । 7 ਰੱਜ । 8 ਭੇਜੀ । 9 ਤੀਮਤ, ਇਸਤੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਾ¹ ਦਿਨ ਤੇ ਕਰੀ ਉਪਾਸਨਾ, ਰਾਜਾ ਸਤਗੁਰ ਭਾਇ ।
 ਕੋਊ ਸਿਧ ਅਤੀਤ² ਆਵੈ ਨਗਰ ਮੋ, ਤਹਾ ਤਿਰੀਆ³ ਦੇਇ ਪਠਾਇ⁴ ॥ ੨੧ ॥
 ਇੰਦੀ ਜਿਤ⁵ ਕੀ ਲੇ ਪਰਤੱਗਿਆ । ਜੋ ਕੋਈ ਤ੍ਰੀਆ ਚਰਿਤ੍ਰ ਰੰਗਿ ਨਹੀ ਰੰਗਿਆ ।
 ਐਸਾ ਪੁਰਖੁ ਨਹੀਂ ਕੋਊ ਦੇਖਾ । ਪਠੀ⁶ ਸਤਿਗੁਰ ਪਹਿ ਨਾਰਿ ਬਸੇਖਾ ॥ ੨੨ ॥

ਗਈ ਤ੍ਰੀਆ ਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ । ਦੇਖਾ ਦਰਸਨ ਭਈ ਨਿਹਾਲ ।
 ਚੰਚਲਤਾ ਸਗਲੀ ਮਿਟ ਗਈ । ਗਿਆਨ ਬਧ ਤਿਨ ਉਪਜਤ ਭਈ ॥ ੨੩ ॥
 ਤ੍ਰੀਆ ਪ੍ਰਥਾਇ⁷ ਗੁਰ ਸਬਦ ਉਚਾਰਾ । ਕਰ ਸਤ⁸ ਪ੍ਰੀਤ ਤਿਨ ਹਿਰਦੇ ਧਾਰਾ ।
 ਰਾਜਾ ਸੋ ਜਾਇ ਕਹਾ ਬਿਰਤੰਤ । ਦੀਆ ਸਬਦ ਸੁਨਾਇ ਸਤਗੁਰ ਕਾ ਮੰਤ ॥ ੨੪ ॥
 ਤ੍ਰੀਆ ਪ੍ਰਥਾਇ ਇਹੁ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ, ਰਾਗੁ ਬਸੰਤ ਮੈਂ ਅਸਟਪਦੀ ਬੋਲੀ ਮਹਲਾ ੧
 ਜਗ ਕਉਆ⁹ ਨਾਮੁ ਨਹੀ ਚੀਤ । ਨਾਮੁ ਬਿਸਾਰ ਗਿਰੇ ਦੇਖ ਭੀਤ ।
 ਮਨੂਆ ਡੋਲੇ ਚੀਤ ਅਨੀਤ । ਜਗ ਸਿਉ ਟੂਟੀ ਝੂਠੀ ਪਰੀਤ ।
 ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਖ ਬਜ੍ਜ¹⁰ ਭਾਰ । ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ ਗੁਨ ਸਾਰ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ! ਇਹ ਜਗ ਕਉਏ ਕੀ ਨਿਆਈ ਹੈ, ਪਰਮੇਸਰ
 ਕੇ ਨਾਮ ਤੇ ਹੀਨ ਹੈ ! ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਪਦਾਰਥੋ ਵਾਸਤੇ ਗ੍ਰਿਹ ਬਿਖੇ ਡੋਲਤਾ ਹੈ । ਐਸੇ ਜਗ ਝੂਠੇ ਸੌ
 ਹਮਾਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਟੂਟੀ ਹੈ । ਕਾਮ ਔ ਕ੍ਰੋਧ ਮਹਾ ਬਿਖ ਕੀ ਨਿਆਈ ਹੈ । ਏਹੁ ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਕੈਸੇ
 ਗੁਨ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਉਚਾਰ ਕਰੇ ।

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਘਰ ਬਾਲੂ¹¹ ਕਾ ਘੁਮਨ ਘੇਰ । ਬਰਖਸ ਪਾਣੀ ਬੂੰਦ ਬੁਹੇਰ ।
 ਮਾਤ ਬੂੰਦ ਤੇ ਧਰ ਚਕ ਫੇਰ । ਸਰਬ ਜੋਤ ਨਾਮੈ ਕੀ ਚੇਰ¹² ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ! ਇਹੁ ਜਗੁ ਬਾਲੂ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਕੀ ਨਿਆਈ ਹੈ । ਮਾਇਆ
 ਕੇ ਘੁਮਨ ਘੇਰ ਬਿਖੇ ਪੜਾ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਬਰਖਾ ਪੜੇ ਬਾਲੂ ਕਾ ਘਰ ਬਿਲਾਇ ਜਾਤਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਹੀ
 ਜਗਤ ਹੈ । ਕਾਲ ਆਏ ਤੇ ਨਸਟ ਹੋਇ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਇਸ ਸਰੀਰ ਕਾ ਉਪਜਨਾ ਮਾਤਾ ਕੀ
 ਰਕਤ ਅਰ ਪਿਤਾ ਕੀ ਬਿੰਦ ਤੇ ਹੈ ਅਰ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਪਰਕਾਸ ਹੈ ਸਭ ਨਾਮ ਕੀ ਚੇਰੀ ਹੈ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

1. ਜਿਸ । 2. ਚੰਗਾ ਫਕੀਰ । 3. ਤਿਯਾ, ਔਰਤ । 4. ਭਿਜਵਾਇ । 5. ਜਤੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇੰਦੀਆਂ
 ਜਿੱਤ ਲਈਆਂ ਹੋਣ । 6. ਭੇਜੀ । 7. ਤ੍ਰੀਆ (ਔਰਤ ਦੇ) ਪ੍ਰਥਾਇ (ਸਬੰਧ ਵਿਚ) । 8. ਸਹੀ, ਠੀਕ । 9. ਕਾਂ,
 ਕਾਗ਼ । 10. ਬਜ੍ਜ ਜੇਹਾ ਕਰੜਾ । 11. ਰੇਤੇ । 12. ਗੋਲੀ ।

ਸਰਬ ਉਪਾਵ ਗੁਰੂ ਸਿਰ ਮੋਰ¹ ।
 ਭਗਤ ਕਰੋ ਪਗ² ਲਾਗੋ ਤੋਰ³ ।
 ਨਾਮ ਰਤੇ ਚਾਹੇ ਤੁਝ ਓਰ⁴ ।
 ਨਾਮ ਦੁਗਾਇ⁵ ਚਲੇ ਸੇ ਚੋਰ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ! ਸਰਬ ਉਪਾਵਾ ਕਾ ਉਪਾਵ⁶ ਮੇਰਾ ਸਤਗੁਰੂ ਹੈ ਅਰੁ
 ਉਸ ਹੀ ਕੀ ਭਗਤ ਮੈਂ ਸਦਾ ਕਰਤਾ ਹਉ । ਤਿਨ ਕੇ ਚਰਨ ਸਿਉ ਲਾਗ ਰਹਿਆ ਹੋ । ਅਰੁ
 ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਸੈ ਬੇਮੁਖ ਹੈ ਸੋ ਚੋਰ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਪਤ ਖੋਈ ਭਿਖਆ ਚਲ ਪਾਇ ।
 ਸਚੁ ਰਤੇ ਪਤ ਸਿਉ⁷ ਘਰ ਜਾਇ ।
 ਜੋ ਕੁਛ ਕੀਨ ਸੋ ਪ੍ਰਭੂ ਰਜਾਇ ।
 ਭੈ ਮਾਨੈ ਨਿਰਭੈ ਮੇਰੀ ਮਾਇ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ! ਤਪ ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤ ਹੈ ਸੋ ਇਸ ਨੇ ਖੋਈ ਹੈ
 ਅਰੁ ਬਿਖ ਅੰਚਲ ਪਾਇ ਚਲਿਆ ਹੈ ਅਰੁ ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਸਿਉ ਰਾਤੇ ਹੈ ਸੋਈ ਪਤਿ ਸਿਉ
 ਜਾਵੈਗਾ । ਗ੍ਰਿਹ ਅਪਨੇ ਅਰ ਜੋ ਕੁਛ ਵਰਤਮਾਨ ਹੈ ਸੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਰਜਾਇ ਸਿਉ ਹੈ । ਜਿਨਾ
 ਪਰਮੇਸਰ ਭਾਉ ਮਾਨਿਆ ਹੈ ਸੋਈ ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਕਾਮਨ⁸ ਚਾਹੇ ਸੁੰਦਰ ਭੋਗ । ਪਾਨ ਫੂਲ ਮੀਠੇ ਰਸ ਭੋਗ ।
 ਖੇਲੈ ਬਿਗਸੈ⁹ ਤੇ ਤੋ ਸੋਗ । ਪ੍ਰਭ ਸਰਨਾਗਤ¹⁰ ਕੀਨ ਸੁ ਹੋਗੁ¹¹ ॥ ੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ! ਇਸਤ੍ਰੀ ਆਦਿਕ ਸੁੰਦਰ ਭੋਗੋਂ ਕੋ ਚਾਹਤੀ ਹੈ, ਪਾਨ
 ਫੂਲ ਮੀਠੇ ਰਸ ਭੋਗਤੀ ਹੈ, ਖੇਲਤੀ ਹੈ ਅਰੁ ਬਿਗਸਮਾਨ ਹੈ । ਤੇ ਤੇਹੀ ਸੋਗ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈਗੀ ।
 ਅਰੁ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੀ ਸਰਨਾਗਤੁ ਹੈ ਤਿਨ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ ।

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਛਿਵੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਕਾਪਰ¹² ਪਹਰਸਿ¹³ ਅਧਿਕ ਸੀਗਾਰ । ਮਾਟੀ¹⁴ ਫੂਲੀ ਰੂਪ ਬਿਕਾਰ¹⁵ ।
 ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਬਾਧੋ ਬਾਰ । ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸੂਨਾ¹⁶ ਘਰ ਬਾਰ ।

1. ਸਿਰ ਮੋਰ, ਸ਼ਿਰੋਮਣੀ । 2. ਪੈਰ । 3. ਤੇਰੇ । 4. ਤਰਫ, ਪਾਸਾ । 5. ਉਹਲੇ ਕਰਨਾ, ਛਿਪਾ-
 ਉਣਾ । 6. ਉਪਾਇ, ਜਤਨ । 7. ਪਤ (ਇੱਜਤ) ਸਹਿਤ । 8. ਕਾਮਿਣੀ, ਕਾਮ ਵਤੀ, ਔਰਤ । 9. ਵਿਗਸਦੀ
 (ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ) ਹੈ । 10. ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਆਇਆ । 11. ਹੋਵੇਗਾ । 12. ਕੱਪੜੇ । 13. ਤੂੰ ਪਹਿਨਦੀ ਹੈਂ । 14.
 ਸ਼ਰੀਰ ਰੂਪ ਮਿੱਟੀ । 15. ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਕਾਰ । 16. ਸੁੰਢਾ, ਖਾਲੀ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਰਾਜ ਪੁਤ੍ਰੀ ! ਕਪੜੇ ਪਹਰ ਕੇ ਸੀਗਾਰ ਬਹੁਤ ਕੀਏ, ਸਰੀਰ ਰੂਪੀ
ਮਾਟੀ ਫੂਲ ਰਹੀ ਹੈ । ਰਕਤ ਅਰ ਬਿੰਦ ਕੇ ਬਿਕਾਰੋਂ ਸੋ । ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਸੋ ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਬਾਧਾ
ਹੈ । ਬਿਨਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕ ਨਾਮ ਏਹ ਸਰੀਰ ਸੂਨਾ ਹੈ, ਗਿਰੇ ਮੰਦਰ ਕੀ ਨਿਆਈ ਹੈ ।

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਤਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਗਾਛੋ¹ ਪੁਤ੍ਰੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ! ਨਾਮ ਭਣੋਂ ਸਚਦੋਤ³ ਸਵਾਰ ।

ਪਿਰ⁴ ਸੇਵਹ⁵ ਸਚ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਾਰੁ । ਗੁਰਸਬਦੀ ਬਿਸ⁶ ਤਿਆਗ ਨਿਵਾਰ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ! ਅਬ ਅਪਨੇ ਤੁਮ ਗ੍ਰਿਹ ਬਿਖੇ ਜਾਵਹੁ;
ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕਾ ਨਾਮ ਜਪੋ; ਸਚੁ ਮੁਖ ਸਵਾਰ ਕੇ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਕਰੋ । ਪਿਰ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸਰੁ ਹੈ ਤਿਸ ਕੀ ਭਗਤ
ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਕਰੋ ! ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿਉ ਬਿਖ ਜੋ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਵਰਤ ਕਰੋ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਅਠਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਮੋਹਨ ਮੋਹ ਲੀਆ ਮਨ ਮੋਹ । ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਪਛਾਨੋ ਤੋਹ ।

ਨਾਨਕ ਠਾਢੇ ਚਾਹੇ ਪ੍ਰਭ ਦੁਆਰ । ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਸੰਤੋਖੇ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰ ॥ ੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੁਤ੍ਰੀ ! ਮੇਰਾ ਜੋ ਮਨ ਹੈ ਸੋ ਮੋਹਨ ਮੋਹਿ ਲੀਆ ਹੈ, ਅਵਰ ਕਿਸੂ
ਕੇ ਕਹੇ ਮੋਹਿਆ ਨਹੀ ਜਾਤਾ । ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਮੁਕਤ ਹੋਇ ਸੋ ਤੁਮ ਕੋ ਪਹਚਾਨਾ ਹੈ । ਮੈਂ ਯਹੀ
ਸਦਾ ਚਾਹਤਾ ਹੋ ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਉਪਰ ਹਰਿ ਜਸੁ ਸਦਾ ਹੀ ਕਰਤਾ ਰਹੋ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨਤ ਸਬਦ ਦੁਰਮਤ⁷ ਗਈ, ਹਰ ਭਗਤ ਬਧੀ ਮਨ ਮਾਹਿ ।

ਅਤਿ ਨਿਮ੍ਰ ਭੂਤ⁸ ਪ੍ਰਨਾਮ⁹ ਕਰ, ਪੁਨਿ ਕਹਿਓ ਰਾਜਾ ਕੋਤਾਹਿ ॥ ੨੫ ॥

ਚੌਪਈ

ਸੁਨਤ ਸਬਦ ਰਾਜਾ ਮਗਨਾਨਾ । ਭਇਆ ਸੰਤ ਪਰਤਾਪ ਤੀਆ ਕੋ ਗਿਆਨਾ ।

ਕਰ ਪਿਤਾ ਵਾਉ ਰਾਜਾ ਸੋ ਭਾਖਾ¹⁰ । ਜਾਨੀ ਰਾਜਾ ਇਨ ਹਰਿ ਰਸ ਚਾਖਾ ॥ ੨੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਰਾਜਾ ਮਨ ਬੀਚਾਰਿਆ, ਆਏ ਸੰਤ ਮਹਾਨ ।

ਚਲੋ ਦਰਸ ਤਾ ਕਾ ਕਰੋ, ਪਾਵੋ ਪਦ ਨਿਰਬਾਨ¹¹ ॥ ੨੭ ॥

ਚੌਪਈ

ਚਲ ਨਗਨ ਪਾਉ ਰਾਜਾ ਗਏ ਬਾਗਾ । ਦੇਖ ਦਰਸ ਮਨ ਸੋਇਆ ਮਨ ਜਾਗਾ ।

ਨਿਕਟਿ ਗਏ ਤਾ ਪ੍ਰਭੁ ਉਠ ਚਲੇ । ਭਇਆ ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇ ॥ ੨੮ ॥

1. ਜਾਓ । 2. ਕਹੋ । 3. ਸੱਚ ਦੀ ਦੁਤਿ (ਪ੍ਰਕਾਸ਼) ਨਾਲ । 4. ਪ੍ਰੀਤਮ, ਪਰਮੇਸ਼੍ਵਰ । 5. ਸੇਵਾ ਕਰੋ । 6.
ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿਖ (ਜ਼ਹਿਰ) । 7. ਖੋਟੀ ਮਤਿ । 8. ਨਿਮ੍ਰ ਹੋ ਕੇ । 9. ਨਮਸਕਾਰ । 10. ਕਹਿਆ ।
11. ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਪਦ ।

ਆਗੇ ਪ੍ਰਭ ਪਾਛੇ ਚਲੇ ਰਾਜਾ । ਬਿਨਾ ਚਰਨ ਪਰਸੇ¹ ਸਵਰੇ ਕਿਮ² ਕਾਜਾ ।
ਅਤ ਡੋਲਤ ਰਾਜਾ ਜਬ ਥਕੇ । ਭਏ ਸਿਥਲ ਅੰਗ ਕਛੁ ਕਹੇ ਨ ਬਕੇ³ ॥ ੨੯ ॥
ਜਬ ਜਾਨਾ ਦਿਆਲ ਸਿਥਲ ਭਏ ਰਾਜਾ । ਅਤ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁਗਤ ਭਲ ਭਗਤ ਸਮਾਜਾ ।
ਨਿਰਖ⁴ ਅਵਸਥਾ⁵ ਠਾਢੇ ਭਏ⁶ । ਤਬ ਰਾਜਾ ਚਰਨਨ ਪਰ ਪਏ ॥ ੩੦ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਕਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ, ਰਾਜਾ ਢਿਗ⁷ ਜਬ ਹੇਰਿਆ⁸ ।
ਰਾਜਾ ਭਇਆ ਨਿਹਾਲ, ਚਰਨ ਸਰਨ ਸਤਗੁਰ ਲਗੇ । ੩੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਛੁਹਤ ਚਰਨ ਮਨ ਭਇਆ ਪ੍ਰਕਾਸਾ । ਜਿਮ ਰਵਿ⁹ ਪ੍ਰਕਾਸ ਤੇ ਕਮਲ ਬਿਗਾਸਾ ।
ਜਿਮ ਸ੍ਵਾਂਤ ਬੁੰਦ ਲੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਪਪੀਹਾ । ਮਾਨੋ ਲਛਮਨ¹⁰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਆ ॥ ੩੨ ॥
ਤਬ ਬਿਗਸ ਰਾਇ ਮੁਖ ਬਿਨੈ ਉਚਾਰਾ ॥ “ਜਬ ਤੇ ਚਰਨ ਬਾਗ ਪ੍ਰਭੁ ! ਧਾਰਾ ।
ਸੁਹਕ¹¹ ਹਰਾ ਵਡਭਾਗ ਹਮਾਰੇ । ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਚਰਨ ਸਿਰ ਧਾਰੇ । ੩੩ ॥
ਨਾਮ ਨਾਮ¹² ਆਸ੍ਰਮ ਨਹੀਂ ਜਾਨੋ । ਕਵਨ ਪੰਥ ਤੁਮ ਰਸਨ¹³ ਬਖਾਨੋ ।
ਮਿਟੇ ਅੰਦੇਸਾ ਮਨ ਹੋਇ ਅਨੰਦ । (ਕਰੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਭੁ ! ਆਨੰਦ ਕੰਦ) ॥ ੩੪ ॥
ਨਹੀਂ ਦੀਆ ਉਤਰ ਪ੍ਰਭ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ । ਹੋਇ ਆਤਰ¹ ਪੁਨ ਪੂਛਾ ਤਿਹ ਕਾਲ ।
ਤਬ ਸਤਗੁਰ ਦੇਖ ਸਮਝ ਬੀਚਾਰਾ । ਰਾਜਾ ਪ੍ਰਤ ਇਹ ਸਬਦ ਉਚਾਰਾ ॥ ੩੫ ॥

ਤਿਸ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਬਦ ਬੋਲਿਆ ਰਾਗੁ ਮਾਰੁ ਮਹਲਾ ੧
ਜੋਗੀ ਜੁਗਤ ਨਾਮ ਨਿਰਮਾਇਲ¹⁴ ਤਾ ਕੇ ਮੋਲੁ ਨ ਰਾਤੀ¹⁵ ।
ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਨਾਥ ਸਦਾ ਸਚੁ ਸੰਗੇ, ਜਨਮ ਮਰਨ ਗਤਿ ਬੀਤੀ ॥ ੧ ॥
ਗੁਸਾਈ ! ਤੇਰਾ ਕਹਾ ਨਾਮ ਕੈਸੇ ਜਾਤੀ ।

ਜਾ ਤਉ ਭੀਤਰ ਮਹਲ ਬੁਲਾਵਹਿ ਪੂਛੋ ਬਾਤ ਨਿਰੰਤੀ¹⁶ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਰਾਜਾ ! ਜੋਗੀ ਤਿਸ ਕਉ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਜੋਗੀ ਜੋਗ ਕਰ ਨਿਰਮਲ
ਭਇਆ ਹੈ । ਅਰੁ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੋ ਨਾਥ ਹੈ ਸਦਾ ਤਿਸ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਜਨਮੁ ਮਰਨਾ ਤਿਸ
ਕਾ ਮਿਟ ਗਇਆ ਹੈ ।

ਰਾਜੋ ਵਾਚ

ਤਾ ਫੇਰ ਰਾਜੇ ਪੁਛਿਆ, “ਗੁਸਾਈ ! ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਕਿਆ ਹੈ ?” ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ
ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਰਾਜਾ ! ਜੋ ਤੂੰ ਨਿਕਟਿ ਬੁਲਾਇ ਕਰਿ ਪੁਛੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਿਰੰਤਰ ਕੀ

1 ਛੋਹੇ । 2 ਕਿਉਂ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ । 3 ਬੋਲੇ । 4 ਵੇਖ ਕੇ । 5 ਹਾਲਤ । 6 ਖਲੋ ਗਏ । 7 ਕੋਲ, ਨਿਕਟ । 8 ਦੇਖਿਆ । 9 ਸੁਰਜ । 10 ਲੰਕਾ ਦੇ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਮੇਘ ਨਾਦ ਦੇ ਹੋਥੇ ਮੂਰਛਿਤ ਹੋਣ ਤੇ ਲਛਮਣ ਨੂੰ ਹਨੂਮਾਨ ਨੇ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟ ਰੁਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਕੇ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ । 11 ਸੁੱਕਾ । 12 ਸਥਾਨ । 13 ਰਸਨਾ, ਜੀਭ । 14 ਨਿਰਮਲ । 15 ਰੱਤੀ । 16 ਨਿਰੰਤਰ (ਅੰਦਰ) ਦੀ ।

ਬਾਤ ਕਹਉਗਾ । ਤੁਝ ਕਉ ।” ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਜੇ ਕਹਿਆ, ਗੁਸਾਈ ਤੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਬ੍ਰਾਹਮ ਗਿਆਨ ਇਸਨਾਨੀ, ਹਰਿਗੁਣ ਪੂਜੈ ਪਾਤੀ ।

ਏਕੋ ਨਾਮ ਏਕਾ ਨਾਰਾਇਣ, ਤ੍ਰਿਭਵਣ ਏਕਾ ਜਾਤੀ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ ! ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਰਾਜਾ ! ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤਿਸ ਕੋ ਕਹਤੇ ਹੈਂ ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮ ਕੇ ਗਿਆਨ ਬਿਖੇ ਨਿਤਪ੍ਰਤ ਇਸਨਾਨ ਕਰਤਾ ਹੈ । ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਗੁਣਾਵਾਦ ਕੀ ਪੂਜਾ ਚੜਾਵਤਾ ਹੈ । ਏਕ ਨਾਮ ਜੋ ਨਾਰਾਇਣ ਕਾ ਤ੍ਰਿਭਵਣ¹ ਬਿਖੇ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਜਾਨਤਾ ਹੈ ਸੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ ਮੇਰੇ ਮਤ ਬਿਖੇ ।”

ਰਾਜੇ ਵਾਚ

ਤਾ ਫੇਰ ਰਾਜੇ ਪੁਛਿਆ, ਜੋ, “ਗੁਸਾਈ ! ਤੁਮ ਧਨ ਕਹੋ ?” ਤਾ ਬਾਬੇ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਜਿਹਵਾ ਡੰਡੀ ਇਹੁ ਘਟ ਛਾਬਾ, ਤੋਲੇ ਨਾਮ ਅਜਾਚੀ² ।

ਏਕੋ ਹਾਟ ਸਾਹਿ ਸਭਨਾ ਸਿਰ ਵਣਜਾਰੇ ਇਕ ਭਾਤੀ³ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਰਾਜਾ ! ਵੈ ਸਭਸ ਕੋ ਕਹਤੇ ਹੈਂ । ਜਿਸ ਕੋ ਜਿਹਦਾ ਰੂਪੀ ਡੰਡੀ ਹੈ ਅਰੁ ਅੰਤਰਿ ਗਤਿ ਛਾਬੇ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਵਾਕ ਕੇ ਨਾਮ ਕੋ ਰਟਤਾ ਹੈ, ਇਹੀ ਤੋਲਨਾ ਤਿਸ ਕਾ । ਵਹੀ ਘਟ ਹਾਟ ਹੈ ਅਰੁ ਵਹੀ ਤੋਲਨੇ ਹਾਰਾ ਹੈ । ਇਹ ਸਾਹ ਸਿਰ ਸਾਹ ਕੇ ਹੈ ਅਰੁ ਉਸ ਕੇ ਵਣਜਾਰੇ ਉਸੀ ਜੈਸੇ ਹੈ, ਵਹੀ ਅੰਤਰ ਜਾਗ ਹੈ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਦੋਵੈ ਸਿਰੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਿਬੇੜੈ, ਸੋ ਬੂਝੈ ਜਿਸ ਏਕ ਲਿਵਲਾਗੀ ਜੀਅਹੁ ਰਹੈ ਨਿਭਰਾਤੀ⁴ ।

ਸ਼ਬਦ ਵਸਾਏ, ਭਰਮ ਚਕਾਏ, ਸਦਾ ਸੇਵਕ ਦਿਨ ਰਾਤੀ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । “ਹੇ ਰਾਜਾ ! ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਤਗੁਰੂ ਹੀ ਸਮਰਥ ਜਾਨਾ ਹੈ, ਐਸੇ ਬੂਝਨੇ ਹਾਰੇ ਕਉ ਕਦਾਰਿਤ ਭਰਮ ਨਾਹੀ ਅਰੁ ਬ੍ਰਾਹਮ ਸ਼ਬਦ ਮੇਂ ਲੀਨ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਵਹੀ ਸਦਾ ਸੇਵਕ ਹੈ ।” ਤਾਂ ਫੇਰ ਰਾਜੇ ਪੁਛਿਆ, “ਗੁਸਾਈ ! ਤੁਮ ਕਹਾ ਰਹਿਤੇ ਹੋ ?” ਤਾਂ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਵੀਂ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਉਪਰ ਗਗਨ,⁵ ਗਗਨ ਪਰ ਗੋਰਖ,⁶ ਤਾ ਕਾ ਅਗਨ ਗੁਰੂ ਪੁਨਿ ਵਾਸੀ ।

ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਬਾਹਰ ਘਟ ਏਕੋ, ਨਾਨਕ ਭਇਆ ਉਦਾਸੀ⁷ ॥ ੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਰਾਜਾ ! ਸਭ ਕੇ ਉਪਰ ਗਗਨ ਅਸਥਾਨ ਮੇਂ ਨਿਰੰਜਨ ਪੁਰਖ ਕਾ ਵਾਸਾ ਹੈ । ਤਿਸ ਅਗਮ⁸ ਅਸਥਾਨ ਕਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਹੈ । ਵਾਸ ਦੇਵ (ਦੇ)ਨ ਹਾਰਾ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਉਹਾ ਵਾਸਾ ਹੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਅਰ ਬਨ ਏਕ ਹੀ ਸਮਾਨ

1. ਤਿੰਨ ਭਵਨ (ਲੋਕ)-ਸੁਰਗ, ਮਿਤ (ਮਾਤ) ਤੇ ਪਤਾਲ ਲੋਕ । 2. ਬਿਨਾ ਜਾਚੇ (ਮੰਗੇ) ਦੇ । 3. ਭਾਂਤਿ, ਕਿਸਮ । 4. ਭਾਂਤਿ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 5. ਦਸ਼ਮ ਦੁਆਰ । 6. ਗੋ (ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ) ਦਾ ਰਖਯਕ, ਅਰਥਾਤ-ਕਰਤਾਰ ਸਿਰਜਨ ਹਾਰ । 7. ਤਿਆਗੀ । 8. ਮਮਤਾ (ਪਹੁੰਚ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ।

ਹੈ ਅਰੁ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਨਾਨਕ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਸਦਾ ਉਦਾਸ ਹੀ ਰਹਤਾ ਹੋ ।”

ਇਹ ਸਬਦ ਸੁਨ ਕੇ ਰਾਜਾ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਪਰ ਗਿਰ ਪੜਾ ਅਰੁ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਇਆ । “ਮੇਰੇ ਭਾਗ ਜਾਗੇ ਜੋ ਜਿਸ ਪੁਰਖ ਕੇ ਦਰਸਨ ਵਾਸਤੇ ਏਤਾ¹ ਜਤਨ ਕਰਦੇ ਸੇ ਸੋ ਅਬ ਪਾਇਆ ਹੈ ।”

ਚੌਪਈ

ਸੁਨਤ ਸਬਦ ਸਭ ਸੰਕਾ ਗਈ । ਭਇਓ ਪ੍ਰਕਾਸ ਭਗਤ ਦਿੜ੍ਹ² ਭਈ ।
ਚਰਨ ਲਾਗ ਉਸਤਤ ਬਹੁ ਕਰਿਓ । ਸੇਵਕ ਗ੍ਰਿਹ ਕਿਰਪਾ ਪ੍ਰਭੁ ਧਰਿਓ ॥ ੩੭ ॥
ਸਨਮੁਖ ਸਭ ਬਾਹਨ³ ਕੀਏ ਖੜੇ । ਸਤਗੁਰ ਕਾਹੂ ਪਰ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹੇ ।
ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ (ਕ)ਹਿਓ ਸਬਦ ਉਚਾਰਾ ॥”
ਰਾਜਾ ਤੁਮਰੀ ਪੀਠ ਹੋਉ ਅਸਵਾਰਾ” ॥ ੩੮ ॥
ਸੁਨ ਸਾਦਰ⁴ ਰਾਜਾ ਉਠ ਖੜਾ । ਬਾਬਾ ਤਾ ਕੀ ਪੀਠ ਪਰ ਚੜਾ ।
ਗ੍ਰਹ ਮੰਦਰ ਮੈਂ ਜਾਇ ਉਤਾਰੇ । ਸਕਲ ਨਗਰ ਭਇਓ ਜੈਜੈਕਾਰੇ ॥ ੩੯ ॥
ਅਤ ਰੁਚਿਰ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਸਿੰਘਾਸਨ ਲਿਆਏ । ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਾ⁵ ਪਰ ਬੈਠਾਏ ।
ਚਰਨ ਪਖਾਰ⁶ ਚਰਨਾਮ੍ਰਤ⁷ ਲੀਆ । ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰ ਪੂਜਨ ਕੀਆ ॥ ੪੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਜੋਰ ਪਾਨ⁸ ਬਿਨਤੀ ਕਰੇ, “ਹੇ ਪ੍ਰਭ ! ਭੋਜਨ ਖਾਹੁ ।
ਮੈਂ ਬਡੇ ਭਾਗ ਦਰਸਨ ਕੀਓ, ਇਹੁ ਰਾਖਿਓ ਮਨ ਭਾਉ ॥ ੪੧ ॥

ਚੌਪਈ*

ਸੁਨ ਰਾਜਾ ਤੁਮ ਬਚਨ ਸੁਨਾਉਂ
ਇਹ ਭੋਜਨ ਮੈਂ ਕਬਹੂ ਨਾ ਖਾਉਂ
ਹਰਖ ਮਨ ਰਾਜ ਕੁਵਰ ਕੋ ਮਾਰੋ
ਵਾਕੋ ਮਾਸ ਕਰ ਸਿਧ ਸਵਾਰੋ ।
ਇਹ ਭੋਜਨ ਕਰ ਮੁਦਤ ਮਨ ਲਿਆਵਉ ।
ਤਬ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੈਂ ਭੋਜਨ ਖਾਵਉ ।
ਤਬ ਰਾਜੇ ਰਾਜ ਕੁਵਰ ਕੋ ਪੂਛਾ । ਅਰ ਰਾਨੀ ਕੇ ਮਨ ਮੋਹਨ ਤੁਛਾ ॥ ੪੨ ॥
ਸਭ ਮਿਲ ਭੋਜਨ ਕੀਓ ਤਿਆਰ । ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਅਤਭੁਤ ਬਿਉਹਾਰ ।
ਹਾਥ ਜੋਰ ਬੋਲੇ ਕਰ ਭਾਉ । “ਚਲੋ ਦਿਆਲ ਭੋਜਨ ਅਬ ਖਾਉ” ॥ ੪੩ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਜਬ ਜਾਨਿਓ, ਇਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ ।
ਇਨ ਪ੍ਰੇਮ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਦ੍ਰਿੜੀ, ਅਬ ਪੁਰਿਓ¹⁰ ਇਨ ਕੀ ਆਸ ॥ ੪੪ ॥

1. ਇਤਨਾ । 2. ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ । 3. ਰਥ, ਗੱਡੀ ਆਦਿ । 4. ਆਦਰ ਸਹਿਤ । 5. ਉਸ । 6. ਧੋ ਕੇ । 7. ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਧੋਣ । 8. ਹੱਥ । 9. ਪ੍ਰਸੰਨ । 10. ਪੁਰੀ ਕਰੋ । *ਇਹ ਪਾਠ ਮ ਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ।

ਚਪਈ

ਤਬ ਗਏ ਰਸੋਈ ਮਾਹ ਦਿਆਲ । ਰਾਨੀ ਆਪ ਪਰੋਸੇ ਥਾਲ ।
 ਰਾਜਾ ! ਕਰੋ ਕਹਉ ਜੋ ਤੋਸੋ । ਰਾਜ ਕੁੰਵਰ ਕੋ ਥਾਲ ਪਰੋਸੋ ॥ ੪੫ ॥
 ਬਚਨ ਤਿਸ ਮਾਨ ਪਰੋਸਿਓ ਥਾਲ । ਕਿਰਪਾ ਜੁਤ ਬੋਲੇ ਤਬ ਦਿਆਲ ।
 ਬਾਬੇ ਜੀ ਲੀਓ ਕੁੰਵਰ ਬੁਲਾਇ । ਸੁੰਦਰ ਛਬ ਕਰ¹ ਜੋੜੇ ਆਇ ॥ ੪੬ ॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੁੰਵਰ ਬੈਠਾਇਓ ਪਾਸ । ਕਰ ਦਿਸਟਿ² ਕੜਾਹੀ ਕੀਨਉ ਮਾਸ ।
 ਸਭ ਮਿਲ ਮਹਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੋ ਖਾਇਆ । ਰਾਜੇ ਪਰਮਾ ਨੰਦ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ॥ ੪੭ ॥
 ਪੂਰਨ ਕਰੀ ਰਾਜਾ ਕੀ ਭਗਤ । ਪੁਨ ਗਿਆਨ ਜੋਗ ਕੀ ਦੀਨੀ ਸਕਤ ।
 ਤਬ ਪ੍ਰਾਨ ਸੰਗਲੀ ਪੋਥੀ ਕਰੀ । ਸਭ ਸੁਧ ਕ੍ਰਿਆ ਰਾਜੇ ਮਨ ਧਰੀ ॥ ੪੮ ॥
 ਰਾਜਾ ਪਰਮ ਸਿਧ ਤਬ ਭਇਆ । ਏਕ ਬਰਖ ਬਾਬਾ ਤਹਾ ਰਹਿਆ ।
 ਤਿਸ ਸਭਿ ਰਾਜ ਕੋ ਕੀਨਉ ਇਕ ਰਾਜ । ਜਨਕਾਦਿਕ ਕੋ ਦੀਓ ਸਮਾਜ ॥ ੪੯ ॥
 ਅਤਭੁਤ ਧਰਮ ਸਾਲ³ ਤਹਾ ਭਈ । ਪਰਮ ਸਿਧ ਮਤ ਰਾਜੇ ਲਈ ।
 ਮੋਹ ਛੋਹ ਰਾਜਾ ਕਾ ਗਇਆ । ਤਬ ਸਤਗੁਰ ਆਗੈ ਮਗ ਲਇਆ ॥ ੫੦ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ । ੨੧

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲੇਇ ਉਧਾਰ ॥

**ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਓਅੰਕਾਰ ਅਸਥਾਨ ਮੋ ਬ੍ਰਹਮਣ ਸਿਉ ਨਿਰੂਪਨ
 ਹੋਇਗੀ ।**

✓ ਦੋਹਰਾ

ਓਅੰਕਾਰ ਅਸਥਾਨ ਦਖਣ ਬਿਖੈ, ਤਹਾ ਮਹਾਦੇਵ ਅਸਥਾਨ ।
 ਚਲਿ ਆਵੈ ਬਿਦਿਆਰਥੀ, ਪੜ ਹੋਵੈ ਚਤੁਰ ਸੁਜਾਨ ॥ ੧ ॥

✓ ਤੋਟਕ ਛੰਦ

ਤਹ ਮੰਦਰ ਸਿਵ ਕੇ ਰੁਚਰ ਬਨੇ । ਬਹੂ ਪੂਜਾ ਕਰਤੇ ਬਿਪਰ⁴ ਘਨੇ⁵ ।
 ਬਹੂ ਵੇਦ ਪੁਰਾਨਨ ਪਾਠ ਪੜੇ । ਵਿਆਕਰਨ ਆਦਿਕ ਸਭ ਭਾਵ ਧਰੇ ॥ ੨ ॥
 ਤਹ ਬਿਚਰਤ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ਗਏ । ਨਹੀਂ ਪੂਛਿਓ ਕਾਹੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀਏ ।
 (ਏਹੁ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦਿਆਲ ਤਬ ਕੀਨੋ । ਸਭ ਪੁਸਤਕ ਲੇ ਜਲ ਮੈ ਦੀਨੋ ॥ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਨਿਰਖ ਪੁਰਾਨ ਬੂਡੇ ਸਕਲ, ਜੁਰ ਆਏ ਸਤਗੁਰ ਓਰ ।
 ਅਤਸ ਕੋਪ⁶ ਝਗੜਾ ਕਰੇ, ਕਿਉਂ ਆਇਓ ਇਸ ਠੋਰ ॥ ੪ ॥

1. ਹੱਥ । 2. ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ । 3. ਗੁਰਦੁਆਰਾ । 4. ਬ੍ਰਾਹਮਣ । 5. ਬਹੁਤੇ । 6. ਅਤਿਅੰਤ ਕ੍ਰੋਧਵਾਨ ਹੋ ਕੇ
 ਪਾਠੰਤਰ । ਅਸਤ ਕੋਪ, ਐਰੰਸ ਕੋਪ ।

ਚਪਈ ਬ੍ਰਹਮਣੋ ਵਾਚ

ਜੋ ਕੋਊ ਸਾਧੂ ਈਹਾ ਆਵੈ । ਕਰਿ ਸਾਦਰ ਬਿਪਰਨ ਭੋਗਾਵੈ ।

ਤੁਮ ਕਰ ਅਨੀਤਿ ਪੁਸਤਕ ਕਿਉਂ ਬੋੜੇ ?” ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰ ਆਏ ਸਭ ਦੋੜੇ ॥ ੫ ॥

ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮਣ ਪ੍ਰਤਿ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਾ ਕਉ ਕਹਿਓ ਬੁਝਾਈ ।

“ਮਤ ਝਗੜੋ ਪੁਸਤਕ ਲੇਹੁ ਭਾਈ” !

ਜਲ ਸੋ ਨਿਕਲ ਸੂਕੇ ਤਿਨ ਦੀਨੇ । ਤਿਨ ਨਿਰਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਮਨ ਅਤ ਭੈ ਕੀਨੇ ॥ ੬ ॥

ਬੇਨਤੀ ਬ੍ਰਹਮਣੋ ਕੀ

ਚੋਪਈ

ਤਬ ਹਾਥ ਜੋੜ ਕਹਿਓ ਬਿਨਉ ਬਖਾਨ ।” ਕਰੋ ਖਿਮਾ ਅਵਗਿਆ¹ ਸੰਤ ਸੁਜਾਨ !

ਹਮ ਤੋਂ ਤੁਮਰੀ ਗਤ ਨਹੀਂ ਜਾਨੀ । ਅਬ ਦੀਜੈ ਗਿਆਨ ਮੋਹਿ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨੀ” ॥ ੭ ॥

ਦੋਹਰਾ (ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਵਾਚ)

ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਤਾ ਸੋਂ ਕਹਿਓ, “ਤੁਮ ਜੋ ਪੜੇ ਪੁਰਾਨ ।

ਅਛਰ ਅਰਥ ਜਾਨੋ ਨਹੀਂ, ਤਾ ਤੇ ਤੁਮੇ ਅਗਿਆਨ” ॥ ੮ ॥

(ਬ੍ਰਹਮਣੋ ਵਾਚ) ਚੋਪਈ

ਬਿਨਉ ਕਰੇ ਸਗਲੇ ਕਰ ਜੋੜ । “ਪ੍ਰਭ ! ਅਛਰ ਅਰਥ ਸੁਨੋ ਮੁਖ ਤੋਰ” ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਹਿਓ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ।

“ਅਬ ਅਛਰ ਅਰਥ ਸੁਨੋ ਧਰ ਧਿਆਨ” ॥ ੯ ॥

ਤਿਨ ਕੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਬਾ ਆਪ । ਪ੍ਰਥਮ ਪਉੜੀ ਓਅੰਕਾਰ ਕੀ ਥਾਪ ।

ਓਅੰਕਾਰ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ । ਸੁਨ ਪੰਡਿਤ ਹਿਰਦੇ ਸੁਖ ਲਹੀ ॥ ੧੦ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਰਾਗੁ ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧

ਓਅੰਕਾਰ ਨਾਮ ਦਖਣੀ, ਦਖਣ ਦੇਸ ਬਿਖੈ ਹੋਇਆ । ਪ੍ਰਥਮ ਪਉੜੀ ਚਲੀ :

ਓਅੰਕਾਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤ । ਓਅੰਕਾਰ ਕੀਆ ਜਿਨ ਚਿਤ ।) . . .

ਓਅੰਕਾਰ ਸੈਲ ਜੁਗ ਭਏ । ਓਅੰਕਾਰ ਬੇਦ ਨਿਰਮਏ ॥

ਓਅੰਕਾਰ ਸਬਦ ਉਧਰੇ । ਓਅੰਕਾਰ ਗੁਰਮੁਖ ਤਰੇ ।

1. ਓਨਮ² ਆਖਰ³ ਸੁਰਹ (ਸੁਣਚ) ਬੀਚਾਰ । ਓਨਮ ਅਖਰ ਤ੍ਰਿਭਵਣੁ ਸਾਰੁ ॥ ੧੦ ॥

[ਸੁਣ ਪਾਂਡੇ ! ਕਿਆ ਲਿਖੋ ਜੰਜਾਲਾ । ਲਿਖ ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਰਮੁਖ ਗੋਪਾਲਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਤ ! ਓਅੰਕਾਰ ਕਾ ਏਹੁ ਮਹਾਤਮ ਹੈ । ਇਸ ਓਅੰਕਾਰ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਪ੍ਰਗਟ ਭਇਆ ਹੈ । ਤਬ ਪਾਂਚੋ ਤਤੋ ਕੋ ਜੜ ਵਤ ਦੇਖ ਕੈ ਭੈ ਚਕ੍ਰਤ ਹੋਇ ਰਹਿਆ ।

1. ਗੁਸਤਾਖੀ । 2. ਓਅੰਕਾਰ । 3. ਜੋ ਖਰ ਨਾ ਸਕੇ ।

ਤਬ ਚਿਤ ਇਕਾਗੁਤ ਸਿਉ ਓਅੰਕਾਰ ਧਿਆਨੁ ਕੀਆ । ਤਬ ਸਰਬ ਸਕਤ ਅਪਨੇ ਆਪ ਸਰੂਪ ਕੋ ਬੂਝਾ । ਤਿਸ ਸਕਤ ਕਰ ਕੇ ਚਾਰੋ ਮੁਖੋ ਸੋ ਚਾਰੋ ਬੇਦ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਏ । ਓਅੰਕਾਰ ਸਰਬਗ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਤੁਮ ਭੀ ਇਸ ਓਅੰਕਾਰ ਕਉ ਪੜੋ ਜੋ ਉਧਾਰਨ ਜੋਗ ਹੈ ਅਰੁ ਗੁਰ ਬਚਨੋ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਮੋ ਧਿਆਨ ਕਰਿ ਕੇ ਪਰਮਗਤਿ ਕਉ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਮੈਨੇ ਓਅੰਕਾਰ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਕਹਾ ਹੈ ਸੋ ਤੁਮ ਨੇ ਸੁਨਿਆ ਹੈ । ਤੀਨ ਭਵਨ ਜਿਸ ਕੇ ਧਾਰੇ ਹੈ, ਸਰਬ ਸਾਰ ਪੂਰਨ ਹੈ ।

ਅਰਥ ਰਹਾਉ ਕਾ । ਏ ਪੰਡਿਤ ! ਏਹੁ ਤੁਮ ਲਿਖਤੇ ਅਰੁ ਪੜਤੇ ਹੋ ਬਿਨ ਬੂਝੇ ਜੀਵ ਕਾ ਜੰਜਾਲ ਹੈ, ਤਾ ਤੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗੋਪਾਲਾ ਲਿਖੋ ॥ ੧ ॥ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਸਕਾਰ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਸਸੇ ਸਭ ਜਗ ਸਹਜਿ ਉਪਾਇਆ, ਤੀਨ ਭਵਨ¹ ਇਕ ਜੋਤੀ ।

ਗੁਰਮੁਖ ਬਸਤ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈ, ਚੁਨਿ ਲੈ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ।

ਸਮਝੈ ਸੂਝੈ, ਪੜਿ ਪੜਿ ਬੂਝੈ, ਅੰਤ ਨਿਰੰਤਰ ਸਾਚਾ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਖੈ, ਸਾਚ ਸਮਾਲੇ, ਬਿਨ ਸਾਚੇ ਜਗੁ ਕਾਚਾ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਸਰਕਾਰ² ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਸਹਜੇ ਹੀ ਜਗਤ ਉਤਪਤ ਕਰੇ ਹੈ । ਤੀਨੋ ਭਵਨ ਮੈ ਏਕ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਬਿਰਾਜ ਰਹਿਆ ਹੈ । ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਵਹਿ ਤਿਨ ਕੋ ਏਹ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਜਬ ਸਮਝੈ ਹੈ ਤਬ ਦੇਖੇ ਹੈ । ਜਬ ਗੁਰਮਤ ਸਿਉ ਪੜੇ ਤਬ ਬੂਝੈ ਜੋ ਸਭ ਘਟ ਮੋ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਦਿਸਟਿ ਸੋ ਸਤ੍ਰ³ ਪਦ ਦਿਸਟਿ ਆਵਤਾ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਸਤ ਪਦ ਅਵਰ⁴ ਸਭ ਮਿਥਿਆ ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ! ਧਕਾਰ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਧਧੇ ਧਰਮ ਧਰੇ ਧਰਮਾਪੁਰ, ਗੁਣਕਾਰੀ ਮਨੁ ਧੀਰਾ ।

ਧਧੇ ਧੂਲ⁵ ਪੜੇ ਮੁਖ ਮਸਤਕ ਕੰਚਨ⁶ ਭਏ ਮਨੂਰਾ ।

ਧਨੁ ਧਰਣੀ ਧਰੁ⁷ ਆਪ ਅਜੋਨੀ ਤੋਲ ਬੋਲ ਸਚੁ ਪੂਰਾ ।

ਕਰਤੇ ਕੀ ਮਤਿ ਤ ਕਰਤਾ ਜਾਣੈ ਕੈ ਜਾਣੈ ਗੁਰ ਸੂਰਾ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਧਕਾਰ⁸ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਜਿਨ ਕਾ ਧਰਮ ਧਾਰਨਾ ਧਰਮ ਕਹੀਐ । ਤਾਤ ਪਰਜ⁹ ਯਹ ਹੈ ਜੋ ਅਬਚਲ ਭਗਤ ਭਗਵਾਨ ਕੀ ਹੈ ਵਹੀ ਗੁਣਕਾਰੀ ਮਨ ਧੀਰ ਹੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਚਰਨੋਂ ਕੀ ਧੂੜਿ ਮਸਤਕਿ ਕੋ ਲਗੇ । ਤਬ ਮਨ ਜੋ ਇਛਾ ਸੋ ਜਲ ਕੇ ਮਨੂਰ ਵਤ ਹੋ ਰਹਿਆ ਹੈ ਫੇਰ ਸੁਧ ਕੰਚਨ ਵਤਿ ਹੋਵੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਧਨ ਧਰਣੀ ਧਰ ਨਾਰਾਇਣ ਹੈ ਅਰ ਸਰਬਗ ਪੂਰਨ ਹੈ ਅਰ ਜੋਨ ਸੋ ਰਹਿਤ ਹੈ ਅਰ ਤੋਲ ਬੋਲ ਸਚੁ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਤੋਲਨਾ ਕਹੀਐ ਬਿਚਾਰਨਾ, ਬੋਲਣਾ ਕਹੀਐ ਅਸਤੋਤਰ, ਤਿਸ ਕਾ ਸਤ੍ਰ ਪੂਰ ਰਹਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਮਹਮਾ ਕੋ ਆਪ ਕਰਤਾ ਜਾਨਤਾ ਹੈ । ਇਕੈ ਸਤਿਗੁਰ ਗੋਚਰਾ ਹੈ ।

1. ਲੋਕ । 2. ਸੱਸਾ (ਅੱਖਰ) । 3. ਸਤਯ, ਸੱਚ । 4. ਹੋਰ । 5. ਧੂੜ । 6. ਸੋਨਾ । 7. ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਧਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 8. ਧੱਕਾ (ਅੱਖਰ) । 9. ਮਤਲਬ, ਭਾਵ-ਅਰਥ ।

ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਛੰਡੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਛਿਆਨ ਗਵਾਇਆ ਦੂਜਾ ਭਾਇਆ, ਗਰਬ ਗਲੇ ਬਿਖ ਖਾਇਆ ।
ਗੁਰ ਰਸ ਗੀਤ ਬਾਦ ਨਹੀਂ ਭਾਵੈ, ਸੁਨੀਐ ਗਹਰਿ ਗੰਭੀਰ ਗਵਾਇਆ ।
ਗੁਰ ਸਚੁ ਕਹਿਆ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲਹਿਆ, ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਾਚੁ ਸੁਖਾਇਆ ।
ਆਪੇ ਗੁਰਮੁਖ ਆਪੇ ਦੇਵੈ, ਆਪੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਆਇਆ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਛੰਡੇ ਅਖਰ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਏਹੁ ਹੈ । ਜੋ ਗਿਆਨ ਕੋ ਗਾਵਤੇ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਭਾਵ ਮੋ ਵਹੀ ਗਰਬ¹ ਮੋ ਗਲੇ ਹੈ । ਅਰੁ ਉਨੋ ਨੇ ਹੀ ਬਿਖ ਖਾਇਆ ਹੈ । ਅਰੁ ਜੋ ਗੁਰ ਕੇ ਰਸ ਮੋ ਮਗਨ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਗੀਤ ਬਾਦ ਨਹੀਂ ਭਾਵਤਾ । ਵਹ ਨਹੀਂ ਸਰਵਨ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਵਹੁ ਗਹਰ ਗੰਭੀਰ ਬ੍ਰਹਮ ਬਿਖੈ ਸਦਾ ਮਗਨ ਰਹਤੇ ਹੈ । ਉਨ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰਿ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਇਆ ਹੈ ਅਰ ਮਨ ਤਨ ਕਰ ਕੇ ਸਦਾ ਸੁਖ ਮੋ ਸਮਾਇ ਰਹੇ ਹੈ, ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਪ੍ਰਭੁ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੈ ਅਰੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਾ ਦਾਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਆਪ ਹੀ ਪੀਆਵਨ ਹਾਰਾ² ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਏਕਾਰ³ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭ ਕੋਈ, ਹਉਮੈ ਗਰਬ ਬਿਆਪੈ ।
ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਨੈ, ਇਉ ਘਰ ਮਹਲ ਸਿਵਾਪੈ⁴ ।
ਪ੍ਰਭ ਨੇੜੇ ਹਰਿ ਦੂਰ ਨ ਜਾਣਹੁ, ਏਕੋ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਬਾਈ ।
ਏਕੰਕਾਰ ਅਵਰ ਨਹੀਂ ਦੂਜਾ, ਨਾਨਕ ਏਕ ਸਮਾਈ ॥ ੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਏਕਾਰ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਵੇਦਾਂਤ ਮਤ ਵਾਲੇ ਏਕੋ ਏ ਏਕ ਕਹਤੇ ਹੈ ਹਉਮੈ ਗਰਬ ਮੋ ਤਾ ਤੇ ਸੁਖ ਨਾਹੀ । ਅਰੁ ਜਿਨ੍ਹੋ ਨੇ ਅਪਨੇ ਸਰੂਪ ਕੋ ਬੂਝ ਕੈ ਅੰਤ੍ਰ ਬਾਹਰ ਏਕੁ ਪਛਾਨਾ ਹੈ ਵਹੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਜ ਅਸਥਾਨੋ ਮੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੈ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਨੇੜੇ ਜਾਨਤੇ ਹੈ ਜੋ ਸਰਬ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਮੋ ਪੂਰਨ ਏਕ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਹੈ ।

ਤਾਤਪਰਜ ਯਹ । ਓਅੰਕਾਰ ਤੇ ਸਭ ਪ੍ਰਗਟ ਭਇਆ, ਅਰੁ ਸਭ ਮੋ ਪੂਰਨ ਹੈ ।

ਇਸੁ ਕਰਤੇ ਕਉ ਕਿਉ ਗਹ⁵ ਰਾਖਉ ਆਫਰਿਓ ਤੁਲਿਓ ਨ ਜਾਈ ।

ਮਾਇਆ ਕੇ ਦਿਵਾਨੇ ਪ੍ਰਣੀ, ਝੂਠਿ ਠਗਉਰੀ ਪਾਈ ।

ਲਬ ਲੋਭ ਮੁਹਤਾਜ ਵਿਗੂਤੇ, ਇਬ⁶ ਤਬ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਈ ।

ਏਕ ਸਰਵੈ ਤਾ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਪਾਵੈ, ਆਵਨ ਜਾਨ ਰਹਾਈ ॥ ੬ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਏ ਪੰਡਿਤ ! ਦੂਸਰੇ ਆਕਾਰ ਅਫਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਏਕੰਕਾਰ ਜੋ ਸਰਬ ਕਰਤਾ ਹੈ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹਨ ਕਰੇ । ਏਹੁ ਅਪਾਰ ਅਤੁਲ ਹੈ । ਏਹੁ ਮਾਨੁਖ

1. ਹੰਘਾਰ । 2. ਪਿਲਾਉਣ ਵਾਲਾ । 3. ਈੜੀ (ਅੱਖਰ) । 4. ਸਿਆਣ ਲਵੇ । 5. ਫੜ । 6. ਅਬ, ਹੁਣ ।

ਮਾਇਆ ਕੇ ਬਉਰਾਏ¹ ਹੂਏ ਝੂਠ ਠਗਉਰੀ ਮੋ ਮੋਹੇ ਹੈ । ਲਬ ਲੋਭ ਕੀ ਮੁਹਤਾਜੀ ਮੋ ਵਿਗੂਤੇ² ਹੈ ।
ਆਦਿ ਅਰੁ ਅੰਤ ਕਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ । ਜੋ ਏਕ ਕੋ ਸੇਵਨਾ ਕਰੇ ਤਉ ਮੁਕਤ ਕਉ ਪਾਏ ਅਰੁ ਆਵਨ
ਜਾਨ ਸਿਉ ਰਹਤ ਹੋਇ ।

ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਤੀਸਰੇ ਆਕਾਰ³ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਏਕ ਅਚਾਰ ਰੰਗ ਇਕ ਰੂਪ । ਪਉਨ ਪਾਨੀ ਅਗਨੀ ਅਸਰੂਪ⁴ ।

ਏਕੋ ਭਵਰ⁵ ਭਵੈ⁶ ਤਿਹੁ ਲੋਇ⁷ । ਏਕਉ ਬੂਝੈ ਸੂਝੈ ਪਤਿ ਹੋਇ ।

ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਲੇ ਸਮਸਰ⁸ ਰਹੈ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਏਕੁ ਵਿਰਲਾ ਕੋ ਲਹੈ ।

ਜਿਸ ਨੋ ਦੇਇ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਏ । ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੇ ਆਖ ਸੁਣਾਏ ॥ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । “ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਜੀ ! ਤੀਸਰੇ ਏਕਾਰ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ।
ਜਬ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਾਧਨਾ ਕਰੈ ਤਬ ਪਰਮ ਸਿਧ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਜੋ ਏਕ ਹੀ ਕੇ ਆਚਾਰ ਕਰੁ ਏਕ ਹੀ ਕੇ
ਰੰਗ ਮੋ ਤਦ ਰੂਪ ਹੋਇ ਗਏ । ਤਿਸ ਕਾ ਦ੍ਰਿਸਟਾਂਤ । ਜੈਸੇ ਪਵਨ ਅਰੁ ਪਾਣੀ ਅਰੁ ਅਗਨ ਸਹਜੇ ਹੀ
ਏਕ ਰੂਪ ਏਕ ਸੁਭਾਵ ਹੈ । ਤਾਤ ਪਰਜ ਯਹ ਜੋ ਨਿਸਚੇ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਿਰੰਜਨ ਹੈ ਏਕ ਜਾਨੈ ਜੋ ਏਕ ਆਤਮ
ਰੂਪੀ ਭਵਰ ਤੀਨ ਲੋਕ ਗਾਮੀ ਹੈ । ਇਸ ਜੁਗਤ ਕਰਿ ਏਕ ਬੂਝਤਾ ਹੈ । ਤਬ ਪਰਮ ਪਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਤਾ ਹੈ । ਗਿਆਨ ਅਰੁ ਧਿਆਨ ਏਕ ਕਰ ਏਕ ਮੋ ਸਮਸਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਗੁਰਮੁਖ
ਏਕ ਕੋਈ ਇਸ ਪਦ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਆਪ ਨਾਰਾਇਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ, ਦਾਤ ਕਰੇ ਤਿਸ
ਕੋ ਏਹ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ । ਏਹ ਸਭੀ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਕਹਿ
ਸੁਨਾਵਤਾ ਹੋ” ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਓਅੰਕਾਰ ਅਖਯਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਊਰਮ⁹ ਧੂਰਮ¹⁰ ਜੋਤ ਉਜਾਲਾ । ਤੀਨ ਭਵਨ ਮੈਂ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲਾ ।

ਊਗਵਿਆ ਅਸ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵੈ । ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਅਪਨੇ ਘਰ ਆਵੈ ।

ਊਨਵਿ¹¹ ਵਰਸੈ ਨੀਝਰ¹² ਧਾਰਾ । ਉਤਮ ਸਬਦ ਸਵਾਰਣ ਹਾਰਾ ।

ਇਸ ਏਕੈ ਕਾ ਜਾਣੈ ਭੇਉ । ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਆਪੇ ਦੇਉ ॥ ੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । “ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਉਂਕਾਰ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਤਲੇ ਅਰੁ
ਊਪਰ ਏਕ ਜੋਤ ਪਸਰ ਰਹੀ, ਉਹੀ ਉਜਿਆਰਾ ਹੈ । ਤੀਨੋ ਭਵਨ ਮੈਂ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲ ਪੂਰਿ ਰਹਿਆ
ਹੈ । ਜਬ ਪ੍ਰਕਾਸ ਭਇਆ ਤਬ ਅਸਪਦ ਭਾਸ ਭਇਆ, ਈਸਵਰ ਕੀ ਏਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਭਈ ਜੋਤ ਸਰੂਪ
ਸੋ ਚੂਕਾ ਫੇਰ । ਅਪਨੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮੋ ਲੀਨ ਭਇਆ । ਤਬ ਨੀਝਰ ਧਾਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਬਰਖਾ
ਭਈ, ਸਭਨ ਅਨਾਹਦ ਉਤਮ ਪਦ ਅਨੰਦ ਮੋ ਲੀਨ ਭਇਆ ਹੈ । ਏ ਪੰਡਿਤ ! ਜਿਸ ਨੇ ਏ ਪ੍ਰਕਾਰ
ਬੂਝਾ (ਵਹੀ) ਦੇਵ(ੀ) ਦਾ ਦੇਵ ਹੈ ਅਰੁ ਵਹੀ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨੇ ਹਾਰਾ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਤ ਮੈਂ ਏਹੁ
ਵੇਦਾਂਤ ਗਿਆਨ ਹੈ ।

1. ਬਾਵਲੇ ਕੀਤੇ, ਪਾਗਲ ਕੀਤੇ । 2. ਖਰਾਬ ਹੋਏ । 3. ਐੜਾ (ਅੱਖਰ) ਮਸਵ ਘੋੜਾ (ਇੰਦ੍ਰ) । 5.
ਭੋਰ (ਭ੍ਰਮਰ) ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਣ ਵਾਲੀ ਰੁਹ । ੬. ਫਿਰੇ । 7. ਤਿੰਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ । 8. ਇਕ ਸਾਰ । 9. ਊਰਧ੍ਵ,
ਆਕਾਸ਼, ਉੱਪਰ । 10. ਪਰਤੀ, ਨੀਚੇ । 11. ਝੁਕ ਝੁਕ ਕੇ । 12. ਨਿਰਝਰ, ਇਕ ਰਸ ਲਗਾਤਾਰ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੂਸਰੇ ਓਅੰਕਾਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਉਗਵੈ¹ ਸੂਰ² ਅਸੁਰ³ ਸੰਘਾਰੈ । ਉਚਾ ਦੇਖ ਸਬਦ ਬੀਚਾਰੈ ।
ਉਪਰਿ ਆਦਿ ਅੰਤ ਤਿਹੁ ਲੋਇ⁴ । ਆਪੇ ਕਰੈ ਕਬੈ ਸੁਣੈ ਸੋਇ ।
ਓਹੁ ਬਿਧਾਤਾ ਮਨਮੁਖ ਸੋਇ । ਪ੍ਰਭ ਜਗ ਜੀਵਨ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ।
ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਰਤੇ ਪਤਿ ਹੋਇ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਦੂਜੇ ਉਕਾਰ⁵ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਸਿੱਧਾਂਤ ਹੈ । ਜਬ ਰਵਿ⁶ ਪਰਕਾਸ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤਬ ਤਮ⁷ ਰੂਪੀ ਆਸੁਰ ਨਾਸ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਜਬ ਤਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਕਾਸਤਾ ਹੈ ਤਬ ਦੁਐਤ ਭਾਵ ਅਸਰ ਕਾ ਨਾਸ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਉਚੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਭਈ ਸਬਦ ਕੇ ਬਿਚਾਰ(ਰ) ਸੋ ਤਬ ਏਹੁ ਸਮਝੁ ਪਰੀ ਜੋ ਉਪਰਿ ਅਰਿ ਤਲੇ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੋ ਆਪ ਹੀ ਕਰਨੇ ਹਾਰਾ ਅਰੁ ਆਪ ਹੀ ਕਥਨੇ ਹਾਰਾ ਅਰੁ ਆਪ ਹੀ ਸੁਨਨੇ ਹਾਰਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਵਹੀ ਮਨ ਸੰਕਲਪ ਹੈ ਅਰੁ ਵਹੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ਹੈ ਅਰੁ ਪ੍ਰਭੂ ਜਗ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਕੋਈ ਨਾਹੀ । ਜੋ ਐਸੀ ਸਮਝ ਸੋ ਨਾਮ ਬਿਖੇ ਲੀਨ ਹੋਵੈ ਤਬ ਪਰਮਗਤਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹਿ ।

ਤਬ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਜੀ ਰਾਰੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਚਲੀ :

ਰਾਜਨ ਰਾਮ ਰਵੈ⁸ ਹਿਤਕਾਰੁ । ਰਣ ਮਹਿ ਲੂਝੈ⁹ ਮਨੁਆ¹⁰ ਮਾਰੁ ।
ਰਾਤ ਦਿਨੰਤ¹¹ ਰਹੈ ਰੰਗ ਰਾਤਾ । ਤੀਨ ਭਵਨ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਜਾਤਾ ।
ਜਿਨ ਜਾਤਾ ਸੋ ਤਿਸ ਹੀ ਜੇਹਾ । ਅਤਿ ਨਿਰਮਾਇਲ ਸੀਝਸ ਦੇਹਾ ।
ਰਹਸੀ ਰਾਮ ਰਿਦੈ ਇਕ ਭਾਇ । ਅੰਤਰਿ ਸਬਦ ਸਾਚਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥ ੧੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਰਾਰੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਰਾਜਾ ਰਾਮ ਤਿਨ ਕੋ ਮਿਲਤੇ ਹੈ ਜੋ ਐਸੇ ਹਿਤਕਾਰੀ ਹੈ ਜਿਨ ਕਾ ਮਨ ਹੀ ਸੁਧ ਹੈ । ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹੋ ਨੇ ਮਨ ਕੋ ਮਾਰਾ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ ਹੈ । ਰਾਤ ਅਰੁ ਦਿਨੁ ਰਾਮ ਹੀ ਕੇ ਰੰਗ ਮੋ ਰਾਤੇ ਹੈ । ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰ ਕੇ ? ਤੀਨ ਭਵਨ ਅਰੁ ਚਾਰੇ ਜੁਗ ਬਿਖੈ ਰਾਮ ਪੂਰਨ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਜਿਨ ਕੋ ਐਸੀ ਸਮਝ ਪਰੀ ਸੋ ਰਾਮ ਹੀ ਹੈ । ਵਹੁ ਅਤ ਨਿਰਮਾਇਲ¹² ਹੈ, ਮਨੁਖ ਦੇਹ ਕੋ ਪ੍ਰਾਇਨ¹³ ਕੀਆ ਹੈ । ਵੈ ਸਦਾ ਹੀ ਰਾਮ ਕੇ ਭਾਵ ਮੋ ਲਿਵਲੀਨ ਤਤਪਰੇ ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੂਸਰੇ ਰਾਰੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਰੀਸ ਨ ਕੀਜੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਜੈ ਰਹਣ ਨਹੀਂ ਸੰਸਾਰੇ ।
ਰਾਜੇ ਰਾਇ ਰੰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਨਾ, ਆਇ ਜਾਇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ।
ਰਹਣਿ ਕਹਣਿ ਤੇ ਰਹੈ ਨ ਕੋਈ, ਕਿਸ ਪਰ ਕਰਉ ਬਿਨੰਤੀ ।
ਏਕ ਸਬਦ ਰਾਮ ਨਾਮ ਨਿਰੋਧੁ,¹⁴ ਗੁਰੁ ਦੇਵੈ ਪਤਿ ਮਤੀ ॥ ੧੧ ॥

1. ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ । 2. ਸੂਰਜ । 3. ਅੰਧੇਰਾ ਰੂਪੀ ਅਸੁਰ (ਰਾਖਸ) । 4. ਤਿੰਨ ਲੋਕ-ਸੁਰਗ, ਮਿਤ ਤੇ ਪਤਾਲ । 5. ਉੜਾ (ਅੱਖਰ) । 6. ਸੂਰਜ । 7. ਅਨ੍ਹੇਤਾ । 8. ਮਿਲੇ । 9. ਜੁਝੇ । 10. ਮਨ ਨੂੰ । 11. ਰਾਤ ਤੇ ਦਿਨ ਦੇ ਅੰਤ ਤਕ । 12. ਨਿਰਮਲ । 13. ਪਾਰ । 14. ਨਿਰੋਧ ਕਰਨ (ਰੋਕਣ) ਵਾਲਾ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਦੂਸਰੇ ਰਾਹੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਵਿਚਾਰ ਹੈ । ਰੋਸ ਨ ਕਰੀਐ, ਮੋਹਿ ਸਿਉ ਰਹਤ ਹੋਇ ਕਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜੋ ਪਦ ਹੈ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਨਾਮ ਤਿਸ ਕੋ ਲਗੇ, ਸੰਸਾਰ ਮੋ ਬਿਰੁ ਰਹਨਾ ਨਹੀਂ । ਰਾਣਾ ਅਰੁ ਰੰਕ ਚਾਰੋ ਜੁਗੋ ਮੋ ਭਟਕਤੇ ਫਿਰਤੇ ਹੈ । ਬਾਰੰ ਬਾਰ ਜਨਮ ਅਰੁ ਮਰਨ ਮੋ ਬੂਡ ਰਹੇ ਹੈ । ਸਭ ਕੋਈ ਰਹਣਾ ਕਰਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਹਿ ਸਕਤੇ ਨਾਹੀ । ਕਿਸ ਕੋ ਕਹ ਸਮਝਾਈਐ । ਏਕ ਸਬਦ ਰਾਮ ਨਾਮ ਜੋ ਨਰ ਉਧਾਰਨ ਜੋਗ ਹੈ । ਜੋ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਦੇਵੈ ਤਉ ਪਤਿ ਸਦਾ ਪਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹਿ ।

ਫੇਰ ਲਕਾਰ¹ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ । ਸਲੋਕੁ ।

ਲਾਜ ਮਰੰਤੀ² ਮਰ ਗਈ, ਘੁੰਘਟ ਖੋਲ ਚਲੀ ।

ਸਾਧ ਦਿਵਾਨੀ ਬਾਬਰੀ, ਸਿਰ ਤੇ ਸੰਕ ਟਲੀ ।

ਪ੍ਰੇਮ ਬੁਲਾਈ ਰਲੀ, ਸਿਉ³ ਮਨ ਮੈਂ ਸਬਦ ਆਨੰਦ ।

ਲਾਲ ਰਤੀ ਲਾਲੀ ਭਈ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਈ ਨਿਚਿੰਦ ॥ ੧੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ । ਲਕਾਰ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਜਬ ਲਾਜ ਸੰਸਾਰ ਕੀ ਅਰੁ ਕੁਲ ਕੀ ਨਾਸ ਭਈ, ਏਹੀ ਮੁਖ ਕੇ ਆਗੇ ਪਾਟ ਪੜਦਾ ਥਾ ਅਰੁ ਮੋਹੁ ਰੂਪੀ ਸਾਸ ਬਉਰਾਈ⁴, ਕੀ ਸਕਾ ਜੋ ਥੀ, ਸੰਕਾ ਥੀ ਕਿਆ । ਅਪਨਾ ਜੋ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਥਾ, ਤਿਸ ਕੋ ਮਿਲਨੇ ਨਹੀਂ ਦੇਤੀ ਥੀ । ਤਿਸ ਕਾ ਭੀ ਨਾਸ ਭਇਆ । ਤਬ ਪ੍ਰੇਮ ਸੋ ਖੋਲ ਖੋਲਨੇ ਲਾਗੀ । ਮਨ ਮੋ ਸਬਦ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੂਆ । ਪਰਮ ਆਨੰਦ ਹੂਆ, ਤਬ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮੋ ਲੀਨ ਭਈ ।

ਦੂਜੇ ਲਕਾਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ

ਲਹਾ ਨਾਮੁ ਰਤਨ ਜਪ ਸਾਰ । ਲਭ ਲੋਭੁ ਬੁਰਾ ਅਹੰਕਾਰ ।

ਲਾੜੀ ਚਾੜੀ ਲਾਇਤਬਾਰ⁵ । ਮਨ ਮੁਖ ਅੰਧਾ ਮੁਗਧ ਗਵਾਰੁ ।

ਲਾਹੇ ਕਾਰਨ ਆਇਆ ਜਗੁ । ਹੋਇ ਮਜ਼ੂਰ ਗਇਆ ਠਗਾਇ ਠਗੁ ।

ਲਾਹਾ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰੰਜੀ ਵੇਸ ਹੁ । ਨਾਨਕ ਸਚੀ ਪਤਿ ਸਚਾ ਪਾਤਸਾਹੁ ॥ ੧੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਦੂਜੇ ਲਕਾਰ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਜਗਤ ਮੋ ਜੋ ਲਾਹਾ ਹੈ ਸੋ ਨਾਮ ਰਤਨ ਕਾ ਸਾਰ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਤਿਆਗ ਕਰਿ ਕੇ ਜਗਤ ਕੀ ਬੁਰਿਆਈ ਮੋ ਲਗਾ ਹੈ । ਠਗੀ ਅਰੁ ਚੁਗਲੀ ਬਿਸਾਸ ਘਾਤ ਕਰਨਾ, ਸੋ ਮਨ ਮੁਖ ਮੁਗਧਗਵਾਰ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਸਭ ਕੋਈ ਜਗਤ ਮੋ ਗੋਬਿੰਦ ਲਾਭ ਕੋ ਆਇਆ ਹੈ । ਸੋ ਠਗੀ ਕੀ ਮਜ਼ੂਰੀ ਮੋ ਜਨਮ ਰਤਨ ਠਗਾਇ ਚਲੇ ਹੈ । ਲਾਹਾ ਨਾਮ ਹੈ ਤਿਸ ਕੀ ਪ੍ਰੰਜੀ ਪਰਤੀਤ ਹੈ । ਮੈਂ ਕਹਤਾ ਹੋਂ ਸਚੀ ਪਾਤਸਾਹੀ ਨਾਮੁ ਕੀ ਹੈ । ਤਾ ਫੇਰ ਅਕਾਰ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਆਇ ਵਿਗੁਤਾ ਜਗ ਮਗ ਪੰਥ । ਆਈਨ ਮੇਟਣ ਕੋ ਸਮਰਥੁ ।

ਆਥ⁶ ਸੈਲ ਕੀਚ ਘਰ ਹੋਇ । ਆਥ ਦੇਖ ਨਿਵੇ ਜਿਸੁ ਦੋਇ ।

1. ਲੋਲਾ (ਅਖਰ) । 2. ਮਰਦੀ ਹੋਈ । 3. ਰੰਗ-ਰਲੀਆਂ ਸਾਹਿਤ । 4. ਪਾਗਲ ਹੋਈ । 5. ਵਿਸ਼ਵਾਸਘਾਤ । 6. ਅਰਥ ਧਨ ।

ਆਥ ਹੋਇ ਤਾ ਮੁਗਧ ਸਿਆਨਾ । ਭਗਤ ਬਿਹੂਨਾ ਜਗ ਬਉਰਾਨਾ ।

ਸਭ ਮੈਂ ਵਰਤੈ ਏਕੋ ਸੋਇ । ਜਿਸ ਨੋ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ ਤਿਸ ਪ੍ਰਗਟਿ ਹੋਇ ॥ ੧੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । 'ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਆਕਾਰ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਜਗਤ ਜੋ ਹੈ ਜਮ ਕੇ ਪੰਥ ਮੈਂ ਸਭ ਕੋਈ ਆਇ ਕੈ ਵਿਗੂਤਾ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਕੀ ਲਹਰ ਮੇਟਣੇ ਕੋ ਕੋਈ ਸਮਰਥ ਨਾਹੀ । ਹੇ ਸਾਧੋ ! ਮਾਇਆ ਕਾ ਕੈਸਾ ਚਲਿਤੁ ਹੈ, ਜੋ ਮਹਾ ਸਠ ਨੀਚ ਕੇ ਘਰ ਬਿਖੈ ਮਾਇਆ ਹੋਇ, ਦੋਨਉ ਹਾਥ ਬਾਧੇ ਜਗਤ ਉਸ ਕਉ ਨਿਵਤਾ ਹੈ । ਜੋ ਮੂੜੇ ਕੇ ਧਨ ਹੋਇ ਤਉ ਵਹੀ ਜਗ ਮੈਂ ਸਿਆਨਾ ਹੈ । ਗੋਬਿੰਦ ਭਗਤ ਬਿਹੂਨਾ ਜਗ ਬਉਰਾਨਾ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ਸਰਬ ਪੂਰਨ ਜੋ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋਇ ਤਿਸ ਘਟ ਮੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਤਾ ਹੈ ।

ਤਾ ਫੇਰਿ ਜਕਾਰ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਜੁਗ ਜੁਗ ਥਾਪ ਸਦਾ ਨਿਰਵੈਰ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਧੰਧਾ ਧੈਰ ।

ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਆਪੇ ਆਪਿ । ਆਪਿ ਉਪਾਇ ਆਪੇ ਘਟ ਥਾਪਿ ।

ਆਪਿ ਅਗੋਚਰ ਧੰਧੈ ਲੋਈ । ਜੋਗ ਜੁਗਤ ਜਗ ਜੀਵਨ ਸੋਈ ।

ਕਰਿ ਆਚਾਰ ਸਚੁ ਸੁਖੁ ਹੋਈ । ਨਾਮ ਬਿਹੂਨਾ ਮੁਕਤ ਕਿਉਂ ਹੋਈ ॥ ੧੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਜਕਾਰ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਵਿਚਾਰ ਹੈ । ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਜਗ ਕੀ ਅਸਥਾਪਨਾ ਕਰਿ ਕੇ ਆਪਿ ਸਦਾ ਨਿਰਵੈਰ ਰਹਤਾ ਹੈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਧੰਧੇ ਸਿਉ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ ਅਰੁ ਪਵਿਤ੍ਰ ਹੈ । ਜਹਾਂ ਦੇਖੀਐ ਤਹਾਂ ਆਪ ਹੀ ਪੂਰ ਰਹਿਆ ਹੈ । ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਪਾਇ ਕਰਿ ਆਪ ਹੀ ਘਟ ਮੋ ਅਸਥਿਤ ਭਇਆ ਹੈ ਅਰੁ ਆਪ ਅਗੋਚਰ ਹੈ । ਅਉਰ ਸਰਬ ਲੋਕ ਧੰਧੇ ਸਿਉ ਹੈ । ਜੋਗ ਅਰੁ ਜੁਗਤਿ ਆਪ ਹੀ ਜਗ ਜੀਵਨ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ । ਐਸੇ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤ ਕਰੋ ਤਉ ਸਾਚ ਸੁਖ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਉ । ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਮੁਕਤ ਕੈਸੇ ਹੋਇ ।

ਤਾ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਜੀ ਵਕਾਰ¹ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਵਿਣ ਨਾਵੈ ਵਿਰੋਧ ਸਰੀਰ । ਕਿਉ ਨ ਮਿਲਹਿ ਕਾਟਹਿ ਮਨ ਪੀਰ ।

ਵਾਟ² ਵਟਾਉ³ ਆਵੈ ਜਾਇ । ਕਿਆ ਲੇ ਆਇਆ ਕਿਆ ਪਲੈ ਪਾਇ ।

ਵਿਣ ਨਾਵੈ ਤੋਟਾ ਸਭ ਥਾਇ । ਲਹਾ ਮਿਲੈ ਜਾ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਇ ।

ਵਣਜ ਵਣਜੈ ਵਾਪਾਰੀ । ਵਿਣ ਨਾਵੈ ਕੈਸੀ ਪਤਿ ਸਾਰੀ ॥੧੬॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਵਕਾਰ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਸਰੀਰ ਵਿਰੋਧ ਰੂਪ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਮਿਲੇ ਕਿਉ ਕਰ ਤਨ ਮਨ ਕੀ ਪੀੜਾ ਕਾਟੀ ਜਾਇ । ਏਹ ਤੋ ਵਾਟ ਵਟਾਉ ਕੀ ਤਰਹਿ ਆਵਤਾ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਤਾ ਤੇ ਕਿਆ ਲੇ ਆਇਆ ਹੈ ਅਰੁ ਕਿਆ ਪਲੈ ਪੜੇਗਾ । ਬਿਨਾ ਭਜਨ ਨਾਮ ਕੇ ਸਰਬ ਠਉਰ⁴ ਮੈ ਤੋਟਾ⁵ ਹੈ । ਨਾਮ ਕਾ ਲਾਹਾ ਤਬ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਆਪਨੀ ਬੁਝਾਇ ਦੇਇ । ਅਉਰ ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਜੋ ਵਣਜ ਵਾਪਾਰ ਕਰਤਾ ਹੈ ਤਿਨ ਕੀ ਕੈਸੇ ਪਤਿ ਰਹੈਗੀ ।"

1. ਵੱਢਾ (ਅੱਖਰ) 2. ਰਸਤਾ । 3. ਰਾਹੀ । 4. ਠਤ੍ਰੇੜ, ਸਥਾਨ । 5. ਘਾਟਾ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਗਗੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।
 ਗੁਣ ਵੀਚਾਰੇ ਗਿਆਨੀ ਸੋਇ । ਗੁਣ ਮਹਿ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ।
 ਗੁਣ ਦਾਤਾ ਵਿਰਲਾ ਸੰਸਾਰ । ਸਾਚੀ ਕਰਣੀ ਗੁਰ ਵੀਚਾਰ ।
 ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਕੀਮਤਿ ਨਹੀਂ ਪਾਇ । ਤਾ ਮਿਲੀਏ ਜਾਂ ਲਏ ਮਿਲਾਇ ।
 ਗੁਣ ਵੰਤੀ ਗੁਣ ਸਾਰੇ ਨੀਤ । ਨਾਨਕ ਗੁਰਮਤਿ ਮਿਲੀਐ ਮੀਤਿ ॥ ੧੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । 'ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਗਗੇ ਅਖਰ ਕਾ ਇਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਗਿਆਨੀ ਪੁਰਸ਼ ਵਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦਾ ਗੁਣਾਂ ਬਾਦ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਬਿਚਾਰਤੇ ਹੈ । ਗੁਣ ੇ ਬਿਚਾਰ ਸਿਉ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਗੁਣ ਦਾਤੇ ਜਗਤ ਮੋ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਸੰਤ ਹੈ । ਗੁਰੋਂ ਕੇ ਅਰੁ ਸੰਤੋਂ ਕੇ ਬਚਨ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਜੋ ਕਰਨੀ ਕਰਤਾ ਹੈ ਸੋਈ ਸਤਿ ਹੈ । ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਜੋ ਮਤਿ ਸੋ ਰਹਿਤੇ ਹੈ । ਵਹੁ ਮਤ ਤਬ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਜਬ ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਅਰ ਅਪਨੇ ਆਪ ਮੋ ਮਿਲਾਇ ਲਏ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਗੁਣ ਵੰਤਨ ਕੇ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਣਾਬਾਦ ਮੋ ਲੀਨ ਰਹਿਤੇ ਹੈ । ਹੇ ਸਖੇ¹ ! ਗੁਰਮਤ ਕਰ ਕੇ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਤਾ ਹੈ ।' ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਕੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਕਾਇਆ ਕਉ ਗਾਲੈ ।
 ਜਿਉ ਕੰਚਨੁ² ਸੋਹਾਗਾ ਢਾਲੈ ।
 ਕਸ ਕਸਵਟੀ ਸਹੈ ਸੁ ਤਾਉ ।
 ਨਦਰ ਸਰਾਫ ਵੰਨੀਸ³ ਚੜਾਉ ।
 ਜਗਤ ਪਸੂ ਅਹੰਕਾਰੁ ਕਸਾਈ ।
 ਕਰਿ ਕਰਿਤੇ ਕਰਨੀ ਕਰਿ ਪਾਈ ।
 ਜਿਨ ਕੀਤੀ ਤਿਨ ਕੀਮਤਿ ਪਾਈ ।

ਹੋਰੁ ਕਿਆ ਕਹੀਐ, ਕਛੁ ਕਹਣੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ੧੮ ॥

ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਕਕੇ ਅਖਰ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਏਹੁ ਹੈ । ਇਹੁ ਕਾਇਆ ਕਾਮ ਕਰੋਧ ਦੇਖੋ ਆਦਿਕ ਕਰਿ ਅਰੁ ਪਰਕਿਰਤੋ ਕੇ ਸੁਭਾਵ ਕਰਿ ਮਲੀਨ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਿਸ ਕੋ ਸੁਧ ਤਪ ਸੋ ਲਗਾਵੈ । ਜੈਸੇ ਸੁਹਾਗੇ ਸਿਉ ਸੁਧ ਕੰਚਨ ਢਾਲੀਤਾ⁴ ਹੈ ਤੈਸੇ ਹੀ ਕਾਇਆ ਕੋ ਭਗਤ ਕੀ ਕਸਉਟੀ ਕਰਿ ਕੇ ਕਸੇ, ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਅਗਨ ਕਾ ਤਉ ਸਹੈ, ਤਬ ਸੁਧ ਵਰਨ ਕੰਚਨ ਵਰਨ ਹੋਇ ਅਰੁ ਸਰਾਫੀ ਨਕਾਰ ਲਾਇਕ ਹੋਇ ਅਰ ਜਗਤ ਤੋ ਪਸੂ ਕੀ ਨਿਆਈ ਭੋਗ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕਉ ਪਾਇ ਕਰਿ ਬਿਸੁਧ ਭਇਆ ਹੈ । ਤਿਸ ਕਾ ਬਧ ਕਰਨੇਹਾਰ ਹੰਕਾਰ ਕਸਾਈ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਆਪ ਕਰਤੇ ਨੇ ਜਿਸ ਕਰਨੀ ਕਉ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਉਸੀ ਮੋ ਲਾਗਾ ਹੈ ਅਰੁ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਧਾਰਾ ਹੈ ਸੋਈ ਕੀਮਤਿ ਜਾਨ ਹੈ ਅਉਰ ਕਿਆ ਕਹਿ ਸਕਹਿ, ਕਹਨੇ ਕੀ ਜਾਗਾ ਨਾਹੀ ।'

ਤਾ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਜੀ ਖਖੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।
 ਖੋਜਤ ਖੋਜਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਆ । ਖਿਮਾ ਗਹੀਮ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਆ ।

1. ਮ੍ਰਿਤ । 2. ਸੋਨਾ । 3. ਵਰਨ ਰੰਗ । 4. ਢਾਲੀਦਾ ।

ਖਰਾ ਖਰਾ ਆਖੈ ਸਭ ਕੋਇ । ਖਰਾ ਰਤਨ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਹੋਇ ।

ਖਾਤ ਪੀਅੰਤ ਮੂਏ ਨਹੀਂ ਜਾਨਿਆ । ਖਿਨ ਮਹਿ ਮੂਏ ਜਾ ਸਬਦ ਪਛਾਨਿਆ ।

ਅਸਿਥਿਰ ਚੀਤ ਮਰਨ ਮਨਿ ਮਾਨਿਆ । ਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਨਾਮੁ ਪਛਾਨਿਆ ॥ ੧੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਖਖੇ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਜਿਨੋਂ ਨੇ ਆਤਮ ਪਦ ਕਾ ਖੋਜਨਾ ਕੀਆ ਹੈ ਅਰੁ ਖਿਮਾ ਰੂਪੀ ਧਨੁ ਪਾਇਆ ਹੈ । ਜਬ ਇਹੁ ਮਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦੀਆ ਤਬ ਸੁਧ ਭਇਆ । ਤਬ ਸਭ ਕਿਸੀ ਨੇ ਸੁਧ ਕਹਿਆ ! ਜੋ ਸੁਧ ਵਸਤੁ ਹੋਤੀ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਸਭੁ ਕੋਈ ਸੁਧ ਕਹਤਾ ਹੈ । ਅਨੇਕ ਭੋਗੋਂ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨੀ ਭੋਗ ਭੋਗ ਮੂਏ, ਕਛੁ ਗਤ ਨਹੀਂ ਜਾਨੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਪਾਵਨੇ ਕੀ । ਜਬ ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਕਉ ਪਛਾਨਿਆ ਤਬ ਖਿਨ ਮਹਿ ਮੂਏ ਜੋ ਨਿਹਚਲ ਚਿਤ ਭਇਆ । ਤਬ ਮਨ ਸੁਧ ਭਇਆ । ਗੁਰ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਨਾਮ ਕੀ ਪਹਿਚਾਨ ਭਈ ॥

ਤਾ ਫੇਰ ਗਗੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਗਗਨ¹ ਗੰਭੀਰ ਗਗ ਨੰਤਰ² ਵਾਸੁ । ਗੁਣ ਗਾਵੈ ਸੁਖ ਸਹਜ ਨਿਵਾਸ ।

ਗਇਆ ਨ ਆਵੈ, ਆਇ ਨ ਜਾਇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ³ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ ।

ਗਗਨ ਅਗੰਮੁ ਅਨਾਥ ਅਜੋਨੀ । ਅਰਥਿਰ ਚੀਤ ਸਮਾਧ ਸਗੋਨੀ ।

ਹਰਿ ਨਾਮ ਚੇਤਿ ਫਿਰ ਪਵਹਿ ਨ ਜੋਨੀ । ਗੁਰਮਤਿ ਸਾਰ ਹੋਰ ਨਾਮ ਬਿਹੂਨੀ ॥ ੨੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਜਬ ਗਗਨ ਗੰਭੀਰ ਗਗਨੰਤਰ ਵਾਸ ਪਾਇ ਗੁਨ ਗਾਵਨੇ ਲਾਗਾ ਤਬ ਪਰਮ ਸੁਖ ਸਹਜ ਮੋ ਨਿਵਾਸ ਭਇਆ । ਐਸਾ ਅਸਥਾਨ ਪਾਵਨੇ ਵਾਲਾ ਆਵਨਿ ਜਾਨਿ⁴ ਸੋ ਰਹਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰ ਕੇ ਏਕ ਲਿਵਲੀਨ ਹੋਤੇ ਹੈ । ਵਹਿ ਗਗਨ⁵ ਅਸਥਾਨ ਅਗੰਮ ਹੈ ਅਰ ਮਾਇਆ ਸੋ ਰਹਤ ਅਜੋਨੀ ਹੈ । ਜਬ ਉਹਾ ਚਿਤ ਅਸਥਿਰ ਹੋਇਆ ਮਾਇਆ ਸਰਬ ਦਿਸਾ ਸਮਾਧ ਦਿੜ ਭਈ । ਜਿਨੋਂ ਨੇ ਇਸ ਪਰਕਾਰ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਹੈ ਸੋ ਜੋਨ ਸੋ ਰਹਿਤ ਭਏ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਘਘੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਘਰ ਦਰ ਫਿਰ ਥਾਕੀ ਬਹੁਤੇਰੇ । ਜਾਤ ਅਸੰਖ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ।

ਕੇਤੇ⁶ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਧੀਆ । ਕੇਤੇ ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਫੁਨਿ ਹੂਆ ।

ਕਾਚੇ ਗੁਰ ਸਿਉ ਮੁਕਤ ਨ ਹੂਆ । ਕੇਤੀ ਨਾਰ ਵਰੁ ਏਕ ਸਮਾਲ ।

ਗੁਰਮੁਖ ਮਰਨ ਜੀਵਨ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲ । ਦਹ ਦਿਸ ਦੂਡ ਘਰੇ ਮਹਿ ਪਾਇਆ ।

ਮੇਲ ਭਇਆ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲਾਇਆ ॥ ੨੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਘਘੇ ਅਖਰ ਕਾ ਇਹ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਕੇਤੇ ਘਰੇ ਮੈ ਅਰ ਅਨੰਤ ਜਾਤੋ ਮੈ ਬਾਰੰਬਾਰ, ਮਾਤਾ ਅਰੁ ਪਿਤਾ ਬੇਟੀ ਅਰੁ ਬੇਟਾ, ਕੇ ਜਨਮੁ ਧਾਰਤ ਭਏ । ਅਰੁ ਕਈ ਬਾਰ ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਭਏ । ਕਾਚੇ ਗੁਰ ਸੋ ਮੁਕਤਿ ਨ ਭਈ । ਸੁਨਿਹੋ, ਪੰਡਿਤ ! ਜੋ ਪਤਿਬ੍ਰਤਾ ਨਾਰਿ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਭਰਤੇ ਹੀ ਕੀ ਚਿਤਵਨਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਜੋ ਹੈ ਤਿਨਾ ਕਾ ਮਰਨਾ-

1. ਆਕਾਸ਼ । 2. ਦਸਮ ਦੁਾਰ । 3. ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ । 4. ਆਵਾਗਵਨ, ਜੰਮਣ-ਮਰਨ । 5. ਦਸਮ ਦੁਾਰ । 6. ਕਿਤਨੇ ।

ਜੀਵਨਾ ਪਰਮੇਸਰ ਹੀ ਕੇ ਸਾਥ ਹੈ। ਜਬ ਦਸੇ ਦਿਸਾ ਖੋਜ ਕਰਿ ਅਪਨੇ ਘਰ ਸਿਉ ਮੇਲ ਭਇਆ
ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਸੋ ਮੇਲ ਭਇਆ।

ਤਾ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਨੇ ਗਗੇ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਵੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੋਲੈ। ਗੁਰਮੁਖ ਤੋਲ ਤੁਲਾਵੈ ਤੋਲੈ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਵੈ ਜਾਇ ਨਿਸਕ। ਪਰਹਰ ਮੈਲ ਜਲਾਇ ਕਲੰਕ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਦ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰ। ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਜਨ ਚਜ ਅਚਾਰ।
ਗੁਰਮੁਖ ਸਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਹੈ ਸਾਰ। ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਵਹਿ ਪਾਰ ॥ ੨੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ। ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਗਗੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹ ਬਿਚਾਰ ਹੈ। ਗਾਵਨਾ ਅਰੁ
ਬੋਲਨਾ ਗੁਰਮੁਖੋਂ ਕਾ ਸਤਿ ਹੈ। ਤੋਲਨਾ ਅਰੁ ਤੁਲਾਵਨਾ ਕਹੀਐ ਚਿਤਵਨਾ ਭੀ ਗੁਰਮੁਖੋਂ ਕਾ
ਸਤਿ ਹੈ। ਆਵਨਾ ਅਰੁ ਜਾਨਾ ਗੁਰਮੁਖਾ ਕਾ ਸਤਿ ਹੈ। ਜਿਨ ਕੀ ਮਲੀਨਤਾ ਗਈ ਹੈ ਅਰੁ ਕਲੰਕ
ਨਾਸ ਭਇਆ ਹੈ ਅਰੁ ਨਾਦ ਬੇਦ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਗੁਰਮੁਖਾ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਹੈ। ਇਸਨਾਨ ਆਦਿਕ
ਜੋ ਕਰਮ ਹੈ ਸੁ ਗੁਰਮੁਖਾ ਕੇ ਸੁਧ ਹੈ ਅਰੁ ਮੁਖਿ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਅਖੰਡ ਸਬਦ ਸਾਰ ਹੈ। ਹੇ ਪੰਡਿਤ!
ਮੈਂ ਸਤ ਪਦ ਕਹਿਆ ਹੈ ਅਰ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਭੈ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਕੋ ਡਰ ਕੇ ਪਾਰ ਲੰਘ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਭਏ।

ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਚਚੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ।
ਚੰਚਲ ਚੀਤ ਨ ਰਹਸੀ ਠਾਇ। ਚੋਰੀ ਮਿਰਗ ਅੰਗੂਰੀ ਖਾਇ।
ਚਰਨ ਕਮਲ ਉਰ ਧਾਰੇ ਚੀਤ। ਚਿਰ ਜੀਵਨ ਚੇਤਨ ਨਿਤ ਨੀਤ।
ਚਿੰਤਤ ਹੀ ਦੀਸੈ ਸਭ ਕੋਇ। ਚੇਤਹਿ ਏਕਤ ਹੀ ਸੁਖ ਹੋਇ।

ਚਿਤ ਵਸਹਿ ਰਾਚਹਿ ਹਰਿ ਨਾਇ। ਮੁਕਤਿ ਭਇਆ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਇ ॥ ੨੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ। ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਚਚੇ ਅਖਰ ਕੀ ਬਿਚਾਰ ਹੈ ਏਹ ਜੋ ਚੰਚਲ ਚੀਤ ਹੈ ਸੋ ਇਕ
ਠਉਰ ਨਿਹਚਲ ਘਰ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਠਹਰਤਾ। ਤਿਸ ਕੀ ਭਗਤ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਾ ਅੰਕੂਰ ਅਰੁ ਇੰਦ੍ਰੀਆ
ਦੋਖ ਰੂਪੀ ਚੋਰ ਹੈ ਸੋ ਅੰਗੂਰੀ ਖਾਇ ਜਾਤੇ ਹੈ। ਤਿਸ ਕਾ ਉਪਾਵ ਏਹ ਹੈ। ਜੋ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਕੇ
ਚਰਨਾਰਬਿੰਦ¹ ਸਦਾ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਰਾਖੇ ਤਬ ਚਿਰ ਜੀਵਨ ਪਦ ਅਰੁ ਚੇਤਨਤਾ ਤਿਨ ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
ਭਈ। ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਮਿਥਿਆ ਚਿਤਵਨਾ ਕੋ ਸਭ ਕੋਈ ਚਿਤਵਤਾ ਹੈ। ਏਕ ਆਤਮ ਪਦ ਕੀ
ਚਿਤਵਨਾ ਹੋਇ। ਜਬ ਏਹ ਚਿਤ ਮੇਂ ਵਸੈ ਤਬ ਏਹੁ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਸੋ ਰਚਿਆ, ਵਹੁ ਮੁਕਤ ਰੂਪ
ਹੋਇਆ ਅਰ ਪਤਿ ਸਿਉ ਅਪਨੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਛਛੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ।
ਛੀਜੈ ਦੇਹ ਖੁਲੈ ਇਕ ਗੰਢ। ਛਿਆ ਨਿਤ ਦੇਖੋ ਜਗ ਹੰਢ।
ਧੂਪ ਛਾਵ ਜੇ ਸਮਿ ਕਰਿ ਜਾਣੈ। ਬੰਧਨ ਕਾਟਿ ਮੁਕਤਿ ਘਰ ਆਣੈ।
ਛਾਇਆ ਛੂਛੀ ਜਗਤੁ ਭੁਲਾਨਾ, ਲਿਖਿਆ ਕਿਰਤ ਧਰੇ ਪਰਵਾਨਾ।
ਛੀਜੈ ਜੋਬਨ ਜਰੂਆ² ਸਿਰਿ ਕਾਲੁ। ਕਾਇਆ ਛੀਜੈ³ ਭਈ ਸਿਬਾਲ⁴ ॥ ੨੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ। ਹੇ ਪੰਡਿਤ! ਜਬ ਦੇਹਿ ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਛੀਜ⁵ ਜਾਤੀ ਹੈ ਤਬ ਏਹ ਗਾਠ

1. ਚਰਣ (ਪੈਰ) ਅਰਬਿੰਦ (ਕਮਲ)। ਜਗ ਅਵਸਥਾ, ਬੁਢੇਪਾ। 3. ਨਸ਼ਟ ਹੋਵੇ। 4. ਜਾਲ, ਇਕ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਈ, ਜੋ ਪਾਣੀ ਉਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। 5. ਨਸ਼ਟ ਹੋਣਾ।

ਖੁਲਤੀ ਹੈ । ਪਾਂਚੋਂ ਤਤ ਇਸ ਜੀਵ ਸੋ ਅਲਗ ਭਏ ਦੇਹਿ ਕਾ ਅਭਾਵ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਇਹ ਛੈਅ ਨਿਤ ਹੈ । ਸਦਾ ਹੀ ਜਗਤ ਸੋ ਉਪਜਤੇ ਰਹਿਤੇ ਹੈ । ਇਹ ਧੂਪ ਅਰੁ ਛਾਇਆ ਆਵਨਾ ਅਰੁ ਜਾਨਾ ਹੈ । ਹਰਖ ਸੋਗ ਕੋ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣੈ । ਐਸੇ ਬੰਧਨ ਕੋ ਕਾਟ ਕਰਿ ਮੁਕਤ ਕੀ ਚਿਤਵਨਾ ਕਰੈ ਅਰੁ ਏਹ ਜੋ ਛਾਇਆ ਸੋ ਅਤ ਝੂਠਾ ਪਸਾਰਾ ਹੈ । ਤਿਸ ਪਰ ਜਗਤ ਭੁਲਾ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਏਹ ਚਲਿਤ੍ਰ ਕਰਤੇ ਨੇ ਕੀਆ ਹੈ । ਅਰੁ ਤੀਨ ਸੁਭਾਵ ਜੋ ਹੈ ਦੇਹ ਕੇ ਜੁਬਾ¹ ਅਵਸਥਾ, ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ, ਫੇਰਿ ਕਾਲ ਅਵਸਥਾ, ਕਾਲ ਕੇ ਵਸ ਹੋਵਨਾ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਇਆ² ਬਿਨਾਸ ਰੂਪ ਹੈ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਜਜੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਜਾਪੇ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਤਿਹ ਲੋਇ । ਜੁਗ ਜੁਗ ਦਾਤਾ ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ ।

ਜਿਉ ਭਾਵੈ ਤਿਉ ਰਾਖਹੁ ਰਾਖ । ਜਸ ਜਾਚਉ ਦੇਵੈ ਪਤਿ ਸਾਖ ।

ਜਾਗਤ ਜਾਗਿ ਰਹਾ ਤੁਧ ਭਾਵਾ । ਜਾ ਤੂੰ ਮੇਲਹਿ ਤਾ ਤੁਝਹਿ ਸਮਾਵਾ ।

ਜੈ ਜੈ ਕਾਰ ਜਪਉ ਜਗਦੀਸ । ਗੁਰਮਤਿ ਮਿਲੀਐ ਬੀਸ ਇਕੀਸ ॥ ੨੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਜਜੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਐਸੀ ਬੂਝ ਬੂਝੀਐ ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਆਪ ਹੀ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੈ ਪੂਰਨ ਹੈ ਅਰੁ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਦਾਤਾ ਹੈ । ਅਵਰ ਤਿਸ ਬਿਨਾ ਦੂਸਰਾ ਕੋ ਨਾਹੀ । ਜੈਸੇ ਭਾਵੈ ਤੈਸੇ ਰਾਖੈ । ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਕਾ ਜਸ ਜਾਚੋ ਜੋ ਪਤਿ ਅਰੁ ਸਾਖ ਕਾ ਦੇਵਨ ਹਾਰਾ ਹੈ । ਜਾਗ੍ਰਤ ਮੋ ਜਾਗਣਾ ਤਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ । ਜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਭਾਵੈ ਜਿਸ ਕੋ ਆਪ ਮੇਲੈ ਸੋਈ ਸਤ ਮੋ ਸਮਾਵੈ । ਐਸੇ ਪ੍ਰਭੂ ਜਗਦੀਸ ਕਾ ਸਦਾ ਜੈਜੈਕਾਰ ਕਰੈ । ਗੁਰਮਤਿ ਕਰ ਜਬ ਮਿਲੇ ਤਬ ਬੀਸ ਇਕੀਸ ਹੋਇ । ਬੀਸ ਇਕੀਸ ਕਾ ਅਖਰ ਯਹੁ ਸਰਬ ਪਦ ਤਿਆਗ ਅਦ੍ਵੈਤ ਭਇਆ ।

ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਝਝੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਝਖ³ ਬੋਲਣ ਕਿਆ ਜਗ ਸਿਉ ਵਾਦ⁴ । ਝੂਰ ਮਰਹਿ ਦੇਖਹਿ ਪਰਮਾਦ⁵ ।

ਜਨਮ ਮੂਏ ਨਹੀਂ ਜੀਵਣ ਆਸਾ । ਆਇ ਚਲੇ ਭਏ ਆਸ ਨਿਰਾਸਾ ।

ਝੁਰਿ ਝੁਰਿ ਝਖ ਪਾਟੀ ਰਲ ਜਾਇ । ਕਾਲ ਨ ਚਾਪੈ⁶ ਹਰਿਗੁਣ ਗਾਇ ।

ਪਾਈ ਨਵਨਿਧ⁷ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਵ । ਆਪੇ ਦੇਵੈ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ॥ ੨੬ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਝਝੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਝਖਣਾ ਅਰੁ ਬੋਲਣਾ ਅਰੁ ਜਗ ਸਿਉ ਵਾਦ ਕਰਣਾ ਕਛੁ ਕਾਮ ਨਾਹੀ । ਇਵ ਹੀ ਝਖ ਮਰਤੇ ਹੈ ਮਿਥਿਆ ਕੋ ਦੇਖ ਕਰਿ । ਜੋ ਜੰਮਿਆ ਸੋ ਮੁਇਆ, ਜੀਵਨੇ ਕੀ ਆਸਾ ਝੂਠੀ ਹੈ । ਆਵਨੇ ਜਾਵਨੇ ਕੀ ਆਸ ਨਾ ਕਰੋ । ਝੁਰਿ ਝੁਰਿ ਝਖ ਪਾਟੀ ਮੋ ਰਲ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਕਾਲ ਸਿਉ ਤਬ ਛੂਟਨਾ ਹੋਇ ਜਬ ਹਰਿ ਕੇ ਗੁਨ ਗਾਵੈ । ਐਸੀ ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਕੀ ਵਡਿਆਈ ਜੋ ਸਰਬ ਨਿਧ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ । ਆਪੇ ਹੀ ਦਾਤਾ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਸਦਾ ਹੀ ਹੈ ।

1 ਜਵਾਨ । 2 ਸ਼ਰੀਰ । 3 ਬਕਵਾਸ । 4 ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ । ਪ੍ਰਸਾਦ, ਪਾਗਲਪਨ । 5 ਖਾਵੇ । 6 ਨੌ ਨਿਧਾਂ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਵੰਢੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਇਆਣੇ ਬੋਲੈ ਆਪੇ ਬੂਝੈ ਆਪੇ ਸਮਝੈ ਗੁਰ ਕਾ ਕਹਿਆ ਅੰਕ ਸਮਾਵੈ ।

ਨਿਰਮਲ ਸੂਚੇ¹ ਸਾਚੋ ਭਾਵੈ ।

ਗੁਰ ਸਾਗਰ² ਰਤਨੀ ਨਹੀਂ ਤੋਟਿ । ਲਾਲ ਪਦਾਰਥ ਸਾਚ ਅਖੋਟ³ ।

ਗੁਰ ਕਹਿਆ ਸਾ ਕਾਰ ਕਮਾਵਹੁ । ਗੁਰ ਕੀ ਕਰਨੀ ਕਾਹੇ ਧਾਵਹੁ⁴ ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮਤ ਸਾਚੁ ਸਮਾਵਹੁ⁵ ॥ ੨੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਵੰਢੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਐਸਾ ਗਿਆਨ ਬੰਲੀਐ, ਜੋ ਆਪ ਹੀ ਬੂਝੀਐ ਅਰੁ ਆਪ ਹੀ ਸਮਝ ਕਰੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੋਝੀ ਪਰੇ ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਸਮਾਵੈ, ਤਬ ਨਿਰਮਲ ਸੂਚੇ ਕੋ ਸਾਚ ਭਾਵਨਾ ਭਈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਸਭ ਸਾਗਰ ਮੇਂ ਰਤਨ ਸਿਉ ਅਤੋਟ ਹੈ । ਲਾਲ ਪਦਾਰਥ ਸਤ ਪਦ ਸੋ ਭਰਪੂਰ ਹੈ । ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹੇ ਸੋ ਕਾਰ ਕਮਾਇ ਕੇ ਗੁਰ ਕੀ ਮਤਿ ਸਚ ਪਦ ਮੇਂ ਲੀਨ ਹੋਵਹੁ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਟਕਾਰ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਟੂਟੇ ਨੇਹ⁶ ਕਿ ਬੋਲਹਿ ਸਹੀ । ਟੂਟੇ ਬਾਹ ਦੁਹੁ ਦਿਸ ਗਈ⁷ ।

ਟੂਟ ਪਰੀਤ ਗਈ ਬੁਰ ਬੋਲ । ਦੁਰਮਤ ਪਰਹਰ⁸ ਛਾਡੀ ਢੋਲ ।

ਟੂਟੇ ਗੰਢ ਪਰੇ ਬੀਚਾਰ । ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਘਰ ਕਾਰਜ ਸਾਰੁ ।

ਲਾਹਾ ਸਾਚੁ ਨ ਆਵੈ ਤੋਟਾ । ਤਿਭਵਨ ਠਾਕਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮੋਟਾ ॥ ੨੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਟਕਾਰ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਜਬ ਨੇਹੁ ਟੂਟਾ ਤਬ ਬਚਨ ਕੈਸੇ ਸਹੈ । ਅਰੁ ਭੁਜਾ ਟੂਟਤੀ ਹੈ ਦੋਨੋ ਦਿਸਾ ਖੇਦ ਸੋ ਅਰੁ ਪ੍ਰੀਤ ਟੂਟਤੀ ਹੈ ਦੁਰਬਚਨ ਬੋਲੇ ਸਿਉ । ਐਸਾ ਸਮਝ ਕੈ ਦੁਰ ਮਤ ਕਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ । ਟੂਟੇ ਕੋ ਗਾਠ ਪੜਤਾ ਹੈ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ, ਤੈਸੇ ਹੀ ਗੁਰ ਬਚਨ ਕਰਿ ਕੇ ਆਪ ਕੋ ਨਾਰਾਇਣ ਕੀ ਭਗਤ ਮੇਂ ਗਾਠਿ ਕਰਿ ਘਰ ਕਾ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰੇ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਜਬ ਲਾਹਾ ਸਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ, ਫੇਰ ਤੋਟਾ ਕਦੇ ਨ ਆਵੈ । ਤੀਨ ਭਵਨ ਮੇਂ ਏਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਹੀ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਜੀ ਠਕਾਰਿ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਠਾਕਹੁ⁹ ਮਨੂਆ¹⁰ ਰਾਖਹੁ ਠਾਇ¹¹ । ਠਹਿਕ¹² ਮੁਈ ਅਵਗੁਣ ਪਛੁਤਾਇ ।

ਠਾਕੁਰਿ ਏਕ ਸਬਾਈ ਨਾਰ । ਬਹੁਤੇ ਵੇਸ ਕਰੇ ਕੂੜਿਆਰਿ ।

ਪਰ ਘਰ ਜਾਤੀ ਠਾਕ ਰਹਾਈ¹³ ਮਹਲ ਬੁਲਾਈ ਠਾਕਿ¹⁴ ਨ ਪਾਈ ।

ਸਬਦ ਸਵਾਰੀ ਸਾਚ ਪਿਆਰੀ । ਸਾਈ ਸੋਹਾਗਣਿ ਠਾਕਰ ਧਾਰੀ ॥ ੨੯ ॥

1. ਸੂਚਾ । 2. ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦ੍ਰ । 3. ਅਖੁੱਟ, ਅਤੁੱਟ । 4. ਧਾਉਂਦੇ ਅਥਵਾ ਚਲਦੇ ਹੋ । 5. ਸੱਚ ਵਿਚ ਸਮਾ ਜਾਓ । 6. ਪ੍ਰੇਮ । 7. ਫੜੀ । 8. ਤਿਆਗ । 9. ਰੋਕੋ । 10. ਮਨ । 11. ਇਕ ਥਾਵੇਂ । 12. ਲੜ । 13. ਮੋੜ (ਠਾਕ) ਰਹਾਈ (ਰੱਖੀ) । 14. ਰੋਕ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਠਠੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਏਹੁ ਮਨ ਤੋ ਸਦਾ ਹੀ ਚੰਚਲ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤ ਮੋ ਇਕਾਗ੍ਰ ਕਰੇ ਨਹੀਂ ਤੋ ਠਹਕਿ ਠਹਕਿ ਕਰ ਵਿਕਾਰੋ ਮੋ ਮਰ ਪਛੁਤਾਵੈਗਾ । ਠਾਕੁਰ ਸੁਆਮੀ ਏਕੁ ਹੈ । ਪੁਰਸ ਵਹੀ ਹੈ, ਅਵਰ ਸਭ ਇਸਤੀ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸੁਆਮੀ ਕੀ ਬਹੁਤ ਪਖੰਡ ਵੇਸ ਕਰਨਾ ਬਿਕਾਰ ਹੈ । ਸੁਰਤ ਜੋ ਚੰਚਲ ਪਰ ਗ੍ਰਹ ਡੋਲਤੀ ਕਉ ਅਪਨੇ ਘਰਿ ਮੋ ਠਾਕੁ¹ ਰਖੇ ਤਬ ਸੁਆਮੀ ਕੇ ਮਹਲ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੈ । ਠਾਕਿ ਜੋ ਦੁਰਮਤਿ ਕੀ ਰਹੀ ਸੋ ਦੂਰਿ ਭਈ । ਸਬਦ ਕਾ ਸੀਗਾਰ ਪਹਿਰ ਕੈ ਸਾਚ ਮੋ ਪਾਗੀ ਵਹੀ ਪਰਮ ਸੁਹਾਗਨ ਨਾਰੀ ਠਾਕਰ ਨੇ ਧਾਰੀ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਡਡੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਡੋਲਤ ਡੋਲਤ ਹੋ ਸਖੀ², ਫਾਟੇ ਚੀਰ³ ਸੀਗਾਰ ।
 ਡਾਹਪਣ ਤਨ ਸੁਖ ਨਹੀਂ, ਬਿਨ ਡਰ ਬਿਵਠੀ ਡਾਰ ।
 ਡਰਪ ਮੁਈ ਘਰ ਆਪਣੇ, ਡਿਠੀ ਕੰਤ ਸੁਜਾਨ ।
 ਡਰਿ ਰਾਖਿਆ ਗੁਰ ਆਪਣੇ, ਨਿਰਭਉ⁵ ਨਾਮ ਵਖਾਣ ।
 ਡੂਗਰ⁶ ਵਸ ਤਿਖਾ⁷ ਘਣੀ⁸, ਜਬ ਦੇਖਾ ਨਹੀਂ ਦੂਰਿ ।
 ਤਿਖਾ ਨਿਵਾਰੀ ਸਬਦ ਮਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਆ ਭਰਪੂਰ ।
 ਦੇਹਿ ਦੇਹਿ ਆਖੈ ਸਭ ਕੋਈ, ਜੈ⁹ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਹਿ ।
 ਗੁਰੁ ਦੁਆਰੈ ਦੇਵਸੀ¹⁰, ਤਿਖਾ ਨਿਵਾਰੈ ਸੋਇ ॥੩੦॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਡਡੇ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਡੋਲਤੇ ਡੋਲਤੇ ਅਨੇਕ ਜਨਮ ਕੀ ਦੇਹ ਧਾਰਨ ਕਰੀ ਅਰੁ ਤਿਆਗਨ ਭੀ ਕੀਆ । ਐਸੇ ਡਾਹਪਣ ਤਨ ਮੋ ਸੁਖ ਕਦੇ ਨ ਪਾਇਆ । ਬਿਨਾ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਭਗਤ ਭੈ ਸੇ ਰਹਿਤ ਬਿਨਾਸ ਰੂਪ ਹੈ । ਜਬ ਭੈ ਭਗਤ ਕਾ ਅਪਨੇ ਅੰਤਰਿ ਬਿਚਾਰ ਭਇਆ ਤਤ ਕੰਤ ਸੁਜਾਨ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਭਈ । ਤਬ ਸਰਬ ਭੈ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਵਾਰਨ ਕਰਿ ਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ ਅਰੁ ਨਿਰਭੈ ਨਾਮੁ ਕਾ ਜਾਪੁ ਕੀਆ । ਡੂਗਰ ਵਾਸੁ ਅਰੁ ਤਿਖਾ ਘਣੀ ਥੀ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰਿ ਨਿਵਰਤ ਭਈ । ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਆ, ਭਰਪੂਰ ਭਏ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਇਸ ਮਨ ਤਨ ਧਨ ਕੋ ਜਹਾ ਇਛਾ ਹੈ ਤਹਾ ਸਭ ਕੋਈ ਦੇਤਾ ਹੈ । ਸੋ ਸਭ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇਵੈ ਤਿਸ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਵਰਤ ਹੋਏ ।

ਡਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਢਢੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਾਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਢੰਢੋਲਤ ਢੂਢਤ ਹਉ ਫਿਰੀ, ਢਹਿ ਢਹਿ ਪਵਹਿ ਕਰਾਰਿ ।
 ਭਾਰੇ ਢਹਿ ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ, ਹਉਲੇ ਨਿਕਸੇ ਪਾਰ ।

1. ਟੋਕ । 2. ਸਹੇਲੀ । 3. ਕੱਪੜੇ । 4. ਡਰ । 5. ਨਿਰਭੈ । 6. ਪਹਾੜੀ (ਵਿੰਗਾ ਟੇਢਾ) । 7. ਪਿਆਸ, ਤੇਹ । 8. ਬਹੁਤੀ । 9. ਜਿਸ ਨੂੰ । 10. ਦੇਵੇਗਾ ।

ਅਮਰ¹ ਅਜਾਚੀ² ਹਰਿ ਮਿਲੇ, ਤਿਨ ਕੇ ਹਉ ਬਲਿ³ ਜਾਉ
 ਤਿਨ ਕੀ ਧੂੜਿ ਅਘੁਲੀਐ⁴ ਸੰਗਤ ਮੇਲ ਮਿਲਾਉ ।
 ਮਨੁ ਦੀਆ ਗੁਰ ਆਪਣੇ, ਪਾਇਆ ਨਿਰਮਲ ਨਾਉ ।
 ਜਿਸੁ ਨਾਮ ਕੀਆ ਤਿਸ ਸੇਵਸਾ, ਤਿਸ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ ।
 ਜੋ ਉਸਾਰੇ ਸੋ ਢਾਹਿਸੀ, ਤਿਸ ਬਿਨ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਇ ।
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਸੰਮਲਾ⁵, ਤਾਂ ਤਨ ਦੂਖ ਨ ਹੋਇ ॥੩੧॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ । ਢਢੇ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਹਮ ਨੇ ਸਭ ਜਗਤ
 ਮੋ ਦੂਢ ਦੰਢੋਲ ਕੇ ਦੇਖਾ ਜੋ ਬਡੇ ਬਡੇ ਬਲਵੰਤ ਏ ਸਭ ਭਵ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਮੋ ਢਹਿ ਢਹਿ ਪੜਤੇ
 ਹੈ । ਜੋ ਬਡੇ ਬਡੇ ਪਾਪ ਅਰੁ ਪੁੰਨ ਕਰਿ ਕੇ ਕਰਾਰੇ ਭਏ ਹੈ ਸੋਈ ਗਿੜੇ । ਅਰ ਜੋ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਸਿਉ
 ਹਲਕੇ ਹੈ ਸੋ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਤੇ ਪਾਰ ਨਿਕਸੇ । ਅਮਰ ਅਜਾਚੀ ਹਰਿ ਮਿਲੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ
 ਜੋ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਸੋ ਰਹਿਤ ਹੈ । ਹਉ ਤਿਨ ਕੇ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਤਾ ਹਉ, ਤਿਨ ਕੀ ਧੂੜਿ ਕਿ ਸਦਾ
 ਕਾਖਿਆ ਰਖਤਾ ਹੋ ਜੋ ਉਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਮੁਝ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤੁ ਹੋਇ । ਹੋ ਪੰਡਿਤ ! ਜਬ ਏਹੁ ਮਨ ਅਪਨਾ
 ਗੁਰ ਕੋ ਅਰਪਨ ਕੀਆ ਤਬ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮ ਪਾਇਆ । ਜੋ ਐਸੇ ਦਾਤੇ ਨਾਮ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਹੈ ਤਿਨ
 ਕੇ ਸਦਾ ਸੇਵਨਾ ਕਰਿ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਵਾਂ । ਉਤਪਨ ਕਰਨੇ ਹਾਰਾ ਸੋਈ ਅਰ ਮਾਰਨੇਹਾਰਾ ਤਿਸ ਬਿਨਾ
 ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਗੁਰ ਕੇ ਪਰਸਾਦਿ ਕਰ ਕੇ ਤਿਸਕੋ ਸਦਾ ਚਿਤਵਉ । ਕਦੇ ਦੂਖ ਤਿਨ ਕੋ
 ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਣਾਣੇ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।
 ਣਾ⁶ ਕੋ ਮੇਰਾ ਕਿਸ ਗਹੀ⁷ ਣਾ ਕੋ ਹੋਆ ਨਾ ਹੋਗੁ ।
 ਆਵਣੁ ਜਾਣ ਵਿਗੁਚੀਐ ਦੁਬਿਧਾ ਬਿਆਪੈ ਰੋਗ ।
 ਣਾਮ⁸ ਵਿਹੂਣੇ⁹ ਆਦਮੀ ਕਲਰ ਕੰਧ ਗਿਰੰਤ ।
 ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕਿਉਂ ਛੂਟੀਐ, ਜਾਇ ਰਸਾਤਲ¹⁰ ਅੰਤੁ ।
 ਗਣਤ ਗਵਾਵੈ ਅਖਰੀ, ਅਗਣਤ ਸਾਚਾ ਸੋਇ ।
 ਅਗਿਆਨੀ ਮਤ ਹੀਣ ਹੈ, ਗੁਰ ਬਿਨ ਗਿਆਨ ਨ ਹੋਇ ।
 ਟੂਟੀ ਤੰਤ¹¹ ਰਬਾਬ ਕੀ, ਵਾਜਹਿ ਨਹੀਂ ਬਿਜੋਗ ।
 ਵਿਛੁੜਿਆ ਮੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਨਾਨਕ ਕਰਿ ਸੰਜੋਗ ॥੩੨॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੋ ਪੰਡਿਤ ! ਣਾਣੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਮੋ
 ਮੇਰਾ ਕੋਉ¹² ਨਹੀਂ । ਨਾ ਹੋਆ ਹੈ ਨਾ ਹੋਵੇਗਾ । ਅਰੁ ਜਗਤ ਮੋ ਆਵਣ ਜਾਣ ਮਹਾ ਦੁਖ ਹੈ ।
 ਦੁਬਿਧਾ ਰੂਪੀ ਰੋਗ ਸਰੀਰ ਮੋ ਲਗਾ ਹੈ । ਨਾਮ ਵਿਹੂਣੇ¹³ ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਦੇਹਿ ਕਲਰ ਕੀ ਭੀਤ¹⁴

1. ਮ੍ਰਿਤੁ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 2. ਜਾਚਨਾ (ਮੰਗ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 3. ਬਲਿਹਾਰ । 4. ਘੁਲ ਮਿਲ ਜਾਣਾ ।
 5. ਚਿਤਵਨ ਕਰਾਂ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਾਂ । 6. ਨਹੀਂ । 7. ਕਿਸਨੂੰ ਫੜਾਂ । 8. ਨਾਮ । 9. ਬਹੀਨ, ਬਰੈਰ ।
 10. ਪਤਾਲ ਦਾ ਨਿਚਲਾ ਭਾਗ । 11. ਤੰਦ । 12. ਬਿਹੀਲ, 13. ਹੀਨ । 14. ਕੰਧ ।

ਨਿਆਈ ਗਿੜਤੀ¹ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਕੈਸੇ ਛੂਟਣਾ ਹੋਇ । ਅੰਤ ਕਾਲ ਕੋ ਰਸਾਤਲ ਗਇਆ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਜੋ ਅਖਰ ਮਹਿ ਆਇਆ ਹੈ ਸੋ ਗਣਤੀ ਗਣੀ ਜਾਤੀ ਹੈ । ਅਗਣਤ ਏਕ ਆਪ ਸਚਾ ਹੈ । ਅਗਿਆਨੀ ਜੋ ਮਤਿ ਕੇ ਹੀਨ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਬਿਨਾ ਗੁਰ ਸਚੇ ਕੇ ਗਿਆਨ ਕੈਸੇ ਹੋਇ । ਜੈਸੇ ਤਾਰ ਰਬਾਬ ਕੀ ਟੂਟਤੀ ਹੈ ਅਰ ਸਬਦ ਕਾ ਵਿਜੋਗ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਹੀ ਵਿਛੜੇ ਕੀ ਅਵਸਤਾ² ਹੈ । ਜਬ ਕਰ ਸੰਜੋਗ ਮਿਲਨੇ ਕਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਮਿਲੇ ਪਰਮੇਸਰ ਨਾਲ ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਤਤੇ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਤਰਵਰ³ ਕਾਇਆ⁴ ਪੰਖ⁵ ਮਨ, ਤਰਵਰ ਪੰਖੀ ਪੰਚ ।

ਤਤ ਚੁਗਹਿ ਮਿਲ ਏਕ ਸੇ, ਤਿਨ ਕੋ ਫਾਸ ਨ ਰੰਚ⁶ ।

ਉਡਹਿ ਤਾ ਬੇਗੁਲ⁷ ਬੇਗੁਲੇ, ਤਾਕਹਿ ਚੋਕ⁸ ਘਣੀ ।

ਪੰਖ ਟੁਟੇ ਫਾਹੀ ਪੜੀ, ਅਵਗੁਣ ਭੀੜ ਬਣੀ ।

ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ ਕਿਉ ਛੂਟੀਐ, ਹਰਿ ਗੁਣ ਕਰਮ ਮਣੀ ।

ਆਪ ਛਡਾਏ ਛੂਟੀਐ, ਵਡਾ ਆਪ ਧਣੀ ।

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਛੂਟੀਐ, ਕਿਰਪਾ ਆਪ ਕਰੇ ।

ਆਪਣੇ ਹਥਿ ਵਡਿਆਈਆ, ਜੈ⁹ ਭਾਵੈ ਤੈ¹⁰ ਦੇਇ ॥੩੩॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਤਤੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਕਾਇਆ ਰੂਪੀ ਬਿਰਛ ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਰੁ ਆਤਮਾ ਏ ਦੋਨੋ ਪੰਖੀਆਂ ਕਾ ਵਾਸਾ ਹੈ । ਪਰਮਾਤਮਾ ਸਰਬ ਮੋ ਅਲਪਤ¹¹ ਹੈ ਅਰੁ ਆਤਮਾ ਮਨ ਰੂਪੀ ਪੰਖ ਧਾਰਿ ਕੈ ਇਦ੍ਰੀਆਂ ਦੁਆਰੇ ਸਰਬ ਰਸ ਭੋਗਤਾ ਹੈ । ਪਦਾਰਥ ਕੇ ਬਿਰਖ ਪਰ ਬਾਸਾ ਕੀਆ ਹੈ । ਜੋ ਯਹ ਆਤਮਾ ਸਰਬ ਰਸ ਤੇ ਰਹਤ ਹੋ ਤਬ ਮਾਇਆ ਕੀ ਫਾਸ ਮੋ ਕਦੇ ਨ ਪੜੇ ਅਰੁ ਜੋ ਰਸ ਪਦਾਰਥ ਰੂਪੀ ਚੋਰ ਮਉ¹² ਦੇਖ ਕੈ ਬਗਲ ਬੇਗ¹³ ਚੰਚਲ ਭਇਆ ਹੈ । ਤਬ ਏਹੁ ਅਵਸਤਾ ਭਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਬ ਦੇਹ ਛੂਟੀ ਤਬ ਮਨਿ ਤੇ ਆਦਿ ਲੇ ਕਰਿ ਅੰਤਹੁ ਕਰਨ ਕੇ ਜੋ ਪੰਖ ਸੋ ਟੁਟੇ ਜਮ ਕੀ ਫਾਸੀ ਪੜੀ । ਸਰਬ ਅਵਗੁਣ ਪਾਪ ਅਰੁ ਪੁੰਨ ਕੀ ਭੀੜ ਬਣੀ । ਤਬ ਆਤਮਾ ਕੋ ਬਿਨਾ ਸਤ ਪਦ ਕੇ ਜੋ ਹਰਿ ਗੁਣ ਕਰਮ ਮਣੀ ਹੈ ਸੋ ਕੈਸੇ ਛੂਟਣ ਹੋਇ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਿ ਕੇ ਛੂਟਣ ਹੋਇ । ਜੋ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ । ਇਹੁ ਵਡਿਆਈ ਜਿਸ ਕੋ ਚਾਹੇ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਇ ।

ਤਾ ਬਾਬੇ ਬਾਬੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਥਰ ਥਰ ਕੰਪੈ¹⁴ ਜੀਅੜਾ¹⁵, ਥਾਨ ਵਿਹੂਣਾ ਹੋਇ ।

ਥਾਨ ਮਾਨ ਸਚੁ ਏਕੁ ਹੈ, ਕਾਜ ਨ ਫਟੈ ਕੋਇ ।

ਥਿਰ ਨਾਰਾਇਣ ਥਿਰ ਗੁਰੂ, ਥਿਰ ਸਾਚਾ ਬੀਚਾਰੁ ।

1. ਗਿਰਦੀ । 2. ਅਵਸਥਾ ਹਾਲਤ । 3. ਵਰ (ਚੰਗਾ) ਤਰੁ (ਬਿਛ) । 4. ਸਰੀਰ । 5. ਪੰਥ । 6. ਰੱਤੀ ਭਰ । 7. ਛੇਤੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ । 8. ਚੋਗ ਨੂੰ ਤਕ ਦੇ (ਦੇਖਦੇ) ਹਨ । 9. ਜਿਸ ਨੂੰ । 10. ਉਸਨੂੰ । 11. ਲੇਪ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 12. ਮੋ, ਮੈ, ਵਿੱਚ । 13. ਬਗਲੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਬੇਗ (ਤੇਜ਼ੀ) ਨਾਲ । 14. ਕੰਬਦਾ ਹੈ । 15. ਜੀਉ ।

ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਥਹ ਨਾਥ ਤੂੰ, ਨਿਧਾਰਾ¹ ਆਧਾਰ² ।
 ਸਰਬੇ³ ਥਾਨ⁴ ਥਨੰਤਰੀ⁵ ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਦਾਤਾਰੁ ।
 ਜਹ ਦੇਖਾਂ ਤਹ ਏਕ ਤੂੰ, ਅੰਤ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ ।
 ਥਾਨ ਥਨੰਤਰਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ, ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਵੀਚਾਰੁ ।
 ਅਣਿ ਮੰਗਿਆ ਦਾਨ ਦੇਵਸੀ, ਵਡਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ॥੩੪॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਥਥੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਏਹ ਜੀਉ ਥਰਿ ਥਰਿ ਕਾਂਪਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅਪਨੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਸੋ ਚੂਕਾ ਅਰ ਜਿਸ ਜੀਅ ਕੋ ਥਾਨ ਅਰੁ ਮਾਨੁ ਸਚ ਪਦ ਕਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਬਿਗੜਤਾ ਨਹੀਂ । ਥਿਰ ਨਾਰਾਇਨ ਹੈ ਅਰੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ ਅਰੁ ਸਤ ਬਿਚਾਰ ਥਿਰੁ ਹੈ । ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਥੋਂ ਕਾ ਨਾਥ ਹੈ । ਅਰੁ ਨਿਧਾਰੋਂ ਕਾ ਆਧਾਰ ਹੈ । ਐਸਾ ਪ੍ਰਭ ਥਾਨ ਥਨੰਤਰਿ ਮੋ ਸਰਬ ਕੇ ਦਾਤਾਰ ਹੈ । ਜਹਾ ਦੇਖਾ ਤਾ ਹਉ ਤਹਾਂ ਅੰਤੁ ਪਰਾਵਾਰ ਸੋ ਰਹਿਤ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਜੋ ਥਾਨ ਥਨੰਤਰ ਮੋ ਵਿਆਪਕ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਬਚਨ ਸੋ ਬਿਚਾਰੇ । ਤਬ ਅਨ-ਮੰਗਿਆ ਦਾਨ ਤਿਸ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ । ਵੈ⁶ ਵਡਾ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ਹੈ । ਮਨ ਮੰਗਿਆ ਦਾਨ ਕਹੀਏ ਜੋ ਪਦ⁷ ਇੰਦ੍ਰੀ ਗੋਚਰ⁸ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਸੁਖ ਕਾ ਜੋ ਲਾਭੀ⁹ ਹੈ ਸੋਈ ਜਾਨਤਾ ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦਦੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਦਾਇਆ ਦਾਨ ਦਇਆਲ ਤੂੰ, ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖਨ ਹਾਰਿ ।

ਦਇਆ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਭੂ ਮੇਲ ਲੈਹਿ, ਖਿਨ ਮਹਿ ਢਾਹਿ ਉਸਾਰੁ ।

ਦਾਨਾ ਤੂੰ ਬੀਨਾ⁹ ਤੁਹੀ ਦਾਨਾ ਕੈ ਸਿਰਿ ਦਾਨੁ ।

ਦਾਲਦ ਭੰਜਨ¹⁰ ਦੁਖ ਦਲਨ, ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ॥੩੫॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਦਦੇ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਦਇਆ ਦਾਨ ਦਇਆਲ ਆਪ ਪਰਮੇਸਰ ਹੈ । ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖਨਹਾਰ ਆਪ ਹੈ । ਜੋ ਚਾਹੇ ਤੋ ਦਇਆ ਕਰੇ, ਆਪ ਮੇਲ ਲਏ ਅਰ ਏਕ ਖਿਨ ਮੈ ਉਤਪਤ ਕਰਨੇਹਾਰਾ ਅਰੁ ਪਰਲੋ ਕਰਨੇਹਾਰ ਹੈ । ਜਾਨਨ ਹਾਰ ਅਰੁ ਦੇਖਨ ਹਾਰ ਆਪ ਹੈ । ਦਾਨੋ ਕੇ ਮੁਖ ਦਾਨੁ ਭੀ ਆਪ ਹੈ । ਦਾਲਦਭੰਜ ਅਰੁ ਦੁਖ ਹਰਨੁ ਅਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈਸੇ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਕੇ ਦਾਤਾ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਧਧੇ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਧਨੁ ਗਇਐ ਬਹੁ ਝੂਰੀਐ, ਧਨ ਮਹਿ ਚੀਤੁ ਗਵਾਰੁ ।

ਧਨੁ ਵਿਰਲੀ ਸਚੁ ਸੰਚਿਆ, ਨਿਰਮਲ ਨਾਮ ਪਿਆਰੁ ।

ਧਨੁ ਗਇਆ ਤਾ ਜਾਣ ਦੇਹਿ ਜੇ ਰਾਚਹਿ ਰੰਗ ਏਕ ।

1. ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 2. ਆਸਰਾ । 3. ਸਾਰੇ । 4. ਥਾਂ । 5. ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ । 6. ਉਹ (ਈਸ਼ਵਰ) । 7. ਪਦਵੀ । 8. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ । 9. ਲਾਭ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲਾ । 10. ਦੇਖਣ ਹਾਰ । 11. ਦਰਿਦ੍ਰ ਦੁਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ।

ਮਨੁ ਦੀਜੈ ਸਿਰ ਸਉਪੀਐ, ਭੀ ਕਰਤੇ ਕੀ ਟੇਕ ।
 ਧੰਧਾ ਧਾਵਤ ਰਹਿ ਗਇਆ, ਮਨ ਮਹਿ ਸਬਦੁ ਅਨੰਦੁ ।
 ਦੁਰਜਨ ਤੇ ਸਾਜਨ ਭਏ, ਭੇਟੇ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ।
 ਬਨੁ ਬਨ ਫਿਰਤੀ ਢੂੰਢਤੀ, ਬਸਤ ਰਹੀ ਘਰ ਬਾਰ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਲੀ ਮਿਲ ਰਹੀ, ਜਨ ਮਰਨ ਦੁਖ ਨਿਵਾਰੁ ॥੩੬॥

ਤਿਸਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਧਧੇ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ ਏਹੁ ਪ੍ਰਾਨੀ ਧਨ ਗਏ
 ਝੂਰਤੇ ਹੈ । ਜਿਨ ਕਾ ਚਿਤ ਸਦਾ ਧਨ ਹੀ ਮੋ ਹੈ, ਸੋਈ ਗਵਾਰ ਹੈ । ਧਨ ਵਹੁ ਵਿਰਲੇ ਹੋਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
 ਨੇ ਸਚ ਕੋ ਸੰਚਿਆ ਹੈ ਅਰੁ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮ ਕੇ ਧਾਰੇ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਧਨ ਜਾਏ ਤੋ ਜਾਏ । ਜੋ
 ਏਕ ਰੰਗ ਭਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ । ਮਨ ਦੀਜੀਐ, ਸਿਰ ਭੀ ਦੀਜੀਐ ਜੋ ਏਕ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਟੇਕ
 ਮਿਲੈ ਸਬ ਸਭੀ ਧੰਧੇ ਧਾਵਨੀ¹ ਮਿਟੀ ਅਰੁ ਮਨ ਮੋ ਸਬਦ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਇਆ, ਦੁਰਜਨ ਜੋ
 ਥੇ ਸੋ ਸਾਜਨ ਭਏ । ਜਬ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਭੈ ਕੀਆ ਹੋਈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਤਤੁ ਵਸਤ ਕੋ ਘਰ ਸੋ
 ਭੁਲਾਇ ਕਰਿ ਬਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਨ ਖੰਡ ਬਿਖੈ ਖੰਜਤਾ ਫਿਰੈ ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੇ । ਤਬ ਘਰ
 ਮੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ । ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਦੁਖ ਦੂਰਿ ਗਇਆ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨਕਾਰ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਨਾਨਾ² ਕਰਤ ਨ ਛੂਟੀਐ, ਬਿਨ ਗੁਰ ਜਮ ਪੂਰਿ ਜਾਹਿ ।
 ਨਾ ਤਿਸੁ ਏਹੁ ਨ ਓਹੁ ਹੈ, ਅਵਗੁਨ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਹਿ ।
 ਨਾ ਤਿਸ ਗਿਆਨ ਨਾ ਧਿਆਨ ਹੈ, ਨਾ ਤਿਸੁ ਧਰਮ ਧਿਆਨ ।
 ਵਿਣ ਨਾਵੈ ਨਿਰਭਉ ਕਹਾ, ਕਿਆ ਜਾਣਾ ਅਭਿਆਨ ।
 ਥਾਕਿ³ ਰਹੀ ਕਿਵ ਅਪੜਾ, ਹਾਥ ਨਹੀਂ ਨਾ ਪਾਰ ।
 ਨਾ ਸਾਜਨ ਸੇ ਰੰਗੁਲੇ, ਕਿਸ ਪਹਿ⁴ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰ ।
 ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ⁵ ਜੇ ਕਰੀ, ਮੇਲੇ ਮੇਲਨ ਹਾਰੁ ।
 ਜਿਨ ਵਿਛੋੜੀ ਸੋ ਮੇਲ ਸੀ, ਗੁਰ ਕੇ ਹੇਤ ਅਪਾਰ ॥੩੭॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਨਕਾਰ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਨਾਨਾ ਪੁਕਾਰ
 ਕੇ ਜਪੁ ਅਰੁ ਤਪੁ ਤੀਰਥ ਕੀਏ ਬਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਜਪ ਪੁਰ ਅਸਥਾਨ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਲੋਕ
 ਪਰਲੋਕ ਕਾ ਸੁਖ ਨਹੀਂ । ਆਵਨੇ ਜਾਵਨੇ ਕਾ ਪਛੁਤਾਪੁ ਹੈ । ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਕਿਸੇ
 ਕੰਮ ਨਾਹੀ । ਬਿਨਾ ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੇ ਨਿਰਭਰ⁶ ਨਹੀ, ਸਦਾ ਅਭਿਮਾਨੀ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਏਹੁ ਭੈ
 ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਬਿਖੇ ਸਭ ਕੋਈ ਥਕ ਰਹੇ ਹੈ । ਇਸ ਕਾ ਥਾਹ ਪਾਰਵਾਰ ਮਿਲਤਾ ਨਹੀਂ ਅਰੁ

1. ਭੱਜ—ਢੋੜ । 2. ਅਨੇਕ ਪੁਕਾਰ ਦੇ । 3. ਥੱਕ । 4. ਪਾਸ । 5. ਪਿਆਰਾ ਪਿਆਰਾ ਨਾਂ ਦੀ ਰਟ
 ਲਉਣਾ । 6. ਭੈ ਭੋਂ ਵਹਿਤ ।

ਸਾਜਨ ਸੰਤ ਰੰਗੀਲੇ ਭੀ ਪ੍ਰਤਖ ਨਹੀਂ ਜਿਨ ਕੇ ਆਗੇ ਪੁਕਾਰ ਕਰੀਏ । ਮੈਂ ਸਤਿ ਕਹਿਤਾ ਹੋ,
ਜਿਨ ਕੇ ਆਗੇ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਪੁਕਾਰੇ, ਤਬ ਮੇਲਨ ਹਾਰੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਮੇਲ ਲਏ ।

ਤਾ ਪਪੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਪਾਪੁ ਬੁਰਾ ਪਾਪੀ ਕਉ ਪਿਆਰਾ ।

ਪਾਪ ਲਏ ਪਾਪੇ ਪਸਾਰਾ¹ ।

ਪਰਿਹਰਿ² ਪਾਪ ਪਛਾਨੈ ਆਪ³ ।

ਨਾ ਤਿਸੁ ਸੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਸੰਤਾਪੁ ।

ਨਰਕ ਪੜਤਉ⁴ ਕਿਉ ਰਹੈ, ਕਿਉ ਬੰਚੈ⁵ ਜਮ ਕਾਲੁ ।

ਕਿਉਂ ਆਵਣਿ ਜਾਣਾ ਵੀਸਰੈ, ਝੂਠ ਬੁਰਾ ਖੈ⁶ ਕਾਲੁ ।

ਮਨ ਜੰਜਾਲੀ ਵੇੜਿਆ,⁷ ਭੀ ਜੰਜਾਲਾ ਮਾਹਿ ।

ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਕਿਉ ਛੁਟੀਐ, ਪਾਪੇ ਪਚਹਿ⁸ ਪਚਾਉ ॥ ੩੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਪਾਪ ਦੁਰਗਤਿ ਕਾ ਦਾਤਾ ਹੈ, ਪਾਪੀ ਕੋ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ।
ਵਹੁ ਪਾਪ ਕੀ ਲਗਨਿ ਕਰਿ ਪਾਪ ਕਾ ਪਸਾਰਾ ਕਰਤਾ ਹੈ । ਜੇ ਵਹੁ ਪਾਪ ਕਉ ਤਿਆਗ ਕਰਿ
ਅਪਨੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੋ ਪਛਾਨੈ ਤਬ ਸੋਗ ਵਿਜੋਗ ਸੰਤਾਪ ਕਾ ਨਾਸ ਹੋਇ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ !
ਬਿਨਾ ਇਸ ਜਤਨ ਕੇ ਨਰਕ ਭੋਗ ਅਰੁ ਜਮਦੰਡ ਆਵਨ ਜਾਨਾ ਝੂਠ ਬੁਰਿਆਈ ਅਰੁ ਬਾਰੰਬਾਰ
ਕਾਲ ਕੇ ਵਸ ਪੜਨਾ, ਇਸ ਸਿਉ ਕੈਸੇ ਬਚੀਐ । ਮਨ ਤੋਂ ਜੰਜਾਲ ਹੀ ਕਾ ਵੇੜਿਆ ਜੰਜਾਲ ਮੋ
ਪੜਾ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਾਹੀ । ਪਾਪ ਹੀ ਮੋ ਪਚ ਮੁਇਆ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਫਫੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਫਾਹੀ ਫਾਸੈ ਕਉਆ⁹ । ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਨਾ ਅਬ ਕਿਆ ਹੂਆ ।

ਫਾਥਾ ਚੋਗ ਚੁਗੈ ਨਹੀਂ ਬੂਝੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੈ ਤ ਅਖੀ ਸੂਝੈ ।

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਫਾਥੀ ਜਮ ਜਾਲੁ । ਵਿਣ ਗੁਰ ਦਾਤੇ ਮੁਕਤਿ ਨਾ ਭਾਲੁ ।

ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜਾਇ । ਇਕ ਰੰਗ ਰਾਚ ਰਹੈ ਲਿਵ ਲਾਇ ।

ਇਵ¹⁰ ਛੂਟੇ ਫਿਰਿ ਫਾਸ ਨ ਪਾਇ ॥ ੩੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਫਫੇ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਬਾਰੰਬਾਰ
ਫਾਹੀ ਮੋਂ ਫਾਸਾ ਹੈ । ਕਾਉਂ ਕੀ ਨਿਆਈਂ ਪਛੁਤਾਨਾ ਤਉ ਕਿਆ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਫਾਸੀ
ਮੋਂ ਰਸ ਪਦਾਰਥੋਂ ਕੀ ਚੋਗ ਚੁਗਤਾ ਹੈ, ਬੂਝਤਾ ਨਾਹੀਂ । ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਮਿਲੇ ਤਬ
ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਨੇਤ੍ਰ ਕਰਿ ਸੋਝ ਪੜੈ । ਮਛਲੀ ਕੀ ਤਰਹਿ ਜਮਜਾਲ ਮੋ ਪੜਾ ਹੈ । ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ
ਦਾਤੇ ਕਵਨ ਛੁਡਾਵੈ । ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਆਵਨੇ ਅਰੁ ਜਾਵਨੇ ਮੋ ਪੜਾ ਹੈ । ਜੇ ਏਕ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਰੰਗ ਮੋ

1 ਪਸਾਰਾ, ਫੈਲਾਉ । 2 ਪ੍ਰਹਾਰ ਕੇ, ਤਿਆਗ ਕੇ । 3 ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਨੂੰ । 4 ਪੈਂਦਾ । 5 ਬਚੇ
ਜਮਕਾਲ ਤੋਂ । 6 ਖਯ ਨਸ਼ਟ । 7 ਲਿਪਟਿਆ । 8 ਸੜੇ । 9 ਕਾਗ । 10 ਇਉਂ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ।

ਲੀਨ ਹੋਇ ਤਉ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਛੂਟੇ । ਫਿਰਿ ਕਦਾਚਿਤ¹ ਫਾਂਸ ਮੋ ਨਾ ਪੜੇ ।

ਤਾਂ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਜੀ ਬਬੇ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਬੀਰਾ ਬੀਰਾ² ਕਰਿ ਰਹੀ ਬੀਰ ਭਏ ਬੈਰਾਇ³ ।

ਬੀਰ ਚਲੇ ਘਰਿ ਆਪਣੇ, ਬਹਿਣ ਬਿਰਹਿ ਜਲਿ ਜਾਇ ।

ਬਾਬਲ⁴ ਕੇ ਘਰ ਬੇਟੜੀ, ਬਾਲੀ⁵ ਬਾਲ⁶ ਨੇਹੁ ।

ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਵਰੁ ਕਾਮਣੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵਹਿ ਤੇਹਿ ।

ਵਿਰਲੋ ਗਿਆਨੀ ਬੂਝਣੋ, ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਚਿ ਮਿਲੇ ।

ਠਾਕੁਰਿ ਹਾਥ ਬਡਿਆਈਆ, ਜੈ ਭਾਵੈ ਤੈ ਦੇਇ ।

ਬਾਣੀ ਬਿਰਲੋ ਬੀਚਾਰਸੀ, ਜੇ ਕੋ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਇ ।

ਇਹ ਬਾਣੀ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਕੀ, ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਹੋਇ ॥ ੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਬਬੇ ਅਖਰ ਕਾ ਇਹ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਇਹ ਬੰਧਪ ਅਰੁ ਪਦਾਰਥੁ ਜੋ ਜਗਤ ਕੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਮੋਹ ਕੇ ਬਸਿ ਹੋਇ ਬੀਰਾ ਬੀਰਾ ਕਰਤੀ ਬੀ, ਵਹੀ ਬੈਰਾਈ ਭਏ । ਜਬ ਉਨ ਕਾ ਅਭਾਵ ਵਿਛੋੜਾ ਭਇਆ । ਤਿਸ ਕਾ ਦਿਸਟਾਂਤ । ਜੈਸੇ ਲੜਕੀ ਮੂੜ ਅਵਸਥਾ ਸੋ ਭਾਈ ਅਰ ਪਿਤਾ ਅਰੁ ਘਰੁ ਸੋ ਅਤ⁷ ਹੀ ਨੇਹੁ⁸ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਉਨ ਕੇ ਵਿਛੋੜੇ ਪਰ ਦੁਖੀ ਅਤ ਹੋਤੀ ਹੈ । ਅਰੁ ਜਬ ਚੇਤ ਭਈ ਤਬ ਕੁਲ ਬਧੂ⁹ ਉਸ ਕੋ ਭਤਾਰ¹⁰ ਕੇ ਨਿਮਿਤ ਬ੍ਰਤ ਅਰੁ ਪੂਜਾ ਉਸ ਕੋ ਦੇਵਤਾ ਕੀ ਕਰਾਵਤੇ ਹੈ । ਪੁਨ ਜਬ ਭਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ ਤਬ ਭਾਈ ਅਰੁ ਪਿਤਾ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਬਿਹਾਇ¹¹ ਜਾਤੀ ਹੈ । ਪਰਮ ਪ੍ਰੀਤ ਭਰਤਾ ਸਿਉ ਦਿੜ¹² ਭਈ ਤਬ ਸੁਖ ਹੋਇਆ । ਤੈਸੇ ਹੀ ਜਗਤੁ, ਬੰਧਪ ਅਰੁ ਪਦਾਰਥ ਮਿਥਿਆ ਰੂਪ ਹੈ । ਇਨ ਕੋ ਬਾਲੀ ਸੁ ਹੇਤਿ ਕੀ ਨਿਆਈ ਤਿਆਗਨ ਕਰੇ । ਸਤਿਗੁਰ ਜੋ ਦੇਵਤਾ ਹੈ ਤਿਸ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤ ਲਗਾਵੈ ਤਾਂ ਪਰ ਸੁਆਮੀ ਕੋ ਪਾਇਆ ਆਪਣੇ ਨਿਜ ਸੁਖ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਇ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਇਸ ਪਦ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਗਿਆਨੀ ਬੂਝੈ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋ ਸਚਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲੈ । ਇਹੁ ਵਡਿਆਈ ਠਾਕੁਰ ਹਾਥ ਹੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਚਾਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਇ । ਇਸ ਬਾਣੀ ਕਉ ਬਿਰਲਾ ਹੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਿਚਾਰਨ ਜੋਗੁ ਹੈ । ਮਹਾਪੁਰਖ ਕੇ ਬਚਨ ਕੋ ਬਿਚਾਰੇ ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਜ ਘਰ ਵਾਸਾ ਹੋਇ ।

ਤਾਂ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ, ਭਏ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਭਨ ਭਨ ਘੜੀਐ, ਘੜਿ ਘੜਿ ਭਜੈ, ਢਾਹਿ ਉਸਾਰੇ ਉਸਰੇ ਢਾਹੈ ।

ਸਰ ਭਰ ਸੋਖੈ, ਭੀ ਭਰ ਪੋਖੈ, ਸਮਰਥ ਬੇ ਪਰਵਾਹੈ ।

ਭਰਮ ਭੁਲਾਨੇ, ਭਏ ਦਿਵਾਨੇ, ਬਿਨ ਭਾਗਾ ਕਿਆ ਪਾਈਐ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਿਆਨ ਡੋਰੀ ਪ੍ਰਭ ਪਕੜੀ, ਜਿਹ ਖਿਚੈ ਤਹ ਜਾਈਐ ।

ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ਸਦਾ ਰੰਗ ਰਾਤੀ ਬਹੁੜਿ ਨ ਪਛੋਤਾਈਐ ।

1. ਕਦੇ ਵੀ । 2. ਵੀਰ ਵੀਰ ਅਥਵਾ ਭਾਈ ਭਾਈ । 3. ਵੈਰੀ । ਬਾਪ । 5. ਲੜਕੀ । 6. ਬਾਲਾਂ (ਬਚਿਆਂ) ਨਾਲ । 7. ਬਹੁਤਾ । 8. ਪ੍ਰੇਮ । 9. ਵਹੂ । 10. ਭਰਤਾ, ਪਤੀ । 11. ਗੁਜਰ । 12. ਮਜ਼ਬੂਤ ।

ਭਭ ਭਾਲਹਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ, ਤਾ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਪਾਈਐ ।

ਭਭੈ ਭਉਜਲ ਮਾਰਗੁ ਬਿਖੜਾ, ਆਸ ਨਿਰਾਸਾ ਤਰੀਐ ।

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਆਪੋ ਚੀਨੈ, ਜੀਵਤਿਆ ਇਵ ਮਰੀਐ ॥ ੪੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਭਭੈ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਐਸੀ ਲੀਲਾ ਕਰਤੇ ਕੀ ਹੈ ਜੋ ਭੰਨ ਭੰਨ ਘੜਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਘੜ ਕੇ ਭੰਨਤਾ ਹੈ, ਉਸਰੇ ਢਾਹਿਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਢਾਹੇ ਕਉ ਉਸਾਰਤਾ ਹੈ, ਅਰ ਭਰੇ ਸਰ ਸੌਖਤਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਸੌਖੇ ਭਰਤਾ ਹੈ ਸਮਰਥ ਵੇਪਰਵਾਹ ਪੁਰਖ ਹੈ । ਇਸ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਭ੍ਰਮ ਬਿਖੇ ਸਭ ਭੁਲਾਨੇ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਭਾਗ ਉਦੇ ਭਏ ਮਿਤ ਪਾਈ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀ, ਗੁਰਮੁਖ ਗਿਆਨ ਡੋਰੀ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਹਾਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਕੋ ਚਾਹੇ ਤਿਸ ਕੋ ਖੈਂਚ ਮਿਲਾਏ । ਜੋ ਹਰਿ ਗੁਨ ਗਾਇ ਸਹਜ ਰੰਗ ਮੋ ਰਾਤੇ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਆਵਨ ਜਾਵਨੇ ਕਾ ਪਛਤਾਵ ਦੂਰ ਭਇਆ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਭਭੈ ਕਾ ਐਸਾ ਬਿਚਾਰ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਕੋ ਬੁਝ ਕੈ ਨਿਜ ਘਰ ਵਾਸ ਕਰੇ । ਏਹੁ ਭਉਜਲ ਸੰਸਾਰ ਬਿਕਟ ਮਾਰਗੁ ਜੋ ਹੈ ਇਸ ਕੋ ਆਸਾ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੋਇ ਕੈ ਤਬ ਪਰਾਪਤ ਉਤਰੇ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਿ ਆਪਨੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕੋ ਚੀਨੈ ਤਬ ਜੀਵਤ ਮਿਰਤਕ ਹੋਇ ।

ਤਾ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਜੀ ਮੰਮੇ ਅਛਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਮਾਇਆ ਮਾਇਆ ਕਰਿ ਮੁਏ, ਮਾਇਆ ਕਿਸੇ ਨ ਸਾਥ ।

ਹੰਸ ਚਲੈ ਉਠ ਡੁੰਮਣੇ, ਮਾਇਆ ਭੂਲੀ ਆਥ ।

ਮਨਿ ਜੂਠਾ ਜਮ ਜੋਹਿਆ, ਅਵਗੁਣ ਚਲਹਿ ਨਾਲੁ ।

ਮਨ ਮੈ ਮਨ ਉਲਟੇ ਮਰੈ, ਜੋ ਗੁਣ ਹੋਵਹ ਨਾਲ ।

ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਿ ਮੁਏ ਵਿਣ ਨਾਵੈ ਦੁਖ ਭਾਲ ।

ਗੜ ਮੰਦਰ ਮਹਲਾ ਕਹਾ, ਜਿਉ ਬਾਜੀ ਦੀਬਾਣ ।

ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਵਿਣ, ਝੂਠਾ ਆਵਣ ਜਾਣ ॥ ੪੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਮੰਮੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਇਸ ਮਾਇਆ ਕੋ ਸਭ ਕੋਈ ਪਚਿ ਮੁਏ, ਕਿਸੇ ਕੇ ਸਾਥ ਨ ਭਈ । ਮਾਇਆ ਕੀ ਲੋਚਾ ਸੋ ਹੰਸ ਨੇ ਸਰੀਰੁ ਕਾ ਤਿਆਗੁ ਕੀਆ ਐਸੇ ਮਨ ਝੂਠੇ ਕਉ ਜਮ ਕੀ ਪਕੜਿ ਭਈ । ਸਭ ਕਰਣੀ ਪਾਪ ਅਰੁ ਪੁੰਨ ਕੀ ਸਾਥ ਹੋਈ । ਮਨ ਹੀ ਮੋ ਮਨ ਉਲਟੇ ਕੈ ਬ੍ਰਹਮ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਜੋ ਗੁਰ ਕਾ ਗਿਆਨ ਪਾਇਆ ਹੋਤਾ ਹੈ ਸੋ ਤੋ ਬਿਨਾ ਗਿਆਨ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਿ ਮੁਏ । ਮਹਾ ਦੁਖ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ । ਏਹੁ ਘਰ ਮੰਦਰ ਮਿਥਿਆ ਭਏ । ਜੈਸੇ ਬਾਜੀਗਰ ਕਾ ਅਖਾੜਾ ਉਝੜਿ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਸਚੇ ਨਾਮ ਕੇ ਝੂਠ ਆਵਨ ਜਾਨ ਭਏ । ਇਸ ਬਾਰਤਾ ਕੋ ਚਤਰ ਸੁਜਾਨ ਆਪ ਹੀ ਜਾਨਨ ਹਾਰਾ ਹੈ ।

ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਜਜੇ (ਯੱਯੇ) ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਜੋ ਆਵਹਿ ਸੇ ਜਾਹਿ ਫਿਰਿ, ਆਇ ਗਏ ਪਛਤਾਹਿ ।

ਲਖ ਚਉਰਾਸੀ ਮੇਦਨੀ, ਘਟੇ ਨ ਵਧੈ ਉਤਾਹਿ ।

ਸੇ ਜਨ ਉਬਰੇ ਜਿਨ ਹਰਿ ਭਾਇਆ, ਧੰਧਾ ਮੁਇਆ ਵਿਗੁਤੀ ਮਾਇਆ
ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਚਾਲਸੀ ਕਿਸ ਕਉ ਮੀਤ ਕਰੇਉ ।

ਜੀ ਸਮ(ਰਪ) ਉ ਆਪਣਾ, ਮਨੁ ਤਨੁ ਆਗੇ ਦੇਉ ।

ਅਸਥਿਰੁ ਕਰਤਾ ਤੂੰ ਧਣੀ, ਤਿਸ ਹੀ ਕੀ ਮੈ ਓਟ ।

ਗੁਣ ਕੀ ਮਾਰੀ ਹਉ ਮੁਈ, ਸਬਦ ਰਤੀ ਮਨ ਚੋਟ ॥ ੪੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਜਜੇ (ਯੱਯੇ) ਅਖਰ ਕਾ ਇਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਜੋ ਆਵਤੇ ਹੈ ਸੋ
ਪਛਤਾਪ ਲੇ ਜਾਤੇ ਹੈ । ਲਖ ਚਉਰਾਸੀ ਮੇਦਨੀ ਇਸੀ ਮੋ ਪੜੀ ਹੈ । ਘਟਤੀ ਬਧਤੀ ਕਛੁ ਨਹੀਂ ।
ਸੇਈ ਉਬਰੇ ਹੈ ਜਿਨ ਕੋ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ । ਤਿਨ ਕੇ ਧੰਧਾ ਸਭ ਮਾਇਆ ਕਾ ਦੂਰ ਭਇਆ ਹੈ ।
ਜੋ ਦਿਸਟਿ ਮੋ ਆਵਤਾ ਹੈ ਸੋ ਸਭ ਚਲੇਮਾਨ ਹੈ । ਕਿਸ ਕੋ ਮੀਤ ਕੀਜੈ । ਜਿਸ ਕੋ ਤਨ ਮਨ
ਅਰਪਨ ਕੀਜੈ ਤਾ ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਕਰਤਾ ਸੋ ਧਨੀ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੀ ਮੈਨੇ ਓਟ ਲਈ ਹੈ । ਤਬ
ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਸਕਤ ਕਰ ਹਉਮੈ ਨਾਸ ਭਈ । ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਮੋ ਨਿਹਚਲ ਹੂਆ ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਰਾਰੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਰਾਣਾ ਰਾਉ ਨ ਕੋ ਰਹੈ, ਰੰਗ ਨ ਤੁੰਗ ਫਕੀਰ ।

ਵਾਰੋ ਆਪੋ ਆਪਣੀ, ਕੋਇ ਨ ਬੰਧੈ ਧੀਰ ।

ਰਾਹੁ ਬੁਰਾ ਭੀਹਾਵਲਾ, ਸਰ ਡੂਗਰ ਅਸਗਾਹ ।

ਮੈਂ ਤਨ ਅਵਗਣਿ ਝਰ ਮੁਈ, ਵਿਣ ਗੁਣ ਕਿਉਂ ਘਰਿ ਜਾਹਿ ।

ਗੁਣੀਆ ਗੁਣ ਲੇ ਪ੍ਰਭ ਮਿਲੇ, ਕਿਉ ਤਿਨ ਮਿਲਉ ਪਿਆਰ ।

ਤਿਨ ਹੀ ਜੈਸੀ ਥੀ ਰਹਾਂ, ਜਪ ਜਪ ਰਿਦੈ ਮੁਰਾਰੁ ।

ਅਵਗੁਣੀ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਗੁਣ ਭੀ ਵਸਹਿ ਨਾਲਿ ।

ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਣ ਜਾਪਨੀ, ਜਿਚਰ ਸਬਦ ਨ ਕਰੇ ਪਿਆਰ ॥ ੪੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੋ ਪੰਡਿਤ ! ਰਾਰੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਰਾਣਾ ਅਰੁ ਰਾਵ
ਅਰੁ ਰੰਕ ਕੋਈ ਈਹਾ ਰਹਤਾ ਨਹੀਂ । ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਸਭੇ ਚਲੇ ਜਾਤੇ ਹੈ । ਧੀਰ ਨਾਹੀ
ਮਿਲਤੀ । ਆਗੈ ਬਡਾ ਭੈ ਮਾਨ ਕਾ ਰਾਹਿ ਹੈ ਅਰੁ ਵੈਤਰਨੀ ਨਦੀ ਬਡੇ ਪਾਟ ਕੀ ਅਸਗਾਹ
ਹੈ ਅਰੁ ਅਵਗੁਣ ਰੂਪੀ ਭਾਰ ਸਿਰ ਪਰ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਗੁਰ ਗਿਆਨ ਕੈਸੇ ਜਾਨਾ ਹੋਇ । ਅਰੁ
ਗਿਆਨੀ ਜੋ ਗਿਆਨ ਸਕਤ ਕਰ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋ ਮਿਲੇ ਹੈ, ਮੈਂ ਭੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਕਰ ਤਿਨ ਸੋ ਮਿਲੋ । ਤਬ
ਤਿਨਹੀ ਕੇ ਪਦ ਸੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵਉ । ਹਿਰਦੇ ਮੁਰਾਰ ਕੋ ਜਪੋ । ਗੁਨ ਅਰੁ ਅਵਗੁਨ ਦੋਨੋ
ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਹੀ ਬਸਤੇ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਦਿੜ ਕੀਏ ਗੁਨ ਪਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋਤੇ ।

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਲਲੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਲਸਕਰੀਆ ਘਰ ਸੰਮਲੇ, ਆਏ ਵਜਹੁ ਲਿਖਾਇ ।

ਕਾਰ ਕਮਾਵਹਿ ਸਿਰ ਧਨੀ, ਲਾਹਾ ਪਲੈ ਪਾਇ ।

ਲਬ ਲੋਭ ਬੁਰਆਈਆ, ਛੋਡੇ ਮਨਹੁ ਵਿਸਾਰ ।

ਗੜ ਦੇਹੀ ਪਾਤਸਾਹਿ ਕੀ, ਕਦੇ ਨ ਆਵੈ ਹਾਰ ।

ਚਾਕਰ ਕਹੀਐ ਖਸਮ ਕਾ, ਸਉਹੇ ਉਤਰੁ ਦੇਇ ।
 ਵਜਹੁ ਗਵਾਏ ਆਪਣਾ, ਤਖਤ ਨ ਬੈਸਹਿ ਸੇਇ ।
 ਪ੍ਰੀਤਮ ਹਥਿ ਵਡਿਆਈਆ, ਜੈ ਭਾਵੇ ਤੈ ਦੇਇ ।
 ਆਪ ਕਰੇ ਕਿਸੁ ਆਖੀਐ, ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ ਕਰੇ ॥ ੪੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਲਕਾਰ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਏਹੁ ਜੀਉ ਚਾਕਰ ਕੀ ਨਿਆਈ ਤਕਰਾਰ ਕਰ ਕੇ ਭਗਤ ਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਜਹੁ ਲਿਖਾਇ ਕਰਿ ਇਸ ਲੋਕ ਮੋ ਆਇਆ ਹੈ ਜੋ ਸਿਰ ਕਰ ਧਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਮੋ ਲਗੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਬਹੁਤ ਲਾਹਾ ਮਿਲਤਾ ਹੈ । ਲਬੁ ਅਰੁ ਲੋਭ ਬੁਰਿਆਈਆ ਕੋ ਮਨ ਸੇ ਦੂਰ ਕਰੇ । ਇਸ ਕਾਇਆਂ ਰੂਪੀ ਗੜ੍ਹ ਮੋ ਦੁਹਾਈ ਬਾਦਸਾਹ ਕੀ ਫੇਰੀ ਹੈ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਜੋ ਸਰੀਰ ਮੋ ਗੋਬਿੰਦ ਕਾ ਨਿਵਾਸ ਹੁਆ ਤਿਸ ਕੋ ਕਦੇ ਹਾਰ ਨਹੀ ਅਰੁ ਜੋ ਚਾਕਰ ਕਹਾਵੈ ਅਰੁ ਸੁਆਮੀ ਕੀ ਆਗਿਆ ਨ ਮਾਨੈ ਤਿਸ ਕਾ ਵਜਹੁ ਭੀ ਨਿਸਟ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਸੇਵਕ ਪਦ ਭੀ ਗਇਆ । ਇਹੁ ਵਡਿਆਈ ਸੁਆਮੀ ਕੇ ਹਥ ਹੈ ਜਿਸ ਨੋ ਭਾਵੈ ਤਿਸ ਦੇਇ, ਦੂਸਰਾ ਕਰਨੇ ਹਾਰਾ ਜੋਗ ਨਾਹੀ ।

ਤਾਂ (ਬਾਬੇ) ਬਕਾਰ (ਵਕਾਰ) ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।
 ਬੀਜਉ ਸੂਝੈ ਕੋ ਨਹੀਂ; ਬਹੈ ਦੁਲੀਚਾ ਪਾਇ ।
 ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਨ ਨਰਹ ਨਰ, ਸਾਚਉ ਸਾਚੈ ਨਾਇ ।
 ਬਨ ਤ੍ਰਿਣ ਢੁੰਢਤ ਫਿਰ ਰਹੀ, ਮਨ ਮੈ ਕਰੇ ਬਿਚਾਰ ।
 ਲਾਲ ਰਤਨ ਬਹੁ ਮਾਣਕੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਹਾਥ ਭੰਡਾਰ ।
 ਉਤਮ ਹੋਵਾਂ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲੈ ਇਕ ਮਨਿ ਏਕੈ ਭਾਇ ।
 ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੀਤਮ ਰਸ ਮਿਲੈ ਲਾਹਾ ਲੈ ਪਰਥਾਇ ।
 ਰਚਨਾ ਰਾਚਨ ਜਿਨ ਰਚੀ, ਜਿਨਿ ਸਿਰਿਆ ਆਕਾਰ ।
 ਗੁਰਮੁਖ ਬਿਅੰਤ ਧਿਆਈਐ, ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾ ਵਾਰ ॥ ੪੬ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਬਕਾਰ (ਵਕਾਰ) ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਏਕੋ ਸਮਰਥ ਦੂਜਾ ਸਰੀਕ ਨਾਹੀ ਜੋ ਸਭ ਕਾ ਸੁਆਮੀ ਕਹਾਵੈ । ਨਰਕ ਨਿਵਾਰਨੁ ਨਰ ਪਦ ਹੈ ਸਚੇ ਕਾ ਸਚਾ ਨਾਮ ਕਹੈ । ਵਣ ਤ੍ਰਿਣ ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੋ ਢੁੰਢ ਦੇਖਾ ਹੈ ਤਬ ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰੁ ਕੀਆ ਜੋ ਲਾਲ ਰਤਨ ਮਾਣਕ ਹਰਿਨਾਮ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਭੰਡਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਹਾਥ ਹੈ । ਜੋ ਉਤਮ ਇਕ ਮਨ ਇਕੁ ਭਾਵੈ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਭੰਡਾਰ ਮਿਲਤਾ ਹੈ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਸਤ ਕਹਤਾ ਹਉ । ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ ਮਿਲਤਾ ਹੈ । ਏਹੁ ਲਾਹਾ ਗੁਰ ਪਰਥਾਇ ਕਾ ਹੈ । ਜਿਸ ਨੇ ਏਹ ਰਚਨਾ ਛਚੀ ਹੈ, ਆਕਾਰ ਧਾਰਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਇ ਤਿਸ ਕੋ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸ ਕਾ ਅੰਤ ਪਾਰਾਵਾਰ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ।

ਤਾਂ (ਬਾਬੇ) ਰਾੜੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਝਾੜੈ ਰੂੜਾ ਹਰਿ ਜੀਉ ਸੋਈ । ਤਿਸ ਬਿਨ ਰਾਜਾ ਅਵਰ ਨ ਕੋਈ
 ਝਾੜੈ ਗਾਰੜੁ ਤੁਮ ਸੁਣਹੁ, ਹਰਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਮਾਹਿ ।
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹਰਿ ਪਾਈਐ ਮਤ ਕੋ ਭਰਮ ਭੁਲਾਇ ।
 ਸੋ ਸਾਹ ਸਾਚਾ ਜਿਸੁ ਹਰਿ ਧਨੁ ਰਾਸਿ ।
 ਗੁਰਮੁਖ ਪੂਰਾ ਤਿਸੁ ਸਾਬਾਸੁ ।
 ਰੂੜੀ ਬਾਣੀ ਹਰਿ ਪਾਇਆ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਬੀਚਾਰ ।

ਆਪ ਗਇਆ ਦੁਖ ਕਟਿਆ, ਹਰਿ ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਨਾਰ ॥ ੪੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਝਾੜੈ ਅਛਰ ਕਾ ਇਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਸਰਬ ਘਟਾ ਮੈ
 ਏਕ ਪ੍ਰਭ ਅਰੂੜਵਤ ਹੈ । ਤਿਸ ਬਿਨਾ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ, ਵਹੀ ਏਕ ਹੀ ਹੈ । ਮਹਾ ਰਾਜਨ ਕਾ ਰਾਜਾ
 ਹੈ । ਏਹੁ ਏਕ ਮਹਾਰਾਜ ਮੰਤ੍ਰੁ ਹੈ । ਜੋ ਹਰਿ ਮਨ ਮੋ ਬਸੇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਰਕੇ ਹੋਇ ।
 ਅਵਰ ਗਰਬ ਮੈ ਮਤ ਭੁਲੋ । ਸੋਈ ਸਚਾ ਸਾਹੁ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਹਰਿ ਧਨ ਰੂਪੀ ਰਾਸ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ
 ਪੂਰਾ ਵਹੀ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਸਾਬਾਸਿ ਹੈ । ਰੂੜੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ ਹੈ, ਤਿਸ
 ਕਟਿਕੇ ਹਰਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਆਪਾ ਦੂਰ ਭਇਆ ।
 ਸਰਬ ਦੁਖ ਕਾਟੇ ਹਰਿ ਵਰੁ ਪਾਇਆ, ਪਰਮ ਸੁਹਾਗਨ ਭਈ ।

ਤਸਕਾਰ ਅਖਰੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਸੋਨਾ ਰੂਪਾ ਸੰਚੀਐ, ਧਨ ਕਾਚਾ ਬਿਖ ਛਾਰ ।
 ਸਾਹੁ ਸਦਾਏ ਸੰਚਿ ਧਨੁ, ਦੁਬਿਧਾ ਹੋਇ ਖੁਆਰ ।
 ਸਚਿਆਰੀ ਸਚ ਸੰਚਿਆ, ਸਾਚੋ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ।
 ਹਰਿ ਨਿਰਮਾਇਲ ਉਜਲੋ, ਪਤ ਸਾਚੀ ਸਚੁ ਬੋਲੁ ।
 ਸਾਜਨ ਮੀਤ ਸੁਜਾਨ ਤੂੰ, ਤੂੰ ਸਰਵਰ ਤੂੰ ਹੰਸੁ ।
 ਸਾਚੋ ਠਾਕੁਰ ਮਨ ਵਸੈ, ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਤਿਸੁ ।
 ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ, ਜਿਨ ਕੀਤੀ ਸੋ ਜਾਨ ।
 ਬਿਖਿਆ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਏਕੁ ਹੈ, ਬੂਝੈ ਪੁਰਖ ਸੁਜਾਨ ॥੪੮॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਸਸੇ ਅਛਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰ ਹੈ । ਸੋਨਾ ਅਰੁ ਰੂਪਾ
 ਧਨ ਜੋ ਬਿਖਿਆ ਸੰਚਨ ਹੈ ਸੋ ਅੰਤ ਕਚਾ ਹੈ ਇਸ ਧਨ ਕੋ ਸੰਚ ਕੇ ਸਾਹੁ ਕਹਾਵੈ ਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਮੋ
 ਪੜੇ ਹੈ । ਅੰਤ ਕੋ ਖੁਆਰ ਹੈ ਅਰੁ ਸਚਿਆਰੋ ਨੇ ਸਚ ਕਾ ਧੰਨ ਸੰਚਿਆ ਹੈ । ਸਚੁ ਨਾਮ ਅਮੋਲਕੁ
 ਹੈ । ਸੋ ਹਰਿ ਨਿਰਮਾਇਲ ਉਜਲ ਹੈ । ਸਚੀ ਪਤਿ ਅਰੁ ਸਚਾ ਵਾਕ ਹੈ । ਵਹੁ ਆਪ ਹੀ ਸੰਤ
 ਸੁਜਾਨ ਹੈ ਅਰੁ ਆਪ ਹੀ ਸੰਤ ਸਰੋਵਰ ਹੰਸੁ ਹੈ । ਐਸੇ ਸਚਾ ਠਾਕੁਰ ਜਿਸ ਕੇ ਮਨ ਬਸੈ ਹਉ
 ਤਿਨ ਕਉ ਸਦ ਬਲਿਹਾਰ ਹੋ । ਇਹੁ ਮਾਇਆ ਮਮਤਾ ਮੋਹਣੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਪਜਾਈ ਹੈ ਤਿਸ ਹੀ ਕੋ
 ਸਤਿ ਜਾਨ । ਬਿਖਿਆ ਅਰੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਏਕ ਪ੍ਰਭ ਹੀ ਸਿਉ ਹੈ । ਇਸ ਹੀ ਕੋ ਸੁਜਾਨ ਪੁਰਖ
 ਬੂਝਤੇ ਹੈ ॥ ੪੮ ॥

ਤਾਂ ਖਖ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਖਿਮਾ ਵਿਹੂਣੇ ਖਪਿ ਗਏ, ਖੂਹਣ ਲਖ ਅਸੰਖ ।

ਗਣਤ ਨ ਆਵੈ ਕਿਉ ਗਣੀ, ਖਪ ਖਪ ਮਏ ਬਿਸੰਖ ।

ਖਸਮ ਪਛਾਣੈ ਆਪਣਾ, ਖੁਲੈ ਬੰਧਨਿ ਪਾਇ ।

ਸਬਦ ਮਹਲੀ ਖਰਾ ਤਾਂ, ਖਿਮਾ ਸਚ ਸੁਖ ਪਾਇ ।

ਖਰਚ ਖਰਾ ਧਨੁ ਧਿਆਨ ਤੂੰ, ਆਪਹਿ ਵਸਹਿ ਸਰੀਰ ।

ਮਨ ਤਨ ਮੁਖ ਜਾਪੇ ਸਦਾ, ਗੁਣ ਅੰਤਰ ਮਨ ਧੀਰੁ ।

ਹਉਮੈ ਖਪੈ ਖਪਾਇਸੀ, ਬੀਜਉ ਵਬੁ ਵਿਕਾਰੁ ।

ਜੰਤ ਉਪਾਈ ਵਿਚ ਪਾਇਅਨੁ, ਕਰਤਾ ਅਲਗ ਅਪਾਰ ॥ ੪੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਖਖੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਏਕ ਖਿਮਾ ਵਿਹੂਣੇ ਅਸੰਖ ਛੂਹਣੀ ਦਲ ਖਪ ਗਏ ਹੈ, ਤਿਨ ਕੀ ਗਨਤੀ ਨਹੀਂ ਆਵਤੀ । ਵੈ ਸੰਖਿਆ ਸਿਉ ਬਾਹਰਿ ਹੈ । ਜੋ ਅਪਨੇ ਖਸਮ ਕੋ ਪਛਾਣੈ ਤਉ ਸਰਬ ਬੰਧਨੋ ਤੇ ਛੂਟੈ ਅਰੁ ਸਬਦ ਕਾ ਅਪਨੇ ਆਪ ਸਰੀਰ ਸੋ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਮਨ ਤਨ ਮੁਖ ਤੇ ਸਦਾ ਹਰਿ ਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈ । ਅੰਤਰਗਤ ਗਿਆਨ ਕਰਿ ਮਨ ਧੀਰ ਹੈ । ਅਰੁ ਜਿਨ ਕਾ ਅਵਰ ਬਿਕਾਰੋ ਸੋ ਚਿਤ ਲਾਗਾ ਹੈ ਸੋ ਹਉ ਮੈਂ ਬਿਖੇ ਖਪਤੇ ਹੈ । ਆਪ ਹੀ ਜੰਤ ਉਪਾਇਆ ਮਾਇਆ ਮੋਹ ਲਗਾਇ ਕਰਿ, ਆਪ ਸਭਨੋ ਸੇ ਅਲਗ ਭਇਆ ।

ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਸੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਸ੍ਰਿਸਟੇ ਭਾਉ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ । ਸ੍ਰਿਸਟਾ ਕਤੇ ਸੋ ਨਿਹਰਤੇ ਹੋਇ ।

ਸੰਪੈ ਕਉ ਈਸਰ ਧਿਆਈਐ । ਸੰਪੈ ਪੁਰਬਿ ਲਿਖੇ ਕੀ ਪਾਈਐ ।

ਸੰਪੈ ਕਾਰਨ ਚਾਕਰ ਚੋਰ । ਸੰਪੈ ਸਾਥਨ ਨ ਚਾਲੈ ਹੋਰ ।

ਬਿਨੁ ਸਾਚੇ ਨਹੀ ਦਰਗਾਹ ਮਾਨੁ । ਹਰਿ ਰਸ ਪੀਵੈ ਛੂਟੈ ਨਿਦਾਨੁ ॥ ੫੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਸਸੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਸ੍ਰਿਸਟ ਕੇ ਧਾਰਣ-ਹਾਰੇ ਕਾ ਕੋਈ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਜਾਨਤਾ । ਉਸ ਕਾ ਕਿਆ ਨਿਹਰਉ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਰੁ ਜਗਤ ਕੇ ਧਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿਵ ਕੋ ਪੂਜਤੇ ਹੈ, ਸੋ ਧਨੁ ਪੁਰਬ ਲੇਖ ਸੋ ਪਾਈਤਾ ਹੈ । ਜਿਸ ਸੰਪੈ ਕਉ ਚਾਕਰੀ ਅਰੁ ਚੋਰੀ ਕਰਤੇ ਹੈਂ ਸੋ ਸੰਪੈ ਸਾਥਿ ਕਿਸੇ ਕੇ ਨਾਹੀ ਚਲੀ । ਬਿਨਾ ਸਚੇ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਮੈ ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ । ਜੋ ਹਰਿ ਕੇ ਭਜਨ ਕਾ ਰਸ ਪੀਵੈ, ਤਉ ਨਿਹਰਉ ਕਰਿ ਛੂਟਣਾ ਹੋਇ ।

ਤਾਂ ਹਾਹੇ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ।

ਹੋਰਤ ਹੋਰਤ ਹੇ ਸਖੀ, ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈਰਾਨੁ ।

ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੀ ਮੈ ਮੁਈ, ਸਬਦ ਰਤੀ ਮਨ ਗਿਆਨੁ ।

ਹਾਰ ਡੋਰ ਕੰਕਣ ਘਣੇ, ਕਰਿ ਥਾਕੀ ਸੀਗਾਰ ।

ਮਿਲ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੁਖ ਪਾਇਆ, ਸਕਲ ਗੁਣਾ ਗਲ ਹਾਰੁ ।
 ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਈਐ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤ ਪਿਆਰ ।
 ਹਰਿ ਬਿਨ ਕਿਨ ਸੁਖ ਪਾਇਆ ਦੇਖੋ ਰਿਦੇ ਬੀਚਾਰ ।
 ਹਰਿ ਪੜਨਾ ਹਰਿ ਬੁਝਣਾ, ਹਰਿ ਸਿਉ ਰਖਹੁ ਪਿਆਰ ।

ਹਰਿ ਜਪੀਐ ਹਰਿ ਧਿਆਈਐ, ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮ ਆਧਾਰ ॥ ੫੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਹਾਹੇ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਦੇਖ ਦੇਖ ਕੇ ਸਭ ਆਚਾਰ ਕਉ ਹੈਰਾਨੁ ਹੋਇ ਰਹੀ ਹੈ । ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੀ ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਮਰਨ ਭਇਆ । ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਸਿਉ ਮਨ ਬਿਖੈ ਜਬ ਗਿਆਨ ਹੋਇਆ ਅਰੁ ਹਾਰ ਡੋਰ ਕੰਕਨ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਕੇ ਅਨੇਕ ਸੀਗਾਰ ਕਰਿ ਰਹੀ ਥੀ । ਕਛੂ ਨ ਭਇਆ । ਤਬ ਗੁਰੂ ਕੇ ਸਬਦ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੋ ਮਿਲੀ ਤਾ ਸਰਬ ਗੁਣ ਗਿਆਨੁ ਕਾ ਹਾਰ ਗਲੇ ਮੇਂ ਪਾਇਆ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤ ਲਾਗਤੀ ਹੈ । ਬਿਨ ਹਰਿ ਕੇ ਸੁਖ ਕਦਾਚਿਤ ਨਹੀਂ, ਮਨ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਦੇਖੋ । ਤਾ ਤੇ ਹਰਿ ਹੀ ਪਾਠ ਕਰਣਾ, ਸਰਬ ਮੇਂ ਹਰਿ ਹੀ ਬੁਝਣਾ, ਹਰਿ ਹੀ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਰਾਖਣੀ । ਹਰਿ ਹੀ ਜਪਣਾ, ਹਰਿ ਹੀ ਧਿਆਵਣਾ, ਹਰਿ ਨਾਮ ਕੇ ਆਧਾਰ ਮੇਂ ਰਹਣਾ, ਇਹ ਸਭ ਭਗਤ ਕੇ ਸੀਗਾਰ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਲਕਾਰ ਅਖਰ ਕੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ—

ਲੇਖ ਨ ਮਿਟਈ ਹੇ ਸਖੀ ! ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਕਰਤਾਰ ।
 ਆਪੇ ਕਾਰਣ ਜਿਨ ਕੀਆ, ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਪਗੁ ਧਾਰੁ ।
 ਕਰਤੇ ਹਥਿ ਵਡਿਆਈਆ, ਬੂਝਹੁ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰ ।
 ਲਿਖਿਆ ਫੇਰਿ ਨ ਸਕੀਐ, ਜਿਉ ਭਾਵੀ ਤਿਉ ਸਾਰ ।
 ਨਦਰ ਤੇਰੀ ਸੁਖ ਪਾਇਆ, ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਆਧਾਰ ।
 ਮਨਮੁਖ ਭੂਲੇ ਪਚਿ ਮੂਏ, ਉਬਰੇ ਗੁਰ ਬੀਚਾਰ ।

ਜਿ ਪੁਰਖ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ, ਤਿਸ ਕਾ ਕਿਆ ਕਰਿ ਕਹਿਆ ਜਾਇ ।

ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ, ਜਿਨ ਹਿਰਦੇ ਦਿਤਾ ਦਿਖਾਇ ॥ ੫੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੰਡਿਤ ! ਲਕਾਰ ਅਖਰ ਕਾ ਏਹੁ ਬਿਚਾਰੁ ਹੈ । ਲੇਖ ਜੋ ਕਰਤੇ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸੋ ਮਿਟਤਾ ਨਾਹੀ । ਆਪੇ ਕਾਰਣ ਜਿਨ ਕੀਆ ਹੈ ਸੋਈ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ । ਸਭ ਵਡਿਆਈਆ ਕਰਤੇ ਕੇ ਹਾਥ ਹੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰ ਬਿਚਾਰ ਸਿਉ ਬੂਝ ਪਰੇ । ਲਿਖਿਆ ਫਿਰਤਾ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਜਿਉ ਆਗਿਆ ਤਿਉ ਹੀ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੀ ਨਜਰ ਸਿਉ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ ਅਰ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਪਾਇਆ, ਮਨਮੁਖੀ ਭੂਲ ਮੇਂ ਪਚਿ ਮੂਏ ਥੇ । ਗੁਰ ਕਾ ਬਚਨ ਬਿਚਾਰ ਕੈ ਉਬਰਨ ਭਇਆ । ਜੋ ਪੁਰਖ ਦਿਸਟਿ ਮੇਂ ਨਹੀਂ ਆਵਤ ਤਿਸ ਕਾ ਬਰਨਨ ਕੈਸੇ ਹੋਇ । ਬਲਿਹਾਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਜਿਨ ਐਸਾ ਪ੍ਰਭ ਹਿਰਦੇ ਦਿਖਾਇ ਦੀਆ ਹੈ ।

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਪਾਧੇ ਕੇ ਪਰਬਾਇ ਪਉੜੀ ਕਹੀ—

ਪਾਧਾ ਪੜਿਆ ਆਖੀਐ ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਰੈ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ।

ਬਿਦਿਆ ਸੋਧੈ ਤਤ ਲਹੈ, ਰਾਮ ਨਾਮ ਲਿਵ ਲਾਇ ।

ਮਨਮੁਖ ਬਿਦਿਆ ਬਿਕਰਦਾ, ਬਿਖ ਖਟੈ ਬਿਖੁ ਖਾਇ ।

ਮੂਰਖ ਸਬਦ ਨ ਚੀਨਈ, ਸੂਝ ਬੂਝ ਨਹਿ ਕਾਇ ॥ ੫੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੋ ਪੰਡਿਤ ! ਵਹੀ ਪਾਧਾ ਪੜਿਆ ਕਹੀਐ ਹੈ ਜੋ ਸਜਿ¹ ਸੁਭਾਇ ਸੋ ਬਿਦਿਆ ਬਿਚਾਰੈ । ਬਿਦਿਆ ਕੋ ਸੋਧ ਕਰਿ ਤਤ ਜੋ ਰਾਮ ਨਾਮ ਹੈ ਤਿਸ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਗਾਵੈ । ਅਰੁ ਏਹੁ ਜੋ ਮਨ ਮੁਖੀ ਵਿਦਿਆ ਹੈ ਤਿਸ ਸੋ ਬਿਦਿਆ ਘਟਤੀ ਨਾਹੀ, ਅਰੁ ਬਿਦਿਆ ਖਾਣੀ ਮੂਰਖ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਨਹੀ ਚੀਨਤੇ, ਸੂਝ ਬੂਝ ਕੈਸੇ ਹੋਇ ।

ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ ਪਾਧੇ ਕੇ ਪਰਥਾਇ :

ਪਾਧਾ ਗੁਰਮੁਖ ਆਖੀਐ ਚਾਟੜਿਆ ਮਤ ਦੇਇ ।

ਨਾਮ ਸੰਮਾਲੇ ਨਾਮ ਸੰਗ੍ਰਹੇ, ਲਾਹਾ ਜਗ ਮਹਿ ਲੇਇ ।

ਸਚੀ ਪਟੀ ਸਚ ਮਨ ਪੜੀਐ ਸਬਦ ਸੋ ਸਾਰੁ ।

ਨਾਨਕ ਸੋ ਪੜਿਆ ਸੋ ਪੰਡਿਤ ਬੀਨਾ ਜਿਸ ਰਾਮ ਨਾਮ ਗਲ ਹਾਰੁ ॥ ੫੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੋ ਪੰਡਿਤ ! ਸੋ ਪਾਧਾ ਗੁਰਮੁਖ ਆਖੀਐ ਹੈ । ਸੋ ਚਾਟੜਿਆ ਕੋ ਐਸੀ ਮਤ ਦੇਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਏਹ ਉਪਦੇਸ ਦੇਇ ਜੋ ਹਰ ਕੋ ਸੰਭਾਲੋ । ਅਰੁ ਨਾਮ ਹੀ ਕਾ ਸੰਗ੍ਰਹ ਕਰੋ, ਜਗ ਮਹਿ ਪੂਰਨ ਲਾਹਾ ਲੇਵਹੁ ॥ ੧ ॥ ਹੋ ਪੰਡਿਤ ! ਸਚੀ ਪਟੀ ਜੋ ਸੁੱਧ ਮਨ ਹੈ ਤਿਸ ਪਰ ਸਬਦ ਸਾਰ ਜੋ ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ ਹੈ ਸੋ ਲਿਖਾਏ ਪੜਾਏ ਸੋ ਪੰਡਿਤ ਹੈ । ਸੋਈ ਪੜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਗਲਿ ਮੋ ਹਾਰਿ ਹੈ ।

ਜਬ ਇਹ ਅਖਰੋ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸੋ ਪੰਡਿਤ ਨੇ ਸੁਵਨ ਕੀਆ ਤਬ ਗਦ ਗਦ ਹੋਇ ਕੈ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਰ ਚਰਨੋ ਪਰ ਗਿੜ ਪਏ ਅਰੁ ਬੇਨਤੀ ਲਗੇ ਕਰਣੇ, “ਤੁਮਾਰੇ ਦਰਸਨ ਕਾ ਸਦਕਾ ਕਿਰਤਾਰਥ ਭਏ ਹੈ । ਅਬ ਹਮਾਰੇ ਪਰ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੇ ਭਗਤ ਦਾਨ ਕਰੋ ।” ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਇਆਲ ਭਏ, ਭਗਤ ਦਾਨ ਕੀਆ ਅਰੁ ਕ੍ਰਿਤਾਯ ਭਏ ਅਰੁ ਭਜਨ ਲਾਗੇ ਕਰਨ । ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾ ਸੋ ਬਿਦਾ ਭਏ । ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਭਈ ਓਅੰਕਾਰ ਦੇਸ ਕੀ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ । ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ॥ ੧ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਕਦਲੀ ਬਨ ਤ੍ਰਿਯਾ ਰਾਜ ਸਿਧੋ ਸੋ ਨਿਰੂਪਨ
ਹੋਇਗੀ ।

ਸੋਰਠਾ

ਰਮਤੇ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ, ਤ੍ਰਿਯਾ ਰਾਜ ਸਤਿਗੁਰ ਗਏ ।

ਕਦਲੀ ਬਨ ਮੋ ਜਾਇ, ਸਿਧ ਸਭਾ ਗੋਸਟ ਕਰੀ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਹਾਂ ਮਿਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਖ ਨਾਥ । ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਰਥਰ ਹੈ ਸਾਥ ।
 ਚਰਪਟ ਚੰਬਾ ਨਾਥ ਮਛੰਦ੍ਰ । ਚਉਰਾਸੀ ਸਿਧ ਮਹਾ ਜੋਗਿੰਦ੍ਰ ॥ ੨ ॥
 ਸਭ ਸਿਧਨ ਤਹਾ ਮੇਲਾ ਕੀਓ । ਮੇਲੇ ਮੈ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਇਓ ।
 ਦੇਖ ਸਗਲ ਅਨੰਦ ਬਸਾਏ । ਭਲਾ ਭਇਆ ਬਾਲਾ ਜੀ ਆਏ ॥ ੩ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਗੋਰਖ ਵਾਚ ਸਿਧਨ ਪ੍ਰਤ ।
 ਗੋਰਖ ਜੀ ਤਾ ਸਿਉ ਕਹਿਓ, ਤੁਮ ਇਨ ਕੋ ਸਿਧ ਦਿਖਾਇ ।
 ਕਾਨ ਛੇਦ ਜੋਗੀ ਕਰਉ, ਲੇਵਉ ਪੰਥ ਮਿਲਾਇ ॥ ੪ ॥

ਅੜਲ

ਸਕਤ ਕਰੇ ਸਭ ਪ੍ਰਗਟ ਚਲਿਤ੍ਰ ਦਿਖਾਵਹੀ ।
 ਮਹਾ ਭਇਆਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰਿ ਤਹਾ ਆਵਹੀ ।
 ਪਰਬਤ ਅਧਰ ਟਿਕਾਇ ਆਗਨ ਬਰਖਾ ਕਰੇ ।
 ਹੋ ਬਾਲਾ ਭੈ ਮਨ ਧਾਰ ਸਰਨ ਹਮਰੈ ਪਰੈ ॥ ੫ ॥
 ਬਹੁ ਚੇਟਕ ਨਾਟਕ, ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਸਗਲੇ ਕਰੇ ।
 ਹੋਇ ਪਵਨ ਉਡਹਿ ਨਭ ਜਾਇ ਦੇਹਿ ਦੀਰਘ ਧਰੇ ।
 ਫੁਨ ਕਰੇ ਸਬਦ ਅਤ ਘੋਰ, ਪਾਖਰ ਬਰਖਾ ਕਰੇ ।
 ਤਹਾਂ ਇਸਥਿਰ ਪਰਮਾਨੰਦ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਭੈ ਧਰੇ ॥ ੬ ॥

ਜਬ ਏਤੀ ਕਰਾਮਾਤ ਸਿਧੋ ਅਪਨੀ ਕਰਿ ਰਹੇ । ਤਬ ਗੋਰਖ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਓ ਜੋ — “ਤੁਮੁ
 ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਉ ਜਾਇ ਕਰਿ ਦੇਖੋ ਜੋ ਅਪਨੇ ਸਮਾਧ ਵਿਖੈ ਅਸਥਿਤ ਬੈਠੇ ਹੈ ।”

ਦੋਹਰਾ । ਗੋਰਖ ਵਾਚ ।

ਤਬ ਗੋਰਖ ਤਾ ਸਿਉ ਕਹਿਓ, “ਅਬ ਦੇਖੋ ਬਾਲੇ ਜਾਇ ।
 ਏਹ ਸਕਤ ਦੇਖੇ ਨਹੀ, ਬੇਖ ਲੇਕਰ ਚਰਚਾ ਜੀਤੋ ਤਾਹਿ ॥ ੭ ॥

ਚੌਪਈ

ਪੁਨ ਸਗਲ ਸਿਧ ਬਾਬੇ ਪੈ ਗਏ । ਦੇਖ ਲੀਲਾ ਮਨ ਬਿਸਮੋ ਭਏ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਬਦ ਮਰਦਾਨਾ ਗਾਵੈ । ਸੁੰਦਰ ਧੁਨੀ ਰਬਾਬੁ ਬਜਾਵੈ ॥ ੮ ॥
 ਤਬ ਦਿਆਲ ਦੇਖਾ ਤਿਹ ਓਰ । ਖੈਚ ਸਿਧ ਲੀਨੀ ਭਈ ਖੋਰ ।
 ਪੁਨ ਕਛੁ ਸਕਤ ਤਿਨ ਕੀ ਨਹੀਂ ਚਲੇ । ਹੋਇ ਅਸਕਤ ਸਨਮੁਖ ਰਹੇ ਖਲੇ ॥ ੯ ॥
 ਪੁਨਿ ਹੋਇ ਇਕਤ੍ਰ ਨਾਥ ਪੈ ਗਏ । ਸਭ ਗਈ ਸਿਧ ਪ੍ਰਭ ਏਹੁ ਕਿਆ ਭਏ ।
 ਰਾਤ ਸਮਝ ਨਾਥ ਤਿਨ ਕਹਿਓ ਸੁਨਾਇ ।
 ਯਹੁ ਪਰਮ ਪੁਰਖੁ ਨਿਜ ਬਪੁ ਧਰ ਆਇ ॥ ੧੦ ॥

ਕਰ ਸਾਧ ਸਮਾਗਮ ਚਰਚਾ ਕੀਜੈ । ਸੁਨਿ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਨਿਜ ਮਨ ਭੀਜੈ ।
 ਕਰਿ ਗਿਆਨ ਗੋਸਟ ਤਬ ਹੋਇ ਦਿਆਲ ।
 ਫਿਰਿ ਦੇਹ ਸਿਧ ਵਹੁ ਪਰਮ ਬਿਸਾਲ ॥ ੧੧ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਗੋਰਖ ਬਚਨ ਮਨ ਧਾਰ, ਸਗਲ ਸਿਧ ਪ੍ਰਭ ਪੈ ਗਏ ।

ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਸੁਧਾਰ, ਕਰ ਜੋਰੇ ਬਿਨਤੀ ਕਰੈ ॥ ੧੨ ॥

ਤਬ ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ ਸਭ ਸਮਾਗਮ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਆਏ । ਤਬ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਸਿਉ
 ਸਬ ਸਿਧੋ ਕੇ ਮਨ ਮੇਂ ਸਿਧ ਸਕਤ ਕਾ ਅਹੰਮੇਵ ਭਰ ਰਹਿਆ ਥਾ । ਤਬ ਨਾਥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ
 ਨੇ ਜਾਨਾ ਕਿ ਏਹੁ ਜੋਗ ਮੇਂ ਲੀਨ ਭਏ ਹੈ । ਇਨ ਕੋ ਇਸ ਅਵਿਦਿਆ ਤੇ ਛੁਡਾਇਆ ਚਾਹੀਏ ।
 ਤਾਤ ਕਾਲ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ਮੇਲੇ ਮੇਂ ਉਹਾ ਆਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ, ਤਬ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ
 ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਰ ਮਨ ਮੇਂ ਬਿਚਾਰਾ ਜੋ ਨਾਨਕ ਬਾਲਾ ਸਿਉ ਇਨ ਕੋ ਲਗਾਵਉ । ਤਬ ਬਹੁਤ
 ਭਲਾ ਹੋਵੈ, ਇਨ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨ ਦੂਰ ਹੋਵੈ । ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਇਨ ਕੀ ਸਕਤ ਅਹੰਮੇਵ ਖੰਡਨ
 ਕਰਿ ਕੇ ਗਿਆਨ ਕਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰੇਗੇ ਤਾ ਸਭ ਕਾ ਕਲਿਆਨ ਹੋਵੇਗਾ । ਅਰਥ ਸੰਬਾਦ ਭਇਆ ।
 ਤਾਂ ਸਰਬ ਸਿਧ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਸਨਮੁਖਿ ਆਸਨ ਧਾਰ ਕੇ ਅਸਥਿਤ ਹੋਏ । ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੀ
 ਉਸਤਤਿ ਕਰਨੇ ਲਗੇ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੁਮ ਧੰਨ ਹੋ । ਕਲਜੁਗ, ਬਿਖੇ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਪਰਮੇਸਰ
 ਕੇ ਲੋਕ ਹੋ, ਤੁਮ ਕੋ ਸਦਾ ਆਦੇਸ ਹੈ ।” ਸ੍ਰੀ ਨਾਥ ਜੀ ਨੇ ਬੜੀ ਮਹਿਮਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਕਰੀ
 ਅਰੁ ਗੋਰਖ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਕਛੁ ਹਰਿ ਚਰਚਾ ਆਤਮ ਬਿਲਾਸ ਤੁਮਾਰੇ
 ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸੇ ਸੁਨਿਆ ਚਾਹਿਤੇ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ॥ ੧ ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ । ਰਾਗ ਰਾਮ ਕਲੀ ਮਹਲਾ ੧ ।

ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ਉਚਾਰ ਕੀਆ ਪਰਮਾਰਥ ਸਮੇਤ । ਪਉੜੀ ।

ਸਿਧ ਸਭਾ ਕਰਿ ਆਸਣਿ ਬੈਠੇ, ਸੰਤ ਸਭਾ ਜੈਕਾਰੋ ।

ਤਿਸ ਆਗੈ ਰਹਰਾਸਿ ਹਮਾਰੀ, ਸਾਚੇ ਅਪਰ ਅਪਾਰੋ ।

ਮਸਤਕ ਕਾਟਿ ਧਰੀ ਤਿਸ ਆਗੈ, ਤਨ ਮਨ ਆਗੈ ਦੇਉ ।

ਨਾਨਕ ਸੰਤ ਮਿਲੈ ਸਚੁ ਪਾਈਐ, ਸਹਜ ਭਾਇ ਜਸ ਲੇਉ ॥ ੧ ॥

ਕਿਆ ਭਵੀਐ ਸਚ ਸੂਚਾ ਹੋਇ । ਸਾਚ ਸਬਦ ਬਿਨ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਇ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਗੋਰਖ ਜੀ ! ਸਿਧ ਸਭੀ ਆਨ ਕੇ ਇਸਥਿਤ ਭਏ ਹੈ ਅਰੁ ਹਮ
 ਸਭ ਸੰਤ ਸਭਾ ਕੋ ਜੈਕਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਸੋ ਸੁਨੀਐ । ਹੇ ਸੰਤੋ ! ਹਮ ਤਿਸ ਕੇ ਆਗੈ ਜੈਕਾਰ
 ਕਰਤੇ ਹੈ । ਜੋ ਸਚੇ ਪੁਰਖ ਹੈ ਅਰੁ ਅਪਰ ਅਪਾਰ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਮਸਤਕ ਕਾਟਿ ਕੇ ਤਿਨ ਕੇ ਆਗੈ
 ਰਾਖੋ ਅਰੁ ਤਨ ਮਨ ਅਰਪਨੁ ਕਰੋ । ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਸੰਤ ਕੇ ਮਿਲੇ
 ਸਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ, ਸਦਾ ਹੀ ਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਭਜਨ ਮੇਂ ਲੀਨ ਹੋਵਉ । ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਸਭ ਧਰਤੀ

ਫਿਰਤੀ, ਫਿਰਨੇ ਸਿਉ ਸਚ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤਾ ਅਰੁ ਸੂਚਾ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ, ਬਿਨਾ ਸਾਚੇ ਸਬਦ ਸਤਿਗੁਰ
ਕੇ ਮੁਕਤਿ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਤੀ ।”

ਪ੍ਰਸਨ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ ।

ਕਵਨ ਤੁਮੇ ਕਿਆ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ, ਕਉਨੁ ਮਾਰਗੁ ਕਉਨੁ ਸੁਆਉ ।

ਸਾਚ ਕਹਉ ਅਰਦਾਸ ਹਮਾਰੀ, ਹਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਬਲਿ ਜਾਉ ।

ਕਹ ਬੈਸਹੁ ਕਰ ਰਹੀਐ ਬਾਲੇ ਕਹ ਆਵਉ ਕਹਿ ਜਾਵਉ ।

ਨਾਨਕ ਬੋਲੈ ਸੁਨ ਬੈਰਾਗੀ, ਕਹਾ ਤੁਮਾਰਾ ਨਾਉ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਪੁਰਖ ਜੀ ! ਤੁਮ ਕਉਨ ਹੋ ਅਰੁ ਤੁਮਾਰਾ ਨਾਉ ਕਿਆ ਹੈ ।
ਪਰਮਾਰਥ ਅਰਥ ਤੁਮਾਰਾ ਕਉਨ ਹੈ । ਸਤਿ ਬਾਤ ਉਦਾਰ ਕਰੋ । ਹਮਾਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ । ਹਮ ਸੰਤ
ਕੈ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ । ਕਹਾ ਬੈਠਤੇ ਹੋ । ਕਹਾ ਸਿਉ ਆਵਤੇ ਅਰ ਕਹਾ ਜਾਵਉਗੇ । ਹੇ ਬਾਲਾ
ਜੀ ! ਪਰਮ ਬੈਰਾਗੀ ਤੁਮਾਰਾ ਕਵਨ ਪੰਥ ਹੈ । ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ ਸਤਿਗੁਰ ਵਾਕ ।

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬੈਸ ਨਿਰੰਤਰ ਰਹੀਐ, ਚਾਲਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ।

ਸਹਜੇ ਆਏ ਹਕਮ ਸਿਧਾਏ, ਨਾਨਕ ਸਦਾ ਰਜਾਏ ।

ਆਸਣ ਬੈਸਣ ਥਿਰ ਨਾਰਾਇਣ, ਐਸੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ।

ਗੁਰਮੁਖ ਬੂਝੈ ਆਪ ਪਛਾਣੈ, ਸਾਚੈ ਸਾਚ ਸਮਾਏ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਵਾਚ । ਹੇ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ ! ਘਟ ਮੇਂ ਹਮਾਰਾ ਬੈਠਣਾ
ਹੈ ਅਰ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰ ਰਹਤੇ ਹੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਇ ਮੇਂ ਚਲਤੇ ਹੈਂ । ਸਹਜ ਸਿਉ ਆਵਨਾ ਅਰੁ
ਆਗਿਆ ਸਿਉ ਜਾਵਨਾ ਏਹੁ ਸਦਾ ਰਜਾਇ ਮੇਂ ਹੈ । ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਆਸਨ ਬੈਸਨ ਥਿਰ ਜੋ ਹੈ
ਸੋ ਸਤ ਪਦ ਹੈ ਐਸੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ । ਗੁਰ ਪਰਸਾਦਿ ਸਿਉ ਬੂਝ ਆਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਪਛਾਣੈ । ਤਬ
ਸਚ ਹੋਇ ਕਰ ਸਚ ਮੇਂ ਸਮਾਵੈ ।

ਪ੍ਰਸਨ ਚਰਪਟ ਨਾਥ ।

‘ਦੁਨੀਆ ਸਾਗਰ ਦੁਤਰ ਕਹੀਐ, ਕਿਉਂ ਕਰਿ ਪਾਈਐ ਪਾਰੋ ।’

ਚਰਪਟ ਬੋਲੈ, “ਅਉਧੂ ਨਾਨਕ ! ਦੇਹੁ ਸਚਾ ਬੀਚਾਰੋ ।

ਆਪੇ ਆਖੈ, ਆਪੇ ਸਮਝੈ, ਤਿਸ ਕਿਆ ਉਤਰ ਦੀਜੈ ?

ਸਾਚ ਕਹੋ ਤੁਮ ਪਾਰ ਗਿਰਾਮੀ ਤੁਝ ਕਿਆ ਬੈਸਣਿ ਦੀਜੈ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਚਰਪਟ ਵਾਚ । ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਮਹਾ ਦੁਤਰ ਹੈ ।
ਕਵਨ ਜੁਗਤ ਸੋ ਪਾਰ ਹੋਈਐ ਹੇ ਪਰਮ ਅਉਧੂਤ ! ਇਸ ਬਾਰਤਾ ਕਾ ਸਤਿ ਬਿਚਾਰ ਕਰੋ । ਤਿਸ
ਕਾ ਉਤਰ ਸ੍ਰੀ ਮਖ ਵਾਕ ਕਹਾ । “ਸੁਣ ਹੋ ਚਰਪਟ ! ਜੋ ਆਪੇ ਆਖੈ ਅਰੁ ਆਪ ਹੀ ਸਮਝੈ ਤਿਸ
ਕਉ ਕਵਨ ਉਤਰ ਦੀਜੀਐ ? ਤੁਮ ਸਤਿ ਕਹਤੇ ਹੋ ਅਰੁ ਪਾਰ ਗਿਰਾਮੀ ਤੁਮ ਹੋ, ਕਵਨ ਪਦ
ਇਸਥਿਤ ਕਰੇ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ :

ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲ ਨਿਰਾਲਮ, ਮੁਰਗਾਈ ਨੀਸਾਣੈ ।
ਸੁਰਤ ਸਬਦ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਰੀਐ, ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੈ ।
ਰਹਹਿ ਇਕਾਂਤ ਟੇਕੋ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਆਸਾ ਮਾਹਿ ਨਿਰਾਸੋ ।
ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਏ, ਨਾਨਕ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੋ ॥ ੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਚਰਪਟ ਜੀ ! ਜੈਸੇ ਜਲ ਮਹਿ ਕਮਲ ਨਿਰਲੇਪ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਮੁਰਗਾਈ ਪੰਖ ਨਹੀਂ ਭੀਗਤੇ । ਸੁਰਤ ਸਬਦ ਕਰਿ ਭਵ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਕ ਤਰੈ । ਮੈਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਮ ਕਾ ਬਖਾਨ ਕਰਤਾ ਹੋਂ । ਤਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੌ ਇਕੰਤ ਰਹੋ ਜਾ ਕਰਿ ਨਿਰੰਜਨ ਕੋ ਮਨ ਬਿਖੇ ਧਾਰ ਕੇ ਆਸਾ ਤੇ ਨਿਰਾਸ ਹੋਵੈ । ਅਰੁ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰ ਵਸਤੁ ਕਉ ਦੇਖੈ ਅਵਰ ਕੋ ਦਿਖਾਵੈ ਮੈਂ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸ ਹੋਂ ।

ਚਰਪਟ ਪ੍ਰਸਨ

ਸੁਨ ਸੁਆਮੀ ! ਅਰਦਾਸ ਹਮਾਰੀ, ਪੂਛੋ ਸਾਚੁ ਬਿਚਾਰੋ ।
ਰੋਸ ਨ ਕੀਜੈ ਉਤਰ ਦੀਜੈ, ਕਿਆ ਪਾਈਐ ਗੁਰ ਦੁਾਰੋ ।
ਏਹ ਮਨ ਚਲਤੋ ਸਚੁ ਘਰ ਬੈਸੈ, ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਅਧਾਰੋ ॥ ੬ ॥
ਆਪੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਏ ਕਰਤਾ ਲਾਗੈ ਸਚ ਪਿਆਰੋ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਸੁਆਮੀ ਜੀ ! ਹਮ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਕੇ ਸਚ ਬਿਚਾਰ ਪੂਛਤੇ ਹੈਂ । ਰੋਸ ਤੇ ਰਹਤ ਹੋਂ । ਇਕਰਿ ਉਤਰ ਦੀਜੀਐ । ਕਵਨ ਬਿਧ ਕਰਿ ਕੇ ਗੁਰ ਕਾ ਦਆਰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ।

ਉਤ੍ਰ ਗੁਰ ਬਚਨ । ਹੇ ਚਰਪਟ ਜੀ ! ਇਹੁ ਮਨੁ ਚੰਚਲ ਜਬ ਸਤਪਦ ਮੋ ਅਸਥਿਤ ਹੋਇ ਤਬ ਨਾਮ ਕਾ ਆਧਾਰੁ ਭਇਆ ਆਪ ਹੀ ਕਰਤਾ ਸਤ ਸੰਗਤ ਮੇਲ ਮਿਲਾਵੈ । ਤਬ ਸਾਚ ਪਦ ਮੋ ਪ੍ਰੀਤ ਉਪਜੈ । ਤਬ ਲੋਹਾਰੀਪੇ ਸਿਧ ਨੇ ਜਗਤ ਨਿਰੂਪਨ ਕਰੀ —

ਹਾਟੀ ਬਾਟੀ ਰਹਹਿ ਨਿਰਾਲਮ, ਰੂਖ ਬਿਰਖ ਉਦਿਆਨੇ ।
ਕੰਦ ਮੂਲ ਅਹਾਰੋ ਖਾਈਐ, ਅਉਧੂ ਬੋਲੈ ਗਿਆਨੇ ।
ਤੀਰਥ ਨਾਈਐ ਸੁਖ ਫਲੁ ਪਾਈਐ, ਮੈਲੁ ਨ ਲਾਗੈ ਕਾਈ ।
ਗੋਰਖ ਪੂਤ ਲੋਹਾਰੀਪਾ ਬੋਲੈ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਬਿਧ ਸਾਈ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਲੋਹਾਰੀਪਾ ਬਾਚ । ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਹਾਟੀ ਬਾਟੀ ਸੋ ਨਿਰਾਲਮੁ ਹੋਵੈ ਅਰੁ ਰੂਖ ਬਿਰਖ ਉਦਿਆਨੇ ਕੰਦ ਮੂਲ ਕਾ ਅਹਾਰੁ ਕਰੇ, ਏਹ ਅਵਧੂਤੋ ਕਾ ਗਿਆਨ ਹੈ । ਸਭ ਤੀਰਥੋ ਕਾ ਇਸਨਾਨ ਕਰੇ ਤਾ ਤੇ ਮੈਲ ਪਾਪ ਕੀ ਅਰੁ ਕਾਈ ਜਗਤ ਕੀ ਨ ਲਾਗੈ । ਗੋਰਖ ਪੂਤ ਲੋਹਾਰੀਪੇ ਨੇ ਏਤੀ ਜੁਗ ਜੋਗ ਕੀ ਕਹੀ । ਉਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ ।

ਹਾਟੀ ਬਾਟੀ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ, ਪਰ ਘਰ ਚਿਤ ਨ ਡੋਲਾਈ ।
ਬਿਨ ਨਾਵੈ ਮਨ ਟੇਕ ਨ ਟਿਕਾਈ, ਨਾਨਕ ਭੂਖ ਨ ਜਾਈ ।

ਹਾਟ ਪਟਣਿ ਘਰ ਗੁਰੂ ਦਿਖਾਇਆ, ਸਹਜੇ ਸਚੁ ਵਾਪਾਰੋ ।

ਖੰਡਿਤ ਨਿੰਦਾ ਅਲਪ ਅਹਾਰੋ, ਨਾਨਕ ਤਤ ਬੀਚਾਰੋ ॥ ੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਾ । ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਹਾਟੀ ਬਾਟੀ ਮੋ ਨਿੰਦਾ ਨ ਆਵੈ । ਇਸ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਿਹ ਸਿਉ ਪਰ ਘਰ ਡੋਲੈ । ਏਕ ਨਾਮ ਕੀ ਟੇਕ ਮਨ ਕੋ ਟਿਕਾਵੈ, ਅਵਰ ਏਕ ਮੋ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਤੀ ਅਰੁ ਜਿਨ ਕੋ ਹਾਟ ਪਟਣ ਘਰ ਹੀ ਮੋ ਗੁਰੂ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਸਦਾ ਹੀ ਸਚੁ ਵਾਪਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਖੰਡਤ ਨਿੰਦਾ ਅਲਪ ਅਹਾਰੁ ਹੈ । ਅਬ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਹੇ ਹੈ ।

ਦਰਸਨ ਭੇਖ ਕਰੋ ਜੋਗਿੰਦ੍ਰਾ, ਡੰਡਾ ਝੋਲੀ ਖਿੰਥਾ ।

ਬਾਹਰ ਅੰਤਰ ਏਕ ਸਰੇਵਉ, ਖਟ ਦਰਸਨ ਇਕ ਪੰਥਾ ।

ਇਨ ਬਿਧ ਮਨ ਸਮਝਾਈ ਪੁਰਖਾ, ਬਹੁੜ ਚੋਟ ਨ ਖਾਈਐ ।

ਨਾਨਕ ਬੋਲੈ ਗੁਰਮੁਖ ਬੂਝੇ, ਜੋਗ ਜੁਗਤ ਇਵ ਪਾਈਐ ॥ ੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਕੈ । ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਤੁਮੇ ਜੋ ਦਰਸਨ ਭੇਖ ਧਾਰਾ ਹੈ । ਕਵਨ ਭੇਖ ? ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਅਰੁ ਝੋਲੀ, ਖਿੰਥਾ ਡੰਡਾ । ਇਨ ਤੇ ਆਦਿ ਲੇ ਕਰਿ ਹੇ ਗੋਬਿੰਦ ਲੋਕ ਜੋਗੀ ! ਤਾ ਤੇ ਬਾਹਰ ਪੰਥ ਜੋਗੀ ਕੇ, ਅਰੁ ਛੈ ਦਰਸਨ ਕੋ ਏਕ ਸਰੂਪ ਜਾਨ ਕੈ ਏਕ ਪੰਥ ਨਾਰਾਇਣ ਹੀ ਕਾ ਹੈ । ਇਸ ਬਿਧ ਮਨ ਕੋ ਸਮਝਾਈਐ । ਹੇ ਪੁਰਖਾ ! ਫੇਰਿ ਚੋਟ ਦ੍ਰਿੜਤ ਕੀ ਨਾ ਲਾਗੈ । ਇਸ ਹਮਾਰੇ ਬਚਨ ਕੋ ਬੂਝੈਗਾ ਤਿਸ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ । ਪੁਨ ਉਪਦੇਸੁ ।

ਅੰਤਰ ਸਬਦ ਨਿਰੰਤਰ ਮੁੰਦ੍ਰਾ, ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਦੂਰ ਕਰੀ ।

ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਹੰਕਾਰ ਨਿਵਾਰੇ, ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਸੋ ਸਮਝ ਪਰੀ ।

ਖਿੰਥਾ ਝੋਲੀ ਭਰਿ ਪੁਰਿ ਰਹਿਆ, ਨਾਨਕ ਤਾਰੇ ਏਕੁ ਹਰੀ ।

ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬ ਸਾਚੀ ਨਾਈ, ਪਰਥੈ ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਤ ਖਰੀ ॥ ੧੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਜੀ । ਹੇ ਜੋਗੀ ਅੰਤਰਿ ਜੋ ਸਬਦ-ਬ੍ਰਹਮੁ¹ ਹੈ, ਵਹੀ ਨਿਰੰਤਰੀ ਮੁੰਦ੍ਰਾ² ਹੈ । ਜਿਸ ਨੇ ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਕੋ ਦੂਰ ਕੀਆ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਕੀ ਸਮਝ ਪਰੀ । ਖਿੰਥਾ³ ਝੋਲੀ ਸਰਬਤ੍ਰ ਭਰਪੂਰ⁴ ਏਕ ਪ੍ਰਭ ਤਾਰਨਹਾਰਾ ਹੈ । ਸਾਚੇ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਸਚ ਨਾਮ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਸੋ ਐਸੀ ਸਮਝ ਪਰੀ । ਸੋ ਐਸੇ ਹੋਇ । ਪੁਨ ਉਤਰਿ : —

ਉਧੋ ਖਪਰ⁵ ਪੰਚਭੂ⁶ ਟੋਪੀ, ਕਾਇਆ ਕੜਾਸਨ⁷ ਮਨ ਜਾਗੋਟੀ⁸ ।

ਸਤ ਸੰਤੋਖ ਸੰਜਮ ਹੈ ਨਾਲ, ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖ ਨਾਮ ਸਮਾਲਿ ॥ ੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ । ਹੇ ਜੋਗੀ ਉਧੋ ਜੋ ਖਪਰ ਹੈ ਵਹੀ ਪੰਚਭੂ ਟੋਪੀ । ਕਾਇਆ ਕੋ ਜੁਗਤ ਏਕ ਸੋ, ਏਹੀ ਕੜਾਸਨ ਹੈ । ਅਰੁ ਮਨ ਕੀ ਚੇਤਨਤਾ ਕਾ ਜਗੋਟਾ ਧਾਰੈ ।

ਜਬ ਸਤ, ਸੰਤੋਖ, ਸੰਜਮ ਸਾਥੀ ਭਏ, ਤਬ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿਉ ਨਾਮ ਕੀ ਸੰਭਾਲ ਭਈ ।

1. ਬਾਣੀ ਰੂਪ ਈਸ਼ਵਰ । 2. ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਕੁੰਡਲ । 3. ਗੋਦੜੀ । 4. ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ । 5. ਖੋਪਰੀ । 6. ਮਨ । 7. ਕੁਸ਼ਾ ਦਾ ਆਸ਼ਣ । 8. ਜੰਘ-ਓਟੀ, ਕਛਹਿਰਾ ਆਦਿ ।

ਪੁਨਹ ਪ੍ਰਸਨ । ਚਰਪਟ ਨਾਥ :—

ਕਵਨ ਸੁ ਗੁਪਤਾ, ਕਵਨ ਸੁ ਮੁਕਤਾ ।

ਕਵਨ ਸੋ ਅੰਤਰ ਬਾਹਰਿ ਜੁਗਤਾ ।

ਕਵਨ ਸੋ ਆਵੈ, ਕਵਨੁ ਸੋ ਜਾਇ ।

ਕਵਨ ਸੋ ਤ੍ਰਿਭਵਣ¹ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥ ੧੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥੁ । ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਵਹੁ ਕਵਨ ਸਤਿਹ ਅਰੁ ਕਵਨ ਮੁਕਤ ਹੈ ? ਵਹੁ ਕਵਨ ਹੈ ਜੋ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਜੁਗਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ ਆਵਨੇ ਜਾਵਨੇ ਮੈਂ ਕਉਨੁ ਹੈ ਅਰੁ ਤੀਨ ਭਵਨ ਮੈਂ ਜੋ ਸਮਾਇ ਰਹਿਆ ਹੈ ਸੋ ਕਵਨ ਹੈ ? ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ ਬਾਥੇ ਜੀ ਕਹਿਆ :—

ਘਟਿ ਘਟਿ ਗੁਪਤਾ, ਗੁਰਮੁਖ ਮੁਕਤਾ ।

ਅੰਤਰਿ-ਬਾਹਰਿ ਸਬਦ ਸਿਉ ਜੁਗਤਾ ।

ਮਨਮੁਖ ਬਿਨਸੈ ਆਵੈ ਜਾਇ ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖ ਸਾਚ ਸਮਾਇ ॥ ੧੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ । ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ਨਾਥ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮੋ ਜਉ ਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਹੈ ਵਹੀ ਗੁਪਤ ਹੈ, ਅਰੁ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਹੈ ਵਹੀ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਅਰੁ ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਸਬਦ ਹੀ ਪੂਰਨ ਸੋ ਸੰਜੁਗਤ ਹੈ । ਅਰੁ ਮਨਮੁਖ ਬਿਨਸਤੇ² ਹੈ, ਆਵਨ ਜਾਵਨੇ ਮੋ ਪੜੇ ਹੈ, ਅਰੁ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਹੈ ਸੋ ਸਚ ਮੋ ਸਮਾਇ ਰਹੇ ਹੈ ।

ਚਰਪਟ ਨਾਥ ਪ੍ਰਸਨ :

ਕਿਉਕਰਿ ਬਾਧਾ,³ ਸਰਪਨ ਖਾਧਾ ?

ਕਿਉਕਰਿ ਖੋਇਆ, ਕਿਉਕਰਿ ਲਾਧਾ⁴ ?

ਕਿਉਕਰਿ ਨਿਰਮਲ, ਕਿਉ ਕਰਿ ਅੰਧਿਆਰਾ ?

ਇਹੁ ਤਤ ਬਿਚਾਰ ਸੋ ਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ ॥ ੧੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰ । ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਇਹੁ ਪੁਰਸ ਕਿਉ ਕਰ ਬਾਧਾ ਹੈ, ਸਰਪਨੀ ਜੋ ਹੈ ਮਾਇਆ ਤਿਸ ਨੇ ਇਸ ਜੀਵ ਕ ਖਾਇਆ ਹੈ ਅਰੁ ਕਿਉ ਕਰਿ ਸਰੁਪ ਕੋ ਖੋਇਆ ਹੈ, ਅਰੁ ਲਬਧ ਕਿਉ ਕਰਿ ਭਈ ਹੈ, ਅਰੁ ਨਿਰਮਲੁ ਕਿਉਕਰਿ ਹੋਇ, ਅਰੁ ਅੰਧਿਆਰਾ ਕਿਉ ਕਰਿ ਭਇਆ ਹੈ ? ਇਸ ਤਤ-ਬਿਚਾਰ⁵ ਕੋ ਜੋ ਕਹੇ ਸੋਈ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਹੈ ।

ਉਤ੍ਰ ਬਾਥੇ ਜੀ ਕਾ : “ਸਨ ਚਰਪਟ ਜੀ”—

ਦਰਮਤ⁶ ਖਾਧਾ ਸਰਪਨ ਖਾਧਾ ।

ਮਨਮੁਖ ਖੋਇਆ, ਗੁਰਮੁਖ ਲਾਧਾ ।

1. ਤਿੰਨ ਲੋਕ । 2. ਨਾਸ ਹੋਣਾ । 3. ਬੰਧਨ ਜਾਂ ਦੁਖ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ । 4. ਲਾਭਿਆ । 5. ਬ੍ਰਹਮ-ਵਿਚਾਰ । 6. ਬੇਸਮਝੀ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲ ਅੰਧੇਰਾ ਜਾਇ ।

ਨਾਨਕ ਹਉਮੈ ਮੋਟਿ ਸਮਾਇ ॥ ੧੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ : ਹੇ ਚਰਪਟ ! ਜਬ ਦੁਰਮਤ ਕੇ ਬੰਧਨ ਮੋ ਫਾਸਾ ਤਬ ਮਾਇਆ ਸਰਪਨੀ ਨੇ ਤਿਸ ਕੋ ਖਾਇਆ ਅਰ ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਭਾਇ ਸੋ ਲਭਧ ਭਈ । ਜਬ ਗੁਰਮੁਖ ਸੁਭਾਇ ਸੋ ਲਭਧ ਭਈ, ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੇ, ਤਬ ਅੰਧਕਾਰ ਅਹੰ-ਮਤ¹ ਕਾ ਨਸਟ ਹੋਇਆ, ਜਬ ਅੰਧਕਾਰ ਨਾਸ ਭਇਆ ਤਬ ਸੱਚੇ ਪਦ ਮੋ ਸਮਾਇਆ ।

ਉਤ੍ਰ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ ਕਾ :

ਸੁੰਨ² ਨਿਰੰਤਰ ਦੀਜੇ ਬੰਧ ।

ਉਡੇ ਨ ਹੰਸਾ ਪੜੈ ਨ ਕੰਪੁ³ ।

ਸਹਜ ਗੁਫਾ ਘਰਿ ਜਾਣੈ ਸਾਚਾ ।

ਨਾਨਕ ਸਾਚੇ ਭਾਵੈ ਸਾਚਾ ॥ ੧੬ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ : ਹੇ ਚਰਪਟ ! ਮਨ ਅਰੁ ਪਵਨ ਨਵ ਦੁਆਰੇ ਸੋ ਚੰਚਲ ਹੈ, ਜੁਗਤ ਸੋ ਇਕਾਗਰ ਕਰਿ ਕੈ ਨਿਰੰਤਰ ਸੁੰਨ ਮੋ ਦਿੜ ਕਰੇ । ਜਬ ਮਨ ਦਿੜ ਭਇਆ ਤਬ ਅਮਰ ਪਿੰਡ⁴ ਹੂਆ । ਜਬ ਇਹ ਮਨ ਸਹਜ ਗੁਫਾ ਮਹਿ ਸੁਖਮਨ⁵ ਮੈ ਨਿਹਚਲ ਭਇਆ ਤਬ ਸਚ ਮੋ ਸਚ ਲੀਨ ਭਇਆ ।

ਪੁਨਹ ਚਰਪਟ ਪ੍ਰਸਨ :

(ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਗ੍ਰਿਹ ਤਜਿਓ ਉਦਾਸੀ)

ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਇਹੁ ਭੇਖੁ ਨਿਵਾਸੀ

ਕਿਸੁ ਵਖਰ⁶ ਕੇ ਤੁਮ ਵਣਜਾਰੇ

ਕਿਉਕਰਿ ਸਾਬੁ⁷ ਲੰਘਾਵਹੁ ਪਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ : ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤੁਮ ਕਿਸ ਅਰਥ ਗ੍ਰਿਹ ਤਜ ਕੇ ਉਦਾਸੀਨ ਭਏ ਹੋ, ਅਰੁ ਕਿਸ ਕਾਰਣ ਸਰਬ ਭੇਖਿ⁸ ਮੈਂ ਨਿਵਾਸੀ ਹੋ, ਅਰੁ ਕਵਣ ਵਸਤੁ ਕੇ ਤੁਮ ਵਣਜਾਰੇ ਹੋ, ਅਰੁ ਕਵਣ ਜੁਗਤ ਸਿਉ ਅਪਨੀ ਸੰਗਤ ਕੋ ਪਾਰ ਉਤਾਰੋਗੇ ?

ਤਿਸ ਕਾ ਉਤ੍ਰ : ਸਤਿਗੁਰ ਬਚਨ :—

ਗੁਰਮੁਖ ਖੋਜਤ ਭਏ ਉਦਾਸੀ⁹ ।

ਦਰਸਨ ਕੇ ਤਾਈ ਭੇਖ ਨਿਵਾਸੀ ।

ਸਚ ਵਖਰ ਕੇ ਹਮ ਵਣਜਾਰੇ ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਉਤਰਸ ਪਾਰੇ ॥ ੧੮ ॥

1. ਹੋਮੈ, ਅੰਧਕਾਰ । 2. ਅਡੁਰ ਬਹੁਮ । 3. ਦੇਹ ਜੋ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਬਿਨਾ ਕੰਧ ਸਮਾਨ ਜੜ੍ਹ ਹੈ । 4. ਅਮਰ ਦੇਹ, ਦੇਵ ਰੂਪ । 5. ਸੁਖਮਣਾ ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪੀ ਹੋਈ ਇਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਨੱਕ ਦੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਗਰੋੜ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਮਾਗ ਤੀਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ । 6. ਸੌਦਾ । 7. ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਗਰੋਹ । 8. ਉਹ ਭੇਸ ਜੋ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੋਵੇ । 9. ਵਿਰਕਤ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥੁ : ਹੇ ਚਰਪਟ ਜੀ ! ਗੁਰਮੁਖ ਸਬਦ ਕੇ ਖੋਜ ਮੇਂ ਉਦਾਸੀਨ ਭਏ ਹੈ, ਅਰ ਸਤਿ ਕੇ ਦਰਸਨ ਕੋ ਸਰਬ ਭੇਖ ਨਿਵਾਸੀ ਹੈ । ਹਮ ਸਾਚ ਵਸਤ ਕੇ ਵਣਜਾਰੇ ਹੈਂ ਅਰੁ ਗੁਰਮੁਖ ਸਬਦ ਸਿਉ ਅਨੇਕ ਪਾਰ ਕਰੈਗੇ ਸਾਥ ਕੋ ।

ਪੁਨਹ ਚਰਪਟ ਪ੍ਰਸਨ :

ਕਿਤ ਬਿਧ ਪੁਰਖਾ ਜਨਮੁ ਵਟਾਇਆ ।

ਕਾਹੇ ਕੋ ਤੁਝ ਇਹੁ ਮਨੁ ਲਾਇਆ ।

ਕਿਤ ਬਿਧ ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਖਾਈ ।

ਕਿਤੁ ਬਿਧ ਜੋਤ ਨਿਰੰਤਰ ਪਾਈ ।

ਬਿਨ ਦੰਤਾਂ ਕਿਉ ਖਾਈਐ ਸਾਰੁ¹ ।

ਨਾਨਕ ਸਾਚਾ ਕਰੋ ਬੀਚਾਰ ॥ ੧੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥੁ : ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਵਨ ਬਿਧ ਕਰਿ ਕੇ ਤੁਮ ਨੇ ਜਨਮੁ ਵਟਾਇਆ ਹੈ, ਸੋ ਆਵਨ ਜਾਨ ਸੋ ਰਹਤ ਹੋਏ ਹੋ ? ਅਰੁ ਕਿਸ ਸਿਉ ਤੁਮ ਮਨ ਕੋ ਲਗਾਇਕੇ ਦਿੜ ਭਏ ਹੋ, ਅਰੁ ਕਵਨ ਬਿਧ ਸੋ ਤੁਮਾਰੀ ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਨਿਵਰਤ ਭਈ ਹੈ ? ਕਵਨ ਜੁਗਤ ਕਰਿ ਨਿਰੰਤਰ ਜੋਤ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ਹੋ ਅਰ ਬਿਨ ਦੰਤਾਂ ਕੈਸੇ ਖਾਈਐ ?

ਉਤ੍ਰ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਵਾਕ :

ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਜਨਮੇ ਗਵਨੁ² ਮਿਟਾਇਆ ।

ਅਨਹਦ³ ਰਾਤੇ ਇਹੁ ਮਨ ਲਾਇਆ ।

ਮਨਸਾ ਆਸਾ ਸਬਦ ਜਲਾਈ ।

ਗੁਰਮੁਖ ਜੋਤ ਨਿਰੰਤਰ ਪਾਈ ।

ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣ⁴ ਮੇਟੇ ਖਾਈਅ ਸਾਰੁ ।

ਨਾਨਕ ਤਾਰੇ ਤਾਰਣ ਹਾਰ ॥ ੨੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ : ਹੇ ਚਰਪਟ ਜੀ !

ਸਤਗੁਰ ਜਨਮ ਕਹੀਐ । ਜਬ ਬ੍ਰਹਮ-ਪਦ⁵ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ, ਤਬ ਆਵਨ ਜਾਵਨ ਮਿਟਾ, ਜਬ ਅਨਹਦ ਰਾਤੇ ਤਬ ਮਨ ਸਬਦ ਲੀਨ ਭਇਆ ਅਰੁ ਆਸਾ ਮਨਸਾ ਮਨ ਸੋ ਨਿਵਰਤ ਭਈ । ਗੁਰ ਬਚਨ ਦਿੜ ਜੋਤ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ । ਜਬ ਤੀਨ ਗੁਣ ਮੇਟੇ ਤਬ ਬਿਨਾ ਦੰਤਾਂ ਸਾਰ ਖਾਇਆ ਅਰ ਯਹ ਜੋ ਆਤਮਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਬਿਖੈ ਲੀਨ ਭਇਆ ।

ਚਰਪਟ ਪ੍ਰਸਨ :

ਆਦਿ⁶ ਕਉਕਵਨ ਬੀਚਾਰੁ ਕਥੀਅਲੇ, ਸੁਨ⁷ ਕਹਾ ਘਰ ਵਾਸੋ ?

ਗਿਆਨ ਕੀ ਮੁਦ੍ਰਾ⁸ ਕਵਨ ਕਥੀਅਲੇ, ਘਟਿ ਘਟਿ ਕਵਨ ਨਿਵਾਸੋ ?

1. ਲੋਹਾ, ਫੇਲਾਦ । 2. ਜੰਮਣਾ ਮਰਨਾ । 3. ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸਬਦ ਜੋ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਯੋਗੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ । 4. ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ— ਸਤ, ਰਜ, ਤਮ । 5. ਆਤਮਾ ਦਾ ਪਰਮਾਤਮਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣ ਦੀ ਅਵਸਥਾ । 6. ਬ੍ਰਹਮ ਕਰਤਾਰ । 7. ਅਵਤਾਰ ਅਵਸਥਾ । 8. ਯੋਗੀਆਂ ਦੇ ਕਰਣ-ਕੁੰਡਲ. ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੰਦਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ।

ਕਾਲ ਕਾ ਠੀਗਾ¹ ਕਿਉ ਜਲਾਈਅਲੇ, ਕਿਉ ਨਿਰਭਉ² ਘਰਿ ਜਾਈਐ ?

ਸਹਜ³ ਸੰਤੋਖ ਕਾ ਆਸਣ ਜਾਣੈ, ਕਿਉ ਛੇਦੈ ਬੈਰਾਏਐ ?

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਹਉਮੈ ਬਿਖੁ ਮਾਰੈ ਤਾ ਨਿਜ ਘਰਿ ਹੋਵੈ ਵਾਸੋ ।

ਜਿਨਿ ਰਚਿ ਰਚਿਆ ਤਿਸੁ ਸਬਦਿ ਪਛਾਣੈ ਨਾਨਕੁ ਤਾ ਕਾ ਦਾਸੋ ॥ ੨੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਆਦਿ ਜਿਸ ਕੋ ਕਹੀਐ ਤਿਸ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਕਹੋ ਅਰ ਕਵਨ ਗ੍ਰਹ ਮੋ ਸੁੰਨ ਕਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਅਰ ਗਿਆਨ ਕੀ ਮੁੰਦ੍ਰਾ ਕਵਨ ਹੈ, ਅਰ ਘਟ ਘਟ ਮੋ ਕਵਨ ਵਾਸੀ ਹੈ ਅਰੁ ਕਾਲ ਕਾ ਝੰਡਾ ਕੈਸੇ ਮਿਟੇ, ਅਰ ਨਿਰਭਉ ਘਰ ਮੈਂ ਕੈਸੇ ਬਾਸਾ ਹੋਇ, ਅਰ ਸਹਜ ਸੰਤੋਖ ਕਾ ਕੈਸੇ ਆਸਣ ਜਾਣੈ, ਅਰ ਇੰਦ੍ਰੀ ਪਰਕਿਰਤ ਆਦਿ ਕਿਉਕਰਿ ਨਾਸ ਹੋਇ ?

ਤਿਸ ਕਾ ਉਤ੍ਰ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਕਰਿ ਹਉਮੈ ਜੋ ਬਿਖ⁴ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਸ ਕਰੇ । ਨਿਜ-ਘਰਿ⁵ ਵਾਸਾ ਹੋਇ । ਅਰੁ ਜਿਸ ਕੀ ਸਕਤ⁶ ਸੋ ਸਟਬ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਹੈ, ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਰਿ ਪਛਾਣੈ । ਹਮ ਤਾਕੇ ਦਾਸ ਹੈ ।

ਚਰਪਟ ਪ੍ਰਸਨ :

ਕਹਾ ਤੇ ਆਵੇ ਕਹਾ ਇਹੁ ਜਾਵੇ ਕਹਾ ਇਹੁ ਰਹੈ ਸਮਾਈ ।

ਏਸ ਸਬਦ ਕਉ ਜੋ ਅਰਥਾਵੈ ਤਿਸ ਗੁਰ ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਈ⁷ ।

ਕਿਉ ਤਤੈ⁸ ਅਵਿਗਤੈ⁹ ਪਾਵੈ ਗੁਰਮਖਿ ਲਾਗੈ ਪਿਆਰੋ ।

ਆਪੇ ਸੁਰਤਾ ਆਪੇ ਕਰਤਾ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬੀਚਾਰੋ ।

ਹੁਕਮੇ ਆਵੈ ਹੁਕਮੇ ਜਾਵੈ ਹੁਕਮੇ ਰਹੈ ਸਮਾਈ ।

ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਸਾਚੁ ਕਮਾਵੈ ਗਤਿ ਮਿਤਿ ਸਬਦੇ ਪਾਈ ॥ ੨੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਏਹ ਕਹਾ ਤੇ ਆਵਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਕਹਾ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ ਕਹਾ ਸਮਾਇ ਰਹਤਾ ਹੈ ? ਇਸ ਸਬਦ ਕਾ ਜੋ ਅਰਥ ਕਹੈ ਸੋ ਅਭੇਦ ਗੁਰ ਸਮਾਨੁ ਹੈ । ਕਿਉ ਕਰਿ ਤਤ ਅਬਗਤ ਪਾਵੈ, ਅਰੁ ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿਉ ਕਿਉਕਰਿ ਪਿਆਰ ਲਗੇ ? ਸਰਬ ਸਰਤਾ ਜੋ ਹੈ, ਅਰ ਸਰਬ ਬਕਤਾ ਜੋ ਹੈ, ਤਿਸ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਕਹੈ ।

ਉਤ੍ਰ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ਐਸੇ ਜਾਣੀਐ ਜੋ ਆਗਿਆ ਸੋ ਆਵਤਾ ਹੈ, ਆਗਿਆ ਸੋ ਜਾਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ ਗਿਆਨ ਸੋ ਸਮਾਇ ਰਹਤਾ ਹੈ । ਜਬ ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਸਿਉ ਮਿਲ ਕੈ ਸਾਚੁ ਕਮਾਵੈ, ਤਬ ਸਰਬ ਬਿਧ ਕਰਕੇ ਸਰਬ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ।

1. ਸੋਟਾ. ਮੂਸਲ. ਮੁਹਲਾ । 2. ਡਰ ਰਹਿਤ । 3. ਗਿਆਨ । 4. ਜ਼ਹਿਰ । 5. ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਵਿਚੇ । 6. ਸ਼ਕਤੀ । 7. ਲਾਲਚ । 8. ਤਤੁ ਨੂੰ, ਅਸਲੀਅਤ ਨੂੰ । 9. ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ।

ਉਤ੍ਰ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ਼ :

ਆਦਿ ਕਉ ਬਿਸਮਾਦੁ¹ ਬੀਚਾਰੁ ਕਥੀਅਲੇ² ਸੁੰਨ ਨਿਰੰਤਰਿ³ ਵਾਸੁ ਲੀਆ ।
ਅਕਲਪਤ⁴ ਮੁਦ੍ਰਾ ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਬੀਚਾਰੀਅਲੇ ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਾਚਾ ਸਰਬ ਜੀਆ ।
ਗੁਰ ਬਚਨੀ ਅਵਿਗਤਿ⁵ ਸਮਾਈਐ ਤਤੁ ਨਿਰੰਜਨੁ⁶ ਸਹਜਿ ਲਹੈ ।
ਨਾਨਕ ਦੂਜੀ ਕਾਰ ਨ ਕਰਣੀ ਸੇਵੇ ਸਿਖੁ ਸੁ ਖੋਜਿ ਲਹੈ ।
ਹੁਕਮੁ ਬਿਸਮਾਦੁ ਹੁਕਮਿ ਪਛਾਣੈ, ਜੀਅ ਜੁਗਤਿ ਸਚੁ ਜਾਣੈ ਸੋਈ ।
ਆਪੁ ਮੋਟ ਨਿਰਾਲਮੁ⁷ ਹੋਵੈ ਅੰਤਰਿ ਸਚੁ ਜੋਗੀ ਕੀਐ ਸੋਈ ॥ ੨੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ਨਾਥ ਆਦਿ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਬਿਸਮਾਦ ਕਹੀਐ ਕਥਨੀ ਮੋ ਨਾਹੀ । ਤਿਸ ਕਾ ਸੁੰਨ ਮੋ ਬਾਸਾ ਹੈ । ਅਕਲਪਤ ਮੁਦ੍ਰਾ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਗੁਰ ਕਾ ਗਿਆਨ ਹੈ, ਅਰ ਘਟ ਘਟ ਪੂਰਨ ਸਰਬ ਜੀਅਨ ਮੋ ਏਕ ਸਾਚਾ ਹੈ । ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰਿ ਅਵਗਤ ਮੋ ਸਮਾਵੈ ਅਰ ਤਤ ਨਿਰੰਜਨ ਸਹਜ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ । ਹੇ ਜੋਗੀ ਦੂਜੇ ਭਾਵ ਕੀ ਕਾਰ ਸਭ ਤਿਆਗ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਖੋਜ ਕਰੇ ਲਏ । ਜੋ ਰਜਾ ਇਹੀ ਮੋ ਬਿਸਮਾਦ ਹੈ ਐਸਾ ਹੁਕਮ ਪਛਾਤਾ ਹੈ । ਜੀਅ, ਜੁਗਤ, ਸਚ, ਥਿਰ ਕੋ ਜਾਨਨਹਾਰ ਜੋਈ ਹੈ, ਆਪ ਮੋਟ ਨਿਰਾਲਮ ਹੋਵੈ ਅੰਤਰਗਤ⁸ ਸੋਈ ਜੋਗੀ ਕਹੀਤਾ ਹੈ ।

ਉਤ੍ਰ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਾ :

ਅਵਿਗਤੋ⁹ ਨਿਰਮਾਇਲੁ¹⁰ ਉਪਜੇ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ¹¹ ਥੀਆ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਪਰਚੈ ਪਰਮ-ਪਦ¹² ਪਾਈਐ ਸਾਚ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇ ਲੀਆ ।
ਏਕੇ ਕਉ ਸਚ ਏਕਾ ਜਾਣੈ ਹਉਮੈ ਦੂਜਾ ਦੂਰਿ ਕੀਆ ।
ਸੋ ਜੋਗੀ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਪਛਾਣੈ ਅੰਤਰਿ ਕਮਲੁ ਪ੍ਰਗਾਸ¹³ ਥੀਆ ।
ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ ਤਾ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਸੂਝੈ ਅੰਤਰਿ ਜਾਣੈ ਸਰਬ ਦਇਆ ।
ਨਾਨਕ ਤਾਕਉ ਮਿਲੈ ਵਡਾਈ ਆਪੁ ਪਛਾਣੈ ਸਰਬ ਜੀਆ ॥ ੨੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਅਵਗਤ ਨਾਰਾਇਣ ਤੇ ਨਿਰਮਾਇਲ ਸੰਤ ਉਪਜੈ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਨਿਰਗੁਣ ਤੇ ਸਰਗੁਣ ਹੋਇਆ ਤੈਸੇ ਸਬ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਪਰਚੈ ਪਰਮ-ਪਦ¹⁴ ਪਾਏ । ਤਬ ਸਚ ਸਬਦ ਮੈ ਸਮਾਏ ਤਾ ਏਕ ਸਚ ਕੋ ਸਤਿ ਜਾਨਣਾ, ਹਉਮੈ ਮੋ ਜਬ ਦੂਜਾ ਥਾ ਸੋ ਦੂਰ ਹੋਇਆ । ਸੋਈ ਜੋਗੀ ਹੈ ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਪਛਾਣੈ । ਤਾਕੇ ਅੰਤਰਿ ਕਮਲ-ਪ੍ਰਗਾਸ ਭਇਆ । ਜਬ ਅਹੰਕਾਰ ਨਾਸ ਭਇਆ ਤਬ ਜੀਵਨ ਮਰਨ ਕਹੀਐ¹⁵ ਸਰਬ ਕੀ ਸੋਝੀ ਪੜੀ, ਅੰਤਰ ਸਬਦ ਦਇਆ ਭਈ, ਤਿਸ ਕੋ ਏਹ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲੀ । ਅਪਨੇ ਆਪ ਕੋ ਸਰਬ ਘਟੈ ਬਿਖੈ ਜਾਨਨ ਹਾਰਾ ਭਇਆ ।

1. ਹੈਰਾਨੀ ਦੇਣ ਦਾ ਲਾ। 2. ਕਹੀਏ। 3. ਲਗਾਤਾਰ, ਇਕ ਰਸ। 4. ਕਲਪਨਾ ਰਹਿਤ, ਜੋ ਖਿਆਲ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। 5. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ। 6. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ। 7. ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰੇ। 8. ਅੰਤਰਮੁਖੀ। 9. ਚਿੱਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ। 10. ਨਿਰਮਲਤਾ ਵਾਲਾ। 11. ਗੁਣ ਸਹਿਤ। 12. ਮੁਕਤੀ, ਤੁਰੀਆ ਪਦ। 13. ਚਿੱਤ ਦਾ ਵਿਕਾਸ। 14. ਮੁਕਤੀ, ਤੁਰੀਆ ਪਦ। 15. ਯਾਨੀ।

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ਰ :

ਸਾਚੇ ਉਪਜੈ ਸਾਚਿ ਸਮਾਵੈ ਸਾਚੇ ਸੂਚੇ ਏਕ ਮਇਆ¹ ।
 ਝੂਠੇ ਆਵਹਿ ਠਵਰ² ਨ ਪਾਵਹਿ ਦੂਜੈ ਆਵਾ-ਗਉਣੁ³ ਭਇਆ ।
 ਆਵਾ-ਗਉਣੁ ਮਿਟੈ ਗੁਰ-ਸਬਦੀ ਆਪੇ ਪਰਖੈ ਬਖਸਿ ਲਇਆ ।
 ਏਕਾ ਬੇਦਨ⁴ ਦੂਜੈ ਬਿਆਪੀ ਨਾਮੁ ਰਸਾਇਣੁ⁵ ਵੀਸਰਿਆ ।
 ਸੋ ਬੂਝੈ ਜਿਸੁ ਆਪਿ ਬੁਝਾਏ ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਸੁ ਮੁਕਤੁ ਭਇਆ ।
 ਨਾਨਕ ਤਾਰੇ ਤਾਰਣਹਾਰਾ ਹਉਮੈ ਦੂਜਾ ਪਰਹਰਿਆ⁶ ॥ ੨੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ਐਸੇ ਜੋ ਪੁਰਖ ਸਾਚ ਸਿਉ ਉਪਜ ਸਾਚ ਮੋ ਸਮਾਏ, ਸੋ ਸਾਚੈ ਮੈ ਸੂਚ ਏਕ ਮੈ ਹੋਏ ਅਰੁ ਝੂਠਾ ਪਰਕਿਰਤ ਜੋ ਲੀਏ ਆਏ ਤਿਨ ਕੇ ਠਵਰ ਨਾਹੀ । ਵਹੁ ਦੂਜੇ ਭਾਵ ਸੋ ਆਵਾ-ਗਵਨ ਮੈ ਪੜੇ ਹੈ । ਤਿਨ ਕਾ ਆਵਾ-ਗਵਨ ਤਬ ਮਿਟੇ ਜਬ ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਕਰਿ ਆਪ ਕੋ ਪਛਾਨੇ । ਤਬ ਬਖਸਿਆ ਜਾਇ । ਏਕ ਦੁਖ ਮਹਾਂ ਦੀਰਘ ਹੈ । ਸੋ ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਕਾ ਲਗਾ ਹੈ । ਇਸ ਕਾ ਨਾਮ ਰਸਾਇਣ ਅਉਖਦ ਬਾ ਸੋਈ ਭੂਲਾ ਹੈ । ਇਸ ਅਉਖਦ⁷ ਕੋ ਸੋਈ ਬੂਝੈ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੈ ਜਿਸ ਕੋ* ਆਪ ਬੁਝਾਏ । ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਦਿੜ ਮੁਕਤ ਭਇਆ, ਤਬ ਤਾਰਨ ਹਾਰੇ ਨੇ ਤਾਰਾ, ਦੂਜਾ-ਭਾਵ ਨਾਸ ਭਇਆ ।

ਉਤਰ :

ਮਨ-ਮੁਖਿ ਭੂਲੈ ਜਮ ਕੀ ਕਾਣਿ⁸ ।
 ਪਰ ਘਰੁ ਜੋ ਹੈ ਹਾਣੇ ਹਾਣਿ⁹ ।
 ਮਨ ਮੁਖਿ ਭਰਮਿ ਭਵੈ ਬੇਬਾਣ¹⁰ ।
 ਵੇਮਾਰਗ ਮੂਸੈ ਮੰਤ੍ਰਿ ਮਸਾਣਿ ।
 ਸਬਦੁ ਨ ਚੀਨੈ¹¹ ਲਵੈ ਕੁਬਾਣਿ¹² ।
 ਨਾਨਕ ਸਾਚਿ ਰਤੇ ਸੁਖੁ ਜਾਣਿ ॥ ੨੬ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ! ਜੋ ਮਨਮੁਖ ਸਰੂਪ ਤੇ ਭੂਲੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਜਮ ਕੀ ਕਾਣ ਹੈ । ਪਰ ਘਰ ਛੋਡ ਪਰ ਗ੍ਰਹ ਦੂਢਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਹਾਣਿ ਹੈ । ਮਨ ਮੁਖ ਭਰਮ ਭੂਲੇ ਹੈ, ਬਿਬਾਣ ਮੋ ਕੁਮਾਰਗ ਲੂਟੇ ਹੈ । ਮੰਤ੍ਰ ਮਸਾਣ ਲਾਗੇ ਹੈ, ਸਬਦ ਕੀ ਬੂਝ ਨਹੀ, ਕੁਬਾਣੀ ਕਹਤੇ ਹੈ । ਜਬ ਸਚ ਕਾ ਰੰਗ ਲਗੈ, ਤਬ ਸੁਖ ਹੋਇ ।

1. ਇਕ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ, 2. ਠਿਕਾਣਾ 3. ਜਨਮ ਮਰਣ, 4. ਦੁਖ, ਰੋਗ । 5. ਅਜਿਹੀ ਦਵਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੁਰਝਾਇਆ ਸਰੀਰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇ । 6. ਦੂਰ ਕੀਤਾ । 7. ਦਵਾਈ । 8. ਅਧੀਨਗੀ, ਹੁਕੂਮਤ । 9. ਨੁਕਸਾਨ । 10. ਬੀਆਬਾਨ । 11. ਸਮਝਣਾ । 12. ਬੂਰੀ ਆਦਤ । *ਰੈਫ: ਲਾ:--ਨੋ ।

ਪੁਨ ਉਤ੍ਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੇ ਕਾ ਭਉ ਪਾਵੈ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਣੀ ਅਘੜੁ¹ ਘੜਾਵੈ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਰਮਲ² ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਪਰਮ ਪਦੁ³ ਪਾਵੈ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੋਮਿ⁴ ਰੋਮਿ ਹਰਿ ਧਿਆਵੈ ।
 ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚਿ ਸਮਾਵੈ ॥ ੨੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ! ਏਹ ਤੋ ਮਨਮੁਖ ਕੀ ਅਵਸਤਾ ਹੈ । ਅਬ ਗੁਰਮੁਖੇ ਕੀ ਅਵਸਤਾ ਸੁਣੈ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਦਾ ਹੀ ਸਚ ਭੈ ਮੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਅਘੜ ਬਾਣੀ ਘੜਾਵਤੇ ਹੈ, ਅਰਥ ਯਹ ਜੋ
 ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ-ਲੀਨ⁵ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਰਮਲ ਹਰਿ ਗੁਣ ਸਦਾ ਗਾਵਤੇ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਰੋਮ ਰੋਮ
 ਹਰਿ ਭਜਨ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਸਾਚ ਸਮਾਵਤੇ ਹੈ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਚੈ ਬੇਦ ਬੀਚਾਰੀ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਚੈ ਤਰੀਐ ਤਾਰੀ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਚੈ⁶ ਸੁ ਸਬਦਿ ਗਿਆਨੀ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਚੈ ਅੰਤਰ ਬਿਧਿ⁷ ਜਾਨੀ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਈਐ ਅਲਖ ਅਪਾਰੁ ।
 ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੁਕਤਿ ਦੁਆਰ ॥ ੨੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਗੁਰਮੁਖ ਬਚਨ ਸਿਉ ਪਰਚੈ ਹੈ । ਵਹੀ ਬੇਦ ਹੀ ਬੀਚਾਰੀਐ । ਅਰੁ ਜੋ
 ਗੁਰਮੁਖ ਪਰਚੈ ਹੈ ਸੋਈ ਭਵ-ਸਾਗਰ⁸ ਤਰੇ ਹੈ, ਅਰ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਪਰਚੈ ਹੈ ਤਿਨੋ ਅੰਤਰਿ ਬਿਧ ਜਾਨੀ
 ਹੈ, ਅਰੁ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖੀ ਹੈ ਤਿਨੋ ਅਲਖ ਅਪਾਰ ਪਾਇਆ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਸਿਉ ਗੁਰਮੁਖ
 ਮੁਕਤ ਦੁਆਰ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥੁ⁹ ਕਥੈ ਬੀਚਾਰਿ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਬਹੈ ਸ-ਪਰਵਾਰਿ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਪੀਐ ਅੰਤਰਿ-ਪਿਆਰਿ¹⁰ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਈਐ ਸਬਦਿ ਅਚਾਰਿ ।

1. ਜਿਥਿਆ ਰਹਿਤ ! 2. ਪਵਿਤਰ, ਮਲ ਰਹਿਤ । 3. ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੀ ਪਦਵੀ 4. ਵਾਲਾ 5.
 ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ । 6. ਪਰਚਣਾ । 7. ਵਿਧਾਤਾ, ਕਰਤਾਰ । 8. ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ।
 9. ਜੋ ਬਿਆਨ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ । 10. ਦਿਲੀ ਪਿਆਰ ।

ਸਬਦਿ ਭੇਦਿ ਜਾਣੈ ਜਾਣਾਈ ।

ਨਾਨਕ ਹਉਮੈ ਜਾਲਿ ਸਮਾਈ ॥ ੨੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਅਕਥ ਬੀਚਾਰ ਕਥਤੇ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਸਭ ਕੁਲ ਉਧਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਅਰੁ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਅੰਤਰਿ ਪਿਆਰ ਸੋ ਜਪਤੇ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਸਚ ਕੇ ਅਚਾਰ ਕੋ ਪਾਵਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਸਬਦ ਭੇਦ ਕੋ ਜਾਨਤੇ ਹੈ ਅਰ ਜਨਾਵਤੇ ਹੈ, ਅਰ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਹਉਮੈ ਨਾਸ ਕਰ ਸਰੂਪ ਮੈ ਸਮਾਇ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉੱਤਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਧਰਤੀ ਸਾਚੈ ਸਾਜੀ ।

ਤਿਸ ਮਹਿ ਓਪਤਿ¹ ਖਪਤਿ² ਸੁ ਬਾਜੀ ।

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦਿ ਰਪੈ³ ਰੰਗੁ ਲਾਇ ।

ਸਾਚਿ ਰਤਉ⁴ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਇ ।

ਸਾਚਿ ਸਬਦੁ ਬਿਨ ਪਤਿ ਨਹੀ ਪਾਵੈ ।

ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਕਿਉ ਸਾਚਿ ਸਮਾਵੈ ॥ ੩੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਗੁਰਮੁਖ ਸਭੋ ਧਰਤੀ ਸਾਚੇ ਨੇ ਸਾਜੀ ਹੈ, ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਉਤਪਤ ਖਪਤ ਹੋਤੀ ਹੈ; ਹਰਖ ਸੋਗ ਨਹੀਂ । ਐਸ ਦ੍ਰਿੜ ਸੁਭਾਉ ਕਰਕੇ ਗੁਰ-ਬਚਨ ਸਿਉ ਰੰਗੁ ਲਗਾਵੈ । ਸਾਚੈ ਸਿਉ ਰਾਤੇ, ਪਤ ਸਿਉ ਨਿਜ ਘਰ ਮੈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ । ਸਾਚੇ ਸਬਦ ਬਿਨਾ ਪਤਿ ਨਹੀਂ ਮਿਲਤੀ । ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਸਚ ਪਦ ਮੈ ਕੈਸੇ ਸਮਾਵੈ ?

ਪੁਨਹ ਉੱਤਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਸਟ-ਸਿਧੀ⁵ ਸਭਿ ਸੁਧੀ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਵਜਲੁ ਤਰੀਐ ਸਚ ਸੁਧੀ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਰ⁶ ਅਪਸਰ⁷ ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਵਿਰਤਿ⁸ ਨਰਵਿਰਤਿ⁹ ਪਛਾਣੈ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਾਰੇ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੇ ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦਿ ਨਿਸਤਾਰੇ ॥ ੩੧ ॥

1. ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ । 2. ਨਾਸ ਹੋਣਾ । 3. ਪਰੇਮ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 4. ਪਰੇਮੀ, ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ । 5. ਅੱਠ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੀਆਂ ਅਠ ਕਰਮਾਤਾਂ :—(ੳ) ਅਣਿਮਾ-ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੋ ਜਾਣਾ । (ਅ) ਮਹਿਮਾ-ਵੱਡਾ ਹੋ ਜਾਣਾ । (ੲ) ਗਰਿਮਾ-ਭਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ । (ਸ) ਲਘਿਮਾ-ਹੌਲਾ ਹੋ ਜਾਣਾ । (ਹ) ਪ੍ਰਾਪਤਿ-ਮਨਵਾਂਛਿਤ ਵਸਤੁ ਮਿਲ ਜਾਣਾ । (ਕ) ਪ੍ਰਾਕਾਸ਼-ਸਭ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਜਾਣ ਲੈਣਾ । (ਖ) ਈਸ਼ਿਤ-ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ । (ਗ) ਵਸ਼ਿਤਾ-ਸਭ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲੈਣਾ । 6. ਵੇਲਾ । 7. ਕਵੇਲਾ । 8. ਮਨ ਦੀ ਵਿਹਾਰ ਵੱਲ ਲਗਨ । 9. ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਮਨ ਦੇ ਹਟਣ ਦਾ ਭਾਵ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਗੁਰਮੁਖ ਸਰਬ ਸਿਧ ਅਰੁ ਬੁਧ ਕੇ ਅਧਾਰੀ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਭਵਜਲ ਤਰੇ ਹੈ । ਸਚ ਸੁਧ ਸਿਉ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਸਰ ਅਪਸਰ ਕੀ ਬਿਧ ਕੋ ਜਾਨਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਕੋ ਪਰਵਿਰਤ ਨਿਰਵਿਰਤ ਕੀ ਪਛਾਣ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਤਾਰ ਕੈ ਭੈ-ਸਾਗਰ ਸਿਉ ਪਾਰ ਕਰਨੇ ਜੋਗ ਹੈ । ਹਮ ਸਤ ਕਹਤੇ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਸਬਦ ਸਿਉ ਨਿਸਤਾਰੇ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ਰ :

ਨਾਮੇ ਰਾਤੇ ਹਉਮੈ ਜਾਇ ।
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਚਿ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ।
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ¹ ਬੀਚਾਰੁ ।
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖ² ਦੁਆਰੁ ।
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਣ³ ਸੋਝੀ ਹੋਇ ।
ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥ ੩੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਜਬ ਨਾਮ ਸਿਉ ਰਾਤੇ ਤਬ ਹਉਮੈ ਗਈ । ਜਬ ਨਾਮ ਸਿਉ ਰਤੇ ਤਬ ਸਚ ਸਮਾਵੈ । ਨਾਮ ਰਤੇ ਜੋਗ ਜੁਗਤ ਕਰ ਬਿਚਾਰ ਪਾਈਤਾ ਹੈ । ਨਾਮ ਰਤੇ ਮੁਕਤ ਦੁਆਰ ਪਾਈਤਾ ਹੈ । ਨਾਮ ਰਤੇ ਤ੍ਰਿਭਵਨ ਕੀ ਸੋਝੀ ਹੋਤੀ ਹੈ । ਨਾਮ ਰਤੇ ਸਦਾ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ਰ :

ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ਹੋਇ ।
ਨਾਮ ਰਤੇ ਸਦਾ ਤਪੁ ਹੋਇ ।
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਸਚੁ ਕਰਣੀ ਸਾਰ ।
ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਬੀਚਾਰੁ ।
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਬੋਲੈ ਸਭੁ ਵੇਕਾਰੁ ।
ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਤਿਨ ਕਉ ਜੈਕਾਰੁ ॥ ੩੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਜਬ ਨਾਮ ਸਿਉ ਰਾਤੇ ਤਬ ਸਿਧ ਗੋਸਟਿ ਹੋਇ । ਜਬ ਨਾਮ ਰਤੇ ਤਬ ਸਦਾ ਹੀ ਤਪੁ ਭਇਆ । ਜਬ ਨਾਮ ਰਤੇ ਤਬ ਸਰਬ ਕਰਣੀ ਰਾਸ ਭਈ । ਜਬ ਨਾਮ ਸਿਉ ਰਾਤੇ ਤਬ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਬਿਚਾਰ ਭਇਆ । ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਸਭ ਬਿਕਾਰ ਹੈ । ਜੋ ਨਾਮ ਰਤੇ ਤਿਨ ਕੋ ਸਦਾ ਜੈਕਾਰ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ਰ :

ਪੂਰੇ ਗੁਰ ਤੇ ਨਾਮੁ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ।
ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਸਚਿ ਰਹੈ ਸਮਾਇ

1. ਯੋਗ ਦੀ ਜੁਗਤੀ । 2. ਮੁਕਤੀ । 3. ਤਿੰਨੇ ਲੋਕ-ਸੁਰਗ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ ।

ਬਾਰਹ ਮਹਿ ਜੋਗੀ ਭਰਮਾਏ ਸੰਨਿਆਸੀ ਛਿਅ-ਚਾਰਿ²

ਗੁਰ ਕੈ ਸਬਦ ਜੋ ਮਰਿ ਜੀਵੈ ਸੋ ਪਾਏ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ

। ਬਨ ਸਬਦੈ ਸਭਿ ਦੂਜੇ³ ਲਾਗੇ ਦੇਖਹੁ ਰਿਦੈ ਬੀਚਾਰਿ ।

ਨਾਨਕ ਵਡੇ ਸੇ ਵਡਭਾਗੀ ਜਿਨੀ ਸਚ ਰਖਿਆ ਉਰਧਾਰਿ⁴ ॥ ੩੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਜਬ ਜੋਗ, ਜੁਗਤ ਕਰਿ ਸਚ ਮੋ ਸਮਾਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਬਾਰਹ ਪੰਥ ਮੈ ਜੋਗੀ ਭਰਮਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਸੰਨਿਆਸੀ ਦਸ ਨਾਮ ਮੈ ਭਰਮਤੇ ਹੈ । ਇਨ੍ਹੋਂ ਮੈ ਜੋ ਗਰ-ਸਬਦ ਕਰਿ ਜੀਵਿਆ ਹੈ ਸੋ ਮੁਕਤ ਪਰਾਇਨ ਹੈ । ਬਿਨ ਸਬਦ ਕੇ ਸਭ ਦੂਜੇ ਭਾਵ ਸੋ ਲਾਗੇ ਹੈ । ਤੁਮ ਹਿਰਦੇ ਮੈ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਦੇਖੋ; ਹਮ ਸਤ ਕਹਤੇ ਹੈ । ਵਡੇ ਵਡਭਾਗੀ ਸੇਈ ਜਿਨੋ ਨੇ ਸਚ ਰਿਦੇ ਮੋ ਧਾਰਾ ਹੈ ।

ਪੁਨਹੁ ਉਤਰੁ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਤਨੁ ਲਹੈ ਲਿਵ⁵ ਲਾਇ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਖੈ ਰਤਨੁ ਸੁਭਾਇ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੀ ਕਾਰ ਕਮਾਇ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੇ ਮਨੁ ਪਤੀਆਇ⁶ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਲਖੁ ਲਖਾਏ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਚੋਟ ਨ ਖਾਵੈ ॥ ੩੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖ-ਬਚਨ ਸਿਉ ਲਿਵ ਲਾਗਤੀ ਹੈ । ਰਤਨ ਕਉਨ ਹੈ ? ਅਪਨਾ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕਾ ਲਾਭ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖੋ ਕਰਕੇ ਰਤਨ ਸੁਭਾਇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਗੁਰ ਬਚਨ ਕਰਿ ਸਾਚੀ ਕਾਰ ਕਮਾਈ ਜਾਤੀ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੀ ਸੋ ਸਾਚੇ ਕਰਿ ਮਨ ਪਤੀਆਵਤਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਕਰ ਅਲਖ ਲਖੇ ਸਤਗੁਰ ਭਾਵੈ । ਗੁਰਬਚਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਦਾਚਿਤ ਚੋਟ ਨਹੀਂ ਲਗਤੀ ।

ਪੁਨਹੁ ਉਤ੍ਰੁ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਾਗੈ ਸਹਿਜ ਧਿਆਨੁ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਦਰਗਹ ਮਾਨੁ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਭਉ ਭੰਜਨੁ ਪਰਧਾਨੁ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਰਣੀ ਕਾਰ ਕਰਾਏ ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਲ ਮਿਲਾਏ ॥ ੩੬ ॥

1. ਜੋਗੀਆਂ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਪੰਥ—ਹਤ੍ਰ, ਪਾਵ, ਆਈ, ਗਮਯ, ਪਾਗਲ, ਗੋਪਾਲ, ਕੰਥੜੀ, ਬਨ, ਧੂਜ, ਚੋਲੀ ਰਾਵਲ ਅਤੇ ਦਾਸ । 2. ਸੰਨਯਾਸੀਆਂ ਦੇ ਦਸ ਫਿਰਕੇ—ਤੀਰਥ, ਆਸ਼੍ਰਮ, ਵਨ, ਅਰਣਯ, ਗਿਰਿ, ਪਰਵਤ, ਸਾਗਰ, ਸਰਸਤੀ, ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ । 3. ਦਵੈਤ-ਭਾਵ । 4. ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰ ਕੇ । 5. ਪਰੀਤ । 6. ਏਤਬਾਰ ਕਰਨਾ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਗੁਰਮਖੋ ਹੀ ਕਰਿ ਨਾਮ ਦਾਨ ਇਸਨਾਨ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਚਨ ਸਿਉ ਦਰਗਹ ਮਾਨ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੀ ਭਉ ਕੰਜਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ ਅਰ ਜੋ ਗੁਰ-ਬਚਨ ਸਿਉ ਕਰਣੀ ਕਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈ ਵਹੀ ਗੁਰ-ਬਚਨ ਕਰ ਮੇਲਿ ਮਿਲੇ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਸਤ੍ਰ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਾਵੈ ਘਟ ਘਟਿ¹ ਭੇਦ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਗਵਾਵੈ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਗਲੀ² ਗਣਤ³ ਮਿਟਾਵੈ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤਾ⁴ ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਖਸਮੁ⁵ ਪਛਾਤਾ ॥ ੩੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦ ਹੀ ਸਾਸਤ੍ਰ, ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਦ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੀ ਕਰਿ ਘਟ ਘਟ ਕਾ ਭੇਦ ਜਾਨਿਆ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੀ ਕਰਿ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਦੂਰਿ ਹੋਇ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਜੋ ਗੁਰ-ਬਚਨ ਕਰਿ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਹੈ ਤਿਨੋ ਨੇ ਅਪਨੇ ਗੁਰ-ਬਚਨ ਸੋ ਅਪਨੇ ਪ੍ਰਭ ਕੋ ਪਛਾਤਾ ਹੈ ।

ਪਨ⁶ ਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ :

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਭਰਮੈ ਆਵੈ ਜਾਇ ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਘਾਲ⁷ ਨ ਪਵਈ ਥਾਇ⁸ ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਮਨੁਆ⁹ ਅਤਿ ਡੋਲਾਇ ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਤ੍ਰਿਪਤਿ¹⁰ ਨਹੀ, ਬਿਖੁ¹¹ ਖਾਇ ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਬਿਸੀਅਰੁ¹² ਡਸੈ ਮਰਿ ਵਾਟ ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਘਾਟੇ ਘਾਟ ॥ ੩੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਭਰਮ ਮੋ ਆਵਤਾ ਜਾਤਾ ਹੈ । ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਘਾਲਿ ਥਾਇ ਨਹੀਂ ਪੜਤੀ । ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਮਨ ਚੰਚਲ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਤਾ ਹੈ । ਬਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨਹੀਂ, ਸਦਾ

1. ਦਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ । 2. ਸਾਰੀ । 3. ਗਿਣਤੀ । 4. ਪਰੇਮ-ਭਿੰਨਾ । 5. ਮਾਲਕ, ਪਰਮੇਸ਼ਰ । 6. ਫੇਰ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ । 7. ਮਿਹਨਤ । 8. ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣਾ । 9. ਮਨ । 10. ਸੰਤੋਖ, ਖੁਸ਼ੀ । 11. ਜ਼ਹਿਰ । 12. ਸੱਪ ।

ਬਿਖ ਭਜਨ ਹ ਬਿਨ ਗੁਰ ਕੇ ਡਸਿਆ ਕਾਲ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਸੋ ਆਵਾਗਵਨ¹ ਮੋ ਹੈ । ਬਿਨ ਗੁਰ
ਕ ਦਿਨ ਦਿਨ ਘਾਟਾ ਹੈ ।

ਪੁਨ ਗੁਰ ਮਿਲਨੇ ਕੀ ਮਹਮਾ :

ਜਿਸ ਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ਤਿਸੁ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੈ ।
ਅਵਗੁਣ² ਮੇਟੈ ਗੁਣਿ ਨਿਸਤਾਰੈ ।
ਮੁਕਤਿ ਮਹਾ ਸੁਖ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰਿ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਕਦੇ ਨ ਆਵੈ ਹਾਰਿ ।
ਤਨੁ ਹਟੜੀ ਇਹ ਮਨੁ ਵਣਜਾਰਾ³ ।
ਨਾਨਕ ਸਹਜੇ⁴ ਸਚ ਵਾਪਾਰਾ ॥ ੩੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਜਿਸ ਕੋ ਗੁਰ ਮਿਲੇ ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਾਰਾ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਭਵ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਸੋ ।
ਅਵਗੁਣ ਮੇਟਿ ਕਰਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ਕੀਆ ਹੈ । ਮੁਕਤ ਪਰਮ ਸੁਖ ਗੁਰ ਸਬਦ ਸਿਉ । ਤਨ ਰੂਪੀ
ਹਟੜੀ ਮੋ ਇਹ ਮਨ ਵਣਜਾਰਾ ਹੋਵੈ । ਤਬ ਸਹਜ ਵਾਪਾਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ।

ਪੁਨਹੁ ਉਤ੍ਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਬਾਧਿਓ ਸੇਤ⁵ ਬਿਧਾਤੈ ।
ਲੰਕਾ ਲੂਟੀ ਦੈਤ ਸੰਤਾਪੈ ।
ਰਾਮਚੰਦਿ⁷ ਮਾਰਿਓ ਅਹਿ ਰਾਵਣੁ⁸ ।
ਭੇਦੁ ਬਭੀਖਣ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਰਚਾਇਣੁ⁹ ।
ਗੁਰਮੁਖ ਸਾਇਰਿ¹⁰ ਪਾਹਣੁ¹¹ ਤਾਰੈ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੋਟਿ ਤੇਤੀਸ ਉਧਾਰੈ ॥ ੪੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਗੁਰ-ਬਚਨ ਸਿਉ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਜਲਿ ਸੇਤ ਬੰਧਨ ਕੀਆ । ਲੰਕਾ ਲੂਟੀ
ਦੈਤਨ ਕੋ ਸੰਤਾਪ । ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਨੇ ਰਾਵਨ ਕੋ ਮਾਰਾ । ਗੁਰ ਵਚਨ ਕਰ ਭਭੀਖਨ ਨੇ ਭੇਦ
ਜਾਨਾ । ਰਾਮ ਜੀ ਸੇ ਪਰਚਾ ਪਾਇ ਭਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ । ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਤਪਰਜ ਯਹ : ਜੋ ਨਾਰਦ
ਬਚਨ ਸੋ ਰਾਮ ਜੀ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰੀ ਥੀ । ਸੋ ਭਭੀਖਣ ਅਭੇਦ ਜਾਨਾ । ਤਬ ਸਰਬ ਗੁਣ
ਕੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ । ਗੁਰ ਵਚਨ ਸਤਿ ਕਰਿ ਜਲ ਉਪਰ ਪਾਥਰ ਤਰਾਏ ਅਰ ਤੇਤੀਸ ਕੋਟ ਦੇਵਤਾ
ਦੇਹਿ ਧਾਰ ਕੇ ਆਏ ਥੇ । ਤਿਨ ਕਉ ਦਰਸਨ ਦੇ ਕਰ ਉਧਾਰ ਕੀਆ ।

ਪੁਨਹੁ ਉਤ੍ਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਚੁਕੈ ਆਵਣ ਜਾਣੁ ।

1. ਜਨਮ ਮਰਣ, ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮਰਨਾ । 2. ਐਗਣ, ਬੁਰਿਆਈ । 3. ਸੋਦਾਗਰ । 4. ਗਿਆਨ,
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ । 5. ਪੁਲ । 6. ਦੁਖੀ ਕਰਨਾ । 7. ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ । 8. ਹੰਕਾਰ ਰੂਪ ਰਾਵਣ । 9. ਗਿਆਨ
ਕਰਾਉਣਾ । 10. ਸਮੁੰਦਰ, ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ । 11. ਪੱਥਰ । 12. ਭਾਵ, ਅਰਥ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਦਰਗਹ¹ ਪਾਵੈ ਮਾਣੁ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਖੋਟੇ ਖਰੇ ਪਛਾਣੁ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ।
 ਗੁਰਮੁਖ ਦਰਗਹ ਸਿਫਤਿ ਸਮਾਇ² ।
 ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੰਧੁ³ ਨਾ ਪਾਇ ॥ ੪੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਗੁਰ ਸਬਦ ਸਿਉ ਆਵਨ ਜਾਨ ਮਿਟਤਾ ਹੈ । ਗੁਰ-ਬਚਨ ਕਰਿ ਦਰਗਹ ਮਾਨ ਪਾਵਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਗੁਰਮੁਖੋ ਕਰਿ ਖੋਟੇ ਖਰੇ ਕੀ ਪਛਾਣ ਹੋਤੀ ਹੈ ! ਗੁਰਵਾਕ ਸਿਉ ਸਹਜ ਪਦ ਬਿਖੇ ਧਿਆਨ ਲਾਗਤਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਕਰਿ ਸਚ ਸਿਫਤ ਕਰ ਦਰਗਹ ਮੋ ਸਮਾਈਤਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖੋ ਕਰ ਸਰਬ ਬੰਧਨ ਸਿਉ ਮੁਕਤਾ ਹੋਈਤਾ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨ⁴ ਪਾਏ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਉਮੈ ਸਬਦਿ ਜਲਾਏ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੇ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਏ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਾਚੈ ਰਹੈ ਸਮਾਏ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚਿ ਨਾਮਿ ਪਤਿ ਉਤਮ⁵ ਹੋਇ ।
 ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਗਲ⁶ ਭਵਣ⁷ ਕੀ ਸੋਝੀ⁸ ਹੋਇ ॥ ੪੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ਗੁਰ-ਵਾਕ ਕਰਿ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਪਾਇਆ ਹੈ । ਗੁਰ-ਵਚਨ ਕਰਿ ਸਾਚੇ ਕੇ ਗੁਣ ਗਾਈਤੇ ਹੈ । ਗੁਰ-ਵਚਨ ਕਰਿ ਸਾਚ ਮੋ ਸਮਾਇ ਰਹੇ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਕਰਿ ਸਾਚ ਨਾਮ ਪਤਿ ਉਤਮ ਭਈ ਹੈ । ਗੁਰਵਚਨ ਕਰਿ ਸਗਲ ਭਵਨ ਕੀ ਸੋਝੀ ਹੋਤੀ ਹੈ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਚਰਪਟ ਅਰੁ ਸਰਬ ਸਿਧ ਗੁਰ-ਮਹਿਮਾ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰਤ ਭਏ :

ਕਵਣ ਮੂਲੁ ਕਵਣ ਮਤਿ ਵੇਲਾ ?
 ਤੇਰਾ ਕਵਣ ਗੁਰੂ ਜਿਸ ਕਾ ਤੂ ਚੋਲਾ ?
 ਕਵਣ ਕਥਾ ਲੇ ਰਹਹੁ ਨਿਰਾਲੇ ?
 ਬੰਲੈ ਨਾਨਕੁ ਸੁਣਹੁ ਤੁਮ ਬਾਲੇ ।
 ਏਸ ਕਥਾ ਕਾ ਦੇਇ ਬੀਚਾਰੁ ।
 ਭਵਜਲੁ⁹ ਸਬਦਿ ਲੰਘਾਵਣ-ਹਾਰੁ ॥ ੪੩ ॥

1. ਪਰਮੇਸਰ ਦਾ ਦਰਬਾਰ, ਸਤਸੰਗ । 2. ਸੁਣਨਾ । 3. ਬੰਧਨ । 4. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ । 5. ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਡਾ । 6. ਸਾਰਾ । 7. ਜਗਤ । 8. ਗਿਆਨ, ਜਾਣਕਾਰੀ । 9. ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ: ਪ੍ਰਥਮੇ ਤਉ ਮੂਲ ਸਾਧਨਾ ਕਵਨ ਹੈ, ਕਵਨ ਮਤ ਕਵਨ ਸਮਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਅਰੁ ਤੁਮਾਰਾ ਕਵਨ ਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਤੁਮ ਚੇਲੇ ਹੋ ? ਅਰੁ ਕਵਨ ਕਥਾ ਲੇ ਤੁਮ ਨਿਰੰਤਰ ਰਹਿਤੇ ਹੋ । ਸਭ ਸਿਧ ਕਹਤੇ ਹੈ, ਸੁਣ ਬਾਲਾ ਜੀ, ਇਸ ਕਥਾ ਕਾ ਬੀਚਾਰ ਕਹੋ, ਤੁਮਾਰੇ ਸਬਦ ਸਿਉ ਭਉਜਲ ਪਾਰ ਪਰੀਤ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਪਵਨ¹ ਅਰੰਭੁ ਸਤਿਗੁਰ ਮਤਿ ਵੇਲਾ ।
 ਸਬਦੁ² ਗੁਰੂ, ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ ।
 ਅਕਥ³ ਕਥਾ ਲੇ ਰਹਉ ਨਿਰਾਲਾ ।
 ਨਾਨਕ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲਾ ।
 ਏਕੁ ਸਬਦੁ ਜਿਤ ਕਥਾ ਵੀਚਾਰੀ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ⁴ ਹਉਮੈ ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰੀ⁵ ॥ ੪੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ਆਦਿ ਸਾਧਨ⁶ ! ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਪਵਨ ਅਰੰਭ ਹੈ । ਅਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਜੋ ਮਤ ਹੈ ਸੋਈ ਸਰਬ ਸਮਾਧ ਹੈ ਅਰ ਸਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਅਰੁ ਸੁਰਤ ਵਹੀ ਸਮਾਧ ਦਿੜ ਚੇਲਾ ਹੈ ਅਕਥ ਕਥਾ ਦਿੜ ਕਰਿ ਨਿਰਾਲਮ ਰਹਤੇ ਹੈ । ਜਿਸ ਜੁਗਤ ਕਰਿ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲ ਹੀ ਦੇਵਤਾ ਹੈ । ਏਕ ਗੁਰ-ਵਚਨ ਕਰ ਹਉਮੈ ਅਗਨ ਨਿਰਵਿਰਤ ਭਈ ।

ਪੁਨਹ ਚਰਪਟ ਨਾਥ ਪ੍ਰਸਨ :

ਮੈਣ⁷ ਕੇ ਦੰਤ⁸ ਕਿਉ ਖਾਈਐ ਸਾਰੁ⁹ ?
 ਜਿਤੁ ਗਰਬੁ¹⁰ ਜਾਇ ਸੋ ਕਵਣੁ ਅਹਾਰੁ¹¹ ?
 ਹਿਵੈ¹² ਕਾ ਘਰੁ ਮੰਦਰੁ, ਅਗਨਿ ਪਿਰਾਹਨੁ¹³
 ਕਵਨ ਗੁਫਾ ਜਿਤੁ ਰਹੈ ਅਵਾਹਨੁ¹⁴ ?
 ਇਤ-ਉਤ¹⁵ ਕਿਸ ਕਉ ਜਾਣਿ ਸਮਾਵੈ¹⁶ ?
 ਕਵਨ ਧਿਆਨੁ ਮਨੁ ਮਨਹਿ¹⁷ ਸਮਾਵੈ ? ੪੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਮੱਮ ਕੇ ਦੰਤ ਸਿਉ ਸਾਰ ਕੈਸੇ ਖਾਈਐ ਹੈ ? ਅਰੁ ਜਿਤ ਅਹੰਕਾਰ ਜਾਇ ਸੋ ਕਵਨ ਅਹਾਰ ਹੈ ? ਹਿਵੈ ਕਾ ਘਰੁ ਮੰਦਰ, ਅਗਨ ਪਿਰਾਹਨ ਕਵਨ ਹੈ ? ਵਹੁ ਕਵਨ ਗੁਫਾ

1. ਪਾਣ । 2. ਬ੍ਰਹਮ, ਕਰਤਾਰ, ਸਬਦ । 3. ਵਰਣਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਰੀ ਦੀ । 4. ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ । 5. ਦੂਰ ਕੀਤੀ । 6. ਸਾਧ ਜਨੇ । 7. ਮੱਮ । 8. ਦੰਦ । 9. ਲੋਹਾ । 10. ਹੰਕਾਰ । 11. ਭੋਜਨ । 12. ਬਰਫ । 13. ਚੇਲਾ, ਲਿਬਾਸ । 14. ਅਹਿੱਲ, ਜਿੱਥੇ ਮਨ ਟਿਕਾਉ ਫੜੇ । 15. ਹਰ ਥਾਂ । 16. ਲੀਨ ਹੋਵੇ । 17. ਮਨ ਵਿੱਚ, ਮਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ।

ਹੈ ਜਿਸ ਮ ਸਤ ਰੂਪ ਅਵਾਹਨ ਰਹਤ ਹੈ ? ਇਤ ਉਤ ਕਿਸ ਕਉ ਬੂਝ ਕੈ ਸਮਾਵੈ ? ਵਹੁ ਕਵਨ ਧਿਆਨ ਹੈ ਜਿ ਮਨ ਹੀ ਮੋ ਸਮਾਵਤਾ ਹੈ ?

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ :

ਹਉ ਹਉ ਮੈ ਮੈ¹ ਵਿਚਹੁ ਖੋਵੈ ।

ਦੂਜਾ² ਮੇਟੈ ਏਕੋ ਹੋਵੈ ।

ਜਗੁ ਕਰੜਾ ਮਨਮੁਖੁ ਗਾਵਾਰੁ ।

ਸਬਦੁ ਕਮਾਈਐ ਖਾਈਐ ਸਾਰੁ³ ।

ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ।

ਨਾਨਕ ਅਗਨਿ ਮਰੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਭਾਣੈ ॥ ੪੬ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ਜੀ ਏਹੁ ਜੋ ਹਉਮੈ ਅਰ ਮਮਤਾ ਸੁਭਾਵ ਮਨ ਮੋ ਧਾਰਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਖੋਵਹਿ । ਜਬ ਦੂਜਾ ਅਹੰਕਾਰ ਕਰੈ ਤਬ ਏਕ ਹੋਵੈ । ਜਗੁ ਕਰੜਾ ਹੈ, ਮਨਮੁਖ ਗਰਧ⁴ ਗਵਾਰ ਹੈ । ਜਬ ਸਬਦੁ ਕੋ ਕਮਾਵੈ ਤਬ ਮੈਣ⁵ ਕੇ ਦੰਤਾ⁶ ਸੋ ਸਾਰ ਕੋ ਖਾਏ, ਅੰਤਰਿ 'ਬਾਹਰਿ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਪੂਰਨ ਜਾਣੈ । ਇਛਾ ਰੂਪੀ ਅਗਨ ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੇ ਸੋ ਮਿਟੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ :

ਸਚ⁷ ਭੈ ਰਾਤਾ ਗਰਬੁ ਨਿਵਾਰੈ⁸ ।

ਏਕੋ ਜਾਤਾ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੈ ।

ਸਬਦ ਵਸੈ ਸਚੁ⁹ ਅੰਤਰਿ ਹੀਆ ।

ਤਨੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ¹⁰ ਰੰਗਿ ਰੰਗੀਆ¹¹ !

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਬਿਖੁ¹² ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰੈ ।

ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ¹³ ਨਦਰਿ ਪਿਆਰੇ ॥ ੪੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ! ਜਬ ਸਚ ਭੈ ਰਾਤਾ¹⁴ ਤਬ ਗਰਬ ਨਿਵਰਤ ਭਇਆ । ਅਰੁ ਜਬ ਗੁਰ-ਸਬਦ ਵੀਚਾਰਾ ਤਬ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਜਾਨਨਹਾਰਾ ਭਇਆ । ਸਬਦ ਸਤ ਜਬ ਅੰਤਰਿ ਹਿਰਦੇ ਬਸਿਆ ਤਬ ਤਨ ਮਨ ਸੀਤਲ ਭਇਆ । ਜਬ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਖਿਆ ਅਗਨ ਰੂਪੀ ਨਿਵਾਰਨ ਭਈ¹⁵, ਤਬ ਨਜਰ ਕਾ ਪ੍ਰਾਪਤ* ਹੋਆ । ਸਤਗੁਰ ਪਿਆਰ ਕੀ ਨਜਰ ਭਈ ।

1. ਹੰਕਾਰ । 2. ਦਵੈਤ । 3. ਲੋਹਾ । 4. ਗਧਾ । 5. ਮੋਮ । 6. ਦੰਦਾਂ । 7. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ । 8. ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ । 9. ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ । 10. ਠੰਢਾ । 11. ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ । 12. ਜ਼ਹਿਰ । 13. ਕਰਤਾਰ । 14. ਰੰਗਿਆ ਗਿਆ । 15. ਦੂਰ ਹੋਈ, ਮਿਟੀ । * ਰੈਫ-ਲਾਇ-ਪ੍ਰਾਤ ।

ਪ੍ਰਸਨ ਚਰਪਟ ਨਾਥ :

ਕਵਨ ਮੁਖਿ¹ ਚੰਦੁ ਹਿਵੈ² ਘਰੁ ਛਾਇਆ ।

ਕਵਨ ਮੁਖਿ ਸੂਰਜ ਤਪੈ ਤਪਾਇਆ ।

ਕਵਨ ਮੁਖਿ ਕਾਲੁ ਜੋਹਤ ਨਿਤ ਰਹੈ ।

ਕਵਨ ਬੁਧਿ ਗੁਰਮੁਖਿ³ ਪਤਿ ਰਹੈ ।

ਕਵਨ ਜੋਧੁ⁴ ਜੋ ਕਾਲੁ ਸੰਘਾਰੈ⁵ ।

ਬੋਲੈ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕੁ ਬੀਚਾਰੈ ॥ ੪੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਕਵਨ ਮੁਖ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਹਿਵੈ ਘਰ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੈ ਅਰ ਕਵਨ ਬਿਧ ਕਰਿ ਕਾਲ ਕੀ ਜੋਹ ਤੇ ਰਹਤ ਹੋਵੈ ? ਅਰੁ ਵਹੁ ਕਵਨ ਬੁਧ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਿ ਗੁਰਮੁਖ ਪਤਿ ਰਹੈ, ਅਰੁ ਵਹੁ ਕਵਨ ਜੋਧਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਲ ਕੋ ਸੰਘਾਰੈ ਹੈ ? ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਇਸ ਬਾਣੀ ਕਾ ਬਿਚਾਰ ਕਹੋ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ :

ਸਬਦੁ ਭਾਖਤ ਸਸਿ⁶ ਜੋਤਿ ਅਪਾਰਾ ।

ਸਸਿ ਘਰਿ ਸੂਰੁ⁷ ਵਸੈ ਮਿਟੈ ਅੰਧਿਆਰਾ ।

ਸੁਖੁ ਦੁਖੁ ਸਮ ਕਰਿ⁸ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰਾ ।

ਆਪੇ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰਣਹਾਰਾ ।

ਗੁਰ ਪਰਚੈ⁹ ਮਨੁ ਸਾਚਿ ਸਮਾਇ ।

ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕ ਕਾਲੁ ਨਾ ਖਾਇ ॥ ੪੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ! ਜਬ ਏਹੁ ਸਬਦ ਭਾਖੀ ਭਇਆ ਤਬ ਸਸ ਸੀਤਲੁ ਅਪਾਰ ਜੋਤ ਪ੍ਰਕਾਸ ਭਇਆ ਅਰੁ ਜਬ ਸਸ ਕੇ ਘਰ ਮੈ ਸੂਰਜ ਆਵੈ ਹੈ ਅਰਥ ਯਹ : ਜੋ ਪ੍ਰਾਨ ਅਪਾਨ ਏਕ ਭਏ, ਤਬ ਅਧੇਰਾ ਨਿਵਰਤ ਭਇਆ । ਜਬ ਸੁਖ ਦੁਖ ਸਮ ਹੋਆ ਤਬ ਨਾਮ ਕਾ ਅਧਾਰ ਭਇਆ । ਜਬ ਐਸਾ ਭਇਆ ਤਬ ਆਪ ਕੋ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨਹਾਰ ਹੋਇਆ । ਜਬ ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਉ ਪਰਚਿਆ ਤਬ ਮਨ ਸਾਚ ਮੋ ਸਮਾਇਆ । ਜਬ ਸਾਚ ਮੋ ਸਮਾਇਆ ਤਬ ਕਾਲ ਸੋ ਰਹਿਤ ਹੋਇਆ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਨਾਮ ਤਤੁ ਸਭ ਹੀ ਸਿਰਿ¹⁰ ਜਾਪੈ ।

1. ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ । 2. ਬਰਫ । 3. ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ । 4. ਸੂਰਮਾ । 5. ਮਾਰ ਦੇਵੇ । 6. ਚੰਦ (ਸਰਦ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਨੂਰਾ ਦਿਲ) । 7. ਸੂਰਜ (ਗੁਰ ਗਿਆਨ) । 8. ਬਰਾਬਰ ਜਾਣ ਕੇ । 9. ਪਤੀਜ ਕੇ । 10. ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ ।

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਦੁਖੁ ਕਾਲੁ ਸੰਤਾਪੈ¹ ।
 ਤਤੋ ਤਤੁ ਮਿਲੈ² ਮਨੁ ਮਾਨੈ ।
 ਦੂਜਾ ਜਾਇ ਇਕਤ ਘਰਿ ਆਨੈ ।
 ਬੋਲੈ ਪਵਨਾ³ ਗਗਣੁ⁴ ਗਰਜੈ ।
 ਨਾਨਕ ਨਿਹਚਲੁ ਮਿਲਣੁ ਸਹਜੈ ॥ ੫੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥੁ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਨਾਮ ਤਤ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਸਭ ਕੇ ਸਰੋਮਨ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਕਾਲ ਕਾ ਦੁਖ ਸੰਤਾਪੈ । ਤਤ ਸੋ ਤਤ ਤਬਿ ਮਿਲੈ ਜਬ ਮਨ ਇਸ ਜੁਗਤ ਕੋ ਮਾਨੈ, ਦੂਜਾ ਸਭ ਨਿਵਰਤ ਕਰਿ ਏਕਾਗਰ ਹੋਇ ਕਰਿ ਗ੍ਰਹ ਮੋ ਨਿਵਾਸ ਕਰੈ, ਤਬ ਪਵਨ ਕਰ ਅਕਾਸ ਮੋ ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ⁵ ਗਾਜੈ । ਤਬ ਨਿਹਚਾ ਹੋਇਆ, ਸਹਜ ਮਿਲਾਪ ਭਇਆ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਅੰਤਰਿ ਸੁਨੰ⁶ ਬਾਹਰਿ ਸੁਨੰ ਤ੍ਰਿਭਵਣ⁷ ਸੁਨਮ ਸੁਨੰ ।
 ਚਉਥੈ ਸੁਨੈ⁸ ਜੋ ਨਰੁ ਜਾਣੈ ਤਾ ਕਉ ਪਾਪ ਨ ਪੁੰਨ ।
 ਘਟ⁹ ਘਟਿ ਸੁਨ ਕਾ ਜਾਣੈ ਭੇਉ ।
 ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਉ ।
 ਜੋ ਜਨੁ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਰਾਤਾ ।
 ਨਾਨਕ ਸੋਈ ਪੁਰਖੁ ਬਿਧਾਤਾ¹¹ ॥ ੫੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥੁ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ! ਅੰਤਰਿ ਅਰੁ ਬਾਹਰਿ ਤੀਨ ਭਵਨ ਮੈ ਏਕ ਸੁਨ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਇਸ ਚਉਥੈ ਸੁਨ ਕਾ ਜੋ ਜਾਨਨਹਾਰਾ ਹੈ ਤਾਕੋ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਲਾਗਤਾ । ਘਟ ਘਟ ਬਿਖੈ ਜੋ ਸੁਨ ਕਾ ਭੇਵ ਜਾਨਤਾ ਹੈ । ਤਉ ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਨਿਰੰਜਨ ਦੇਵ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਜੋ ਜਨ ਇਸ ਜੁਗਤ ਕਰਿ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿਉ ਰਾਤੇ ਹੈ ਵਹੀ ਬਿਧਾਤੇ ਪੁਰਖ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤ੍ਰ :

ਸੁਨੋ ਸੁਨੁ ਕਹੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ।
 ਅਨਹਤ¹² ਸੁਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਹੋਈ ?

1. ਦੁਖ ਦੇਂਦਾ ਹੈ ! 2. ਪਰਮਾਤਮ ਤਤ ਨਾਲ ਜਦ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਦਾ ਤਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ । 3. ਪ੍ਰਾਣ ਰੁਮਕਦੇ ਹਨ । 4. 'ਦਸਮ ਦੁਆਰ' (ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ) । 5. ਅਤੁਟ । 6. ਵਾਹਗੁਰੂ । 7. ਤਿੰਨੇ ਲੋਕ, (ਸੁਰਗ, ਪਿਰਥਵੀ ਅਤੇ ਪਾਤਾਲ) । 8. ਚੌਥੀ ਪਦ, ਸਹਜ ਪਦ । 9. ਦਿਲ । 10. ਅਫੂਰ ਅਵਸਥਾ । 11. ਰਚਣਹਾਰ ਵਾਹਗੁਰੂ । 12. ਨਾਸ ਰਹਿਤ ਵਾਹਗੁਰੂ ।

ਅਨਹਤ ਸੁੰਨਿ ਰਤੇ ਸੇ ਕੈਸੇ ?
ਜਿਸ ਤੇ ਉਪਜੇ ਤਿਸ ਹੀ ਜੈਸੇ ।
ਓਇ ਜਨਮਿ ਨ ਮਰਹਿ ਨ ਆਵਹਿ ਜਾਹਿ ।
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ¹ ਮਨੁ ਸਮਝਾਹਿ ॥ ੫੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਸੁੰਨ ਸਭ ਕੋਈ ਕਹੇ ਹੈ। ਜਬ ਇਹ ਜਾਣੈ ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ ਕਹਾ ਤੇ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ ਅਨਹਤਿ ਜੋ ਰਾਤੇ ਹੈ ਸੋ ਕੈਸੇ ਹੋਇ ? ਵੈ ਜਿਸ ਤੇ ਉਪਜਤੇ ਹੈ, ਤਿਸੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਵੈ ਜਨਮ ਮਰਨ ਆਵਨ ਜਾਨ ਸੋ ਰਹਤ ਹੈ । ਉਨੋ ਨੇ ਗੁਰ-ਵਚਨ ਸੋ ਮਨ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤੁ :

ਨਉ ਸਰ² ਸੁਭਰ³ ਦਸਵੈ⁴ ਪੂਰੇ ।
ਤਹ ਅਨਹਤ ਸੁੰਨ ਵਜਾਵਹਿ ਤੂਰੇ⁵ ।
ਸਾਚੈ ਰਾਚੇ, ਦੇਖਿ ਹਜੂਰੇ ।
ਘਟਿ ਘਟਿ ਸਾਚੁ ਰਹਿਆ ਭਰਪੂਰੇ⁷ ।
ਗੁਪਤੀ ਬਾਣੀ⁸ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ।
ਨਾਨਕ ਪਰਖਿ ਲਏ ਸਚੁ ਸੋਇ ॥ ੫੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਚਰਪਟ ! ਨਉ ਸਰ ਜੋ ਨਉ ਦੁਆਰੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਿ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਪਵਨ ਪੂਰਨ ਕਰੇ । ਤਹਾ ਅਨਹਤ ਅਨੇਕ ਬਾਜੇ ਬਜਾਵੇ । ਤਬ ਸਚ ਮੋ ਰਚੇ । ਅਰ ਸਬ ਸਾਛਾਤ ਕਰਿ ਦੇਖਾ, ਘਟ ਘਟ ਮੋ ਸਾਚ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਗੁਪਤ ਬਾਣੀ ਏਹੀ ਹੈ । ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਜਬ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਤਬ ਸਾਚ ਕੋ ਪਰਖ ਸਚ ਭਇਆ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਸਹਿਜ ਭਾਇ⁹ ਮਿਲੀਐ ਸੁਖੁ ਹੋਵੈ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ¹⁰ ਜਾਗੈ ਨੀਦ ਨ ਸੋਵੈ ।
ਸੁੰਨ ਸਬਦੁ¹¹ ਅਪਰੰਪਰ¹² ਧਾਰੈ¹³ ।
ਕਹਤੇ¹⁴ ਮੁਕਤੁ¹⁵, ਸਬਦਿ ਨਿਸਤਾਰੈ¹⁶ ।
ਗੁਰੂ ਕੀ ਦੀਖਿਆ¹⁷ ਸੇ ਸਚਿ ਰਾਤੇ ।
ਨਾਨਕ ਆਪੁ¹⁸ ਗਵਾਇ ਮਿਲਣ, ਨਹੀ ਭ੍ਰਾਤੇ¹⁹ ॥ ੫੪ ॥

1. ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ । 2. ਨੌ ਦੁਆਰ, ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਨੌ ਦਰਵਾਜ਼ੇ (ਦੋ ਕੰਨ, ਦੋ ਅੱਖਾਂ, ਦੋ ਨਾਸਾਂ, ਮੂੰਹ, ਗੁਦਾ, ਲਿੰਗ ਜਾਂ ਭਗ) । 3. ਨਾਕੋ ਨੱਕ ਭਰ ਕੇ । 4. ਦਿਮਾਗ਼ । 5. ਤੁਰਮ, ਰਣਸਿੰਘਾ । 6. ਸਚ (ਵਾਹਗੁਰੂ) ਵਿਚ ਰਚਣਾ । 7. ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ । 8. ਬਾਣੀ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਅਰਥ । 9. ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਉ ਨਾਲ ਹੀ । 10. ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ । 11. ਅਜਪਾ ਜਾਪ । 12. ਅਪਰੰਪਰ ਵਾਹਗੁਰੂ ਵਿਚ । 13. ਟਿਕਾਈ ਰਖਦਾ ਹੈ । 14. ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੋਇਆ । 15. ਮੁਕਤੀ ਪਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ । 16. (ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ) ਸਬਦ ਦੁਆਰਾ ਤਾਰਦਾ ਹੈ । 17. ਉਪਦੇਸ਼ । 18. ਆਪਾ ਭਾਵ । 19. ਭ੍ਰਮ ਤੋਂ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਸਹਜ ਭਾਇ ਸੋ ਮਿਲਾਏ ਤਉ ਪਰਮ ਸੁਖ ਹੋਵਹਿ । ਅਰੁ ਗੁਰਵਚਨ ਕਰਿ¹
ਜਾਗੇ ਤਾ ਫੇਰਿ ਨ ਸੋਵੈ । ਸੁੰਨ ਸਬਦ ਅਪਰੰਪਰ ਕੋ ਜਬ ਧਾਰੇ ਤਿਸ ਕੋ ਮੁਕਤਿ ਕਹਤੇ ਹੈ ।
ਸਬਦ ਕਰਿ ਨਿਸਤਾਰਾ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਗੁਰ ਦੀਛਿਆ² ਕਰਿ ਸੇਈ ਸਚਿ ਰਤੇ ਹੈ ਜਿਨ ਕੇ ਆਪਾ ਦੂਰ
ਭਇਆ ਵਹੀ ਨਿਹ-ਭਰਮ³ ਹੈ, ਮਿਲੇ ਹੈਨ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਕੁਬੁਧਿ⁴ ਚਵਾਵੈ⁵ ਸੋ ਕਤੁ⁶ ਠਾਇ⁷ ।

ਕਿਉ ਤਤੁ ਨ ਬੂਝੈ ਚੋਟਾ ਖਾਇ ।

ਜਮ ਦਰਿ⁸ ਬਾਧੇ ਕੋਇ ਨ ਰਾਖੈ ।

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਨਾਹੀ ਪਤਿ⁹ ਸਾਖੈ¹⁰ ।

ਕਿਉਕਰਿ ਬੂਝੇ ਪਾਵੈ ਪਾਰ ।

ਨਾਨਕੁ ਮਨਮੁਖਿ ਨ ਬੂਝੈ ਗਵਾਰੁ ॥ ੫੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਜੋ ਕੁਬੁਧ ਪੜਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਪੜਾਵਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕਾ ਕੋਈ ਠਉੜ¹¹ ਨਾਹੀ । ਅਰੁ ਜੋ ਤਤ ਕੋ
ਨਹੀਂ ਬੂਝਤੇ ਸੋਈ ਚੋਟਾਂ ਖਾਤੇ ਹੈ । ਤਿਨ ਕੀ ਜਮ-ਦੁਆਰਿ ਕਵਨ ਰਛਾ ਕਰੇ । ਬਿਨ ਗੁਰ-ਸਬਦ
ਕਹਾ ਪਤਿ ਸਾਖ ਹੋਇ ? ਵੈ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੋ ਬੂਝੈ ਜੋ ਪਾਰ ਪਰੈ ? ਮਨਮੁਖੀ ਬਿਨਾ ਬੂਝੇ ਗਵਾਰ ਭਏ ।

ਤਾ ਫੇਰਿ ਸਿਧੋ ਨੇ ਕਹਾ, “ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਜੋ ਕੁਬੁਧੀ ਹੈ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤ ਕੈਸੇ
ਹੋਵੇਗੀ ?” ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਦੀਆ :

ਕੁਬੁਧਿ¹³ ਮਿਟੈ ਗੁਰ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰਿ ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੇਟੈ¹⁴ ਮੋਖ ਦੁਆਰ ।

ਤਤੁ¹⁵ ਨ ਚੀਨੈ¹⁶ ਮਨਮੁਖੁ ਜਲਿ ਜਾਇ ।

ਦੁਰਮਤਿ¹⁷ ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾਂ ਖਾਇ ।

ਮਾਨੈ ਹੁਕਮੁ ਸਭੇ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ।

ਨਾਨਕ ਦਰਗਹ ਪਾਵੈ ਮਾਨੁ¹⁸ ॥ ੫੬ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ਕੁਬੁਧ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਬਿਚਾਰ ਸੋ ਮਿਟਤੀ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਭੇਟਾ ਮੁਕਤ
ਦੁਆਰ ਹੈ । ਜੋ ਇਸ ਤਤ ਕੋ ਨਾਹੀ ਚੀਨਤੇ ਸੋ ਮਨਮੁਖ ਜਲ ਜਾਤੇ ਹੈ । ਦੁਰਮਤ ਸੋ ਵਿਛੁੜ
ਚੋਟਾਂ ਖਾਤੇ ਹੈ । ਜੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਮੈ ਸਰਬ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਹੋਵੈ ਤਬ ਹਰਿ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਮਾਨ
ਕੋ ਪਾਵੈ ।

1. ਦੇ ਕਾਰਣ, ਦੁਆਰਾ । 2. ਉਪਦੇਸ਼ । 3. ਭਰਮ ਰਹਿਤ । 4. ਕੁਬੁਧੀ ਵਿਦ । 5. ਬੋਲਦਾ ਹੈ ।
6. ਕਿਥੇ । 7. ਟਿਕਾਣਾ । 8. ਜਮ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ । 9. ਇੱਜਤ । 10. ਇਤਬਾਰ । 11. ਥਾਂ । 12. ਰਖਿਆ ।
13. ਦੁਰਮਤ । 14. ਮਿਲਣ ਨਾਲ । 15. ਅਸਲੀਅਤ । 16. ਪਛਾਣਨਾ । 17. ਭੈੜੀ ਮਤ ਕਰਕੇ; 18. ਸਤਿਕਾਰ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਸਾਚੁ ਵਖਰੁ ਧਨੁ ਪਲੈ ਹੋਇ ।
ਆਪਿ ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਭੀ ਸੋਇ ।
ਸਹਿਜ² ਰਤਾ ਬੂਝੇ ਪਤਿ ਹੋਇ ।
ਤਾਕੀ ਕੀਮਤਿ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ ।
ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ⁴ ।
ਨਾਨਕ ਪਾਰਿ ਪਰੈ ਸਚ-ਭਾਇ⁵ ॥ ੫੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਜਿਸ ਕੇ ਸਾਚ ਵਖਰ ਧਨ ਪਲੈ ਹੋਇ ਵੈ ਆਪ ਤਰੇ ਹੈ, ਅਵਰਨ ਕੋ ਤਾਰਨੇ ਜੋਗ ਹੈ । ਵੈ ਸਹਜ ਰਖੇ ਬੂਝਣ ਹਾਰੇ, ਪਤਵੰਤੇ ਹੈ । ਉਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕੋਈ ਕਹਾਂ ਲਗ ਕਰੇ । ਤਿਨੋ ਨੇ ਸਰਬ ਦਿਸਾ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਇਆ ਪੂਰਨ ਦੇਖਾ ਹੈ । ਵੈ ਸਤ ਭਾਇ ਕਰਿ ਪਾਰ ਪਰੇ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਚਰਪਟ ਪ੍ਰਸਨ :

ਸੁ-ਸਬਦ⁶ ਕਾ ਕਹਾ ਵਾਸੁ ਕਥੀਅਲੇ⁷ ਜਿਤੁ ਤਰੀਐ ਭਵਜਲੁ⁸ ਸੰਸਾਰੋ ।
ਤੂੰ ਸਤ⁹ ਅੰਗੁਲਵਾਈ¹⁰ ਕਹੀਐ ਤਿਸ ਕਹੁ ਕਵਨ ਅਧਾਰੋ¹¹ ।
ਬੋਲੈ ਖੇਲੈ ਅਸਥਿਰੁ¹² ਹੋਵੈ ਕਿਉ ਕਰਿ ਅਲਖੁ¹³ ਲਖਾਏ¹⁴ ।
ਸੁਣਿ ਸੁਆਮੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕੁ ਪ੍ਰਣਵੈ¹⁵ ਅਪਣੇ ਮਨ ਸਮਝਾਏ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ¹⁶ ਸਬਦੇ¹⁷ ਸਚਿ ਲਿਵ¹⁸ ਲਾਗੈ ਕਰਿ ਨਦਰੀ¹⁹ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ।
ਆਪੇ ਦਾਨਾ²⁰ ਆਪੇ ਬੀਨਾ²¹ ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਸਮਾਏ ॥ ੫੮ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਉਸ ਸਬਦ ਕਾ ਕਹਾ ਵਾਸਾ ਹੈ ਜਿਤ ਕਰ ਭਵਜਲ ਸੰਸਾਰ ਤਰਾਏ । ਤੂੰ ਸਤ ਅੰਗੁਲ ਵਾਈ ਕਹਤੇ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਕਹੋ ਕਵਨ ਅਧਾਰ ਕਰਤੇ ਹੈ ? ਅਰੁ ਇਸ ਸਕਤ ਸੋ ਬੋਲਤਾ ਚਲਤਾ ਹੈ, ਖੇਲਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਅਸਥਿਰ ਹੋਇ ਬੈਠਤਾ ਹੈ, ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿਕੇ ਹੈ ? ਇਸ ਅਲਖ ਕੋ ਲਖੀਐ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ :

ਸੁਨੋ ਸੁਆਮੀ ਹਮ ਸਚ ਕਹਤੇ ਹੈ । ਤੁਮ ਆਪਣੇ ਮਨ ਕੋ ਸਮਝਾਇ ਦੇਖੋ । ਗੁਰਮੁਖ ਸਬਦ ਸਿਉ ਜਬ ਸਚ ਲਿਵ ਲਾਗੇ ਤਬ ਕਿਰਪਾ ਦਿਸਟਿ ਕਰਿ ਅਪਣੇ ਮੇਲ ਸਿਉ ਮਿਲਾਵੈ । ਆਪ ਹੀ ਦਾਨਾ ਬੀਨਾ ਹੈ । ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਸੋ ਮਿਲਾਇ ਲੇਤਾ ਹੈ ।

1. ਸੋਦਾ । 2. ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ । 3. ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਰੇਮੀ । 4. ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਣਾ । 5. ਸਾਧੂ ਭਾਵ, ਨੇਕ ਖਿਆਲ । 6. ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ । 7. ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 8. ਮਿਥਿਆ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ । 9. ਤਿੰਨ + ਸੱਤ = ਦਸ । 10. ਜੋਗੀ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦ ਸਾਹ ਲਈਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਵਾ ਦਸ ਉਂਗਲਾਂ ਤੀਕ ਨਾਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । 11. ਆਸਰਾ । 12. ਸਥਿਰ, ਕਾਇਮ । 13. ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਜਾਏ । 14. ਦਿਖਾਉਣਾ । 15. ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ । 16. ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੰਨ ਕੇ ਚਲਣ ਵਾਲਾ । 17. ਨਾਮ, ਹਰੀ ਦੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪੀ ਜੋਤਿ । 18. ਪ੍ਰੇਮ । 19. ਕਿ੍ਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ । 20. ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ । 21. ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਸੁ-ਸਬਦ¹ ਕਉ ਨਿਰੰਤਰਿ ਵਾਸੁ² ਅਲਖੰ³ ਜਹ ਦੇਖਾ ਤਹ ਸੋਈ ।
 ਪਵਨ ਕਾ ਵਾਸਾ ਸੁੰਨ⁴ ਨਿਵਾਸਾ ਅਕਲ ਕਲਾ ਧਰ ਸੋਈ ।
 ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਸਬਦੁ ਘਟ ਮਹਿ ਵਸੈ ਵਿਚਹੁ ਭਰਮੁ ਗਵਾਏ ।
 ਤਨੁ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਨਾਮੁ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ।
 ਸਬਦਿ ਗੁਰੂ ਭਵਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ ਇਤ ਉਤ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ।
 ਚਿਹਨੁ ਵਰਨੁ ਨਹੀ ਛਾਇਆ ਮਾਇਆ ਨਾਨਕ ਸਬਦੁ ਪਛਾਣੈ ॥ ੫੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ਸੁਰ ਸਬਦ ਕਾ ਨਿਰੰਤਰ ਵਾਸੁ ਅਲਖ ਹੈ । ਜਹਾਂ ਦੇਖਾ ਤਹਾ ਪੂਰਨ ਹੈ ਅਰੁ ਪਵਨ ਕਾ ਵਾਸਾ ਸੁੰਨ ਨਿਵਾਸਾ ਹੈ । ਅਕਲ ਕਲਾ ਧਰਿ ਸੋਈ ਧਾਰਨਹਾਰਾ ਵਹੀ ਹੈ । ਜਬ ਅਪਨੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੈ ਤਬ ਸਬਦ ਘਟ ਮੈ ਵਸੈ, ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋਇ । ਤਨ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਭਏ । ਜਬ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ ਬਿਖੇ ਮਨ ਬਸਿਆ ਤਬ ਗੁਰ ਕੇ ਸਬਦ ਕਰਿ ਭਵਸਾਗਰ ਤਰੇ । ਇਤ ਉਤ ਏਕੋ ਜਾਣੈ । ਚਿਹਨ ਵਰਨ ਨਹੀ ਛਾਇਆ ਅਰੁ ਮਾਇਆ, ਸਭ ਬਿਗਤ ਭਈ । ਜਬ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਪਛਾਨਿਆ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ ਗੋਰਖ ਨਾਥ :

ਤ੍ਰੈ ਸਤ⁵ ਅੰਗੁਲ ਵਾਈ⁶ ਅਉਧੂ⁷ ਸੁੰਨ⁸ ਸਚ ਆਹਾਰੋ ।
 ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੋਲੈ ਤਤੁ ਬਿਰੋਲੈ⁹ ਚੀਨੈ¹⁰ ਅਲਖ ਅਪਾਰੋ ।
 ਤ੍ਰੈ ਗੁਣ ਮੇਟੈ ਸਬਦੁ ਵਸਾਏ ਤਾ ਮਨਿ ਚੂਕੈ¹¹ ਅਹੰਕਾਰੋ ;
 ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ਤਾ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਲਗੈ ਪਿਆਰੋ ।
 ਸੁਖਮਨਾ¹² ਇੜਾ¹³ ਪਿੰਗਲਾ¹⁴ ਬੂਝੈ ਜਾ ਆਪੇ ਅਲਖੁ ਲਖਾਏ ।
 ਨਾਨਕ ਤਿਹੁ ਤੇ ਉਪਰਿ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸਮਾਏ ॥ ੬੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਪਰਮ ਅਵਧੂਤ ! ਤ੍ਰੈ ਸਤ ਅੰਗੁਲ ਵਾਈ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਸੁੰਨ ਸਚ ਕੇ ਅਹਾਰ ਹੈ । ਜੇ ਗੁਰ ਵਾਕ ਸਬਦ ਹੀ ਬੋਲੈ ਅਰੁ ਤਤ ਹੀ ਵਿਰੋਲੇ ਤਾ ਅਲਖ ਅਪਾਰ ਕੋ ਚੀਨੈ । ਤੀਨ ਗੁਣ¹⁵ ਕੋ ਮੇਟਿ ਸਬਦ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰੇ ਤਾਂ ਮਨ ਕਾ ਅਹੰਕਾਰ ਦੂਰ ਹੋਇ । ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਜਾਣੈ ਤਾ ਹਰਿ ਨਾਮ ਸਿਉ ਪਿਆਰ ਲਗੇ । ਸੁਖਮਨਾ ਅਰੁ ਇੜਾ ਪਿੰਗਲਾ ਕੋ ਬੂਝੈ ਜਬ ਸਤਗੁਰ ਅਲਖ ਕੋ ਲਖਾਵੈ । ਇਸ ਤਾਨ ਗੁਣ ਕੇ ਉਪਰਿ ਸਾਚਾ ਹੈ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਸਬਦ ਸੋਂ ਸਮਾਏ ।

1. ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ । 2. ਬਿਨਾਂ ਫਰਕ ਵਿਆਪਕ, ਹਰ ਥਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਵਿਆਪਕ, ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ।
 3. ਲਛਣ ਰਹਿਤ, ਦਿਖਾਈ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ । 4. ਹਰੀ, ਵਾਹਗੁਰੂ (ਵਾਹਗੁਰੂ ਹਵਾ ਵਾਂਗ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ) । 5. ਤਿੰਨ ਅਤੇ ਸਤ = ਦਸ । 6. ਪੈਣ, ਹਵਾ । 7. ਜੋਗਮਤ ਵਿਚ ਸੁਆਸਾਂ ਦਾ ਦਸ ਅੰਗੁਲ ਪਮਾਣ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਮੰਨਿਆ ਹੈ । 8. ਧੁਨਿ । 9. ਨਿਖੇੜਦਾ ਹੈ । 10. ਸਮਝਦਾ ਹੈ । 11. ਖਤਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । 12. ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਕਲਪੀ ਹੋਈ ਇਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਨਕ ਦੇ ਮੁਲ ਤੋਂ ਦਿਮਾਗ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ । 13. ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਇਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਧੁਰੇ ਧੁਰ ਸੁਖਮਨਾ ਦੇ ਖਬੇ ਪਾਸੇ ਹੈ । 14. ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਇਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਧੁਰੇ ਧੁਰ ਸੁਖਮਨਾ ਦੇ ਸਜੇ ਪਾਸੇ ਹੈ । 15. ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ—ਸਤ, ਰਜ ਅਤੇ ਤਮ ।

ਪੁਨ: ਗੋਰਖ ਪ੍ਰਸਨ :

ਮਨ ਕਾ ਜੀਉ¹ ਪਵਨੁ ਕਬੀਅਲੇ², ਪਵਨੁ ਕਹਾ ਰਸੁ ਖਾਈ ।
ਗਿਆਨ ਕੀ ਮੁਦ੍ਰਾ³ ਕਵਨ ਅਉਧੂ, ਸਿਧ ਕੀ ਕਵਨ ਕਮਾਈ ।
ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਰਸੁ ਨ ਆਵੈ ਅਉਧੂ ਹਉਮੈ ਪਿਆਸ ਨ ਜਾਈ ।
ਸਬਦਿ ਰਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਪਾਇਆ ਸਾਚੇ ਰਹੇ ਅਘਾਈ⁴ ।
ਕਵਨ ਬੁਧਿ ਜਿਤੁ ਅਸਥਿਰੁ ਰਹੀਐ, ਕਿਤੁ ਭੋਜਨ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸੈ ।
ਨਾਨਕ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਪੈ ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਕਾਲੁ ਨ ਗ੍ਰਾਸੈ⁵ ॥ ੬੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਵਹੁ ਪਵਨ ਕਵਨ ਹੈ ਅਰੁ ਪਵਨ ਕਵਨ ਰਸ ਕੋ ਖਾਤਾ ਹੈ ? ਗਿਆਨ ਕੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਕਵਨ ਹੈ ? ਹੇ ਅਵਧੂਤ ! ਸਿਧ ਕੀ ਕਵਨ ਕਮਾਈ ਹੈ ?

(ਤਿਸ ਕਾ ਉਤ੍ਰ :) ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਅਉਧੂ ਜੀ !! ਬਿਨ ਸਬਦ ਕੇ ਪਦ ਮੋ* ਰਸ ਨਹੀ ਪਾਵਤਾ ਅਰੁ ਹਉਮੈ ਪਿਆਸ ਦੂਰ ਨਹੀ ਹੋਤੀ । ਅਰੁ ਜੋ ਸਬਦ ਸੋ ਰਾਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਰੁ ਸਾਚ ਮੋ ਅਘਾਇ ਰਹੇ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਪ੍ਰਸਨ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਵਹੁ ਕਵਨ ਬੁਧ ਹੈ ਜਿਤ ਮਨਸਾ⁶ ਅਥਿਰ⁷ ਹੋਵੈ ਅਰੁ ਕਵਨ ਭੋਜਨ ਕਰ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਵੈ ?

(ਉਤਰ) ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਸਭ ਜਗ ਗੁਰ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਸੋ ਸੁਖ ਅਰੁ ਦੁਖ ਸਮ⁸ ਕਰਿ ਜਾਣੈ ਤਬ ਕਾਲ ਸੋ ਰਹਤ ਭਇਆ ।

ਪੁਨ: ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਜੀ :

ਰੰਗਿ⁹ ਨ ਰਾਤਾ ਰਸਿ¹⁰ ਨਹੀ ਮਾਤਾ¹¹ ।

ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦੈ ਜਲਿ ਬਲਿ ਤਾਤਾ ।

ਬਿੰਦੁ¹² ਨ ਰਾਖਿਆ, ਸਬਦੁ ਨ ਭਾਖਿਆ¹³ ।

ਪਵਨੁ¹⁴ ਨ ਸਾਧਿਆ, ਸਚੁ¹⁵ ਨ ਅਰਾਧਿਆ ।

ਅਕਥ ਕਥਾ¹⁶ ਲੇ ਸਮ ਕਰਿ ਰਹੈ ।

ਤਉ ਨਾਨਕ ਆਤਮਰਾਮ¹⁷ ਕਉ ਲਹੈ ॥ ੬੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਸਤਿਗੁਰ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਰਾਤੇ ਅਰੁ ਸਬਦ ਕੇ ਰਸ ਨਹੀਂ ਮਾਤੇ । ਬਿਨਾ ਗੁਰ

1. ਜੀਵਾਤਮਾ, ਜਾਨ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ । 2. ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 3. ਮਰਯਾਦਾ । 4. ਰੱਜਣਾ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਣਾ । 5. ਖਾਣਾ, ਫੜਨਾ । *ਰੈ. ਲਾ. ਮੈ. । 6. ਮਾਨਸ, ਮਨੁਖ, ਮਨ । 7. ਚੰਚਲ । 8. ਬਰਾਬਰ । 9. ਹਰੀ-ਰੰਗ । 10. ਹਰੀ-ਰਸ । 11. ਮਗਨ ਹੋਇਆ । 12. ਜਤ, ਵੀਰਯ । 13. ਉਚਾਰਿਆ । 14. ਸੁਆਸ । 15. ਸਚਾ ਹਰੀ । 16. ਅਕਹਿ-ਹਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ । 17. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ।

ਕੇ ਸਬਦ ਜਲ ਬਲ ਤਪਤੇ ਹੈ । ਅਰ ਜਿਨੋ ਨੇ ਬਿੰਦ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕੀ ਹੈ ਅਰੁ ਸਬਦ ਕੀ ਪਹਚਾਣ ਨਾਹੀ, ਅਰੁ ਪਵਨ ਭੀ ਨਹੀ ਸਾਧਿਆ, ਅਰੁ ਸਚੁ ਭੀ ਨਹੀ ਅਰਾਧਨ ਕੀਆ, ਜੇ ਵਹੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਲੇ ਕਰਿ ਅਕੱਥ ਕਥਾ ਮਨ ਸੋ ਸਮ ਹੋਇ ਰਹਤੇ ਹੈ ਤਉ ਉਨ ਕੋ ਆਤਮ-ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤਾ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ¹ ਰੰਗੇ ਰਾਤਾ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਆ ਸਾਚੇ ਮਾਤਾ ।
ਗੁਰ ਵੀਚਾਰੀ ਅਗਨਿ ਨਵਾਰੀ² ।
ਅਪਿਉ³ ਪੀਉ⁴ ਆਤਮ ਸੁਖ ਧਾਰੀ ।
ਸਚੁ ਅਰਾਧਿਆ ਗੁਰਮੁਖਿ ਤਰੁ ਤਾਰੀ ।
ਨਾਨਕ ਬੂਝੈ ਕੋ ਵੀਚਾਰੀ ॥ ੬੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਜੋ ਗੁਰ ਪਦ ਰੰਗ ਰਾਤੇ ਹੈ ਵੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਦ ਪੀ ਸਹਜ ਮੋ ਮਾਤੇ⁴ ਹੈ । ਗੁਰ ਵਚਨ ਵਿਚਾਰ ਸੋ ਤਿਸਨਾ ਅਗਨਿ ਨਿਵਾਰੀ ਹੈ, ਵੈ ਅਪਿਉ⁵ ਪੀਵ ਆਤਮ ਸੁਖ ਧਾਰੀ ਰਹੇ ਹੈ । ਸਚ ਅਰਾਧ ਗੁਰਮੁਖ ਤਾਰਨ ਤਰਨ ਹੈ । ਇਸ ਮੇਰੇ ਬਿਚਾਰ ਕੋ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝਨਹਾਰ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਪ੍ਰਸਨ :

ਇਹੁ ਮਨੁ ਮੈਗਲੁ⁶ ਕਹਾ ਬਸੀਅਲੇ ਕਹਾ ਬਸੈ ਇਹੁ ਪਵਨਾ⁷ ।
ਕਹਾ ਬਸੈ ਸੁ ਸਬਦੁ ਅਉਧੂਤਾ⁸ ਕਉ ਚੂਕੈ ਮਨ ਕਾ ਭਵਨਾ⁹ ।
ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲੇ ਤਾ ਨਿਜ ਘਰਿ¹⁰ ਵਾਸਾ ਏਹੁ ਮਨੁ ਪਾਏ ।
ਆਪੈ ਆਪ¹¹ ਖਾਇ ਤਾ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ ਧਾਵਤੁ¹² ਵਰਜਿ ਰਹਾਏ ।
ਕਿਉ ਮੂਲੁ¹³ ਪਛਾਣੈ ਆਤਮੁ ਜਾਣੈ ਕਿਉ ਸਸਿ¹⁴ ਘਰਿ ਸੂਰੁ¹⁵ ਸਮਾਵੈ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਉਮੈ ਵਿਚਹੁ ਖੋਵੈ ਤਉ ਨਾਨਕ ਸਹਜਿ¹⁶ ਸਮਾਵੈ ॥ ੬੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਏਹੁ ਮਨ ਹਸਤੀ ਸਮਾਨ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਕਹਾ ਰਹਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ ਪਵਨ ਕਹਾ ਬਸਤਾ ਹੈ, ਅਰੁ ਸਬਦ ਅਵਧੂਤ ਅਸਥਾਨ ਕਹਾ ਹੈ ? ਮੋ ਕਉ ਬਤਾਇ ਦੀਜੀਐ ਕਿਉ ਕਰਿ ਮਨ ਚੰਚਲਤਾ ਜਾਹਿ ।

1. ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ । 2. ਦੂਰ ਕੀਤੀ । 3. ਅੰਮ੍ਰਿਤ । 4. ਮਸਤ ਹੋਏ । 5. ਅੰਮ੍ਰਿਤ । 6. ਹਾਥੀ । 7. ਸੁਆਸ । 8. ਹੇ ਫਕੀਰ (ਨਾਨਕ) ! 9. ਭਟਕਣ । 10. ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ । 11. ਹਉਮੈ ਨੂੰ । 12. ਦੌੜਦੇ ਮਨ ਨੂੰ । 13. ਅਸਲੇ ਨੂੰ । 14. ਚੰਨ ਵਿਚ । 15. ਸੂਰਜ । 16. ਸਹਜ ਪਦ ਵਿਚ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਜਬ ਪ੍ਰਮੇਸ੍ਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੇ, ਤਰ ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੇ, ਤਬ ਮਨ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਪਾਇ, ਚੰਚਲਤਾ ਸਿਉ ਰਹਤ ਹੋਇ, ਆਪੇ ਕੋ ਆਪ ਖਾਇ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵਹਿ । ਅਰਥਯਹ : ਜੋ ਅਪਨੇ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਮੋ ਦਿੜ ਹੋਇ ਤਬ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਾਵਤ ਕੋ ਰਾਖੈ¹ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਕਿਉਕਰਿ ਮੂਲ ਵਸਤ ਕੋ ਪਛਾਨੈ ਅਰ ਕਿਉਕਰਿ ਆਤਮ ਪਦ ਕੋ ਜਾਨੈ, ਕਿਸ ਜੁਗਤ ਸੋ ਸਸਿ ਘਰਿ ਸੂਰਜਿ ਸਮਾਵੈ ?

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਇਹੁ ਮਨੁ ਨਿਹਚਲੁ² ਹਿਰਦੈ³ ਵਸੀਅਲੇ⁴ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣਿ ਰਹੈ ।
ਨਾਭਿ⁵ ਪਵਨੁ⁶ ਘਰਿ ਆਸਣਿ ਬੈਸੈ⁷ ਗੁਰਮੁਖਿ ਖੋਜਤ ਤਤੁ ਲਹੈ ।
ਸੁ ਸਬਦੁ⁸ ਨਿਰੰਤਰਿ⁹ ਨਿਜ ਘਰਿ ਆਛੈ ਤ੍ਰਿਭਵਣ¹⁰ ਜੋਤਿ ਸੁ ਸਬਦਿ ਲਹੈ ।
ਖਾਵੈ ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਾਚੇ ਕੀ ਸਾਚੇ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪਤਾਸਿ¹¹ ਰਹੈ ।
ਅਨਹਦ ਬਾਣੀ¹² ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਾਣੀ ਬਿਰਲੇ ਕੋ ਅਰਥਾਵੈ¹³ ।
ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਸਚੁ ਸੁਭਾਖੈ ਸਚਿ ਰਪੈ¹⁴ ਰੰਗੁ ਕਬਹੂ ਨ ਜਾਵੈ ॥ ੬੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਮਨ ਨਿਹਚਲ ਕਾ ਬਾਸ ਹਿਰਦੇ ਮੋ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰਵਚਨ ਕਰ ਮੂਲ ਕੋ ਪਛਾਨ ਰਹਿਆ ਹੈ । ਨਾਭ ਅਸਥਾਨ ਪਵਨ ਕਾ ਘਰ ਹੈ । ਤਹਾ ਨਿਹਚਲ ਹੋਇ ਗੁਰ-ਸਬਦ ਖੋਜ ਕਰਿ ਤਤ ਕੋ ਪਾਵੈ । ਸੋ ਸਬਦ ਨਿਰੰਤਰਿ ਨਿਘ ਘਰ ਮੋ ਹੈ । ਤੀਨੋ ਭਵਨਾ ਮੈ ਜੋਤ ਪੂਰਨ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਸਬਦ ਹੀ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੂਜੀਅਤਿ ਹੈ । ਜਬ ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਾਚੇ ਕੀ ਹੋਵਹਿ ਤਬ ਸਾਚ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ । ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ ਗੁਰਵਚਨ ਕਰਿ ਜਾਨੀਤਾ ਹੈ । ਅਰਥ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਜਾਨਣਜੋਗ ਹੈ । ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਹਮ ਸਾਚੀ ਕਹਤੇ ਹੈ । ਜੋ ਸਾਚ ਰਾਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕਾ ਰੰਗ ਕਬਹੂ ਦਰ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ।

ਪ੍ਰਸਨ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ :

ਜਾ ਇਹੁ ਹਿਰਦਾ ਦੇਹ ਨ ਹੋਤੀ ਤਉ ਮਨੁ ਕੈਠੈ¹⁵ ਰਹਤਾ ?
ਨਾਭਿ ਕਮਲ¹⁶ ਅਸਥੰਭੁ¹⁷ ਨ ਹੋਤਾ ਪਵਨੁ¹⁸ ਕਵਨ ਘਰਿ ਸਹਤਾ ?
ਰੂਪ ਨ ਹੋਤੋ ਰੇਖ ਨ ਕਾਈ, ਤਾ ਸਬਦਿ¹⁹ ਕਹਾ ਲਿਵ ਲਾਈ ?
ਰਕਤੁ ਬਿੰਦੁ²⁰ ਕੀ ਮੜੀ²¹ ਨ ਹੋਤੀ ਮਿਤਿ ਕੀਮਤਿ ਨਹੀ ਪਾਈ
ਵਰਨੁ²² ਭੇਖੁ ਅਸਰੂਪੁ²³ ਨ ਜਾਪੀ ਕਿਉ ਕਰਿ ਜਾਪਸਿ²⁴ ਸਾਚਾ ?
ਨਾਨਕ ਨਾਮਿ ਰਤੇ ਬੈਰਾਗੀ ਇਬ ਤਬ²⁵ ਸਾਚੋ ਸਾਚਾ ॥ ੬੬ ॥

1. ਚਲਾਇਮਾਨ, ਜੋ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਭਾਵ ਮਨ । 2. ਅਡੋਲ । 3. ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ । 4. ਵਸਦਾ ਹੈ ।
5. ਨਾਭੀ (ਧੁੰਨੀ) ਵਿੱਚ । 6. ਸੁਆਸ । 7. ਬੈਠਦਾ ਹੈ । 8. ਹਰੀ । 9. ਲਗਾਤਾਰ । 10. ਤਿੰਨ ਲੋਕ । 11.
ਰੱਜੇ । 12. ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ । 13. ਅਰਥ ਸਮਝਦਾ ਹੈ । 14. ਰੰਗਿਆ ਜਾਣਾ । 15. ਕਿਥੇ । 16. ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ
ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਕਮਲ ਜੋ ਨਾਭੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । 17. ਆਧਾਤ । 18. ਸੁਆਸ । 19. ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ।
20. ਵੀਰਜ । 21. ਸ਼ਰੀਰ । 22. ਰੰਗ । 23. ਰੂਪ । 24. ਦਿਸਦਾ । 25. ਹੁਣ ਤੇ ਤਦ, ਹਰ ਸਮੇਂ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਜਬ ਹਿਰਦਾ ਦੇਹਿ ਨ ਹੋਤੀ ਤਬ ਮਨ ਕਹਾ ਰਹਤਾ ਥਾ ? ਜਬ ਨਾਭ ਕਮਲ ਅਸਥੰਭ ਨ ਹੋਤਾ ਤਬ ਪਵਨ ਕਹਾ ਰਹਤਾ ਥਾ ? ਜਬ ਰੂਪ ਰੇਖ ਨ ਥੀ ਤਬ ਸਬਦ¹ ਕਹਾ ਲਿਵ ਲਗਾਈ ਥੀ ? ਜਬ ਰਕਤ ਬਿੰਦ ਕੀ ਮੜੀ ਨਹੀਂ ਥੀ ਤਬ ਮਿਤੁ ਅਰੁ ਕੀਮਤ ਕਵਨ ਕਰੇ ਥਾ, ਵਰਨ ਭੇਖ ਅਸਰੂਪ² ਨ ਥਾ ਤਬ ਸੱਚ ਕੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕੈਸੇ ਥੀ ? ਅਬ ਅਰੁ ਤਬ ਕੀ ਬਾਤ ਸਾਚੀ ਕਹੋ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਹਿਰਦਾ ਦੇਹ ਨ ਹੋਤੀ, ਅਉਧੂ ! ਤਉ ਮਨੁ ਸੁੰਨਿ³ ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ ।
ਨਾਭਿ ਕਮਲ ਅਸਥੰਭੁ ਨ ਹੋਤੋ ਤਾ ਨਿਜ⁴ ਘਰਿ ਬਸਤਉ ਪਵਨ⁴ ਅਨੁਰਾਗੀ⁵ ।
ਰੂਪੁ ਨ ਰੇਖਿਆ ਜਾਤਿ ਨ ਹੋਤੀ ਤਉ ਅਕੁਲੀਣ⁶ ਰਹਤਉ ਸਬਦੁ ਸੁ ਸਾਰੁ⁷ ।
ਗਉਨੁ⁸ ਗਗਨੁ ਜਬ ਤਬਹਿ ਨ ਹੋਤਉ ਤ੍ਰਿਭਵਣ⁹ ਜੋਤਿ ਆਪੇ ਨਿਰਕਾਰੁ ।
ਵਰਨੁ ਭੇਖੁ ਅਸਰੂਪੁ ਸੁ ਏਕੋ, ਏਕੋ ਸਬਦੁ ਵਿਡਾਣੀ¹⁰ ।
ਸਾਚ¹¹ ਬਿਨਾ ਸੂਚਾ ਕੋ ਨਾਹੀ ਨਾਨਕ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ॥ ੬੭ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਅਉਧੂ ! ਜਬ ਹਿਰਦਾ ਦੇਹਿ ਨ ਥੀ ਤਬ ਮਨ ਸੁੰਨ ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ । ਜਬ ਨਾਭ ਕਮਲ ਅਸਥੰਭ ਨ ਹੋਤਾ ਥਾ ਤਬ ਨਿਜ ਘਰ ਮੇਂ ਪਵਨ ਸਰਬ ਅਨੁਰਾਗੀ ਰਹਤਾ । ਜਬ ਰੂਪ ਰੇਖ ਜਾਤਿ ਨ ਥੀ ਤਬ ਅਕੁਲੀਣ¹¹ ਰਹਤੋ ਸਬਦ ਸੁਸਾਰ । ਗਵਨ ਗਗਨ ਜਬ ਤਬ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ ਤਬ ਤੀਨ ਭਵਨ ਜੋਤ ਸਰੂਪ ਆਪ ਥਾ । ਆਪੇ ਹੀ ਵਰਨ ਭੇਖ ਅਸਰੂਪ ਏਕੋ ਭਏ । ਏਕ ਸਬਦ ਕਾ ਚਲਿਤ ਧਾਰਾ । ਬਿਨਾ ਸਾਚੇ ਕੇ ਕੋਊ ਸੂਚਾ ਨਹੀ । ਏਹ ਅਕਥ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਪ੍ਰਸਨ :

ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਬਿਧਿ¹² ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ ਕਿਤੁ ਕਿਤੁ ਦੁਖਿ ਬਿਨਸਿ ਜਾਈ ?
ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਜਗੁ ਉਪਜੈ ਪੁਰਖਾ ਨਾਮਿ ਵਿਸਰਿਐ ਦੁਖੁ ਪਾਈ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਗਿਆਨ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰੈ ਹਉਮੈ ਸਬਦ ਜਲਾਏ ।
ਤਨੁ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਸਾਚੈ ਰਹੇ ਸਮਾਏ ।
ਨਾਮੇ ਨਾਮਿ ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ ਸਾਚੁ ਰਖਿਆ ਉਰਿਧਾਰੈ¹³ ।
ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਜੋਗੁ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵੈ ਦੇਖਹੁ ਰਿਦੈ¹⁴ ਬੀਚਾਰੇ ॥ ੬੮ ॥

1. ਬ੍ਰਹਮ । 2. ਸ਼ਕਲ ਆਕਾਰ । 3. ਨਿਰਗੁਣ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਵਿੱਚ । 4- ਪਵਨ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਤੀ ਹੋਈ ਓਥੇ ਹੀ ਵਸਦੀ ਸੀ । 5. ਪ੍ਰੇਮ ਵਿੱਚ ਰੱਤੀ ਹੋਈ । 6. ਤੱਤ ਰੂਪ ਸ਼ਬਦ ਤਦੇ ਕੁਲ-ਰਹਿਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿੱਚ ਵਸਦਾ ਹੈ । 7. ਭਵਨ, ਪ੍ਰਿਥਵੀ । 8. ਤਿੰਨ ਲੋਕ । 9. ਅਸਚਰਜ । 10. ਵਾਹਿਗੁਰੂ । 11. ਕਲ ਰਹਿਤ । 12. ਕਿਸ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ । 13. ਦਿਲ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਕੇ । 14. ਦਿਲ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਪੁਰਖ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਕਿਤ ਕਿਤ ਬਿਧ ਕਰਕੇ ਜਗਤ ਉਪਜਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਨਾਮ ਕੋ ਬਿਸਾਰ ਕਰਕੇ ਦੁਖ ਪਾਵਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਵੈ ਸੋ ਤਤ ਬਿਚਾਰੇ ਅਰੁ ਹਉਮੈ ਕਉ ਸਬਦ ਸੋ ਜਲਾਵੈ । ਤਿਸ ਕਾ ਤਨ ਮਨ ਨਿਰਮਲ ਹੋਵੈ ਅਰੁ ਨਿਰਮਲ ਬਾਣੀ ਹੋਵੈ, ਸੋਈ ਸਾਚ ਮੋ ਸਮਾਏ ਹੈ । ਵੈ ਨਾਮ ਹੀ ਬੈਰਾਗੀ ਹੈ ਜਿਨੋ ਸਚ ਪਦ ਧਾਰਾ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਸਚ ਨਾਮ ਕੇ ਭਾਵਨਾ ਜੋ ਕਦਾਚਿਤ ਨਾਹੀ ਹੋਤਾ, ਹਿਰਦੇ ਮੋ ਬਿਚਾਰ ਦੇਖੋ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ¹ ਸਾਚੁ ਸਬਦੁ ਬੀਚਾਰੈ ਕੋਇ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚੁ ਬਾਣੀ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨੁ ਭੀਜੈ ਵਿਰਲਾ ਬੂਝੈ ਕੋਇ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਿਜ ਘਰਿ² ਵਾਸਾ ਹੋਇ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜੋਗੀ ਜੁਗਤਿ³ ਪਛਾਣੈ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਨਾਨਕ ਏਕੋ ਜਾਣੈ ॥ ੬੯ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਗੁਰਵਚਨ ਜੋ ਸਚ ਪਦ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਜੇ ਕੋਈ ਬਿਚਾਰੇ ਗੁਰ-ਵਚਨ ਕਰਿ ਸਾਚ ਬਾਣੀ ਜੋ ਘਟ ਮੈ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਵੈ । ਗੁਰਵਚਨਾ ਕਰਿ ਮਨ ਭਿਜਦਾ ਹੈ । ਵਿਰਲਾ ਕੋਈ ਬੂਝਨਹਾਰਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਵਚਨ ਕਰਿ ਨਿਜ ਘਰ ਵਾਸਾ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਜੋਗੀ ਹੈ ਸੋਈ ਇਸ ਜੁਗਤ ਕੋ ਪਛਾਨਤਾ ਹੈ । ਗੁਰਵਚਨ ਕਰਿ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਜਾਨਤਾ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੇਵੇ ਜੋਗੁ ਨ ਹੋਈ ।
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ ਮੁਕਤਿ ਨ ਕੋਈ ।
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ⁴ ਨਾਮੁ ਪਾਇਆ ਨ ਜਾਇ ।
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ ਮਹਾ ਦੁਖੁ ਪਾਇ ।
ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ ਮਹਾ ਗਰਬਿ ਗੁਬਾਰਿ⁵ ।
ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਗੁਰ ਮੁਆ ਜਨਮੁ ਹਾਰਿ ॥ ੭੦ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਭੇਟੇ ਜਨਮੁ ਪਦਾਰਥ ਹਾਰ ਕੇ ਮੁਆ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਨ ਜੀਤਾ ਹਉਮੈ ਮਾਰਿ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਾਚੁ ਰਖਿਆ ਉਰਧਾਰਿ⁶ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਗੁ ਜੀਤਾ ਜਮਕਾਲੁ ਮਾਰਿ ਬਿਦਾਰਿ⁷ ।

1 ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ । ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਘਰ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ) ਵਿਚ । 3. ਜੋਗ-ਜੁਗਤ ।
4. ਭੇਟਾ ਲੈ ਕੇ ਮਿਲਣਾ । 5. ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਅਨੂਰੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ । 6. ਦਿਲ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਕੇ ।
7. ਫਾੜ ਕੇ ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਦਰਗਹ ਨ ਆਵੈ ਹਾਰਿ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਮੇਲਿ ਮਿਲਾਏ ਸੋ ਜਾਣੈ ।
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਬਦਿ ਪਛਾਣੈ ॥ ੭੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੀ ਜੀਤੇ ਹੈ, ਜਿਨੋਂ ਨੇ ਹਉਮੈ ਮਾਰੀ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਸਾਚ ਪਦ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਧਾਰਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਨੇ ਜਗ ਜੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨੋਂ ਨੇ ਕਾਲ ਕੋ ਮਾਰ ਬਿਦਾਰਾ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਦਰਗਹ ਮੈਂ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਵਤੇ, ਜੋ ਗੁਰਮੁਖ ਤਤ ਸਬਦ ਕੋ ਪਛਾਨਤੇ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ ਉਤਰ :

ਸਬਦੈ ਕਾ ਨਿਬੇੜਾ ਸੁਣਿ ਤੂ ਅਉਧੂ¹ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਜੋਗੁ ਨ ਹੋਈ ।
ਨਾਮੇ ਰਾਤੇ ਅਨਦਿਨੁ² ਮਾਤੇ³ ਨਾਮੈ ਤੇ ਸੁਖੁ ਹੋਈ ।
ਨਾਮੈ ਹੀ ਤੇ ਸਭ ਪਰਗਟੁ ਹੋਵੈ ਨਾਮੇ ਸੋਝੀ ਪਾਈ ।
ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਭੇਖ ਕਰਹਿ ਬਹੁਤੇਰੇ ਸਚੈ⁴ ਆਪਿ ਖੁਆਈ⁵ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਨਾਮੁ ਪਾਈਐ, ਅਉਧੂ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਤਾ ਹੋਈ ।
ਕਰਿ ਬੀਚਾਰ ਮਨਿ ਦੋਖਹੁ ਨਾਨਕ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਈ ॥ ੭੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ : (ਅਥ ਗੁਰ ਸਬਦ ਕਾ ਨਿਬੇੜਾ ਸੁਣੋ ।)

ਹੇ ਪਰਮ ਅਵਧੂਤ ! ਬਿਨਾ ਏਕ ਨਾਮ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ । ਜੋ ਨਾਮੇ ਰਾਤੇ ਹੈ ਅਰ ਅਨਦਿਨ ਮਾਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ ਨਾਮ ਸਿਉ ਪਰਮ ਸੁਖ ਹੋਇਆ । ਨਾਮ ਹੀ ਸੋ ਸਰਬ ਪਦ ਇਸਥਿਤ ਭਏ ਹੈ । ਨਾਮ ਹੀ ਸੋ ਸਭ ਸੋਝੀ ਪਈ ਹੈ । ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਅਨੇਕ ਭੇਖ ਧਾਰਤੇ ਹੈ ਸੋ ਸਚੇ ਨੇ ਆਪ ਖੁਆਏ ਹੈ । ਸਤਿਗੁਰ ਸੋ ਨਾਮ ਪਾਈਤਾ ਹੈ । ਹੇ ਅਵਧੂਤ ! ਜੋਗ ਅਰ ਜੁਗਤ ਤਦ ਹੋ ਜਬ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਮਨ ਮੇਂ ਦੇਖੀਐ । ਬਿਨਾ ਨਾਮ ਕੇ ਮੁਕਤਿ ਕਦਾਚਿਤ⁶ ਨਾਹੀ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਉਸਤਤਿ⁷ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੀ ਕਹੀ :

ਤੇਰੀ ਗਤਿ ਮਿਤਿ⁸ ਤੂਹੈ ਜਾਣਹਿ ਕਿਆ ਕੋ ਆਖਿ ਵਖਾਣੈ⁹ ।
ਤੂ ਆਪੇ ਗੁਪਤਾ, ਆਪੇ ਪਰਗਟ ਆਪੇ ਸਭ ਰੰਗ ਮਾਣੈ ।
ਸਾਧਿਕ¹⁰ ਸਿਧ¹¹ ਗੁਰੂ ਬਹੁ ਚੇਲੇ ਖੋਜਤ ਫਿਰਹਿ ਫੁਰਮਾਣੈ¹² ।
ਮਾਗਹਿ ਨਾਮੁ ਪਾਇ ਇਹ ਭਿਖਿਆ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕਉ ਕੁਰਬਾਣੈ ।
ਅਬਿਨਾਸੀ ਪ੍ਰਭਿ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ । ਗੁਰਮੁਖਿ¹³ ਸੋਝੀ ਹੋਈ ।
ਨਾਨਕ ਸਭਿ ਜੁਗ ਆਪੇ ਵਰਤੈ ਦੂਜਾ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥ ੭੩ ॥

1. ਸਾਰੇ ਉਪਦੇ ਦਾ ਸਾਰ ਇਉਂ ਹੈ ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣ । 2. ਹਰ ਰੋਜ਼, ਸਦਾ । 3. ਮਸਤ ਹੋਏ ਹੋਏ । 4. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ । 5. ਭੁਲਾਏ ਹ । 6. ਕਦੀ ਵੀ, ਹਰਗਿਜ਼ । 7. ਵਡਿਆਈ ਤਾਰੀਫ । 8. ਹਾਲਤ ਤੇ ਮਰਜ਼ਾਦਾ । 9. ਆਖ ਕੇ ਬਿਆਨ ਕਰੇ । 10. ਜੋ ਅਜੇ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ । 11. ਜੋਗੀ ਜੋ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ । 12. ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ । 13. ਗੁਰੂ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣੁ :

ਹੇ ਅਬਨਾਸੀ ! ਤੇਰੀ ਗਤ ਮਿਤ ਕੋ ਤੂ ਹੀ ਜਾਨਨਹਾਰ ਹੈ । ਅਵਰਿ ਕੋਈ ਕਿਆ ਵਖਾਣ ਕਰੇ । ਤੂੰ ਆਪੇ ਹੀ ਗੁਪਤ ਆਪੇ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ । ਆਪ ਹੀ ਸਭ ਰੰਗ ਮਾਣਤਾ ਹੈ । ਸਾਧਕ ਸਿਧ ਗੁਰੂ ਅਰੁ ਚੇਲੇ ਤੇਰੀ ਆਗਿਆ ਸੌ ਖੋਜਤੇ ਫਿਰਤੇ ਹੈ । ਏਕ ਨਾਮ ਤੇਰੇ ਕੀ ਭਿਖਿਆ ਮਾਂਗਤੇ ਹੈ ਜੋ ਮਿਲੇ । ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਦਰਸਨ ਪਰ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਏ ਹੈ ਅਰੁ ਅਬਨਾਸੀ¹ ਪ੍ਰਭ ਖੇਲ ਰਚਾਇਆ ਹੈ । ਗੁਰਮੁਖ ਹੀ ਕਉ ਸੋਝੀ ਹੋਈ ਹੈ । ਸਰਬ ਜੁਗੋ ਮੇ ਆਪ ਹੀ ਵਰਤੇ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਅਵਰ ਕੋਈ ਨਹੀ ।

ਤਬ ਸਰਬ ਸਿਧੋ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ² ਸ ਸ੍ਰਵਨ ਕੀਏ³ । ਤਬ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਗਨ⁴ ਭਏ ਅਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਆਦੇਸ⁵ ਕੀਆ ਅਰੁ ਬੇਨਤੀ ਲਾਗੇ ਕਰਨੇ : ‘ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਤੁਮ ਸੰਤ ਜਨ ਹੋ ਅਰੁ ਸਰਬ ਸਿਧਨ ਪੈ ਬਖਸ ਕੀਆ* ਸਿਧ ਹੋਵਹਿ ਅਰੁ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦ੍ਰਿਸਟਿ⁶ ਕਰੋ ਜੋ ਇਨ ਕਾ ਕਲਿਆਨ ਹੋਵਹਿ ਅਰੁ ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ ਇਨ ਕਾ ਸਿਧ ਅਰੁ ਕਰਾਮਾਤ ਕਾ ਅਭਿਮਾਨ ਨਿਵਰਤ⁷ ਭਇਆ ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਕਰੀ । ਸੋ ਸਿਧ ਅਰੁ ਕਰਾਮਾਤ ਖੈਚ ਲਈ ਸੀ ਸੋ ਫੇਰ ਬਖਸ ਕੀਆ । ਸਭ ਸਿਧ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਰੁ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਾ ਜੈਕਾਰ ਕਰਨੇ ਲਗੇ । ਤਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਿਧਾ ਸਿਉ ਵਿਦਿਆ ਭਏ । ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਭਈ—੩੩ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
ਹੋਇ ਦਇਆਲ ਕਰਿ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸੇਤਬੰਦ ਰਾਮੇਸਰ ਕੀ ਸਿਧੋ ਸੇ ਗੋਸਟਿ ਨਿਰੂਪਨ⁸ ਹੋਇਗੀ । ਦੋਹਰਾ

ਸੇਤਬੰਦ⁹ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਨਿਜ ਸੰਗ ।
ਤਹਾ ਸਭ ਸਿਧਨ ਮੇਲਾ ਕੀਓ ਸੋਭਾ ਸਭਾ ਅਭੰਗ¹⁰ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਰਾਮੇਸਰ ਪਹੁਚੇ ਦਿਆਲਾ ।
ਕੰਠ¹¹ ਸਿੰਧ¹² ਇਕ ਸਿਲਾ ਬਿਸਾਲਾ¹³ ।
ਤਹਾ ਆਸਨ ਕੀਨਾ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਨਿਧਾਨ ।
ਢਿਗ¹⁴ ਮਰਦਾਨਾ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ॥ ੨ ॥

1. ਵਿਨਾਸ ਰਹਿਤ, ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ । 2. ਮੂੰਹ । 3. ਸੁਣੇ । 4. ਖੁਸ਼ । 5. ਨਮਸਕਾਰ, ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ । *ਕੀਆ ਸ਼ਬਦ ਹੈ:ਲਾ: ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ । 6. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ । 7. ਨਿਵਾਰਣ । 8. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 9. ਰਾਮੇਸ਼ਵਰ ਨਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਜੋ ਦਖਣ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਹੈ । 10. ਅਖੰਡ ਵਿਨਾਸ ਰਹਿਤ । 11. ਕਿਨਾਰਾ । 12. ਸਮੁੰਦਰ । 13. ਵਿਸ਼ਾਲ, ਵੱਡੀ । 14. ਲਾਗੇ, ਨਜ਼ਦੀਕ ।

ਲਖ ਸਹੰਸ੍ ਪਰਜਾ ਤਹਾ ਆਈ !
 ਹੋਮ-ਜਗ ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਰਾਈ ।
 ਸਾਧ ਅਤੀਤ¹ ਖਤਦਰਸਨ² ਮੇਲਾ ।
 ਬਹੁਤ ਮਹੰਤ ਸੰਤ ਅਰੁ ਚੇਲਾ ॥ ੩ ॥

ਸਭ ਸਿਧ ਮਹੋਦਧ³ ਮਾਰਗ ਆਏ ।
 ਮ੍ਰਿਗ-ਆਸੁਨ ਜਲ ਪਰ ਦਉਰਾਏ⁴ ।
 ਜਬ ਪ੍ਰਭ ਸਿਧ ਆਵਤ ਸਭ ਦੇਖੇ ।
 ਪਨ ਮਰਦਾਨੇ ਨੈਨਨ ਪੇਖੇ ॥ ੪ ॥
 ਕਰ⁵ ਜੋਰ ਮਰਦਾਨੇ ਕਹਿਓ ਬਖਾਨ⁶ ।
 ਇਹ ਕੋ ਆਵੈ, ਪ੍ਰਭ ! ਸਾਧ ਸੁਜਾਨ ।

ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਜੀ

ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿਓ ਸਾਧ ਸਭ ਆਹਿ ।
 ਚਲ ਇਨ ਕੇ ਆਗੇ ਹਮ ਜਾਹਿ ॥ ੫ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ਕਿਤ ਚੜਿ ਜਲ ਤਰ ਹਮ ਚਲਹਿ ।
 ਸੁਨਿ ਚਲਤਿ ਕੀਓ ਸੁਖਰਾਸ⁷ ਤਰੀ ਸਿਲਾ ਸਨਮੁਖ ਚਲੀ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਿਓ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇ ।
 ਮਰਦਾਨਿਆ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇ ।
 ਤੂੰ ਸੁਨ ਏਕ ਸਬਦ ਮੈ ਕਹਉ ।
 ਤੁਮ ਕੀਰਤਨ ਕਰੋ ਪਰਮ⁸ ਸੁਖ ਲਹੋ ॥ ੭ ॥

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਰਾਗੁ ਰਾਮਕਲੀ ਮੈ ਬੋਲਿਆ :—

ਹਮ ਡੋਲਤ ਬੇੜੀ ਪਾਪ ਭਰੀ ਹੈ ਪਵਣੁ ਲਗੈ ਮਤੁ ਜਾਈ⁹ ।
 ਸਨਮੁਖ ਸਿਧ ਭੇਟਣ ਕਉ ਆਏ ਨਿਹਚਉ ਦੇਹਿ ਵਡਿਆਈ ॥ ੧ ॥
 ਗੁਰ ਤਾਰਿ ਤਾਰਣਹਾਰਿਆ ।
 ਦੇਹਿ ਭਗਤਿ ਪੂਰਨ ਅਵਿਨਾਸੀ¹⁰ ਹਉ ਤੁਝ ਕਉ ਬਲਿਹਾਰਿਆ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ !
 ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥੁ :

ਹੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੀ ! ਏਹ ਸਰੀਰ ਰੂਪ ਨਾਉ ਜੋ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਕੀ ਭਰੀ ਹੈ, ਮਤ

1. ਵਿਰਕਤ । 2. ਛੇਆਂ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਮਤ ਧਾਰਣ ਵਾਲੇ । 3. ਸਮੁੰਦਰ । 4. ਦੌੜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ । 5. ਹੱਥ । 6. ਬੋਲ ਕੇ । 7. ਸੁਖ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ, ਆਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) । 8. ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ, ਅਤਿਅੰਤ । 9. ਮਤਾਂ ਹਵਾ ਲਗੇ ਤੇ ਡੁਬ ਜਾਈਏ । 10. ਵਿਨਾਸ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ।

ਏਹ ਹੰਕਾਰ ਰੂਪੀ ਅਵਿਦਿਆ ਪਵਨ ਸੋ ਭੈ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ ਸੋ ਬਹਿ ਜਾਏ । ਅਰੁ ਸਿਧ ਸਨਮੁਖ
ਭੇਟਣੇ ਕਉ ਆਏ ਹੈ । ਤਾਤੇ ਅਪਨੇ ਨਾਮ ਕੀ ਨਿਹਚੋ ਵਡਿਆਈ ਮਿਲੇ ।

ਰਹਾਉ ਕਾ ਅਰਥ :

ਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ! ਤੁਮ ਨਾਵ ਕੇ ਤਾਰਨਹਾਰ ਹੋ । ਹੇ ਅਬਨਾਸੀ ਪੂਰਨ ਭਗਤ ! ਅਬ
ਅਪਨੀ ਦੇਹ ਤੁਮਾਰੇ ਸਦ-ਬਲਿਹਾਰ ਹੋ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਸਿਧ¹ ਸਾਧਿਕ² ਜੋਗੀ ਅਰੁ ਜੰਗਮ³ ਏਕ ਸਿਧੁ ਜਿਨੀ ਧਿਆਇਆ ।

ਪਰਸਤ⁴ ਪੈਰ ਸਿਤਤ⁵ ਤੇ ਸੁਆਮੀ ਅਖਰੁ⁶ ਜਿਨ ਕਉ ਆਇਆ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਸਿਧ ਸਾਧਕ ਜੋਗੀ ਜੰਗਮ ਬਹੁਤੇਰੇ ਹੈ । ਏਕ ਪਰਮ ਸਿਧ ਵਹੀ ਹੈ ਜਿਨ
ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੋ ਧਿਆਇਆ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੇ ਚਰਨ ਜੇ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨੀ ਸੇਵਤਾ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਤਕਾਲ ਹੀ
ਉਧਾਰ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰ ਅਖਰ ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ ਸੋ ਉਨ ਹੀ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ ਹੈ ।

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ⁷ ਕਰਮ ਨ ਜਾਨਾ ਨਾਮੁ ਜਪੀ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ ।

ਗੁਰ ਪਰਮੇਸਰੁ ਨਾਨਕ ਭੇਟਿਓ⁸ ਸਾਚੈ ਸਬਦਿ ਨਿਬੇਰਾ⁹ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਪਰਮੇਸਰ ਜੀ ! ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮ ਕ੍ਰਿਆ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ਜਾਨਤਾ । ਗੁਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੀ
ਭੇਟ ਕਰ ਸਾਚ ਸਬਦ ਸੋ ਨਿਬੇੜਾ ਹੋਤਾ ਹੈ ।

ਜਬ ਇਸ ਸਬਦ ਕਾ ਭੋਗ ਪੜਾ ਤਬ ਸਭ ਸਿਧ ਨਿਕਟ ਆਏ । ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੋਲੇ
'ਆਦੇਸ, ਹੋ ਸਿਧੋ ! ਆਦੇਸ ।' ਫੇਰ ਸਿਧ ਬੋਲੇ, 'ਨਾਨਕ ਬਾਲੇ ਆਦ ਪੁਰਖ ਕੋ ਆਦੇਸ¹⁰ ।
ਆਈਐ ਨਾਨਕ ਬਾਲਾ ਸਰਬੰਗਾਮੀ¹¹ ਜੀ ।

ਤਬ ਸਿਧ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਾ ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਕਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਰ ਇਕਤ੍ਰ ਹੋਇ ਕਰ
ਸੇਤਬੰਦ ਰਾਮੇਸਰ ਪਰ ਆਇ ਉਤਰੇ । ਆਪਸ ਮੋ ਸਿਧਾਂ ਅਰੁ ਕਰਾਮਾਤ ਲਗੇ ਦਿਖਾਵਣੇ ਅਰੁ ਗੁਰੂ
ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਕਹਿਆ : 'ਹੇ ਨਾਨਕ ਬਾਬਾ ਜੀ ! ਕਛੁ ਤੁਮ ਭੀ ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਵੋ ।'

ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ ; 'ਸਿਧੋ ! ਏਹ ਸਿਧੀ ਅਰ ਕਰਾਮਾਤ ਬਿਨਾ ਪਰਮੇਸਰ ਕੇ ਨਾਮ
ਸਭ ਝੂਠ ਹੈ । ਇਹ ਸਭ ਮਾਇਆ ਕਾ ਰੂਪ ਹੈ ।'

ਤਬ ਸਿਧ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ ।

1. ਜੋਗੀ ਜੋ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਕੇ ਸਿਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ । 2. ਜੋ ਅਜੇ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ।
3. ਸ਼ੈਵ ਮਤ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ ਜੋ ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਖ ਹੈ । 4. ਛੋਹ ਕੇ । 5. ਸਫਲੇ ਹੋਏ । 6. ਭਾਵ ਗੁਰ
ਉਪਦੇਸ਼ । 7. ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਸਾਧਨ । 8. ਮਿਲਿਆ । 9. (ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ) ਮੁਕ ਜਾਣਾ । 10.
ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ । 11. ਸਭ ਥਾਂ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ।

ਮਛਿੰਦ੍ਰਬਾਚ: ਦੋਹਰਾ

ਪੁਨ ਮਛਿੰਦ੍ਰ¹ ਜੀ ਕਹਿਓ ਹੇ ਨਾਨਕ ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ।
 ਕਿਮ² ਮਨ ਚੰਚਲ ਬਿਰ³ ਰਹੇ ਕਿਸ ਜੁਗਤ ਜੋਗ ਕੋ ਜਾਨ ॥ ੮ ॥
 ਅਵਧੂਤੀ⁴ ਕਾ ਕੋ⁵ ਕਹੈ ਕਿਮ⁶ ਸੁੰਨ-ਸਮਾਧ⁷ ਸਮਾਇ ।
 ਯਹ ਬਿਚਾਰ ਨਿਰਨੇ ਕਹੋ⁸ ਤਬ ਮਮ ਮਨ ਪਤੀਆਇ¹⁰ ॥ ੯ ॥
 ਸੁਨਿ ਮਾਛਿੰਦ੍ਰ¹¹ ਪ੍ਰਸਨ ਤਬ ਬੋਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ।
 ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹੀ ਬਾਨੀ ਪਰਮ ਬਿਗਿਆਨ^{1 2} ॥ ੧੦ ॥

ਰਾਗੁ ਰਾਮਕਲੀ ਦੇ ਬੀਚ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਸਬਦੁ ਬੋਲਿਆ :

ਸੁਣਿ ਮਾਛਿੰਦ੍ਰ ਨਾਨਕੁ ਬੋਲੈ ।
 ਵਸਗਤਿ¹³ ਪੰਚ ਕਰੇ ਨਹ ਡੋਲੈ ।
 ਐਸੀ ਜੁਗਤਿ¹⁴ ਜੋਗ ਕਉ ਪਾਲੇ ।
 ਆਪ ਤਰੈ ਸਗਲੇ ਕਲ ਤਾਰੇ ॥ ੧ ॥
 ਸੋ ਅਉਧੂਤੁ¹⁵ ਐਸੀ ਮਤਿ ਪਾਵੈ ।
 ਅਹਿਨਿਸ ਸੁਨਿ ਸਮਾਧਿ¹⁶ ਸਮਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਮਾਛਿੰਦ੍ਰ ਜੀ ! ਤੁਮ ਸੁਨੋ । ਯਹ ਹਮ ਕਹਤੇ ਹੈ । ਜਬ ਪੰਚ ਤਤ ਕੋ ਸਾਧੇ, ਅਰਥਯਹ ਜਬ ਇਨ ਕੇ ਪ੍ਰਪੰਚ¹⁷ ਕੋ ਜਾਨਾ ਤਬ ਇੰਦ੍ਰੀ ਅਰੁ ਦੋਖ ਪਰ ਕਿਰਤ ਦਿੜ ਭਈ । ਤਬ ਮਨ ਅਚਲ ਹੋਇਆ । ਐਸੇ ਜੁਗਤ ਜਾਨ ਜੋ ਜੋਗ ਅਰੂੜ¹⁸ ਭਏ ਹੈ ।

ਅਰਥ ਰਹਾਉ ਕਾ :

ਵਹੀ ਅਵਧੂਤ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋ ਐਸੀ ਬੁਧ ਹੈ । ਵਹੀ ਅਹਿਨਿਸ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧ ਮੋ ਸਮਾਏ ਹੈ ।
 ਪੁਨ ਮਛਿੰਦ੍ਰ ਕਹੇ, 'ਨਾਨਕ ਬਾਲਾ ਜੀ ! ਅਵਧੂਤ ਕੀ ਭਿਖਿਆ¹⁹ ਕਵਨ ਹੈ, ਕਿਸ ਭੋਜਨ ਸਿਉ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਰਹੇ ਹੈ ਅਰੁ ਕਵਨ ਆਸਨ ਕਰਿ ਕਿਸ ਧਿਆਨ ਸੋ ਚਿਤ ਦਿੜ ਭਇਆ ਹੈ ?

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਭਿਖਿਆ ਭਾਇ ਭਗਤਿ²⁰ ਭੈ ਚਲੈ ।
 ਹੋਵੈ ਸੁ ਤ੍ਰਿਪਤ ਸੰਤੋਖਿ ਅਮੁਲੈ²¹ ।
 ਧਿਆਨ ਰੂਪਿ ਹੋਇ²² ਆਸਣੁ ਪਾਵੈ ।
 ਸਚਿ ਨਾਮਿ ਤਾੜੀ ਚਿਤੁ ਲਾਵੈ ॥ ੨ ॥

1. ਗੋਰਖਨਾਥ ਦਾ ਗੁਰੂ ਇੱਕ ਪਸ਼ਿੱਧ ਜੋਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਵੀਰਯ ਦੁਆਰਾ ਮੱਛੀ ਦੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਲਿਖੀ ਹੈ । 2. ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ? 3. ਕਾਇਮ ਅਚਲ । 4. ਫਕੀਰੀ, ਸਨਿਆਸ । 5. ਕਿਸ ਨੂੰ ? ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ । 7. ਨਿਰਵਿਕਲਪ ਸਮਾਧਿ; ਉਹ ਸਮਾਧਿ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਕਲਪ ਨਾ ਫੁਰਨ, ਬਹਮ ਦੀ ਉਹ ਅਵਸਥਾ ਜਦ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਲੈ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਰਾਜਤਾ ਹੈ । 8. ਫੈਸਲਾ ਕਰਕੇ ਦਸੋ । 9. ਮੇਰਾ । 10. ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣਾ, ਭਰੋਸਾ ਹੋਣਾ । 11. ਗੋਰਖਨਾਥ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਨਾਂ । 12. ਪੂਰੇ ਗਿਆਨ ਵਾਲੀ । 13. ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਨੂੰ ਵਸ ਕਰੇ । 14. ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ । 15. ਵਿਰਕਤ ਸਾਧੂ । 16. ਨਿਰ ਗੁਣ ਹਰੀ । 17. ਫਲ, ਧੋਖਾ । 18. ਦਿੜ, ਪੱਕਾ । 19. ਯਾਚਨਾ । 20. ਭਗਤੀ ਭਾਵ । 21. ਅਮੋਲਕ ਸੰਤੋਖ ਨਾਲ ਰੱਜੇ । 22. ਹਰੀ-ਧਿਆਨ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਤਿਸ ਕੀ ਭਿਖਿਆ ਭਾਉ ਭਗਤ ਕੀ ਕਹੀਐ । ਸਦਾ ਭੈ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ਚਲ
ਕੇ ਭਿਖਿਆ ਲੇਤਾ ਹੈ । ਵੈ ਸੋਤ੍ਰ ਪਤਿ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਸੰਤੋਖ ਅਮੁਲ ਪਦ ਮੋ ਅਰੁ ਧਿਆਨ ਮੋ ਤਤ
ਰੂਪ ਹੋਇਆ । ਏਹੀ ਸੁੰਨ ਦ੍ਰਿੜ ਭਇਆ । ਅਰੁ ਸਚ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿੜ ਏਹ ਤਾੜੀ ਸਿਉ ਚਿਤ ਲਗਾਵੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਨਾਨਕੁ ਬੋਲੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ।
ਸੁਣਿ ਮਾਛਿੰਦ੍ਰਾ ਅਉਧੂ¹ ਨੀਸਾਣੀ ।
ਆਸਾ ਮਾਹਿ ਨਿਰਾਸੁ ਵਲਾਏ² ।
ਨਿਹਚਉ³ ਨਾਨਕ ਕਰਤੇ ਪਾਏ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਮਾਛਿੰਦ੍ਰ ! ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਹੈ । ਪਰਮ ਅਉਧੂਤ ਕੀ ਇਹ ਨਿਸਾਨੀ ਹੈ । ਜੋ
ਆਸਾ ਮੋ ਨਿਰਾਸ ਹੈ ਤਿਸ ਨਿਸਚੇ ਕਰ ਪਰਮੇਸਰ ਕੋ ਪਾਇਆ ਹੈ ।

ਤਾ ਬਾਬੇ ਜੀ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਪ੍ਰਣਵਤਿ⁴ ਨਾਨਕੁ ਅਗਮੁ⁵ ਸੁਣਾਏ ।
ਗੁਰ ਚੇਲੇ⁶ ਕੀ ਸੰਧਿ ਮਿਲਾਏ ।
ਦੀਖਿਆ⁷ ਦਾਰੂ ਭੋਜਨ ਖਾਇ ।
ਛਿਅ ਦਰਸਨ⁸ ਕੀ ਸੋਝੀ ਪਾਇ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਅਗੰਮ ਬਾਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰ ਅਰੁ ਚੇਲਾ ਏਕ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਜਬ ਸਿਖ
ਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਦੀਖਿਆ ਜੋ ਮਰਮ ਅਵਖਦ⁹ ਜੋ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਭੋਜਨ ਕੀਆ । ਤਬ ਛੇ ਦਰਸਨ
ਮੈ ਏਕ ਹੀ ਸੋਝੀ ਪਾਏ । ਤਬ ਮਾਛਿੰਦ੍ਰ ਨਾਥ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ¹⁰ ਸਿਉ ਅੰਮ੍ਰਿਤ
ਬਚਨ ਸੁਣ ਕਰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਇਆ ਅਰੁ ਗਦ ਗਦ ਹੋਇ ਕਰ¹¹ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਆਦੇਸ¹²
ਕੀਆ ।

ਫੇਰ ਅਵਰ ਸਿਧ ਬੋਲੇ ।

ਬਚਨ ਸਰਬ ਸਿਧੋ ਕਾ :

‘ਹੇ ਨਾਨਕ ਬਾਲਾ ਜੀ ! ਜੋਗ ਕਾ ਮਾਰਗ ਬਡਾ ਹੈ । ਤੁਮ ਭੀ ਸਰੂਪ ਲੇਵਹੁ ।’

ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਧਾਨ ਜੀ ਬੋਲੇ :

‘ਹੇ ਸਿਧੋ ਮੈ ਨੇ ਅਪਨੇ ਗੁਰੂ ਸਿਉ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਜੋਗ ਪਾਇਆ ਹੈ । ਤਿਸ ਮੋ ਸਦਾ
ਹੀ ਦ੍ਰਿੜ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ।’

1. ਫਕੀਰ, ਸਾਧੂ । 2. (ਉਮਰ) ਗੁਜ਼ਾਰੇ । 3. ਯਕੀਨਨ । 4. ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ । 5. ਗੁਬੀ ਗੱਲ ।
6. ਈਸ਼ਵਰ ਤੇ ਜੀਵ । 7. ਗੁਰ-ਉਪਦੇਸ਼ । 8. ਛੇ ਭੇਖ--ਜੋਗੀ, ਜੰਗਮ, ਸਨਿਆਸੀ, ਬੋਧੀ, ਸੰਨੇਵੜੇ ਅਤੇ
ਬੈਰਾਗੀ । 9. ਦਵਾਈ । 10. ਮੂੰਹ । 11. ਬਹੁਤ ਪਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ । 12. ਨਮਸਕਾਰ ।

ਫੇਰ ਅਵਰੁ ਸਿਧ ਬੋਲੇ :

‘ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਜੋਗ ਕਉਨ ਹੈ ਅਰ ਤਿਸ ਕੇ ਗੁਰ ਮਾਰਗ ਰੂਪੀ ਕੀ ਮਾਤ੍ਰਾ ਕਵਨ ਹੈ ? ਸਿੰਕੀ ਅਰੁ ਝੋਲੀ ਕਿਸ ਜੁਗਤ ਕੀ ਹੈ ? ਅਰੁ ਹਮ ਗੁਰ ਗੋਰਖ ਜੀ ਕਾ ਸਰੂਪ ਹਿਰਦੇ ਮੇਂ ਜਗਾਵਤੇ ਹੈ । ਅਰੁ ਤੁਮ ਕਵਨ ਜੁਗਤ ਕਰਿ ਗੁਰ ਗੋਰਖ ਜਗਾਵਤੇ ਹੋ ? ਹਮ ਕੋ ਇਸ ਕਾ ਉਤ੍ਰ ਦੇਵਉ ।’

ਤਾ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਰਾਗ ਰਾਮਕਲੀ ਮੈ ਸਬਦ ਬੋਲੇ :

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦੁ¹ ਸਾਖੀ² ਮੇਰੀ ਸਿੰਕੀ ਬਾਜੈ ਲੋਕ ਸੁਣੇ ।

ਪਤੁ³ ਝੋਲੀ ਮੰਗਣ ਕ ਤਾਈ ਭੀਖਿਆ ਨਾਮੁ ਪੜੇ ॥ ੧ ॥

ਬਾਬਾ ਗੋਰਖ⁴ ਜਾਗੈ

ਗੋਰਖ ਸੋ ਜਿਨਿ ਗੋਇ⁵ ਉਠਾਲੀ ਕਰਤੇ ਬਾਰ⁶ ਨ ਲਾਗੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ : ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਸੁਰਤ ਸਬਦ ਜੋ ਹੈ ਸਾਖੀ ਮੇਰੀ ਸਿੰਕੀ ਹੈ । ਆਪਣ ਆਪ ਕਰ ਸਦਾ ਬਜਤੀ ਹੈ । ਸਰਬ ਲੋਕ ਮੈ ਪਰਕਾਸਕ⁷ ਹੈ । ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਤਪਰਯ ਯਹ ਹੈ, ਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰ ਸੁਰਤ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮ ਸਬਦ ਬਿਖੇ ਲੀਨ ਭਈ । ਏਹੀ ਮੇਰੀ ਸਿੰਕੀ ਹੈ । ਪਤ ਰੂਪੀ ਝੋਲੀ ਬਿਖੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਭੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਤੀ ਹੈ । ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਕੇ ਗੋਰਖ ਜਾਗੈ ਹੈ । ਗੋਰਖ ਵਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਜਗਤ ਪ੍ਰਕਾਸਿਆ⁸ ਹੈ । ਅਰੁ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਰਤੇ ਕੋ ਬੇਰ⁹ ਨਹੀਂ ਲਗੀ ।

ਤਾ ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਪਾਣੀ ਪ੍ਰਾਣ ਪਵਣਿ ਬੰਧਿ ਰਾਖੇ ਚੰਦ ਸੂਰਜੁ ਮੁਖਿ¹⁰ ਦੀਏ ।

ਮਰਣ ਜੀਵਣ ਕਉ ਧਰਤੀ ਦੀਨੀ ਏਤੇ¹¹ ਗੁਣ ਵਿਸਰੇ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ, ‘ਹੇ ਸਿਧੋ ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਅਰ ਪਵਨ ਸਿਉ ਪ੍ਰਾਣ ਕਾ ਬੰਧੇਜ ਕੀਆ ਹੈ, ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਅਰੁ ਸੂਰਜ ਜਿਸ ਨੇ ਮੁਖ ਦੀਪਕ ਕੀਏ ਹੈ, ਤੀਨ ਲੋਕ ਮੇਂ ਉਜਿਆਰਾ¹² ਕਰਨੇਹਾਰਾ ਹੈ, ਮਰਣੇ ਅਰੁ ਜੀਵਣੇ ਕੇ ਪਦਾਰਥ ਭੋਗੋ ਕਉ¹³ ਧਰਤੀ ਕਰ ਦਈ ਹੈ, ਐਸੇ ਗੁਣਾਬਾਦ¹⁴ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਕੋ ਬਿਸਾਰ ਕੇ ਕਵਨ ਜੋਗ ਕਰਨਾ ਹੈ ।

ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਸਿਧ ਸਾਧਿਕ ਅਰੁ ਜੋਗੀ ਜੰਗਮ ਪੀਰ ਪੁਰਸ ਬਹੁਤੇਰੇ ।

ਜੇ ਤਿਨ ਮਿਲਾ ਤ ਕੀਰਤਿ¹⁵ ਆਖਾ ਤਾ ਮਨੁ ਸੇਵ ਕਰੇ ॥ ੩ ॥

1. ਭੰਡਾਰ । 2. ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋਈ ਬੁਧੀ । 3. ਸਿਖਿਆ । 4. ਖਪਰ, ਜੋਗੀਆਂ ਦਾ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਠੂਠਾ । 5. ਭਾਵ ਵਾਹਿਗੁਰੂ । 6. ਪ੍ਰਿਥਵੀ । 7. ਦੇਰ । 8. ਪ੍ਰਸਿੱਧ । 9. ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ । 10. ਵੇਰ । 11. ਵੱਡੇ । 12. ਉਪਕਾਰ । 13. ਉਜਾਲਾ । 14. ਭੋਗਣ ਲਈ । 15. ਉਪਕਾਰੀ । 16. ਹਰੀ-ਜਸ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਸਿਧੋ : ਜੇਤੇ ਸਿਧ ਅਰੁ ਸਾਦਕ ਜੋਗੀ ਅਰੁ ਜੰਗਮ ਪੀਰ ਪੁਰਖ ਹੈ ਜੇ ਉਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਪਾਈਐ ਤਾ ਮਨ ਦਿੜ ਹੋਵਹਿ ਅਰੁ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਭਗਤ ਉਪਜੇ ।

ਤਾ ਫੇਰ ਚੌਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਕਾਗਦੁ¹ ਲੂਣੁ ਰਹੈ ਘ੍ਰਿਤੁ² ਸੰਗੇ ਪਾਣੀ ਕਮਲੁ ਰਹੈ ।

ਐਸੇ ਭਗਤ ਮਿਲਹਿ ਜਨ ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਜਮੁ³ ਕਿਆ ਕਰੈ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਜੈਸੇ ਕਾਗਦ ਅਰੁ ਲੋਣ ਘ੍ਰਿਤ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹਿਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਜਲ ਬਿਖੇ ਕਮਲ ਰਹਤਾ ਹੈ ।
ਜੈਸੇ ਨਿਰਲੇਪੀ⁴ ਸੰਤ ਮਿਲੇ ਤਉ ਜਮ ਕੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿਆ ਹੈ ।

ਜਬ ਇਹ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ⁵ ਸਿਉ⁶ ਸੁਨੇ ਤਬ ਸਿਧ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਰੁ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ⁷ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਆ । ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੋ⁸ ਬਿਦਆ ਭਏ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੩੪

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰਾ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰਾ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਤਿਲਗੰਜੀ⁹ ਮੋ¹⁰ ਸਿਧੇ ਸਿਉ¹¹ ਚਰਚਾ
ਨਿਰੂਪਣ ਹੋਵੈਗੀ¹²

ਦੋਹਰਾ

ਸਿਧ ਨਿਕਟ ਦਖਣ ਬਿਖੇ ਤਹਾ ਮਹਾਂਦੇਵ ਅਸਥਾਨ ।

ਸਿਧ ਤਹਾਂ ਮੇਲਾ ਕਰੇ ਮਹਮਾ ਅਮਿਤ¹³ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਿਹ ਅਸਥਾਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਏ ।

ਕਰ ਆਸਨ ਤਹਾਂ ਅਸਥਿਤ ਭਏ¹⁴ ।

1. ਕਾਗਜ਼ । 2. ਘ੍ਰਿਤ । 3. ਕਾਲ । 4. ਰਾਗ, ਦਵੈਸ਼ ਆਦਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਨਹੀਂ । 5. ਮੂੰਹ । 6. ਤੋਂ । 7. ਨੂੰ । 8. ਪਾਸੋਂ । 9. ਪਾਲੀਪੁਰੰ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿਤਰ ਅਸਥਾਨ । 10. ਵਿੱਚ । 11. ਨਾਲ । 12. ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਥਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ । 13. ਬੇਹੱਦ । 14. ਟਿਕੇ ।

ਫੁਨਿ¹ ਸਿਧ ਤਹਾਂ ਸਭ ਭਏ ਇਕਤ੍ਰ ।
ਆਸਨ ਬੈਠ ਆਗੇ ਧਰ ਪਤ੍ਰ² ॥ ੨ ॥
ਤਹ ਸਿਧੋ ਗੋਰਖ ਪਹਿ ਜਾਇ ।
ਇਕ ਤਿਲ ਭੇਟ ਧਰਿਓ ਤਿਸ ਆਇ ।
ਤਬ ਗੋਰਖ ਜੀ ਕਹਿਓ ਸਿਧ ਬੁਲਾਇ ।
ਇਹੁ ਤਿਲੁ ਤੁਮ ਦੇਵਹੁ ਸਭ ਵਰਤਾਇ ॥ ੩ ॥
ਤਬ ਸਭ ਸਿਧਨ ਕੀਓ ਬਿਚਾਰ ।
ਇਕ ਤਿਲ ਬਰਤੇ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ।
ਸਭ ਮਿਲ ਗੋਰਖ ਕੋ ਕਹੇ ਜਾਇ ।
ਪੁਨ ਬਾਲਾ ਜੀ ਆਏ ਇਹ ਠਾਇ³ ॥ ੪ ॥
ਕਹੋ ਤਾਹਿ⁴ ਸਭ ਕੋ ਵਰਤਾਵੈ ।
ਸਭ ਕੈ ਪਤ੍ਰ ਮਾਹਿ ਕਿਮ ਪਾਵੈ ।
ਇਹ ਪਰਤਗਿਆ⁵ ਤਾਕੀ ਕੀਜ ।
ਏਕ ਪੰਥ ਦੁਇ ਕਾਰਜ ਲੀਜੈ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਗੋਰਖ ਜੀ ਐਸੇ ਕਹਿਓ ਬਾਲਾ⁶ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ।
ਇਹ ਤਿਲ ਬਰਤਾਵੈ ਸਕਲ ਮੋ,⁷ ਨਹੀ ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਜਗ ਆਨ⁸ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਦਿਆਲ⁹ ਵੈ ਤਿਲ ਕੋ ਲੀਓ ।
ਲੈ ਕੁੰਡੀ ਸੋਟਾ ਮੈਥਨ¹⁰ ਕੀਓ ।
ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਦੀਓ ਵਰਤਾਇ ।
ਸਭ ਕੇ ਪਤ੍ਰ ਭਰੇ ਲੀਲਾਇ¹¹ ॥ ੭ ॥
ਸਭ ਦੇਖਿ ਚਰਿਤ੍ਰਿ ਬਿਸਮ¹² ਹੋਇ ਗਏ ।
ਸਤਗੁਰ ਕੋ ਪਰਸੰਸਤ¹³ ਭਏ ।
ਤੁਮ ਪਰਮ¹⁴ ਅਉਧੂਤ¹⁵ ਅਰੁ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ।
ਤੁਮ ਅਭੰਗਤ¹⁶ ਪੂਰਨ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ॥ ੮ ॥

ਤਬ ਗੁਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, 'ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਤਿਲ ਕੇ ਵਰਤਾਏ ਪਰ ਤੁਮ ਹਮ ਕੋ

1. ਫੇਰ । 2. ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਬਰਤਨ । 3. ਥਾਂ । 4. ਉਸ ਨੂੰ । 5. ਭਾਵ 'ਪੀਖਿਆ' ਤਾਂ ਹੈ ।
6. ਭਾਵ 'ਹੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ' । 7. ਸਭਨਾ ਵਿੱਚ । 8. ਹੋਰ ਕੋਈ । 9. ਭਾਵ 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ' । 10.
ਰਗੜਨਾ । 11. ਲੀਲਾ ਦੁਆਰਾ । 12. ਹੈਰਾਨ । 13. ਉਸਤਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 14. ਉੱਚ ਪਦਵੀ ਵਾਲਾ । 15.
ਸਨਿਆਸੀ । 16. ਜੋ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ।

ਅਵਧੂਤ¹ ਤਬ ਕਹਾ, ਸੌ ਅਵਧੂਤ ਪਦ ਬਡਾ ਸੁਗਮ² ਹੈ । ਨਾਥ ਜੀ ਕੌ ਪੂਛੋ ।’

ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਨ ਕਰ ਗੌਰਖ ਜੀ ਬੋਲੇ ।

ਬਚਨ ਗੌਰਖ ਜੀ ਕਾ :

ਤਾ ਗੌਰਖ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ, ‘ਹੇ ਬਾਲਾ ਜੀ³ ! ਅਵਧੂਤ ਪਦ ਅਗੰਮ⁴ ਹੈ । ਤੁਮ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕੈ ਨਿਜ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ⁵ ਸਿਉ ਨਿਰੂਪਣ⁶ ਕਰੋ ।’

ਤਬ ਬਾਬ ਰਾਗੁ ਪਰਭਾਤੀ ਮੈ ਸਬਦ ਕਾ ਉਚਾਰ(ਣ) ਕੀਆ—

ਜਾ ਕੈ ਰੂਪ ਨਾਹੀ, ਜਾਤਿ ਨਾਹੀ, ਨਾਹੀ ਮੁਖ ਮਾਸਾ⁷ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਮਿਲੇ ਨਿਰੰਜਨ⁸ ਪਾਇਆ ਤੇਰੇ ਨਾਮਿ ਹੈ ਨਿਵਾਸਾ ॥ ੧ ॥

ਅਉਧੂ⁹ ਸਹਜੇ ਤਤੁ ਬੀਚਾਰਿ ।

ਜਾਤੇ ਫਿਰਿ ਨ ਆਵਹੁ ਸੰਸਾਰਿ¹⁰ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਗੌਰਖਨਾਥ ਜੀ ! ਜਿਸ ਕੇ ਨਾਮ ਗੁਨ ਰੂਪ ਅਰੁ ਜਾਤ ਅਰੁ ਵਰਨ ਸਰੀਰ ਬੁਧ ਨਿਵਰਤ ਭਈ ਹੈ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੌ ਮਿਲ ਕਰਿ ਨਾਮ ਨਿਰੰਜਨ ਮੋ ਸਮਾਏ ਹੈ ।

ਅਰਥ ਰਹਾਉ ਕਾ :

ਅਰਥ ਵਹੀ ਅਉਧੂਤ ਹੈ ਜਾ ਕੇ ਸਹਜਿ ਤਤੁ ਹੀ ਬਿਚਾਰ ਹੈ, ਆਵਨ ਜਾਨ ਸੌ ਰਹਿਤ ਭਏ ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਜਾ ਕੈ ਕਰਮੁ ਨਾਹੀ, ਧਰਮੁ ਨਾਹੀ, ਨਾਹੀ ਸੁਚਿ ਮਾਲਾ ।

ਸਿਵਜੋਤਿ¹¹ ਕੰਨਹੁ¹² ਬੁਧਿ ਪਾਈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਰਖਵਾਲਾ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਮ ਅਰਿ ਧਰਮ ਸੁਚ ਮਾਲਾ, ਅਰੁ ਜਾਪ ਅਰੁ ਤਾਪ ਏ ਪਰ-ਵਿਰਤ¹³ ਮਾਰਗ ਨਿਰਵਿਰਤ¹⁴ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਨ ਕੇ ਸਿਵਜੋਤ¹⁵ ਬੁਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ ਹੈ, ਉਨ ਕਾ ਸਤਿਗੁਰ ਰਛਪਾਲ¹⁶ ਹੈ ।

1. ਸਨਿਆਸੀ। 2. ਉਹ ਥਾਂ ਜਿਥੇ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾ ਸਕੀਏ। 3. ਜੋਗੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ‘ਬਾਲਾ ਜੀ’ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। 4. ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ। 5. ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ। 6. ਪੁਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਥਨ ਕਰਨਾ। 7. ਮੁਖ ਆਦਿ ਅੰਗ ਅਤੇ ਮਾਸ। 8. ਪਵਿੱਤਰ ਹਰੀ 9. ਹੇ ਅਉਧੂਤ ਜੋਗੀ। 10. ਸੰਸਾਰ ਦੁਨੀਆ। 11. ਕਲਿਆਣ ਸਰੂਪ ਹਰੀ। 12. ਪਾਸੋਂ। 13. ਵਿਹਾਰ ਵੱਲ ਲੱਗਣਾ। 14. ਹਟਣਾ। 15. ਆਤਮ ਗਿਆਨ। 16. ਰਾਖਾ।

ਤਾ ਫੇਰਿ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਜਾ ਕੈ ਬਰਤੁ ਨਾਹੀ, ਨੇਮ ਨਾਹੀ, ਨਾਹੀ ਬਕਬਾਈ¹ ।

ਗਤਿ² ਅਵਗਤਿ³ ਕੀ ਚਿੰਤ ਨਾਹੀ ਸਤਿਗੁਰੁ ਫੁਰਮਾਈ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ⁴ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਜਾ ਕੇ ਬਰਤ ਨੇਮ ਉਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਨ ਬਿਵਹਾਰਗਤਿ ਅਵਗਤਿ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਨਿਵਰਤਿ ਭਈ⁵ ਹੈ ਵਹੀ ਅਵਧੂਤ ਹੈ ।

ਪੁਨਹ⁶ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਜਾ ਕੈ ਆਸ ਨਾਹੀ, ਨਿਰਾਸ ਨਾਹੀ, ਚਿਤਿ ਸੁਰਤਿ ਸਮਝਾਈ ।

ਤੰਤ⁷ ਕਉ ਪਰਮਤੰਤੁ⁸ ਮਿਲਿਆ ਨਾਨਕ ਬੁਧਿ ਪਾਈ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਆਸ ਅਰ ਨਿਰਾਸ ਦੋਨੋ ਕੋ ਨਾਸ ਕਰ ਚਿਤ ਸੁਰਤ ਬ੍ਰਹਮ ਅਵਸਤਾ ਦਿੜ ਭਈ ਹੈ, ਤੰਤੁ ਪਰਮਤੰਤੁ ਮੈ ਮਿਲਿਆ, ਅਰਥ ਯਹ ਆਤਮਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਮੋ⁹ ਦਿੜ ਭਇਆ¹⁰ ਮੇਰੇ ਮਤ ਬਿਖੇ ਤਿਸ ਕੋ ਅਵਧੂਤ ਕਹਿਤੇ ਹੈ ।

ਏਹ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ¹¹ ਸੋ ਸ੍ਰਵਣ ਕਰਕੈ¹² ਸਿਧ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਅਰੁ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਉ ਅਦੇਸ¹³ ਕੀਆ ਅਰੁ ਕਹਿਆ, 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਬਾਲਾ ਜੀ ! ਤੇਰੇ ਬਚਨ ਸੁਨ ਕਰ ਹਮਾਰਾ ਸੰਸਾ ਨਿਵਰਤ ਭਇਆ¹⁴ ਹੈ ।'

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸਿਧੋ ਸਿਉ ਵਿਦਿਆ ਭਏ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੩੫

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1. ਬੇਅਰਥ ਏਲਣਾ, ਬਕਵਾਸ । 2. ਚੰਗਾ । 3. ਮੰਦਾ । 4. ਭਾਵਾਰਥ । 5. ਹਟ ਗਈ । 6. ਫਰ । 7. ਜੀਵ । 8. ਹਰੀ । 9. ਵਿੱਚ । 10. ਥੱਝ ਗਿਆ । 11. ਮੂੰਹ । 12. ਸੁਣ ਕੇ । 13. ਨਮਸਕਾਰ । 14. ਹਟ ਗਿਆ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਕਾਵਰੂ ਦੇਸ ਕੀ ਚਲੀ ਦੋਹਰਾ

ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ਰਮਤੇ² ਪ੍ਰਭੂ ਗਏ ਕਾਵਰੂ ਦੇਸ ।
ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਸੰਗ ਲੇ ਪਰਮ ਨਿਰਾਲਮ³ ਭੇਸ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਏਕ ਨਗਰ ਸਮੀਪ⁴ ਜਬ ਗਏ ।
ਬਾਹਰਿ ਨਗਰਿ ਅਸਥਿਤ⁵ ਗੁਰ ਭਏ ।
ਜਬ ਗੁਰ ਭਏ ਆਸਨ ਅਸੀਨ⁶ ।
ਤਬ ਮਰਦਾਨੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨ⁷ ॥ ੨ ॥
ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਆਗਿਆ ਹੋਇ ਤੁਮਾਰੀ ।
ਨਗਰ ਦੇਖ ਆਵਹੁ⁸ ਇਕ ਬਾਰੀ ।
ਤਬ ਆਗਿਆ ਦੀਨੀ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
ਦੇਖ ਨਗਰ ਆਈਓ ਤਤਕਾਲ⁹ ॥ ੩ ॥
ਪੁਨ¹⁰ ਮਰਦਾਨਾ ਨਗਰ ਮੋ¹¹ ਗਇਓ ।
ਹਾਟ, ਬਜਾਰ, ਗ੍ਰਿਹ¹² ਦੇਖਤ ਭਇਓ ।
ਸੁੰਦਰ ਜੁਵਾ¹³ ਪੁਰਖ ਤ੍ਰਿਆ ਦੇਖਾ ।
ਮੰਤ੍ਰ ਜੁਗਤ¹⁴ ਤਿਨ ਕੀਓ ਬਸੇਖਾ¹⁵ ॥ ੪ ॥
ਤਾਗਾ ਬਾਂਧ ਮੰਤ੍ਰ ਮੁਖ ਆਖਿਓ ।
ਮੇਢਾ¹⁶ ਕਰ ਗ੍ਰਹ ਮੈ¹⁷ ਬੰਧ ਰਾਖਿਓ ।
ਮਰਦਾਨੇ ਬੇਰ¹⁸ ਲਗੀ, ਨਹੀਂ ਆਇਆ ।
ਤਬ ਦੀਨਬੰਦ¹⁹ ਪੂਛਿਓ ਕਰ ਦਾਇਆ²⁰ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਸਤਗੁਰ ਨਗਰੀ ਖੋਜਤੇ ਗਏ ਮਰਦਾਨੇ ਪਾਸ ।
ਤਿਨ ਦਰਸਨ ਦੇਖਿ 'ਮੈ ਮੈ'²¹ ਕਰਿਓ ਛਪਟਤੁ²² ਲੇਤੁ ਉਸਾਸੁ²³ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦਿਸਟ²⁴ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਰੀ ।
ਬੰਧਨ ਛੁਟਿਓ ਦੇਹ²⁵ ਨਰ²⁶ ਧਰੀ²⁷ ।

1. ਕਾਮਰੂਪ, ਆਸਾਮ ਦੇਸ ਵਿਚ ਰੂਟਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਇਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਦਾ ਇਲਾਕਾ । 2. ਚੱਲੇ । 3. ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖਰਾ ਜਿਹਾ । 4. ਨੇੜੇ, ਨਜ਼ਦੀਕ । 5. ਟਿਕਣਾ । 6. ਵਿਰਾਜਮਾਨ । 7. ਕੀਤੀ । 8. ਆਵਾਂ । 9. ਛੇਤੀ । 10. ਫੇਰ । 11. ਵਿੱਚ । 12. ਘਰ । 13. ਜੁਆਨੀ ਵਾਲਾ । 14. ਤਕਬੀਰ । 15. ਬਹੁਤ । 16. ਮੀਢਾ । 17. ਵਿੱਚ । 18. ਦੇਰ । 19. ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 20. ਦਇਆ ਮਿਹਰ । 21. ਮੀਢੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ । 22. ਲਪਕ ਕੇ । 23. ਠੰਡਾ ਸਾਹ, ਲੰਮਾ ਸਾਹ, ਹਉਕਾ । 24. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ । 25. ਸ਼ਰੀਰ । 26. ਮਨੁੱਖੀ । 27. ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਈ ।

ਹੋਇ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁਗਤ¹ ਚਰਨਨ ਪਰ ਪਰਾ ।
 ਤੁਮ ਨਇਆ² ਜਨਮੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭ ਕਰਾ ॥ ੭ ॥
 ਇਹੁ ਦੇਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਤਿਆ³ ਇਮ⁴ ਜਾਨਾ ।
 ਇਹੁ ਬਡਾ ਸਿਧ ਹੈ ਗੁਨੀ ਪਰਧਾਨਾ ।
 ਕਰ ਮੰਤ੍ਰ ਜੁਗਤ⁵ ਇਨ ਕੋ ਬਸਿ ਕੀਜੈ ।
 ਗ੍ਰਹ ਮੋ ਰਾਖਿ ਇਛਾ⁶ ਸੁਖ ਲੀਜੈ ॥ ੮ ॥
 ਤਬ ਬਹੁਤ ਤਿਆ ਮਿਲਿ ਇਸਟ⁷ ਅਰਾਧਿਓ⁸ ।
 ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਜੁਗਤ ਸਭ ਸਾਧਿਓ⁹ ।
 ਜਬ ਛੁਛੀ¹⁰ ਗਤਿ ਮੰਤ੍ਰ ਭਈ ਨਾਰੀ ।
 ਤਬ ਪੁਰਖ ਨਾਰ ਨਗਰੀ ਜੁਗ ਸਾਰੀ ॥ ੯ ॥
 ਤਬ ਸਕੋਪ¹¹ ਗੁਰ ਦਿਸਟਿ¹² ਨਿਹਾਰੀ¹³ ।
 ਬਝੇ ਸਬ ਅੰਗ ਪੁਰਖ ਅਰੁ ਨਾਰੀ ।
 ਸਕਤ¹⁴ ਦੇਖਿ ਤਿਨ ਚਰਨ ਅਰਾਧੇ ।
 ਮੁਕਤੇ¹⁵ ਭਏ ਛੂਟ ਗਏ ਬਾਧੇ ॥ ੧੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਸਤਗੁਰ ਆਸਨ ਕੋ ਚਲੇ ਸਭ ਨਗਰ ਲੋਗ ਗਏ ਸਾਥ ।
 ਦੇਖ ਦਰਸ ਸੁਭਗਤ¹⁶ ਭਏ ਪੁਨ ਪੁਨ¹⁷ ਚਰਨਨ ਮਾਥ¹⁸ ॥ ੧੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਪੁਨ ਗੁਰ ਤਾਕੋ ਕਹਿਓ ਹਰਿ ਭਗਤਿ ਕਰੋ ਚਿਤ ਲਾਇ ।
 ਇਹ ਮੰਤ੍ਰ ਜੰਤ੍ਰ ਅਤਿ ਨੀਚ¹⁹ ਗਤਿ ਉਤਮਿ ਭਗਤਿ ਪ੍ਰਭਾਇ²⁰ ॥ ੧ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ²¹ ।—੩੬

1. ਪਿਆਰ ਵਿੱਚੋਂ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ । 2. ਨਵਾਂ । 3. ਇਸਤੀ । 4. ਇਉਂ । 5. ਮੰਤਰਵਸ ਕਰਕੇ । 6. ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ । 7. ਪੂਜ-ਦੇਵ । 8. ਧਿਆਇਆ । 9. ਸਾਧਨਾ ਕੀਤੀ । 10. ਖਾਲੀ । 11. ਕਰੋਧ ਸਹਿਤ । 12. ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ । 13. ਵੇਖਿਆ । 14. ਸ਼ਕਤੀ । 15. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ । 16. ਅੱਛੀ ਗਤੀ । 17. ਮੁੜ ਮੁੜ, ਘੜੀ ਘੜੀ । 18. ਮੱਥਾ । 19. ਬਹੁਤ ਘਟੀਆ । 20. ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ । 21. ਪਾਰ ਨਿਸਤਾਰਾ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸੁਮੇਰ ਪ੍ਰਬਤ¹ ਕੀ, ਸਿਧੇ ਸੇ ਚਰਚਾ ਨਿਰੂਪਣ² ਹੋਇਗੀ ।

ਉਹਾ ਸਿਉ ਸਤਿਗੁਰ ਮਰਦਾਨੇ ਸਾਥ ਲੀਏ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਕੀ ਦਿਸਾ³ ਕੋ ਗਮਨ ਕੀਆ⁴ ।

ਦੋਹਰਾ

ਚਲੇ ਸੁਮੇਰ ਬਿਹਾਰ ਜੁਤ⁵ ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ⁶ ।
ਨਿਜ ਭਗਤ ਰੂਪ ਹਰਿ ਬਪੁ⁷ ਧਰਿਓ ਮਹਿਮਾ ਅਮਿਤ⁸ ਮਹਾਨ ॥ ੧॥
ਸਿਵ⁹ ਬਿਰੰਚ ਅਰੁ ਸਕਤ ਸਭ ਇੰਦ੍ਰ ਮੁਨੀਸਰ ਸਿਧ ।
ਅਮਿਤ ਸਭਾ ਸੁੰਦਰ ਬਨੀ ਭਇਓ ਕੀਰਤਨ ਭਜਨ ਬਿਬਿਧ¹⁰ ॥ ੨ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਸੁਮੇਰ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
ਸੋਭਤ ਸੁੰਦਰ ਗਿਰ¹¹ ਪਰਮ ਬਿਸਾਲ¹² ।
ਅਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ¹³ ਰਤਨ ਮਨ ਜੜੀ ।
ਜਗਿਓ-ਪਵੀਤ¹⁴ ਜਿਉ ਗੰਗਾ ਫਿਰੀ ॥ ੩ ॥
ਅਸਟ¹⁵ ਸ੍ਰਿੰਗ¹⁶ ਸੁੰਦਰ ਪਰਧਾਨ ।
ਤਹਾ ਸਾਧ ਮੁਨੀਸਰ¹⁷ ਬਸੇ ਮਹਾਨ ।
ਚਾਰ ਪੁਰੀ ਚਉਦਿਸ¹⁸ ਅਤ ਸੁੰਦਰ ।
ਮਧ¹⁹ ਬਨਿਓ ਕੈਲਾਸੀ²⁰ ਮੰਦਰ ॥ ੪ ॥
ਤਹਾ ਦੇਵ ਕੰਨਿਆ ਸੁਰ ਕਰੇ ਬਿਹਾਰ ।
ਸੁੰਦਰ ਪੂਜਾ ਬਸੇ ਸੁਭਚਾਰ²¹ ।
ਤਹਾ ਪਰਜਾਤ²² ਉਪਬਨ²³ ਸੁਭ ਭਾਤੀ ।
ਤਹਾ ਕਾਮਧੇਨ²⁴ ਇਛਾ ਮਨ ਦਾਤੀ ॥ ੫ ॥

1. ਇਕ ਖਾਸ ਪਹਾੜ ਜੋ ਭਾਗਵਤ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਸੋਨੇ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਉਤੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਹਨ। ਜੁਗਰਾਫੀਏ ਅਨੁਸਾਰ ਰੁਦ੍ਰ ਹਿਮਾਲੀਆ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਮੇਰ ਹੈ। 2. ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣਾ। 3. ਵੱਲ। 4. ਚੱਲੇ। 5. ਜੁਤ। 6. ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਵੰਡਾਰ/ਖਜ਼ਾਨਾ। 7. ਸ਼ਰੀਰ। 8. ਅਮੋਲਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ। 9. ਪਹਾੜ। 10. ਵਿਸ਼ਾਲ। 11. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਾਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮਕਾਸ਼ ਸੀ। 12. ਜਨੇਊ। 13. ਅੱਠ। 14. ਸ੍ਰਿੰਗ, ਦੋਟੀ (ਪਹਾੜ ਦੀ)। 15. ਰਿਸ਼ੀ ਰਾਜ। 16. ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ। 17. ਵਿਚਾਲੇ। 18. ਚਮਕਦਾਰ, ਲਸ਼ਕਦਾਰ। 19. ਸੁਭ ਆਚਾਰ ਵਾਲੀ, ਨੇਕ ਚਲਨ। 20. ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬਿਰਛ, ਪੁਰਾਣ ਕਥਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਦਰਖਤ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਤੇ ਨਿਕਲਿਆ ਅਤੇ ਇੰਦ੍ਰ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਲੋਕ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। 21. ਥਾਗ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੁਲ ਅਤੇ ਫਲਦਾਰ ਬੂਟੇ ਤੇ ਦਰਖਤ ਮਿਣਤੀ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਵਿਉਂਤ ਨਾਲ ਲਾਏ ਹੋਣ। 22. ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਗ ਦੀ ਇਕ ਗਊ ਜੋ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ਚਿਤਵੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਪਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਸੁੰਦਰ ਤੜਾਕ¹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਲ ਭਰੇ ।
 ਸਕਲ ਸਿੰਗ ਚਿੰਤਾਮਨ² ਜੜੇ ।
 ਲੀਲਾ ਸਕਲ ਲੋਕ ਤਹਾਂ ਭਾਸੇ ।
 ਅਤਿ ਬਿਸਾਲ ਛੂਹ ਰਹੇ ਅਕਾਸੇ* ॥ ੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਲੈ ਅਸੁਰ³ ਪੂਜਨ ਕਰੈ ਉਪਰ ਜਜੈ⁴ ਸੁਰ ਦੇਵ ।
 ਦਿਭ ਬਿਭੂਤ⁵, ਹਰਿ-ਬਪ⁶, ਕਹਿਓ ਸਕਲ ਗਿਰਨ⁷ ਕੋ ਦੇਵ ॥ ੭ ॥

ਚੌਪਈ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਉਪਰ ਜਬ ਗਏ ।
 ਸਕਲ⁸ ਸਿਧ ਫੁਨਿ⁹ ਭੇਟਤ ਭਏ¹⁰ ।

ਗੌਰਖ ਵਾਚ

ਤਬ ਬੋਲੇ ਗੌਰਖ ਅੰਤਰਿਜਾਮੀ¹¹ ।
 ਆਈਏ ਬਾਲਾ ਜੀ ਅੰਤਰਗਾਮੀ¹² ॥ ੮ ॥
 ਤਹਾ ਸਿਧ ਚਉਰਾਸੀ ਆਸਨ ਧਾਰੇ¹³ ।
 ਨਵਨਾਥ¹⁴ ਛੇ-ਜਤੀ¹⁵ ਉਚਾਰੇ ।
 ਦੇਖ ਮਰਦਾਨਾ ਬਿਸਮ¹⁶ ਹੋਇ ਗਇਆ ।
 ਫੁਨ ਹੋਇ ਭੈ-ਚਕਰਤ¹⁷ ਚਰਨਨ¹⁸ ਪਰ ਪਇਆ ॥ ੯ ॥
 ਤਬ ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ¹⁹ ਕਰ ਦੇਖਾ ।
 ਦੇਵਬੁਧ²⁰ ਤਬ ਭਇਓ ਬਸੇਖਾ²¹ ।
 ਹਾਥ ਜੋੜ ਬਿਨਤੀ ਮੁਖ ਧਾਰੇ ।
 ਸਭ ਸਿਧ ਨਾਮ ਕਹੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਆਰੇ ॥ ੧੦ ॥
 ਤਬ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਸਿਧ²² ਬੋਲੇ ਮੁਖ ਬਾਨੀ ।
 ਯਹ ਗੌਰਖ ਨਾਥ ਨਾਥ ਬਡਿ ਗਿਆਨੀ ।
 ਮਾਛਿੰਦ੍ਰ ਨਾਥ ਅਰ ਚਰਪਟ ਨਾਥ ।
 ਮੰਗਲ ਨਾਥ, ਘੁੰਘੂ ਨਾਥ, ਸਾਥ ॥ ੧੧ ॥

1. ਤਲਾਉ । 2. ਪੁਰਾਣਾ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਮਣਿ ਜੋ ਮਨਚਿਤਵੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇਂਦੀ ਹੈ । *ਇਹ ਤੁਕ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ । 3. ਦੈਂਤ । 4. ਪੂਜਣਾ । 5. ਦੈਵੀ ਵਿਭੂਤ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਦੈਵੀ ਧਨ ਵਾਲਾ । 6. ਹਰਿ=ਹਰਾ, ਬਪ=ਸਰੀਰ, ਜਿਸ ਉਤੇ ਹਰਿਆਵਲ ਹੀ ਹਰਿਆਵਲ ਹੈ । 7. ਪਹਾੜ । 8. ਸਾਰੇ । 9. ਫੇਰ । 10. ਮਿਲੇ । 11. ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ । 12. ਮਨ ਵਿਚ ਗਮਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 13. ਆਸਣ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਸਨ । 14. ਨੌਂ ਨਾਥ :— ਆਦਨਾਥ, ਮੇਛੰਦ੍ਰ ਨਾਥ, ਉਦਯ ਨਾਥ, ਸੰਤੋਖ ਨਾਥ, ਕੰਥੜ ਨਾਥ, ਸਤਯ ਨਾਥ, ਚੌਰੰਗੀ ਨਾਥ ਅਤੇ ਗੌਰਖ ਨਾਥ ਅਸਲ ਪਾਠ ਵਿਚ ਨਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੈ । 15. ਯਤ ਰਖਣ ਵਾਲੇ ਛੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਮਹਾਤਮਾ :— ਹਨੂਮਾਨ, ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ, ਲਛਮਣ, ਭੈਰਵ, ਗੌਰਖ ਅਤੇ ਦੱਤਾ ਤ੍ਰੇਯ । 16. ਹੈਰਾਨ । 17. ਭੈ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨ । 18. ਪੈਰਾਂ । 19. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ । 20. ਦੈਵੀ ਮੱਤ । 21. ਬਹੁਲਤਾ, ਜਿਆਦਤੀ । 22. ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ।

ਇਹੁ ਗੋਪੀ ਨਾਥ, ਪ੍ਰਾਨ ਨਾਥ ਸੁਹਾਇ ।
ਇਹ ਸੂਰ ਨਾਥ, ਚੰਬਲ ਨਾਥ, ਕਹਾਇ ।
ਨਵੈ ਨਾਥ ਇਹੁ ਜਗਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ।

ਸਰਬੰਗਾਮੀ ਪੁਰਖ ਮਹਾਂਨ ॥ ੧੨ ॥

ਏਹ ਨਵੈ ਨਾਥੋ ਕੇ ਨਾਮ ਬਰਨਨ ਕਰ ਸੁਣਾਏ, ਮਰਦਾਨੇ ਜੋ ਪੂਛੇ ਥੇ । ਅਗੇ ਛਿਅ ਜਤੀਓ
ਕੇ ਨਾਮ ਚਲੇ ।

ਅਬ ਜਤੀ ਨਾਮ ਬਰਨਨਾ :—
ਗੌਰਖ ਜਤੀ ਦਤ ਜਤੀ ਪਰਮਾਨ ।
ਹਨਵੰਤ ਜਤੀ ਭੈਰੋ ਪਰਧਾਨ ।
ਲਛਮਨ ਜਤੀ ਭੀਖਮ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ
ਏਹ ਛੇ ਜਤੀ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਗਿਆਨ ॥ ੧੩ ॥

ਮਰਦਾਨੇ ਕਹਾ, 'ਸਚੇ ਪਾਤਸਾਹ ! ਨਉ ਨਾਥੋਂ ਕੇ ਨਾਉ ਭੀ ਸੁਨੇ, ਪਰ ਜੀ ਇਹ
ਚਉਰਾਸੀ ਸਿਧ ਕਹਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੁਝ ਕੋ ਸ੍ਰਵਨ ਕਰਾਵਉ ਜੋ ਕਉਨ ਕਉਨ
ਸਿਧ ਹੈ ।'

ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਚਉਰਾਸੀ ਸਿਧੋ ਕੇ ਨਾਮ ਕਹ ਸੁਨਾਉਤੇ ਹੈ, ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ।
ਅਰੁ ਚਉਰਾਸੀ ਸਿਧੋ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖਤੇ ਹੈ—

ਦੋਹਰਾ

ਮੰਘਰ ਸੰਘਰ ਸਿਧ ਯਹ ਭੰਗਰ ਝੰਗਰ ਸਿਧ ।
ਉਮਰਾ ਧੁਮਰਾ ਜੋਗ ਨਿਧ ਕਾਨੀਫਾ ਸਤ ਬੁਧ ॥ ੧੭ ॥
ਹਾਨੀਪਾ ਜੋਗੀ ਬਡੇ ਲੋਹਾਰੀਪਾ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ।
ਪੁਨਿ ਸੰਘਰ ਜੋਗੀ ਬਡੇ ਲੰਗਰ ਸਿਧ ਮਹਾਨ ॥ ੧੮ ॥

ਚੌਪਈ

ਹਾਰ ਜੀਤਨ ਇਹੁ ਸਿਧ ਪਰਬੀਨ ।
ਪਰਨ ਨਾਸ ਕਾ ਦਿੜ ਆਸੀਨ ।
ਬਿਬਾਲਕ ਜਾਲ ਕਾ ਪਰਮ ਜੁਗੀਸਰ ।
ਖਿੰਬੜਾ ਸੁਰਤਸਿਧ ਸਿਧ ਗੁਨ ਈਸਰ ॥ ੧੯ ॥
ਨਿਰਤ, ਕੇਵੜਾ ਸੰਤਰ ਸਿਧ ।
ਯਹ ਗੋਕਲ ਹੈ ਅਉਸਰਨਿਧ ।
ਚਤੁਰਬੈਣ ਆਇ ਐਨ ਕਲਿ ਕਰਣਾ ।
ਅਉਘੜਾ ਪਰਬਲਤਾ ਨਿਰਮਲ ਬਰਣਾ ॥ ੨੦ ॥
ਈਸਰ, ਦਿਗ੍ਰ ਭੂਤ ਵੈ ਲਰਕਾ ਸਿਧ ।

ਸੰਭੂ, ਅਛਰਦੇਨ, ਪਲਕਨਿਧ ।
 ਪਿਪਾ ਲਕ ਸੁਗਮ, ਗਿਰਬੋਧ, ਅਉਮਾਲਸਾ ।
 ਕੇਸ ਕਰਨ ਸਿਧ ਔਗੈਲਸਾ* ॥ ੨੧ ॥
 ਅਗਨ ਸਰਾ, ਮੁਕਤੀਸਰ, ਚਲਨਾ ਚਿਤੋ
 ਸੂਰ ਐਨੁ, ਸਿਧਸੈਨ, ਅਮਿਤੋ ।
 ਗਿਰਬਲ ਸਿਧ ਜੋਗ ਲਗਨਾ ਸਿਧ ।
 ਜੋਤਗਮਨਾ, ਬਿਮਲਜੋਤ, ਸਤ ਬੁਧ ॥ ੨੨ ॥
 ਸੀਤਲ, ਜਲ ਅਘਰ ਘਨ ਤੁਲ ਸੈ ਜੋਗੁ !
 ਪ੍ਰਿਤਪਾਨ ਅਕਲ ਨਿਗ ਹਰਖ ਨ ਸੋਗੁ ।
 ਕਿਲਕ ਸਰ ਰਾਮ ਕੁਆਰ ।
 ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਆਰ, ਬਿਸਨ ਪਾਤ, ਸੰਕਰ ਜੋਗ ਸੁਖਸਾਰ । ੨੩ ॥
 ਪਰਮ ਜੋਗ ਮੀਰਾ ਹੁਸੈਨ ।
 ਮੀਰ ਜੰਬੀਲ ਕੰਘਾਰਾ ਐਨ ।
 ਕਲਨਕ ਨੈਨ ਨਦਲ ਨੈਨ ਅਰੁ ਸੂਰਸਤੀ ਸਿਧ ।
 ਗੁਅਰਧਨ, ਸੈਨ, ਗੁਫਾਵਾਸੀ, ਸਤ ਬੁਧ ॥ ੨੪ ॥
 ਅਮਲ ਨਾਸੀ ਕਲਾ ਸੰਗੀ ਜਾਨ ।
 ਏਕ ਰੰਗੀ, ਕੇਵਲ ਕਰਮੀ ਮਾਨ ।
 ਕਰਮ ਨਾਸੀ ਕਲਬੇ ਨਾਸੀ !
 ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰੀ ਜੋਗ ਮੰਤ੍ਰੀ ਸੁਖਵਾਸੀ ॥ ੨੫ ॥
 ਜੋਗ ਗਹਿਰੇ ਇਹੁ ਦੀਸ ਪਰੰਗੀ ।
 ਆਪਰੂਪੀ, ਕੇਲਸ ਧੂਪੀ ਸੰਗੀ ।
 ਬਿਹੰਗ ਜੋਗੀ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ¹ ।
 ਖਲਾਸ ਮੂਗਰਾ ਜੋਗ ਨਿਧਾਨ² ॥ ੨੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕਿਦਾਰ ਜੋਗੀ ਸੰਭਾਲਕਾ ਜੋਗੀ ਪਰਮ ਨਿਧਾਨ ।
 ਸਿਜ ਜੋਗ ਬਿਚਿਤ੍ਰ ਸਿਧਿ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ॥ ੨੭ ॥
 ਇਹ ਨਾਮ ਚਉਰਾਸੀ ਸਿਧ ਕੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀਏ ਸੁਨਾਇ ।
 ਮੂਰਤ ਵੰਤ³ ਦਰਸਨ ਕਰੋ ਕੋ ਵਡਭਾਗੀ ਆਇ ॥ ੨੮ ॥

ਚੌਪਈ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਹਾ ਭਏ ਅਸੀਨ⁴ ।

*ਰੈ ਲਾ. ਪਿਪਲਾਕ । 1. ਬਹਤ ਸਿਆਣਾ । 2. ਭੰਡਾਰ । 3. ਵਾਂਗ 4. ਆਸਨ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ।

ਬੋਲੇ ਬਚਨ ਸਿਧ ਪਰਬੀਨ¹ ।
 ਭਗਤ ਅਵਤਾਰ ਯਾ² ਜੁਗ ਤੁਮ ਅਹੋ³ ।
 ਕਲਜੁਗ ਧਰਮ ਵਰਤੰਤ⁴ ਸੁਭ ਕਹੋ ॥ ੨੯ ॥
 ਤਬ ਸਤਗੁਰ ਬੋਲੇ ਸਹਜ ਸੁਭਾਇ ।
 ਕਲਜੁਗ ਵਰਤਮਾਨ ਜਿਮ ਆਇ⁵ ।
 ਜਗਤ ਧਰਮ ਜੁਗ ਰਾਜ-ਨੀਤ⁶ ।
 ਇਹੁ ਸਲੋਕ ਕਹਿਓ ਪਰਮ ਪੁਨੀਤ⁷ ॥ ੩੦ ॥

ਸਲੋਕ

(ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਵਾਕ)

ਸਤੀ⁸ ਪਾਪੁ ਕਰਿ ਸਤ⁹ ਕਮਾਹਿ ।
 ਗੁਰ ਦੀਖਿਆ¹⁰ ਘਰਿ ਦੇਵਣ ਜਾਹਿ ।
 ਇਸਤਰੀ ਪੁਰਖੈ ਖਟਿਐ¹¹ ਭਾਉ¹² ।
 ਭਾਵੈ ਆਵਉ ਭਾਵੈ ਜਾਉ ।
 ਸਾਸਤੁ¹³ ਬੇਦੁ ਨ ਮਾਨੈ ਕੋਇ ।
 ਆਪੋ ਆਪੇ¹⁴ ਪੂਜਾ ਹੋਇ ।
 ਕਾਜੀ ਹੋਇ ਕੈ ਬਹੈ ਨਿਆਇ¹⁵ ।
 ਫੇਰੇ ਤਸਬੀ¹⁶ ਕਰੇ ਖੁਦਾਇ ।
 ਵਢੀ¹⁷ ਲੈ ਕੈ ਹਕੁ ਗਵਾਏ ।
 ਜੇ ਕੋ ਪੁਛੈ ਤਾ ਪੜ ਸੁਣਾਏ ।
 ਤੁਰਕ ਮੰਤ੍ਰ¹⁸ ਕਨਿ ਰਿਦੈ ਸਮਾਹਿ¹⁹ ।
 ਲੋਕ ਮੁਹਾਵਹਿ²⁰ ਚਾੜੀ²¹ ਖਾਹਿ²² ।
 ਚਉਕਾ ਦੇ ਕੈ ਸੁਚਾ ਹੋਇ ।
 ਐਸਾ ਹਿੰਦੂ ਵੇਖਹੁ ਕੋਇ ।
 ਜੋਗੀ ਗਿਰਹੀ²³ ਜਟਾ ਬਿਭੂਤ ।
 ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਹੋਵਹਿ ਪੂਤ ।
 ਜੋਗੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜੁਗਤਿ²⁴ ਗਵਾਈ ।
 ਕਿਤੁ ਕਾਰਣਿ ਸਿਰਿ ਛਾਈ²⁵ ਪਾਈ ।
 ਨਾਨਕ ਕਲਿ²⁶ ਕਾ ਏਹੁ ਪਰਵਾਣੁ²⁷ ।
 ਆਪੇ ਆਖਣੁ ਆਪੇ ਜਾਣੁ ॥ ੧ ॥

1. ਨਿਪੁੱਨ. ਚਤਰ । 2. ਇਸ । 3. ਹੋ । ਧਰਮ ਸਬੰਧੀ ਹਾਲ । 4. ਵਰਤਾਰਾ । 5. ਰਾਜਨੀਤੀ । 5. ਅਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਭਾਵ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ । 6. ਦਾਨੀ । 7. ਦਾਨ । 8. ਸਿਖਿਆ । 9. ਧਨ ਲਈ । 10. ਪਿਆਰ । 11. ਸ਼ਾਸਤਰ । 12. ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਗਵਾਈ । 13. ਇਨਸਾਫ । 14. ਮਾਲ । 15. ਰਿਸ਼ਵਤ । 16. ਇਸਲਾਮੀ ਕਲਮਾ । 17. ਵਸਤੂ ਦੇ ਹਨ । 18. ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ । 19. ਚੁਗਲੀ । 20. ਖੈ ਕੇ । 21. ਕਬੀਲਦਾਰ, ਗ੍ਰਿਹਤੀ । 22. ਯੋਗਤਾ । 23. ਸੁਆਹ । 24. ਕਲਜੁਗ । 25. ਮਾਪ ।

ਆਗੇ ਦੂਜਾ ਸਲੋਕ

(ਕਲੂਕਾਲ* ਧਰਮ ਕਹਿਤੇ ਹੈ)

ਕਲਿ¹ ਕਾਤੀ² ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ⁸ ਧਰਮ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ⁴ ।ਕੂੜ⁵ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ ।ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁਨੀ⁶ ਹੋਈ ।ਆਧੇਰੈ⁷ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ ।

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਹੋਈ ।

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ⁸ ਹੋਈ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਸਾਧੋ ! ਇਸ ਜੁਗ ਕਾ ਏਹ ਵਰਤਾਰਾ⁹ ਹੈ । ਇਸ ਜੁਗ ਮਹਿ ਸਤੀ ਪਾਪ ਕਮਾਇ ਕਰ ਸਤ ਕਰਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਗੁਰੂ ਘਰਿ ਘਰਿ ਦਿਛਿਆ¹⁰ ਦੇਤੇ ਫਿਰਤੇ ਹੈ । ਇਸਤ੍ਰੀ ਪੁਰਖ ਸੋ ਧਨ ਖਾਟਣੇ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ, ਅਥਵਾ ਨਿਕਟਿ ਹੋਇ ਅਥਵਾ ਦੂਰਿ ਜਾਇ । ਸਾਸਤ੍ਰ ਬੇਦ ਕੋਈ ਨਹੀ ਮਾਨਤਾ । ਘਰ ਹੀ ਮੋ¹¹ ਮਨ-ਇਛਿਆ¹² ਪੂਜਾ ਭਈ । ਕਾਜੀ ਹਾਥ ਮੋ ਤਸਬੀ ਲੀਏ ਨਿਵ¹³ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਵਢੀ ਲੈ ਕੈ ਹਕਦਾਰ ਹਕ ਗਵਾਇ ਦੇਤੇ ਹੈ । ਜੇ ਕੋਈ ਪੁਛੈ ਤਾ ਕਿਤਾਬ ਪੜ ਕੇ ਸੁਨਾਵਤੇ ਹੈ ਅਰੁ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕਾ ਮੰਤ੍ਰ¹³ ਸੁਨ ਕਰ ਹਿਰਦੇ ਮੋ⁴ ਧਾਰਤੇ ਹੈ । ਲੋਕ ਗਵਾਇਆ ਅਰੁ ਅਭਖ¹⁵ ਖਾਇਆ । ਚਉਕਾ ਦੇ ਕੈ ਸੁਚਾ ਹੋਇ ਅਰੁ ਕਰਨੀ ਹਿੰਦੂ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਕਰਤਾ ਹੈ । ਸੋ ਦੇਖਣੇ ਮੋ ਵਿਰਲਾ ਹਿੰਦੂ ਆਵਤਾ ਹੈ ।¹⁵ ਅਰੁ ਜੋਗੀ ਗ੍ਰਿਸਤ ਤਿਆਗ ਕਰ ਜਟਾ ਅਰੁ ਬਿਭੂਤ ਧਾਰਨ ਕਰਤੇ ਹੈ ।¹⁶ ਆਗੇ ਆ ਪਾਛੇ ਬੇਟੀ ਅਉ ਬੇਟਾ ਛੁਪਾਵੰਤ¹⁷ ਹੋਇ ਕਰਿ ਰੁਦਨ¹⁸ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਜੋਗ ਨਿ¹⁹ ਪਾਇਆ ਅਰੁ ਜੁਗਤ²⁰ ਗਵਾਈ । ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਸਿਰ ਮੋ ਛਾਈ²¹ ਪਾਈ ਹੈ ? ਕਲ ਮੋ²² ਦੇਈ²³ ਪਰਵਾਣ²⁴ ਭਇਆ । ਆਪੇ ਹੀ ਆਖਣਾ ਆਪੇ ਹੀ ਜਾਨਣਾ ।

ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਕਾ ਬਿਰਤੰਤ²⁷ ਕਹਾ; ਹੈ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਅਬ ਰਾਜ-ਧਰਮ²⁸ ਕਹੋ ।

ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਕਲ ਕਾਤੀ²⁹ ਰੂਪ ਭਈ, ਰਾਜੇ ਕਸਾਈ ਰੂਪ ਭਏ । ਧਰਮ ਪੰਖ³⁰ ਕੋ ਲਗਾਇ ਕਰ ਉਡ ਗਇਆ ਹੈ । ਕੂੜ³¹ ਰੂਪੀ ਅਮਾਵਸਿ ਭਈ ਅਰੁ ਸਚ ਰੂਪੀ ਚੰਦਮਾ ਕਹਾ ਦੇਖਣੇ ਮੋ ਆਵੈ ? ਹਮ ਭਾਲ ਕੇ ਬਡੇ ਦੁਖਤ ਭਏ ਹੈ । ਅੰਧੇਰੇ ਮੋ ਮਾਰਗ ਕੋਈ ਨਹੀ ਪਾਈਤਾ । ਬੀਚਿ ਹਉਮੈ ਦੁਖ ਕੀ ਬਡੀ ਰੋ³² ਆਈ ਹੈ । ਪਰਮੇਸਰ ਤੇ ਪੜਦਾ ਪੜਾ ਹੈ । ਕਿਆ ਕਹੋ ! ਐਸਾ ਦਾਰਨ³³ ਦੁਖ

*ਕਲੂਕਾ 1. ਕਲਜੁਗ । 2. ਕੈਂਚੀ, ਛੁਰੀ । 3. ਕਸਾਈ । 4. ਖੰਡ ਲਾ ਕੇ ਉੱਡ ਗਿਆ । 5. ਝੂਠ । 6. ਵਿਆਕਲ । 7. ਅਨੁਰੇ ਵਿਚ । 8. ਗਤੀ, ਛੁਟਕਾਰਾ । 9. ਹਾਲ । 10. ਜਿਖਿਆ । 11. ਵਿੱਚ । 12. ਮਨ ਮਰਜੀ ਦੀ । 13. ਝੁਕਣਾ । 14. ਰਿਸ਼ਵਤ । 15. ਮੰਤ੍ਰ ਕਲਮਾ । 16. ਵਿੱਚ । 17. ਨਾ ਖਾਣ ਯੋਗ । 18. ਇਹ ਅਰਥ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਣੇ ਠੀਕ ਜਾਪਦੇ ਹਨ : 'ਜੋਗੀ ਭਾਵੇਂ ਜਟਾਂ ਰਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਿਭੂਤ ਮਲਦੇ ਹਨ ਪਰ ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ।' 19. ਭੁੱਖੇ । 20. ਰੋਂਦੇ । 21. ਨਾ । 22. ਯੋਗਤਾ । 23. ਸੁਆਹ । 24. ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ । 25. ਇਹੋ । 26. ਮਾਪ । 27. ਹਾਲ । 28. ਰਾਜਾ ਦਾ ਕਰਤਵਜ । 29. ਕੈਂਚੀ, ਛੁਰੀ । 30. ਖੰਡ । 31. ਝੂਠ । 32. ਰੋ । 33. ਭਿਆਨਕ ।

ਭਇਆ ਹੈ । ਸੋ ਭਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀ ਜੁਗਤ ਕਿਸੇ ਕੋ ਨਹੀ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕਰ ਸਭ ਸਿਧ ਬਹੁਤ ਮਗਨ¹ ਭਏ । ਉਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਨ ਨਿਵਰਤ ਭਇਆ । ਖਿਮਾਵੰਤ² ਭਏ ।

ਪੁਨਹ ਈਸਰ ਨਾਥ ਸਿਧ ਬੋਲਤ ਭਇਆ, 'ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਬਾਲਾ ਜੀ ! ਕਲਜੁਗ ਤੁਮ ਹੀ ਪਰਵਾਣ³ ਹੋ । ਚਾਹੋ ਤੋ ਭਗਤ ਕੀ ਸਕਤ ਕਹਿ⁴ ਸਭ ਕਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਸਕਤੇ ਹੋ । ਪਰ ਏਕ ਇਸ ਮੈ ਸਾਧ ਬਿਧਹੀਨ ਹੈ । ਭਾਵੇ ਕੈਸਾ ਹੋਇ, ਬਿਨਾ ਗੁਰ ਧਾਰੇ ਆਗੇ ਉਚਰਤਾ ਨਹੀ । ਉਪਦੇਸ ਕਰਨਾ ਅਰੁ ਸੰਤ ਹੀ ਸੰਤ ਕਾ ਸਰੂਪ ਲੇਤੇ ਆਏ ਹੈ । ਅਸੰਤ⁵ ਕੀ ਸਕਤ ਨਾਹੀ ਜੋ ਸੰਤ ਕੋ ਸਰੂਪ ਦੇ ਸਕੇ । ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖ ਜੀ ਸਭ ਜਗਤ ਕੇ ਗੁਰ ਹੈ ਅਰੁ ਸਰਬ-ਕਲਾ⁶ ਨਿਧਾਨ⁷ ਹੈ । ਤੁਮ ਕੋ ਸਰੂਪ ਧਾਰਨਾ ਬਡਾ ਈ ਸੁੰਦਰ ਧਰਮ ਹੈ । ਤੁਮ ਸਰਬ ਕਾ ਉਧਾਰ⁸ ਕਰਨੇ ਜੋਗ ਹੋ !'

ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, 'ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਹੇ ਈਸਰ ਨਾਥ ਜੀ ! ਤੁਮ ਸਭ ਉਪਦੇਸ ਕਰਤੇ ਹੋ । ਪ੍ਰਿਥਮੇ⁹ ਤੁਮ ਮੁਝ ਕੋ ਅਪਨੇ ਸਿਧ ਜੋਗ ਅਰੁ ਪਦ ਪਤਤਾਪ ਬਰਨਨ ਕਰ ਸੁਣਾਵੋ । ਮੈ ਸੁਨੋ ਜੋ ਗੁਰ ਕਰਨੇ ਜੋਗ ਹੋਵੈ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰੋ ।'

ਤਾ ਪ੍ਰਥਮੇ ਈਸਰ ਨਾਥ ਬੋਲੇ :—

ਸਲੋਕ

(ਈਸਰ ਨਾਥ ਵਾਚ)

ਸੋ ਗਿਰਹੀ¹⁰ ਜੋ ਨਿਗ੍ਰਹੁ¹¹ ਕਰੈ ।

ਜਪੁ ਤਪੁ ਸੰਜਮ¹² ਭੀਖਿਆ ਕਰੈ ।

ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਕਾ ਕਰੇ ਸਰੀਰੁ ।

ਸੋ ਗਿਰਹੀ ਗੰਗਾ ਕਾ ਨੀਰੁ¹³

ਬੋਲੈ ਈਸਰੁ ਸਤਿ ਸਰੂਪੁ ।

ਪਰਮ-ਤੰਤ¹⁴ ਮਹਿ ਰੇਖ ਨ ਰੂਪ ॥ ੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

(ਈਸਰ ਨਾਥ ਕਹਤੇ ਹੈ) ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਗ੍ਰਿਹੀ ਐਸਾ ਹੋਇ । ਗ੍ਰਿਹਿ ਮੋ ਅਤੀਤ¹⁵ ਹੋਇ ਕੇ ਰਹੇ ਅਰੁ ਜਪ ਤਪ ਸੰਜਮੁ ਕਾ ਅਧਕਾਰੀ ਪੁੰਨ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਾ ਸਰੂਪ (ਹੋਵੈ) । ਵੈ ਗ੍ਰਿਹੀ ਗੰਗਾ ਕੇ ਸਮਾਨ ਨਿਰਮਲ ਹੈ । ਈਸਰ ਨਾਥ ਕਹੇ ਹੈ, 'ਵਹੀ ਪਰਮ ਨਿਰੰਜਨ¹⁶ ਹੈ ।'

ਪੁਨ¹⁷ ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ ਬੋਲੇ :

ਸੋ ਅਉਧੂਤ¹⁸ ਜੋ ਧੂਪੈ¹⁹ ਆਪੁ ।

ਭੀਖਿਆ ਭੋਜਨੁ ਕਰੈ ਸੰਤਾਪੁ²⁰

1. ਪ੍ਰਸੰਨ । 2. ਮੁਆਫੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ । 3. ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ । 4. ਸਕਤੀ ਨਾਲ । 5. ਜੋ ਸੰਤ ਨਾ ਹੋਵੇ । 6. ਸਾਰੀਆਂ ਸਕਤੀਆਂ । 7. ਭੰਡਾਰ । 8. ਪਾਰ ਨਿਸਤਾਰਾ । 9. ਪਹਿਲਾਂ । 10. ਗ੍ਰਿਹਸਤੀ । 11. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰੋਕਣਾ । 12. ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰੋਕਣਾ । 13. ਪਵਿਤਰ । 14. ਪਾਰ-ਧਰਮ । 15. ਵਿਰਕਤ, ਤਿਆਗੀ । 16. ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ । 17. ਫੇਰ । 18. ਤਿਆਗੀ, ਵਿਰਕਤ । 19. ਆਪਾ ਭਾਵ ਧੂਪਾ ਦੇਵੇ ਭਾਵ ਸਾੜੇ । 20. ਕਸ਼ਟ ਸਹਾਰਨ ਨੂੰ ।

ਅਉਹਠ¹ ਪਟਣ² ਮਹਿ ਭੀਖਿਆ ਕਰੈ ।
 ਸੋ ਅਉਧੂਤੀ ਸਿਵਪੁਰਿ³ ਚੜੈ ।
 ਬੋਲੈ ਗੋਰਖੁ⁴ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ।
 ਪਰਮ-ਤੰਤ⁵ ਮਹਿ ਰੇਖ ਨ ਰੂਪ ॥ ੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਅਵਧੂਤੀ ਵਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਾ ਜਲਾਇਆ ਹੈ । ਅਉਹਠ ਪਟਣ
 ਮੋ ਜੋ ਭੀਖਿਆ ਕਰੇ ਅਰਥ-ਯਹ⁶ ਜੋ ਕਾਇਆ ਖੋਜੀ⁷ ਹੈ ਵਹੀ ਅਵਧੂਤ ਸਿਵਪੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਹੋਤਾ ਹੈ । ਗੋਰਖ ਕਹੈ ਵਹੀ ਸਤ ਸਰੂਪ ਹੈ । ਨਿਰੰਜਨ⁸ ਰੇਖ ਰੂਪ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੈ ।

ਪੁਨ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਬੋਲੇ :—

ਸੋ ਉਦਾਸੀ ਜਿ⁹ ਪਾਲੇ¹⁰ ਉਦਾਸੁ¹¹ ।
 ਅਰਧ ਉਰਧ¹² ਕਰੇ ਨਿਰੰਜਨ ਵਾਸੁ ।
 ਚੰਦ¹³ ਸੂਰਜ¹⁴ ਕੀ ਪਾਏ ਗੰਢਿ ।
 ਤਿਸੁ ਉਦਾਸੀ ਕਾ ਪੜੈ ਨ ਕੰਧੁ¹⁵ ।
 ਬੋਲੈ ਗੋਪੀਚੰਦ¹⁶ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ।
 ਪਰਮ-ਤੰਤ¹⁷ ਮਹਿ ਰੇਖ ਨ ਰੂਪੁ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਵਹੀ ਉਦਾਸੀ ਹੈ ਜੋ ਉਦਾਸ ਕੋ ਇਸ ਭਾਂਤ ਪਾਲਾ ਕਰੇ ।¹⁸
 ਅਰਧ ਉਰਧ ਨਿਰੰਜਨ ਮੋ ਵਾਸਾ ਕਰੇ । ਪ੍ਰਾਨ¹⁹ ਅਪਾਨ²⁰ ਕੀ ਗਾਠ ਕਰੇ । ਐਸੀ ਉਦਾਸੀ
 ਅਰੁ ਪਿੰਡ ਹੈ । ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਕਹੈ ਵਹੀ ਸਤ ਸਰੂਪ ਹੈ । ਅਰੁ ਨਿਰੰਜਨ ਰੇਖ ਰੂਪ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੈ ।

ਪਨ ਚਰਪਟ ਨਾਥ ਬੋਲੇ :

ਸੋ ਪਾਖੰਡੀ²¹ ਜਿ ਕਾਇਆ ਪਖਲੇ²² ।
 ਕਾਇਆ ਕੀ ਅਗਨਿ ਬ੍ਰਹਮ ਪਰਜਾਲੇ²³ ।

1. ਹਿਰਦਾ । 2. ਸ਼ਹਿਰ । 3. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿੱਚ । 4. ਇਕ ਅਤ੍ਰਿਧੂਤ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ । 5. ਪਰ-
 ਮੇਸ਼ਰ । 6. ਭਾਵ । 7. ਸ਼ਰੀਰ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 8. ਪਰਮੇਸ਼ਰ । 9. ਜੋ । 10. ਨਿਭਾਵੇ । 11. ਉਪ-
 ਰਾਮਤਮਾ, ਤਿਆਗ । 12. ਹੇਠਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਵ ਸਭ ਥਾਂ । 13. ਭਾਵ ਸੀਤਲਤਾ । 14. ਭਾਵ ਗਿਆਨ । 15.
 ਕੰਧ (ਸ਼ਰੀਰ) ਨਾਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ । 16. ਇਕ ਅਤ੍ਰਿਧੂਤ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ । 17. ਪਰਮੇਸ਼ਰ । 18. ਪਾਲੇ, ਨਿਭਾਵੇ ।
 19.. 20. ਸੁਆਸ ਦੇ ਦਸ ਭੇਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਮੁਖ ਭੇਦ । ਬਾਕੀ ਅੱਠ 'ਸਮਾਨ, ਉਦਿਆਨ, ਬਯਾਨ, ਨਾਗ, ਕੂਰਮ,
 ਕ੍ਰਿਕਲ, ਦੇਵਦੰਤ ਅਤੇ ਧਨੰਜੋ' ਹਨ । 21. ਇਕ ਵਾਮੀ ਮਤ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰੀ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚਣ
 ਦੀ ਖਾਤਰ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਰ ਤੇ ਉਤੋਂ ਹੋਰ ਕਤਮ ਕਤ ਕੇ ਦਸਦੇ ਸਨ । 22. ਧੋਵੇ, ਪਾਪ ਦੂਰ ਕਰੇ ਸ਼ਰੀਰ
 ਦੇ । 23. ਪਰਕਾਸ਼ ਕਰੇ ਪਰਤੱਖ ਕਰੇ ।

ਸੁਪਨੈ ਬਿੰਦੁ¹ ਨ ਦੇਈ ਝਰਣਾ² ।

ਤਿਸ ਪਾਖੰਡੀ ਜਰਾ³ ਨ ਮਰਣਾ ।

ਬੋਲੈ ਚਰਪਟ⁴ ਸਤਿ ਸਰੂਪੁ ।

ਪਰਮ-ਤੰਤ⁵ ਮਹਿ ਰੇਖ ਨ ਰੂਪੁ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ! ਵਹੀ ਪਾਖੰਡੀ ਹੈ ਜੋ ਕਾਇਆ⁶ ਕੋ ਸੁੱਧ ਕਰੇ । ਕਾਇਆ ਮੋ ਜੋਗ⁷ ਅਗਨ⁸ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਪਰਿਜਲਤ⁹ ਕਰੈ, ਤਾਤਪ੍ਰਜ¹⁰ ਯਹ ਹੈ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਭਾਵਨਾ¹³ ਕਰ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਜਾਣੈ ਅਰੁ ਸੁਪਨੇ ਮਾਤ੍ਰ ਬਿੰਦੁ ਨ ਗਿੜੇ¹² । ਐਸਾ ਪਾਖੰਡੀ ਮਰਨੇ ਤੇ ਰਹਤ ਹੈ । ਚਰਪਟ ਕਹੈ ਵਹੀ ਸਤ ਸਰੂਪ ਹੈ । ਨਿਰੰਜਨ ਰੇਖ ਰੂਪ ਤੇ ਰਹਿਤ ਹੈ ।

ਪ੍ਰਾਨ ਭਰਥਰ ਬੋਲੇ :

ਸੋ ਬੈਰਾਗੀ ਜਿ¹³ ਉਲਟੇ ਬ੍ਰਹਮੁ ।

ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਮਹਿ ਰੋਪੈ¹⁴ ਬੰਮੁ ।

ਅਹਿਨਿਸ¹⁵ ਅੰਤਰਿ ਰਹੈ ਧਿਆਨਿ ।

ਤੇ ਬੈਰਾਗੀ ਸਤ ਸਮਾਨਿ ।

ਬੋਲੈ ਭਰਥਰਿ ਸਤਿ ਸਰੂਪੁ ।

ਪਰਮ ਤੰਤ ਮਹਿ ਰੇਖ ਨ ਰੂਪੁ ॥ ੫ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਵਹੀ ਬੈਰਾਗੀ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਕੋ ਉਲਟੇ, ਤਾਤਪਰਜ¹⁶ ਯਹ ਜੋ ਪ੍ਰਾਨ¹⁷ ਅਪਾਨ¹⁸ ਕੋ ਏਕ ਮੇਕ ਕਰ ਉਲਟ ਅਕਾਸ ਕੋ ਚੜਾਵੈ । ਗਗਨ ਮੰਡਲ ਮੋ ਅਸਥਾਨ ਹੋਇ । ਅਹਿਨਿਸ ਅੰਤਰਿ ਮੁਖ ਧਿਆਨ ਦਿੜ ਹੋਇ । ਸੋ ਬੈਰਾਗੀ ਸਤ ਸਰੂਪ ਹੈ ਪਰਮਤੰਤ ਜੋ ਨਿਰੰਜਨ ਹੈ ਸੋ ਰੇਖ ਰੂਪ ਤੇ ਰਹਤ ਹੈ ।

ਜਬ ਇਹ ਨਿਜਮਤ¹⁹ ਸਭੋ ਨੇ ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਨਿਰੂਪਣ²⁰ ਕੀਏ, ਸੁਨ ਕਰ ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੋਲੇ ।

1. ਵੀਰਜ । 2. ਨਿਮਲਣਾ, ਗਿਰਨਾ । 3. ਬੁਢੇਪਾ । 4. ਚਰਪਟ, ਇਕ ਅਉਧ ਦਾ ਨਾਂ । 5. ਪਰਮੇਸਰ । 6. ਸ਼ਰੀਰ । 7. ਰਚੀ ਹੋਈ । 8. ਅੱਗ, ਹਰਾਰਤ । 9. ਸੁਲਗਾਉਣਾ । 10. ਭਾਵ । 11. ਖਿਆਲ, ਸੰਕਲਪ । 12. ਗਿਰੇ । 13. ਜੋ । 14. ਗੱਤ ਦੇਵੇ । 15. ਦਿਨ ਰਾਤ । 16. ਭਾਵ । 17. ਪੰਜਾਂ ਪਰਧਾਨ ਪਾਣਾਂ (ਸ਼ਰੀਰ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ) ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਿਸ ਦੀ ਗਤੀ, ਛਾਤੀ, ਗਲ, ਮੂੰਹ, ਨੱਕ ਕਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਛਿੱਕ, ਡਕਾਰ ਉਥਾਸੀ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ, ਇਸੇ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰ ਆਉਣ ਕਰਕੇ ਸਿਰ ਪੀੜ, ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਅਕੜਾਉ, ਤੁਲਤੁਲਾਪਣ, ਦਮਕਸ਼ੀ ਆਦਿ ਰੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । 18. ਪੰਜਾਂ ਪਰਧਾਨ ਪਾਣਾਂ (ਸ਼ਰੀਰ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ) ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਿਸਦੀ ਗਤੀ ਗੁਦਾ, ਅੰਡਕੋਸ਼ਾ, ਮਸਾਨੇ ਲਿੰਗ ਆਦਿ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਪੇਸ਼ਾਬ ਤੇ ਟੱਟੀ ਆਉਣਾ ਵਾਉ ਸਰਨਾ ਅਤੇ ਬਾਚੇ ਦਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ਇਸੇ ਸਹਾਰੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਕਾਰ ਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ਰੀਰ ਆਕੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਕਮਰਦਰਦ; ਪਥਰੀ, ਬਵਾਸ਼ੀਰ ਆਦਿ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । 19. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ । 20. ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਕਸ਼ਾ ਖਿੱਚ ਦੇਣਾ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਉਤਰ ਏਕ ਸਲੋਕ ਕਹਿਆ—

ਸਲੋਕ

ਕਿਉ ਮਰੈ ਮੰਦਾ¹ ਕਿਉ ਜੀਵੈ ਜੁਗਤਿ ।
 ਕੰਨ ਪੜਾਇ ਕਿਆ ਖਾਜੈ ਭੁਗਤਿ³ ।
 ਆਸਤਿ⁴ ਨਾਸਤਿ⁵ ਏਕੋ ਨਾਉ ।
 ਕਉਣੁ ਸੁ ਅਖਰੁ ਜਿਤੁ ਰਹੈ ਹਿਆਉ⁶ ।
 ਧੂਪ ਛਾਵ⁷ ਜੇ ਸਮ ਕਰਿ ਸਹੈ ।
 ਤਾ ਨਾਨਕੁ ਆਖੈ ਗੁਰੁ ਕੋ ਕਹੈ ।
 ਛਿਅ ਵਰਤਾਰੇ ਵਰਤਹਿ ਪੂਤ ।
 ਨਾ ਸੰਸਾਰੀ ਨਾ ਅਉਧੂਤ ।
 ਨਿਰੰਕਾਰਿ ਜੋ ਰਹੈ ਸਮਾਇ ।
 ਕਾਹੇ ਭੀਖਿਆ ਮੰਗਣਿ ਜਾਇ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, ‘ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਤੁਮੋ ਨੇ ਜੋ ਨਿਜਮਤ⁸ ਅਪਨੇ ਨਿਰੂਪਣ⁹ ਕੀਏ ਸੋ ਹਮ ਨੇ ਸਭ ਸੁਨੇ । ਹਮ ਚਾਹਤੇ ਹੈ ਅਵਿਦਿਆ ਜੋ ਹੈ ਮੰਦਾ ਸੋ ਕਿਉਕਰ ਨਾਸ ਹੋਇ ਅਰੁ ਜੁਗਤ ਕਿਉਕਰ ਪ੍ਰਕਾਸ¹⁰ ਹੋਇ । ਅਰਿ ਕਾਨ ਪੜਾਏ ਭਿਖਿਆ ਮਾਗ ਖਾਣੀ ਕਵਨ ਧਰਮ ਹੈ । ਸੋ ਜੁਗਤ ਕਹੀਐ ਜਿਤ ਆਸਤ ਅਰੁ ਨਾਸਤ¹¹ ਮੋ ਏਕ ਨਾਮ ਹੀ ਦਿੜ¹² ਹੋਇ । ਵਹੁ ਕਵਨ ਅਖਰ ਹੈ ਜਿ¹³ ਹਿਰਦੇ ਮੈ ਦਿੜ ਰਹੇ । ਧੂਪ ਅਰੁ ਛਾਇਆ ਜਿਸ ਕੇ ਸਮ¹⁴ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਅਪਨਾ ਗੁਰੁ ਕਰੋ ਹੋ, ਅਰੁ ਛੈ¹⁵ ਦਰਸਨ ਕਾ ਵਰਤਾਰਾ ਜੋ ਹੈ । ਇਨ ਮੋ ਜੋ ਵਰਤੇ ਹੈ ਵੈ ਨਾ ਸੰਸਾਰੀ ਨਾ ਅਉਧੂਤ¹⁶ ਹੈ । ਅਰੁ ਨਿਰੰਕਾਰ ਮੋ ਸਮਾਇ ਰਹੇ ਹੈ ਸੋ ਕਾਹੇ ਕੋ ਘਰ ਘਰ ਭਿਖਿਆ ਮਾਗਨ ਜਾਂਦੇ ਹੈ ।

ਇਹੁ ਪ੍ਰਸਨ ਕਰ ਸਭ ਸਿਧ ਚੁਪ ਕਰ ਰਹੇ । ਕਛੁ ਉਤ੍ਰ ਨ ਦੀਆ ।

ਤਾਂ ਫੇਰ ਚਰਪਟ ਨਾਥ ਜੀ ਬੋਲੇ, ‘ਹੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ! ਜਿਸ ਕੋ ਤੁਮ ਗੁਰ ਕਹਤੇ ਹੋ ਤਿਸ ਕੇ ਲਛਣ¹⁷ ਕਵਣ ਹੈ ? ਤਿਸ ਕੋ ਨਿਰੂਪਣ¹⁸ ਕਰ ਸੁਣਾਵੋ ।’

ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਬੋਲੇ, ‘ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਕਾ ਐਸਾ ਦਿਬ¹⁹ ਦਰਸਨ ਹੈ :—’ ਸਲੋਕ ਨਿਰੂਪਣ ਕੀਆ—

1. ਬੁਰਾਈ । 2. ਯੋਗਤਾ । 2 ਭੋਜਨ । 4. ਹੋਂਦ । 5. ਅਣਹੋਂਦ । 6. ਹਿਰਦਾ । 7. ਭਾਵ ‘ਦੁਖ ਸੁਖ’ । 8. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿਧਾਂਤ । 9. ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਨਕਸ਼ਾ ਖਿੱਚ ਦੇਣਾ । 10. ਪਰਗਟ । 11. ਹੋਂਦ ਤੇ ਅਣਹੋਂਦ । 12. ਸਥਿਰ । 13. ਜੋ । 14. ਬਰਾਬਰ । 15. ਛੇ । 16. ਵਿਰਕਤ । 17. ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ । 18. ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਤਸਵੀਰ ਖਿੱਚਣਾ । 19. ਅਲੌਕਿਕ ।

ਮੁੰਦਾ¹ ਸੰਤੋਖੁ² ਸਰਮੁ³ ਪਤੁ⁴ ਝੋਲੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ ਬਿਭੂਤਿ ।

ਖਿੰਤਾ⁵ ਕਾਲੁ⁶ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ⁷ ਜੁਗਤਿ⁸ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ⁹ ।

ਆਈ ਪੰਥੀ¹⁰ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ¹¹ ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ ।

ਆਦੇਸੁ¹² ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ¹³ ।

ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ¹⁴ ਅਨਾਦਿ¹⁵ ਅਨਾਹਿਤ¹⁶ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥੁ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ, “ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਮੇਰੇ ਗੁਰ ਕਾ ਸਰੂਪ ਸੁਣੋ । ਜਿਸ ਕੇ ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖ ਰੂਹੀ ਹੈ ਅਰ ਝੋਲੀ ਸਰਮਪਤ ਕੀ ਹੈ, ਧਿਆਨ ਰੂਪੀ ਬਿਭੂਤ ਹੈ, ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਖਿੰਥਾ¹⁷ ਪਹਿਰੇ ਹੈ, ਵੈ ਸਰਬ ਕਾਲ ਮੋ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ । ਅਰੁ ਕਾਇਆ ਹੀ ਕੁਆਰੀ ਹੈ । ਅਵਰ ਜੋਗੀ ਕੂਬਰੇ¹⁸ ਆਸਰੇ ਹੋਇ ਬੈਠ ਧਿਆਨ ਕਰਤੇ ਹੈ । ਉਸ ਕੇ ਕਾਇਆ ਹੀ ਕੂਬਰੀ ਹੈ । ਜੁਗਤ ਪ੍ਰਤੀਤ ਰੂਪੀ ਡੰਡਾ ਹੈ । ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਰਬ ਲੋਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤ¹⁹ ਸੋ ਜੋ ਉਤਪਤ²⁰ ਭਏ ਇਨ ਸਭ ਕਉ ਮਨ ਸਿਉ ਜੀਤ ਕਰ ਜੀਤਾ ਹੈ । ਐਸਾ ਪਰਮ ਜੋਗੀ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਆਦੇਸੁ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਹਤ ਤੈਸੇ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਏਕ ਸਰੂਪ ਹੈ । ਤਾਤਪਰਜ²¹ ਯਹ : ਆਦਿ ਕਹੀਐ ਅਕਾਮ²², ਅਨੀਲ²³ ਕਹੀਐ ਪਵਨ²⁴ ਅਰੁ ਅਨਾਦਿ²⁵ ਸੁੰਨ²⁶ ਕੋ ਕਹਿਤੇ ਹੈ, ਅਰੁ ਅਨਾਹਦ ਕਹੀਐ ਸਬਦ । ਏਹ ਚਾਰੋ ਹੀ ਸਰੂਪ ਕੇ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਅਰੂਪ ਕੇ ਅਰੂਪ ਹੈ । ਤੈਸਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਅਕਾਰ ਸਹਤ ਨਿਰਾਕਾਰ²⁷ ਹੈ ॥੧॥

ਫੇਰਿ ਬਾਬੇ ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ ਕਹੀ :—

ਭੁਗਤਿ²⁸ ਗਿਆਨੁ ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ²⁹ ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ ਨਾਦ³⁰ ।

ਆਪਿ ਨਾਥੁ³¹ ਨਾਥੀ³² ਸਭ ਜਾ ਕੀ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ³³ ਅਵਰਾ ਸਾਦ ।

ਸੋਜੋਗੁ³⁴ ਵਿਜੋਗੁ³⁵ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ ਭਾਗ ।

ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ।

ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥ ੨ ॥

-
1. ਕੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ । 2. ਸਬਰ । 3. ਮਿਹਨਤ, ਉਦਮ । 4. ਚਿੱਪੀ, ਖੱਪਤ । 5. ਖਫ਼ਣੀ । 6. ਮੋਤ । 7. ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਰੀਰ । 8. ਰਹੁ ਰੀਤ । 9. ਨਿਸਚਾ । 10. ਉਹ ਜੋਗੀ ਜੋ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪਾਸਕ ਹੈ । 11. ਸਭ ਨਾਲ ਮਿਤਰਤਾ ਕਰਨਾ । 12. ਨਮਸਕਾਰ । 13. ਮੁਢਲਾ ਈਸ਼ਵਰ । 14. ਬੇਲਾਗ, ਪਵਿੱਤਰ । 15. ਜਿਸ ਦਾ ਮੁਢ ਨਹੀਂ । 16. ਜੋ ਮਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ । 17. ਖਫ਼ਣੀ. ਕਫ਼ਣੀ । 18. 19. ਮਾਇਆ, ਕੁਦਰਤ, ਸੁਭਾਉ । 20. ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ । 21. ਭਾਵ । 22. ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ । 23. ਰੂਪ-ਰੰਗ ਰਹਿਤ । 24. ਹਵਾ । 25. ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਨਾ ਹੋਵੇ । 26. ਅਫੂਰ । 27. ਸ਼ਰੀਰ ਰਹਿਤ । 28. ਵੇਜਨ । 29. ਭਡਾਰਾ ਵੰਡਣ ਵਾਲੀ । 30. ਸਿੰਗੀਆਂ । 31. ਮਾਲਕ । 32. ਨੱਥੀ ਹੋਈ । 33. ਰਿੱਧੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ, ਕਰਾਮਾਤਾਂ । 34. ਮੇਲ । 35. ਵਿਛੋੜਾ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਜਿਸ ਜੋਗੀ ਕੇ ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਭਗਤ ਹੈ, ਅਰ ਦਇਆ ਹੀ ਭੰਡਾਰਣ ਹੈ, ਅਰ ਜਿਸ ਕਾ ਨਾਦ ਘਟ ਘਟ ਬਿਖੈ¹ ਬਾਜਤਾ ਹੈ, ਆਪ ਨਾਥ ਹੈ ਅਰੁ ਸਭ ਜਗ ਤਿਸ ਕੀ ਨਥੀ ਹੈ ਅਰ ਰਿਧ ਸਿਧ ਪਦਾਰਥ ਅਵਰੋ ਸਾਦ² ਹੈ । ਇਸ ਕੀ ਇਛਾ ਨਹੀ । ਅਰੁ ਸੰਜੋਗ ਵਿਜੋਗ ਦੋਨੋ ਇਸ ਕੇ ਕਾਰ-ਕਰਦਾ³ ਹੈ । ਜੋ ਲੇਖ ਲਿਖਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋ ਓਹੀ ਭੁਗਤ ਹੈ । ਆਦੇਸ ਮੇਰੀ ਤਿਸੇ ਕਉ ਹੈ । ਜੈਸੇ ਆਦਿ ਅਨੀਲ ਅਨਾਦ ਅਨਾਹਤ ਹੈ, ਇਨ ਕਾ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਏਕ ਹੀ ਸਰੂਪ ਹੈ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਤਪਰਜ⁴ ਯਹ : ਆਦਿ ਕਹੀਐ ਅਕਾਸ, ਅਨੀਲ ਕਹੀਐ ਪਵਨ, ਅਨਾਦ ਕਹੀਐ ਸੁੰਨ ਅਰੁ ਅਨਾਹਤ ਕਹੀਐ ਸਬਦ । ਏਹ ਚਾਰੋ ਜੁਗੋ ਜੁਗ⁵ ਸਰੂਪ ਕੇ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਅਰੂਪ ਕੇ ਅਰੂਪ ਹੈ । ਤੈਸਾ ਹੀ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਅਕਾਰ ਸਹਿਤ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ ॥ ੨ ॥

ਤਾ ਫੇਰਿ ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਏਕਾ ਮਾਈ⁶ ਜੁਗਤਿ⁷ ਵਿਆਈ⁸ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ ।
ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ⁹ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ¹⁰ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ¹¹ ।
ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ¹² ।
ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ¹³ ਨਦਰਿ¹⁴ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ¹⁵ ।
ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ।

ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥ ੩ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਸਿਧੋ ! ਤਿਸ ਜੋਗੀ ਕੇ ਏਕ ਜੋਗਨਿ¹⁶ ਮਾਈ ਹੈ । ਵੈ ਜੁਗਤ ਸੋ ਵਿਆਈ¹⁷ ਹੈ । ਤੀਨ ਚੇਲੇ ਪਰਮਾਨ¹⁸ ਤਿਸੁ ਸਿਉ ਭਏ ਹੈ । ਏਕ ਸੰਸਾਰੀ ਹੈ । ਬ੍ਰਹਮਾ ਜਗਤ ਕਾ ਉਤਪਤ ਕਰਨੇਹਾਰਾ, ਰਾਜਸ-ਗੁਣ¹⁹ ਹੈ । ਏਕ ਭੰਡਾਰੀ-ਬਿਸਨ ਜੀ ਜਗਤ ਕੋ ਪੋਖਨਹਾਰੇ²⁰—ਸਾਤਕ-ਗੁਣ ਹੈ । ਏਕ ਦਿਵਾਨ ਲਗਾਵਨਹਾਰੇ—ਸ਼ਿਵਜੀ, ਸਭ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਨਾਸ ਕਰਤਾ ਹੈ—ਤਾਮਸਗੁਣ ਹੈ । ਜੋ ਉਸ ਕੀ ਆਗਿਆ ਹੈ ਸੋਈ ਤੀਨੋ ਵਰਤੇ ਹੈ । ਵੈ ਸਭ ਕਛੁ ਦੇਖਤੇ ਹੈ । ਇਨ ਕੀ

1. ਵਿੱਚ । 2. ਸੁਆਦ । 3. ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਸੇਵਾਦਾਰ । 4. ਭਾਵ । 5. ਸਦਾ ਹੀ । 6. ਮਾਇਆ । 7. ਕਿਸੇ ਵਿਉਂਤ ਨਾਲ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ । 8. ਸੁਈ । 9. ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮਾ ! 10. ਭਾਵ ਵਿਸ਼ਨੂੰ । 11. ਭਾਵ ਸ਼ਿਵ । 12. ਹੁਕਮ । 13. ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ । 14. ਨਜ਼ਰ । 15. ਅਚੰਭਾ । 16. ਜੋਗਣ । 17. ਸੁਈ । 18. ਪਰਵਾਣਿਤ । 19. ਰਜਗੁਣ । 20. ਪਾਲਣ ਵਾਲੇ । 21. ਸਤੋ ਗੁਣ । 22. ਤਮੋਗੁਣ ।

ਦਿਸਟਿ¹ ਮੋ ਨਹੀ ਆਵਤਾ, ਏਹੁ ਬਡਾ ਚਰਿਤ੍ਰ² ਹੈ । ਮੇਰੀ ਤਿਸ ਕੋ ਆਦੇਸ ਹੈ । ਵੇ ਆਦਿ ਹੈ, ਅਨੀਲ ਹੈ, ਅਨਾਹਦ ਹੈ । ਅਕਾਰ ਸਹਿਤ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ ॥ ੩ ॥

ਤਾ ਫੇਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :—

ਆਸਣੁ ਲੋਇ ਲੋਇ³ ਭੰਡਾਰ⁴ ।

ਜੋ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਸੁ ਏਕਾ ਵਾਰ ।

ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰ⁵ ।

ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਕੀ ਸਾਚੀ ਕਾਰ ।

ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ।

ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗ ਜੁਗ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥ ੪ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਬਾਬੇ ਜੀ ਨੇ ਕਹਿਆ, 'ਹੇ ਸਿਧੋ ਤਿਸ ਜੋਗੀ ਕਾ ਲੋਇ ਲੋਇ ਮੋ ਆਸਣ ਭੰਡਾਰ ਹੈ ਅਰੁ ਤਿਨ ਕਾ ਹੁਕਮ ਜੋ ਏਕ ਵਾਰ ਭਇਆ ਹੈ ਸੋ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸਨ, ਮਹੇਸ, ਜਗਤ ਬਨਾਇਕੇ ਇਤਆਦਕ⁶ ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖਤੇ ਹੈ, ਦੇਸ ਕੈ ਵਿਗਸਤੇ⁷ ਹੈ' । ਸਤ ਕਰਮ ਜੋ ਕਰਤੇ ਹੈ ਤਿਨ ਕਾ ਸਚ ਹੀ ਕਾਰ ਹੈ । ਮੈ ਤਿਸੀ ਪੁਰਖ ਕਉ ਆਦੇਸ ਕਹਿਤਾ ਹੋ । ਆਦਿ ਹੈ, ਅਨੀਲ ਹੈ, ਅਨਾਹਦ ਅਨਾਦ ਹੈ । ਅਕਾਰ ਸਹਿਤ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਸਤਗੁਰ ਇਹ ਬਿਧ⁸ ਸੋ⁹ ਪੌੜੀ ਅਰਥ ਬਿਚਾਰ ।

ਤਬ ਸਬ ਸਿਧ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਕਹਾ ਬਾਲਾ ਧੰਨ ਬਿਚਾਰ ॥ ੩੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਿਹ¹⁰ ਛਿਨ¹¹ ਬਿਦਾ ਭਏ¹² ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ ।

ਇਹ ਲੀਲਾ ਕੀਨੀ ਤਿਹ¹³ ਕਾਲ¹⁴ ।

ਸਪਤ-ਪੁਰੀ¹⁵ ਕੇ ਉਪਰ ਗਏ ।

ਕਮਲਾਸਨ¹⁶ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ॥ ੩੨ ॥

ਧ੍ਰੁਹ ਭਗਤ ਸੋ ਬਹੁਤੈ ਉਪਰਿ ।

ਲਿਖਾ ਜਨਮਸਾਖੀ ਦੂਜੀ ਧਰ ।

1. ਨਜ਼ਰ । 2. ਅਦਭੇ ਦੀ ਗੱਲ । 3. ਲੋਕ ਲੋਕ ਵਿਚ । 4. ਖਜਾਨੇ । 5. ਰਚਣਹਾਰ । 6. ਏਹ ਤੇ ਔਹ । 7. ਖਸ਼ ਹੋਣਾ । 8. ਢੰਗ । 9. ਨਾਲ । 10. ਉਸ । 11. ਸਮੇਂ । 12. ਵਿਦਾ ਹੋਏ, ਚਲ ਪਏ । 13. ਉਸ । 14. ਵੇਲੇ । 15. ਸਤ ਅਕਾਸ਼ ਲੋਕ । 16. ਕਮਲ ਉਪਰ ਇਸਥਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ।

ਵੈ ਖੜੇ ਕਬੀਰ ਖਵਾਸੀ¹ ਕਰੇ ।
 ਅਗੰਮ² ਰੂਪ ਲੀਲਾ ਬਿਸਥਰੇ³ ॥ ੩੩ ॥
 ਹਰਨਾਖਸ⁴ ਜਿਨ ਹਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ।
 ਸੇਵਕ ਰਾਖੇ ਪਰਮ-ਨਿਧਾਨ⁵ ।
 ਸਰਬ ਠੋਰ ਸਭ ਹੁਕਮੇ ਭਇਆ ।
 ਜਾ ਕੀ ਆਗਿਆ ਬੇਦ ਨਿਰਮਇਆ⁶ ॥ ੩੪ ॥
 ਕਿਆ ਕੋਊ ਕਥੈ⁷ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ।
 ਰਿਖ ਮੁਨ ਜਪੈ ਸਾਧ ਸੁਰ ਗਿਆਨੀ ।
 ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਬੈ⁸ ਤੁਮ ਜਾਹੁ ।
 ਜਗਤ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਤੁਮ ਆਹੁ ॥ ੩੫ ॥
 ਜੋ ਤਿਨ ਕਹੀ ਤਿਨੈ ਤਿਨ ਮਾਨੀ ।
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਮੇਸਰ ਏਕ ਸਮਾਨੀ ।
 ਫਿਰ ਆਇ ਉਤਰੇ ਧ੍ਰੁਵ ਕੇ ਪਾਸ ।
 ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਸਪਰ ਪਰਮ ਬਿਲਾਸ¹⁰ ॥ ੩੬ ॥
 ਦਤਾਤ੍ਰੇ¹¹ ਕੇ ਫੁਨਿ¹² ਢਿਗ¹³ ਆਏ ।
 ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰਸਪਰ ਤਾਹਿ ਜਗਾਏ ।
 ਗੋਸਟ ਗਿਆਨ¹⁴ ਤਹਾ ਪੁਨ ਭਈ ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਦਾ ਤਹਾ ਤੇ ਲਈ ॥ ੩੭ ॥
 ਇਕ ਪਰਬਤ ਪਰ ਆਏ ਦਿਆਲ ।
 ਕਹਾ ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਤਿਹ ਕਾਲ ।
 ਕਛੁ ਭੋਜਨ ਖਾਵੋਗੇ ਅਬੈ ।
 ਛੁਧਾਵੰਤ¹⁵ ਬੋਲਾ ਸੋ ਤਬੈ ॥ ੩੮ ॥
 ਕਛੁ ਕਾਹੂ ਆਗੈ ਆਨ ਰਖਾਇਆ ।
 ਪ੍ਰਭ ਪੂਛੇ ਹਮੈ ਅਬੈ ਡਹਕਾਇਆ¹⁶ ।
 ਹਸ ਬੋਲੇ ਪ੍ਰਭ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ।

1. ਸੇਵਕ ਦਾ ਕਰਮ । 2. ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਹੋਵੇ । 3. ਫੈਲਾ ਹੋਣਾ । 4. ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ
 ਭਗਤ ਦਾ ਬਾਪ ਹਰਣਾਖਸ ਜਿਸ ਨੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਨੂੰ ਮਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ ਪਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ ਭਗਤ
 ਦੀ ਰਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦੋਖੀ ਹਰਣਾਖਸ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ । 5. ਪਰਮੇਸ਼ਰ । 6. ਨਿਰਮਾਣ ਹੋਇਆ, ਰਚੇ ਗਏ ।
 7. ਕਹੇ । 8. ਹੁਣੇ । 9. ਆਪੇ ਵਿਚ । 10. ਆਨੰਦ, ਕ੍ਰੀੜਾ । 11. ਅਤ੍ਰਿ ਰਿਸ਼ੀ ਦਾ ਪੁਤਰ ਜ ਅਨਸੂਆ
 ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੀ । ਇਸ ਨੂੰ ਚਵ੍ਰੀ ਅਵਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 12. ਫੇਰ । 13. ਪਾਸ । 14. ਗਿਆਨ
 ਗੋਸਟੀ । 15. ਭੁੱਖਾ । 16. ਧੌਖੇ ਵਿੱਚ ਫਸਾਇਆ ।

ਕਿਮ ਕਹੋ ਬਾਤ ਨਹੀ ਜਾਨੋ ਗਿਆਨ ? ੩੯ ॥

ਇਸ ਪ੍ਰਬਤ ਪਰ ਮੇਵਾ ਘਨਾ ।

ਦੇਖੋ ਜਾਇ ਐਸੇ ਮੁਖ ਭਨਾ¹

ਮਾਥਾ ਟੇਕ ਮਰਦਾਨਾ ਚਲਾ ।

ਜਾਇ ਜੰਗਲ ਮੋ ਹੋਇਆ ਖਲਾ ॥ ੪੦ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਦੇਖਾ ਮੇਵਾ ਅਤ ਘਨਾ ਆ ਪੂਰਬ² ਸੁਭ ਰਾਸ ।

ਮੀਠੇ ਖਾਵੇ ਸੁਆਦ ਬਹੁ ਖਾਏ ਕਰੇ ਬਿਲਾਸ ॥ ੪੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਅਤ ਅਘਾਇ⁴ ਭਰ ਪੋਟ ਸੋ ਲੀਨਾ ।

ਕਛੁ ਤੋੜ ਲਏ ਗੁਰ ਭਗਤ ਸੁ ਕੀਨਾ ।

ਆਨ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਆਗੇ ਰਾਖੇ ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਤ ਸੋ ਚਾਖੇ ॥ ੪੨ ॥

ਰਾਮੁ ਰੰਗ⁵ ਕੋ ਰੰਗ⁶ ਬਨਾਵਾ ।

ਜਾ ਤੇ ਸਭ ਜਗ ਕਾ ਤਾਪ⁷ ਮਿਟਾਵਾ ।

ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧੁਨ ਭਇਯੋ ।

ਤਿਮਰ⁸ ਅਗਿਆਨ ਤਿਸ ਜਗ ਕੋ ਗਯੋ ॥ ੪੩ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਹ ਤੇ ਆਗੇ ਦਿਆਲ ਕਛੁ ਉਤਰ ਆਵਤ ਭਯੋ ।

ਦੀਨਾ ਨਾਥ ਦਿਆਲ ਨਿਤ ਨਿਤ ਚਲਿਤੁ ਕਰਤਾਨਯੋ¹⁰ । ੪੪ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੩੭

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1. ਉਚਾਰਿਆ । 2. ਮਸ਼ਰਿਕ । 3. ਆਨੰਦ, ਕ੍ਰੀੜਾ । 4. ਰੱਜ ਕੇ । 5. ਰੰਕ, ਕੰਗਾਲ । 6. ਆਨੰਦ ।
7. ਕਲੇਸ਼ । 8. ਅਨੁਰਾ । 9. ਨਵਾਂ ।

ਸਾਖੀ ਆਗੇ ਦੇਵਤਾ ਕੀ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਕੇ ਸਰਾਪ ਸੋ ਅਸੁਰ¹ ਭਇਆ
 ਥਾ । ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਦਰਸਨ ਪਰਤਾਪ ਸੋ ਸਰਾਪ ਮੋਚਨ
 ਕਰ² ਸੁਰ ਤਨ³ ਪਾਇ ਇੰਦ੍ਰ ਸਮੀਪੀ⁴ ਹੂਆ । ਸੋ
 ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ⁵ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੋਰਖ ਜੀ ਰਮਤੇ ਭਏ ਚਲੇ ਆਗੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ।
 ਜਹਾਂ ਦੇਵ ਅਸੁਰ ਤਨ ਧਾਰ ਕੇ ਜਾਚਤ⁶ ਗੁਰ ਦਰਸ ਮਹਾਨ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਹਾ ਰਹੇ ਦੇਵ ਤਨ ਧਾਰ ।
 ਗਏ ਦਿਆਲ ਤਹਾ ਕਰਤ ਬਿਹਾਰ ।
 ਇੰਦ੍ਰ ਸਰਾਪ ਅਸੁਰ ਨਤ ਪਾਇਆ ।
 ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਸੁਰ ਤਨ⁷ ਭਈ ਕਾਇਆ⁸ ॥ ੨ ॥
 ਜਬ ਸਤਗੁਰ ਤਿਸ⁹ ਦਰਸਨ ਦੀਨਾ ।
 ਮੁਚਤ¹⁰ ਸਰਾਪ ਅਨੰਦ ਰਸ ਭੀਨਾ¹¹ ।
 ਜਿਮ ਪੰਛੀ ਪਿੰਜਰ¹² ਸੋ ਨਿਕਸਾ ।
 ਸੁਰ ਤਨ ਪਾਇ ਮਨ ਤਨ ਬੁਧ ਬਿਗਾਸਾ¹³ ॥ ੩ ॥
 ਸਤਗੁਰ ਕੋ ਪਰਸੰਸਤ¹⁴ ਭਇਆ ।
 ਪੁਨ ਚਰਨ ਨਮਲ ਹਿਰਦੇ ਧਰ ਲਇਆ ।
 ਕਰ ਚਰਨ ਪਰਨਾਮ ਸੁਰਪੁਰ¹⁵ ਕੋ ਚਲਾ ।
 ਕਰੇ ਅਸਤੋਤਰ¹⁶ ਸਨਮੁਖ¹⁷ ਖਲਾ ॥ ੪ ॥
 ਧੰਨੁ ਧੰਨੁ ਪ੍ਰਭ ਗੁਰ ਕਰਤਾਰ ।
 ਨਿਜ ਇਛਿਆ ਧਰਿਓ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ ।
 ਬਹੁਤ ਪਤਤਨ¹⁸ ਕੋ ਕੀਨਾ ਪਾਵਨ¹⁹ ।
 ਧਨੁ ਧਨੁ ਗੁਰ ਭਗਤ ਸੁਹਾਵਨ²⁰ ।

1 ਪ੍ਰੇਤ, ਦੈਂਤ । 2 ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਕਰਕੇ, ਛੁਡਾ ਕੇ । ਦੇਵਤੇ ਦਾ ਜਾਮਾ । 4. ਨੇੜਤਾ ਵਾਲਾ । 5. ਪੁਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਾ । 6 ਜਾਚਨਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮੰਗਦੇ ਹਨ । 7 ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸਰੀਰ । 8. ਜਿਸਮ. ਸਰੀਰ । 9. ਉਸ ਨੂੰ । 10. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ । 11. ਭਿੱਜ ਗਇਆ, ਰੀਝਿਆ, 12 ਪਿੰਜਰਾ । 13 ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ । 14. ਉਸਤਤਿ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 15. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਨਗਰੀ । 16. ਉਸਤਤਿ । 17. ਸਾਹਮਣੇ । 18 ਪਾਪੀਆਂ । 19 ਪਵਿਤਰ । 20. ਸੁੰਦਰ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪੰਨੁ ਪੰਨੁ ਹਰਿ ਸੰਤ ਜਨ ਰਾਮ ਰੂਪ ਅਵਤਾਰ ।
ਗਿਆਨ ਭਗਤ ਵੈਰਾਗ¹, ਜੋਗ² ਦੇ ਜਗ ਕੋ ਕਰਤ ਉਧਾਰ⁸ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਕਰ ਪ੍ਰਨਾਮ ਸੁਰਪੁਰ⁴ ਕੋ ਗਇਆ ।
ਜਾਇ ਸੁਰਾਜ⁵ ਕੋ ਚਰਨਨ ਪਇਆ ।
ਦੇਖ ਇੰਦ੍ਰ ਤਾ ਕੋ ਮਗਨਾਨਾ⁶ :
ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਦੀਏ ਪਦਾਰਥ ਨਾਨਾ⁷ । ੭ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਪੁਨ⁸ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਰੀ ਕਹਿਓ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਅਵਤਾਰ ।
ਸੁਰਰਾਇ⁹ ਸੁਨਤ ਮਨਮਗਨ ਹੋਇ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਰੀ ਨਮਸਕਾਰ ॥ ੮ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ — ੩੮

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਅਗਨ ਰਿਖ ਸੋ ਨਿਰੂਪਨ¹⁰ ਹੋਇਗੀ

ਸੋਰਠਾ

ਸਤਿਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ¹¹ ਅਗਨ ਰਿਖੀ ਆਸ੍ਰਮ ਗਏ ।
ਦੇਖ ਦਰਸ ਮਗਨਾਨ¹² ਜਿਮ¹³ ਚਾਤ੍ਰਕ ਬੂੰਦ ਅਕਾਸ ਜਲ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਜਿਮ ਸੀਪ ਸਿੰਧ ਸੁਆਤੀ¹⁴ ਜਲ ਪਾਵੈ ।
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਇ ਪੁਨ ਸਿੰਧ¹⁴ ਸਮਾਵੈ ।
ਜੋ ਬਿਰੰਚ¹⁶ ਪਰਤਗਿਆ ਕਰੀ ।
ਦੇਖ ਦਰਸ ਇਧ ਸਗਲੀ ਭਈ ॥ ੨ ॥
ਦੇਖ ਦਰਸ ਮੁਨ¹⁷ ਕੀਨ ਪ੍ਰਨਾਮ ।
ਪੁਨ ਕਰਿਓ ਪ੍ਰਸਨ 'ਏ ਸੰਤ ਮਹਾਨ ।
ਕਹਾ ਆਸਰਮ ਕਿਆ ਨਾਮ ਤੁਮਾਰਾ ?
ਕਰ ਕਿਰਪਾ ਚਰਨ ਮਮ¹⁸ ਆਸ੍ਰਮ ਧਾਰਾ¹⁹ ॥ ੩ ॥

1. ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿਚ ਮੋਹ ਦਾ ਨਾ ਹੋਣਾ, ਉਪਰਾਮਤਾ । 2. ਯੋਗ, ਪਤੰਜਲਿ ਰਿਸ਼ੀ ਦੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਏਕਾਗਰ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਧਨ । 3. ਛੁਟਕਾਰਾ । 4. ਦੇਵ-ਨਗਰੀ । 5. ਸੁਰਾਜ, ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਰਾਜਾ, ਇੰਦਰ । 6. ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ । 7. ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ । 8. ਫੇਰ । 9. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਸੁਆਮੀ, ਇੰਦਰ । 10. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 11. ਭੰਡਾਰ । 12. ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ । 13. ਜਿਵੇਂ । 14. ਸ੍ਵਾਤਿ ਨਛਤ ਵਿਚ ਵਰ੍ਹੀ ਹੋਈ ਬਾਰਸ਼ । ਪੁਰਾਣਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਬਾਰਸ਼ ਨਾਲ ਪਾਪੀਹੇ ਦੀ ਤੇਹ ਬੁਝਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਮੋਤੀ ਬਾਂਸ ਵਿਚ ਬੰਸਲੋਚਨ ਅਤੇ ਕੇਲੇ ਵਿਚ ਕਪੂਰ ਬਣਦਾ ਹੈ । 15. ਸਮੁੰਦਰ । 16. ਮੁਨੀ, ਸਾਧੂ । 17. ਮੇਰੇ । 18. ਪਾਏ ।

ਸੁਨੋ ਰਿਖੀ ਨਾਨਕ ਮਮ ਨਾਮਾ¹ ।
 ਤੁਮ ਕੋ ਮਿਲਨ ਆਇਓ ਇਹ ਧਾਮਾ² ।
 ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਸ੍ਰਵਨ ਜਬ ਕਰਾ ।
 ਜਿਮ ਲਛਮਨ³ ਮੁਖ ਅੰਮ੍ਰਤ ਪਰਾ ॥ ੪ ॥
 ਹੋਏ ਨਿਮ੍ਰਤ⁴ ਪ੍ਰਸਨ ਰਿਖ ਕੀਨਾ ।
 ਮਨਲੋਚਾ⁵ ਤਤਗਿਆਨ ਹੀ ਚੀਨਾ⁶ ।
 ਬਾਰੰਬਾਰ ਕਰਾ ਪ੍ਰਨਾਮ ।
 ਹੇ ਸੰਤ-ਦਿਆਲ ਪੂਰਨਹ⁷ ਸਭ ਕਾਮ ॥ ੫ ॥
 ਪ੍ਰਸਨ ਰਿਖੀਸ੍ਵਰ :—

ਮਕਰਾ ਛੰਦ

ਹੇ ਸੰਤਿ ਹਰਿ ਪਿਆਰੇ,
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਚਰਨਨ ਧਾਰੇ,
 ਜਗ ਕਵਨ ਮੈ ਕਵਨ ਹੋ ਸਚੁ ਦੀਜੀਏ ਬਿਚਾਰਾ ॥ ੬ ॥
 ਜਗਿ ਪਾਚ ਤਤ⁸ ਅਧੀਸਾ,
 ਪਰਕਿਰਤ ਹੈ ਪਚੀਸਾ⁹,
 ਦਸ ਰਿਖੀ¹⁰ ਪੰਚ ਦੋਖ¹¹, ਅੰਤਹਕਰਨ¹² ਸੁਚਾਰਾ¹³ ॥ ੭ ॥
 ਮਨ ਮਹਾ ਮੋਹ ਲਾਗਾ,
 ਗੁਨ ਨਾਮ ਰੂਪ ਪਾਗਾ¹⁴,
 ਅਹੰਮਤ¹⁵ ਅਤ ਕਠਨ ਹੈ, ਗੁਨ ਤੀਨ¹⁶ ਅੰਧਕਾਰਾ ॥ ੮ ॥
 ਹੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ-ਰੂਪਾ,
 ਦੇਹੁ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਅਨੂਪਾ*
 ਅਗਿਆਨ ਤਿਮਰ¹⁷ ਕਾਟੋ, ਕਰੋ ਹੀਏ¹⁸ ਮੋ ਉਜਾਰਾ¹⁹ ।

1. ਨਾਂ । 2. ਥਾਂ । 3. ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ ਦਾ ਭਰਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮੂਰਛਾ ਆ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਨੂਮਾਨ ਦੀ ਲਿਆਂਦੀ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ । 4. ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨ । ਇਛਿਤ । 5. ਪਛਾਣਿਆ । 6. ਪੂਰਣ ਹੋਏ । 7. ਜਗਤ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਣ ਪੰਜ ਤੱਤ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਇਹ ਹਨ : ਪਾਣੀ, ਹਵਾ, ਮਿਟੀ, ਅਗ ਅਤੇ ਪੁਲਾੜ । 8. ਇੱਕ ਇੱਕ ਤੱਤ ਦੀਆਂ ਪੰਜ ਪੰਜ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਤੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਪੱਚੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ । 9. ਪੰਜ ਦੋਖ ਇਹ ਹਨ : ਸਪਰਸ਼, ਸ਼ਬਦ, ਰਸ, ਰਸ, ਗੰਧ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਖਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਜੋਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਇਹ ਹਨ : ਤੁਚਾ, ਕੰਨ, ਨੇਤਰ, ਜੀਭ ਅਤੇ ਨੱਕ) । 10. ਅੰਦਰ ਦੀ ਇੰਦ੍ਰੀ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਜੋਗ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ । ਇਸ ਦੇ ਚਾਰ ਭੇਦ ਹਨ—ਮਨ, ਬੁਧਿ, ਚਿਤ ਅਤੇ ਅਹੰਕਾਰ । 11. ਭਲਾ । 12. ਮਗਨ ਹੋਇਆ । 13. ਹੋਮੈ । 14. ਸਤ, ਰਜ ਤੇ ਤਮ । *ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ । 15. ਅਨੂ ਰਾ । 16. ਹਿਰਦਾ । 17. ਚਾਨਣ ।

ਸੋਰਠਾ

ਹੈ ਪ੍ਰਭ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ¹, ਤੁਮ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੰਤਜਨਾ !
ਦੀਜੈ ਤਤ-ਗਿਆਨ, ਬ੍ਰਹਮ ਆਨੰਦ ਸੁਖ ਪਾਈਐ ॥ ੧੦ ॥

ਚੌਪਈ

ਸੁਨਿ ਰਿਖੀ ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਬਿਗਸਾਨੇ² !
ਮਰਦਾਨੇ ਪ੍ਰਤਿ ਰਚਨ ਬਿਖਾਨੇ ।
ਲੇ ਰਬਾਬ³ ਸੁਰ ਤਾਰ⁴ ਸੁਧਾਰੋ ।
ਮੈ ਕਹੋ ਸਬਦ ਤੁਮ ਕਹੋ ਉਚਾਰੋ ॥ ੧੧ ॥
ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਗਨਿ ਰਿਖ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਸਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਆ : —
ਪਉਣੈ⁵ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਕਾ ਮੇਲੁ ।
ਚੰਚਲ ਚਪਲ⁶ ਬੁਧਿ ਕਾ ਖੇਲੁ ।
ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ⁷ ਦਸਵਾ ਦਵਾਰੁ⁸ ।
ਬੁਝੁ ਰੇ ਗਿਆਨੀ ਏਹੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਅਗਨਿ ਰਿਖੀ ! ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਕਾ ਮੇਲ ਹੈ । ਤਿਸ ਕਾ ਤਾਤਪਰਜ ਸੁਨੋ :
ਇੜਾ⁹ ਪਿੰਗਲਾ¹⁰ ਪਾਣੀ ਹੈ, ਸੁਖਮਨਾ¹¹ ਪਉਣ ਹੈ । ਇਨ ਹੀ ਕੀ ਸਕਤ ਸੋ ਸਰੀਰ ਅਸਥਿਤ ਹੈ ।
ਹੇ ਮਹਾ ਰਿਖੀ ! ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਗਿਆਨ ਜੋਗ ਕਹਤਾ ਹੋਂ । ਸੋ ਹਿਰਦੇ ਮੈਂ ਧਾਰਨਾ । ਇੜਾ ਅਰੁ
ਪਿੰਗਲਾ ਦੋ ਨਾੜੀ ਸਦਾ ਤੜਫਤੀ ਰਹਿਤੀ ਹੈ, ਅਰੁ ਸੁਖਮਨਾ ਸਹਿਜ ਪਦ ਅਸਥਿਤ ਹੀ ਹੈ ।
ਏਹ ਦੋਨੇ ਨਾੜੀ ਕੋ ਏਕ ਸਮਾਨ ਕਰਕੇ ਜਬ ਦੋਨੋਂ ਸਮ ਭਈ ਤਬ ਸੁਖਮਨਾ ਸੋ ਮੇਲ ਭਇਆ ।
ਜਬ ਤੀਨੋਂ ਸਮ ਭਈ ਤਬ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਦੁਆਰ ਖੁਲਾ । ਜਬ ਸੁਰਤ ਸਬਦ ਸੋ ਲੀਨ ਭਈ ਤਬ
ਬ੍ਰਹਮ ਸਬਦ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਨਿਜ-ਸਰੂਪ ਕੋ ਪਾਯਤ ਹੈ । ਏਹੀ ਤੀਨ ਨਾੜੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨ, ਮਹੇਸ
ਹੈ । ਅਰੁ ਚੰਚਲਤਾ ਚਪਲਤਾ ਸਰੀਰ ਮੈਂ ਬੁਧ ਸਕਤ ਸੋ ਹੈ । ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਅਰੁ ਦਸਵਾਂ
ਦੁਆਰਾ ਹੈ । ਹੇ ਰਿਖ ਗਿਆਨੀ ਇਸ ਬਚਨ ਕੋ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਬੁਝਨਾ ।

ਪੁਨ ਰਹਾਉ :

ਕਥਤਾ ਬਕਤਾ¹² ਸੁਨਤਾ ਸੋਈ ।
ਆਪ ਬੀਚਾਰੇ ਸੁ¹³ ਗਿਆਨੀ ਹੋਈ ।

1. ਕਿਰਪਾ ਦਾ ਭੰਡਾਰ । 2. ਖੁਸ਼ ਹੋਏ । 3. ਤਾਰ ਅਤੇ ਤੰਦ ਦਾ ਇਕ ਸਾਜ । 4. ਸੁਰ ਅਤੇ ਤਾਲ ।
5. ਹਵਾ । 6. ਇਕ ਥਾਂ ਨਾ ਟਿਕਣ ਵਾਲੀ । 7. ਦੋ ਕੰਨ, ਦੋ ਅਖਾਂ, ਦੋ ਨਾਸਾਂ,
ਮੂੰਹ, ਗੁਦਾ ਅਤੇ ਲਿੰਗ । 8. ਮਨ ਦੀ ਉਹ ਹਾਲਤ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅਨਭਵ ਹੁੰਦਾ
ਹੈ, ਸੁਰਤ ਦੀ ਉਹ ਉੱਚੀ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਹਾਲਤ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਰੀਰਕ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਤੇ ਨਾ
ਮਨ ਦੀ ਉਧੇੜ ਬੁਣ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । 9. ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਮੰਨੀ ਹੋਈ ਇੱਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਖੱਬੀ ਨਾਸਿਕਾ ਤੋਂ ਲੈ
ਕੇ ਕੰਗਰੋੜ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ । ਇਸ ਨਾੜੀ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗੀ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਦਾ
ਅਭਿਆਸ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਚੰਦਨਾੜੀ ਭੀ ਹੈ । 10. ਹਠਯੋਗ ਦੇ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਧਾਨ
ਨਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਸੂਰਯਨਾੜੀ ਭੀ ਹੈ । ੧. ਯੋਗੀਆ ਦੀ ਕਲਪੀ
ਹੋਈ ਇੱਕ ਨਾੜੀ ਜੋ ਨੱਕ ਦੇ ਮੂਲ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਕੰਗਰੋੜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਦਿਮਾਗ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ । ਜਦ
ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਣ ਚਲਾਈਏ ਹਨ ਤਦ ਅਨਹਤ ਸਬਦ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ
ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਨਾਂ 'ਬ੍ਰਹਮਮਾਰਗ' ਅਤੇ 'ਮਹਾਪਥ' ਭੀ ਹਨ । 12. ਬੋਲਦਾ । 13. ਉਹ ।

ਅਰਥ :

ਹੇ ਮਹਾਂ ਰਿਖੀ ! ਕਥਤਾ, ਬਕਤਾ ਸੁਨਤਾ ਸੋ, ਕਵਨ ਹੈ ? ਇਸ ਕਉ ਬਿਚਾਰੇ ਅਰੁ ਅਪਨੇ ਆਪ ਕਉ ਬੀਚਾਰੇ ਮੈ ਕਉਨ ਹੋ । ਜਬ ਬਿਚਾਰ ਜੁਗਤ ਸੋ ਇਸ ਭੇਦ ਕੋ ਪਾਇਆ ਤਬ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਕਾ ਲਾਭ ਭਇਆ । ਜਬ ਇਹੁ ਲਾਭ ਹੂਆ ਤਬ ਗਿਆਨ ਅਰੁ ਬਿਗਿਆਨ¹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਇਆ । ਇਸ ਸੂਛਮ² ਜੁਗਤ ਸੁਰਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਹਿਰਦੇ ਮੇ ਬਿਚਾਰੇ, ਆਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ ।

ਤਬ ਦੂਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਦੇਹੀ ਮਾਟੀ ਬੋਲੈ ਪਉਣੁ ।

ਬੁਝੁ ਰੇ ਗਿਆਨੀ ਮੂਆ ਹੈ ਕਉਣੁ ।

ਮੂਈ³ ਸੁਰਤਿ ਬਾਦੁ ਅਹੰਕਾਰੁ ।

*ਓਹੁ ਨ ਮੂਆ ਜੋ ਦੇਖਣਹਾਰੁ⁴ । ੨

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਰਿਖੀ ! ਦੇਹੀ ਮਾਟੀ ਹੈ ਅਰੁ ਸਬਦ ਪਉਣ-ਸਕਤ ਸੋ ਹੈ । ਇਹ ਬਿਚਾਰੀਐ ਜੋ ਇਨ ਮੇ ਮਰਤਾ ਕਉਨ ਹੈ । ਪਾਂਚ ਤਤ ਸੋ ਮੂਰਤ ਜੋ ਥੀ ਵਹੀ ਨਾਸ ਭਈ, ਬਾਦੁ, ਅਹੰਕਾਰ ਸੰਜੁਗਤ । ਦੇਖਣ ਹਾਰੇ ਕਾ ਨਾਸੁ ਨਾਹੀ ।

ਤੀਜੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਜੈ ਕਾਰਣਿ ਤਟਿ⁵ ਤੀਰਥ ਜਾਹੀ ।

ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਘਟਿ⁶ ਹੀ ਮਾਹੀ ।

ਪੜਿ ਪੜਿ ਪੰਡਿਤ ਬਾਦੁ⁷ ਵਖਾਣੈ ।

ਭੀਤਰਿ ਹੋਦੀ⁸ ਵਸਤੁ ਨ ਜਾਣੈ । ੩

ਤਿਸ ਕਾ ਪ੍ਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਪੁਰਖ ! ਜਿਸ ਆਤਮ-ਲਾਭ ਕੋ ਤਟ, ਤੀਰਥ, ਜਤਨ ਕਰਤੇ ਹੈ ਵਹ ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਘਟ ਹੀ ਮੋ ਹੈ । ਜੋ ਬਸਤ⁹ ਘਟ ਹੀ ਮੋ ਹੈ ਤਿਸ ਕਾ ਖੋਜਨ ਜਤਨ ਬਾਹਰਾ ਮਿਥਿਆ¹⁰ ਹੈ ਅਰੁ ਪੰਡਤ ਲੋਕ ਜਗਜੁਧ¹⁰ ਕੀ ਜੁਗਤ ਪੜਤੇ ਹੈ । ਬਾਦੁ ਬਿਬਾਦੁ ਸੁਨਤੇ ਸੁਨਾਵਤੁ ਹੈ । ਅਰੁ ਘਰ ਭੀਤਰ ਜੋ

1. ਸਮਝ, ਤਮੀਜ਼ ਵਿਗਿਆਨ । 2. ਸੁਕਸ਼ਮ । 3. ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ । *ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਹ ਤੁਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ । ਵਹੁ ਨ ਮੂਆ ਜੋ ਬੋਲਣਹਾਰ । ਇਹ ਤੁਕ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਹੈ । 4. ਜੋ ਸਾਖੀ ਹੈ, ਚੇਤਨ ਆਤਮਾ । 5. ਕਿਨਾਰਾ । 6. ਹਿਰਦਾ । 7. ਬਗੜਾ । 8. ਹੁਦੀ ਹੋਈ । 9. ਵਸਤ, ਚੀਜ਼ । 10. ਬੁਠਾ । 11. ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਗੜਿਆਂ ? ।

ਰਤਨ ਪਦਾਰਥ ਹੈ ਤਿਸ ਕੋ ਨਹੀ ਜਾਨਤੇ । ਏਹ ਬਾਦ ਬਿਬਾਦ ਪੜੇ ਆਤਮ ਲਾਭ ਨਾਹੀ ਹੋਤਾ ।

ਪੁਨ ਚਉਥੀ ਪਉੜੀ ਕਹੀ :

ਹਉ ਨ ਮੂਆ ਮੇਰੀ ਮੁਈ ਬਲਾਇ¹ ।

ਓਹੁ ਨ ਮੂਆ ਜੋ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ।

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਗੁਰਿ ਬ੍ਰਹਮੁ² ਦਿਖਾਇਆ ।

ਮਰਤਾ ਜਾਤਾ³ ਨਦਰਿ ਨ ਆਇਆ । ੪

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :

ਹੇ ਰਿਖੀ ਜੀ ! ਐਸਾ ਬਿਚਾਰੀਐ ਜੋ ਕਥਤਾ ਬੋਲਤਾ ਤੋ ਮਰਤਾ ਨਾਹੀ ਅਰੁ ਸੂਰਤ, ਰੂਪ, ਬਾਦ, ਅਹੰਕਾਰ, ਉਪਾਧ ਮਿਥਿਆ ਲਗੀ ਥੀ ਸੋ ਨਾਸ ਭਈ । ਜਿਸ ਕੀ ਸਕਤ⁴ ਸੋ ਸੁਨਨਾ ਅਰੁ ਬੋਲਨਾ ਸੋ ਸਰਬ ਪੂਰਨ ਆਤਮਾ ਹੈ ਵਹ ਅਮਰ ਹੈ । ਜਬ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਸੋ ਆਤਮ ਪਦ ਪਾਇਆ ਤਬ ਮਰਤਾ ਜਾਤਾ ਕਛੂ ਭਾਸਤਾ ਨਾ ਹੀ । ਜਬ ਇਹੁ ਸਬਦ ਅਗਨਿ ਰਿਖ ਸ੍ਵਨ ਕੀਆ ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦ੍ਰਿਸਟਿ⁵ ਸੋ ਅੰਤਰ ਹੀ ਮਗਨ⁶ ਭਇਆ । ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਸਮਾਧ ਸੋ ਦ੍ਰਿੜ ਭਇਆ, ਜੈਸੇ ਪਾਰਸ⁷ ਮਿਲ ਪਾਰਸ ਹੂਆ । ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ।

ਮਕਰਾ ਛੰਤ

ਅੰਤਰ ਸਮਾਧ ਲਾਗੀ,

ਹਉਮੈ ਉਪਾਧ⁸ ਭਾਗੀ,

ਭਈ ਸੂਰਤ ਸਬ ਲੀਨਾ, ਅਨਾਹਦ ਧੁਨੀ⁹ ਅਪਾਰਾ । ੧੨

ਰਿਖ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ ਪਾਗਾ,¹⁰

ਅਹੰ¹¹ ਨੀਦ ਸੋਇਆ ਜਾਗਾ,

ਨਿਜ ਰੂਪ ਦੇਖ ਮਗਨਾ¹², ਪਰਮਾਤਮਾ ਅਧਾਰਾ । ੧੩

ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਦਿਆਲ,

ਮਿਟਾ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾਲ,

1. ਅਵਿਦਿਆ ਰੂਪ ਬਲਾ । 2. ਕਰਤਾਰ । 3. ਜੰਮਦਾ । 4. ਸਕਤੀ । 5. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ । 6. ਖੁਸ਼, ਆਨੰਦ । 7. ਇੱਕ ਕਲਪਿਤ ਪੱਥਰ ਜਿਸ ਦੇ ਛੁਹਣ ਤੋਂ ਲੋਹੇ ਦਾ ਸੋਨਾ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 8. ਉਪਦ੍ਰਵ, ਆਫਤ । 9. ਉਹ ਧੁਨੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਆਖਾਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ, ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਧੁਨੀ ਜੋ ਦਸਮਦੁਆਰ ਵਿੱਚ ਯੋਗੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ । 10. ਪਾਗਿਆ ਗਿਆ, ਲਪੇਟਿਆ ਗਿਆ । 11. ਅਭਿਮਾਨ । 12. ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ।

ਭਇਆ ਬ੍ਰਹਮ ਲੀਨਾ ਨਿਜ ਰੂਪ ਜਗ ਨਿਹਾਰ¹ । ੧੪
 ਪੁਨ ਨੈਨ ਖੋਲ ਦੇਖਾ,
 ਸਤਗੁਰ ਅਲਖ² ਅਭੇਖਾ³,
 ਧਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਮਸਤਕ, ਉਸਤਤ ਕਰੀ ਅਪਾਰ । ੧੫
ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਰਿਖ ਸੋ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਆਏ ਦੇਸ ਪੰਚਾਲ⁴ ।
 ਰਾਜ-ਕਮਾਉ ਸਿਧਮਤੇ⁵ ਮਰਦਾਨਾ ਲੀਏ ਨਾਲ । ੧੬
 ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ । ੩੯

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

**ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸਿਧ-ਮਤੇ ਕੀ, ਜੋ ਨਾਨਕ ਮਤਾ ਹੈ,
 ਸਿਧੋ ਸੋ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋਇਗੀ ।**

ਦੋਹਰਾ

ਰਾਜ-ਕਮਾਉ ਦੇਸ ਮੋ ਸਿਧਮਤਾ ਅਸਥਾਨ ।
 ਸਿਧ ਉਹਾ ਮੇਲਾ ਕਰੈ ਤਹਾ ਆਏ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਾਨ⁶ । ੧

ਅੜਲ

ਤਹਾ ਖੈਰ⁷ ਬਿਰਛ ਕੇ ਤਲੇ ਦਿਆਲ ਆਸਨ ਕੀਆ ।
 ਬਜੇ ਰਬਾਬ ਅਨਾਹਦ⁸ ਧੁਨਿ ਕੀਰਤਨ ਭਇਆ ।
 ਸੁਣਿਆ ਨਾਥ ਦਿਆਲ ਬਾਲਾ ਜੀ⁹ ਆਇਆ ।
 ਅਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਸੁਨਤ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸੁਖ ਪਾਇਆ । ੨
 ਪੁਨ¹⁰ ਸਭ ਸਿਧਨ ਕਹਾ ਨਾਥ ਬਾਲਾ ਪਰ¹¹ ਜਾਈਐ ।
 ਤਿਨ ਨਿਜ ਸਿਧ¹² ਦਿਖਾਇ ਦਰਸਨ ¹³ ਮੋ ਲਿਆਈਐ ।
 ਇਹੁ ਬਡਾ ਭਗਤ ਕਹੂ¹⁴ ਮਾਹਿ ਆਇ ਪਰਗਟ ਭਇਆ ।
 ਬਿਨ ਧਾਰੇ ਬੇਖ ਸਰੂਪ ਦਰਸਨ ਸਭ ਜੈ ਕੀਆ । ੩

1. ਦੇਖਣਾ । 2. ਜੋ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ । 3. ਜੋ ਖੈਰ ਰਹਿਤ ਹੋਵੇ । 4. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਇਕ ਇਲਾਕਾ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਮਹਾ ਭਾਰਤ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਕਮਾਉ (ਕੁਮਾਉਂ) ਇਸੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹਿਸਾ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ । 5. ਇਕ ਥਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਨਕ-ਮਤਾ ਆਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 6. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 7. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ । 8. ਖਦਿਰ ਬਿਰਛ (Mimosa Catechu) । 9. ਅਨਾਹਦ । 10. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ । 11. ਫੇਰ । 12. ਪਾਸ । 13. ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਧੀਆਂ । 14. ਮੱਤ ਭੇਖ । 15. ਕਲਜੁਗ ।

ਤਬ ਭਏ ਇਕਤ੍ਰ ਸਭ ਸਿਧ ਸਤਿਗੁਰ ਪਹਿ ਆਇਕੇ ।
 ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਨਾਮ ਆਦੇਸ ਕਹਾ ਸਮਝਾਇਕੇ ।
 ਤੁਮ ਬਡੇ ਭਗਤ ਭਏ ਜਗਤ ਭੇਖ ਗੁਰ ਧਾਰੀਐ ।
 ਗੁਰ ਗੌਰਖ ਸਮ ਭੂਤ¹ ਭਵਿਖ ਬਿਚਾਰੀਐ ॥ ੪ ॥
 ਕਹਾ ਉਤਰ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ਸੁਨੋ ਸਿਧ ਨਾਥ ਜੀ ।
 ਜਬ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰ ਦੇਖ ਭੇਖ ਧਰੋ ਮਾਥ ਜੀ ।
 ਇਹੁ ਜੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਅਰੁ ਸਿਧ³ ਮੋਹ⁴ ਨਹੀ ਭਾਵਈ ।
 ਹੋ ਨਾਟਕ-ਚੇਟਕ⁵ ਕਰਤ ਜਗਤ ਬਸ ਆਵਈ ॥ ੫ ॥

ਦੇਹਰਾ

ਮਿਲ ਸਭ ਸਿਧ ਮਸਲਤ⁶ ਕਰੀ ਸਿਧ-ਬਲ ਦੇਹ ਦਿਖਾਇ
 ਦੇਖ ਸਿਧ-ਪਦੁ⁸ ਰੀਝਈ ਤੋ ਭੇਖ ਲੇਹਗੇ⁹ ਆਇ ॥ ੬ ॥

ਛੰਤ

ਕੋਊ ਚੜ ਅਕਾਸ ਡੋਲੇ ।
 ਭਿਆਨਕ ਸਬਦ ਬੋਲੇ ।
 ਕੋਊ ਤੜਤ¹⁰ ਹੋਇ ਤੜਕੇ¹¹ ।
 ਭਿਅੰਕਰ ਸਬਦ ਬਕੇ¹² ॥ ੭ ॥
 ਕੋਊ ਹੋਇ ਮੇਘ¹³ ਗਰਜੇ ।
 ਹੋਇ ਅਗਨ ਪੁਜ ਲਰਜੇ* ।
 ਕੋਊ ਪਾਥਰ ਬਰਖਾਵੇ¹⁴ ।
 ਹੋਇ ਪਵਨ ਬਿਰਛ ਉਡਾਵੇ ॥ ੮ ॥
 ਹੋਇ ਬਾਘ¹⁵ ਰੂਧ ਭੁਕਾਰੇ¹⁰ ।
 ਫੁੰਕਾਰ ਸਰਪ ਮਾਰੇ ।
 ਚਲੇ ਆਂਧੀ ਅੰਧਕਾਰਾ ।
 ਬਰਖੰਤ¹⁷ ਮੂਸਲਾ-ਧਾਰਾ ॥ ੯ ॥
 ਜਹਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਆਸੀਨਾ¹⁸ ।
 ਗਾਵੰਤ ਸਬਦ ਬੀਨਾ ।
 ਵਹੁ ਖੈਰ¹⁹ ਖਿਰਖ ਡੋਲੇ²⁰ ।
 'ਰਹੋ'²¹ ਬਚਨ ਦਿਆਲ ਬੋਲੇ ॥ ੧੦ ॥

1. ਲੰਘਿਆ ਸਮਾਂ । 2. ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ । 3. ਸਿੱਧੀਆਂ । 4. ਮੈਨੂੰ । 5. ਦਿਖਾਵੇ । 6. ਸਲਾਹ, ਮਸ਼ਵਰਾ । 7. ਸਿੱਧੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ । 8. ਸਿੱਧੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ । ਦਰਜਾ । 9. ਲਏਗਾ । 10. ਬਿਜੜੀ । 11. ਕੜਕੇ । 12. ਬੋਲੇ । 13. ਬੱਦਲ । *ਇਹ ਤੁਕ ਮੂਲ ਵਾਲੀ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ । 14. ਵਹਾਵੇ । 15. ਸ਼ੇਰ । 16. ਧਾੜੇ । 17. ਵਰ੍ਹੇ । 18. ਆਸਣ । 19, ਖਦਿਰ ਬਰਿਛ (Mimosa catechu) 20. ਗਿਰਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ । 21. (ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਿਹਾ) 'ਠਹਿਰ' ।

ਦੋਹਰਾ

ਵੈ ਖੈਰ¹ ਬਿਰਛ ਉਡਨੇ ਲਗਾ ਰਖਿਓ ਦਿਆਲ ਧਰ ਹਾਥ ।
ਭਇਆ ਅਸਥਿਤ² ਮਨ ਸਿਖ ਜਿਮ ਜਿਸ ਗੁਰ ਕਰ³ ਧਾਰਤ ਮਾਥ⁴ ॥ ੧੧ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਜਾ ਕੀ ਸਿਧ⁵ ਸਤ ਦਾਸ, ਤਾ ਕੋ ਸਿਧ-ਬਲੁ ਕਿਆ ਕਰੇ ।
ਕਲਾ⁶ ਭਈ ਸਭ ਨਾਸ, ਖੈਂਚ ਸਿਧ ਸਤਗੁਰ ਲਈ ॥ ੧੨ ॥
ਭਇਆ ਸਿਧ ਬਲ ਛੂਛ⁷, ਜਾਇ ਨਾਥ ਜੀ ਸੋ ਕਹਿਓ ।
ਕਥਾ ਲਈ ਸਭ ਪੂਛ, ਚਲ ਆਇ ਸਤਗੁਰ ਪਾਸ ॥ ੧੩ ॥

ਰਸਾਵਲ ਛੇਤ

ਦਿਖੰਤ⁸ ਨਾਥ ਦਿਆਲ ਕੋ ਹਸੇ ਅਨੰਦ ਸੋ ਭਰੇ ।
ਪਿਖੰਤ⁹ ਦਿਆਲ ਨਾਥ ਕੋ ਆਦੇਸ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ਕਰੇ ।
ਪ੍ਰਸੰਸ¹⁰ ਨਾਥ ਦਿਆਲ ਬਾਲ ਰੂਪ ਸੇ ਬਚਨ ਕਹਾ ।
ਨਾਨਕ ਮਤਾ ਭਇਆ ਅਬੀ ਜੋ ਜੀਤ ਸਰਬ ਸੋ ਲਇਆ ॥ ੧੪ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਸਿਧ-ਮਤਾ ਅਸਥਾਨ. ਜਾਨਤ ਹੈ ਸਭ ਲੋਗ ਜਗ ।
ਕਰ ਜੀਤਾ ਸਭ ਕੋ ਗਿਆਨ, ਨਾਨਕ-ਮਤਾ¹¹ ਅਬ ਕਹਤ ਹੈ ॥ ੧੫ ॥
ਸਰਬ-ਸਿਧ ਬਾਚ¹² :—

ਚੌਪਈ

ਹੇ ਬਾਲਾ ਜੀ ਤੁਮ ਧਨ ਜਗ ਭਗਤ ।
ਕਲੁਜੁਗੁ ਮੋ ਤੁਮਰੀ ਸਭ ਸਕਤ ।
ਨਾਨਕ-ਮਤੇ ਤੁਮਰਾ ਅਧਕਾਰ¹³ ।
ਸਭ ਸਿਧਾ ਕੋ ਦੇਹੁ ਭੰਡਾਰ ॥ ੧੬ ॥
ਸੁਨੇ ਹਸੇ¹⁴ ਨਾਥ ਜੀ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।
ਹੇ ਬਾਲਾ ਜੀ ! ਇਹ ਮਤਾ ਪੁਰਾਨਾ ।
ਇਛਾ¹⁵ ਭੋਜਨ ਸਭ ਕੋ ਦੀਜੈ ।
ਖਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਇ¹⁶ ਆਨੰਦ ਸੁਖ ਲੀਜੈ ॥ ੧੭ ॥

1. ਖਦਿਰ ਬਿਰਛ (Mimosa catechu) । 2. ਟਿਕਾਉ । 3. ਹੱਥ । 4. ਮਸਤਕ, ਸਿਰ । 5. ਸਿੱਧੀਆਂ । 6. ਸ਼ਕਤੀ । 7. ਤੁੱਛ । 8. ਦੇਖ ਕੇ । 9. ਦੇਖ ਕੇ । 10. ਪਰਸੰਸਾ ਕਰ ਕੇ । 11. ਉੱਤਰ ਪਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨੈਨੀਤਾਲ ਦੀ ਤਸੀਲ ਸ਼ਤਾਰਗੰਜ ਅੰਦਰ ਪੀਲੀਭੀਤ ਤੋਂ 15 ਮੀਲ ਉੱਤਰ ਪੱਛਮ ਵਲ ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੇਲਵੇ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖਟੀਆ ਤੋਂ 10 ਮੀਲ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ । 12. ਸਾਰੇ ਸਿੱਧਾਂ ਦੇ ਬਚਨ । 13. ਅਧਿਕਾਰ । 14. (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) ਸੁਣ ਕੇ ਹਸੇ । 15. ਇੱਛਤ । 16. ਖਾ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਜਾਣ ।

ਤਬ ਸਭ ਸਿਧਨ ਕੋ ਕਹੇ ਗੁਰ-ਬਾਲਾ¹ ।
 ਇਛਆ ਭੋਜਨ ਲੇਹੁ ਦਿਆਲਾ ।
 ਤਸਮਈ² ਭੋਜਨ ਕਾ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।
 ਆਏ ਕੂਪ³ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਆਨਾ ॥ ੧੮ ॥
 ਚਾਦਰ ਡਾਰ ਕੂਪ ਢਪ ਲੀਨਾ ।
 ਅਮਿ-ਦ੍ਰਿਸਟ⁴ ਤਾਹਿ ਪਰ ਕੀਨਾ ।
 ਭਰ ਗਇਓ ਕੂਪ ਤਸਮਈ ਸੁੰਦਰ ।
 ਸਰਬ ਸੁਆਦ ਰਸ ਤਾ ਕੇ ਅੰਦਰ ॥ ੧੯ ॥
 ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ-ਬਚਨ ਸਭ ਲੀਏ ਬੁਲਾਇ ।
 ਆਏ ਸਭ ਪੰਗਤ⁵ ਬੈਠਾਇ ॥ ੨੦ ॥*

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਇਛਆ ਭੋਜਨ ਕੀ ਕਹੀ ਲਈ ਪ੍ਰੀਤ ਦਿਆਲ ਮਨ ਧਾਰ ॥ ॥
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਸਮਈ ਪਾਕ⁶ ਭਰ ਲੀਨ ਕੂਪ ਭੰਡਾਰ ॥ ੨੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਚਿੱਪੀ⁷ ਸਕਤ⁸ ਕੀ ਆਗੈ ਧਰੇ ।
 ਖਪੇ ਸਭ ਨਦੀ ਏਕ ਨਹੀ ਭਰੇ ।
 ਬੂਝੀ ਪ੍ਰਭ ਇਨ ਕੀ ਚਤੁਰਾਈ⁹ ।
 ਚਿਪੀ ਮਾਹਿ ਸਿਧ ਠਹਰਾਈ ॥ ੨੧ ॥*
 ਤਬ ਨਿਜ ਚਿੱਪੀ ਸਤਗੁਰ ਕਰ¹⁰ ਲੀਨੀ ।
 ਚਿੱਪੀ ਸੋ ਚਿੱਪੀ ਭਰ ਦੀਨੀ ।
 ਖਾਇ ਅਘਾਇ¹¹ ਸਭ ਸਿੱਧ ਬਿਗਸਾਨੇ¹² ।
 ਭਰੀ ਚਿੱਪੀ ਰਹੀ ਨਹੀ ਘਟੀ ਸਮਾਨੇ ॥ ੨੨ ॥
 ਪੁਨ¹³ ਕਹਾ ਗੰਗਾ ਆਵੈ ਪਰਥਾਹ ।
 ਚੁਲੀ ਕਰੈ ਕੰਠੇ¹⁴ ਪਰ ਤਾਹ ।
 ਫਾਹੌੜੀ¹⁵ ਕੋ ਆਗਿਆ ਗੁਰ ਕਰੀ ।
 ਲੇ ਆਈ ਪਰਵਾਹੁ¹⁶ ਤਿਹ ਘਰੀ¹⁷ ।

1. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਵ ਜੀ । 2. ਖੀਰ । 3. ਖੁਹ ਜਿਸ ਵਿਚ ਥੋੜਾ ਪਾਣੀ ਹੋਵੇ । 4. ਮਿਠੀ ਨਜਰ । 5. ਕਤਾਟ ।
 6. ਵੇਸ਼ ਰਹਿਤ, ਪਵਿਤਰ । *ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਮੁਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਇਸ ਲਈ ਅਸਲੀ
 ਤਰਤੀਬ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ । 7. ਕਰਮੰਡਲ । 8. ਸ਼ਕਤੀ । 9. ਚਲਾਕੀ । 10. ਹੱਥ । 11. ਰੱਜਣਾ ।
 12. ਖੁਸ਼ ਹੋਏ । 13. ਵੇਰ । 14. ਕਿਨਾਰਾ । 15. ਫਹੜੀ । 16. ਵਹਿਣ । 17. ਘੜੀ ਸਮਾ ।

ਤਬ ਸਭ ਸਿੱਧਨ ਆਚਮਾਨ¹ ਲੀਨੇ ।
 ਬਜਾਇ ਨਾਦ ਮਹਾ ਸੁਖ ਭੀਨੇ² ।
 ਪੁਨ ਗੁਰ ਗੋਰਖ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ³ ।
 ਸੁਨੋ ਬਾਲਾ ਜੀ ਪਰਮ ਗਿਆਨਾ ॥ ੨੪ ॥
 ਤੁਮਰਾ ਗੁਰੂ ਜਗ ਮੋ ਨਹੀ ਕੋਈ ।
 ਤੁਮਰਾ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਹੀ ਤੇ ਹੋਈ ।
 ਪ੍ਰਗਟੇ ਤੁਮਰੇ ਅੰਗ ਤੇ ਜੋਈ ।
 ਧਾਰੋਗੇ ਤਾ ਕੋ ਗੁਰ ਸੋਈ ॥ ੨੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਆਦੇਸ⁴ ਸਬਦ ਕਰ ਸਭ ਚਲੇ ਆਲੋਪ⁵ ਭਏ ਨਾ ਦਿਖਾਇ ।
 ਪਵਨ⁶ ਮੋ ਪਵਨ ਸੁੰਨ⁷ ਮੋ ਸੁੰਨ ਐਸੋ ਕੋਤਕ ਲਖਿਓ ਨਾ ਜਾਇ ॥ ੨੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਰਾਜਾ ਆਇ ਚਰਨਨ⁸ ਲਗੇ ਮਨ ਮੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਢਾਇ ।
 ਲੇ ਆਗਿਆ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ਕੀ ਐਸੀ ਜੁਗਤ ਬਨਾਇ ।

ਸੋਰਠਾ

ਰਖੇ ਟਹਿਲੀਏ⁹ ਰਾਇ ਸਤਗੁਰ ਨਾਮ ਲੰਗਰ ਕਰਾ ।
 ਦੀਨੇ ਚਉਦਹ ਗਾਉ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਭੇਟਾ ਕਰੀ ॥ ੨੮ ॥
 ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ । ੪੦ ।

ਆਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੰਜਾਬ ਕੇ ਚਲੈਗੇ

ਸੋਰਠਾ

ਸਤਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਨੰਦ ਚਲੇ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਕੋ
 ਮਰਦਾਨਾ ਲੀਏ ਸੰਗ ਪ੍ਰਗਟੇ ਭੇ ਹਰੇ ਨਿਕਟਿ ਪ੍ਰਭਾ
ਮਰਦਾਨਾ ਬਾਚ :

ਹੇ ਦਿਆਲ ਪੂਰਨ ਸਕਤ¹⁰ ।
 ਸੁਬਹਾਨ ਤੇਰੀ ਭਗਤ ।
 ਮੈ ਸੁਰਤ¹¹ ਘਰ ਕੀ ਧਰੋ ।

1. ਕੁਰਲੀ, ਭਜਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਕੁਰਲੀ ਕਰਕੇ ਮੂੰਹ ਸਾਫ਼ ਕਰਨਾ । 2. (ਆਨੰਦ ਵਿਚ) ਭਿੱਜੇ । 3. ਕਿਹਾ, ਬੋਲਿਆ ! 4. ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ । 5. ਗਾਇਬ । 6. ਹਵਾ । 7. ਆਕਾਸ਼ । 8. ਪੈਰ । 9. ਸੇਵਾਦਾਰ, ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ । 10. ਸ਼ਕਤੀ । *ਇਹ ਤੁਕ ਮਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ । 11. ਖਿਆਲ ।

ਜੋ ਬਚਨ ਹੋਇ ਸੁ ਕਰੋ ॥ ੨ ॥
 ਸੁਨਹੋ ਮਰਦਾਨਾ ਮੀਤ ।
 ਦਿੜ੍ਹ^੨ ਰਾਖੀਏ ਮਨ ਚੀਤ ।
 ਤ੍ਰੈ^੩ ਦਿਸ^੪ ਕੀਨਾ ਗਵਨ^੫ ।
 ਪਸਚਮ ਦਿਸਾ ਕੋ ਗਵਨ ॥ ੩ ॥
 ਸੁਧ ਲੇਹੁ ਘਰ ਕੀ ਆਇ ।
 ਚਲੋ ਚੀਤ ਰਾਖੋ ਥਾਇ ।
 ਤਬ ਕੀਆ ਦਿਆਲ ਪਿਆਨ^੬ ।
 ਟਿਲੇ ਪਹੂਚੇ ਆਨ ॥ ੪ ॥
 ਟਿਲੇ ਗਏ ਗੁਰ ਧੀਰ ।
 ਤਹਾ ਬਾਲ ਨਾਥ ਹੈ ਪੀਰ ।
 ਤਿਸ ਮਿਲੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜਾਇ ।
 ਕੀਆ ਪ੍ਰੀਤ ਲੀਏ ਬੈਠਾਇ ॥ ੫ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਲ ਨਾਥ ਪੂਛਾ ਪ੍ਰਭੁ ਤੁਮ ਕਵਨ ਨਾਮ ਕਿਆ ਭੇਖ^੭ ।
 ਦੀਸੋ ਬਾਲਕ ਗ੍ਰਿਸਤ-ਰੂਪ ਮਾਥੇ ਭਗਤ ਬਿਸੇਖ^੮ ॥ ੬ ॥

ਚੌਪਈ

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਹਮਾਰਾ ਕਹੀਏ ।
 ਸੰਤ ਸਮਾਗਮ^੯ ਮਿਲ ਸੁਖ ਲਹੀਏ ।
 ਸੁਨ ਪੀਰ ਪੁਰਾਤਨ ਦੇਖਨ ਆਏ ।
 ਦੇਖਾ ਦਰਸਨ ਅਤਿ ਸੁਖ ਪਾਏ ॥ ੭ ॥

ਨਾਥ ਬਾਚ :

ਸੁਨੋ ਨਾਨਕ ਜੀ ਤੁਮ ਬਡੇ ਭਗਤ ਹੋ ।
 ਸੁਨਾ ਆਗੇ ਤੁਮ ਬਡੀ ਸਕਤ^{੧੦} ਹੋ ।
 ਭੇਖ ਜੋਗ ਕੋ ਲੀਜੇ ਧਾਰ ।
 ਪਾਵੋ ਸੁਖ ਸਿਧ ਭਰੇ ਭੰਡਾਰ ॥ ੮ ॥

1. ਖਿਆਲ । 2. ਟਿਕਾ ਕੇ ਪਕਾ ਕਰਕੇ । 3. ਤਿੰਨ । 4. ਦਿਸਾ, ਪਾਸੇ । 5. ਘੱਮਣਾ 6. ਗਗਨ, ਯਾਤਰਾ । 7. ਭੇਸ । 8. ਅਧਿਕਤਾ । 9. ਮੇਲ । 10. ਸ਼ਕਤੀ ।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਬਾਚ :

ਭੇਖ ਜੋਗ ਕਾ ਮੋਹਿ ਸੁਨਾਵੇ ।
ਮਾਤਾ ਕਵਨ ਸੁਨ ਮਨ ਸਖ ਪਾਵੇ ।
ਬੂਝ ਸਮਝੇ ਬਿਨ ਗੁਰ ਕਰੇ ।
ਹਰੇ ਭੇਖ ਕੋਊ ਕਾਜ ਨ ਸਰੇ । ੯

ਨਾਥ ਬਾਚ :

ਮੁਦ੍ਰਾ¹ ਨਾਥ ਕੀ ਕਾਨ ਸੁਹਾਇ ।
ਸੇਲੀ² ਸਿੰਕੀ³ ਨਾਦ⁴ ਬਜਾਇ ।
ਡੰਡ⁵ ਕਮੰਡਲ⁶ ਗੋਰੂ ਬਸਤ੍ਰ ।
ਸਾਧੇ ਪਵਨ ਪਿੰਡ ਹੋਇ ਅਸਥਿਰ । ੧੦

ਦੋਹਰਾ

ਪਰਵਿਰਤ⁷ ਭੇਖ ਏਹੁ ਬਾਲ ਨਾਥ ਬਿਨਾ ਭਗਤ ਨ ਪਾਯਤ ਗਿਆਨ ।
ਛੂਛ⁸ ਭੇਖ ਧਾਰੋ ਨਹੀਂ ਮਿਟੇ ਨ ਮਨ ਅਭਿਮਾਨ । ੧੧

ਬਾਲ ਨਾਥ ਬਾਚ :

ਚੌਪਈ

ਕਵਨ⁹ ਭੇਖ ਜੋ ਤੁਮ ਕੋ ਭਾਵੈ ।
ਗੁਰ ਗੋਰਖ ਸਮ¹⁰ ਕੋਊ ਨਜਰ ਨ ਆਵੈ ।
ਹਮ ਕੋ ਨਿਜ ਮਤ¹¹ ਦੋਹੁ ਸੁਨਾਇ ।
ਕਵਨ ਸਰੂਪ ਤੁਮ ਧਾਰੋ ਤਾਹਿ । ੧੨

ਦੋਹਰਾ

ਪ੍ਰਭ ਮੁਦਾਨੇ ਕੋ ਕਹਾ ਲੇਹੁ ਰਬਾਬ ਬਜਾਇ ।
ਮੈ ਜੋ ਕਹਤ ਹੋ ਸਬਦ ਤੁਹਿ ਗਾਵੋ ਨਾਥ ਸੁਨਾਇ । ੧੩
ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਬਦ ਕਹਾ ਮਰਦਾਨੇ ਬਾਲ ਨਾਥ ਕੋ ਸੁਨਾਇਆ—

ਮੁਦ੍ਰਾ¹² ਤੇ ਘਟ¹³ ਭੀਤਰਿ ਮੁਦ੍ਰਾ ਕਾਇਆ ਕੀਜੈ ਖਿਥਾਤਾ¹⁴ ।
ਪੰਚ ਚੇਲੇ¹⁵ ਵਸ ਕੀਜਹਿ ਰਾਵਲ¹⁶ ਇਹੁ ਮਨੁ ਕੀਜੈ ਡੰਡਾਤਾ¹⁷ । ੧
ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਇਵ ਪਾਵਸਿਤਾ¹⁸ ।

ਏਕੁ ਸਬਦੁ ਦੂਜਾ ਹੋਤ ਨਾਸਤਿ¹⁹ ਕੰਦ ਮੂਲਿ²⁰ ਮਨੁ ਲਾਵਸਿਤਾ²¹ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

1 ਮੁਦਰਾਂ । 2. ਕਾਲੀ ਉਨ ਜਾਂ ਕਾਲੇ ਰੇਸ਼ਮ ਦੀ ਗੁੰਦਵੀਂ ਇਕ ਰੱਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਕੀਰ ਸਿਰ ਉਪਰ ਸਾਢੇ ਜਾਂ ਟੋਪੀ ਤੇ ਬਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਨੇਊ ਵਾਂਗ ਪਹਿਨਦੇ ਹਨ । 3. ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਤੁਫੀ ਜੋ ਸਿੰਗ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । 4. ਯੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸਿੰਕੀ ਆਦਿ ਸ਼ਬਦ । 5 ਡੰਡਾ । 6. ਚਿੱਪੀ । 7. ਓਪਰਾ । 8. ਤੁਛ, ਹਲਕਾ । 9. ਕਿਹੜਾ । 10. ਬਰਾਬਰ, ਵਰਗਾ । 11. ਧਰਮ । 12. ਕੰਨ ਵਿਚ ਪਹਿਨਿਆ ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਕੁੰਡਲ । 13. ਹਿਰਦਾ । 14. ਖਫਣੀ । 15. ਪੰਜੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੇ । 16 ਹੇ ਜੋਗੀ ! 17. ਡੰਡਾ (ਯੋਗੀਆਂ ਪਾਸ ਬਲ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਹੈ) ! 18 ਪਾਈ ਜਾਵੇਗੀ । 19 ਨਹੀਂ ਹੈ । 20. ਫਲ ਫੁੱਲ । 21. ਲਾਉਣਾ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ :

ਹੇ ਬਾਲ ਨਾਥ ਜੀ ! ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦ ਮੇਰੇ ਘਟ¹ ਮੁੰਦਰਾ ਹੈ ਅਰੁ ਕਾਇਆ ਰੂਪੀ ਖਿਥਾ² ਹੈ ਅਰੁ ਪੰਚ ਦੋਖ ਵਸ ਕਰਨਾ ਏਹੁ ਚੇਲੇ ਭਏ । ਇਸ ਮਨ ਕੋ ਡੰਡਾ ਕਰਨਾ ਅਰਥ ਏਹੁ ਜੋ ਮਨ ਬਸ ਭਇਆ, ਜੋਗ ਕੀ ਜੁਗਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਈ ਅਰੁ ਏਕ ਸਬਦ ਬ੍ਰਹਮ ਮੋ ਲੀਨ ਹੋਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਜਬ ਸਰਬ ਪਦਾਰਥ ਭੋਗੋ ਸੋ ਉਦਾਸ ਭਇਆ ਤਬ ਕੰਦ ਮੂਲ ਏਹੀ ਹੈ । ?

ਪਉੜੀ ਦੂਜੀ ਕਹੀ :

ਮੂੰਡਿ³ ਮੂੰਡਾਇਐ⁴ ਜੇ ਗੁਰੁ ਪਾਈਐ ਹਮ ਗੁਰੁ ਕੀਨੀ ਗੰਗਾਤਾ⁵ ।

ਤ੍ਰਿਭਵਣ⁶ ਤਾਰਨਹਾਰੁ ਸੁਆਮੀ ਏਕੁ ਨ ਚੇਤਸਿ ਅੰਧਾਤਾ⁷ । ੨

ਅਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ! ਮੂੰਡ ਮੂੰਡਾਏ ਜੋ ਮੂੰਡਨਹਾਰ ਗੁਰੁ ਭਇਆ ਤੋ ਗੰਗਾ ਹੀ ਬਡਾ ਹੈ ਜਹਾਂ ਸਭ ਮੂੰਡ ਮੂੰਡਾਇ ਜਾਤੇ । ਤ੍ਰਿਭਵਨ ਤਾਰਨਹਾਰ ਸੁਆਮੀ ਹੈ । ਤਿਸ ਕੋ ਅੰਧ ਚੇਤਤੇ ਨਾਹੀ । ਇਹੁ ਅਮਚਰਜ ਦੇਖੀਐ ।

ਪਉੜੀ ਤੀਜੀ ਕਹੀ :

ਕਰਿ ਪਟੰਬੁ⁸ ਗਲੀ ਮਨੁ ਲਾਵਸਿ ਸੰਸਾ ਮੂਲਿ ਨ ਜਾਵਸਿਤਾ⁹ ।

ਏਕਸ ਚਰਣੀ ਜੇ ਚਿਤੁ ਲਾਵਹਿ ਲਬਿ ਲੋਭਿ¹⁰ ਕੀ¹¹ ਧਾਵਸਿਤਾ¹² । ੩

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਹਛੇ ਸੁੰਦਰ ਬਸਤ੍ਰ ਸਰੂਪ ਬਨਾਇ ਮੀਠੀ ਬਾਤਾ ਸੁਨਾਵਨੀ ਅਰੁ ਲੋਕੋ ਕਾ ਮਨ ਮੋਹਨਾ । ਇਸ ਕਿਰਿਆ ਕਰਮਨ¹³ ਕਾ ਸੰਸਾ¹⁴ ਤੋ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋਤਾ । ਤਾਤੇ ਹਰਿ ਚਰਨਨ ਕੋ ਲਗਾਵੈ, ਤਬ ਲਬ ਲੋਭ ਕੀ ਧਾਵਨਾ ਮਿਟ ਜ ਵੇ, ਕਾਹੇ ਕੋ ਉਪਜੈ ।

ਜਪਸਿ¹⁵ ਨਿਰੰਜਨੁ ਰਚਸਿ¹⁶ ਮਨਾ ।

ਕਾਹੇ ਬੋਲਹਿ ਜੋਗੀ ਕਪਟੁ ਘਨਾ¹⁷ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ।

ਰਹਾਉ ਕਾ ਅਰਥ :

ਹੇ ਜੋਗੀ ! ਮਨ ਕੋ ਨਿਹਚਲ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਮੋ ਲਗਾਵਨਾ । ਬਿਨਾ ਇਸ ਤੇ ਹੋਰ ਬੋਲਨਾ ਕਪਟ ਹੈ ।

ਪਉੜੀ ਚਉਥੀ ਕਹੀ :

ਕਾਇਆ ਕਮਲੀ ਹੰਸ ਇਆਣਾ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤ ਬਿਹਾਣੀਤਾ¹⁸ ।

ਪ੍ਰਣਵਤਿ¹⁹ ਨਾਨਕੁ ਨਾਗੀ²⁰ ਦਾਝੈ²¹ ਫਿਰਿ ਪਾਛੈ ਪਛਤਾਣੀਤਾ²² ॥ ੪ ॥

1. ਹਿਰਦਾ। 2. ਖਫਣੀ। ੩. ਸਿਰ। 4. ਮੁਨਾਇਆ। ੫. ਗੰਗਾ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ। 6. ਤਿੰਨ ਲੋਕ, ਜਮੀਨ ਸੁਰਗ ਤੇ ਪਤਾਲ। 7. ਅੰਨ੍ਹਾ। 8. ਪਖੰਡ। 9. ਜਾਂਦਾ। 10. ਲਾਲਚ। 11. ਕਾਸ ਨੂੰ? 12. ਭੱਜਦਾ ਹੈ। 13. ਕੰਮਾਂ। 14. ਡਰ। 15. ਜਾਪ ਕਰ। 16. ਰਚਾ। 17. ਬਹੁਤਾ। 18. ਲੰਘ ਗਈ। 19. ਬੇਠਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। 20. ਨੰਗੀ। 21. ਸੜਦੀ ਹੈ। 22. ਪਛਤਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਰਥ :

ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਕਾਇਆ ਜੀਵ ਕਾ ਤੋ ਇਹ ਸੁਭਾਇ ਹੈ । ਕਾਇਆ ਜੜ ਜੀਉ ਅਗਿਆਨੀ, ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤੇ ਬਿਤੀਤ ਹੁਆ । ਜਬ ਮੂਆ ਕਾਇਆ ਕੋ ਜਲਾਇਆ ਅਰੁ ਜੀਵ ਕੋ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕਾ ਪਛਤਾਵਾ ਰਹਾ । ਤਬ ਕਿਆ ਹੋਇ ਸਕੇ ?

ਦੋਹਰਾ

ਤੁਮ ਜੋ ਕਹਤੇ ਹੋ 'ਭੇਖ ਲੇਹੁ ਇਹੁ ਮੇਰੇ ਮਤ ਕਾ ਜੋਗ ।'

ਅਵਰ ਜੋਗ ਨਹੀਂ ਕਾਮ ਮਮ¹ ਦੀਸਤ ਮਾਇਆ ਰੋਗ ॥ ੧੪ ॥

ਚੌਪਈ

ਸਤਗੁਰ ਬਚਨ ਨਾਥ ਜਬ ਸੁਨੇ ।

ਬੂਡੇ² ਬਿਚਾਰ ਸੀਸ ਤਬ ਧੁਨੇ³ ।

ਬਿਚਾਰਤ ਬਚਨ ਮਗਨ⁴ ਭਏ ਬਾਲ ।

ਇਹ ਬਡਾ ਭਗਤ ਹੈ ਗਿਆਨ ਗੁਲਾਲ ॥ ੧੫ ॥

ਬਾਬੇ ਕੋ ਪਰਸੰਸਤ⁵ ਭਇਆ ।

ਆਦੇਸ⁶ ਆਦੇਸ ਬਚਨ ਮੁਖ ਕਹਿਆ ।

ਕਲ⁷ ਮੋ ਭਗਤ ਤੁਮਾਰੀ ਗਨੀ ।

ਦਖੋ ਬਾਲਕ ਨਾਮ ਕੇ ਧਨੀ ॥ ੧੬ ॥

ਬਡੇ ਭਾਗ ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਭਇਆ ।

ਅਬਗਤ⁸ ਭਗਤ ਅਬਗਤ⁹ ਕੀ ਦਇਆ ।

ਕਲਜੁਗ ਮੋ ਤੁਮ ਤਾਰਨ-ਹਾਰੇ ।

ਜਿਸ ਚਾਹੋ ਤਿਸ ਕਰੋ ਓਧਾਰੇ ॥ ੧੭ ॥

ਬਾਲ ਨਾਥ ਸੋ ਬਿਦਿਆ ਭਏ ।

ਅਤ ਮਨ ਮਗਨ ਬਾਲ ਜੀ ਭਏ ।

ਚਲੇ ਚਲੇ ਕਿਰਾਣੇ ਆਏ ।

ਭਰਬਰੀ ਅਸਲ ਤਹਾ ਸੁਹਾਏ ॥ ੧੮ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ । ੪੧ ॥

1. ਮੇਰੇ । 2. ਡੁੱਬ ਕੇ (ਵਿਚਾਰ ਅੰਦਰ) 3. ਤਦ ਸਿਰ ਹਿਲਾਉਣ ਲੱਗਾ । 4. ਪਰਸੰਨ ।
5. ਖੁਸ਼ । 6. ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ (ਆਦਰਮਾਨ) ਦਾ ਸ਼ਬਦ । 7. ਕਲ-ਜੁਗ
8. ਜੋ ਜਾਣੀ ਨਾ ਜਾਵੇ । 9. ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਕਿਰਾਣੇ ਅਸਥਾਨ ਕੀ, ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ
ਕਾ ਆਸਨ ਪਰਬਤ ਪਰ ਹੈ, ਤਹਾ ਮੇਲਾ ਥਾ ।

ਸੇ ਚਰਚਾ ਨਿਰੂਪਣ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਕਿਰਾਣੇ ਕੋ ਸਤਗੁਰ ਗਏ ਮਰਦਾਨਾ ਲੀਏ ਨਾਲ ।

ਜਹਾ ਜੋਗੀ ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ¹ ਤਹਾ ਆਸਨ ਕੀਆ ਦਿਆਲ² ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਹਾ ਮੇਲਾ ਜੋਗੀ ਬਹੁ ਆਏ ।

ਸਭ ਜਾਤ੍ਰੀ³ ਆਇ ਅਸਥਾਨ ਪੁਜਾਏ ।

ਅਸਥਾਨ ਮਹੰਤ ਭੰਡਾਰਾ ਕਰਾ ।

ਮਾਸ ਮਦਰਾ⁴ ਅਉਰ ਪਾਕ⁵ ਸਭ ਧਰਾ ॥ ੨ ॥

ਪਤ੍ਰ ਧਿਆਨ ਕਾ ਸਮਾ ਜਬ ਆਇਆ ।

ਪੰਕਤ ਬੈਠੀ ਪਤ੍ਰ ਧਰਾਇਆ ।

ਪ੍ਰਥਮ⁶ ਮਦਰਾ ਵਰਤਾਰਾ ਕੀਨਾ ।

ਸਰਬ ਭੇਖ ਕੋ ਮਦਰਾ ਦੀਨਾ ॥ ੩ ॥

ਲੇ ਮਦਰਾ ਸਤਗੁਰ ਪਹਿ ਆਏ ।

ਭਰ ਪਿਆਲਾ ਆਗੇ ਰਖਵਾਏ ।

ਕਹਾ ਦਿਆਲ, 'ਜੋਗੀ ਅਭਰਾਮ¹ ।

ਹੋਛਾ⁸ ਮਦ ਹਮਰੇ ਨਹੀਂ ਕਾਮ ।' ॥ ੪ ॥

ਏਤੇ ਮੋ⁹ ਭਰਥਰੀ ਜੀ ਆਏ ।

ਸਤਗੁਰ ਦੇਖ ਮਨ ਤਨ ਸੁਖ ਪਾਏ ।

ਆਇ ਬਾਬਾ ਕੋ ਕੀਆ ਆਦੇਸ ।

ਨਿਰਮਲ ਚਿੱਤ ਮਨ ਭਗਤ ਪ੍ਰਵੇਸ ॥ ੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਭਰਥਰੀ ਮਨ ਬੀਚਾਰਿਆ ਆਏ ਬਾਲਾ ਦਿਆਲ ।

ਕਛੁ ਚਰਚਾ¹⁰ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਝਰੇ ਸੁਫਲ ਦਰਸਨ ਇਹ ਕਾਲ । ੬ ॥

ਭਰਥਰੀ ਬਾਚ :—

ਚੌਪਈ

ਹੇ ਸੰਤ ਕੀਜੇ ਮਦਰਾ ਯਹ ਪਾਨ ।

ਜੋਗੀ ਕੇ ਮਤ¹¹ ਮੋ ਪਰਵਾਨ ।

1. ਸਨ । 2. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ । 3. ਜਾਤ੍ਰੀ. ਜਾਤਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 4. ਸ਼ਰਾਬ । 5. ਪਕਿਆ ਹੋਇਆ ਅੰਨ, ਰਸੋਈ । 6. ਪਹਿਲਾਂ । 7. ਸੁੰਦਰ । 8. ਤੁੱਛ । 9. ਇੱਕੋ ਵਿੱਚ । 10. ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ । 11. ਧਰਮ ।

ਕਹਾ ਦਿਆਲ ਇਹ ਹੋਛਾ¹ ਅਮਲ ।
 ਉਤਰ ਜਾਇ ਮਨ ਹੋਇ ਨ ਬਿਮਲ² ॥ ੭ ॥
 ਅਮ੍ਰਿਤ-ਮਦਰਾ³ ਪੀਵੈ ਸੰਤ ।
 ਅਸਥਿਰ⁴ ਹੋਇ ਉਤਰੇ ਨਹੀ ਤੰਤ ।
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਸਭ ਜਾਇ ।
 ਮਗਨ ਹੋਇ ਰਹੇ ਤ੍ਰਿਪਤਿ⁵ ਅਘਾਇ⁶ ॥ ੮ ॥

ਕਰ⁷ ਜੋਰ ਭਰਥਰੀ ਬਿਨੇ⁸ ਬਖਾਨਾ⁹ ।
 ਕਹੋ ਬਿਧ ਮਦਰੇ ਕੀ ਸੰਤ ਪ੍ਰਧਾਨਾ ।
 ਵਹ ਅਮ੍ਰਿਤ ਪੀ ਤੁਮ ਰਹੇ ਅਘਾਇ ।
 ਕਹੋ ਜੁਗਤ ਸਭ ਮੋਹਿ ਸਮਝਾਇ ॥ ੯ ॥
 ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਗੁਰ ਆਗਿਆ ਕਰੀ ।
 ਰਬਾਬ ਸੁਧਾਰੋ ਸਬਦ ਉਚਾਰੀ ॥ ੧੦ ॥

ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ ਕੋ ਸਬਦ ਸੁਨਾਇਆ :—

ਗੁੜੁ ਕਰਿ ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਕਰਿ ਧਾਵੈ¹⁰ ਕਰਿ ਕਰਣੀ ਕਸੁ¹¹ ਪਾਈਐ ।
 ਭਾਠੀ ਭਵਨੁ¹² ਪ੍ਰੇਮ ਕਾ ਪੋਚਾ¹³ ਇਤੁ ਰਸਿ ਅਮਿਉ¹⁴ ਚੁਆਈਐ ॥ ੧ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ :

ਹੋ ਭਰਥਰੀ ਨਾਥ ਜੀ ! ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਧਾਵੇ ਕੇ ਫੂਲ ਕਰੀਏ । ਜੋ ਸੋ ਸੰਤ-ਜੁਗਤ ਹੈ ਏਹੀ
 ਮਸਾਲੇ ਕਰਣੀ ਰੂਪੀ ਪਾਇਆ ਚਾਹੀਐ । ਭਾਠੀ ਜੋ ਕਾਇਆ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਪੋਚਾ ਕਰ ਕੇ ਮਹਾ
 ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੂਪੀ ਮਦਰਾ ਚੁਆਈਐ । ੧ ॥

ਬਾਬਾ ਮਨੁ ਮਤਵਾਰੋ ਨਾਮ ਰਸੁ ਪੀਵੈ ਸਹਜ-ਰੰਗ¹⁵ ਰਚਿ ਰਹਿਆ ।

ਅਹਿ¹⁶ ਨਿਸਿ¹⁷ ਬਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਵ ਲਾਗੀ ਸਬਦ ਅਨਾਹਦ ਗਹਿਆ¹⁸ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ :

ਹੋ ਭਰਥਰੀ ਜੀ ! ਐਸਾ ਰਾਮ-ਰਸ ਮਦਰਾ ਪੀਆ ਤਬ ਮਤਵਾਰੇ ਭਏ । ਸਦਾ ਹੀ ਸਹਜ

1. ਤੁੱਛ । 2. ਮੇਲ ਰਹਿਤ, ਪਵਿਤਰ । 3. ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ । ਗੁਰ-ਦੀਖਿਆ । 4. ਅਚਲ, ਦਿੜ੍ਹ ।
 5. ਪ੍ਰਸੰਨ, ਖੁਸ਼ । 6. ਨੱਕ ਤਕ ਰੱਜਣਾ । 7. ਹੱਥ । 8. ਬੇਨਤੀ । 9. ਕੀਤੀ । 10. ਮਹੂਏ ਦੇ ਫੂਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ
 ਸ਼ਰਾਬ ਬਣਦੀ ਹੈ । 11. ਕਿਕਰ ਦੇ ਸੱਕ । 12. ਭਾਵਨਾ, ਸ਼ਰਧਾ । 13. ਭਾਫ ਠੰਡੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਸ਼ੀਦ ਕਰਨ
 ਵਾਲੇ ਭਾਂਡੇ ਨੂੰ ਠੰਢੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੋਚਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ । 14. ਅੰ-ਮਿਤ । 15. ਗਿਆਨ-ਰੰਗ । 16. ਦਿਨ ।
 17. ਰਾਤ । 18. ਫੜਿਆ, ਅੰਦਰ ਵਸਾਇਆ ।

ਸੂਰਾ : (ਸਲੋਕ ਮ: ੧)

ਮਿਹਰ¹ ਮਸੀਤਿ ਸਿਦਕੁ ਮੁਸਲਾ² ਹਕੁ ਹਲਾਲੁ ਕੁਰਾਣੁ ।
 ਸਰਮ³ ਸੁੰਨਤਿ ਸੀਲੁ⁴ ਰੋਜਾ ਹੋਹੁ⁵ ਮੁਸਲਮਾਣੁ ।
 ਕਰਣੀ ਕਾਬਾ⁶ ਸਚ ਪੀਰੁ ਕਲਮਾ ਕਰਮ ਨਿਵਾਜ⁷ ।
 ਤਸਬੀ⁸ ਸਾ ਤਿਸੁ ਭਾਵਸੀ ਨਾਨਕ ਰਖੈ ਲਾਜ । ੧ ।

ਸਵਾਲ

ਬੈਂਤ— ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਸਾਵੈ⁹ ਆਪ ।
 ਸਿਦਕ¹⁰ ਸਬੂਰੀ¹¹ ਕਲਮਾ ਪਾਕ ।
 ਪੜੀ¹² ਨ ਛੋੜੇ ਖੜੀ¹³ ਨ ਖਾਇ ।
 ਸੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਿਸਤ¹⁴ ਕੋ ਜਾਇ ।

ਜਬਾਬ ਸੂਰਾ¹⁵ :

(ਮ: ੧) ਹਕੁ ਪਰਾਇਆ ਨਾਨਕਾ ਉਸੁ¹⁶ ਸੂਅਰੁ ਉਸੁ¹⁷ ਗਾਇ ।
 ਗੁਰੁ ਪੀਰੁ ਹਾਮਾ ਤਾ ਭਰੇ¹⁸ ਜਾ ਮੁਰਦਾਰੁ¹⁹ ਨ ਖਾਇ ।
 ਗਲੀ ਭਿਸਤਿ²⁰ ਨ ਜਾਈਐ ਛੁਟੈ ਸਚੁ ਕਮਾਇ ।
 ਮਾਰਣ²¹ ਪਾਹਿ ਹਰਾਮ ਸਹਿ ਹੋਇ ਹਲਾਲੁ ਨ ਜਾਇ ।
 ਨਾਨਕ ਗਲੀ ਕੂੜੀਈ ਕੂੜੇ ਪਲੈ ਪਾਇ ! ੨ ।

ਸੂਰਾ :

ਆਲਤ²² ਕਟੀ ਤੁਰਕ ਦੀ ਹਿੰਦੂ ਗੋਸ²³ ਛਿਦਾਇ ।
 ਜਰਬ²⁴ ਲਗਾਵਨ ਆਪਨੀ ਨਿਆਰਾ ਰਹਿਆ ਖੁਦਾਇ ।
 ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਇ ਦਰਗਹ²⁵ ਲਹਨ ਸਜਾਇ ।
 ਫੈਲ ਫਕੜ²⁶ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕਹਾਇ ।
 ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਮਨਸੂਖ ਹੋਨ ਦੋਇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ।
 ਤੀਜਾ ਦੀਨ ਚਲਾਇ ਮੁਸਕਲ ਭਇਆ ਅਸਾਨ ।

1. ਤਰਸ । 2. ਸਫ ਜੋ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਹੇਠ ਵਿਛਾਉਂਦੇ ਹਨ । 3. ਲੱਜਾ । 4. ਚੰਗਾ ਸੁਭਾਉ । 5. ਹੋਈਦਾ ਹੈ । 6. ਮੱਕੇ ਅੰਦਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀ ਮੰਦਰ । 7. ਨਮਾਜ਼ । 8. ਮਾਲਾ । 9. ਲੁਟਾ ਦੇਵੇ । 10. ਸਚਾਈ । 11. ਸਬਰ । 12. ਪਈ ਚੀਜ਼ । 13. ਖਲੋਤੀ (ਖੇਤੀ ਆਦਿ) । 14. ਸੁਰਗ । 15. ਕੁਰਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ । 16. ਮੁਸਲਮਾਨ ਲਈ । 17. ਹਿੰਦੂ ਲਈ । 18. ਸੁਫਾਰਸ਼ ਤਦ ਕਰਦਾ ਹੈ । 19. ਬੇਈਮਾਨੀ ਦੀ ਕਮਾਈ । 20. ਸੁਰਗ । 21. ਮਸਾਲੇ । 22. ਲਿੰਗ । 23. ਕੰਨ । 24. ਚੋਟ, ਸੱਟ । 25. ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ । 26. ਆਮਿਲ ਫਕੀਰ ।

ਸਵਾਲ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ :

ਆਖੇ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਸੁਨ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਦਰਵੇਸ ।
ਇਥੇ ਕਲਮਾ ਪਾਕ ਪੜੇ ਸੋ ਸਾਂਈ ਦੇ ਦਰ ਪੇਸ¹ ।
ਅਵਲ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਦੋਇਮ ਨਬੀ² ਰਸੂਲ³ ।
ਨਾਨਕ ! ਕਲਮਾ ਜੋ ਪੜੇ ਦਰਗਹ ਪਵੈ ਕਬੂਲ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ :

ਸੂਰਾ—ਸਨਹੋ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨਦੀਨ ਆਖੀ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿ ।

ਜਿਨਾ ਇਮਾਨ ਸਲਾਮਤੀ ਸੇ ਦਰਗਹ ਪਾਇਨ ਰਾਹਿ ।
ਅਵਲ ਨਾਮ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਹੋਰ ਕੇਤੇ ਨਬੀ ਰਸੂਲ ।
ਰੁਕਨਲ-ਨੀਯਤ⁴ ਰਾਸ ਕਰ ਤਾ ਦਰਗਹ ਪਵਹਿ ਕਬੂਲ ।

ਸੂਰਾ—ਲਿਖਿਆ ਦਰਗਾਹਿ ਖੁਦਾਇ ਦੀ ਏਕਸ ਬਾਝ ਨ ਕੋਇ ।

ਦੂਜੀ ਕੁਦਰਤ ਸਾਜ ਕੇ ਰੰਗ ਦਿਖਾਏ ਦੋਇ ।
ਇਕ ਦੂ⁶ ਕੁਦਰਤਿ ਲਖ ਕਰ ਲਖੋ ਲਖ-ਅਸੰਖ⁷ ।
ਨਾਨਕ ਮਿਤ⁸ ਨਾ ਪਾਵਈ ਸਾਹਿਬ ਸੋ ਤੋ ਅਗਮ⁹ ਬਿਅੰਤ ।
ਆਦ ਮਹ¹⁰ ਵਾ¹¹ ਸਿਰਜਿਆ¹² ਕੁਦਰਤਿ ਬੰਦੇ ਦੋਇ ।
ਦੁਹ ਤੇ ਉਪਜੀ ਮੇਦਨੀ¹³ ਜੀਆ ਜੰਤ ਕਈ ਲੋਇ¹⁴ ।
ਪੈਕੰਬਰੀ ਲੇ ਕਰ ਆਇਆ ਇਸ ਦੁਨੀਆ ਕੇ ਮਾਹਿ ।
ਨਾਉ ਮੁਹੰਮਦ ਮੁਸਤਫਾ¹⁵ ਹੋਇਆ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ ।
ਡਿਠੀ ਓਸ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬ¹⁶ ਸੋਧ ਇਕਸੇ¹⁷ ਬਾਝ ਨ ਕੋਇ ।
ਵਾਹਦ¹³ ਲਾ-ਸਰੀਕ¹⁹ ਹੈ ਦੂਜਾ ਹੋਇਆ ਨ ਹੋਇ ।
ਢੂਢਿਓਸ ਚੋਦਹ ਤਬਕ²⁰ ਫਿਰ ਸਰਤ ਨ ਹਿ ਖੁਦਾਇ ।
ਸੁਨਿਓਸੁ ਅਵਾਜਾ ਅਰਸ²¹ ਦਾ ਗੈਬੀ ਪਰਦੇ ਮਾਹਿ ।
ਪੜਦੇ ਅੰਦਰ ਨੂਰ ਹੈ ਬਿਅੰਤ ਅਫਤਾਬ²² ਮਹਤਾਬ²³ ।
ਨਾਹਿ ਨਮੂਨਾ ਰੱਬ ਦਾ²⁴ ਨਾਹੀ ਜਾਤ ਸਫਾਤ ।
ਫਿਰਿ ਸੋਧਿਓਸ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ, ਆਪੇ ਆਪ ਖੁਦਾਇ²⁵ ।
ਪੜ ਉਸ ਕਲਮਾ²⁶ ਇਸਕ ਦਾ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਥਿ ਮਿਲਾਇ ।
ਭਇਆ ਮਸੂਕ²⁷ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਹੋਆ ਤੁੱਲ²⁸ ਅਲਾਹਿ ।
ਅਲਾਹ ਬਨਮੂਨ²⁹ ਹੈ ਬੋਚਗੂਨ³⁰ ਕਹਾਇ ।
ਅਲਹੁ ਆਸਕ ਸੱਚ ਦਾ ਹੋਰ ਮਾਸੂਕ ਨ ਕੋਇ ।
ਰਹਦਾ ਬੇ-ਪਰਵਾਹੁ ਹੈ ਇਕੋ ਕਰਤਾ ਸੋਇ ।

1. ਸੰਮੁਖ, ਅੱਗੇ । 2. ਖਬਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ, ਪੈਗੰਬਰ । 3. ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ । 4. ਨੀਅਤ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ । 5. ਕੁਰਾਨ ਮਜੀਦ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ । 6. ਤੋਂ । 7. ਅਣਗਿਣਤ । 8. ਮਿਣਤੀ, ਹਿਸਾਬ । 9. ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਹੋਵੇ । 10. ਵਿਚ । 11. ਉਸ ਨੇ, ਈਸ਼ਵਰ ਨੇ । 12. ਬਣਾਏ । 13. ਪ੍ਰਿਥਵੀ । 14. ਲੋਕ, ਦੇਸ਼ । 15. ਦੁਨਿਆ ਹੋਇਆ । 16. ਚਾਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਇਹ ਹਨ--ਤੌਰੇਤ, ਜ਼ਬੂਰ, ਅੰਜੀਲ ਤੇ ਕੁਰਾਨ । 17. ਇਕ ਰੱਬ, ਤੋਂ । 18. ਇਕ, ਅਦੁਤੀ । 19. ਸ਼ਰਾਕਤ (ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ) ਬਿਨਾਂ, ਜਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਹੀਂ । 20. ਸਤ ਤਬਕ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਅਤੇ ਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ । 21. ਅਸਮਾਨ । 22. ਸੂਰਜ । 23. ਚੰਦ । 24. ਰੱਬ ਵਰਗਾ । 25. (ਅੰਦਰ) ਰੱਬ ਹੀ ਰੱਬ ਹੈ । 26. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤ੍ਰ : 'ਲਾ ਇਲਾਹ ਇਲਲਾਹੁ ਮੁਹੰਮਦੁ ਰਸੂਲੁਲਾਹ' । 27. ਪ੍ਰੇਮ-ਪਾਤ੍ਰ । 28. ਵਰਗਾ, ਬਰਾਬਰ । 29. ਬੇਮਿਸਾਲ । 30. ਸ਼ੰਕਾ ਰਹਿਤ ।

ਇਕਸ ਦਿਹਾੜੇ ਜਾਦਿਆ ਸਬ-ਮੈਰਾਜੇ¹ ਮਾਹਿ ।
 ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਦੀ² ਵਿਚਾਰਿਆ 'ਮੈਂ ਤੁੱਲ ਕੋਈ ਨਾਹਿ' ।
 ਅੰਦਰ ਸਬ ਮਾਰਾਜਿ ਦੇ ਕੀਤੀ ਉਸ ਖੁਦੀ ਬਿਕਾਰ ।
 ਜਿਬਰਾਈਲ ਦਿਖਾਇਅਨ ਕੁਦਰਤ ਸੁਤਰ³ ਕਤਾਰ ।
 ਇਕਸ ਇਕਸ ਸੁਤਰ ਪਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਹੈਨ ਸੰਦੂਕ ।
 ਇਕੁ ਇਕੁ ਸਰਵਾਨ⁴ ਤਿਹ ਸੰਗ ਹੈ ਅਗੋ ਪਵੰਦੀ⁵ ਕੂਕ ।
 ਅਵਲ⁶ ਆਖਰ⁷ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਹੋਇ ਰਹਿਆ ਹੈਰਾਨ ।
 ਕਬਈ ਰਾਹੁ ਨ ਖੁਲਈ ਚੂਕੇ ਸਾਨ ਅੰਸਾਨ ।
 ਪੁਛਿਓਸ ਜਬਰਾਈਲ ਨੂੰ ਕਦ ਖੁਲੇਗਾ ਰਾਹੁ ।
 ਜਿਬਰਾਈਲੁ ਪੁਕ ਰਿਆ ਹੈਨ ਬੇਅੰਤ ਅਥਾਹੁ ।
 ਮੈਂ ਭੀ ਪੈਦਾ ਨਾ ਹੋਇਆ ਆਗੇ ਹੀ ਦਾ ਖੇਲ ।
 ਅਮਦ-ਰਫਤ⁸ ਕਦੀਮ⁹ ਹੈ, ਕਦੀ ਨ ਰਹਤੇ ਮੇਲ ।
 ਆਖਿਆ ਜਿਬਰਾਈਲ ਤਬ: 'ਖੋਲ ਸੰਦੂਕ ਤੂੰ ਦੇਖ ।'
 ਇਕ ਲੀਤਾ ਸੁਤਰ ਕਤਾਰ ਤੇ ਨਾਨਕ ਕਹੇ ਬਬੇਕ¹⁰ ।
 ਡਿਠਿਓਸ ਖੋਲ ਸੰਦੂਕ ਇਕ ਆਡੇ¹¹ ਭਰੇ ਮਿਆਨ¹² ।
 ਗੈਬੀ ਅਗੇ ਤਿਲਸਮਾਤ¹³ ਕਰਤੇ ਰਚੀ ਚੋਗਾਨ¹⁴ ।

ਇਕ ਡਿਠੇਸੁ ਅੰਡਾ ਫੋੜ ਕਰ ਹੋਆ ਅੰਧ ਗੁਬਾਰ ।
 ਚਾਂਦਨ ਫੇਰ ਦਿਖਾਲਿਉਨ, ਉਸ ਦੇ ਤਬਕ¹⁵ ਹਜਾਰ ।
 ਇਕਸੇ ਇਕਸੇ ਤਬਕ ਵਿਚ ਕਈ ਅਸੰਖ ਅਵਿਤਾਰ ।
 ਕਈ ਮਹੰਮਦ ਮਸਤਫਾ¹⁶ ਇਥੇ ਪੈਗੰਬਰ ਕੋਇ ।
 ਅਗੋ ਕਹਾ ਪੈਗੰਬਰਾ ਕਈ ਅਸੰਖਾ ਲੋਇ¹⁷ ।
 ਦੇਖਓਸ ਸਪਤ ਪਤਾਲ¹⁸ ਫਿਰਿ ਡਿਠਿਓਸੁ ਸਪਤ ਅਕਾਸ ।
 ਇਕਸੇ ਇਕਸੇ ਤਬਕ ਵਿਚ ਕਈ ਰਸੂਲ ਖਵਾਸ¹⁹ ।
 ਫਿਰ ਆਖਿਉਸ ਮੂਹੋ²⁰ ਕਲਾਮ²¹ ਤਿਹੁ 'ਵਾਹਦ²² ਲਾ-ਸਰੀਕ²³' ।
 ਕਈ ਅਸੰਖ ਪੈਗੰਬਰਾ ਕਿਸੇ ਨਾ ਲੰਘੀ ਲੀਕ ।
 ਕੇਤੇ ਨੂਰ²⁴ ਮਹੰਮਦੀ ਡਿਠੇ ਨਬੀ ਰਸੂਲ ।
 ਨਾਨਕ ਕਦਰਤ ਦੇਖ ਕੈ ਗਈ ਖੁਦੀ²⁵ ਸਭ ਭੂਲ । ੧ ।
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਖੁਦਾਇ ਕਹੈ ਹਿੰਦੂ ਆਖੇ ਰਾਮ ।
 ਦੁਹਾ ਦਾਵਾ ਪਕੜਿਆ ਗਾਲਬ²⁶ ਭਇਆ ਸੈਤਾਨ²⁷ ।

1. ਹਜਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਉਸ ਸਫਰ ਦੀ ਰਾਤ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੁਰਾਕ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ, ਜਬਰਾਈਲ ਫਰਿਸ਼ਤੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, ਸੱਤਵੇਂ ਅਸਮਾਨ ਉਤੇ ਇਲਾਹੀ ਨੂਰ ਦੀ ਬਲਕ ਲੈਣ ਲਈ ਕੀਤਾ । 2. ਗਤੂਰ । 3. ਉਠ । 4. ਸਾਰਬਾਨ ਸੁਤਰਬਾਨ ਉਠ ਵਾਲਾ । 5. ਪੈਂਦੀ । 6. ਸੁਰ ; 7. ਅਖੀਰ । 8. ਆਉਣ-ਜਾਣ । 9. ਪੁਰਾਣੀ, ਚਿਰਾਂ ਦੀ । 10. ਵਿਚਾਰ ਕੇ । 11. ਆਡੇ । 12. ਵਿਚ । 13. ਜਾਦੁ । 14. ਖੇਲ । 15. ਲੋਕ, ਖੰਡ । 16. ਚੁਣਿਆ ਹੋਇਆ । 17. ਲੋਕ । 18. ਸੱਤ ਪਾਤਾਲ ਲੋਕ, ਹੇਠਲੇ ਸੱਤ ਲੋਕ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਇਹ ਹਨ : ਅਤਲ, ਵਿਤਲ, ਸੁਤਲ, ਰਸਾਤਲ, ਤਲਾਤਲ, ਮਹਾਤਲ ਅਤੇ ਪਾਮਾਲ । 19. ਪਾਰਬਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 20. ਮੂੰਹ ਤੋਂ । 21. ਬਚਨ । 22. ਅਦੁਤੀ । 23. ਜਿਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾ ਹੋਵੇ । 24. ਪਕਾਸ਼ । 25. ਹੰਕਾਰ । 26. ਪਬਲ, ਵਿਜਈ । 27. ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਬੁਰਿਆਈ ਵਲ ਪ੍ਰੇਰਦਾ ਹੈ । ਇਸੇ ਨੇ ਆਦਮ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ ਵਰਜਿਤ ਫਲ ਖਵਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਰਗ ਵਿਚੋਂ ਝੜਵਾਇਆ ਸੀ ।

ਹਿੰਦੂ ਮੂਰਤ¹ ਨਿਰਮਲੀ² ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਪਾਕ³ ।
 ਅਮਲਾ⁴ ਉਤੇ ਨਿਬੜੇ ਸਹੇ ਨਿਮਾਣੀ ਖਾਕ⁵ ।
 ਅਰੁਬਾ-ਇਨਾਸਰ⁶ ਮੇਲ ਕੇ ਜੁੱਸੇ⁷ ਰਚੇ ਖੁਦਾਇ ।
 ਆਪੇ ਸਾਜ⁸ ਨਿਵਾਜਦਾ⁹ ਆਪੇ ਕਰੇ ਫਨਾਹਿ¹⁰ ।
 ਕਾਇਮ¹¹ ਦਾਇਮ¹² ਕੁਦਰਤੀ¹³ ਸੱਚਾ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ ।
 ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਏਕ ਹੈ ਅਉਰ ਸੈਤਾਨੀ ਰਾਹ¹⁴ ।
 ਖਾਸਾ¹⁵ ਜੁਸਾ ਆਦਮੀ ਦੁਨੀਆ ਸਭ ਹੀ ਮਾਹਿ ।
 ਦੇਵੇ ਖਬਰ ਖੁਦਾਇ ਦੀ ਬੇਦ¹⁶ ਕਤੇਬ¹⁷ ਸੁਨਾਇ ।
 'ਦਾਵਾ ਛਡੋ ਮੋਮਨੋ¹⁸, ਦਰਗਹ¹⁹ ਪਵੇ ਕਬੂਲ,
 ਚਾਰ ਕਤੇਬਾ²⁰ ਸੋਧ ਕੇ,' ਆਖੇ ਪਾਕ ਰਸੂਲ ।
 ਇਕੋ ਪਾਕ ਖੁਦਾਇ ਹੈ ਇਕੋ ਆਦਮ ਰੂਹ ।
 ਜਾਨ ਬੂਝ ਦਾਵਾ ਕਰੇ ਪਵਹਿ ਕੁਫਰ ਕੇ ਖੂਹ ।
 ਇਕੋ ਪਾਕ ਖੁਦਾਇ ਹੈ ਇਕੋ ਤਸਬੀ ਹਾਥ ।
 ਮਣਕੇ ਇਕਸੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕੁਫਰ ਦਿਖਾਏ ਲਾਖ ।
 ਜੀਅ ਤਾ ਮਾਰੇ ਜੀਅ ਕੋ ਤਿਸ ਪਰ ਛੁਰੀ ਹਰਾਮ²¹ ।
 ਮਰਦਿਆ ਪਾਕ ਹਲਾਲ²² ਹੈ ਕਢੀ ਰਵਾ²³ ਕਲਾਮ²⁴ ।
 ਜਿਸ ਨੋ ਜੋਰੀ ਮਾਰਸੀ ਸੋ ਭੀ ਮਾਰਣ-ਹਾਰ ।
 ਕਿਆਮਤ²⁵ ਲੇਖਾ ਨਿਬੜੇ ਛੁਟੇ ਕਿਵੇ ਨ ਯਾਰ ।
 ਇਕਸ ਆਦਮ ਬਾਹਰੀ ਸਭੇ ਸਈ²⁶ ਹਲਾਲ ।
 ਰੱਬ-ਰਜਾਈ²⁷ ਜੇ ਮਰੇ ਤਿਨ ਪਰ ਛੁਰੀ ਹਰਾਮ ।
 ਜਿਤਨੀ ਉਮਤ²⁸ ਰਬ ਦੀ ਅਰਬ-ਇਨਾਸਰ²⁹ ਮਾਹਿ ।
 ਕਾਨ³⁰, ਹੈਵਾਨ³¹, ਨਬਾਤ³² ਤੂੰ ਚੋਥਾ ਜਿਨਸ³³ ਕਹਾਇ ।

1. ਸ਼ਰੀਰ । 2. ਸੁੱਧ । 3. ਪਵਿਤਰ । 4. ਕਰਮ, ਕੰਮ । 5. ਮਿਟੀ, ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰ । 6. ਚਾਰ ਤੱਤ
 ਭਾਵ ਅੱਗ, ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਥਵੀ । 7. ਸ਼ਰੀਰ । 8. ਬਣਾਉਣਾ । 9. ਸਨਮਨ ਦੇਣਾ । 10. ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਨਾ,
 ਮਿਟਾਉਣਾ । 11. ਸਥਿਰ । 12. ਸਦਾ । 13. ਕੁਦਰਤ ਵਾਲਾ, ਕਾਦਿਰ, ਦੀਸ਼ਵਰ । 14. ਸੈਤਾਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ
 ਧੋਖੇ ਦੇ ਰਸਤੇ । 15. ਵੇਦ । 16. ਤੋਰੇਤ, ਜ਼ਬੂਰ, ਅੰਜੀਲ ਤੇ ਕੁਰਾਨ । 17. ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਿਓ,
 ਇਸਲਾਮ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਓ । 18. ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਨਿਆ-ਸਭਾ । 19. ਵੇਖੋ ਨੰ: 17 । 20. ਵਰਜਿਤ,
 ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਯੋਗ ਹੈ । 21. ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਵਰਤਣਾ ਯੋਗ ਹੈ ।
 22. ਜਾਇਜ਼ । 23. ਕਲਮਾ । 24. ਪੁਲੈ । 25. ਯਤਨ । 26. ਕੁਦਰਤੀ ਤੇਰ ਤੇ । 27. ਜਾਤਿ, ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ ।
 28. ਚਾਰ ਤੱਤ । (ਅਗ, ਮਿੱਟੀ, ਪਾਣੀ, ਹਵਾ) ਪਰ ਇਥੇ ਭਾਵ ਜਮਾਦਾਤ, ਹੈਵਾਨਾਤ, ਨਬਾਤਾਤ ਅਤੇ ਅਜਨਾਸ
 ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । 29. ਜਮਾਦਾਤ ਜਿਵੇਂ ਪੱਥਰ ਆਦਿ । 30. ਹੈਵਾਨਾਤ ਜਿਵੇਂ ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ, ਆਦਿ ।
 31. ਨਬਾਤਾਤ ਜਿਵੇਂ ਬਨਸਪਤੀ । 32. ਜਿਨਸਿਆਤ ।

ਕਾਇਮ¹ ਦਾਇਮ² ਕੁਦਰਤੀ ਇਕੋ ਪਾਕ ਅਲਾਹ ।
 ਚੋਪੜ³ ਬਾਜੀ⁴ ਖੇਲ ਕਰ ਫਿਰ ਫਿਰ ਆਵੇ ਜਾਇ ।
 ਬੇਦ ਅਥਰਬਣ⁵ ਬਾਹਰੇ ਜੇ ਕੋ ਅਮਲ ਕਰੇ ।
 ਤਿਸ ਪਰ ਦੁਨੀਆ ਜਬਰ⁶ ਹੈ ਰਬ ਨ ਢੋਈ ਦੇਇ ।
 ਨਾਹਿ ਸੇ ਗਾਇਤੀ⁷ ਤਰਪਣ⁸ ਰੋਜਾ⁹ ਨਾਹਿ ਨਿਮਾਜ ।
 ਅਮਲਾ ਬਾਝੋ ਮੋਮਨੋ ਦੋਜਖ ਦੁਨੀਆ ਜਾਗ ।
 ਦੁਨੀਆ ਕਾਰਨੇ ਅਹਿ¹⁰ ਨਿਸ¹¹ ਫਿਰੇ ਰੰਜੁਲ¹² ।
 ਕਰਮ¹³ ਨਿਵਾਜਾ¹⁴ ਬਹੁ ਕਰੇ ਪਵੇ ਨ ਕਾਇ ਕਬੂਲ ।
 ਦੁਖੀ¹⁵ ਦੁਨੀ ਸਹੇੜਿਆ ਜਾਇ ਤ ਲੱਗੇ ਦੁਖ ।
 ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਨਾਮ ਬਿਨ ਕਦੇ ਨ ਲੱਥੀ ਭੁਖ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮਾਇਆ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਬਲੀ¹⁶ ਕੁਦਰਤ ਸਿੱਧ ਅਪਾਰ ।
 ਗਿਆਨ ਬਿਗਆਨ¹⁷ ਪੂਰਨ ਸਦਾ ਮਿਲਤੇ ਹੋਇ ਉਧਾਰ¹⁸ ॥ ੧ ॥
 ਮੁਲਾ ਜੀਵਨ ਅਰੁ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਪੀਰ ਬਹਾਵਲ ਸੈਦਾਤ¹⁹ ।
 ਸਵਾਲ ਜਬਾਬ²⁰ ਚਲੇ ਨਹੀ ਦੇਖ ਸਕਤ ਕਰਾਮਾਤ ।

ਸੋਰਠਾ

ਸਭਨਾ ਮਾਨੀ ਆਨ, ਕਾਜੀ ਹਾਜੀ ਜੋ ਤਹਾ ।
 ਹੋਇ ਰਹੇ ਹੈਰਾਨ, ਸਿਫਤ ਸਨਾਇ²¹ ਕਰਨੇ ਲਗੇ ।

ਛੰਤ

ਕੀਏ ਸਵਾਲ, ਜਬਾਬ ਦੀਏ ਬਾਬਾ ।
 ਲਗ ਚਰਨਨ ਦਿਆਲ²² ਫਿਰਾ ਕਾਬਾ ।
 ਇਹ ਦੇਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਯਕੀਨ ਕਰੇ ।
 ਹਿੰਦੂ ਜਾਨਤ ਮਨ ਸੰਕ²³ ਧਰੇ ।

ਸੁਵਾਲ ਰੁਕਨ ਦੀਨ :

ਦੋਹਰਾ

ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ²⁴ ਕਰੇ ਹੂਆ ਹੁਕਮੁ ਖੁਦਾਇ ।
 ਚਾਦਰ ਪਾਈ ਮੁਸਤਫਾ²⁵ ਅਵਰੁ ਕੋ ਚਾਦਰ ਨਾਹਿ ।

1. ਸਥਿਰ । 2. ਸਦਾ । 3. ਚਾਰ ਆਸ਼ਮ । 4. ਚੋਥਾ ਵੇਦ । 5. ਸਖਤ । 6. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਮਹਾਂਮੰਤ੍ਰ ।
 7. ਹਿੰਦੂਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਵੇਵਤੇ ਅਤੇ ਪਿਤਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੱਥ ਅਥਵਾ ਅਰਘੇ ਨਾਲ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਠ ਕਰਕੇ
 ਜਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕਰਮ । 8. ਬਰਤ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਮਜਾਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਹੀਨੇ ਰੋਜੇ ਰਖਦੇ ਹਨ । 9. ਦਿਨ । 10. ਰਾਤ
 11. ਬੀਮਾਰ, ਗ਼ਮਗੀਨ । 12. (ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੇ) ਕਰਮ ਕਾਂਡ । 13. (ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ) ਨਮਾਜ਼ਾਂ । 14. ਦੁਖ ਪਾ
 ਕੇ, ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਨਾਲ । 15. ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲੀ । 16. ਪੂਰਾ ਗਿਆਨ । 17. ਪਾਰਨਿਸ਼ਤਾਰਾ । 18. ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ
 ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਫਤਮਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਔਲਾਦ । 19. ਬਹਿਸ । 20. ਉਸਤਤ । 21. ਕਿਰਪਾਲੂ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ
 ਜੀ । 22. ਸੰਕਾ । 23. ਪੂਰਣ । 24. ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਲਕਬ ।

ਜਬਾਬ ਬਾਬਾ ਜੀ—

ਚਾਦਰ ਪਾਈ ਦਰਗਾਹ¹ ਤੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਫਕੀਰ ।
 ਤਲੇ ਚਾਦਰ ਬਹਨ ਘਨੇਰਿਆ² ਕਦੇ ਨ ਹੋਇ ਜਹੀਰ³ ।
 ਜੇ ਕੋ ਆਵੇ ਚੱਲ ਕੇ ਬਹੇ ਜੁ ਚਾਦਰ ਹੇਠ ।
 ਕਲੀ-ਕਾਲ⁴ ਬੈਤਾਲ⁵ ਮੋ ਕਦੇ ਨ ਖਾਇ ਚਪੇਟ⁶ ।
 ਘੀਉ⁷ ਮੈਦਾ ਖੰਡ ਸਕਰਾਂ ਮਾਖਿਓ⁸ ਮਾਝਾ-ਦੁਧ⁹ ।
 ਖੀਰ ਖੰਡ ਮਿਠਿਆਈਆਂ, ਰਬ ਸਭ ਕਛੁ ਦਿੱਤਾ ਮੁਝ¹⁰ ।
 ਕਰਸਨ ਭੋਗ-ਬਿਲਾਸ¹¹ ਬਹੁ ਗੁਨਾਗੁਨ¹² ਪ੍ਰਸਾਦਿ ।
 ਜੋ ਸਰਨ ਪਰੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦੀ, ਭੋਗਨ ਆਦਿ-ਜੁਗਾਦਿ¹³ ।

ਸਵਾਲ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ—

ਸੂਰਾ

ਰੁਕਨਲ ਆਖੇ ਨਾਨਕਾ ਸਚ ਸੁਨਾਵੇ ਬਾਤ ।
 ਕਿਥੋ ਆਵਨ ਆਦਮੀ¹⁴, ਕਾਨ¹⁵, ਹੈਵਾਨ¹⁶, ਨਬਾਤ¹⁷ ?
 ਫਿਰ ਫਿਰ ਮਿਲਦੇ ਖਾਕ ਨਾਲ, ਰੂਹ ਕਿਥੇ ਜਾਇ ਸਮਾਇ ?
 ਗੈਬੀ ਖਬਰ ਖੁਦਾਇ ਦੀ ਦੇਵਨ ਫਕਰ¹⁸ ਸੁਨਾਇ ।
 ਕਰ ਤਤਬੀਰਾ¹⁹ ਲਿਖਿਆ ਬੇਦ²⁰ ਕਤੇਬ²¹ ਬਨਾਇ ।
 ਗੈਬੀ-ਖਬਰ²² ਖੁਦਾਇ ਦੀ ਕੋਇ ਨ ਮੁਖੋ ਸੁਨਾਇ ।
 ਘੱਤੇ²³ ਜੰਜੀਰੀ ਮਾਰਦੇ ਕਾਜੀ ਤੇ ਅਉਲਮਾਇ²⁴ ।
 ਜੇ ਕੋ ਸਚੁ ਅਲਾਇਦਾ²⁵ ਤਿਸੁ ਆਤਮ²⁶ ਦੇਨ ਜਲਾਇ ।
 ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਇ ਸੱਕ ਨ ਕੋਇ ਅਲਾਇ ।
 ਦੋਵੈ ਦੋਜਕ²⁷ ਜਾਸਨੀ²⁸ ਲਹਸੂਨ ਬਹੁਤ ਸਜਾਇ ।
 ਦੋਜਖ ਭਿਸਤ²⁹ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਪੜਨੇ ਖਲਕ ਸੁਨਾਇ ।
 ਮੂਏ³⁰ ਫੇਰ ਨ ਆਇਆ, ਕੋ ਖਬਰੀ ਦੇਵੈ ਆਇ ।

1. ਰੱਬ ਦਾ ਘਰ । 2. ਬਹੁਤ । 3. ਸ਼ੋਕਾਤੁਰ, ਖੁਆਰ । 4. ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾ । 5. ਲੈ ਅਤੇ ਤਾਲ ਤੋਂ
 ਰਹਿਤ । 6. ਚੁਪੇੜ, ਥੱਪੜ । 7. ਘੀਉ, ਘੀ । 8. ਸ਼ਹਿਦ । 9. ਮੱਝ ਦਾ ਦੁੱਧ । 10. ਮੈਨੂੰ । 11. ਖਾਣ-ਖੇਡਣ ।
 12. ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ । 13. ਸਦਾ ਹੀ । 14. ਇਨਸਾਨ । 15. ਜਮਾਦਾਤ, ਪੱਥਰ ਆਦਿ । 16. ਹੈਵਾਨਾਤ,
 ਡੰਗਰ, ਪੰਛੀ, ਆਦਿ । 17. ਨਬਾਤਾਤ, ਬਨਸਪਤੀ । 18. ਫਕੀਰ ਲੋਕ । 19. ਜੁਮਤ, ਤਦਬੀਰ । 20. ਵੇਦ ।
 21. ਤੋਰੇਤ, ਜੱਬੂਰ, ਅੰਜੀਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ । 22. ਭੇਤ । 23. ਪਾ ਕੇ । 24. ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ । 25. ਬੋਲਦਾ ।
 26. ਅੱਗ । 27. ਨਰਕ । 28. ਪੈਣਗੇ । 29. ਸੁਰਗ । 30. ਮਰੇ ਹੋਏ ।

ਪੀਰ¹ ਪੈਗੰਬਰ² ਅਉਲੀਏ³ ਤਿਨ ਸਿਰ ਕੀ ਅਹਵਾਲ ਵਿਹਾਇ !
 ਦੱਬੇ ਪਏ ਜਮੀਨ ਵਿੱਚ ਲੇਖ ਜੁਗਾ ਬੀਤਾਇ ।
 ਫੇਰ ਨ ਸੂਰਤ ਤਿਨਾ ਦੀ ਡਿੱਠੀ ਕਿਸੇ ਨ ਮੂਲ ।
 ਈਸਾ,⁵ ਮੂਸਾ,⁶ ਇਬਰਹੀਮ⁷ ਕੇਤੇ ਨਬੀ ਰਸੂਲ ।
 ਫੇਰ ਨ ਸੂਰਤ ਡਿਠੀਆ,⁸ ਰਹੇ ਤਿਨਾ ਦੇ ਨਾਉ ।
 ਰਹੇ ਨ ਉਮਰੇ⁹ ਪਾਤਸ਼ਾਹ¹⁰ ਜਿਨਾ ਵਸਾਏ ਗਾਉ¹¹ ।
 ਖਾਕੂ¹² ਸੇਤੀ¹³ ਮਿਲ ਗਏ ਕਈ ਵਜੀਰ ਪਤਿਸ਼ਾਹ ।
 ਰਈਸਤ¹⁴ ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਈਐ, ਅਗਮ¹⁵ ਬਿਅੰਤ¹⁶ ਅਲਾਹਿ ।
 ਇਕ ਪਾਉ¹⁷ ਸਿਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ, ਇਕ ਵਜੀਰ ਸਿਰ ਹੋਇ ।
 ਇਤਨੀਆਂ ਹੋਤੀਆਂ ਉਮਤੀ¹⁸ ਪੈਕੰਬਰ ਅੰਤ ਨ ਕੋਇ ।
 ਖਤਰਾ¹⁹ ਮਨੋ ਨ ਉਤਰੇ ਬਿਨਾ ਫਕੀਰ ਅਲਾਹਿ ।
 ਖਬਰ ਸੁਨਾਵਨ ਗੈਬ ਦੀ ਸੰਸਾ ਭਰਮ ਚਕਾਇ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਸੂਰਾ —

ਨਾਨਕ ਆਖੇ, 'ਰੁਕਨ ਦੀ ! ਸਚ ਸੁਨਾਵੋ ਬਾਤ ।
 ਅਰੁਬਾ-ਇਨਾਸਰ²⁰ ਆਦਮੀ, ਕਾਨ, ਹੈਵਾਨ, ਨਥਾਤ ।
 ਮਰ ਮਰ ਜਮਦੇ ਖਾਕ ਨਾਲ ਫਿਰ ਹੋਇ ਜਮਦੇ ਘਾਹਿ ।
 ਗੂਨਾ-ਗੂਨੀ²¹ ਸੂਟੀਆਂ ਸੁਰਖ, ਸਬਜ ਸਿਆਹਿ²² ।
 ਨੀਲੀ ਪੀਲੀ ਚਿਟੀਆ, ਹੋਰ ਗੁਲਾਬੀ ਵੰਨ²³ ।
 ਭਾਰ ਅਠਾਰਹ²⁴ ਬਨਾਸਪਤ ਬਹੁ ਮੇਵੇ ਬਹੁ ਅੰਨ ।
 ਕਾਨ, ਹੈਵਾਨ, ਆਦਮੀ ਖਾਇ ਪਰਿੰਦੇ²⁵ ਲੱਖ ।
 ਹੋਵਨ ਨੁਤਫੇ²⁶ ਬੂਟੀਆਂ ਮਰ ਮਰ ਜੰਮਨ ਵਤ ।

1. ਧਰਮ ਦਾ ਆਚਾਰੀਆ । 2. ਜੋ ਈਸ਼ਵਰ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਪਾਸ ਲਿਆਵੇ, ਨਬੀ । 2. ਰੱਬ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਫਕੀਰ । 4. ਗੁਜ਼ਰਦਾ ਹੈ । 5. ਈਸਾਈਆਂ ਦਾ ਧਾਰਮਕ ਆਗੂ ਹਜ਼ਰਤ ਈਸਾ । 6. ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮ-ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਤੋਰੇਤ ਦੇ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 7. ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ ਇਕ ਪੈਗੰਬਰ ਜੋ ਨੂਹ ਦੀ ਗਿਆਰ੍ਹਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਆਜ਼ਰ ਦਾ ਪੁਤਰ ਸੀ । ਇਸ ਦੀਆਂ ਦੋ ਇਸਤਰੀਆਂ ਸਨ—ਸਾਰਾਹ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਿਰਾ । ਸਾਰਾਹ ਤੋਂ ਇਸਹਾਕ ਜੰਮਿਆ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਿਰਾ ਤੋਂ ਇਸਮਾਈਲ । ਇਸਹਾਕ ਦੀ ਔਲਾਦ ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਯਹੂਦੀ ਤੇ ਈਸਾਈ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸਮਾਈਲ ਦੀ ਔਲਾਦ ਕਟੇਸ਼ ਵੰਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਹੋਏ । 8. ਦੱਬੀਆਂ । 9. ਹਾਕਮ । 10. ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਮਹਾਰਾਜੇ । 11. ਪਿੰਡ, ਕਸਬੇ । 12. ਮਿੱਟੀ । 13. ਨਾਲ । 14. ਪਰਜਾ । 15. ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ । 16. ਬੇਅੰਤ, ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਤ ਨਾ ਹੋਵੇ । 17. ਪੈਰ । 18. ਸੰਪਰਦਾਯ, ਉਪਦੇਸ਼ ਅੰਗੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਜਮਾਤ । 19. ਭੈ । 20. ਚਾਰ ਤੱਤ । 21. ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ । 22. ਕਾਲਾ । 23. ਰੰਗ । 24. ਸਰਵ ਵਨਸਪਤਿ, ਖਿਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਰੇ ਬਿਰਛਾਂ, ਬੂਟਿਆਂ ਅਤੇ ਬੇਲਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਪਤਾ ਜਾਂ ਫੁੱਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਠਾਰਹ ਭਰ ਭਾਵ ਨਵੇਂ ਮਣ ਕੱਚੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ । ਪੰਜ ਮਣ ਕੱਚੇ ਦਾ ਇਕ ਭਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । 25. ਪੰਛੀ । 26. ਔਲਾਦ ।

ਆਵਨ ਜਾਨਾ ਨਾ ਮਿਟੇ ਜਿਉ ਵਹਦੇ ਦਰਿਆਇ ।
 ਏਤੀ ਖਬਰ ਅਜਗੈਬ ਦੀ ਦੇਨ ਫਕੀਰ ਸੁਨਾਇ ।
 ਇਹ ਬੁਨਿਆਦ ਹੈ ਖਲਕ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਧਾਇਨ ਵੇਰ ।
 ਦਾਨਾ ਪਾਨੀ ਖਾਇ ਕੇ ਰਖਨ ਡਿੰਗੇ¹ ਪੈਰ ।

ਖਾਕ ਦੇ ਸਭ ਪੁਤਲੇ³ ਖਸਮੇ ਦੇ ਹੱਥ ਕਾਲ ।
 ਮਰਨਾ ਚਿੱਤ ਨ ਆਵਈ ਚੱਸੇ⁴ ਮਰਾਂ ਕਿ ਕਾਲ⁵ ।
 ਜੀਅ ਜੋ ਖਾਵਨ ਜੀਆ ਨੋ, ਜੀਉ⁶ ਜੀਆ ਆਹਾਰ* ।
 ਸੁਣੀ ਐ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀ ! ਨਾਨਕ ਕਹੈ ਫਕੀਰ ।
 ਇਕੋ ਰਾਹੁ ਮੁਰੀਦ⁷ ਦਾ, ਇਕੋ ਸਿਰ ਪਰ ਪੀਰ⁸ ।
 ਆਏ ਪੈਕੰਬਰ ਦੁਨੀ ਵਿੱਚ, ਫਿਰਕਾ⁹ ਭੀ ਇਕ ਹੋਇ ।
 ਇੱਥੇ ਦੀਨ¹⁰ ਅਗਿਣਤ ਹੈ, ਪਾਰ ਲੰਘਾਏ ਕੋਇ ।
 ਰਾਜ ਜਿਨਾ ਦਾ ਦੁਨੀ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਕਾ¹¹ ਤਿਨਾ ਦਾ ਹੋਇ ।
 ਜਰਬਾ¹² ਲਗਨ ਅਨੇਕ ਬਿਧ, ਹੁਕਮ ਨ ਮੰਨੇ ਕੋਇ ।
 ਇਕੋ ਰਾਜ ਦਰਗਾਹ ਦਾ, ਟਿਕੋ ਛਤ੍ਰ ਅਟੱਲ¹³ ।
 ਇੱਕਾ ਜਰਬ ਜਹਾਨ ਪਰ, ਨਾਨਕ ਰਾਜ ਅਚੱਲ¹⁴ ।

ਮਸਰਕੀਆ¹⁵, ਮਗਰਬੀਆ¹⁵ ਅਉਰ ਜਨੂਬ, ਸਮਾਲ¹⁷
 ਦਰਸਨ ਦੇਖਨ ਆਵਨੀ ਉਮਤ ਅੰਤ ਨ ਭਾਲ ।
 ਸਤ੍ਰ ਜੁੱਸੇ ਦੁਨੀ ਵਿਚ ਰਖੇ ਬਕਾਈ ਫੇਰ ।
 ਮਜਬ ਨ ਜਾਨੇ ਦੇਸ ਨੀ ਰਖਸਨ ਉੱਮਤ ਘੇਰ ।
 ਨਾਨਕ ਦਰਸਨ ਕਲੀ ਵਿਚ ਹੋਰ ਨ ਦਰਸਨ ਭਾਲ ।
 ਜੁਗ ਜੁਗ ਦਰਸਨ ਨਵਤਨਾ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਇਕਤਾਲ ।
 ਰੁਕਨਲ ਆਖੇ ਨਾਨਕਾ ਦਰਗਾਹ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਨਾਇ ।
 ਕੇਹਾ ਰੰਗ ਮਹਲ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਰਹੇ ਖੁਦਾਇ ?
 ਕੇਹੇ ਬੁਰਜ ਮਹਲ ਦੇ ਛੇਜੇ ਤੇ ਚੌਕਾਠ ?
 ਕੇਹੀਆ ਡਿੱਠੀਆ ਬੈਠਕਾ, ਕਿਸ ਸੰਗ ਕੀਤੇ ਰਾਸ ?

1. ਵਿੰਗੇ । 2. ਮਿੱਟੀ । 3. ਪੁਤਲੇ । 4. ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਹੀ, ਹੁਣੇ ਹੀ । 5. ਕੱਲ੍ਹ । 6. ਜੀਵ
 *ਇਸ ਦੀ ਦੁਜੀ ਤੁਕ ਕਿਸੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਹੈ । ਲ. ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਤੇ ਮੂਲ ਖਰੜਾ । 7. ਚੇਲਾ ।
 8. ਧਰਮ-ਆਗੂ । 9. ਪੰਥ, ਕੌਮ । 10. ਧਰਮ । 11. ਰਾਜ ਮੁਦ੍ਰਾ । 12. ਚੋਟਾਂ । 13. ਅਹਿੱਲ, ਸਥਿਰ ।
 14. ਸਥਿਰ । 15. ਪਰਬ ਦੇ ਲੋਕ । 16. ਪੱਛਮ ਦੇ ਲੋਕ । 12. ਭਾਵ ਦੱਖਣ ਦੇ ਲੋਕ । ਭਾਵ ਉਤਰ ਦੇ ਲੋਕ ।

ਕੋਹਾ ਗਾਰਾ ਚੁਨੜਾ, ਕੌਨ ਬਨਾਵਨ-ਹਾਰ ?
 ਸੂਰਤ ਕੌਨ ਮਹਲ ਦੀ, ਕਿਉਂਕਰ ਹੋਇ ਦੀਦਾਰ ?
 ਦਰ ਉਪਰ ਕਿਆ ਲਿਖਿਆ, ਸੌ ਭੀ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ?
 ਕੋਹੜਾ ਯਾਰ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਠਾਕ ਨਾ ਪਾਇ ?
 ਪਹੁਚੇ ਕੋਹੜੀ ਬੰਦਗੀ ਕਰਕੇ ਕੌਨ ਨਿਮਾਜ¹ ?
 ਜਿਹੜੀ ਸੁਨਤ ਪਾਈਐ ਅਲਾ ਗ਼ਰੀਬ ਨਵਾਜ*
 ਕੋਹੜੀ ਸੁਨਤ² ਪਾਈਐ, ਜਾਇ ਰਸੂਲ ਖੁਦਾਇ ?
 ਕੌਨ ਰਸੂਲ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਦਰਗਹ ਸੱਚੀ ਜਾਇ ?
 ਸਭ ਨਿਸਾਨੀਆ ਦੇਹੁ ਮੁਹਿ³ ਤਾ ਝੂ ਅਵਲ⁴ ਫਕੀਰ ।
 ਮੀਰਾ⁵ ਅੰਦਰ ਮੀਰ ਤੂੰ, ਪੀਰਾ ਅੰਦਰ ਪੀਰ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਸੂਰਾ

ਨਾਨਕ ਆਖੇ, ਰੁਕਨ ਦੀਨ ! ਦਰਗਹ ਦੀ ਸੁਧ ਲੇਹੁ ।
 ਰੰਗ ਅਜਾਇਬ ਮਹਲ ਦਾ, ਹੀਰੇ ਲਾਲ ਜੜੇ ।
 ਮੋਤੀ ਤੇ ਯਾਕੂਤੀਆ⁶ ਮਣੀ⁷ ਜਿ ਮੰਦਰ ਨਾਲ ।
 ਲੱਖ ਅਫਤਾਬ⁸ ਮਹਤਾਬ⁹ ਲੱਖ ਰੋਸਨ ਬਲਨ ਮਸਾਲ ।
 ਰੰਗ-ਮਹਲ¹⁰ ਹੈ ਕੁਦਰਤੀ ਤਿਸ ਵਿਚ ਤਖਤ¹¹ ਸੁਬਹਾਨ ।¹² ।
 ਬੰਠਾ ਸੱਜਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸੁਲਤਾਨਾ ਸਿਰਤਾਨ¹³ ।
 ਬਾਰਾ ਬੁਰਜ¹⁴ ਮਹਲ ਦੇ ਨੌ ਦਰਵਾਜ਼ੇ¹⁵ ਨਾਲ ।
 ਪੰਜ ਖਵਾਸ¹⁶ ਹੈ ਪਾਹਰੂ¹⁷ ਚੌਕੀ ਦੇਨ ਸਮਾਲ¹⁸ ।
 ਬੁਰਜ ਸਵਾਰੇ ਜਰੀ ਦੇ ਮੀਨਾਕਾਰੀ¹⁹ ਸਾਰ ।

1. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਪਰਾਰਥਨਾ । 2. ਮਰਜ਼ਾਦਾ, ਰੀਤੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਉਮਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਟੱਪੇ । *ਇਹ ਪਾਠ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਤੇ ਹੈ। ਲਾ. ਦੇ ਖਰੜਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ।
 3. ਮੈਨੂੰ । 4. ਪਹਿਲੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਉਚਤਮ । 5. ਹਾਕਮਾਂ । †ਪਾਠੰਤਰ—ਸੁਨ । 6. ਕੀਮਤੀ ਮਾਣਿਕ ਜੋ ਲਾਲ, ਨੀਲੇ, ਪੀਲੇ ਜਾਂ ਚਿਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । 7. ਹੀਰਾ । ਪੰਨਾ, ਮੋਤੀ ਆਦਿ ਰਤਨ । 8. ਸੂਰਜ । 9. ਚੰਦ ।
 10. ਰੰਗ ਸ਼ਾਲਾ । 11. ਸੰਘਾਸਣ । 12. ਪਵਿਤਰ । 13. ਸੁਰਤਾਨ, ਬਾਦਸ਼ਾਹ । 14.
 15. ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਨੌ ਦਰਵਾਜ਼ੇ, ਦੋ ਕੰਨ, ਦੋ ਅੱਖਾਂ, ਦੋ ਨਾਸਾਂ, ਮੁਖ, ਗੁਦਾ, ਲਿੰਗ ਜਾਂ ਭਗ । 16. ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦਰੀਆਂ । 17. ਪਹਿਰੇਦਾਰ । 18. ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ । 19. ਸੋਨੇ ਆਦਿ ਧਾਤੂ ਉਤੇ ਮੀਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ।

ਬਨੇ ਚੌਕਾਠਾ¹ ਛਜੜੇ² ਬਾਵਨ-ਚੰਦਨ³ ਕਾਠ ।
 ਪਥਰ ਪਾਰਸ⁴ ਲਾਇਐ ਪਾਰਜਾਤ⁵ ਸੰਗ ਬਾਗ ।
 ਕਾਮਧੇਨ⁶ ਲਖ ਲਛਮੀ⁷ ਹੋਇ ਗੋਲੀ⁸ ਕਤਨ ਅਰਦਾਸ ;
 ਲੇਪਨ⁹ ਮੇਦ¹⁰, ਕਸਤੂਰੀਆ¹¹, ਚੋਏ¹², ਬਹੁ ਪਰਕਾਰ ।
 ਰੰਗ ਅਜਾਇਬ ਬੈਠਕਾ ਗਾਰੇ ਮੁਸਕ ਆਪਾਰ ।

ਨੌ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਟ ਦੇ ਦਸਵਾਂ ਨੂਰ-ਮਹਲ¹³ ।
 ਹਉਜ ਹਯਾਤੀ ਪੁਰ ਭਰੇ ਤਿਸ ਵਿਚ ਕਵਲ¹⁴ ਅਚਲ ।
 ਗਿਰਦ ਮਹਲ ਦੇ ਕੋਟ ਹੈ ਬਾਵਨ ਕਿੰਗਰੇ¹⁶ ਤਿਸ ।
 ਕਿੰਗਰੇ ਕਿੰਗਰੇ ਤੋਪਚੀ¹⁷ ਵੜਨ ਨ ਦੇਈ ਕਿਸ ।
 ਸਾਤ ਸਮੁੰਦਰ ਖਾਈਆ ਨਦੀਆ ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਰ ।

ਕਈ ਰਖਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ ਪਿਆਦੇ ਤੈ¹⁹ ਅਸਵ ਰ²⁰ ।
 ਇਕ ਮਹਲ ਦੇ ਬਾਰੀਆਂ²¹ ਸਿਵ ਸਕਤੀ²² ਸੁਲਟਾਨ ।
 ਖਿਤਕੀ ਖੋਲ ਦੀਦਾਰ ਦੇਨਿ ਬਹੁਤ ਵਧਾਏ ਮਾਨੁ ।
 ਗੈਬੀ ਵਜਨ ਨੌਬਿਤਾ²⁸, ਸੰਖ, ਨਗਾਰ, ਭੇਰ²⁴ ।

ਸੁਰਨਾਈ²⁵ ਅਰੁ ਮੁਰਲੀਆ ਨਾਦ²⁶ ਅਨਾਹਦ²⁷ ਫੇਰ ।
 ਬਾਗਾਂ²⁸, ਬੁਰਕਾਂ²⁹, ਸਿੰਝੀਆਂ³⁰, ਸਾਰੰਗੀਆਂ³¹, ਰਬਾਬ³² ।
 ਵਜਨ ਜਰਬਾ³³ ਕੈਸੀਆ ਜੇਤੇ ਰਾਗਾ ਸਾਜ ।

-
1. ਚੁਗਾਠਾਂ । 2. ਛੱਜੇ । 3. ਚਿੱਟਾ ਚੰਦਨ, ਮਨੋਹਰ ਚੰਦਨ । 4. ਇਕ ਕਲਪਿਤ ਪੱਥਰ ਜਿਸ ਦੇ ਛੂਹਣ ਨਾਲ ਲੋਹੇ ਦਾ ਸੋਨਾ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ! 5. ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਿਆ ਬਿਰਛ ਜੋ ਸੁਰਗ ਵਿਚ ਹੈ । 6. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਰਗ ਦੀ ਇਕ ਗਊ ਜੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਸਮੇਂ ਨਿਕਲੀ ਸੀ । ਇਹ ਮਨਚਿਤਵੇ ਪਦਾਰਥ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਕਾਮਧੇਨ ਸਦਾਉਂਦੀ ਹੈ । 7. ਦੌਲਤ ਦੀ ਦਵੀ । 8. ਨੌਕਰਾਣੀ, ਬਾਂਦੀ । 9. ਵਸਤ ਜਿਸ ਨਾਲ ਲਿਪਿਆ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਗਾਰਾ । 10. ਮੁਸ਼ਕਬਿਲਾਈ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲੀ ਚਿਕਨਾਈ । 11. ਉਹ ਸੁਗੰਧ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ ਜੋ ਕਸਤੂਰੇ ਮਿਰਗ ਦੀ ਨਾਭ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ । 12. ਅਗਰ ਦੀ ਲਕੜ ਤੋਂ ਟਪਕਾਇਆ ਹੋਇਆ ਉਲ ਅਗਰਸਾਰ । 13. ਭਾਵ ਦਸਵਾਂ ਦੁਆਰ । 14. ਭਾਵ ਦਿੱਤ, ਆਤਮਾ । 15. ਸਥਿਰ । 16. 17. 18.
 19. ਪੈਦਲ ਸਿਪਾਹੀ । 20. ਘੁੜ-ਸੁਵਾਰ ਆਦਿ । 21. 22. ਕਰਤਾਰ ਅਤੇ ਮਾਇਆ ।
 23. ਧੌਂਸੇ । 24. ਨਫੀਰੀ ਨਾਲ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਗਾਰਾ । 25. ਸ਼ਹਿਨਾਈ । 26. ਧੁਨੀ । 27. ਲਗਾਤਾਰ ।
 28. 29. ਤੁਰੀ । 30. ਯੋਗੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤੁਰੀਆਂ ਜੋ ਸਿੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ।
 31. ਸਰੰਗੀ, ਤਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਇਕ ਸਾਜ਼ । 32. ਇਹ ਵੀ ਤਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਇਕ ਸਾਜ਼ ਦਾ ਨਾਂ ਹੈ । 33. ਘੜਿਆਲ ਟੱਲ ।

ਗਾਵੈ ਛਤੀ ਸੋ ਰਾਗਨੀ¹ ਖਸਟ² ਅਲਾਪੈ ਰਾਗ
 ਸੰਗ ਅਲਾਪੈ ਨਾਇਕਾ ਵਾਰੋ³ ਵਾਰੀ ਜਾਗਿ ।
 ਉਪਰ ਖਾਸੋ-ਮਹਲ ਦੇ ਦੇਵੈ ਬਾਂਗ⁴ ਖੁਦਾਇ ।
 ਸੁਤੇ ਬਾਂਗ ਨ ਸੁਣ ਸਕੇ ਰਹਿ ਸਕੇ ਰਹਿਆ ਖੁਦਾਇ, ਜਗਾਇ ।
 ਸੁਤੀ ਪਈ ਨਭਾਗ ਸਭ ਸੁਨੇ ਨ ਬਾਂਗਾ ਕੋਇ ।
 ਜੋ ਜਾਗੇ ਸੋਈ ਸੁਨੇ ਸਾਈ ਸੰਦੀ⁵ ਸੋਇ⁶ ।
 ਰਾਹਿ ਖੁਦਾਇ ਭਿਹਾਵਲਾ⁷ ਵਾਲਹੁ⁸ ਦਸਵੇ ਭਾਇ⁹ ।
 ਹਾਥੀ ਜਾਇ ਨ ਸਕਈ ਹਉਮੈ ਰਖੇ ਅੜਾਇ ।
 ਸੂਰਤ ਰੰਗ-ਮਹਲ¹⁰ ਦੀ ਦਿਲ ਪਰ ਰਖੇ ਜਾਇ ।
 ਦਰ ਕੇ ਉਪਰਿ ਲਿਖਿਆ ਹਿਕੋ ਪਾਕ ਖੁਦਾਇ ।
 ਲਉਵਾਲੀ¹¹ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਜਾਨੇ ਅੰਤ ਨ ਕੋਇ ।
 ਜਿਸ ਦੀ ਯਾਰੀ ਧੁਰ ਚੜੇ ਪਹੁਤਾ¹² ਜਾਨੈ ਸੋਇ ।
 ਆਵਨ¹³ ਜਾਨ¹⁴ ਫੁਰਮਾਨ ਲੇ ਕੋਈ ਰਬ ਰਜਾਇ !
 ਕੇਤੇ ਲਖ ਮਹੰਮਦਾ ਕਰ ਹਉਮੈ ਅੰਦਰ ਪਾਇ ।
 ਰਹੀਆ ਸੁ ਇਥੇ ਉਮਤੀ¹⁵ ਨਾਲੇ ਨਬੀ¹⁶ ਰਸੂਲ¹⁷ !
 ਨਿਗਰੇ¹⁸ ਰਾਹ ਨਾ ਪਾਵਨੀ ਮਨੀ ਗਈ ਨਿ ਭੂਲ ।
 ਸਚ ਸਰੀਅਤ¹⁹ ਬੰਦਗੀ²⁰ ਸਚੀ ਸੁੰਨਤ²¹ ਏਹੁ ।
 ਸਚੁ ਦੀਦਾਰੁ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਸਚੁ ਨਿਖਾਜ ਕਰੇ ।
 ਸਚ ਬਰਾਬਰ ਨ ਸਾਰੁ²² ਕੋ ਦੇਇ ਖੁਦਾਇ ਮਿਲਾਇ ।
 ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਦਾਵਾ ਦੇਇ ਉਠਾਇ ।
 ਨਾਨਕ ਲੇਖੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋਰ ਗਲਾ ਸੈਤਾਨ²³ ।
 ਅਮਲਾ ਉਪਰ ਨਿਬੜੇ ਸਾਬਤੁ²⁴ ਰਖ ਈਮਾਨ ।
 ਕਲਮੇ²⁵ ਏਕ²⁶ ਪਕਾਰਿਆ ਦੂਜਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ।
 ਦੂਜੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇਖ ਕੇ ਉਮਤ ਦਿਤਾ ਰੋਇ ।
 ਕਹਾਂ ਸੁ ਰਾਜਾ ਰਾਮ²⁷ ਹੈ ਕਹਾਂ ਸੁ ਕਾਨ ਗੁਪਾਲ²⁸ ।
 ਕਹਾਂ ਮਹੰਮਦ ਮੁਸਤਫਾ²⁹ ਕਹਾਂ ਚਾਰੋ ਯਾਰ³⁰ ।

1. ਰਾਗ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ, ਰਾਗਾਂ ਦੀ ਉਪ-ਵੰਡ । 2. ਛੇ । 3. 4. ਦਸਮ ਦੁਆਰ । 5. ਭਾਵ ਬਦ ਕਿਸਮਤ ਸੁੱਤੀ ਰੁਹ । 6. ਦੀ । 7. ਖਬਰ । 8. ਭਯਾਵਹ, ਡਰਾਉਣਾ । 9. ਵਾਲ ਦਾ । 10. ਹਿੱਸਾ, ਭਾਗ । 11. ਭਾਵ ਰਬ ਦਾ ਘਰ । 12. ਨਿਰਭੈ, ਬੇ ਪਰਵਾਹ । 13. ਪੁੱਜਿਆ । 14. ਜੰਮਣਾ । 15. ਮਰਨਾ । 16. ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ । 17. ਪਰੰਬਰ । 18. ਰੱਬ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਰੰਬਰ । 19. ਮਨਮੁਖ । 20. ਧਰਮ ਦਾ ਰਾਹ । 21. ਭਗਤੀ । 22. ਮਰਯਾਦਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਪਣੀ ਉਮਤ ਨੂੰ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕਰਮ । 23. ਧਰਮ 24. ਸੈਤਾਨੀ । 25. ਕਾਇਮ । 26. ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਮੂਲ ਮੰਤ੍ਰ ਨੇ । 27. ਇਕ ਈਸ਼ਵਰ । 28. ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ । 29. ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ । 30. ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ । 31. ਮਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰ ਮਿਤ੍ਰ ਅਬੁਬਕਰ, ਉਮਰ, ਉਸਮਾਨ ਅਤੇ ਅਲੀ ।

ਚਦਾ ਕਹਾ ਖਨਵਾਦੜੇ¹, ਇਮਾਮ², ਸਹਾਬ³, ਸਲਾਰ⁴ ।
 ਕਹਾ ਸੁ ਸੇਖ ਮਸਾਇਕਾ⁵ ਕੁਤਬ⁶ ਵਡੇ ਪੀਰ ।
 ਰਹਿਆ ਨ ਜੁੱਸਾ⁷ ਤਿਨਾ ਦਾ ਮੂਏ ਹੋਨਿ⁸ ਜ਼ਹੀਰ⁹ ।
 ਨਾਉ ਨਿਸਾਨੀ ਰਹਿ ਗਈ ਆਖਰ ਏ ਬੀ ਬਾਦ¹⁰ ।
 ਆਖਰ ਰਲਸਨ ਖਾਕ¹¹ ਵਿਚ ਜਲ ਬਲ ਹੋਸਨ ਸੁਆਹ ।
 ਨਾਨਕ ਬਾਜੀ ਕੂੜ ਦੀ ਹੋਸਨ ਅੰਤ ਫਨਾਹ ।
 ਵਾਰੀ ਆਪੋ ਆਪਨੀ ਮੀਰ¹², ਮਲਕ¹³, ਸੁਲਤਾਨ¹⁴ ।
 ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ, ਅਉਲੀਏ ਗਏ ਬਜਾਇ¹⁵ ਨੀਸਾਨ¹⁶ ।
ਸਵਾਲ ਕਰੀਮ ਦੀਨ—

ਸੂਰਾ

ਕਹੇ ਇਮਾਮ ਕਰੀਮ ਦੀਨ ਸੁਨਹੋ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ।
 ਕਿਥੋ ਆਲਮ¹⁷ ਉਪਜਦਾ¹⁸ ਫਿਰ ਸੋ ਕਿਥੇ ਜਾਇ ।
 ਇਹ ਹਕੀਕਤ ਜੋ ਕਹੇ ਸੋਈ ਰਸੂਲ¹⁹ ਖੁਦਾਇ ।
 ਏਕਾ ਏਕੀ ਹੋਇ ਰਹੇ ਦੂਜੀ ਰਹੇ ਨ ਜਾਇ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਸੂਰਾ

ਨਾਨਕ ਆਖੇ ਹਿੰਦਗੀ²⁰ ਸੁਨਹੋ ਕਰੀਮ ਸਦਾਤ²¹ ।
 ਉਪਜੇ ਆਲਮ ਖਾਕ ਥੇ²² ਮਰ ਖਾਕੋ ਹੋਨ ਨਬਾਤ²³ ।
 ਹੋਨਿ ਨਿਬਾਤੇ²⁴ ਨਿਆਮਤਾ²⁵ ਮੇਵੇ ਗੂਨਾ ਗੂਨ²⁶ ।
 ਕਾਨ²⁷, ਹੈਵਾਨ²⁸, ਆਦਮੀ ਖਾਕੋ ਨੁਤਡੇ²⁹ ਹੋਨ ਮਜਮੂਨ³⁰ ।
 ਨੁਤਫਿਓ³¹ ਮਾਸ ਉਪਜਈ ਮਾਸੋ ਜੁੱਸੇ³² ਪਾਕ³³ ।
 ਨਿਆਮਤ ਤੇ ਬਿਸਟਾ³⁴ ਭਇਆ ਮਿਲਿਆ ਆਦਮ ਸੰਗ ।
 ਖਾਧਾ ਕਾਂਵਾ ਕੁਤਿਆ ਅਉਰ ਅਗਿਣਤੀ ਰੰਗ ।
 ਵਿਸਫੇ³⁵ ਤੇ ਕੇਈ ਉਪਜਈ ਜੀਵ ਜੰਤ —ਅਪਾਰ ।

-
1. ਬਹੁਵਚਨ । 2. ਭਾਵ ਚਾਰੇ ਇਮਾਮ । 3. ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਥੀ । 5. ਸ਼ੇਖ ਦਾ
 ਬਹੁਵਚਨ । 6. ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰਾਖੇ । 7. ਸ਼ਰੀਰ । 8. ਹੋ ਕੇ । 9. ਦੁਖੀ । 10. ਬੇਅਰਥ, ਫਜੂਲ । 11. ਮਿੱਟੀ ।
 12. ਹਾਕਮ । 13. ਰਾਜਾ । 14. ਬਾਦਸ਼ਾਹ । 15. ਵਜਾ ਕੇ । 16. ਧੌਂਸਾ; ਨਗਾਰਾ । 17. ਸੰਸਾਰ ਜਗਤ ।
 18. ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ । 19. ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ, ਨਬੀ । 20. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ । 21. ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਤੇ ਹਜਰਤ
 ਫਾਤਮਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਵੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ । 22. ਤੋਂ । 23. ਵਨਸਪਤੀ । 24. ਵਨਸਪਤੀ । 25. ਸੁਆਦਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ।
 26. ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ । 27. ਜਮਾਦਾਤ, ਪਥਰ ਆਦਿ । 28. ਹੈਵਾਨਾਤ, ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਆਦਿ । 29. ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ ।
 30. ਕੁਲ, ਸਾਰੇ । 31. ਵੀਰਜ ਤੋਂ । 32. ਸ਼ਰੀਰ । 33. ਪਵਿਤਰ । 34. ਗੰਦਗੀ । 35. ਗੰਦਗੀ ।

ਮਿਟੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਫਿਰ ਫਿਰ ਧਰੇ ਅਵਤਾਰ ।
 ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇ¹ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ।
 ਜਿਨਾ ਪਛਾਤਾ² ਰੱਬ ਨੂੰ ਫਿਰ ਰਬ ਹੀ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇ ।
 ਜੋ ਜਾਹਰ ਕਰੇ³ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਭਿਸਤ⁴ ਨ ਦੋਜਕ⁵ ਤਾਹਿ ।
 ਰੂਹਾ ਨੂੰ ਰੂਹ ਨ ਖਾਵਨੀ ਰੂਹਾ ਤੇ ਰੂਹ ਹੋਇ ।
 ਆਵਾ-ਗਉਨ⁶ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਵਰਜ⁷ ਨ ਸਕੇ ਕੋਇ ।
 ਦੁਨੀਆ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਰਬ ਦੀ ਵੱਧ ਘੱਟ ਕਿਸੇ ਨ ਆਖ ।
 ਦੂਜਾ ਹੋਇ ਨਾ ਹੋਇਗਾ ਵਰਤੇ ਤਾਕੋ ਤਾਕ⁸ ।
 ਲਖ ਮਹੰਮਦ ਮੁਸਤਫਾ ਰਾਮ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਖ ਹੋਇ ।
 ਆਵਨ ਏਕੀ⁹ ਜਾਨ ਉਠ ਗਣਤੀ ਗਣੇ ਨਾ ਕੋਇ ।
 ਲਖ ਅਉਤਾਰ¹⁰ ਪੈਕੰਬਰਾ ਉਮਤ¹¹ ਅੰਤ ਨ ਪਾਰ ।
 ਮਰ ਮਰ ਮਿਲਦੇ ਖਾਕ ਸੋ ਫਿਰ ਫਿਰ ਹੋਇ ਅਵਤਾਰ ।
 ਲਖ ਕਿਤਾਬਾ ਲਿਖ ਗਏ ਭਏ ਖਾਕੂ¹² ਢੇਰ ।
 ਲਖ ਲਿਖਾਰੀ ਉਪਜਈ¹³ ਉਹ ਲਿਖ ਰਖਨ ਫੇਰ ।
 ਕਾਜੀ, ਮੁਲਾ, ਹਾਜੀਆ¹⁴, ਮਿਸਰ¹⁵, ਪਾਂਡੇ¹⁶ ਲੱਖ ।
 ਬ੍ਰਹਮੇ, ਬਿਸਨ, ਮਹੇਸ ਲਖ ਮਰ ਜੀ¹⁷ ਲਿਖਨ ਵਤ¹⁸
 ਲਿਖਨ ਵੇਦ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਉਕਤ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ।
 ਮਰ ਫਿਰ ਜੀਵਨ ਬਪੜੇ¹⁹ ਲੈਦੇ ਬੇਦ ਸਮਾਲ ।
 ਬੇਦਹੁ²⁰ ਫੇਰ ਕਤੇਬ²¹ ਕਰ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਾਇ ।
 ਲਖ ਲਖ ਦਾਨਵ²² ਦੇਵਤੇ ਕਾਤਲ ਹੋਇ²³ ਮਰਾਹ ।
 ਸਿਵ ਸਕਤੀ²⁴ ਦੁਇ ਸਾਜੀਆ ਉਤਮ ਮਧਮ ਲੋਇ²⁵ ।
 ਮਰਦੇ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਮਰ ਫਿਰ ਮਾਟੀ ਹੋਇ ।

1. ਦੱਸਦਾ ਹੈ । 2. ਪਛਾਣਿਆ 3. ਪਰਤੱਖ ਕਰ ਲਵੇ (ਰੱਬ ਨੂੰ) । 4. ਸੁਰਗ । 5. ਨਰਕ । 6. ਜੀਵਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਭ ਅਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਭੋਗਣ ਲਈ ਦੁਰਾਸੀ ਲਖ ਜੁਨਾ ਵਿਚ ਜੰਮਣਾ ਤੇ ਮਰਨਾ । 7. ਰੋਕਣਾ । 8. ਇਕੋ ਇਕ । 9. ਕਈ ਇਕ । 10. ਅਵਤਾਰ । 11. ਸੰਪ੍ਰਦਾਯ । 12. ਮਿਟੀ ਦਾ । 13. ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । 14. ਹੱਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 15. ਬਾਹਮਣ ਦੀ ਉਪਾਧਿ । 16. ਪੰਡਿਤ । 17. ਜੰਮਣਾ । 18. ਫੇਰ, ਮੁੜ ਕ । 19. ਬੇਚਾਣੇ । 20. ਵੇਦਾਂ ਤੋਂ । 21. ਤੋਰੇਤ. ਜੱਬਰ, ਅੰਜੀਲ ਅਤੇ ਗੁਰਾਨ । 22. ਦੈਂਤ 23. ਕਤਲ ਹੋਕੇ । 24. ਈਸ਼ਵਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲੇ । 25. ਲੋਕ ।

ਸਵਾਲ ਕਰਮ ਦੀ—

ਸੂਰਾ

ਸੁਨਹੋ ਨਾਨਕ ਹਿੰਦਗੀ¹ ਕਹੇ ਕਰੀਮਾ ਹੇਵ² ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੀਨ ਫਰੇਸਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸਨ, ਮਹੇਸ ।
 ਚੌਥੀ ਸਕਤ ਫਰੇਸਤਾ ਕਹੇ ਭਾਵਨੀ ਜਾਨ ।
 ਚਾਰੋ ਖਾਲਕ ਖਲਕ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਕਹਨ ਸੁਹਾਨ ।
 ਤੁਧੋ³ ਹੀ ਕਛੁ ਬੁਝਿਆ ਦੁਹਾ ਫਿਕਰਿਆ ਦਾ ਰਾਹੁ ।
 ਏਹ ਹਕੀਕਤ⁴ ਸਚ ਦੀ ਸਭੇ ਦੇਹ ਬੁਝਾਇ⁵ ।
 ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਇਕੋ ਪਾਕ ਖੁਦਾਇ ।
 ਦੂਜਾ ਨੂਰ ਮਹੰਮਦੀ ਭਇਆ ਰਸੂਲ⁶ ਖੁਦਾਇ ।
 ਬਿਨਾ ਰਸੂਲ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਦੂਜਾ ਹੋਆ ਨ ਹੋਗ⁷ ।
 ਹੋਇ ਜੁ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੋ ਕਹੇ ਨਸੀਹਤ ਸੋਇ !

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਸੂਰਾ

ਸੁਨਹੋਂ ਸੈਦ ਕਰੀਮ ਦੀਂ ਜਾਨੋਂ ਸਚ ਸਨਾਹ ।
 ਨੂਰੀ⁸ ਚਾਰ ਫਰੇਸਤੇ⁹ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬ¹⁰ ਗਵਾਹ ।
 ਅਵਲ ਨੂਰ¹¹ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਜਾ¹² ਕਾ ਅੰਤ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰ¹³ ।
 ਨੂਰੋ ਹੂਆ ਚਰਾਗ¹⁴ ਇਕ ਸਕਤੀ ਕਾ ਅਵਤਾਰ ।
 ਸਕਤੀ ਹੈਂ ਤੀਨ ਫਰੇਸਤੇ ਬ੍ਰਹਮਾ¹⁵, ਬਿਸਨ¹⁶, ਮਹਾਦੇਵ¹⁷ ।
 ਬਾਦੀ¹⁸, ਆਬੀ¹⁹, ਆਤਸੀ²⁰ ਸਚੁ ਹਕੀਕਤ ਏਹੁ ।
 ਆਪੋ ਆਪ ਖੁਦਾਇ ਕਹਿ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨੇ ਸੋਇ ।
 ਤੀਨੋ ਆਪ ਪਛਾਨਿਆ ਹਮ-ਸਰ²¹ ਅਵਰ ਨ ਕੋਇ ।
 ਤੀਨੋ ਕੀਆ ਗੁਮਾਨ²² ਬਹੁ ਹਮਹੀ²³ ਕਹੇ ਖੁਦਾਇ ।
 ਆਤਸ²⁴ ਮਿਸਲ ਚਰਾਗ ਦੀ ਇਕ ਸੇ ਲਖ ਜਗਾਇ ।

1. ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ । 2. ਤੈਂ । 3. ਤੈਂ । 4. ਸਚਾਈ । 5. ਸਮਝਾਉਣਾ । 6. (ਰੱਬ ਦਾ ਭੇਜਿਆ ਹੋਇਆ) । 7. ਹੋਵੇਗਾ । 8. (ਰਬ ਦੇ) ਨੂਰ (ਚਾਨਣ) ਦੇ । 9. ਜਿਬਰਾਈਲ, ਮੀਕਾਈਲ, ਇਸਰਾਫੀਲ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ । 10. ਤੌਰੇਤ, ਜ਼ਬੂਰ, ਅੰਜੀਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ । 11. ਰੋਸ਼ਨੀ, ਚਾਨਣ । 12. ਜਿਸ । 13. ਹੱਦ, ਸੀਮਾ । 14. ਦੀਵਾ । 15. ਜਗਤ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ । 16. ਚਾਰ ਬਾਹਾਂ ਵਾਲਾ ਜਗਤ ਪਾਲਕ ਦੇਵਤਾ । 17. ਖੈ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦੇਵਤਾ । 18. ਹਵਾ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ । 19. ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ । 20. ਅੱਗ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਬੰਧ । 21. ਸਾਡੇ ਜਿਹਾ । 22. ਘੁਮੰਡ । 23. ਸਾਨੂੰ ਹੀ । 24. ਅੱਗ ।

ਆਤਸ਼¹ ਹੀ ਤੇ ਉਪਜਿਆ ਇਹੁ ਤੀਨੋਂ ਹੀ ਦੇਵ ।
 ਲਿਖਿਆ ਤੀਨ ਕਤੇਬ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਾ, ਬਿਸਨ, ਮਹਾਦੇਵ ।
 ਹੋਇਆ ਅਵਾਜਾ ਗੈਬ ਦਾ ਸੁਨਿਆ ਤੀਨੋਂ ਦੇਵ ।
 ਹਮ ਤੋ ਖਾਲਕ² ਖਲਕ³ ਦੇ ਅਵਰੁ ਅਵਾਜਾ ਕੇਵ⁴ ।
 ਤੀਨੋਂ ਇਕਠੇ ਹੋਇ ਕੇ ਗਏ ਸਕਤ⁵ ਕੇ ਦੁਆਰ ।
 ਜਾਇ ਖੜੋਤੇ ਦਰ ਸਚੇ ਲਗੇ ਕਰਨ ਜੁਹਾਰ⁶ ।
 ਪੂਛਨ ਤੀਨ ਫਰੇਸਤੇ ਹਮ ਉਪਰ ਹੈ ਕੋਈ ਹੋਰ ?
 ਹਮਾ ਅਵਾਜਾ ਗੈਬ ਦਾ ਕੇਤੇ ਅੰਤ ਨ ਓਰ⁷ ।
 ਕਉਨ ਪੁਰੀ⁸ ਕੇ ਦੇਵਤੇ ਤੁਮ ਕਹਾ ਬਸੋ ਕਿਹ ਲਇ⁹ ।
 ਸੁਨ ਕਰ ਇਹ ਅਵਾਜ ਨੂੰ ਰਹੇ ਸਮਾਧੀ¹⁰ ਹੋਇ ।
 ਹੋਆ ਹੁਕਮ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਕੁਦਰਤ ਭਈ ਹਜੂਰ ।
 ਨੂਰ ਮਿਲਿਆ ਜਾਇ ਨੂਰ ਨੋ ਹੋਇ ਰਹੇ ਭਰਪੂਰ¹¹ ।
 ਦੇਖਨ ਰੰਗ-ਮਹਲ¹² ਨੂ ਪੁਰ¹³ ਹੈ ਅੰਡਿਆ ਨਾਲ !
 ਆਗਿਆ ਹੋਈ ਸਕਤ ਨੂ ਇਕ ਅੰਡਾ ਤ੍ਰਿਹਾ¹⁴ ਦਿਖਾਲ ।
 ਦੇਖਨ ਅੰਡਾ ਫੋੜ ਕੇ ਤਬਕ¹⁵ ਬਸੇ ਕਈ ਲੋਇ ।
 ਬ੍ਰਹਮੇ, ਬਿਸਨ, ਮਹੇਸ ਲਖ ਗਣਤਿਆ ਅੰਤ ਨ ਹੋਇ ।
 ਪਰਸਰਾਮ¹⁶, ਰਾਮ¹⁷, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਲਖ ਕਈ ਮੱਛ¹⁸, ਕੱਛ¹⁹, ਅਵਤਾਰ ।

1. ਅੱਗ । 2. ਰਚਣ ਵਾਲਾ, ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 3. ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ, ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ, ਦੁਨੀਆ । 4. ਕਿਵੇਂ, ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ । 5. ਮਾਇਆ, ਕੁਦਰਤ । 6. ਨਮਸਕਾਰ, ਸਾਹਿਬ-ਸਲਾਮ । ਠਿਕਾਣਾ, ਅੰਤ, ਓੜਕ । 7. ਨਗਰੀ । 8. ਲੋਕ । 9. ਚਿਤ ਦਾ 'ਧਿਆਨ ਕਰਨ ਯੋਗ' ਵਿੱਚ ਲਿਵਲੀਨ ਕਰਨਾ । 10. ਪੂਰਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਰਿਪੂਰਣ । 11. ਭਾਵ ਹਰੀ ਦਾ ਮੰਦਰ । 12. ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ । 13. ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ । 14. ਲੋਕ । 15. ਪੁਰਾਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਮਦਗਨਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਰੇਣੁਕਾ ਦਾ ਪੰਜਵਾਂ ਪੁਤਰ ਜੋ ਕੁਹਾੜਾਧਾਰੀ ਸੀ । ਇਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਰਾਮਾਇਣ ਅਤੇ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ । ਤ੍ਰੇਤਾ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੇ ਛਤ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ । 16. ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਜੀ । 17. ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ । 18. ਮਤਸਯ ਅਵਤਾਰ, ਮੱਛ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਵਤਾਰ । 19. ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਕੱਛ ਰੂਪ ਅਵਤਾਰ ਜਿਸ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਮੇਂ ਆਪਣੀ ਪਿੱਠ ਮੰਦਰਾਚਲ ਮਧਾਣੀ ਰੋਠ ਦਿਤੀ ਸੀ ।

ਨਰਸਿੰਘ¹, ਬਾਵਨ², ਬੋਧ³ ਲਖ, ਨਿਹਕਲੰਕ⁴; ਬੈਰਾਹ⁵ ਅਪਾਰ ।

ਕੇਤੇ ਲਖ ਮੁਹੰਮਦਾ ਅੰਤ ਨ ਲੋਆ ਲੋਇ⁶

ਇਕਤ ਹੀ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਕਾ ਅੰਤ ਨ ਪਾਏ ਕੋਇ ।

ਬਲਨ ਚਰਾਗ ਬਿਅੰਤ ਲਖ ਬਿਸਮੇ⁶ ਹੋਇ ਬਿਅੰਤ ।

ਵਡਾ ਨੂਰ⁷ ਸਲਾਹੀਐ ਜਿਸ ਤੇ ਭਏ ਅਨੰਤ ।

ਨੂਰੋ ਬਲਿਆ ਚਰਾਗ ਇਕ ਇਕ ਚਰਾਗੋਂ ਲਖ ।

ਅਫਤਾਬ⁸ ਮਹਤਾਬ⁹ ਲਖ ਉਪਜਤ¹⁰ ਅੱਖ ਫਰਕ¹¹ ।

ਇਕ ਪਲਕ ਕੇ ਅੰਤਰੇ¹² ਉਤਪਤ¹³ ਖਪਤ¹⁴ ਅਪਾਰ ।

ਲਉਵਾਲੀ¹⁵ ਦਰਗਾਹ ਦਾ ਕੇਤਾ¹⁶ ਕਹੇ¹⁷ ਸੁਮਾਰ ।

ਕਹੋ ਮਹੰਮਦੁ ਇਕ ਤੂੰ, ਦਰਗਾਹ ਕਈ ਹਜਾਰ ।

ਉਪਜੇ¹⁸ ਨੂਰ ਖੁਦਾਇ ਤੇ ਖਪਤ¹⁹ ਨ ਲਾਗੇ ਵਾਰ²⁰ ।

ਸਭ ਖਾਕੂ²¹ ਤੇ ਉਪਜਿਆ, ਕਾਨ²², ਹੈਵਾਨ²³, ਨਬਾਤ²⁴ ।

ਨਾਨਕ ਆਖੇ ਰਾਹ ਸਚੁ ਸੁਨੀ ਕਰੀਮ ਸਦਾਤ ।

ਸਵਾਲ ਪੀਰ ਬਹਾਵ ਦੀ—

ਸੂਰਾ

ਆਖੇ ਪੀਰ ਬਹਾਵ ਦੀ ਸੁਨ ਨਾਨਕ ਸਰਦਾਰ ।

ਕਿਉਕਰਿ ਮਿਲੀਐ ਰਬ ਨੂੰ ਕਿਉਕਰਿ ਹੋਇ ਦੀਦਾਰ ।

1. ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਦੋਥਾ ਅਵਤਾਰ ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਧਾ ਸ਼ਰੀਰ ਆਦਮੀ ਦਾ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਸਤਜੁਗ ਵਿੱਚ ਪਹਲਾ ਦ ਭਗਤ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਨੇ ਦੇਵ ਲੋਕ ਖੋਹ ਕੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁਤ੍ਰ ਪਹਲਾਦ ਨੂੰ ਭੀ ਬਹੁਤ ਸੰਤਾਪ ਦਿੱਤਾ । ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੇ ਨਰਸਿੰਘ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਹਰਨਾਕਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ । 2. ਵਾਮਨ (ਬੋਨਾ) ਅਵਤਾਰ ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜਾ ਬਲਿ ਤੋਂ ਢਾਈ ਕਰਮ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਮੰਗੀ ਸੀ । 3. ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ । 4. ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਪੁਰਾਣ ਅਨੁਸਾਰ ਕਲਕੀ ਅਵਤਾਰ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟੇਗਾ ਜੋ ਸਫੇਦ ਘੋੜੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਦਿਗ ਵਿਜੈ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸਾਰੇ ਕੁਕਰਮੀਆਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ । 5. ਸੂਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਦਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਾ ਅਵਤਾਰ, ਪੁਰਾਣ ਕਥਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿਰਨਯਾਕਸ਼ ਅਸੁਰ ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਨੂੰ ਡੋਬਕੇ ਪਾਤਾਲ ਲੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵਰਾਹ ਨੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਰ੍ਹਾ ਲੜਾਈ ਕਰਕੇ ਅਸੁਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਜਮੀਨ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਠਹਿਰਾਈ ।

*ਇਹ ਪੂਰੀ ਤੁਕ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ।

6. ਹੈਰਾਨ ਹੋਣਾ । 7. (ਈਸ਼ਵਰੀ) ਰੋਸ਼ਨੀ । 8. ਸੂਰਜ । 9. ਚੰਦ । 10. ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ । 11. ਅੱਖ ਫਰਕਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ । 12. ਅੰਦਰ, ਵਿਚ । 13. ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ । 14. ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ । 15. ਨਿਰਭੈ ਬੇਪੈਰਵਾਹ । 16. ਕਿੰਨਾ । 17. ਕਹਾਂ, ਆਖਾਂ । 18. ਪੈਦਾ ਹੋਣਾ । 19. ਵਿਨਾਸ਼ ਹੋਣਾ । 20. ਦੇਰ । 21. ਮਿੱਟੀ । 22. ਜਮਾਦਾਤ, ਪੱਥਰ ਆਦਿ । 23. ਡੰਗਰ ਪੰਛੀ ਆਦਿ ਜਾਨਦਾਰ । 24. ਬੂਟੇ, ਦਰਖਤ ਆਦਿ ਬਨਸਪਤੀ ।

ਕੇਹੜੀ ਸੂਰਤ ਰੱਬ ਦੀ ਰਹਿੰਦਾ ਕੇਹੜੀ ਜਾਇ¹ ?
 ਖਾਂਦਾ ਕਵਨ ਨਿਆਮਤੀ² ਪਹਰੇ ਕਵਨ ਕਵਾਇ³ ?
 ਕਰਕੇ ਕੇਹੜੀ ਬੰਦਗੀ ਮਿਲੇ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ਼⁴ ?
 ਜਾਂ⁵ ਰਬ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਰਮ ਹੋਇ ਪੂਰਨ ਹੋਵੈ ਕਾਜ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਸੂਰਾ

ਸਚੁ ਸੁਨੋ ਬਹਾਵ ਦੀ ਪੀਰ ਜੀ, ਆਖੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ।
 ਕਰ ਮਿਸਕੀਨੀ⁶ ਬੰਦਗੀ ਤਾਂ ਮਿਲੀਐ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ⁸ ।
 ਨੂਰੀ⁹ ਸੂਰਤ ਰੱਬ ਦੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸਭਨੀ ਜਾਇ ।
 ਖਾਂਦਾ ਰਾਗ ਨਿਆਮਤੀ ਪੀਦਾ ਸਬਦੁ ਅਘਾਇ¹⁰ ।
 ਕਰਕੇ ਮਿਹਨਤ ਬੰਦਗੀ ਮਿਲੇ ਗਰੀਬ-ਨਿਵਾਜ਼¹¹ ।
 ਜਾਂ¹² ਰਬ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕਰਮ ਹੋਇ ਸਭ ਪੂਰਨ ਹੋਵੈ ਕਾਜ ।

ਸਵਾਲ ਪੀਰ ਜਲਾਲ ਦੀ—

ਸੂਰਾ

ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਇ ਕੀਤੇ ਨੀ ਮਨਸੂਖ¹³ ।
 ਦੁਇ ਤੇ ਬਾਹਰ ਜੋ ਥੀਵੇ¹⁴ ਸੇ ਸਖਨ¹⁵ ਅਲਾਇਨ¹⁶ ਚੂਖ¹⁷ ।
 ਕਲਪਿਆ¹⁸ ਬਹੁਤ ਜਲਾਲ ਦੀ, ਕਲਪੇ ਮੁਲਾ¹⁹ ਸੇਖ²⁰ ।
 ਹਾਜੀ,²¹ ਪੀਰ²², ਮਸਾਇਕਾ²³, ਤੁੰਗ²⁴, ਮਲੰਗ²⁵, ਦਰਵੇਸ਼²⁶ ।
 ਸਾਲਕ²⁷, ਸਾਦਕ²⁸, ਕਾਜੀਆ²⁹, ਗੌਸ³⁰, ਕੁਤਬ³¹ ਵਡ ਪੀਰ ।
 ਸਭੇ ਇਕਠੇ ਹੋਇਕੇ ਕਰਦੇ ਬਹੁ ਤਤਬੀਰ ।

1. ਥਾਂ। 2, ਨਿਆਮਤਾਂ, ਵਧੀਆ ਚੀਜ਼ਾਂ । 3 .ਕਬਾ, ਪੁਸ਼ਾਕ । 4. ਭਾਵ ਰੱਬ । 5. ਜਦ । 6. ਗਰੀਬੀ । 7. ਭਗਤੀ । 8. ਭਾਵ ਰੱਬ । 9. ਚਾਨਣ ਦੀ । 10. ਰੱਜ ਕੇ । 11 ਭਾਵ ਰੱਬ । 12. ਜਦ । 13. ਰੱਦ । 14. ਹੋਣਾ । 15. ਗੱਲ, ਬਾਤ । 16 ਕਹਿਣਾ । 17. 18. ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ । 19 ਜੋ ਵਿਦਿਆ ਨਾਲ ਪੁਰਣ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ । 20. ਵਿਦਵਾਨ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸ ਜਾਤੀ । 21. ਮੱਕੇ ਦਾ ਹੱਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 22. ਧਰਮ ਦਾ ਆਚਾਰਯ । 23. ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ । 24. 25. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਫਿਰਕਾ ਜੋ ਜ਼ਿੰਦਾਸ਼ਾਹ ਮਦਾਰ ਤੋਂ ਚੱਲਿਆ ਹੈ । ਮਲੰਗ ਸਿਰ ਦੇ ਕੈਸ ਨਹੀਂ ਮੁਨਾਉਂਦੇ, ਜੁੜਾ ਗਿੱਚੀ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਨ । ਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਯਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ । 26. ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਦਰ ਦਾ ਜਾਚਕ, ਭਗਤ । 27. ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ, ਖੁਦਾ ਦੇਸਤ । 28. ਸਰਧਾਵਾਨ । 29. ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਇਸਲਾਮੀ ਸ਼ਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੱਜ । 30. ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਖਾਸ ਦਰਜਾ । ਇਸ ਦਰਜੇ ਦੇ ਫਕੀਰ । 31. ਉਹ ਰੱਬ ਦਾ ਭਗਤ ਜਿਸ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ।

ਹਿੰਦੂ ਸੂਰਤ ਹੋਇ ਕੇ ਆਵੇ ਮਕੇ ਮਾਹਿ¹ ।

ਇਕੋ² ਦਿਖਾਵੇ ਅਜਮਤਾ³ ਨਹੀ ਦੇਵੋ ਤਿਸੇ ਸਜਾਇ ।

ਜਬਾਬ ਪੀਰ ਬਹਾਵ ਦੀਂ—

ਸੂਰਾ

ਆਖੇ ਪੀਰ ਬਹਾਵ ਦੀਂ ਸੁਨੋ ਜਲਾਲ ਦੀਂ ਪੀਰ ।

ਨਾਨਕ ਪਾਸੋ ਪੁਛਨਾ ਬਹੁਤੀ ਹੈ ਤਕਸੀਰ⁴ ।

ਜਾਹਰ ਅਜਮਤ⁵ ਇਸ ਦੀ ਮੱਕਾ ਦਿੱਤਸੁ ਫੇਰ ।

ਕੀਤੇ ਸਰਾ⁶ ਮਨਸੂਖ⁷ ਸਭ ਕੀਤੀ ਸਭਾ⁸ ਜੇਰ⁹ ।

ਮੰਨਿਆ ਹੁਕਮ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਇਸ ਬਿਨ ਹੋਰ ਨ ਕੋਇ ।

ਦੂਜਾ ਮੁਰਸਦ¹⁰ ਪੀਰ* ਹੈ ਸਚੁ ਸੁਨਾਏ ਸੋਇ ।

ਹਿੰਦੂ ਦੇਖ ਨ ਭੁੱਲ ਤੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭੀ ਨਾਹਿ ।

ਦੋਵੇ ਰਦੇਸ਼¹¹ ਪੀਰ ਜੀ ਘਤੇਸੁ¹² ਦੋਜਕ¹³ ਮਾਹਿ¹⁴ ।

ਵਡਾ ਫਕੀਰ, ਮਰਾਤਬਾ¹⁵ ਮਾਰਫਤੀ¹⁶ ਸਚੁ ਰਾਹਿ ।

ਮਾਰਫਤੇ ਤੇ ਜੋ ਬਾਹਰੇ ਸਭੇ ਹੈ ਗੁਮਰਾਹਿ¹⁷ ।

ਦਨੀਆ ਕਾਰਨ ਮਜਬ ਸਭ ਥੀਏ ਬਿਅੰਤ ਅਪਾਰ ।

ਸਚਾ ਫਿਰਕਾ ਰੱਬ ਦਾ ਜੋ ਨਾਉ ਲੰਘਾਏ ਪਾਰ ।

ਤੁਹੀ ਮਹਿਰਮ¹⁸ ਨਾਹੀ ਪੀਰ ਜੀ ਨਾਨਕ ਬਡਾ ਫਕੀਰ ।

ਰਬ ਜਿਨਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਸੋ ਸਭਨਾ ਦੇ ਸਿਰ ਪੀਰ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਸੂਰਾ

ਆਖੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹੁ ਸਚੁ ਸੁਨੋ ਜਲਾਲ ਸੈਦਾਤ¹⁹ ।

ਬਡਾ ਬੋਲ ਨ ਬੋਲੀਐ ਸਾਹਬ ਹੱਥ ਕਰਾਮਾਤ ।

ਸਾਹਿਬ ਤਾਣ²⁰ ਨਿਤਾਣਿਆ²¹ ਨਿਮਾਣਿਆ²² ਦਾ ਮਾਣੁ²³ ।

ਅਕਾਸਾ ਅਕਾਸ ਲਖ ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ।

ਸਭਨਾ ਦੇ ਸਿਰ ਏਕ ਰਬ ਸਭਨਾ ਕਰ ਸੰਭਾਲ ।

1. ਵਿਚੋ। 2. ਜਾਂ ਤਾਂ। 3. ਕਰਾਮਾਤਾਂ। 4. ਭੁੱਲ। 5. ਵਡਿਆਈ। 6. ਇਸਲਾਮੀ ਧਰਮ-
ਮਰਯਾਦਾ। 7. ਰੱਦ। 8. ਨੂੰ। 9. ਅਧੀਨ। 10. ਗੁਰੂ। *ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਾਲੇ ਨੁਸਕੇ ਵਿਚ ਇਥੇ ਜੀ
ਵਾਧੂ। 11. ਉਸ ਨੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ। 12. ਉਸ ਨੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। 13. ਨਰਕ। 14. ਵਿਚ। 15. ਦਰਜਾ।
16. ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਦਾ। 17. ਔੜੜ ਪਏ ਹੋਏ। 18. (ਰੱਬ ਦਾ) ਪੂਰਾ ਭੇਤੀ। 19. ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਅਤੇ
ਹਜ਼ਰਤ ਫਾਤਮਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਔਲਾਦ। 20. ਤਾਕਤ। 21. ਕਮਜ਼ੋਰਾਂ ਦਾ। 22. ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਆਦਰ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ। 23. ਆਦਰ।

ਸਵਾਲ ਪੀਰ ਜਲਾਲ ਦੀ—

ਸੂਰਾ

ਆਖੇ ਪੀਰ. ਜਲਾਲ ਦੀਂ ਸੁਣ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਕੱਤਾਲ¹ ;
 ਚੌਦਹ ਤਬਕ² ਕਿਤਾਬ³ ਵਿਚ ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਵਾਲ⁴ ।
 ਡਿਠਿਆ ਬਾਝੋ⁵ ਨਾਨਕਾ ਖਾਤਰ-ਜਮਾ⁶ ਨ ਹੋਇ ।
 ਕਹਨਾ ਸੁਨਨਾ ਬਾਦ⁷ ਜੋ ਦੇਖੇ ਸਚੁ ਸੋਇ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਸੂਰਾ

ਆਖੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਸਚੁ ਸੁਨੋ ਜਲਾਲ ਸਦਾਤ⁸ ।
 ਹਿਕੇ⁹ ਤਾਂ ਅਸਾ ਨਾਲ ਦੇਹ ਕੋਇ (ਹਿ)ਕੇ ਤਾ ਚਲੋ ਆਪ ।
 ਦਿਤਾ ਬੇਟਾ ਪੀਰ ਨਾਲ 'ਜਿਲ ਜਲਾਲ ਦੀ' ਨਾਉ ।
 ਜਾਇ ਚੜੇ ਅਸਮਾਨ ਤੇ ਡਿਠੇ ਅਗਿਣਤ ਅਸਮਾਨ ।
 ਕਈ ਅਉਤਾਰ¹⁰ ਪੈਕੰਬਰਾਂ ਦੇਖ ਹੋਇਆ ਰਹਿਆ ਹੈਰਾਨ ।
 ਫੇਹ ਗਏ ਪਤਾਲ¹¹ ਨੂੰ ਡਿਠੇ ਕਈ ਪਤਾਲ ।
 ਕਈ ਅਵਤਾਰ ਪੈਕੰਬਰਾ ਅਸੰਖ ਅਗਿਣਤ ਅਪਾਰ¹² ।
 ਜਿਥੇ ਬਾਬਾ ਜਾਵਈ ਤਿਥੇ ਹੀ ਗਲ¹³ ਹੋਇ ।
 ਦਰਸਨ ਕਾਰਨ ਦੇਖਣੇ ਆਵੇ ਸਗਲੀ ਲੋਇ¹⁴ ।
 ਕਾਰਾ-ਭੇਟ¹⁵, ਸਰੀਨੀਆ¹⁶, ਨਜਰ¹⁷, ਨਿਆਜਾ¹⁸ ਹੋਇ ।
 ਇਕ ਜਮੀਨ ਦੇ ਅੰਦਰੇ ਬਾਬਾ ਜਿਥੇ ਜਾਇ ।
 ਆਗੇ ਕੜਾਹੁ ਤਯਾਰ ਸੀ ਗਾਵਦੇ ਸਬਦ ਅਲਾਇ¹⁹ ।
 ਬਾਬਾ ਸੁਣਿਆ ਸੰਗਤੀ ਸਭ ਲਗੇ ਦਰਸਨ ਆਇ ।
 ਰਖ ਆਗੇ ਕੜਾਹ ਨੂੰ ਸਭ ਪੈਰੀ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ।

1. ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਕੱਟਣ ਵਾਲਾ । 2. ਇਸਲਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਸੱਤ ਅਸਮਾਨ ਅਤੇ ਸਤ ਭੂ-ਖੰਡ । 3. ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ । 4. ਗਿਰਾਉ । 5. ਦੇਖੇ ਬਿਨਾਂ । 6. ਤਸੱਲੀ । 7. ਫਜ਼ੂਲ, ਬੇ-ਅਰਥ । 8. ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਫਾਤਮਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਔਲਾਦ । 9. ਜਾਂ । 10. ਅਵਤਾਰ । 11. ਪ੍ਰਿਥਵੀ ਦੇ ਹੇਠਲਾ ਲੋਕ । 12. ਬੇਅੰਤ । 13. ਰੋਲਾ । 14. ਲੋਕ । 15. ਚੜ੍ਹਾਵਾ । 16. ਮਠਿਆਈਆਂ । 17. ਭੇਟਾ । 18. ਭੇਟਾ, ਪਰਸਾਦ, ਚੜ੍ਹਾਵਾ । 19. ਬੋਲਕੇ ।

ਬਾਬੇ ਲੀਆ ਕੜਾਹੁ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਵਿਚ ਕਚਕੋਲ¹ ।
 ਫੇਰਿ ਦਿਤੀ ਕੜਾਹੀ² ਪੀਰ ਨੂੰ ਬੈਠਾ ਥਾ ਜੋ ਕੋਲ ।
 ਇਕ ਪਲਕ ਦੇ ਅੰਤਰੇ³ ਫਿਰ ਮਕੇ ਪਹੁਤੇ⁴ ਆਇ ।
 ਬੇਟਾ ਪੀਰ ਜਲਾਲ ਦਾ ਮੁਖੋ ਇਹ ਬਚਨ ਅਲਾਇ⁵ ।
 ਇਸ ਆਖਰੀ ਜਮਾਨ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਫਕੀਰ ।
 ਮੀਰਾ⁶ ਦੇ ਸਿਰ ਮੀਰ ਹੈ, ਪੀਰਾ ਦੇ ਸਿਰ ਪੀਰ ।
 ਆਖੀਉਸ ਮੁਖੋ ਕਲਾਮ⁷ ਜੋ ਸੋਈ ਦਿਤੀ ਦਿਖਾਇ ।
 ਤੁਸੋ⁸ ਜਾਨੋ ਹੋਰ ਕਛੁ ਅਸਾ ਬੁਝਿਆ ਖੁਦ ਖੁਦਾਇ ।
 ਆਕਾਸ਼ਾ ਆਕਾਸ ਲਖ ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ।
 ਡਿਠੇ ਇਕਸੇ⁹ ਪਲਕ¹⁰ ਵਿਚ ਮੈ ਭੀ ਚਲਕੇ ਨਾਲ ।
 ਹੇਠੋ ਕਈ ਪਤਾਲ ਦੇ ਮਿਲੀ ਕੜਾਹੀ¹¹ ਆਇ ।
 ਸਾਰੀ ਮਜਲਸ¹² ਅੰਤਰੇ¹³ ਦਿਤਾ ਸੁ ਕੜਾਹੁ ਦਿਖਾਇ ।
 ਸੱਭ ਰਹੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇ ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਫਕੀਰ ।
 ਇਕੋ¹⁴ ਤਾ ਖੁਦ ਖੁਦਾਇ ਹੈ ਕੋ ਕਹੈ ਨ ਸਕੇ ਤਤਬੀਰ¹⁵ ।
 ਸਭੇ ਪੈਰੀ ਢਹ ਪਏ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁ ਡਰ ਪਾਇ ।
 ਅਜੀ ਕਾਈ ਨਿਸਾਨੀ ਰਖੀਐ ਮਕਾ ਭਿਸਤ¹⁶ ਕਰਾਇ ।
 ਬਾਬੇ ਕੌਸ¹⁷ ਉਤਾਰੀ ਪਾਵ¹⁸ ਤੇ ਰਖ ਨਿਸਾਨੀ ਏਹੁ ।
 ਜੋ ਕਰੇ ਜਿਆਰਤ¹⁹ ਕੌਸ ਕੀ ਸੋ ਫੇਰ ਨ ਜਨਮ ਧਰੇਹੁ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ । ੪੪ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ²⁰ ।

1. ਖੱਪਰ, ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦਾ ਕੋਲਾ ਆਇ । 2. ਕੜਾਹ । 3. ਵਿੱਚ । 4. ਪਹੁੰਚੇ ।
 5. ਬੋਲਦਾ ਹੈ । 6. ਹਾਕਮਾਂ । 7. ਗੱਲ । 8. ਤੁਸੀਂ । 9. ਇਕੋ । 10. ਪਲ ਮਾਤ੍ਰ ਸਮਾ । 11. ਕੜਾਹ, ਪਰਸ਼ਾਦ । 12. ਸਭਾ । 13. ਵਿੱਚ । 14. ਜਾਂ । 15. ਤਤਬੀਰ । 16. ਸੁਰਗ । 17. ਖੜਾਉਂ । 18. ਪੈਰ ।
 19. ਦਰਸਨ, ਭੇਰ । 20. ਮੁਕਤੀ, ਨਜ਼ਾਤ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਰੂਮ¹ ਕੀ ਅਰੁ ਮਦੀਨੇ² ਕੀ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ³ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮੱਕੇ ਮੋ ਕਰ ਬਿਜੈ⁴ ਪ੍ਰਭ ਚਲੇ ਮਦੀਨੇ ਦਿਆਲ ।
ਮਰਦਾਨਾ ਯਹ ਬਚਨ ਸੁਨ ਮਨ ਤਨ ਭਇਆ ਖੁਲਾਸ⁵ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਭਹਾਨ⁶ ਭਗਤ ਤੇਰੀ ਸਦਾ ਸਕਤ ਅਗਮ ਅਪਾਰ ।
ਹਜ ਮਕੇ ਦਾ ਮੋਹ ਭਇਆ ਮਦੀਨੇ ਕਰੋ ਦੀਦਾਰ ।

ਬੈਤ

ਮਕੇ ਕਰੀ ਜੈ ਮਦੀਨੇ ਚਲੇ ।
ਸੁਨਾ ਹਾਜੀਆ ਆਇ ਕਾਜੀ ਖਲੇ ।
ਬਰਾਏ ਖੁਦਾ⁷ ਕਾਮ ਕੀਜੈ ਸਵਾਬ⁸ ।
ਬਡਾ ਰੂਮ ਕੀ ਖਲਕ⁹ ਪਰ ਹੈ ਅਜਾਬ¹⁰ ।
ਕੀਆ ਜੁਲਮ ਬਿਸੀਆਰ¹¹ ਕਾਰੂ ਹਮੀਦ ।
ਲੀਆ ਮੁਲਕ ਕੋ ਲੂਟ, ਮੌਲਾ ਨਦੀਦ¹² । ੪ ।
ਜਮਾ ਕਰ ਖਜਾਨਾ ਚਿਹਲ ਪੰਜ¹³ ਗੰਜ ।
ਲੀਆ ਲੂਟ ਸਭ ਕੋ ਕਹਾ ਖਲਕ ਰੰਜ¹⁵ ।
ਅਗਰ ਹੁਕਮ ਮੌਲਾ ਕਾ ਤੁਮ ਕੋ ਭਇਆ ।
ਕੁਫਰ¹⁶ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਤੁਮੈ ਜੋ ਕਹਾ । ੬ ।

1. ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਰੂਮ ਦੀ ਸਲਤਨਤ ਰੂਮ ਸਾਗਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਸੀ । ਪਿਛੋਂ ਰਾਜਕਾਜ ਵਿੱਚੋਂ ਢਿੱਲ ਆ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹੋ ਗਏ : ਇਕ ਪੂਰਬੀ ਸਲਤਨਤ ਰੂਮ ਦੂਜੀ ਪੱਛਮੀ ਸਲਤਨਤ ਰੂਪ । ਪੂਰਬੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆ ਥਾਪੀ । ਇਹ ਰੋਮ ਦਾ ਹੀ ਇਕ ਅੰਗ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸਲਤਨਤ ਦਾ ਨਾਂ ਭੀ ਰੂਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੋਇਆ । 2. ਅਰਬ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨਗਰ ਜਿੱਥੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਬਰ ਮੌਜੂਦ ਹੈ । 3. ਪੂਰਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਕੇ ਦਸੀ ਜਾਏਗੀ । 4. ਜਿੱਤਣਾ । 5. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ । 6. ਪਵਿਤਰ ਰੂਪ ਆਤਮਾ, ਕਰਤਾਰ । 7. ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ । 8. ਭਲਾਈ (ਦਾ), ਨੇਕੀ (ਦਾ) । 9. ਲੋਕਾਂ । 10. ਕਸ਼ਟ, ਦੁਖ । 11. ਬਹੁਤ । 12. ਰੱਬ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ । 13. ਚਾਲੀ ਅਤੇ ਪੰਜ ਯਾਨੀ ਪੰਤਾਲੀ । 14. ਢੇਰ, ਖਜਾਨਾ । 15. ਦੁਖੀ । 16. ਉਹ ਕੰਮ ਜੋ ਸ਼ਰਾ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇ ।

ਨਸੀਹਤ ਕਰੋ ਜਾਇ ਕਾਰੂ ਹਮੀਦ ।
 ਕਰੇ ਜੁਲਮ ਜਾਲਮ ਕੁਫਰ¹ ਕੀ ਖਰੀਦ । ੭ ।
 ਮਿਟਾਵੋ ਕੁਫਰ ਰਾਹੁ ਮੌਲਾ ਬਤਾਵੋ ।
 ਫਹੇ-ਗਸਤੀ² ਦੀਨ ਤਾਕੋ ਚਲਾਵੋ । ੮ ।

ਦੇਹਰਾ

ਸੁਨਾ ਜੁਲਮ ਕਾਰੂ ਹਮੀਦ ਮਨ ਉਪਜੀ ਦਇਆ³ ਦਿਆਲ ।
 ਰੂਮ⁴ ਦੇਸ ਪਿਆਨਾ⁵ ਕੀਆ ਮਰਦਾਨਾ ਲੀਏ ਨਾਲ । ੯ ।

ਚੌਪਈ

ਰੂਮ ਨਗਰ ਮੋ ਸਤਿਗੁਰ ਗਏ ।
 ਕਾਰੂ ਦੁਆਰੇ ਠਾਢੇ ਭਏ⁶ ।
 ਦਰਬ ਨਾ⁷ ਸੋ⁸ ਬਾਤ ਜਬ ਪੂਛੀ ।
 ਤਿਨ ਕਹੀ ਹਕੀਕਤ⁹ ਸਾਹ ਕੀ ਛੂਛੀ¹⁰ । ੧੦ ।
 ਸੂਨੀਐ ਸਾਹਬ ਫਕਰ ਜਲੀਲ¹¹ ।
 ਇਹ ਕਾਰੂ ਹੈ ਬਡਾ ਬਖੀਲ¹² ।
 ਇਨ ਸਭ ਕੀ ਦੌਲਤ ਖੈਂਚ ਕਰ ਲੀਨੀ ।
 ਪੈਤਾਲੀ ਗੰਜ¹³ ਜਮਾ ਤਿਨ ਕੀਨੀ । ੧੧ ।
 ਕਾਹੂ ਕੇ ਪੈਸਾ ਨਹੀ ਰਹਾ ।
 ਤਬ ਏਕ ਸਹੇਲੀ¹⁴ ਕੋ ਤਿਨ ਕਹਾ ।
 ਜਾਹੁ ਬਜਾਰਿ ਮਾਹ¹⁵ ਤੁਮ ਬਿਕੋ ।
 ਏਕ ਰੁਪਯਾ ਕੀਮਤ ਬਕੋ ।
 ਜੇ ਕੋਈ ਤੁਮ ਕੋ ਲੇਵੈ ਮੌਲ ।
 ਉਸ ਲਿਆਵੋ ਤੁਮ ਮੇਰੇ ਕੋਲ । ੧੨ ।
 ਗਈ ਸਹੇਲੀ¹⁷ ਕਰ ਸੀਂਗਾਰ ।
 ਠਾਢੀ¹⁸ ਭਈ ਥੀ ਬੀਚ ਬਜਾਰ ।
 ਤਿਸ ਦੇਖ ਰੀਝ¹⁹ ਸੌਦਾਗਰ ਬਚਾ ।
 ਬਿਨਾ ਰੁਪਯੇ ਲੇ ਨਹੀ ਸਕਾ । ੧੩ ।

1. ਉਹ ਕੰਮ ਜੋ ਸ਼ਰਾ ਵਿਰੁਧ ਹੋਵੇ । 2. ਸਰਾਈ ਦਾ ਰਾਹ । 3. ਤਰਸ । 4. ਪੂਰਬੀ ਸਲਤਨਤ ਰੂਮ । 5. ਛਾਤਰਾ, ਰਵਾਨਗੀ । 6. ਰੁਕੇ, ਠਹਿਰੇ । 7. ਦੁਆਰਪਾਲ । 8. ਤੋਂ । 9. ਅਸਲੀ ਗੱਲ । 10. ਓਛੀ, ਤੁੱਛਾ । 11. ਵੱਡਾ । 12. ਕੰਜੂਸ । 13. ਢੇਰ । 14. ਖਜ਼ਾਨਾ । 15. ਸਾਬਣ । 16. ਵਿੱਚ । 17. ਕਹੋ । 18. ਸਾਬਣ । 19. ਖੜੋਤੀ । 19. ਮੋਹਤ ਹੋਕੇ ।

ਪੂਛੀ ਕੀਮਤ ਤਿਨ ਸੋ¹ ਸੋਦਾਗਰ ।
 ਕਹਾ 'ਏਕ ਰੁਪਯਾ' ਸੁੰਦਰ ਨਾਗਰ² ।
 ਰੁਪਯਾ ਕਾਹੂ ਪਾਸ ਨ ਰਹਾ ।
 ਤਬ ਤਿਨ ਜਾਇ ਮਾਤਾ ਸੋ ਕਹਾ । ੧੪ ।

ਦੋਹਰਾ

ਰੁਪਯਾ ਏਕ ਕੀਮਤ ਕਹੇ ਬਿਕੇ ਸੁੰਦਰ ਇਕ ਨਾਰ ।
 ਰੁਪਿਯਾ ਕਾਹੂ³ ਪੈ⁴ ਨਹੀ ਵੈ⁵ ਠ ਢੀ⁶ ਬਿਕੇ ਬਜਾਰ । ੧੫ ।

ਚੰਪਈ

ਮੇਰਾ ਮਨ ਤਾਹੂ⁷ ਪੈ⁸ ਲਾਗਾ ।
 ਮਿਲੇ ਰੁਪਯਾ ਮਿਟੇ ਅਨਰਾਗਾ⁹ ।
 ਜੋ ਏਕ ਰੁਪਯਾ ਮੁਹ ਦੇਵੈ ਨਾਹੀ ।
 ਪੀ ਜਹਰ ਪਿਆਲਾ ਅਬ ਮਰ ਜਾਹੀ । ੧੬ ।
 ਕਰ ਚਿਤਵਨ ਮਾਤਰ ਜਤਨ ਬਤਾਇਆ ।
 ਅਰੁ ਬਿਰਤੰਤ¹⁰ ਕਹ ਤਾਹਿ ਸੁਨਾਇਆ ।
 ਤੁਮਰੇ ਬਾਪ ਵਫਾਤ¹¹ ਜਬ ਕੀਆ ।
 ਤਬ ਏਕ ਰੁਪਯਾ ਮੁਹ ਮੈ ਦੀਆ । ੧੭ ।
 ਅਵਰ ਸਭ ਦੋਲਤ ਕਾਹੂ ਨੇ ਲੀਆ ।
 ਹਮ ਕੋ ਕਛੁ ਨ ਲੇਨੇ ਦੀਆ ।
 ਤੁਮ ਖੋਦੋ ਕਬਰ ਰੁਪਯਾ ਲੀਜੈ ।
 ਮੁਖ ਸੋ ਨਿਕਾਰ ਕੀਮਤ ਤਿਸੁ ਦੀਜੈ । ੧੮ ।
 ਤਬ ਜਾਇ ਕਬਰ ਤਿਨ ਖੋਦਨ ਕੀਨਾ ।
 ਮੁਖ ਹਾਡ ਤੋੜ ਰੁਪਯਾ ਲੀਨਾ ।
 ਤਿਸ ਕੀਮਤ ਦੀਆ ਸਹੇਲੀ ਲਿਆਇਆ ।
 ਕਿਸੂ ਬਾਦਸਾਹ ਕੋ ਖਬਰ ਸੁਨਾਇਆ । ੧੯ ।

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਸੋਦਾਗਰ ਬਚੇ ਕੋ ਕਾਹੂ ਪਕੜ ਮਗਾਇ ।
 ਤੁਮ ਰੁਪਯਾ ਕਿਹ ਸੋ¹² ਲੀਆ ਦੀਜੈ ਜਲਦ ਬਤਾਇ । ੨੦ ।

1. ਉਸ ਤੋਂ । 2. ਚਤੁਰ ਇਸਤੀ । 3. ਕਿਸੇ । 4. ਪਾਸ । 5. ਉਹ । 6. ਖੜੋਤੀ । 7. ਉਸ । 8. ਉੱਤੇ । 9. ਉਦਾਸੀ । 10. ਬਿਰਤਾਂਤ, ਹਾਲ । 11. ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ, ਮਰਨਾ । 12. ਕਿਸ ਪਾਸੋਂ ।

ਤਿਨ ਕਹੀ ਹਕੀਕਤ ਕਬਰ ਕੀ ਸੁਨੀ ਏ¹ ਕਾਰੂ ਸਾਹ ।
ਭੇਜ ਲੋਕ ਸਾਬਤ ਕੀਆ ਪੁਨ ਤਾ ਕੋ ਦੀਆ ਛਡਾਇ । ੨੧ ।

ਚੌਪਈ

ਸੁਨੀਸੇ ਫਕਰ² ਹਬੀਬ³ ਖੁਦਾਇ ।
ਐਸ⁴ ਜਾਲਮ ਹੈ ਬਾਦਸਾਹ ।
ਦੇਸ ਦੇਸ ਕਾ ਧਨ ਸਭ ਲੀਨਾ ।
ਪੈਤਾਲੀਸ ਗੰਜ⁵ ਤਿਨ ਕੀਨਾ । ੨੨ ।
ਫਕਰ⁶ ਨ ਮਾਨੇ ਰਬ ਸੋ ਨਹੀ ਡਰੈ ।
ਦਾਨ ਸਖਾਵਤ⁷ ਕਬੂ⁸ ਨ ਕਰੇ ।
ਸੁਨਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਅਤ ਮਗਨਾਨਾ⁹ ।
ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ¹⁰ । ੨੩ ।
ਈਹਾ¹¹ ਹਮਾਰਾ ਆਸਨ ਕਰੋ ।
ਠੀਕਰੀਆ ਬਟੋਰ¹² ਜਮਾ ਕਰ ਧਰੋ ।
ਆਸਨ ਪਰ ਬੈਠ ਦਰਵਾਰ ਸੋ¹³ ਕਹਾ ।
ਇਹੁ ਕਰੋ ਸੁਖਨ ਕਾਰੂ ਹੈ ਜਹਾ । ੨੪ ।
ਏਕ ਫਕੀਰ ਦੁਆਰੇ ਕੀਆ ਧਰਨਾ ।
ਬਾਦਸਾਹ ਸੋ ਅਰਜ ਇਹ ਕਰਨਾ ।
ਤਬ ਜਾਇ ਦਰਬਾਨ ਅਰਜ ਇਹੁ ਕਹੀ ।
ਸੁਨ ਕਾਰੂ ਸਾਹ ਕਛੁ ਬੋਲਾ ਨਾਹੀ । ੨੫ ।

ਸੋਰਠਾ

ਰੋਜ਼ ਤੀਸਰੇ ਆਇ, ਡੇਵਦੀ¹⁴ ਪਰ ਠਾਢਾ¹⁵ ਭਇਆ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਲੀਆ ਬੁਲਾਇ, ਮਿਹਰ ਨਜਰ ਤਾ ਪਰ ਕਰੀ । ੨੬ ।
ਦੇਖ ਠੀਕਰੀ ਤਾਹ, ਗੁਰੂ ਬਾੜੇ ਸੋ¹⁶ ਪੂਛਨ ਕੀਆ ।
ਕਵਨ ਕਾਮ ਯਹ ਆਹ¹⁷, ਜਮਾ ਕਰੀ ਹੈ ਠੀਕਰੀ । ੨੭ ।
ਹਮ ਸੁਨਾ ਪੈਤਾਲੀ ਗੰਜ¹⁸, ਤੁਮ ਸੰਗ ਲੇ ਜਾਨੇ ਕੋ ਕੀਏ ।
ਯਹ ਰਾਖ ਲੇਹ ਤਿਹ ਸੰਗ. ਹਮਰੇ ਦੌਲਤ ਯਹੀ ਹੈ । ੨੮ ।

1. ਇਹ। 2. ਭਾਵ, ਫਕੀਰ, ਸਾਧੂ । 3. ਪਿਆਰਾ, ਦੇਸਤ । 4. ਐਸਾ, ਅਜਿਹਾ । 5. ਖਜਾਨਾ ।
6. ਫਕੀਰੀ । 7. ਬਖਸ਼ਿਸ਼ । 8. ਕਦੇ ਵੀ । 9. ਮਗਨ ਹੋਇਆ । 10. ਕਿਹਾ । 11. ਇੱਥੇ । 12. ਇਕੱਠੀਆਂ
ਕਰਕੇ । 13. ਨੂੰ । 14. ਡਿਉਵੀ । 15. ਖੜੋਤਾ । 16. ਤੋਂ । 17. ਹਨ । 18. ਖਜਾਨੇ ।

ਤੇਮਰ ਛੇਦ

ਤੁਮ ਸੁਨੋ ਕਾਰ ਸਾਹ ।
 ਤੁਮ ਬਡੇ ਬਪਰਵਾਹ ।
 ਕੀਨਾ ਖਜਾਨਾ ਜਮਾ ।
 ਮਨ ਮੋ¹ ਕਰੀ ਹੈ ਤਮਾ² । ੨੯ ।
 ਹਮਰੇ ਖਜਾਨਾ ਆਹਿ³ ।
 ਇਸ ਰਾਖੀਏ ਤਿਸ ਮਾਹਿ⁴ ।
 ਜਬ ਲੇ ਚਲੇਗੋ ਸੰਗ ।
 ਡਹਾ ਲੇਹਿਗੇ⁵ ਟਿਹ ਮੰਗ ।
 ਕਹੀ ਸਮਝਕਾਰੀ⁶ ਬਾਤ ।
 ਕੋਊ⁷ ਲੈ ਗਇਆ ਨਹੀ ਸਾਥ ।
 ਕਹਾ⁸ ਸੰਗ ਹਮਰੇ ਚਲੇ ।
 ਭਈ ਸਮਝ ਸਨਮੁਖ⁹ ਖਲੇ¹⁰ । ੩੧ ।
 ਸੁਨ ਭਏ ਬਾਬਾ ਦਿਆਲ ।
 ਜੋ ਨਾ ਚਲੇ ਯਹ ਨਾਲ ।
 ਕਾਹੇ ਜਮਾ ਕੀਏ ਗੰਜ¹¹ ।
 ਸਭ ਖਲਕ ਮੌਲਾ ਰੰਜ¹² । ੩੨ ।

ਦੋਹਰਾ

ਗੰਜ ਪੈਤਾਲੀ ਜਮਾ ਕੀਏ ਦੀਨਾ ਖਲਕ ਅਜਾਬ¹³ ।
 ਜਬ ਮੌਲਾ ਲਹੇ¹⁴ ਹਿਸਾਬ ਯਹ ਕਿਆ ਦੇਵੇ ਤਾਹ¹⁵ ਜਬਾਬ । ੩੩ ।
 ਸੁਨ ਬਚਨ ਕਾਰੂ ਕਾਪ ।
 ਦੋਊ ਹਾਥ ਆਪਨੇ ਚਾਪ¹⁶ ।
 ਹੇ ਸਾਹ ਨਾਨਕ ਵਲੀ ।
 ਕੀਜੈ ਨਸੀਹਤ ਭਲੀ । ੩੪ ।
 ਮੋ ਸੋ¹⁷ ਜੁ ਭਏ ਗੁਨਾਹ ।
 ਬਖਸੰਦ¹⁸ ਕੋਊ¹⁹ ਨਾਹ ।

1. ਵਿੱਚ । 2. ਲਾਲਚ । 3. ਇਹ । 4. ਵਿੱਚ । 5. ਲੈ ਲਵਾਂਗੇ । 6. ਸਿਆਣਪ ਦੀ 7. ਕੋਈ ।
 8. ਕਿੱਥੇ । 9. ਸਾਹਮਣੇ 10. ਖਲੋਤੇ । 11. ਖਜਾਨੇ । 12. ਦੁਖੀ । 13. ਦੁਖ, ਕਸ਼ਟ । 14. ਲਏਗਾ । 15.
 ਓਸ ਨੂੰ । 16. ਭੀਚ ਰੇ । 17. ਮੇਰੇ ਪਾਸੋਂ । 18. ਬਖਸ਼ਣਹਾਰ । 19. ਕੋਈ ।

ਤੁਮ ਕਰੋ ਮੋਰ¹ ਸਫਾਤ² ।

ਕਰ ਲੇਹੁ ਮੋਹਿ ਨਿਜਾਤ³ । ੩੫ ।

ਨਸੀਹਤ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਸੁਨੋ ਸਾਹ ਕਾਰੂ ਮੀਤ⁴ ।

ਰਾਖੋ ਨਸੀਹਤ ਚੀਤ ।

ਆਗੇ ਜੋ ਕਾਰੂ⁵ ਭਇਆ ।

ਜਿਨ ਗੰਜ⁶ ਚਾਲੀ ਕੀਆ । ੩੬ ।

ਮੂਸਾ⁷ ਨਸੀਹਤ ਕੀਆ ।

ਮਾਨੀ ਨਹੀ ਦਿਲ ਦੀਆ ।

ਭਇਆ ਗਰਕ ਤਹਤੁਸਰਾਇ⁸ ।

ਅਬ ਲਗ ਚਲਾ ਵੇ⁹ ਜਾਇ । ੩੭ ।

ਤਬ ਨਸੀਹਤ-ਨਾਮਾ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਾਰੂ ਬਾਦਸਾਹ ਕੋ ਸੁਨਾਇਆ :—

ਕੀਜੈ ਨੇਕਨਾਮੀ¹⁰ ਜੋ ਦੇਵੈ ਖੁਦਾਇ ।

ਜੋ ਦੀਸੈ ਜਮੀ ਪਰ ਸੁ ਹੋਸੀ ਫਨਾਇ¹¹ ।

ਦਾਇਮਾ¹² ਵ ਦੌਲਤ ਕਿਸੇ ਬੇਸੁਮਾਰ ।

ਨ ਰਹਸਨ ਕਰੋੜੀ ਨ ਰਹਸਨ ਹਜ਼ਾਰ ।

1. ਮੇਰੀ । 2. ਪਾਪੀਆਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਸਫਾਰਤ । 3. ਛੁਟਕਾਰਾ । 4. ਮਿਤ । 5. ਇਹ ਮੁਸਾ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਪੁਤਰ ਸੀ ਅਤੇ ਮਿਸਰ ਦਾ ਕੰਜੁਸ ਧੱਨਾਡ ਸੀ । ਇਹ ਮੁਸਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਮੁਸਾ ਦੇ ਸਰਾਪ ਠਾਲ ਕਾਰੂ ਰਸਾਤਲ ਨੂੰ ਗਿਆ । 6. ਖਜਾਨੇ । 7. ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ੀ ਇਸਰਾਨ ਦਾ ਪੁਤਰ, ਜੋ ਈਸਾ ਦੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਾਰਾਂ ਸੌ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਮਿਸਰ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ । ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਰਉਨ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਬਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮਰਵਾ ਦੇਂਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੇ ਇਕ ਸੰਦੂਕ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁਸਾ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਵਹਾ ਦਿੱਤਾ । ਮਿਸਰ ਦੀ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦੀ, ਜੋ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਵਿਚਰ ਰਹੀ ਸੀ, ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਇਹ ਬਾਲਕ ਪਿਆ । ਉਸ ਨੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪਾਲਿਤ ਬਣਾ ਲਿਆ । ਚਾਲ੍ਹੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮੁਸਾ ਅਰਥ ਵੱਲ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਵਾ ਲਈ । ਬਾਈਬਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਾ ਨੂੰ ਖੁਦਾ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਆਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਤੂਰ ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਭੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ । ਇਕ ਵੇਰਾਂ ਚਾਲ੍ਹੀ ਦਿਨ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਬਿਨਾਂ ਤੂਰ ਉੱਪਰ ਮੁਸਾ ਖੁਦਾ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ । ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਯਹੂਦੀ ਚਾਲ੍ਹੀ ਰੋਜੇ ਰਖਦੇ ਹਨ । ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਧਰਮਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਤੌਰੇਤ ਦੇ ਪਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹੀ ਪੈਗੰਬਰ ਹੈ । ਮੁਸਾ ਦੀ ਉਮਰ 120 ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ । 7. ਪਤਾਲ, ਜਮੀਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ । 8. ਉਹ । 9. ਭਾਵ ਯਸ਼ ਦਾ ਕੰਮ । 10. ਫਨਾਹ, ਵਿਨਾਸ਼ । 11. ਸ਼ਾਇਦ ਦਾਮ ਜਾਂ ਕੰਮ (ਰੁਪਏ ਪੈਸੇ) ।

ਦਮੜਾ¹ ਤਿਸੀ ਕਾ ਜੁ ਖਰਚੇ ਅਰੁ ਖਾਇ ।
 ਹੋਤਾ ਨ ਰਾਖੇ ਇਕੇਲਾ ਨ ਖਾਇ ।
 ਤਹਕੀਕ² ਦਿਲ ਦਾਨੀ ਵਹੀ ਭਿਸਤ ਜਾਇ ।
 ਕੀਜੇ ਤਵਜੇ³ ਨ ਕੀਜੇ ਗੁਮਾਨ⁴ ।
 ਨ ਰਹੇਗੀ ਦੁਨੀਆ ਨ ਰਹੇਗਾ ਦਿਵਾਨ⁵ ।
 ਹਾਥੀ ਵ ਘੋੜੇ ਲਸਕਰ⁶ ਹਜਾਰ ।
 ਹੋਵੈਗੇ ਗਾਇਬ ਨ ਲਾਗੇਗੀ ਬਾਰ⁷ ।
 ਦੁਨੀਆ ਕਾ ਦਿਵਾਨਾ ਕਹੇ ਮੁਲਕ ਮੇਰਾ ।
 ਆਈ ਮੌਤ ਸਿਰ ਪਰ ਨ ਮੇਰਾ ਨ ਤੇਰਾ ।
 ਕੇਤੀ⁸ ਚਲੀ ਦੇਖ ਵਾਜਾ ਵਜਾਇ ।
 ਵਹੀ ਏਕ ਰਹਸੀ ਜੁ ਸਾਚਾ⁹ ਖੁਦਾਇ ।
 ਆਇਆ ਇਕੇਲਾ, ਇਕੇਲਾ ਚਲਾਇਆ¹⁰ ।
 ਚਲਤੇ ਵਖਤ ਕੋਊ¹¹ ਕਾਮ ਨ ਆਇਆ ।
 ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਜੇ ਕਿਆ ਦੀਜੈ ਜਬਾਬ ।
 ਤੋਬਾ ਪੁਕਾਰੇ ਤੋ¹² ਪਾਵੈ ਅਜਾਬ¹³ ।
 ਖਲਕ¹⁴ ਪਰ ਕੀਆ ਜੋਰ¹⁵ ਦਮੜਾ¹⁶ ਕਮਾਇਆ ।
 ਖਾਇਆ ਹੰਡਾਇਆ ਅਜਾਈ¹⁷ ਗਵਾਇਆ ।
 ਆਖਰ ਪਛੁਤਾਨਾ¹⁸ ਕਰੇ ਹਾਇ ਹਾਇ ।
 ਦਰਗਹ¹⁹ ਗਇਆ ਬਹੁਤ ਪਾਵੈ ਸਜਾਇ
 ਲਾਨਤ ਵ²⁰ ਤੋ ਕੋ ਵਾ²¹ ਤੇਰੀ ਕਮਾਈ ।
 ਦਗੋਬਾਜ਼ੀ²² ਕਰਕੇ ਦੁਨੀ²³ ਲੂਟ ਖਾਈ ।
 ਪੀਵੇ ਪਿਆਲੇ²⁴ ਵ ਖਾਏ ਕਬਾਬ²⁵ ।
 ਦੇਖੋ ਰੇ ਲੋਕਾ²⁶ ਜੁ ਹੋਤਾ ਖਰਾਬ ।

1. ਰੁਪਿਆ. ਧਨ । 2. ਯਕੀਨਨ । 3. ਧਿਆਨ । 4. ਘੁਮੰਡ । 5. ਹਾਕਿਮ । 6. ਫੌਜ । 7. ਦੇਰ ।
 8. ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਲੋਕ । 9. ਸੱਚਾ । 10. ਚਲਿਆ । 11. ਕੋਈ । 12. 13. ਦੁਖ, ਕਸ਼ਟ ।
 14. ਲੋਕ । 15. ਜੁਲਮ । 16. ਧਨ । 17. ਫਜ਼ਲ । 18. ਪਛੁਤਾਇਆ । 19. ਰੱਬ ਦੀ
 ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ । 20. ਇਹ ਅਖਰ ਵੱਧ ਹੈ । 21. ਅਤੇ । 22. ਮਕਾਰੀ, ਦੋਖਾ । 23. ਦੁਨੀਆਂ । 24. ਸ਼ਰਾਬ
 ਦੇ ਪਿਆਲੇ । 25. ਦੁਨਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਸ, ਕੀਮਾ ਕਰਕੇ ਭੁਨਿਆ ਹੋਇਆ ਮਾਸ । 26. ਲੋਕ

ਜਿਸ ਕਾ ਹੈ ਬੰਦਾ ਵ¹ ਤਿਸ² ਕ ਸਵਾਰਿਆ ।
 ਦੁਨੀਆ ਕੇ ਲਾਲਚ ਤੈ ਸਾਹਿਬ³ ਵਿਸਾਰਿਆ ।
 ਨ ਕੀਤੀ ਇਬਾਦਤ⁴ ਨ ਰਖਿਓ ਇਮਾਨ⁵
 ਅਦਾਲਤ⁶ ਨ ਕੀਤੀ ਪੁਕਾਰੇ ਜਹਾਨ⁷ !
 ਅੰਦਰ ਮਹਲਾ⁸ ਕੋ ਬੈਠਾ ਤੂੰ ਜਾਇ ।
 ਹਰਮਾ⁹ ਸੋ ਖੇਲੇ ਖਸਬੋਈ¹⁰ ਲਗਾਇ ।
 ਨ ਪੂਛੇ ਨ ਸੂਝੇ¹¹ ਬਾਹਰ ਕਿਆ ਹੋਇ ।
 ਹਰਾਮੀ¹² ਗਰੀਬਾ ਕੋ ਮਾਰੈ ਬਿਗੋਇ¹³ ।
 ਬਸਤੀ ਉਜਾੜੇ ਬਹੁੜ ਨ ਬਸਾਵੇ ।
 ਕੂਕੇ ਪੁਕਾਰੇ ਵੇ¹⁴ ਦਾਦ ਨ ਪਾਵੇ ।
 ਕਰੋੜੀ¹⁵ ਲਚੋੜੀ¹⁶ ਕਰੇ ਬੇਸੁਮਾਰ ।
 ਕਈ ਕਿਰਸਾਨ ਬਪੜੇ¹⁷ ਮਰੀਵੇ¹⁸ ਹਜਾਰ ।
 ਦੁਨੀ ਕਾ ਦੀਵਾਨਾ ਫਿਰੇ ਮਸਤ ਲੋਇ¹⁹ ।
 ਹਰਾਮੀ²⁰ ਗਰੀਬਾ ਕੋ ਮਾਰੈ ਬਿਗੋਇ²¹ ।
 ਲੂਟੇ ਮੁਲਕ, ਆਪ ਪਹਰੇ ਵੇ²² ਖਾਇ ।
 ਦੋਜਕ²³ ਕੀ ਆਤਸ²⁴ ਨੇ ਮਾਰਾ ਜਲਾਇ ।
 ਨ ਕੀਜੈ ਬਹੁਤ ਹਿਰਸ²⁵ ਦੁਨੀਆ ਕੇ ਯਾਰ ।
 ਉਠਾਵਤ ਸਫਾ²⁶ ਤਿਸ ਨ ਲਾਗੇ ਗੀ ਬਾਰ²⁷ *
 ਚੰਦ²⁸ ਰੋਜ ਚਲਨਾ ਕਿਆ ਪਕੜੇ ਕਰਾਰ²⁹ ।
 ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਨ ਹੋਵੇ ਕੁਛ ਨੇਕੀ ਕਮਾਇ ।
 ਲਾਨਤ ਕਾ ਜਾਮਾ³⁰ ਤੂੰ ਪਹਿਰੇ ਨ ਜਾਇ ।
 ਗਫਲਤ³¹ ਕਰੇਂਗਾ ਤਾ ਖਾਵੇਂਗਾ ਮਾਰ ।
 ਬੇਟੀ ਵੇ³² ਬੇਟਾ ਕੋ³³ ਲਹੇਂਗੇ ਨ ਸਾਰ³⁴ ।
 ਤੋਬਾ ਕਰੋ ਬਹੁੜ ਕੀਜੇ ਨ ਜੋਰ³⁵ ।
 ਦੋਜਕ³⁶ ਕੀ ਆਤਸ³⁷ ਜਲਾਵੇਗੀ ਗੋਰ³⁸ ।

1. ਅਤੇ । 2. ਭਾਵ ਜਿਸ । 3. ਈਸ਼ਵਰ, ਰੱਬ । 4. ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ । 5. ਸ਼ਰਧਾ, ਧਰਮ । 6. ਇਨਸਾਫ ।
 ਭਾਵ ਲੋਕ । 7. ਮਹਿਲਾਂ । 8. ਵਹੁਟੀਆਂ, ਇਸਤੀਆਂ । 9. ਸੁਗੰਧੀਆਂ । 10. ਸਮਝੇ । 11. ਹਰਾਮਖੋਰ,
 ਨਿੰਦਿਤ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 12. ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । 13. ਉਹ (ਉਜੜੇ) ਲੋਕ । 14. ਆਮਿਲ, ਹਾਕਿਮ ।
 15. 6. ਵਿਚਾਰੇ ਗਰੀਬ । 17. ਮਰਦੇ ਹਨ । 18. ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ । 19. ਹਰਾਮਖੋਰ,
 20. ਨਿੰਦਿਤ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 21. ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ । 22. ਅਤੇ । 23. ਨਰਕ । 24. ਅੱਗ । 25.
 ਲਾਲਚ । 26. ਸਫਾਂ ਚੁਕਦਿਆਂ, ਤਹਸ ਨਹਸ ਕਰਦਿਆਂ । 27. ਦੇਰ । 28. ਥੋੜੇ ਜਿੰਨੇ, ਗਿਣਤੀ ਦੇ । *ਭਾਸ਼ਾ
 ਵਿਭਾਗ ਵਾਲੇ ਖਰੜੇ ਦਾ ਪਾਠ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਉਠਾਵਤ ਸਫਾ ਤਿਸ ਲਾਗੇ ਨਾ ਬਾਰ' । 29. ਸਥਿਰਤਾ । 30. ਬੇ-ਇਸਤੀ
 ਦਾ ਜੀਵਨ । 31. ਅਣਗਹਿਲੀ । 32. ਅਤੇ । 33. ਕੋਈ ਵੀ । 34. ਖਬਰ । 35. ਜਲਮ । 36. ਨਟਕ ।
 37. ਅੱਗ । 38. ਕਬਰ ।

ਮਸਾਇਕ¹ ਪੈਕੰਬਰ² ਕੇਤੇ ਸਾਹ³ ਖਾਨ⁴ ।
 ਨ ਦੀਸੇ ਜਿਮੀ ਪਰ ਤਿਨੋ⁵ ਕੇ ਨਿਸਾਨ ।
 ਚਲਤੇ ਜਨਾਵਰ ਕਬੂਤਰ ਕੀ ਛਾਉ ।
 ਕੇਤੇ⁶ ਖਾਕ ਹੂਏ⁷ ਨ ਪੂਛੇ ਕੋ ਨਾਉ⁸ ।
 ਚਾਲੀ ਗੰਜ⁹ ਜੋਰੇ ਨ ਰਾਖਾ ਈਮਾਨ ।
 ਦੇਖੋ ਰੇ ਲੋਕਾ ਕਾਰੂ ਹੋਤਾ ਪਰਸਾਨ ।
 ਦੁਨੀਆ ਦਿਵਾਨੀ ਹੈ ਫਾਨੀ¹⁰ ਮਕਾਮ ।
 ਤੂੰ ਖੁਦ ਚਸਮ ਬੀਨੀ¹¹ ਇਹੁ ਚਲਤਾ ਜਹਾਨ ।
 ਹਰ ਵਕਤ ਬੰਦੇ ਤੂੰ ਖਿਜਮਤ¹² ਨ ਹਾਰ ।
 ਮਸਤੀ¹³ ਵ¹⁴ ਗਫਲਤ¹⁵ ਮੋ ਬਾਜੀ ਨ ਹਾਰ ।
 ਤੋਬਾ¹⁶ ਨ ਕੀਤੀ ਕਰੇਦਿਆ ਗੁਨਾਹ ।
 ਕਹੇ ਨਾਨਕ ਆਲਮ¹⁷ ਸੌ ਤੇਰੀ ਪਨਾਹ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨ ਨਸੀਹਤ ਬਾਦਸਾਹ ਸਾਬਤ¹⁹ ਭਇਆ ਗੁਨਾਹ ।
 ਕਿਆ ਜਬਾਬ ਹਮ ਦੇਹਗੇ ਮੌਲਾ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ॥ ੩੮ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਮ ਵਲੀ ਕਮਾਲ ਹੋ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ।
 ਹਮ ਸੋ²⁰ ਹੂਏ ਬਡੇ ਗੁਨਾਹ ।
 ਕਿਆ ਹੋਗਾ ਹਮਰਾ ਇਹ ਹਾਲ ।
 ਤਮਰੀ ਉਮੈਦ ਹੈ ਵਲੀ ਕਮਾਲ ॥ ੩੯ ॥
 ਜੋ ਫੁਰਮਾਵੇ ਸੋ ਹਮ ਕਰੇ ।
 ਜਾਤੇ ਦੋਜਕ²¹ ਮੋ²² ਨ ਪਰੇ ।
 ਹਾਥ ਬਾਂਧ ਸਨਮੁਖ²³ ਭਯਾ ਖੜਾ ।
 ਕਰ ਚਸਮ²⁴ ਪੁਰ-ਆਬ²⁵ ਚਰਨਨ ਪਰ ਪੜਾ ॥ ੪੦ ॥

1. ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ । 2. ਪੈਗੰਬਰ, ਨਬੀ । 3. ਬਾਦਸਾਹ । 4. ਰਈਸ, ਅਮੀਰ । 5. ਉਨ੍ਹਾਂ । 6. ਕਿੰਨੇ
 ਹੀ, ਅਣਗਿਣਤ । 7. ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਏ, ਮਰ ਗਏ । 8. ਨਾਂ । 9. ਇਸੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ 'ਨਸੀਹਤ ਨਾਨਕ ਸਾਹ'
 ਛੰਦ ਨੰ: 36 ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰੂੰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ । ਜਿਸ ਦੇ ਚਾਲੀ ਗੰਜ ਸਨ ।
 10. ਮਿਟ ਜਾਣ ਵਾਲੀ. ਫਨ ਹੋ ਜਾਣ ਵਾਲੀ । 11. ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ । 12. ਸੇਵਾ ।
 13. ਨਸ਼ਾ । 14. ਅਤੇ । 15. ਅਣਗਹਿਲੀ । 16. ਕੁਕਰਮਾਂ ਦੇ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਪਤਿਗਿਆ । 17. ਦੁਨੀਆਂ ।
 18. ਪਰਤੱਖ, ਜ਼ਾਹਰ । 19. ਰੱਬ । 20. ਪਾਸੋਂ । 21. ਨਰਕ । 22. ਵਿੱਚ । 23. ਸਾਹਮਣੇ । 24. ਅੱਖ ।
 25. ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ।

ਤਬ ਮਰਦਾਨੇ ਸੇ ਸਤਗੁਰ ਭਾਖਾ¹ ।
 ਕਾਰੂ ਹਮੀਦ ਕਾ ਭਾਗ ਹੈ ਜਾਗਾ ।
 ਕਹਾ ਮਰਦਾਨੇ ਸੇ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
 ਕਵਨ ਕਵਨ ਤੁਮ ਕੀਏ ਨਿਹਾਲ ॥ ੪੧ ॥
 ਤਬ ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ² ।
 ਤੁਮ ਜੋ ਕੀਨਾ ਜਮਾ ਖਜਾਨਾ ।
 ਕਰੋ ਖਰਚੁ ਮੌਲਾ³ ਕੇ ਰਾਹ ।
 ਦੀਜੇ ਲੁਟਾਇ ਸਭ ਮਿਟੇ ਗੁਨਾਹ ॥ ੪੨ ॥
 ਦੀਜੇ ਅਰਾਮ ਜੋ ਰੱਯਤ⁴ ਤੁਮਾਰੀ ।
 ਯਹ ਪਾਕ ਨਸੀਹਤ ਜਾਨੋ ਹਮਾਰੀ ।
 ਜਬ ਰਾਜੀ ਹੋਵੇ ਖਲਕ ਖੁਦਾਇ⁵ ।
 ਭਏ ਪਾਕ ਸਭ ਮਿਟੇ ਗੁਨਾਹ ॥ ੪੩ ॥
 ਸਭ ਖੋਲ ਖਜਾਨੇ ਕਾਰੂ ਦੀਏ ।
 ਬਾਂਟ ਲੁਟਾਏ ਖਲਕ ਨਿ⁶ ਲੀਏ ।
 ਮਿਹਰਵਾਨ⁷ ਭਏ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
 ਮੌਲਾ ਕਾਰੂ ਕੀਏ ਨਿਹਾਲ ॥ ੪੪ ॥
 ਹੇ ਪੀਰ ਮੁਹਿ⁸ ਦੀਜੈ⁹ ਦੁਆਇ¹⁰ ।
 ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ਰਬ ਕੋ¹¹ ਰਾਹੁ ।
 ਪਾਵੈ ਮੌਲਾ¹² ਕਰੇ ਇਬਾਦਤ¹³ ।
 ਹੋਇ ਇਬਾਦਤ ਹਮਰੀ ਆਦਿਤ¹⁴ ॥ ੪੫ ॥
 ਮਿਹਰ ਨਜਰ¹⁵ ਕਾਰੂ ਵਲ ਕੀਨਾ ।
 ਭਇਆ ਪਾਕ ਤਿਨ¹⁶ ਮੌਲਾ¹⁷ ਚੀਨਾ¹⁸ ।
 ਸਭ ਸੂਰਤ ਕੋ¹⁹ ਰਾਜੀ ਕਰੋ ।
 ਦਿਲ ਮੋ ਖਿਆਲ ਰਬ ਕਾ ਧਰੋ ॥ ੪੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਕਾਰੂ ਹਮੀਦ ਸੌ²¹ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਲੀਆ ਮਦੀਨੇ ਰਾਹੁ ।
 ਏਕ ਨਿਮਖ²² ਮਹਿ²³ ਪਹੁਚੇ ਤਹਾਂ²⁴ ਸਤਿਗੁਰ ਬੇਪਰਵਾਹ ॥ ੪੭ ॥

-
1. ਕਿਹਾ । 2. ਕਿਹਾ । 3. ਰੱਬ । 4. ਪਰਜਾ । 5. ਰੱਬ ਦੀ ਖਿਲਕਤ । 6. ਨੇ । 7. ਕਿਰਪਾਲ ।
 8. ਰੱਬ (ਨੇ) । 9. ਮੈਨੂੰ । 10. ਦੋਵੇਂ । 11. ਅਸੀਸ । 12. ਦਾ । 13. ਰੱਬ । 14. ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ।
 15. ਸੁਭਾਉ । 16. ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ । 17. ਉਸ ਨੇ । 18. ਰੱਬ । 19. ਪਛਾਣਿਆ, ਸਮਝਿਆ । 20. ਭਾਵ
 ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ । 21. ਵਿੱਚ । 22. ਪਾਸੇਂ । 23. ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਖ ਬਪਕਣ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ । 24. ਵਿੱਚ ।
 25. ਉੱਥੇ ।

ਦੋਹਰਾ

ਕਾਰੂ ਕੀ ਯਹ ਖਬਰ ਸਭ ਮਕੇ ਪਹੁੰਚੀ ਜਾਇ ।

ਦੇਸ ਦੇਸ ਮੋ¹ ਗੁਲ² ਭਇਆ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਫਕਰ ਅਲਾਹ³ । ੪੮ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਸੁਨੀ ਬਹਾਵਲ ਹੱਕ, ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਸੈਦਾਤ⁴ ਸਭ ।

ਮਿਟਿਆ ਸਭ ਕਾ ਸੱਕ, ਨਾਨਕ ਫਰਜ਼ੰਦ ਖੁਦਾਇਦਾ ॥ ੪੯ ॥

ਸੋਰਠਾ

ਚਲੇ ਮਦੀਨੇ ਲੋਕ, ਹਾਜੀ⁶ ਕਾਜੀ⁷ ਮਿਲ ਸਭਲ⁸ ।

ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਸਕਲ ਦਰੋਗ⁹ ਦਿਨ ਦਿਨ ਰੋਸਨੀ ਸਚੁ ਕੀ ॥ ੫੦ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ¹⁰ । ੫੫ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਮਦੀਨੇ ਕੀ ਨਿਰੂਪਨ¹¹ ਹੋਇਗੀ

ਸੋਰਠਾ

ਗਏ ਮਦੀਨੇ ਦਿਆਲ¹² ਮਹਜਿਦ¹³ ਮਹੰਮਦ¹⁴ ਦੀ ਬੀ ਜਹਾਂ ।

ਮਰਦਾਨਾ ਲੀਏ ਨਾਲ ਦੁਆਰ¹⁵ ਬਾਹਰ ਆਸਨ ਕੀਆ ॥ ੧ ॥

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਪੌਨ-ਅਹਾਰੀ¹⁶ ਸਤਗੁਰ ਰਹੇ ।

ਆਨੰਦ ਰੂਪ ਇਕ ਆਸਨ ਬਹੇ ।

ਸਨਮੁਖ¹⁷ ਭਜਨ ਮਰਦਾਨਾ ਕਰੇ ।

ਕਾਹੂ¹⁸ ਕੀ ਵਲ ਦ੍ਰਿਸਟ¹⁹ ਨ ਧਰੇ । ੨ ।

ਮਕੇ ਕੇ ਲੋਕ ਮਦੀਨੇ ਆਏ ।

ਮਦੀਨੇ ਮੋ²⁰ ਤਿਨ ਬਾਤ ਚਲਾਏ ।

1. ਵਿੱਚ । 2. ਰੱਲਾ, ਸ਼ੇਰ । 3. ਅੱਲਾ ਦਾ ਫਕੀਰ, ਰੱਬ ਦਾ ਭਗਤ । 4. ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਫਾਤਮਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਔਲਾਦ । 5. ਸੱਕ, ਸ਼ੰਕਾ । 6. ਹੱਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 7. ਸ਼ਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 8. ਸਾਰੇ । 9. ਝੂਠ । 10. ਪਾਰਨਿਸਤਾਰਾ । 11. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 12. ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ । 13. ਮਸਜਿਦ, ਮਸੀਤ । 14. ਹਜ਼ਰਤ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ । 15. ਦਰਵਾਜ਼ਾ । 16. ਜਿਸ ਦਾ ਆਹਾਰ (ਭੋਜਨ) ਕੇਵਲ ਹਵਾ ਹੀ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਖਾਧਿਆਂ ਪੀਤਿਆਂ । 17. ਅੱਗੇ, ਸਾਹਮਣੇ । 18. ਕਿਸੇ । 19. ਨਜ਼ਰ, ਨਿਗਾਹ । 20. ਵਿਚ ।

ਇਸੀ ਦਰਵੇਸ਼¹ ਮਕੇ ਕੋ ਫੇਰਾ ।
 ਸਭ ਕੋ ਜੀਤਾ ਕਰ ਸਚ ਨਿਬੇਰਾ² । ੩ ।
 ਪੁਨ³ ਕਾਰੂ ਬਾਦਸਾਹ ਪੈ³ ਆਏ ।
 ਤਿਸ⁵ ਕਰ ਤਲਕੀਨ⁶ ਸਭ ਗੰਜ⁷ ਲੁਟਾਏ ।
 ਕਰ ਮੁਰੀਦ⁸ ਸਚੁ ਰਾਹ ਬਤਾਇਆ ।
 ਖਲਕ⁹ ਕੁਲ ਅਰਾਮ ਕੋ ਪਾਇਆ । ੪ !
 ਬਡਾ ਦਰਵੇਸ਼ ਕਰਾਮਾਤੀ¹⁰ ਬਡਾ ।
 ਸਭ ਕੋ ਜੀਤਾ ਕਿਸੂ¹¹ ਨ ਛਡਾ ।
 ਸੁਨੇ ਤੁਰਕ¹² ਸਭ ਕਹੇ ਸਾਹਰੀ ।
 ਮਰਮ¹³ ਨ ਬੂਝੇਂ ਕਹੈਂ ਬਾਹਰੀ¹⁴ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀ, ਸਭ ਹਾਜੀ¹⁵ ਅਰੁ ਪੀਰ ਬਹਾਵਲ ਹਕ ।
 ਮਦੀਨੇ ਆਏ ਦੀਦਾਰ ਕੋ ਪਹੁਚੀ ਖਬਰ ਬੇਸਕ¹⁶ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਸਭ ਮੋਮਨ¹⁷ ਇਸਤਕਬਾਲ¹⁸ ਕੋ ਚਲੇ ।
 ਚੌਦਹ ਖਾਨਵਾਦੇ¹⁹ ਚਾਰ ਮੁਸਲੇ²⁰ ।
 ਕਰ ਮੁਲਾਕਾਤ ਅਸਜਿਤ²¹ ਕੋ ਆਏ ।
 ਦੇਖਾ ਬਾਬਾ ਬਾਤ ਚਲਾਏ । ੭ ।
 ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਫਕੀਰ ਅਰਬ²² ਮੋ²³ ਆਇਆ ।
 ਹਮ ਪੀਛੇ ਛੋੜਾ, ਕਿਸ ਰਾਹ ਬਤਾਇਆ ।
 ਹਿੰਦੂ ਕੀ ਆਮਦ²⁴ ਈਹ²⁵ ਨਾਹੀ ।
 ਬਡਾ ਤਅਜਬ²⁶ ਹੈ ਇਸ ਮਾਹੀ²⁷ । ੮ ।
 ਤਬ ਕਾਜੀ²⁸ ਹਾਜੀਅਨ²⁹ ਸੋ ਕਹਾ ।
 ਇਹ ਫਕੀਰ ਬਰਸ³⁰ ਮਕੇ ਮੋ ਰਹਾ ।
 ਕਾਬਤਲ³¹ ਇਨ ਹੀ ਨੇ ਫੇਰਾ ।
 ਅਰੁ ਸਭ ਕੋ ਜੀਤਾ ਕੀਨਾ ਜੇਰਾ³² । ੯ ।

1. ਫਕੀਰ । 2. ਨਬੇੜਾ, ਨਿਰਣਾ । 3. ਫੇਰਾ । 4. ਪਾਸ । 5. ਉਸ । 6. ਸਿਕਸ਼ਾ । 7. ਖਜਾਨੇ । 8. ਚੇਲਾ । 9. ਖਿਲਕਤ । 10. ਅਲੌਕਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ । 11. ਕਿਸੇ ਨੂੰ । 12. ਮੁਸਲਮਾਨ । 13. ਭੇਤ, ਰਾਜ । 14. ਉਪਰ ਉਪਰ ਦੀ ਗੱਲ । 15. ਹੱਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 16. ਖਿਤਾ ਸੰਦੇਹ । 17. ਇਮਾਨ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲਾ, ਇਸਲਾਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ । 18. ਅਗਵਾਨੀ, ਪੇਸ਼ਵਾਈ । 19. 20. 21.
 22. 23. 24. 25.
 26. 27. ਸ਼ਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 28. ਹਾਜੀ ਦਾ ਬਹੁ-ਵਚਨ, ਹੱਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 29. ਇੱਕ ਸਾਲ । 30. ਭਾਵ ਕਾਬਾ । 31. ਅਧੀਨ ।

ਪੁਨ¹ ਗਏ ਰੂਮ ਕਾਰੂ² ਕੋ ਕੀਆ ਤਨਕੀਨ³ ।

ਬਾਦਸਾਹ ਮੁਰੀਦ⁴ ਖੁਦ⁵ ਕੀਨ⁶ ।

ਗੰਜ⁷ ਪੈਤਾਲੀ ਦੀਏ ਲੁਟਾਇ ।

ਬੰਦੀ ਖਾਨੇ⁸ ਸਭ ਦੀਏ ਛਡਾਇ । ੧੦ ।

ਬਡਾ ਵਲੀ ਬਡੀ ਕਰਾਮਾਤ⁹ ।

ਇਨ ਕੀ ਕੁਦਰਤ¹⁰ ਕਹੀ ਨ ਜਾਤ ।

ਸਭ ਲੋਗਨ¹¹ ਯਹ ਬਾਤ ਜਬ ਸੁਨਾ ।

ਬਡਾ ਸਾਹਰੀ¹² ਕਰ ਕਰ ਗਨਾ¹³ । ੧੧ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਮ¹⁴ ਨ ਜਾਨੇ ਵਲੀ¹⁵ ਕਾ ਸਾਹਰੀ¹⁶ ਕਰੇ ਬਖਾਨ¹⁷ ।

ਬਾਦ-ਬਿਬਾਦ¹⁸ ਬਕੇ¹⁹ ਬਹੁਤ ਹੋਇ ਖਲਾਫ਼²⁰ ਨਿਦਾਨ²¹ । ੧੨ ।

ਚੌਪਈ

ਬਹੁਤ ਮੋਮਨ²² ਬਾਬਾ²³ ਪਹ ਆਵੈ ।

ਕਰੇ ਸਵਾਲ ਜਬਾਬ ਕੋ ਪਾਵੈ ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹ ਸੋ ਚਲ ਨ ਬਾਤ ।

ਬਾਦ²⁴ ਕਰੇ ਬਹੁ ਆਵਤ ਜਾਤ । ੧੩ ।

ਪੀਰ ਬਹਾਵਲ ਹਕ ਸਭ ਸੁਨੇ ।

ਸੋਖੀ²⁵ ਦੇਖੇ ਕਛੂ²⁶ ਨ ਭਨੇ²⁷ ।

ਸਭ ਲੋਕ ਆਮ²⁸ ਕੋ ਕਹ ਸਮਝਾਵੇ ।

ਯਹ ਵਲੀ²⁹ ਕਾਮਲ³⁰ ਮੌਲਾਂ³¹ ਕੋ ਭਾਵੈ । ੧੪ ।

-
1. ਫੇਰ । 2. ਤਲਕੀਨ, ਸਿਕਸ਼ਾ । 3. ਚੇਲਾ । 4. ਆਪਣਾ । 5. ਕਰ ਲਿਆ ।
 6. ਖਜ਼ਾਨਾ । 7. ਕੈਦਖਾਨੇ, ਇਥੇ ਭਾਵ ਕੈਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । 8. ਸਿਧੀਆਂ । 9. ਸ਼ਕਤੀ । 10. ਲੋਕਾਂ ਨੇ ।
 11. ਜਾਦੂਗਰ । 12. ਗਿਣਿਆ, ਸੁਮਾਰ ਕੀਤਾ । 13. ਭੇਤ । 14. (ਰਬ ਦਾ) ਮਿਤਰ ਜਾਂ ਪਿਆਰਾ, ਭਾਵ
 'ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ' ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । 15. ਜਾਦੂਗਰ । 16. ਕਹਿਣਾ । 17. ਖੰਡਨ ਮੰਡਨ, ਬਹੁਤ ਮੁਬਾਹਸਾ ।
 18. ਬੋਲਣਾ, ਬੋਲ ਕੇ ਕਰਨਾ । 19. ਵਿਰੋਧੀ । 20. ਨਾਦਾਨ, ਬੇਸਮਝ । 21. (ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਉਤੇ)
 ਈਮਾਨ ਰਖਨ ਵਾਲਾ । 22. ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ । 23. ਚਰਚਾ, ਤਰਕ । 24. ਚਪਲਤਾ । 25. ਕੁਝ ।
 26. ਬੋਲੇ । 27. ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ । 28. (ਰਬ ਦਾ) ਮਿਤਰ ਜਾਂ ਪਿਆਰਾ । 29. ਪੂਰਨ; ਮੁਕੰਮਲ । 30. ਰੱਬ ।

ਮਕੇ ਮਾਹ¹ ਬਰਸ ਇਕ ਰਹੇ ।
 ਸਭ ਕੋਊ² ਇਨ ਸਾਹਰੀ⁴ ਕਹੇ ।
 ਕਾਬਤੁਲਾ⁴ ਕੋ ਇਨ ਹੀ ਫੇਰਾ ।
 ਕੀਆ ਕਾਰੂ⁵ ਬ ਦਸਾਹ ਚੇਰਾ । ੧੫ ।
 ਜੋ ਆਲਮ ਫਾਜਲ⁶ ਕਰੇ ਸਵਾਲ ।
 ਕਾਮਲ⁷ ਜਬਾਬ ਪਾਵੈ ਫਿਲਹਾਲ⁸ ।
 ਕਾਮਲ⁹ ਵਲੀ¹⁰ ਸਬ ਨੇ ਜਬ ਜਾਨਾ ।
 ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਕਹੇ ਸਬਨ¹¹ ਬਖਾਨਾ¹² । ੧੬ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬਹੁਬ ਬਾਤ ਮੈਂ ਕਿਆ ਕਹੈ ਇਹ ਕਾਮਲ ਵਲੀ ਅਲਾਹ¹³ ।
 ਇਨ ਸੋ¹⁴ ਸੋਖੀ¹⁵ ਮਤ ਕਰੇ, ਇਹ ਫਕਰ¹⁶ ਜਾਤ ਮੋਲਾਹ¹⁷ । ੧੭ ।

ਚੌਪਈ

ਚਾਰ ਮੁਸਲੇ¹⁸ ਕੇ ਚਾਰ ਇਮਾਮ¹⁹ ।
 ਅਵਰ²⁰ ਲੀਏ ਸੰਗ ਬਹੁਤੀ ਆਮ²¹ ।
 ਚਾਰ ਸਵਾਲ ਇਨ ਸੌ ਹਮ ਕਰੇ ।
 ਦੇਹ ਜਬਾਬ, ਦਿਲ ਹਮਰਾ ਭਰੇ । ੧੮ ।
 ਨਹੀ ਤੋ ਇਨ ਕੋ ਕਰੇ ਤਜੀਰ²² ।
 ਹਿੰਦੂ ਸਾਹਰੀ²³ ਨਹੀ ਫਕੀਰ ।
 ਸੈਦ²⁴ ਜਲਾਲ ਬਹਾਵਲੀ ਪੀਰ ।
 ਬੂਝੀ ਸਭਹਨ²⁵ ਕੀ ਤਤਬੀਰ²⁶ । ੧੯ ।
 ਜਬ ਲਗ²⁷ ਯਹ ਕਰਾਮਾਤ²⁸ ਨ ਦੇਖੇ ।
 ਤਬ ਲਗ ਫਕਰ²⁹ ਕਾ ਕਦਰ ਨ ਲੇਖੇ³⁰ ।
 ਸਮਝ ਬਾਤ ਖਾਮੋਸ ਹੋਇ ਰਹੇ ।
 ਜੋ ਕਹੇ ਸੋ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਸੋ ਲਹੇ³¹ । ੨੦ ।

1. ਵਿਚ । 2. ਕੋਈ । 3. ਜਾਦੂਗਰ । 4. ਕਾਬਾ । 5. ਵੇਖੋ ਪੰਨਾ ਅਰਥ ਨੰ । 6. ਵਿਦਵਾਨ ਲੋਕ ।
 7. ਪੂਰਾ, ਪੂਰਨ । 8. ਤਦੇ । 9. ਪੂਰਾ, ਪੂਰਨ । 10. (ਰੱਬ ਦਾ) ਮਿਤਰ । 11. ਸਭ ਨੇ । 12. ਕਿਹਾ,
 ਸਦਿਆ । 13. ਰੱਬ ਦਾ ਮਿਤਰ । 14. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ । 15. ਚਪਲਤਾ । 16. ਵਕੀਰ । 17. ਰੱਬ ਦੀ ਜਾਤ,
 ਰੱਬ ਦਾ ਰੂਪ । 18. 19 ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਖ ਧਾਰਮਿਕ ਪੇਸ਼ਵਾ—(ੳ) ਇਮਾਮ
 ਆਜ਼ਮ. (ਅ) ਇਮਾਮ ਮਾਲਿਕ, (ੲ) ਇਮਾਮ ਸ਼ਾਫੀ, (ਸ) ਇਮਾਮ ਅਹਿਮਦ ਜੁਨੀਲ । 20. ਹੋਰ । 21. ਆਮ
 ਲੋਕ । 22. ਸਜਾ ਦੇਣਾ । 23. ਜਾਦੂਗਰ । 24. ਹਜਰਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹਜਰਤ ਫਾਤਿਮਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਔਲਾਦ ।
 25. ਸਾਰਿਆਂ । 26. ਤਦਬੀਰ । 27. ਤਕ । 28. ਸਿੱਖੀ । 29. ਫਕੀਰ । 30. ਦੇਖਣਾ । 31. ਲੈਣਾ ।

ਜੋ ਹਾਜੀ¹ ਸੈਦਾਤ² ਕਾਬੇ ਸੋ³ ਆਏ ।
 ਤਿਨ⁴ ਚਾਰ ਇਮਾਮ⁵ ਸੋ⁶ ਕਹੇ ਸਮਝਾਏ ।
 ਲੇ ਹੁਕਮ ਖੁਦਾਇ ਨਾਨਕ ਵਲੀ ਜਗਾਇਆ ।
 ਫੇਰਾ ਮਕਾ ਸਚੁ ਖਬਰ ਸੁਨਾਇਆ । ੨੧ ।
 ਸਭ ਆਲਮ ਜੀਤ ਰੂਮ ਮੋ ਜਾਇ ।
 ਕਾਰੂ ਸਾਹ⁷ ਕੋ ਸਚੁ ਲਗਾਇ ।
 ਕਰ ਮੁਰੀਦ⁸ ਸਭ ਗੰਜ⁹ ਲੁਟਾਏ ।
 ਬੰਦੀਖਾਨੇ¹⁰ ਸਭ ਛਡਾਏ । ੨੨ ।

ਦੋਹਰਾ

ਇਸ ਸੋ¹¹ ਤਕਰਾਰ¹² ਗੁਨਾਹੁ¹³ ਹੈ ਇਹ ਕਾਮਲ¹⁴ ਵਡੀ ਕਰਾਮਾਤ¹⁵ ।
 ਕਰੇ ਮਨਸੂਖ¹⁶ ਸਭ ਝੂਠ ਕੋ ਸਚ ਕਹੇ ਰਬ ਕੀ ਜਾਤ । ੩੩ ।

੫੬. ਆਗੇ ਖਾਨਵਾਦੇ¹⁷ ਸਭ* ਅਰੁ ਚਾਰ ਇਮਾਮ¹⁸

ਅਰੁ ਹਾਜੀ ਮਕੇ ਵਾਲੇ ਅਰ ਸਭ ਆਮ ਲੋਕ ਮਿਲ ਕਰਿ ਮਸਲਤ¹⁹ ਕੀਆ । ਜੋ ਐਸੀ
 ਕੁਦਰਤ²⁰ ਵਾਲਾ ਦੀਨ ਕੇ ਘਰ ਮੋ ਆਵੈ ਤੋਂ ਬਡੀ ਬਾਤ ਹੈ । ਨਾਹੀ ਸਾਹਰੀ²¹ ਠਹਰੇ²² ਤੋਂ ਤਾਜੀਰ²³
 ਕਰੇਂ । ਏਕ ਵਾਰੀ ਇਸ ਸੋ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਸਲਾਹ²⁴ ਦੀਨ ਕੀ ਹੈ । ਚਾਰ ਸਵਾਲ ਲਾ-ਹਲ²⁵
 ਇਸ ਕੋ ਪੂਛੈ । ਬਾਦ ਸਵਾਲ ਜਬਾਬ ਕੇ ਜੋ ਹੋਇ ਸੋ ਹੋਇ । ਕੁੱਲ ਮਿਲ ਮਸਲਤ²⁶ ਕੀਆ ।
 ਚਾਰ ਇਮਾਮੋਂ ਨੇ ਚਾਰ ਸਵਾਲ ਕੀਆ ।

ਸਵਾਲ ਚਾਰ ਇਮਾਮ²⁷—

ਸੂਰਾ²⁸

ਆਖੇ ਇਮਾਮ²⁹ ਕਮਾਲ ਦੀਨ ਨਾਲੇ ਸੈਦ³⁰ ਜਲਾਲ ।
 ਗੋਸਲ-ਆਲਮ³¹ ਕੁਤਬ ਦੀਨ ਚਾਰੋ ਰੁਕਨ³² ਕਮਾਲ ।

-
1. ਹੱਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 2. ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਫਾਤਿਮਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਔਲਾਦ । 3. ਤੋਂ ।
 4. ਉਹ । 5. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਖ ਧਾਰਮਿਕ ਪੇਸ਼ਵਾ । 6. ਨੂੰ । 7. ਵੇਖੋ ਪੰਨਾ ਅਰਥ ਨੰ: । 8. ਚੇਲਾ ।
 9. ਖਜਾਨੇ । 10. ਭਾਵ ਕੈਦੀ । 11. ਨਾਲ । 12. ਵਿਵਾਦ । 13. ਪਾਪ । 14. ਪੂਰਨ । 15. ਸਿੱਧੀ । 16.
 ਰੱਦ । 17. *ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਲ. ਦੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ । 18. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਖ
 ਧਾਰਮਿਕ ਪੇਸ਼ਵਾ । 19. ਸਲਾਹ । 20. ਤਾਕਤ, ਸ਼ਕਤੀ । 21. ਜਾਦੂਗਰ । 22. ਸਾਬਤ ਹੋਵੇ ਨਿਕਲੇ । 23.
 24. ਸਲਾਹ । 25. ਭਲਿਆਈ । 26. ਜੋ ਹਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਣ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕੇ । 27,
 ਸਲਾਹ । 28. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮੁਖ ਧਾਰਮਿਕ ਪੇਸ਼ਵਾ । 29. ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿੱਸਾ । 30.
 ਪੇਸ਼ਵਾ, ਰਹਬਰ, ਆਗੂ । 31. ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਫਾਤਿਮਾ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਔਲਾਦ । 32. ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ
 ਰੋਸ਼ (ਫਰਿਆਦ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲਾ) । 33. ਬੰਮੂ ।

ਅਸੀ ਪੁਛੇਦੇ ਹਾਂ ਚਾਰ ਨਸੀਹਤਾ ਦਿਸ ਦਾ ਦੇਹੁ ਬਿਆਨ ।
ਬੇਟੇ ਆਦਮ ਸਫੀ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ।
ਦੁਹਾਂ ਅੰਦਰ ਸਕ ਹੈ ਦੁਹ ਵਿਚ ਸੱਚਾ ਕੌਨ ।
ਏਹੁ ਹਕੀਕਤ ਜੋ ਜਾਹਰ ਕਰੇ ਹਮ ਖਾਦਮ ਹੋਵਾਂ ਤੌਨ । ੧ ।

ਦੂਜਾ ਪੁਛੇ ਜਮਾਲ ਦੀ, 'ਕਹੋ, ਹੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹ !'*
ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਇ ਕੁਫਰ ਤੈ ਇਸਲਾਮੁ ।
ਦੋਵੇ ਹੁਕਮ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਜਾਨ ਇਲਾਮ ।
ਅਗੇ ਪੈਗੰਬਰ ਵਿਚ ਹੈ ਅਗੇ ਹੈਂ ਅਵਤਾਰ ।

ਤੀਜਾ ਕੇਹੜਾ ਮਜਬ ਹੈ ਤਿਸ ਦਾ ਕਰੋ ਬੀਚਾਰ ।
ਜੋ ਆਖੇ ਤੀਜਾ ਪਾਕ ਹੈ ਆਪੇ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ।
ਆਦਮ ਸੂਰਤ¹ ਹੋਰਿ ਕੈ ਕਰੈ ਨ ਹੋਰ ਕਰਾਰ² ।
ਪਿਛਲੇ ਜਮਾਨੇ ਜੋ ਹੋਏ ਹਿੰਦੂਆ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ।

ਕੀਤੇ ਹੈਨ ਮਨਸੂਖ³ ਸਭ, ਹੁਣ ਅਮਲ⁴ ਮਹੰਮਦ ਯਾਰ ।
ਜਿਤੇ ਹੈਂ ਸਭੈ ਬਿਆਨ ਤੋਹ ਅਸਾ ਤੇ ਆਗੇ ਆਇ ।
ਜਾਦੂ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂਆ ਮਕਾ ਦਿਤਾ ਫਿਰਾਇ ।
ਸਰਤਾਂ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਦੀ ਫਿਰ ਨਉਸਿਰ⁵ ਕਰੇ ਬਿਆਨ ।

ਤੈ ਕੀਤੇ ਨੀ ਮਨਸੂਖ⁶ ਸਭ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ।
ਹਿੰਦੂ ਰਹਨ ਨ ਪਾਸਨੀ ਜੋ ਰੱਦੇ ਰਸੂਲ ਖੁਦਾਇ⁷ ।
ਹੁਣ ਨੌਬਤ⁸ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਤੈ ਕਿਉ ਰੱਦੀ ਆਇ ।
ਅਸੀ ਪੁਛੇਦੇ ਹਾਂ ਤਕਰਾਰ ਕਰ⁹ ਕਰੋ ਤਸੱਲੀ ਏਹੁ ।
ਅਸੀ ਭੀ ਛਡਦੇ ਨਾਹਿ ਤੋਹਿ ਬਿਨ ਸੱਚੇ ਸੁਨੇ ਸਨੇਹੁ¹⁰ ।

ਸਵਾਲ ਗੌਸ ਦੀਨ—

ਤੀਜਾ ਪੁੱਛੇ ਗੌਸ ਦੀਨ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਕਰਾਰ¹¹ ।
ਅਗੇ ਰਸੂਲ ਖੁਦਾਇ ਦਾ¹² ਅਗੇ ਚਾਰੇ ਯਾਰ¹³ ।

*ਇਸ ਦੀ ਦੂਜੀ ਤੁਕ ਨਾ ਹੈ. ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਾਲੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਹੈ ਨਾ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਵਾਲੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ । 1. ਸ਼ਕਲ 2. ਸਥਿਰਤਾ, ਠਹਿਰਾਉ । 3. ਰੱਦ । 4. ਅਮਲਦਾਰੀ, ਪ੍ਰਬੰਧ । 5. ਰੱਦ । 6. ਰੱਦ । 7. ਭਾਵ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ । 8. ਪਹਿਰਾ । 9. ਦੁਹਰਾ ਦੁਹਰਾ ਕੇ । 10. ਭਾਵ ਸੁਨੇਹੇ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । 11. ਧੀਰਜ, ਤਸੱਲੀ । 12. ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ । 13. ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਾਰ ਮਿਤ੍ਰ ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸਨ । ਇਹੋ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਖਲੀਫੇ ਹੋਏ ਹਨ । ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹਨ : ਅਬੁਬਕਰ, ਉਮਰ, ਉਸਮਾਨ ਅਤੇ ਅਲੀ ।

ਤੁਧ ਜਾਤਾ ਹੈ ਔਰ ਕਛੁ ਸੋ ਭੀ ਆਖ ਬੀਚਾਰ ।
ਆਗੇ ਹਿੰਦੂ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਹੁਣ ਆਏ ਮੁਸਲਮਾਨ ।
ਦੁਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਰੱਦ ਤੂੰ ਤਿਸ ਕੋ ਕਹੈ ਸੈਤਾਨ ।
ਦਿਤਾ ਬਹਿਸਤੋ¹ ਡਾਰ ਕੇ ਥੀਆ² ਨਾਉ ਇਬਲੀਸ³ ।
ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਕੁਰਾਨ ਦੇ ਆਖੀ ਨਬੀ⁴ ਹਦੀਸ⁵ ।

ਸਵਾਲ ਕੁਤਬ ਦੀਨ—

ਚੌਥਾ ਬੋਲੇ ਕੁਤਬ ਦੀਨ ਦੇਵੋ ਸਚੁ ਬੀਚਾਰੁ⁶ ।
ਸਬ ਤੇ ਕਲਮਾ ਰਬ ਦੀ ਸਭ ਮੁਲਾਂ ਕਹੈ ਪੁਕਾਰ ।
ਕੰਨੀ ਪਵੇ ਬਲੇਲ⁷ ਜਿਸ ਹੋਵੈ ਗੁਨਾਹ⁸ ਪਾਕ ।
ਕਾਇਮ ਥੀਏ⁹ ਕਿਆਮਤੀ¹⁰ ਫੇਰ ਨ ਮਿਲੇ ਤਲਾਕ¹¹ ।
ਪੰਜ ਨਿਮਾਜ਼¹² ਵਖਤ ਪੰਜ¹³ ਰੋਜੇ¹⁴ ਤੀਹ ਪਛਾਨ ।
ਚਾਰ ਇਮਾਮ¹⁵ ਮਜਬ ਹੈ ਚਾਰ ਮੁਸਲੇ¹⁶ ਮਾਨ ।
ਤੈ ਕਿਉ ਸਭੈ ਰਦਿਆ ਕਿਆ ਕਰਕੇ ਤਤਖੀਰ¹⁷ ।
ਜੋਇ ਨ ਕਰੇ ਤਸਲੜੀ¹⁸ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਂ ਤੁਧ ਤਾਜੀਰ¹⁹ ।
ਬਿਨ ਇਨ ਕੀ ਕੀਏ ਤਸਲੜੀ ਛੋਡੇ ਨ ਕਿਤੇ ਜਾਇ ।
ਪੰਜਵੀ ਕੌਨ ਕਿਤਾਬ²⁰ ਹੈ ਅਸਾਨੂੰ ਦੇਹ ਸੁਨਾਇ ।
ਚਾਰ ਕਿਤਾਬ²¹ ਚਾਰ ਮਜਬ²² ਚਾਰੇ ਦੇਖ ਇਮਾਮ²³ .
ਅਵਲ ਕਰੋ ਤਸਲੜੀ ਪਿਛੋ ਕਰੋ ਕਲਾਮ ।

1. ਸੁਰਗ । 2. ਹੋਇਆ । 3. ਸੈਤਾਨ । 4. ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ । 5. ਬਾਤ (ਜੋ ਪੈਗੰਬਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖੇ) । 6. ਤੱਤ ਦਾ ਨਿਰਣਾ । 7. ਧੁਨੀ. ਸ਼ਬਦ । 8. ਪਾਪ ਤੋਂ । 9. ਹੋਵੇ । 10. ਪੁਲੈ ਤਕ, ਕਿਆਮਤ ਤਕ । 11. ਛਡਿਆ ਜਾਣਾ, ਧੱਕਿਆ ਜਾਣਾ । 12. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਲਈ ਨਿਤ ਪੰਜ ਨਮਾਜ਼ਾਂ (ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ) ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ । ਉਹ ਇਹ ਹਨ : ਸਲਾਤੁਲਫਜਰ, ਸਲਾਤੁੱਜੁਹਰ, ਸਲਾਤੁਲਅਸਰ, ਸਲਾਤੁਲ ਮਗਰਿਬ ਅਤੇ ਸਲਾਤੁਲਇਸ਼ਾ ! 13. ਨੰ: 7 ਹੇਠ ਦਰਜ ਪੰਜ ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਅੱਡ ਅੱਡ ਵੇਲੇ ਹਨ ਜੋ ਲੜੀਵਾਰ ਇਹ ਹਨ : (ੳ) ਪਹੁ ਫਟਣ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹਨ ਤਕ (ਅ) ਸੂਰਜ ਢਲਣ ਵੇਲਾ, (ੲ) ਤੀਸਰਾ ਪਹਿਰਾ (ਸ)ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਲਾਲੀ ਮਿਟ ਜਾਣ ਤਕ ਅਤੇ (ਹ) ਸੋਣ ਵੇਲਾ । 14. ਬਰਤ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਰਮਜਾਨ ਦੇ ਸਾਰ ਮਹੀਨੇ ਤੀਹ ਰੋਜੇ ਰਖਦੇ ਹਨ । 15. ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਪੇਸ਼ਵਾ: ਅਬੂਹਨੀਫਾ, ਸ਼ਾਫੀ, ਮਾਲਿਕ ਅਤੇ ਅਹਮਦ । 16, 17. ਤਦਬੀਰ । 18. ਤਸਲੀ । 19. ਸਜ਼ਾ । 20. ਭਾਰ ਤਰੇਤ, ਜੱਬੁਰ, ਅਜੀਲ ਅਤੇ ਕੁਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ । 21. ਤਰੇਤ, ਜੱਬੁਰ, ਅਜੀਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ । 22. ਇਸਲਾਮ ਵਿੱਚ ਅਬੂਹਨੀਫ, ਸ਼ਾਫੀ, ਮਾਲਿਕ ਅਤੇ ਅਹਮਦ ਇਬਨ ਹੰਬਲ, ਚਾਰੇ ਇਮਾਮਾਂ, ਦੇ ਚਲਾਏ ਚਾਰ ਮਾਰਗ ਜੋ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਨਫੀ, ਸ਼ਾਫਈ, ਮਾਲਿਕੀ ਅਤੇ ਹੰਬਲੀ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਰਸਿੱਧ ਹਨ । ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰੇ ਮਾਰਗਾਂ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਮਜ਼ਹਬ ਲਿਖਿਆ ਹੈ । 23. ਚਾਰੇ ਇਮਾਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਨੋਟ ਨੰ: 22 ਵਿੱਚ ਦੇਖਣਾ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਸੂਰਾ

ਆਖੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹੁ ਸਚੁ ਸੁਨਹੋ ਚਾਰ ਇਮਾਮ ।
 ਸੈਦ ਕਮਾਲ ਜਲਾਲ ਦੀ ਕੁਤਬ ਗੋਸਲ ਜਾਨ ।
 ਅਵਲ ਇਕ ਖੁਦਾਇ ਸੀ ਦੂਜੀ ਕੁਦਰਤ ਕੀਨ¹ ।
 ਤੀਜੇ ਫਕਰ² ਖੁਦਾਇ ਦੇ, ਸਚੁ ਪਰ ਜਿਨਾ ਯਕੀਨ ।
 ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਇ ਕੇਹੜੀ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ।
 ਦੁਹਾ ਦਾਵਾ ਪਕੜਿਆ ਮਰਦੇ ਝਗੜ ਅਜ ਬ³ ।
 ਠਹਕਨ⁴ ਚੀਲਹੁ⁵ ਬਾਂਸ ਜਿਉ ਆਤਸ⁶ ਪੈਦਾ ਹੋਇ ।
 ਆਤਸ ਗੁਸਾ ਸੈਤਾਨ ਹੈ, ਜਲ ਬਲ ਮਰਦੇ ਦੋਇ ।
 ਲਿਖਿਆ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ਕਿਸ, ਦਾਵਾ ਰਾਮ ਰਸੂਲ ।
 ਸੋਧੋ ਚਾਰ ਕਿਤਾਬ⁸ ਨੂੰ, ਸੋਧੋ ਹਦੀਸ⁸ ਰਸੂਲ ।
 ਇਕ ਖੁਦਾਇ ਇਕ ਕੁਦਰਤ ਹੈ ਮਿਲੇ ਜੁ ਦੋਵੇ ਆਇ ।
 ਪੈਦਾ ਦੁਹ ਤੇ ਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਦੇਹੁ ਸੱਚੁ ਬਤਾਇ ।
 ਦੁਹ ਤੇ ਉਪਜਿਆ ਦਾਨ ਸੀ ਹੋਈ ਚਾਰ ਕਤੇਬ ।
 ਚਾਰੇ ਕੌਲ ਖੁਦਾਇ ਦੇ ਚੌਹਾਂ ਇਕਾ ਭੇਦ ।
 ਹੁਜਤ ਰਾਹੁ ਸੈਤਾਨ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਿਨਾ ਕਬੂਲ ।
 ਸੋ ਦਰਗਹ ਢੋਈ ਨਾ ਲਹਨ ਭਰੇ ਨ ਸਫਾਤ⁹ ਰਸੂਲ ।
 ਗੁਸਾ ਕਰਕੋ ਲੜ ਮਰਨ ਦੁਨੀ ਵਲੋਵੇ ਕਾਮ ।
 ਦੁਹਾਂ ਮਜਬਾ ਤੇ ਗਏ ਭਰੇ ਨ ਮੁਰਸਦ¹⁰ ਹਾਮ¹¹ ।

ਜਬਾਬ ਨਾਨਕ ਸਾਹ—

ਚਾਰੋ ਇਮਾਮ ਕੋ ਕਹਾ :

ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੁਇ ਕੀਤੇ ਹੈ ਮਨਸੂਖ¹² ।
 ਲੇ ਫੁਰਮਾਨ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਨਾਨਕ ਕੀਆ ਖਰੂਜ¹³ ।

1. ਕੀਤੀ । 2. ਭਾਵ ਫਕੀਰ । 3. ਮੁਸੀਬਤ । 4. ਭਿੜਨਾ ਰਗੜ ਖਾਣਾ । 5. ਦੀੜ ਦੇ ਦਰਖਤ ਜੋ ਪਹਾੜਾਂ ਉਤੇ ਹੰਦੇ ਹਨ । 6. ਅੱਗ । 7. ਤੌਰੇਤ, ਜ਼ਬੂਰ, ਅੰਜੀਲ ਅਤੇ ਕੁਰਾਨ । 8. ਉਹ ਪੁਸਤਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਜ਼ਰਤ ਮਹੰਮਦ ਦੇ ਕਥਨ ਅਥਵਾ ਆਚਰਣ ਸਬੰਧੀ ਧਰਮ ਵਿਵਸਥਾ ਹੋਵੇ । 9. ਸਿਫਾਰਸ਼ । 10. ਗੁਰੂ ਪੀਰ । 11. ਹਾਮੀ । 12. ਰੱਦ । 13. ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਦਾ ਭਾਵ, ਨਿਕਲਣਾ ।

ਨਾਨਕ ਪੁਤਰ ਪੁਦਾਇ¹ ਦਾ ਆਇਆ ਵਿਚ ਜਹਾਨ ।
 ਕਾਨ² ਉਠਾਵਨ ਮਜਬ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ।
 ਨਾਨਕ ਮੇਲ ਸਮਾਲ ਤੂੰ ਦੁਹਾ ਨੂੰ ਕਰ ਮਨਸੂਖ³ ।
 ਮਸਰਕ, ਮਗਰਬ, ਜਨੂਬ ਹਦ ਤੀਨੋ ਰਹੇ ਖਰੂਜ ।

ਕਰਾਂ ਚਾਰੋ ਜੁਗ ਵਿਚ ਕਲਜੁਗ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ।
 ਪੰਥ ਚਲਾਇਆ ਧਰਮ ਦਾ, ਸਭ ਲੇਕਰ ਸਾਜ ਸਮਾਜ ।
 ਇਕੋ ਰੂਪ ਬਨਾਇਆ ਸਭਨਾ ਮਹਿਲਾ ਮਾਹਿ ।
 ਉਮਤ ਸਭ ਕੌਮ ਦੀ ਮਿਲਸੀ ਆਇ ਅਸਾਹਿ ।
 ਜਿਸ ਦੀ ਦੇਗ⁴ ਚਲੇ ਜਗਤ ਵਿਚ ਤੇਗ⁵ ਭੀ ਤਿਸ ਦੀ ਹੋਇ ।
 ਕਰੇ ਅਦਾਲਤ⁶ ਸੱਚ ਦੀ ਜੀਤੇ ਸਗਲੇ ਲੋਝੇ⁷ ।
 ਆਖੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹੁ ਸਚੁ ਸੁਨਹੋ ਚਾਰ ਤਿਮਾਮ⁸ ।
 ਦੇਖੋ ਹੁਣ ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਰ ਸਨਤੇ ਹੋ ਜੋ ਕਾਨ ।

ਕੰਨੀ ਅੰਗਲੀ ਪਾਇਕੇ ਤਬ ਨਾਨਕ ਦਿੱਤੀ ਬਾਂਗ⁹ ।
 ਜੇਤੀ ਉਮਤ ਜਮਾ ਥੀ ਹੁਣਿ ਹੋਈ ਸੁਣ ਕੇ ਜਾਗ ।
 ਬੱਧੇ ਜੁੱਸੇ¹⁰ ਸਬ ਦੇ ਹਲੇ ਚਲੇ ਨਹੀ ਕੋਇ ।
 ਕਾਰਖਾਨੇ ਛੱਤੀ ਜੁਗੋ¹¹ ਕੇ ਹੋਇ ਗਏ ਬੰਦ ਸੋਇ ।
 ਕਾਜੀ, ਹਾਜੀ, ਮੌਲਵੀ, ਮੁੱਲਾ, ਸੇਖ, ਉਲਮਾਇ ।
 ਅਖੀ ਦੇਖਨ ਤੁਰਤ ਰਾਮੁ ਕੋ ਨ ਸਕੇ ਅਲਾਇ ।^{12*}
 ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ —

ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ ਇਮਾਮ¹³ ਜੀ ਕਰੋ ਸੰਗਸਾਰੀ¹⁴ ਮੋਹ ।
 ਬਹੁਤੀ ਉਮਤ ਦੇਖ ਕੈ ਗਰਬ¹⁵ ਕੀਆ ਜ ਤੋਹ ।
 ਕਰਕੇ ਕੁਦਰਤ ਰੱਬ ਦੀ ਛਡੇ ਬੰਦੀਵਾਨ¹⁶ ।
 ਗਲ ਵਿਚ ਪਲੂ ਪਾਇ ਕੇ ਸਭ ਕਦਮੀ ਢੱਠੇ¹⁷ ਆਨ ।

1. ਰੱਬ ਵਾਹਿਗੁਰੂ । 2. ਕਮੀ ਵਿੰਗ । 3. ਰੱਦ । 4. ਭਾਵ ਲੰਗਰ । 5. ਭਾਵ ਹਕੂਮਤ । 6. ਨਿਆਂ ।
 7. ਲੋਕ, ਦੇਸ਼ । 8. ਅਬੂਹਨੀਫਾ, ਸਾਫੀ, ਮਾਲਿਕ ਅਤੇ ਅਹਮਦ ਇਬਨ ਹੰਬਲ । 9. ਅਜ਼ਾਨ । 10. ਸਰੀਰ, ਜਿਸਮ । 11. ਛੱਤੀ ਯੁਗਾਂ ਦੇ ਕਾਲ ਦਾ ਪੁਰਾਣ ਅਰਥਾਤ ਚਾਰ ਯੁਗਾਂ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਨੌਂ ਚੌਕੜੀਆਂ । 12. ਬੋਲ ।
 *ਰੈ. ਲਾ. ਵਿਚ ਇਹ ਤੁਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ; ਅਖੀ ਦੇਖਨ ਤੁਰ ਤਰਾ ਮੁਖੇ ਨ ਸਕੇ ਅਲਾਇ । 13. ਧਰਮ ਦਾ ਆਚਾਰੀਆ । 14. ਪੱਥਰ ਮਾਰ ਕੇ ਜਾਨ ਕੱਢਣੀ । ਮਿਸ਼ਕਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੰਡ ਵਿਭਚਾਰੀ ਲਈ ਹੈ ਪਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹਾਕਿਮ ਹੋਰ ਕਈ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿਚ ਸੰਗਸਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ । 15. ਹੰਕਾਰ । 16. ਕੈਦੀ । 17. ਗਿਰ ਪਏ ।

ਸਭੇ ਕਰਦੇ ਬੇਨਤੀ ਸੁਨੀਏ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ।
 ਜਿਉ ਕਰ ਅਸਾ ਛਡਾਇਆ¹ ਤਿਉ ਉਮਤ ਦੇਹ ਛਡਾਇ ।
 ਤਬ ਬਾਬੇ ਡਿਠੀ ਨਜਰ ਮਿਹਰ ਕਰ ਸਭ ਹੋਈ ਬੰਦਖਲਾਸ² !
 ਬੰਦ ਛਡਾਈ ਸਤਗੁਰੂ ਰਬ ਆਗੇ ਕਰ ਅਰਦਾਸ ।
 ਹਾਰਿਆ ਸਭਨਾ ਉਮਤੀ ਜੇਤੀ ਮਦੀਨੇ³ ਮਾਹਿ ।
 ਹਾਰੇ ਚਾਰ ਇਮਾਮ⁴ ਸਭ ਜੀਤੇ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ।

ਤਬ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀਨ ਕਹਿਆ—

ਆਖੇ ਕਾਜੀ ਰੁਕਨ ਦੀਂ ਸੁਨਹੋ ਚਾਰ ਇਮਾਮ ।
 ਨਾਨਕ ਆਇਆ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਸਚਾ ਲੇ ਫੁਰਮਾਨ⁵ ।
 ਆਖੇ ਸਭੇ ਹਾਜੀਆ ਨਾਲੇ ਬਹਾਵ ਦੀਂ ਪੀਰ ।
 ਨਾਨਕ ਤਾਂਈ ਛੇੜਨਾ ਬਹੁਤੀ ਹੈ ਤਕਸੀਰ⁶ ।
 ਆਖੇ ਸੈਦ⁷ ਜਲਾਲ ਦੀਂ ਆਖੇ ਸਭ ਸੈਦਾਤ⁸ ।
 ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਪੀਰ ਹੈ ਸਾਹਿਬ ਵਡੀ ਫਰਾਮਤ ।
 ਬੱਧੀ ਉਸ ਸੱਤਾ ਉਮਤੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਾਂਗ ਅਲਾਇ⁹ ।
 ਹਾਜਰ ਨਾਜਰ¹⁰ ਸਭ ਥਾਇ ਨਾਨਕ ਵਲੀ ਖੁਦਾਇ¹¹ ।
 ਆਖਰ ਇਸ ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਖਾਤਮ¹² ਨਬੀ ਰਸੂਲ ।
 ਖਾਤਮ ਦੇ ਸਿਰ ਖਾਤਮ ਹੈ ਨਾਨਕ ਰਬ ਕਬੂਲ ।
 ਅਸਾ ਜਾਤਾ ਨਬੀ ਪਰ ਹੋਰ ਨ ਹੋਸੀ ਕੋਇ ।
 ਦੁਇ ਫਿਕੀਆ ਤੇ ਬਾਹਰਾ ਨਾਨਕ ਜਾਹਰ ਹੋਇ ।
 ਹਿੰਦੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਇ ਕੀਤੇ ਹੈ ਮਨਸੂਖ¹³ ।
 ਅਬ ਲੇ ਫੁਰਮਾਨ ਖੁਦਾਇ ਦਾ ਨਾਨਕ ਕੀਆ ਖਰੂਜ¹⁴ ।

1. ਬੰਧਨ ਰਹਿਤ ਕੀਤਾ । 2. ਮੁਕਤੀ. ਛੁਟਕਾਰਾ । 3. ਅਰਬ ਦਾ ਇਕ ਪਰਸਿੱਧ ਨਗਰ ਜਿਥੇ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋਇਆ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਜ਼ਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ । 4. ਧਰਮ ਦੇ ਆਚਾਰੀਆ । 5. ਹੁਕਮ । 6. ਭੁੱਲ, ਕਸੂਰ । 7. ਸੱਯਦ, ਇਸਲਾਮ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਫਾਤਿਮਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਰਤ ਅਲੀ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ । 8. ਸੈਦ (ਸੱਯਦ) ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ । 9. ਬੋਲ ਕੇ । 10. ਪਰਤੱਖ । 11. ਰੱਬ ਦਾ ਪਿਆਰਾ । 12. ਖਾਤਿਮ, ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪੈਗੰਬਰੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ । 13. ਰੱਦ । 14. ਬਾਹਰ ਆਇਆ, ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ।

ਜੀਤ ਕਰ ਤੀਨੋ ਕੁੰਟ¹ ਕੋ ਫੇਰ ਚਉਥੀ ਪਹੁਤਾ² ਆਇ ।
 ਚੌਥੀ ਕੁੰਟ ਭੀਜਣ³ ਲਈ ਰੱਖੀ ਸਚੁ ਪਨਾਹ ।
 ਸੱਚਾ ਬਾਲਾ-ਦਸਤ⁴ ਹੈ ਜੇ ਕਾਇਮ ਸਚ ਪਰ ਹੋਇ ।
 ਕੂੜ ਨ ਪਹੁਚੇ ਸਚ ਨਾਲ ਜੇ ਸਉ ਦਉੜੇ ਕੋਇ ।

ਆਗੇ ਬਾਬਾ ਉਦਾਸ⁵ ਹੋਹਿ ਕਰ ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਪੂਛਾ :—

ਹੇ ਮਰਦਾਨਿਆ ਅਬ ਤੂ ਰਾਜੀ ਹੂਆ । ਮਕੇ ਮਦੀਨੇ ਕਾ ਹਜ⁶ ਬਡੇ ਨਸੀਬ⁷ ਸੋ⁸ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਤਝ ਕੋ ਹੂਆ ਅਰ ਬਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾ ਕਾ ਦੀਦਾਰ ਕੀਆ । ਅਬ ਪੰਜਾਬ ਕੀ ਧਰਤੀ ਕੋ ਚਲੀਐ । ਬਹੁਤ ਮੁਦਤ ਗੁਜਰੀ ਹੈ । ਤਬ ਮਰਦਾਨਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨੋ ਪਰ ਗਿੜ ਪੜਾ ਅਰ ਆਖਿਉ ਸੁ ਸੁਬਹਾਨ⁹ ਭਗਤ ਤੇਰੀ । ਤੇਰੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੋ¹⁰ ਸਭ ਕਛ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈ । ਇਹ ਬਾਤ ਸਨ ਕਰ ਕਾਰੂ¹¹ ਬਾਦਸਾਹ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਕਦਮ ਪਕੜ ਲੀਏ । ਅਰ ਮੁਨਾਜ਼ਾਤ¹² ਕਰ ਕਰ ਕਹਾ : ‘ਮੇਰੀ ਦਸਤਗੀਰੀ¹³ ਈਯਾ ਉਹਾ ਕੀਜੀਏ ਜੋ ਖਾਤਰ-ਜਮਾ ਹੋਇ ।’ ਕਾਰੂ ਰੂਮੀ ਕੋ ਤਬ ਬਚਨ ਕੀਆ ।

ਬੈਤ

ਭਈ ਰਬ ਕੀ ਮਿਹਰ ਤੁਮ ਪਰ ਬਡੀ ।
 ਨਸੀਹਤ ਫਕਰ¹⁵ ਕੀ ਦਿਲੋ ਮੇ ਗਡੀ ।
 ਨ ਖਤਰਾ ਕਿਸੀ ਬਾਤ ਕਾ ਦਿਲ ਕਰੋ ।
 ਮਹਬਤ ਖਦਾਇ ਕੀ ਸਦਾ ਦਿਲ ਧਰੋ ।
 ਖਲਕ¹⁶ ਮਾਹ ਖਾਲਕ¹⁷ ਕੀਆ ਖੁਦ ਹਜ਼ੂਰ ।
 ਕਰੋ ਖੁਲਕ ਸਭ ਮਾਹ ਹਾਜ਼ਰ ਹਜ਼ੂਰ ।
 ਪਕੜ ਦਸਤ¹⁸ ਬਾਬਾ ਲੀਆ ਸਾਹ ਗੋ ।
 ਕਰੋਂ ਹਮ ਸਫਾਇਤ¹² ਬਦਰਗਾਹ²⁰ ਮੋ ।

1. ਦਿਸ਼ਾ, ਕੁੰਟਾਂ। 2. ਪੁਜਿਆ। 3. ਜਿੱਤ। 4. ਉਚ ਪਦਵੀ ਵਾਲਾ। 5. ਉਪਰਾਮ। 6. ਯਾਤ੍ਰਾ। 7. ਭਾਗਾਂ। 8. ਨਾਲ। 9. ਪਵਿਟਰਤਾ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਨਾ। 10. ਨਾਲ। 11. ਇਸਰਾਈਲ ਵੰਸ਼ੀ ਯਸ਼ਰ ਦਾ ਪੁਤਰ ਜੋ ਮਿਸਰ ਵਿਚ ਵਡਾ ਧਨੀ ਅਤੇ ਕੰਜੂਸਾਂ ਦਾ ਸਰਤਾਜ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੁਰਾਨ ਵਿਚ ਭੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਦੇ ਚਾਚੇ ਦਾ ਪੁਤਰ ਸੀ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ (Talmut ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰੂ ਦੇ ਖਜਾਨਿਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁੰਜੀਆਂ 300 ਖੱਚਰਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਸੀ। ਇਹ ਧਨ ਦੇ ਮਦ ਵਿਚ ਆਕੇ ਹਜ਼ਰਤ ਮੂਸਾ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਮੂਸਾ ਦੇ ਸਰਾਪ ਨਾਲ ਕਾਰੂ ਖਜਾਨਿਆਂ ਸਮੇਤ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਗਰਕ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਾਰੂ ਦਾ ਰੂਮੀ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੋਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। 12. ਪਾਰਥਨਾ। 13. ਸਹਾਇਤਾ। 14. ਤਸੱਲੀ। 15. ਭਾਵ ਫਕੀਰ। 16. ਸਰਿਸ਼ਟੀ। 17. ਰਚਣਹਾਰ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ। 18. ਰੱਬ। 19. ਸਹਾਇਤਾ। 20. ਰੱਬ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ।

ਦੋਹਰਾ

ਕਰੋ ਅਦਾਲਤ¹ ਸਚ ਕੀ ਕਛੂ* ਲਾਗੇ ਲੇਪ² ।
 ਦੋਜਕ³ ਬਿਹਿਸਤ⁴ ਚਿਡਵੋ ਨਹੀ ਮਨ ਮੋ ਸਚੁ ਬਬੇਕ⁵ ।
 ਕਾਰੂ ਸੋ ਗੁਰ ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਲੇ ਮਰਦਾਨਾ ਸੰਗ ।
 ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਚਿਤਵਨ⁶ ਕੀਆ ਪਹੁਚੇ ਆਇ ਅਭੰਗ⁷ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ । ੪੬ ।

ਸੀ ਵਾਹਿਗੁਰੁ ਮੁਖ ਕਰੇ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਖਤਰੀ ਪਿਤਾ ਕੀ ਧਰਮ ਸਾਂਤ⁸
 ਕੀਤੀ ਥੀ ਸਿਆਲਕੋਟ ਮੋ, ਤਹਾ ਆਇ ਪ੍ਰਾਪਤ
 ਭਏ¹⁰, ਤਿਸ ਕੇ ਪਿਤਰੋਂਕੀ ਗਤ¹
 ਕਰੀ, ਸੋ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ¹² ਹੋਇਗੀ :

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਆਖਿਆ ਕਰੀ, ਆਖ ਮੀਟੋ ਤੁਮ ਮੀਤ¹³ ।
 ਸਿੰਧ¹⁵ ਦੇਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ਜਹਾ ਰਾਖਿਓ ਸਤਿਗੁਰ ਚੀਤ । ੧ ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਉਤਾਰੇ ਰੂਮ¹⁵ ਕੇ ਲਿਟੀ¹⁶ ਮਹਿ ਰਖੇ ਦਿਆਲ ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਏਤ¹⁷ ਤਹਾ ਪਹਰ ਕੇ ਆਏ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ । ੨ ।

ਚੌਪਈ

ਇਛਿਆਚਾਰੀ¹⁸ ਦੀਨ ਦਿਆਲੇ ।
 ਪਹੁਚੇ ਸਿਆਲਕੋਟ ਕਿਰਪਾਲੇ¹⁹ ।

1. ਨਿਆਂ, *ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। 2. ਲਬੇੜ। 3. ਨਰਕ। 4. ਸੁਰਗ। 5. ਠੀਕ ਠੀਕ ਸਰੂਪ ਦਾ ਨਿਸਚਾ ਕਰਨਾ। 6. ਸੋਚ, ਚਿਤਵਨ। 7. ਫੋਰਨ। 8. ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਪਾਤਕ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਿ। 9. ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਲਿਵਾਹਨ ਦਾ ਵਸਾਇਆ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। 10. ਪਹੁੰਚੇ। 11. ਮੁਕਤੀ। 12. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ। 13. ਮਿੱਤਰ। 14. ਪੱਛਮੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਇਕ ਸੂਬਾ। 15. ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਰੂਮ ਸਾਗਰ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਰ ਫੈਲੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਫੇਰ ਰਾਜ ਕਾਜ ਦਾ ਕੰਮ ਢਿੱਲਾ ਪੈ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਪੂਰਬੀ ਸਲਤਨਤ ਰੂਮ, ਦੂਜੀ ਪੱਛਮੀ ਸਲਤਨਤ ਰੂਮ। ਪੂਰਬੀ ਨੂੰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕੁਸਤੁਨਤੁਨੀਆਂ ਥਾਪੀ। ਪੱਛਮੀ ਸਲਤਨਤ ਰੂਮ ਵਿਚ ਇਟਲੀ ਆਦਿ ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਮੌਜੂਦਾ ਰੂਮ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਰੂਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ 'ਪੂਰਬੀ ਸਲਤਨਤ ਰੂਮ' ਹੀ ਭਾਵ ਹੈ। 16. 17. ਚਿੱਟੇ। 18. ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲਾ। 19. ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ।

ਮਰਦਾਨਾ ਦੇਖ ਭਇਆ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
 ਧਨ ਧਨ ਸਾਹਿਬ ਤੂੰ ਧੰਨ । ੩ ।
 ਤਹਾ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਧਰਮਸਾਂਤ¹ ਪਿਤ ਕੀਨਾ ।
 ਬ੍ਰਹਮਨ ਅਥਿਤ² ਨਿਵੰਤਨ³ ਦੀਨਾ ।
 ਦੇਖੇ ਬਾਬਾ ਭਇਆ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
 ਚਰਨਨ ਲਾਗ ਭਾਗ ਮਮ⁴ ਧੰਨ । ੪ ।
 ਸਗਲ ਸਮਗ੍ਰੀ ਤਯਾਰ ਤਿਨ ਕਰਾ ।
 ਬਿਧ-ਬਿਧਾਤ⁵ ਪੂਜਨ ਕਰ ਧਰਾ ।
 ਬ੍ਰਹਮਨ ਅਥਿਤ ਕਰ ਪ੍ਰੀਤ ਬੁਲਾਏ ।
 ਜਾਇ ਚਰਨਨ ਲਾਗ ਸਤਗੁਰ ਕੋ ਲਿਆਏ । ੫ ।
 ਛਤੀ ਪਰਕਾਰ⁶ ਪਰੋਸਨ ਕੀਨਾ ।
 ਪੁਨਿ⁷ ਆਇ ਸਤਗੁਰ ਪਹਿ ਭਇਆ ਅਧੀਨਾ ।
 ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮਮ ਸਰਧਾ ਰਖ ਲੀਜੈ ।
 ਮੇਰੇ ਪਿਤ੍ਰ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ⁹ ਕੀਜੈ । ੬ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਾ ਕੋ ਕਹਾ ਸੁਨ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਮਤ ਗਿਆਨ ।
 ਤੋਰ ਪਿਤਾ ਬਨ ਮੋ ਫਿਰੈ ਅਤ ਭੂਖ ਪਿਆਸਾ ਮਾਨ । ੭ ।
 ਤਬ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ 'ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਭੇਦ ਬਤਾਉ ।'
 ਮਮ ਪਿਤਾ ਬਨ ਮੋ ਕੰਸੇ ਫਿਰੈ ਮੋਹਿ¹⁰ ਦੀਜੈ ਨੈਨ ਦਿਖਾਇ । ੮ ।

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਪ੍ਰਭ ਹਸੇ ਮੰਦ¹¹
 ਕਹਾ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ।
 ਤੇਰਾ ਪਿਤਾ ਬਿਘਾੜ ।
 ਫਿਰੇ ਝਾੜ ਝਾੜ । ੯ ।

1. ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਪਾਤਕ ਦੀ ਸਾਂਤਿ । 2. ਅਗਨਕ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਪਰਾਹੁਣਾ । 3. ਨਿਉਂਦਾ, ਦਾਵਤ । 4. ਮੇਰੇ । 5. ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ । 6. ਭਾਵ 'ਹਰ ਪਰਕਾਰ ਦੇ', ਕਈ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਖਾਣਯੋਗ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਛੱਤੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕੇਵਲ ਕਪੋਲ ਕਲਪਣਾ ਹੈ । 7. ਫੇਰ । 8. ਮੇਰੀ । 9. ਸਫਲ ਮਨੋਰਥ । 10. ਮੈਨੂੰ । 11. ਬੋੜਾ ਜਿਹਾ ।

ਅਤਿ ਪਿਆਸ ਭੂਖ ।
 ਝਰ ਗਇਆ ਸੂਕ ।
 ਚਲ ਦੇਖ ਨੈਨ ।
 ਪੂਛੋ ਸੁ ਬੈਨ¹ । ੧੦ ।
 ਲੇਹ ਤਾਕੀ ਸਾਰ ।
 ਤਿਸ ਕਰੋ ਉਧਾਰ ।
 ਅਤ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ।
 ਲੇ ਭੋਜਨ ਸੰਗ । ੧੧ ।
 ਚਲੋ ਬਨ ਮੋ ਜਾਇ
 ਤੁਹ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਇ ।
 ਭਈ ਡੋਹ ਜਾਗ ।
 ਤੁਮ ਬਡੇ ਭਾਗ । ੧੨ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਤਿਗੁਰ ਤਾ ਕੋ ਲੇ ਗਏ ਬਨ ਮੋ ਆਪ ਹੋਇ ਸੰਗ ।
 ਜਾਇ ਦਿਖਾਇਆ ਪਿਤਾ ਤਿਸ ਬਿਘਾੜ ਰੂਪ ਦੁਖ ਭੰਗ² । ੧੩ ।

ਚੌਪਈ

ਸਤਗੁਰ ਤਾ ਕੋ ਲੀਆ ਬੁਲਾਇ ।
 ਕਰ ਕਿਰਪਾ, ਦਿਸਟਿ³ ਤਿਸ ਦੀਆ⁴ ਜਗਾਇ ।
 ਨਿਜ ਸੁਤ ਸੋ ਤਿਨ ਬਿਰਥਾ⁵ ਕਹੀ ।
 ਇਤ ਬਿਧ ਮਮ⁶ ਦੇਹੀ ਬਿਘਾੜ ਕੀ ਲਈ । ੧ ।
 ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਸਭਨ ਕੀਆ ਸਗੋਤੀ⁷ ।
 ਤਿਸ ਕੀ ਬਾਸ⁸ ਨਾਕ ਮੁਹਿ ਪਹੁਤੀ⁹ ।
 ਬਾਸਨਾ ਲੇਤ ਮਿਰਤ ਮਮ ਭਈ ।
 ਇਤ ਬਿਧ ਦੇਹ ਬਿਘਾੜ ਕੀ ਲਈ । ੧੫ ।
 ਅਬ ਮੈ ਸੰਤ ਕਾ ਦਰਸਨ ਕੀਨਾ ।
 ਤੂੰ ਮਮ ਸਪੂਤ ਮਯਾ ਸੰਤ ਅਧੀਨਾ ।
 ਅਬ ਮੈਰੀ ਗਤਿ¹⁰ ਸਹਜੇ ਭਈ ।
 ਸੰਤ-ਪ੍ਰਤਾਪ ਮੇਰੀ ਅਪਦਾ¹¹ ਗਈ । ੧੬ ।

1. ਵਚਨ, ਬਾਤ । 2. ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਹਰਾਇਆ ਹੋਇਆ । 3. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ । 4. ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ।
 5. ਹਾਲ । 6. ਮੈਂ । 7. ਸਗੋਤੀ ਮਾਸ । 8. ਮੁਸ਼ਕ । 9. ਪਹੁੰਚੀ । 10. ਮੁਕਤਿ । 11. ਦੁੱਖ ।

ਤਬ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਕੋ ਬਚਨ ਪ੍ਰਭ ਕੀਨਾ ।
 ਵਹੁ ਭੋਜਨ ਆਗੇ ਧਰ ਦੀਨਾ ।
 ਤਿਨ ਖਾਇਆ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਨ ਤਿਆਗੇ ।
 ਪਰਮ ਗਤਿ ਭਈ ਚਰਨਨ ਪ੍ਰਭ ਪਾਗੇ¹ । ੧੭ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੰਤ-ਪ੍ਰਸਾਦਿ² ਤਿਹ ਗਤ³ ਭਈ ਮਹਮਾ ਸੰਤ ਅਪਾਰ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ-ਦਿਸਟ⁴ ਜਾ ਪਰ ਕਰੇ ਤਾ ਕਾ ਹੋਤ ਉਧਾਰ⁵ । ੧੮ ।

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਪ੍ਰਭ ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਘਰ ਆਏ ।
 ਦਿਖਾਇ ਚਲਿਤ ਭੋਜਨ ਗੁਰ ਪਾਏ ।
 ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਕੋ ਕੀਆ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ⁶ ।
 ਭਈ ਗਤਿ⁷ ਪਿਤਾ ਸਤਗੁਰ ਪ੍ਰਮਾਰਥ⁸ । ੧੯ ।
 ਪੁਨ ਮਰਦਾਨਾ ਤਿਲਵੰਡੀ ਗਇਆ ।
 ਗ੍ਰਿਹ ਕੀ ਖਬਰ ਲਿਆਵਤ ਭਇਆ ।
 ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਹਰਿ-ਲੋਕ ਸਿਧਾਏ⁹ ।
 ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਕੋ ਖਬਰ ਸੁਨਾਏ । ੨੦ ।
 ਸੁਣ ਕਰ ਦਿਆਲ ਖਿਮਾ¹⁰ ਕਰ ਰਹਾ ।
 ਪੁਨ¹¹ ਮਰਦਾਨੇ ਸੋ¹² ਪ੍ਰਭ ਕਹਾ ।
 ਜੋ ਕਰਨ ਰਹਾ ਸੁ ਕਰ ਹਮ ਆਵੈ ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਾ ਬਿਓਗ¹³ ਮਿਟਾਵੈ । ੨੧ ।
 ਦੁਨੀ ਚੰਦ ਸੋ ਬਿਦਾ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ।
 ਕਾਬਲ ਕੇ ਮਾਰਗ ਧਰ ਲਏ ।
 ਬਾਬਰ ਪਾਤਸਾਹ ਪੈ ਜਾਵੈ ।
 ਤਾ ਕੇ ਮਨ ਕੀ ਆਸ ਪੁਜਾਵੈ । ੨੨ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੪੭

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1. ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਮਗਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ । 2. ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ । 3. ਮੁਕਤਿ । 4. ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ । 5. ਪਾਰ ਨਿਸਤਾਰਾ । 6. ਸਫਲ ਮਨੋਰਥ । 7. ਮੁਕਤਿ । 8. ਆਤਮ-ਵਿਦਿਆ । 9. ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ । 10. ਦੁਖ ਸੁਖ ਸਹਾਰਨ ਵਾਲੀ ਚਿੱਤ ਦੀ ਬਿਰਤੀ, ਸਮਾਈ । 11. ਫੇਰ । 12. ਨੂੰ । 13. ਵਿਓਗ, ਵਿਛੋੜਾ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੀ ਨਿਰੂਪਨ¹ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਤਿਮਰਲੰਗ² ਭਯਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸਗਲ ਵਲਾਇਤ ਜੀਤ ।
ਪੁਨ ਜੀਤਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਕੋ ਅਮਲ³ ਆਪਨੋ ਕੀਤ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਕਾਬਲ ਮੋ ਰਾਖੇ ਨਿਜ ਸਤਰ⁴ ।
ਤਹਾ ਧਨ ਮਾਲ ਸਭ ਕੀਆ ਇਕਤ੍ਰ ।
ਬਾਬਰ⁵ ਤਾ ਕੇ ਬੇਟਾ ਭਇਆ ।
ਬਡਾ ਪਰਤਾਪ ਰਬ ਕੀ ਦਇਆ । ੨ ।
ਪੁਨ ਤੈਮੂਰ ਹਿੰਦ ਮੋ ਮੂਆ⁶ ।
ਰਾਜ ਪਠਾਨੋ ਕਾ ਤਹਾ ਹੂਆ ।
ਸਭ ਦੇਸ ਛੁਟੇ ਬਾਬਰ ਭਈ ਭੀਰ⁷ ।
ਤਬ ਤਿਨ ਕਰੀ ਮਨ ਮੋ ਤਤਬੀਰ । ੩ ।
ਅਬ ਮੈ ਕਰੋ ਇਬਾਦਤ ਮੌਲਾ⁸ ।
ਮੌਲਾ ਕੇ ਫਜਲ⁹ ਕਾ ਮੈ ਹੋਇਆ ਓਲਾ¹⁰ ।
ਦਿਨ ਕੋ ਤਖਤ ਤਾਜ ਸਿਰ ਧਰੇ ।
ਰਾਤ ਕੋ ਸਖਤ ਇਬਾਦਤ ਕਰੇ । ੪ ।
ਕਰੇ ਬੇਨਤੀ ਮੌਲਾ ਪਾਸ ।
ਮਿਲੇ ਕਾਮਲ¹¹ ਵਲੀ¹² ਹੋਏ ਪੂਰੀ ਆਸ ।
ਨਿਸ¹³ ਦਿਨ ਫਕੀਰ ਕਾ ਖੋਜ ਖੁਜਾਵੈ¹⁴ ।
ਮਿਲਬੋ ਕਰੈ¹⁵ ਫਕਰ¹⁶ ਜੋ ਆਵੇ । ੫ ।

1. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 2 ਲੰਕਾ ਤੈਮੂਰ, ਮੁਗਲਵੰਸ਼ੀ ਸਮਰਕੰਦ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਤੈਮੂਰ । ਇਸ ਦਾ ਜਨਮ ਤੁਰਗਾਈ ਦੇ ਘਰ ਤਕੀਨਾ ਖਾਤੂਨ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ 'ਕੁਸ਼' ਵਿਚ 9 ਅਪਰੈਲ, 1336 ਨੂੰ ਹੋਇਆ । ਇਸ ਨੇ 17 ਦਿਸੰਬਰ, 1398 ਨੂੰ ਦਿਲੀ ਉਤੇ ਧਾਵਾ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਨਾਬਾਲਗ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਸਿਰੁੱਦੀਨ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਲੁਟਿਆ ਅਤੇ ਫੂਕਿਆ । ਤੈਮੂਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਕ ਲੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿਤੇ । ਇਹ 28 ਫਰਵਰੀ, 1405 ਨੂੰ ਸਮਰਕੰਦ ਵਿਚ ਮਰਿਆ । 2. ਅਮਲਦਾਰੀ, ਰਾਜ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ (ਨੋਟ : ਤੈਮੂਰ ਤਾਂ ਲੁਟ ਖਸੂਟ ਕਰ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ।) 3 ਭਾਵ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ । 4 ਬਾਬਰ ਤੈਮੂਰ ਦਾ ਪੁਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਗੋਂ ਤੈਮੂਰ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਉਮਰ ਸ਼ੇਖ ਦਾ ਪੁਤਰ ਸੀ । ਇਹ 15-2-1483 ਨੂੰ ਜਮਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ 1526 ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਫਤੇ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ । 5. ਤੈਮੂਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਰਕੰਦ ਜਾ ਕੇ ਮਰਿਆ ਸੀ । 6. ਭੈੜ । 7. ਖੁਦਾ । 8. ਮਿਹਰ । 9. ਆਸਰਾ । 10. ਪੂਰਣ । 11. ਭਾਵ ਰੱਬ ਦਾ ਪਿਆਰਾ । 12. ਰਾਤ । 13. ਪਤਾ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹੇ । 14. ਮਿਲੇ । 15. ਫਕੀਰ ।

ਦੋਹਰਾ

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭ ਬਾਬਰ ਕੀ ਥਿਰ¹ ਜਾਨ ।
ਦਿਲੀ ਮਹਬਤ² ਬੂਝ ਕਰ ਕੀਨਾ ਕਾਬਲ ਪਿਆਨ³ ।

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਪੋਠੋਵਾਰ ਕੀ ਧਰਤੀ ਗਏ ।
ਜਾਇ ਬਡੀ ਉਜਾੜ ਮੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ।
ਤਹ ਬਡੀ ਪਿਆਸ ਮਰਦਾਨੇ ਭਈ ।
ਕਰ ਬਿਨੰਤੀ ਬਾਬਾ ਸੋ ਕਹੀ ! ੭ ।
ਮੋਹ ਬਡੀ ਪਿਆਸ ਲਗੀ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ ।
ਤੁਮ ਜਾਨਤ ਹੋ ਸਭ ਘਟ⁴ ਕਾ ਹਾਲ ।
ਦੇਖ ਬਿਹਾਲ⁵ ਦਇਆ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ।
ਤਹਾ ਧਰਤੀ ਖੋਦ ਪ੍ਰਭ ਜਲ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ । ੮ ।
ਜਲ ਦੀਆ ਮਰਦਾਨੇ ਭਇਆ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
ਕਰ ਉਸਤਤਿ ਕਹਾ ਧੰਨ ਪ੍ਰਭ ਧੰਨ ।
ਤਹਾ ਚਲਾ ਚਸਮਾ ਬਹੁ ਜਲ ਪਰਗਾਸਾ⁶ ।
ਮਰਦਾਨੇ ਨਮਿਤ ਕੀਆ ਪਰਮ ਬਿਲਾਸ⁷ । ੯ ।
ਚਸਮੇ ਕਾ ਨਾਮ ਦੁਖ-ਨਾਸਨ ਧਰਾ ।
ਜੋ ਪੀਵੈ ਜਲ ਤਾ ਕਾ ਦੁਖ ਹਰਾ ।
ਸੇਰ ਸਾਹ⁸ ਪਠਾਨ ਕਿਲਾ ਤਹਾ ਕੀਨਾ ।
ਰਵਿਤਾਸ⁹ ਗੜ ਨਾਮ ਤਾ ਕਾ ਧਰ ਦੀਨਾ । ੧੦ ।
ਗੜ ਮੰਦਰ ਚਸਮੇ ਕੋ ਲਿਆਇਆ ਚਾਹੇ ।
ਦਿਵਾਰ ਬਨਾਵੈ ਗਿਰ ਗਿਰ ਜਾਏ ।
ਪੁਨ ਦਰਵਾਜਾ ਤਹਾ ਤਿਨ ਕੀਨਾ ।
ਕਰ ਬੰਦ ਦੁਆਰ ਤਲਾਕ ਤਹਾ ਦੀਨਾ । ੧੧ ।

1. ਸ਼ਾਇਦ 'ਠਿਕਾਣਾ' । 2. ਬਾਤ । 3. ਰਵਾਨਗੀ । 4. ਦਿਲ । 5. ਬੇਹਾਲ । 6. ਪਰਤੱਖ । 7. ਵੱਡਾ ਖੇਲ । 8. ਸਹਸਰਾਮ ਦੇ ਜਾਗੀਰਦਾਰ ਹਸਨ ਖਾਨ ਦਾ ਪੁਤਰ ਅਤੇ ਇਬਰਾਹੀਮ ਖਾਨ ਦਾ ਪੋਤਾ, ਜੋ ਸੂਰਵੰਸ਼ ਦਾ ਪਠਾਣ ਸੀ । ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਫਰੀਦ ਖਾਨ ਸੀ । ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੋਹਾਨੀ ਦੀ ਟੋਕਰੀ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਾਰ ਫਰੀਦ ਖਾਨ ਨੇ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ੇਰ ਖਾਨ ਪਦਵੀ ਮਿਲੀ । ਇਸ ਨੇ ਬਾਬਰ ਦੇ ਪੁਤਰ ਹਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਕਨੌਜ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਚ 1540 ਵਿਚ ਹਰਾ ਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ । ਇਹ 25-1-1542 ਨੂੰ ਤਖਤ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਅਤੇ 24-5-1545 ਨੂੰ ਇਕ ਸੁਰੰਗ ਫਟ ਜਾਣ ਕਾਰਣ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ । 9. ਰੋਹਤਾਸ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜੋ ਚਸਮਾ ਅੰਤਰ ਲਿਆਵਈ ਖੋਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸੋਇ ।
ਮਿਟੇ ਤਲਾਕ¹ ਸੇਰ ਸਾਹ ਕੀ ਬਡ ਪਰਤਾਪੀ ਹੋਇ । ੧੨ ।

ਚੌਪਈ

ਤਹਾ ਤੇ ਆਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ ।
ਪਰਬਤ ਕਛਾਰ² ਠੋਰ ਦੇਖਾ ਭਲੇ ।
ਤਹਾ ਸੀਤਲ ਛਾਇਆ ਦੇਖ ਪ੍ਰਭ ਬੈਠੇ ।
ਮਰਦਾਨੇ ਭੂਖ ਲਗੀ ਅਤਿ ਐਠੇ³ । 1੩ ।
ਕਰ ਜੋਰ ਸਤਗੁਰ ਕੋ ਬਿਨੇ ਸੁਨਾਈ ।
ਪ੍ਰਭ ਮੋ ਕੋ ਭੂਖ ਲਗੀ ਅਧਕਾਈ⁴ ।
ਤਬ ਕਹਾ ਦਿਆਲ ਬਸਤੀ ਕਹੂ ਜਾਵੋ ।
ਜੋ ਮਿਲੇ ਖਾਇ ਤੁਰੰਤ ਹਿ ਆਵੋ । ੧੪ ।
ਹੇ ਦਿਆਲ ਨਿਕਟ ਬਸਤੀ ਨਹੀ ਕੋਈ ਆਹੀ⁵ ।
ਸਭ ਰਿਧ⁶ ਸਿਧ⁷ ਤੁਮ ਚਰਨਨ ਮਾਹੀ ।
ਤਬ ਬਿਗਸ⁸ ਦਿਆਲ ਮਰਦਾਨੇ ਕਹਾ ।
ਦੁੰਬੀ ਚਰਤੀ ਨਿਕਟ ਤਹਾ ਰਹਾ । ੧੫ ।
ਜੋ ਦੁੰਬੀ ਚਰਾਵੈ ਤਾ ਪਹਿ ਜਾਵੋ ।
ਤਾ ਕੋ ਮੇਰਾ ਬਚਨ ਸੁਨਾਵੋ ।
ਮਾਂਗੇ ਫਕੀਰ ਦੁੰਬੀ ਕਾ ਦੁਧ ।
ਦੁਹਿ ਦੇਵੋ ਕਾਰਜ ਹੋਇ ਸੁਧ । ੧੬ ।

ਹਸਨ ਬਾਚ:

ਦੋਹਰਾ

ਦੁੰਬੀ ਹੈ ਸਭ ਗਾਭਨੀ⁹ ਦੂਧ ਨ ਦੇਵੈ ਕੋਇ ।
ਪੁਨਿ ਮਾਨਿਓ ਬਚਨ ਫਕੀਰ ਕਾ ਦੋਹਨ ਲਾਗਾ ਸੋਇ । ੧੭ ।

ਚੌਪਈ

ਦੂਧ ਦੋਹ ਭਾਂਡਾ ਤਿਨ ਭਰਾ ।
ਪੁਨ ਬਿਚਾਰ ਮਨ ਮੋ ਤਿਨ ਕਰਾ ।

1. ਚਸਮਾ । 2. ਪਹਾੜ ਦੇ ਪਾਸ ਦਾ ਦੇਸ਼, ਇਲਾਕਾ । 3. ਵੱਟ ਖਾਵੇ, ਅੱਸਲਵਈਆਂ ਲਏ । 4. ਬਹੁਤ । 5. ਹੈ । 6. ਵਡਿਆਈ । 7. ਕਰਾਮਾਤ । 8. ਖਸ਼ ਹੋ ਕੇ । 9. ਗੱਭਣ ।

ਗਾਭਠੀ ਦੁੰਬੀ ਦੂਧ ਹੈ ਦੀਨਾ ।
 ਵਹ ਕੋਈ ਵਲੀ¹ ਬਚਨ ਜਿਨ ਕੀਨਾ । ੧੮ ।
 ਹੈ ਕਾਮਲ² ਵਲੀ ਰੱਬ ਕੀ ਜਾਤ ।
 ਕਰੋ ਦਿਦਾਰ ਮੇਰੀ ਹੋਇ ਨਿਜਾਤਿ³ ।
 ਜਾਇ ਬਾਬੇ ਕੇ ਕਦਮਨ⁴ ਪਰਾ⁵ ।
 ਵੇ⁶ ਦੂਧ ਕਾ ਬਰਤਨ ਆਗੇ ਧਰਾ । ੧੯ ।
 ਕਹੂੰ ਗਾਭਠੀ ਦੁੰਬੀ ਦੂਧ ਨਹੀਂ ਦੀਆ ।
 ਆਪ ਕੇ ਬਚਨ ਬਰਕਤ ਸੋ ਥੀਆ⁷ ।
 ਮੈ ਜਾਤ ਪਠਾਨ ਹਸਨ ਮਮ⁸ ਨਾਉ ।
 ਭਇਆ ਦੀਦਾਰ ਮੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਉ । ੨੦ ।
 ਤਬ ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖ ਭਾਖਾ⁹ ।
 ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਨਾਮ ਤਿਸ ਰਾਖਾ ।
 ਕਿਰਪਾ ਕੀ ਨਜਰ ਤਾਹਿ ਪਰ ਕੀਨਾ ।
 ਅਬਦਾਲ¹⁰ ਮਰਾਤਬ¹¹ ਤਾ ਕੋ ਦੀਨਾ । ੨੧ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮਿਹਰ ਨਜਰ ਤਾ ਪਰ ਕਰੀ ਭਏ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ।
 ਬੂਝ ਸਿਰਰ¹² ਸਭ ਗੈਬ ਕਾ ਭਏ ਮਸਤੁ ਅਲਮਸਤੁ¹³ ਖੁਸਾਲ । ੨੨ ।
 ਪੀਛੇ ਸੋ ਕਿਨੀ ਬਸਾਇਆ ਹਸਨ ਅਬਦਾਲ ਧਰ ਨਾਉ ।
 ਪਰਬਤ ਪਰ ਦੀਪਕ ਬਲੇ ਤਹਾ ਹਸਨ ਅਬਦਲ ਕੋ ਥਾਉ । ੨੩ ।

ਦੋਹਰਾ

ਤਹਾ ਤੇ ਪ੍ਰਭ ਆਗੇ ਚਲੇ ਧਰ ਇਛਿਆਚਾਰੀ¹⁴ ਰੂਪ ।
 ਇਕ ਨਿਮਖ ਮਾਹ ਕਾਬਲ ਗਏ ਅਕੱਥ ਕਥਾ ਹੈ ਗੂਪ । ੨੪ ।

1. ਭਾਵ 'ਖੁਦਾ ਦੇਸਤ' । 2. ਪੁਰਣ । 3. ਮੁਕਤੀ । 4. ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ । 5. ਪਿਆ । 6. ਉਸ ਨੇ । 7. ਹੋ ਗਿਆ । 8. ਮੇਰਾ । 9. ਉਚਾਰਿਆ । 10. ਬਿਦੁਲ ਦਾ ਬਹੁ ਵਚਨ, ਇਸਲਾਮ ਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਖਾਸ ਪਦਵੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵਲੀ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਕਾਇਮ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਸੱਤਰ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚਾਲੀ ਸ਼ਾਮ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ । ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਰਫਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦੁਣ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 1 ਭਾਵ 'ਦਰਜਾ' 12, ਭੇਤ । 13. ਮਗਨ । 14. ਆਪਣੀ ਇਛਿਆ ਨਾਲ ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ।

ਕਥਿਤੁ

ਕਾਬਲ ਮੋ ਗਏ ਦਿਆਲ ਮਰਦਾਨਾ ਲੀਏ ਨਾਲ
ਆਸਨ ਅਸੀਨ¹ ਭਏ ਅਨਹਤ² ਧੁਨ³ ਸੁਹਾਤ ਹੈ ।
ਬਾਜਤ ਰਬਾਬ ਤਾਰ ਪਰਮ ਸੁਖ ਅਨੰਦ ਸਾਰ
ਮਰਦਾਨਾ ਗਾਨ ਕਰੋ ਸੁਰ ਗੰਭੀਰ ਭਾਤ ਹੈ ।
ਬ੍ਰਹਮ ਆਨੰਦ ਸੁਖ ਮੁਖ ਸਰੂਪ ਸੁੰਦਰ
ਦ੍ਰਿਗ⁴ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰੁਖ ਬਾਨੀ ਕੇ ਉਚਾਰ ਕਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੇ ਗਾਤ ਹੈ ।
ਜਿਨੀ ਦਰਸ ਦਿਆਲ ਕੀਆ ਮਾਨੋ ਤਿਨ ਅਮਿਓ⁵ ਪੀਆ
ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਜਾ ਪਰ ਪਰੇ ਮੁਕਤ ਹੋਤ ਜਾਤ ਹੈ । ੨੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਖਬਰ ਭਈ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਕੋ ਕੋਈ ਆਇਆ ਵਲੀ⁶ ਅਲਾਹ⁷ ।
ਸੁਨਤ ਖਬਰ ਮਨ ਭਇਆ ਯਕੀਨ ਚਲ ਆਏ ਬਾਬਰ ਸਾਹ । ੨੬ ।

ਅੜਲ

ਖਬਰਗੀਰ⁸ ਸਭ ਆਏ ਬਾਬਰ ਸਾਹ ਕੇ ।
ਤਿਨ ਕਹੀ ਅਰਜ ਕਰ ਸਿਫਤ ਵਲੀ ਅਲਾਹ ਕੇ ।
ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਹੈ ਨਾਮ ਇਕ ਮੁਤਰਬ⁹ ਸੰਗ ਹੈ ।
ਵੈ ਗਾਵੈ ਸਿਫਤ ਖੁਦਾਇ ਫਕਰ¹⁰ ਇਕ ਰੰਗ¹¹ ਹੈ । ੨੭ ।
ਤਬ ਲੇ ਕਦਕੋਲ ਭਰ ਭਾਂਗ ਬਾਬਰ ਲੀਆ ਸੰਗੋ* ।
ਚਲਾ ਮਿਲਨ ਗੁਰ ਸਾਹ ਮੁਹਬਤ ਰੰਗ ਮੋ ।
ਦੇਖ ਦੀਦਾਰ ਕਰਾਰ ਯਕੀਨ ਮਨ ਮੋ ਕਰਾ ।
ਅਬ ਪਾਵੋ ਸਗਲ ਮੁਰਾਦ ਫਕਰ ਮੋਲਾ ਮਿਲਾ । ੨੮ ।
ਭਏ ਠਾਢੇ ਨਿਕਟਿ ਗੁਰ ਸਾਹ ਦਸਤੀ ਬੋਸੀ ਕਰਾ ।
ਲੇ ਭਰਾ ਭਾਗ ਕਚਕੋਲ ਸਾਹ ਆਗੇ ਧਰਾ ।†
ਕਰ¹⁰ ਜੋੜ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਭਾਂਗ ਕੋ ਖਾਈਐ ।
ਮੈ ਲਿਆਇਆ ਕਰ ਬਹੁ ਆਸ ਕਬੂਲ ਕਰਾਈਐ । ੨੯ ।

1. ਵਿਰਾਜਮਾਨ । 2. ਉਹ ਧੁਨੀ ਜੋ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਯੋਗੀ ਸੁਣਦੇ ਹਨ । 3. ਅੱਖ । 4. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ।
5. ਖੁਦਾ ਦੇਸਤ । 6. ਖਬਰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ । 7. ਗਵਈਆ । 8. ਫਕੀਰ । 9. ਇਕ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਪਰੇਮ ਵਿਚ
ਮਗਨ । *ਬੰਦ ਨੰ: ੨੮ ਮਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ । †ਇਹ ਦੋ ਭਕਤ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ । 10. ਹੱਥ ।

ਤਬ ਬੋਲੇ ਸਤਗੁਰ ਸਾਹ ਮੀਰ ਬਾਬਰ ਕਹੀ ।
 ਹਮ ਖਾਈ ਭਾਂਗ ਇਕ ਬੇਰ ਅਮਲ ਉਤਰੇ ਨਹੀ ।
 ਯਹ ਝੂਠਾ ਅਮਲ ਕਹਾਇ ਜੁ ਅਮਲ ਨਜ਼ੂਲ¹ ਹੈ ।
 ਹੋ ਉਤਰੇ ਨਾਹੀ ਅਮਲ ਸੋ ਹਕ² ਕਬੂਲ ਹੈ । ੩੦ ।

ਬਾਬਰ ਬਾਚ :

ਦੋਹਰਾ

ਸਭ ਕੋਈ ਖਾਵੈ ਭਾਂਗ ਯਹ ਜੇਤਾ ਜਗਤ ਜਹਾਨ ।
 ਜਿਸ ਖਾਏ ਅਮਲ ਉਤਰੇ ਨਹੀ ਤਾਕਾ ਕਹੋ ਬਿਆਨ । ੩੧ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਸਤਗੁਰ ਕਹਾ ਲੇਹੁ ਰਬਾਬ ਸੁਧਾਰ ।
 ਗਾਈਐ ਸਬਦ ਜੋ ਮੈ ਕਹੈ ਮੀਰ ਬਾਬਰ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰ । ੩੨ ।
 ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ । ਮਰਦਾਨੇ ਕੋ ਆਗਿਆ ਭਈ ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ³

ਸੋ ਗਾਉ :—

ਰਾਗ ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੂ ੨

ਭਉ ਤੇਰਾ ਭਾਂਗ ਖਲੜੀ ਮੇਰਾ ਚੀਤੁ ।
 ਮੈ ਦਿਵਾਨਾ ਭਇਆ ਅਤੀਤ⁴ ।
 ਕਰ ਕਾਸਾ ਦਰਸਨ ਕੀ ਭੂਖ ।
 ਮ ਦਰ ਮਾਗਤ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ । ਰਹਾਉ ।
 ਕੇਸਰ ਕੁਸਮ ਮਿਰਗ ਮਹਿ ਹਰਣਾ
 ਸਰਬ ਸਰੀਰੀ ਚੜਨਾ
 ਚੰਦਨ ਭਗਤਾ ਜੋਤ ਇਨੇਹੀ ਸਰਧੇ ਪਰਮਲ ਕਰਣਾ
 ਘਿਅਪਟ ਭਾਡਾ ਕਹੈ ਨ ਕੋਇ
 ਐਸਾ ਭਗਤ ਵਰਣ ਮਹਿ ਹੋਇ
 ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨਿਵ ਰਹੇ ਲਿਵਲਾਇ ।
 ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਦਰ ਭੀਖਿਆ ਪਾਇ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮਰਦਾਨੇ ਸਬਦ ਗਾਇਆ ਜਬੀ ਸੁਨ ਬਾਬਰ ਭਏ ਮਸਤ ।
 ਰਾਗ ਨਾਦ ਰਬਾਬ ਤਾਰ ਧੁਨ ਜਿਨ ਸੁਨਿਆ ਭਏ ਅਲਮਸਤ । ੩੩ ।

1 ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ । 2. ਈਸ਼ਵਰ, ਕਰਤਾਰ । 3. ਬਿਲਾਵਲ ਠਾਟ ਦਾ ਇਕ ਔੜਵ ਰਾਗ । ਇਸ ਵਿਚ 'ਰੈ' ਅਤੇ 'ਧਾ' ਸੁਰ ਵਰਜਿਤ ਹਨ । ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਸੁਰ ਸੁਧ ਹਨ । ਗਾਉਣ ਦਾ ਵੇਲਾ ਦਿਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਪਹਿਰ ਹੈ ।
 4. ਵਿਟੋਕਤ ।

ਬੈਤ

ਸੁਨਤ ਮੀਰ ਬਾਬਰ ਮਗਨ ਹੁਇ ਗਏ ।

ਘੜੀ ਏਕ ਕੇ ਬਾਦ ਸੁਧ ਮੋ ਭਏ । ੩੪ ।

ਕਰੀ ਬੇਨਤੀ ਮੋਹਿ ਮਾਇਨੇ ਸੁਨਾਵੇ ।

ਵਲੀ ਕੋਲ ਕੋ ਬੂਝ ਦਿਲ ਮੋ ਬਸਾਵੇ । ੩੫ ।

ਕਹਾ ਸਾਹ ਸਤਗੁਰ ਸੁਨੋ ਹੋਇ ਸੁਚੇਤ ।

ਜੋ ਦੁਨੀਆਂ ਕੀ ਤੁਮ ਕੋ ਲਗੇ ਨ ਚਪੋਟ¹ । ੩੬ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਅਰਥ :—

ਹੇ ਮੀਰ ਬਾਬਰ ਖੌਫ ਰਬ ਕਾ ਯੇਹੀ ਭਾਂਗ ਕੋ ਦਿਲ ਚਿਤ ਕੇ ਖਲੜ² ਮੋ ਰਾਖਨਾ । ਐਸੀ ਭਾਂਗ ਕਾ ਅਮਲ ਉਤਰਤਾ ਨਾਹੀ । ਜੋ ਖਾਵੈ ਸੋ ਸਦਾ ਅਸਤਰ³ ਹੈ । ਜੋ ਐਸਾ ਦੀਵਾਨਾ⁴ ਭਇਆ ਸੋਈ ਬੰਦਾ ਪਾਕ ਹੈ । ਹਾਥ ਹੀ ਮੇਰਾ ਕਾਸਾ⁵ ਹੈ । ਰਬ ਕੇ ਦੀਦਾਰ ਕੀ ਭੂਖ ਸਦਾ ਰਹਤੀ ਹੈ । ਅਰੁ ਰਬ ਕੇ ਦੁਆਰੇ ਯਹੀ ਭਿਖਿਆ ਮਾਂਗਤਾ ਹੋ । ਹੇ ਮੌਲਾ⁶ ਤੇਰੇ ਦਰਸਨ ਕੋ ਮੈਂ ਸਦਾ ਮਾਂਗਤਾ ਹੋਂ । ਮੁਝ ਕੋ ਯਹੀ ਭਿਖ ਮਿਲੇ । ਮੈਂ ਐਸੀ ਭਾਂਗ ਖਾਈ ਹੈ । ਹੇ ਮੀਰ⁷ ਜੀ ਜੋ ਐਸੇ ਭਿਖਾਰੀ ਹੈ ਤਿਨ ਕੀ ਖਾਸੀਹਤ⁸ ਭੀ ਸੁਨੋ । ਜੈਸੇ ਕੇਸਰ⁹ ਅਰ ਫੂਲ ਅਰ ਮੁਸਕ ਅਰ ਚੰਦਨ ਸਭ ਕੇ ਹਾਥ ਸੋ ਸਭ ਕੋਈ ਲੇਤਾ ਦੇਤਾ ਹੈ ਅਰੁ ਘੀਉ ਜਿਸ ਬਰਤਨ ਮੋ ਹੋਤਾ ਹੈ ਸੋ ਭੀ ਪਾਕ ਹੈ, ਤੈਸੇ ਰਬ ਕੇ ਵਾਸਲ¹¹ ਜੋ ਹੈ ਸੋ ਪਾਕ ਹੈ । ਹਿੰਦੂ ਹੋ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੋ, ਭਾਵੇ ਨੀਚ ਹੋ ਭਾਵੇ ਉਚ ਹੋ, ਵਹ ਪਾਕ ਹੈ ਤਿਨ ਮੋ ਸਕ ਕੋਈ ਨਾਹੀ । ਜੋ ਇਨ ਕੋ ਮਿਲਤਾ ਹੈ ਬਿਸਕ¹² ਸੋ ਭੀ ਪਾਕ ਹੋਤਾ ਹੈ । ਹੇ ਮੀਰ¹³ ਜੀ ਜੋ ਰਬ ਕੋ ਖੌਫ ਮੈਂ ਅਰੁ ਅਠੇ ਪਹਰ ਮੌਲਾ ਕੀ ਮੁਹਬਤ ਮੋ ਰਹਤੇ ਹੈਂ, ਮੈਂ ਤਿਨ ਕਾ ਭਿਖਾਰੀ ਹੋਂ ।

ਇਹ ਕਥਾ ਸੁਨ ਕਰ ਬਾਬਰ ਨੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ ਸਿਫਤ 'ਕੀਤੀ ਅਰੁ ਕਹਾ ਮੈਂ ਫਕਰ¹⁴ ਕਾ ਫਿਦਵੀ¹⁵ ਹੋਂ, ਮੇਰੀ ਮੁਰਾਦ ਫਕੀਰ ਸੋ ਹਾਸਲ ਹੋਗੀ, ਅਰ ਮੇਰੀ ਨਿਜਾਤ¹⁶ ਭੀ ਫਕੀਰ ਸੋ ਹੈ ।

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਖੁਸੀ ਭਏ । ਏਕ ਮੁਠ ਭਾਂਗ ਕੀ ਕਚਕੌਲ¹⁷ ਸੋ ਲੀਆ, ਖਾਇਆ, ਅਰੁ ਕਹਾ ਤੇਰੀ ਕਿਆ ਮੁਰਾਦ ਹੈ¹⁸ ? ਤਬ ਮੀਰ ਨੇ ਕਹਾ ਮੈਂ ਆਪਨੇ ਬਾਪ¹⁹ ਕੀ ਸਲਤਨਤ

1. ਚਪੇੜ, ਥੱਪੜ । 2. ਦੰਮ ਦੀ ਥੈਲੀ, ਭਾਵ ਸ਼ਰੀਰ । 3. ਅਸਥਿਰ, ਕਾਇਮ । 4. ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਮਸਤ । 5. ਪਿਆਲਾ । 6. ਰੱਬਾ । 7. ਬਾਦਸ਼ਾਹ । 8. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ । 9. ਕੁੰਗੂ । 10. ਕਸਤੂਰੀ । 11. ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ, ਮਿਲਿਆ ਹੋਇਆ । 12. ਬੇਸ਼ਕ ਨਿਰਸੰਦੇਹ, । 13. ਬਾਦਸ਼ਾਹ । 14. ਫਕੀਰ । 15. ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ, ਆਗਿਆਕਾਰੀ । 16. ਛੁਟਕਾਰਾ, ਮੁਕਤਿ । 17. ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਭਿਖਿਆ ਮੰਗਣ ਦਾ ਪਾਤ੍ਰ । 18. ਇਹ ਕਥਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ ਤੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ । 19. ਬਾਬਰ ਦੇ ਬਾਪ ਦੀ ਕੋਈ ਸਲਤਨਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ।

ਹਿੰਦ ਕੀ ਪਾਵੋ । ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਆ 'ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਹੁਕਮ ਸੋ ਹਿੰਦ ਕੀ ਪਤਿਸਾਹੀ
ਤੁਮ ਕੋ ਦੀਆ । ਖੌਫ ਖੁਦਾਇ ਕਾ ਅਰ ਅਦਲ ਕਰਨਾ ।' ਤਬ ਬਾਬਰ ਕਦਮਾ¹ ਪਰ ਗਿੜ²
ਪੜਾ । ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਾ ਹਾਥ ਪੀਠ ਪਰ ਰਾਖਾ ਅਰੁ ਕਹਾ: 'ਇਸੀ ਕਾਮ ਕੋ ਹਮ
ਆਏ ਥੇ, ਸੋ ਹੂਆ । ਅਬ ਹਮ ਜਾਤੇ ਹੈਂ ।'

ਤਬ ਮੀਰ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ: 'ਮੈ ਫੇਰ ਭੀ ਦੀਦਾਰ ਕੋ ਪਾਵੋਗਾ ?' ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਹਾ :
'ਪਾਵੋਗੇ । ਹਿੰਦ ਮੇਂ ਮਿਲੇਗੇ ।'

ਸਾਖੀ³ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੪੮

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਿੰਦੁਤਾਨ ਕੇ ਆਵੈਗੇ

ਸੋ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ⁴ ਹੋਇਗੀ

ਬੈਤ

ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਬਾਬਰ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੈ ।

ਗਏ, ਦੇਸ ਕਾਛੇ⁵ ਨਿਮਖ⁶ ਮੋ ਭਲੇ⁷ । ੧ ।

ਮਰਦਾਨੇ ਕਾ ਤਿਸ ਦੇਸ ਮੋ ਹੂਆ ਕਾਲ⁸ ।

ਦੀਆ ਆਗ ਸਤਗੁਰ ਕੀਆ ਤਿਸ ਨਿਹਾਲ । ੨ ।

ਬਹੁਤ ਸੈਰ ਕੀਨਾ ਥਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ।

ਬਡੇ ਸੰਤ ਦੇਖੇ ਭਇਆ ਏਕ ਰੰਗ⁹ । ੩ ।

ਤਹਾ ਸੋ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ਆਏ ਪੰਜਾਬ ।

ਸੁਰਤ ਕਰ ਨਿਮਖ ਮਾਹਿ ਪਹੁਚ ਸਿਤਾਬ¹⁰ । ੪ ।

1. ਪੈਰਾਂ । 2. ਗਿਰ । 3. ਇਹ ਸਾਖੀ ਇਤਿਹਾਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ । 4. ਵਿਆਖਿਆ
ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 5. ਭਾਵ ਲੰਘ ਗਏ, ਤੈ ਕੀਤੇ । 6. ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ । 7. ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ । 8. ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ
ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ । 3 ਮੱਘਰ, ਸੰਮਤ 1591 ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਰਮ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੁੱਰਮ ਨਗਰ ਵਿਚ
ਹੋਇਆ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਦੇਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਸਸਕਾਰੀ, ਗਿਆਨੀ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਨੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦਾ ਸੰਮਤ 1595 ਲਿਖਿਆ ਹੈ । ਕਈਆਂ ਨੇ ਸੰਮਤ 1581 ਵੀ ਦਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ
ਇਹ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪਰਲੋਕ ਗਮਨ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਹੋਇਆ । (ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਕ੍ਰਿਤ
ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ) । 9. ਇਕ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਮਗਨ । 10. ਬਬ ਦੇ, ਛੇਤੀ ਹੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਆਏ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਮੋ ਕੇਤਕ¹ ਸੰਗ ਫਕੀਰ ।
ਸੈਦਪੁਰ² ਸਰੋਹੇ ਮੋ ਗਏ ਬਸਤੀ ਬਡੀ ਗੰਭੀਰ । ੫ ।

ਚੌਪਈ

ਨਿਕਟ ਨਗਰ ਇਕ ਬਾਗ, ਤਹਾ ਰਹੇ ।
ਸੀਤਲ ਕੂਪ³ ਹਰਟ ਜਲ ਬਹੇ ।
ਤਹਾ ਰੋੜੀ ਪਰ ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭ ਜਾਇ ।
ਕਹਾ ਫਕੀਰਾ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇ । ੬ ।
ਪ੍ਰਭ ਭੂਖ ਲਗੀ ਜੋ ਆਗਿਆ ਕਰੋ ।
ਜਾਉ ਨਗਰ ਮਾਂਗ ਉਦਰ⁴ ਕੋ ਭਰੋ ।
ਗਏ ਨਗਰ ਫਕੀਰ ਤਹਾ ਬਡਾ ਉਤਸਾਹ⁵ ।
ਖਾਨ ਕੇ ਬੇਟੇ ਕਾ ਬਾ ਬਿਆਹ । ੭ ।
ਸਾਰੇ ਨਗਰ ਤਿਨ ਜਿਆਫਤ⁶ ਕਰੀ ।
ਕਾਹੂ ਨੇ ਚੂਲੇ ਆਗ ਨ ਧਰੀ ।
ਘਰ ਘਰ ਨਚਤ ਪਠਾਨ ਪਠਾਨੀ ।
ਫਿਰੈ ਮਦਮਾਤੇ⁷ ਬਡੇ ਤੁਫਾਨੀ⁸ । ੮ ।
ਉਹਾ ਜਾਇ ਫਕੀਰਾਂ ਕੀਆ ਸਵਾਲ ।
ਕਿਨੀ ਕਛੂ ਨ ਦੀਨਾ ਭਏ ਬਿਹਾਲ⁹ ।
ਕਿਨੀ ਸਿਰ ਸੌ ਟੋਪੀ ਲਈ ਉਤਾਰ ।
ਕਿਨੀ ਖਾਕ ਆਖਨ¹⁰ ਮੋ ਦੀਨੀ ਡਾਰ । ੯ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਤਾ ਕਾ ਕੀਆ ਧੌਫ ਰੱਬ ਨਹੀ ਕੀਨ ।
ਜੈਸਾ ਕਰੇ ਤੈਸਾ ਲਹੈ ਕੋਊ ਸਮਝਤ ਹੈ ਪਰਬੀਨ¹¹ । ੧੦ ।

ਚੌਪਈ

ਬਹੁਤ ਦੁਖ ਦੀਨਾ ਤਿਨਾ ਫਕੀਰ ।
ਜਾਇ ਪਰੇ ਬਸ ਬਡੇ ਬਿਪੀਰ¹² ।

1. ਕਈ । 2. ਏਮਨਾਬਾਦ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਸੈਦਪੁਰ ਸੀ । ਇਹ ਨਗਰ ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲੇ ਤੋਂ ਅੱਠ ਮੀਲ ਪੂਰਬ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਹੈ । 3. ਖੂਹ । 4. ਪੇਟ । 5. ਖੁਸ਼ੀ, ਜੋਸ਼ । 6. ਪ੍ਰੀਤਿਭੋਜਨ । 7. ਮਦ (ਸ਼ਰਾਬ) ਵਿਚ ਮਸਤ । 8. ਉਪਦ੍ਰਵੀ । 9. ਮੰਦ ਹਾਲ । 10. ਅੱਖਾਂ । 11. ਨਿਪੂਣ, ਚਤਰ, ਪੁਰਣ ਗਿਆਨੀ । 12. ਨਿਗੁਰਿਆਂ ਦੇ ।

ਜਾ ਕਾ ਨਾਸ ਕਥਨਾ ਹੋਇ ਰਬਿ ।
 ਐਸਾ ਹੀ ਤਾਕਾ ਹੋਇ ਸਬਬ । ੧੧ ।
 ਨਾਂਗੇ ਸੀਸ ਖਾਕ ਸਿਰ ਪਰੀ ।
 ਆਇ ਫਰਿਯਾਦ¹ ਸਤਗੁਰ ਪਹਿ ਕਰੀ ।
 ਦੇਖ ਦਿਆਲ ਭਏ ਅਤ ਕੋਪ²
 ਹੁਕਮ ਰਬ ਕਾ ਹੂਆ ਗੋਪ³ । ੧੨ ।
 ਕਹਰ ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੀਨਾ ।
 ਸੁਨਾ ਬ੍ਰਹਮਨ⁴ ਲਾਲੋ⁵ ਪਰਬੀਨਾ⁶ ।
 ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਬਿਸਮ ਹੋਇ ਗਇਆ ।
 ਕਾਂਪੀ ਦੇਹਿ ਚਰਨ ਗਹਿ⁷ ਰਹਿਆ । ੧੩ ।
 ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਸੋ ਐਸਾ ਸਬਦ ਕਹਰ ਕਾ ਉਚਾਰ ਭਇਆ :—

ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੧

ਜੈਸੀ ਮੈ ਆਵੈ ਖਸਮ ਕੀ ਬਾਣੀ ਤੈਸੜਾ ਕਰੀ ਗਿਆਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ।
 ਪਾਪ ਕੀ ਜੰਵ ਲੈ ਕਾਬਲਹੁ ਧਾਇਆ ਜੋਰੀ ਮੰਗੈ ਦਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੇ ।
 ਸਰਮੁ ਧਰਮੁ ਦੁਇ ਛਪਿ ਖਲੋਏ ਕੂੜੁ ਫਿਰੈ ਪਰਧਾਨੁ ਵੇ ਲਾਲੋ ।
 ਕਾਜੀਆ ਬਾਮਣਾ ਕੀ ਗਲ ਬਕੀ ਅਗਦੁ⁸ ਪੜੈ ਸੈਤਾਨੁ⁹ ਵੇ ਲਾਲੋ ।
 ਮੁਸਲਮਾਨੀਆ ਪੜਹਿ ਕਤੇਬਾ ਕਸਟ ਮਹਿ ਕਰਹਿ ਖੁਦਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ ।
 ਜਾਤਿ ਸਨਾਤੀ¹⁰ ਹੋਰਿ ਹਿਦਵਾਣੀਆ ਏਹਿ ਭੀ ਲੇਖੈ ਲਾਇ ਵੇ ਲਾਲੋ ।
 ਖੂਨ ਕੇ ਸੋਹਿਲੇ¹¹ ਗਾਵੀਅਹਿ ਨਾਨਕ ਰਤੁ ਕਾ ਕੁੰਗੂ ਪਾਇ ਵੇ ਲਾਲੇ । ੧ ।
 ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਗੁਣ ਨਾਨਕੁ ਗਾਵੈ ਮਾਸਪੁਰੀ ਵਿਚ ਆਖ ਮਸੋਲਾ¹² ।
 ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਰੰਗਿ ਰਵਾਈ¹³ ਬੈਠਾ ਵੇਖੇ ਵਖਿ ਇਕੋਲਾ ।
 ਸਚਾ ਸੋ ਸਾਹਿਬ ਸਚੁ ਤਪਾਵਸ¹⁴ ਸਚੜਾ ਨਿਆਉ ਕਰੇਗੁ ਮਸਲਾ¹⁵ ।
 ਕਾਇਆ ਕਪੜੁ ਟੁਕ ਟੁਕ ਹੋਸੀ ਹਿਦੁਸਤਾਨ ਸਮਾਲਸੀ ਬੋਲਾ ।
 ਆਵਨਿ ਅਠਤਰੇ ਜਾਨ ਸਤਾਨਵੈ¹⁶ ਹੋਰੁ ਭੀ ਉਠਸੀ ਮਰਦ ਕਾ ਚੇਲਾ¹⁷ ।
 ਸਚ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਾਨਕ ਆਖੈ ਸਚੁ ਸੁਣਾਇਸੀ ਸਚ ਕੀ ਬੋਲਾ । ੨ । ੩ । ੪ ।

1. ਦੁਖ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ । 2. ਗੁੱਸੇ । 3. ਗੁਪਤ । 4. ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ ।
 5. ਏਮਨਾਬਾਦ (ਸੈਦਪੁਰ) ਨਿਵਾਸੀ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤਖਾਣ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇ ਸਿੱਖ ਸੀ । ਗੁਰੂ
 ਸਾਹਿਬ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਵਿਰਾਜੇ ਜਨ । 6. ਪੂਰਣ ਗਿਆਨੀ । 7. ਫੜਨਾ । 8. ਨਿਕਾਹ ।
 9. ਸੈਤਾਨ । 10. ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ । 11. ਗੀਤ । 12. ਮਸਲਾ, ਨਿਰਣੈ ਕਰਕੇ ਦਸਿਆ ਅਖਾਣ । 13. ਰਚਾਈ ।
 14. ਇਨਸਾਫ । 15. ਮਸਲਾ । 16. ਬਾਬਰ ਏਮਨਾਬਾਦ ਵਿਚ ਸੰਮਤ 1578 ਵਿਚ ਆਇਆ ਅਤੇ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ
 ਨੇ ਹੁਮਾਯੂੰ ਨੂੰ ਸੰਮਤ 1597 ਵਿਚ ਹਿੰਦ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ । 17. ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਮਲੂਮ
 ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਹੇ ਸੰਤ ਦਿਆਲ ਕਹਰ¹ ਕੋ ਟਾਰੋ ।
 ਦਇਆ ਕਰੋ ਤੋ ਕਹਰ ਨਿਵਾਰੋ ।
 ਸੁਨ ਲਾਲੋ ਯਹ ਬਚਨ ਨ ਟਰੇ ।
 ਜੋ ਕਰਨਾ ਹੁਤੋ² ਸੋਈ ਹਰ ਕਰੇ । ੧੪ ।

ਦੋਹਰਾ

ਭੂਖੇ ਫਕੀਰ ਕਛੁ ਲਿਆਉ ਇਨੈ ਖਵਾਉ ।
 ਜੋ ਮੈ ਕਹੈ ਸੁ ਤੁਮ ਕਰੋ ਲੇ ਨਿਜ ਜੀਉ ਬਚਾਉ । ੧੫ ।

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਲਾਲੋ ਤੁਰਤ ਮਿਠਾਈ ਲਿਆਇਆ ।
 ਕਰ ਆਦਰ ਸਭ ਕੋ ਭੋਗ ਭੁਗਾਇਆ³ ।
 ਕਰ⁴ ਜੋੜ ਕਹਾ ਜੋ ਕਹੈ ਸੋ ਕਰੈ ।
 ਜੋ ਆਗਿਆ ਹੋਇ ਸੋ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੈ । ੧੬ ।
 ਦੁਆਦਸ⁵ ਕੋਸ ਪਰ ਤੁਮ ਭਗ⁶ ਜਾਵੋ ।
 ਜੋ ਨਿਭ ਸਕੇ⁷ ਲੇ ਸੰਗ ਨਿਬਾਹੋ ।
 ਭਾਗੋ ਤੁਰਤ ਦੇਰੀ ਮਤ ਕਰੋ ।
 ਇਹ ਨਗ੍ਰ ਬਿਧੰਸ⁸ ਹੋਇ ਮਤ ਮਰੋ । ੧੭ ।
 ਲੇ ਟਬਰ ਲਾਲੋ ਨਗ੍ਰ ਤਜ ਗਇਆ ।
 ਧਨ ਅਰ ਜੀਉ ਤਾ ਕਾ ਬਚ ਰਹਿਆ ।
 ਉਹਾ ਸਿਉ ਸਤਗੁਰ ਉਠ ਗਏ ।
 ਨਿਕਟ ਬਨ ਮਾਹ ਰਾਤ ਕੋ ਰਹੇ । ੧੮ ।
 ਅਬ ਬਾਬਰ ਬਾਦਸਾਹ ਕੀ ਕਥਾ ।
 ਆਗੇ ਲਿਖਾ ਪੜਾ ਹੈ ਸੁਨਾ ਜਥਾ⁹ ।
 ਸਖਤ ਇਬਾਦਤ ਬਾਬਰ ਕਰੇ ।
 ਉਭੇ ਪਾਉ¹⁰ ਸੀਸ ਕਰ ਤਰੇ¹¹ । ੧੯ ।

ਦੋਹਰਾ

ਰਾਤ ਇਬਾਦਤ ਮੈ ਸੁਨਾ ਬਾਬਰ ਗੈਬ ਅਵਾਜ ।
 ਕਰੋ ਸਲਤਨਤ¹² ਹਿੰਦ ਕੀ ਤੁਰਤ ਜਾਹਿ ਕਰ ਸਾਜ । ੨੦ ।

1. ਜੁਲਮ, ਜਬਰ । 2. ਹੋਵੇ । 3. ਖਵਾਇਆ । 4. ਹੱਥ । 5. ਬਾਰਾਂ । 6. ਭੱਜ । 7. ਪੁੱਗ ਸਕੇ ।
 8. ਨਾਸ । 9. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਯਥਾ । 10. ਪੈਰ (ਉੱਪਰ) ਖੜੇ ਕਰਕੇ । 11. ਥਲੇ, ਹੇਠ । 12. ਭਾਵ 'ਰਾਜ' ।

ਚੌਪਈ

ਬਹੁਤ ਮੁਦਤ ਇਮ ਕਰਤ ਇਬਾਦਤ¹ ।
 ਹੋਇ ਰਹੀ ਮਨ ਤਨ ਕੀ ਆਦਤ ।
 ਸੁਨਤ ਆਵਾਜ ਸਕ ਭੈ ਭੈਇਆ ।
 ਸੁਪਨੇ ਕੀ ਬਾਤ ਨਹੀ ਬਿਰਥਇਆ² । ੨੧ ।
 ਕਰ ਫਿਕਰ ਤਤਬੀਰ³ ਯਹ ਮਨ ਮੋ ਉਠੀ ।
 ਜਉ ਹੈ ਸੁਪਨਾ ਤੋ ਤੋ ਬਾਤ ਹੈ ਝੂਠੀ ।
 ਜੋ ਮੌਲਾ ਮੁਹਿ ਦੀਆ ਸਦਾਇ⁴ ।
 ਪਰ ਪਰਤਗਿਆ⁵ ਲੇਹੁ ਅਜਮਾਇ । ੨੨ ।
 ਚਿਲਾ⁶ ਉਤਾਰ ਤਿਨ ਧਰੀ ਕਮਾਨ ।
 ਪਰ ਤਲਵਾਰ ਸਮੇਤ ਮਿਆਨ ।
 ਚਿਲਾ ਚੜ੍ਹੇ ਤਲਵਾਰ ਹੋਇ ਅਲਮ⁷ ।
 ਹੋਇ ਯਕੀਨ ਮਿਟੇ ਦਿਲ ਭਰਮ । ੨੩ ।
 ਧਰ ਇਮਤਹਾਨ ਇਬਾਦਤ ਲਗਾ ।
 ਪੁਨ ਭਇਆ ਹੁਕਮ ਹਿੰਦ ਕੀ ਫਤਾ ।
 ਭਈ ਅਲਮ ਸਮਸੇਰ⁸ ਜਿਹ ਚੜ੍ਹੀ ਕਮਾਨ ।
 ਭਇਆ ਇਮਤਹਾਨ ਗਇਆ ਸਕ ਗੁਮਾਨ⁹ । ੨੪ ।

ਦਹਰਾ

ਉਸੀ ਵਖਤ ਕਰ ਦਿਲ ਯਕੀਨ¹⁰ ਲੀਨੀ ਫੌਜ ਬੁਲਾਇ ।
 ਬਾਰਹ¹¹ ਹਜਾਰ ਅਸਵਾਰ ਲੇ ਚੜ੍ਹਾ ਹਿੰਦ ਪਰ ਧਾਇ । ੨੫ ।

ਚੌਪਈ

ਲੇ ਹੁਕਮ ਗੈਬ ਕਾ ਬਾਬਰ ਚਲਾ ।
 ਕਿਸੀ ਨ ਲਖੀ¹² ਗੈਬ ਕੀ ਕਲਾ¹³ ।

1. ਬੰਦਗੀ । 2. ਬੇਅਰਥ, ਨਿਰਮਲ । 3. ਤਦਬੀਰ. ਜੁਗਤ, ਯਤਨ । 4. ਅਵਾਜ । 5. ਸ਼ਰਧਾ, ਦਿਰਝੁ ਨਿਸਚਾ । 6. ਛੱਲਾ ਜੋ ਕਮਾਨ ਦੀ ਤੰਦ ਦੇ ਇਕ ਸਿਰੇ ਉੱਤੇ ਲੱਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਤੰਦ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਰਾ ਕਮਾਨ ਦੇ ਸਿਰੇ ਉੱਤੇ ਬੱਝਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਜਦ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਿਲਾ ਕਮਾਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਕਮਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦ ਕਮਾਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਿਲਾ ਕਮਾਨ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਉਤਾਰ ਦੇਈਂਦਾ ਹੈ । 7. ਸਿੱਧਾ ਖੜਾ ਰੋਣਾ । 8. ਤਲਵਾਰ । 9. ਸ਼ੱਕ । 10. ਨਿਸਚਾ । 11. ਇਤਿਹਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ 1526 ਵਿਚ ਬਾਬਰ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਉੱਤੇ ਕੁਲ 12 ਹਜਾਰ ਫੌਜ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਸ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪੈਦਲ ਫੌਜ, ਘੋੜਸਵਾਰ ਫੌਜ ਅਤੇ ਤੋਪਖਾਨੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਸਭੇ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ । 12. ਦੇਖੀ । 13. ਸ਼ਕਤੀ; ਖੇਡ ।

ਸੁਬਹ ਹੋਤ ਸੈਦਪੁਰ¹ ਆਏ ।

ਕੋਊ ਮਿਲਾ ਆਦਮ ਤਿਸ ਲੀਆ ਪੁਛਾਏ । ੨੬ ।

ਯਹ ਕੌਨ ਦੇਸ ਕਿਆ ਸਹਰ ਮੁਕਾਮ²

ਤਿਨ ਕਹਾ 'ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਸੈਦਪੁਰ ਨਾਮ' ।

ਸੁਨਿ ਭਇਆ ਖੁਸ਼ੀ ਸੁਕਰਾਨਾ³ ਪੜਾ³ ।

ਹਲਾ ਕਰ ਸੈਦਪੁਰ ਪੜਾ । ੨੭ ।

ਪੜਾ ਅਚਾਨਕ ਸੈਦਪੁਰ ਮਾਰਾ ।

ਕਤਲ ਕੀਆ ਕਿਸੁ ਸੁਧ ਨ ਸਮਾਰਾ ।

ਲੂਟ ਮਾਰ ਸਭ ਨਗ੍ਰ ਜਲਾਇਆ ।

ਪਕੜ ਤਿਆ ਸਭ ਬੰਦ⁴ ਕਰ ਲਿਆਇਆ । ੨੮ ।

ਬਾਧ ਰਸੇ ਗਲ ਜੇਲ ਸਭ ਕਰੀ ।

ਸਭ ਕੇ ਆਗੇ ਚਕੀ ਆ ਧਰੀ ।

ਦਾਣਾ ਦਲੈ ਰੋਵਹ ਸਭ ਲੋਗ ।

ਸੰਤ ਸਰਾਪ ਕਰਮ ਕਾ ਰੋਗ । ੨੯ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਏ ਤਹਾਂ ਦੇਖ ਦੁਖੀ ਸਭ ਲੋਗ ।

ਕਰ ਆਸਨ ਤਹਾ ਮੁਖ ਉਚਰਤ ਬਚਨ ਬਿਓਗ । ੩੦ ।

ਏਹੁ ਅਸਟਪਦੀ ਉਚਾਰ ਕੀਆ :—

ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ਅਸਟਪਦੀਆ ਘਰੁ ੩

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਜਿਨ ਸਿਰ ਸੋਹਨਿ ਪਟੀਆ ਮਾਂਗੀ⁵ ਪਾਇ ਸੰਧੂਰੁ ॥

ਸੇ ਸਿਰ ਕਾਤੀ⁶ ਮੁੰਨੀਅਨ ਗਲ ਵਿਚ ਆਵੈ ਧੂੜਿ⁷ ॥

ਮਹਲਾ ਅੰਦਰਿ ਹੋਦੀਆ⁸ ਹੁਣਿ ਬਹਿਣ ਨ ਮਿਲਨ ਹਦੂਰਿ⁹ ॥ ੧ ॥

ਆਦੇਸੁ ਬਾਬਾ ਆਦੇਸੁ ॥

ਆਦਿ ਪੁਰਖ ਤੇਰਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਇਆ ਕਰਿ ਕਰਿ ਦੇਖਹਿ ਵੇਸ¹¹ ॥ ਰਹਾਉ ॥

1. ਏਮਨਾਬਾਦ । 2. ਥਾਂ । 3. ਰੱਖ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ । 4. ਕੈਦੀ । 5. ਸਿਰ ਦੀਆਂ ਪੱਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਲਕੀਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਹਾਗਣਾ ਸੰਧੂਰ ਨਾਲ ਭਰਦੀਆਂ ਹਨ । 6. ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ । 7. ਧੂੜ ਉਡ ਉਡ ਕੇ ਗਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ । 8. ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ । 9. ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ, ਸਾਰੇ ਆਮ ਵਿਚ । 10. ਨਮਸਕਾਰ । 11. ਤੂੰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਵਰਤਾ ਕੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈਂ ।

ਜਦਹੁ ਸੀਆ ਵੀਆਹੀਆ ਲਾੜੇ ਸੋਹਨਿ ਪਾਸਿ ॥
 ਹੀਡੋਲੀ¹ ਚੜਿ ਆਈਆ ਦੰਦਖੰਡ² ਕੀਤੇ ਰਾਸਿ³ ॥
 ਉਪਰਹੁ ਪਾਣੀ⁴ ਵਾਰੀਐ⁴ ਝਲੇ⁵ ਝਿਮਕਨਿ⁶ ਪਾਸਿ ॥ ੨ ॥
 ਇਕੁ ਲਖੁ ਲਹਨਿ ਬਹਿਠੀਆ ਲਖੁ ਲਹਨਿ ਖੜੀਆ ॥
 ਗਰੀ ਛਹਾਰੇ ਖਾਦੀਆ ਮਾਣਨਿ ਸੇਜੜੀਆ ॥
 ਤਿਨੁ ਗਲ ਸਿਲਕਾ⁷ ਪਾਈਆ ਤੁਟਨਿ ਮੋਤਸਰੀਆ⁸ ॥ ੩ ॥
 ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਦੁਇ ਵੈਰੀ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹੇ ਰਖੇ ਰੰਗੁ ਲਾਇ ॥
 ਦੂਤਾ ਨੋ ਫੁਰਮਾਇਆ ਲੈ ਚਲੇ ਪਤਿ ਗਵਾਇ ॥
 ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਦੇ ਵਡਿਆਈ ਜੇ ਭਾਵੈ ਦੇਇ ਸਜਾਇ ॥ ੪ ॥
 ਅਗੇ ਦੇ⁹ ਜੇ ਚੇਤੀਐ ਕਾਇਤੁ ਮਿਲੈ ਸਜਾਇ ॥
 ਸਾਹਾਂ ਸੁਰਤਿ ਗਵਾਈਆ ਰੰਗ ਤਮਾਸੈ ਚਾਇ ॥
 ਬਾਬਰਵਾਣੀ ਫਿਰਿ ਗਈ ਕੁਇਰੁ¹⁰ ਨ ਰੋਈ ਖਾਇ ॥ ੫ ॥
 ਇਕਨਾ¹¹ ਵਖਤ¹² ਖੁਆਈਅਹਿ¹³ ਇਕਨਾ¹⁴ ਪੂਜਾ ਜਾਇ ।
 ਚਉਕੇ ਵਿਣੁ ਹਿੰਦਵਾਣੀਆ ਕਿਉ ਟਿਕੇ ਕਢਹਿ ਨਾਇ ॥
 ਰਾਮੁ ਨ ਕਬਹੂ ਚੇਤਓ ਹੁਣਿ ਕਹਣਿ ਨ ਮਿਲੈ ਖੁਦਾਇ ॥ ੬ ॥
 ਇਕਿ ਘਰਿ ਆਵਹਿ ਆਪਣੈ ਇਕਿ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਪੁਛਹਿ ਸੁਖ ॥
 ਇਕਨਾ ਏਹੋ ਲਿਖਿਆ ਬਹਿ ਬਹਿ ਰੋਵਹਿ ਦੁਖ ।
 ਜੋ ਤਿਸ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥੀਐ¹⁵ ਨਾਨਕ ਕਿਆ ਮਾਨੁਖ ॥ ੭ ॥

ਚੌਪਈ

ਬੰਦ¹⁶ ਦੇਖ ਦਿਆ ਬਹੁ ਪਰੀ ।
 ਦੁਖੀ ਦੇਬਾਨੀ¹⁷ ਪ੍ਰਭ ਕਰੀ ।
 ਹੋਇ ਦਰਦਮੰਦ ਹਾਲਤ ਮੋ ਆਏ ।
 ਕੀਆ ਸੈਨ¹⁸ ਜਿਮ ਸੁੰਨ ਸਮਾਏ । ੩੧ ।
 ਜੋ ਚਕੀ ਪ੍ਰਭ ਆਗੇ ਥੀ ਧਰੀ ।
 ਅਪਨੇ ਆਪ ਵਹੁ ਚਕੀ ਫਿਰੀ ।
 ਯਹ ਦੇਖਾ ਦੂਤਨ¹⁹ ਬਾਬਰ ਸੋ ਕਹਾ ।
 ਇਕ ਆਇਆ ਫਕੀਰ ਬੰਦ ਹੈ ਜਹਾ । ੩੨ ।

1. ਪਾਲਕੀ । 2. ਹਾਥੀ ਦੰਦ । 3. ਆਰਾਸਤਾ । 4. ਪਾਣੀ ਵਾਰਨਾ ਸ਼ਗਨ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 5. ਪੱਖੇ । 6. ਚਮਕਦੇ ਸਨ । 7. ਰਸੀਆਂ । 8. ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ । 9. ਪਹਿਲਾਂ, ਵੇਲੇ ਸਿਰ ।
 10. ਰਾਜ ਪੁਤ੍ਰ । 11. ਭਾਵ ਮੁਸਲਮਾਨੀਆਂ । 12. ਭਾਵ ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਵੇਲਾ । 13. ਖੁੰਬ ਗਿਆ ਹੈ । 14. ਭਾਵ
 ਹਿੰਦਵਾਣੀਆਂ । 15. ਹੰਦਾ ਹੈ । 16. ਕੈਦੀ । 17. ਦੇਵਵਾਣੀ । 18. ਸੈਨਾ, ਸੇਜਾ । 19. ਸਿਪਾਹੀ ।

ਹਮ ਚਕੀ ਉਨ ਆਗ ਥੀ ਧਰੀ ।
 ਅਪਨੇ ਆਪ ਚਕੀ ਵਹਿ ਫਿਰੀ ।
 ਦਰਦਵੰਦ¹ ਹੈ ਬਡਾ ਫਕੀਰ ।
 ਬੇ ਖਬਰ ਪੜਾ ਦੇਖ ਬੰਦ ਜਹੀਰ² ॥ ੩੩ ।
 ਸੁਨ ਖਬਰ ਮੀਰ³ ਬਾਬਰ ਚਲ ਆਏ ।
 ਦੇਖ ਬਿਹਾਲ⁴ ਕਰ ਜਤਨ ਜਗਾਏ ।
 ਖੁਲੇ ਨੈਨ ਭਇਆ ਬਡਾ ਉਜਾਰਾ⁵ ।
 ਕਈ ਸੂਰਜ ਕਾ ਜੋਤ ਪਸਾਰਾ । ੩੪ ।

ਦੋਹਰਾ

ਨੈਨ ਨੂਰ ਉਜਆਰੇ ਦੇਖ ਮੀਰ ਬਾਬਰ ਭਏ ਹੈਰਾਨ ।
 ਕਾਮਲ⁶ ਕੁਦਰਤ ਦੇਖ ਕੈ ਲਗੇ ਕਦਮ ਪਹਿਚਾਨ । ੩੫ ।

ਚੌਪਈ

ਕਰ ਦੀਦਾਰ⁷ ਬਾਬਰ ਮਗਨਾਨੇ⁸ ।
 ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਵਲੀ ਪਹਜਾਨੇ ।
 ਕਰ ਸਿਫਤ ਸਨਾਇ⁹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਨੀ ।
 ਕਰ ਮਿਹਰ ਸਲਤਨਤ¹⁰ ਹਿੰਦ ਕੀ ਦੀਨੀ । ੩੬ ।
 ਕੂਰਸੀ-ਬ-ਕੂਰਸੀ¹¹ ਹਮਰੀ ਚਲੇ ।
 ਜੰਬਸ¹² ਨਹੀ ਹੋਇ ਚਲੇ, ਨਹੀ ਹਲੇ ।
 ਤਬ ਮਿਹਰ ਬਚਨ ਕਰ ਬੋਲੇ ਦਿਆਲ ।
 ਤੁਮ ਕਰੋ ਰਾਜ ਹਿੰਦ ਬਹੁ ਕਾਲ । ੩੭ ।
 ਜਬ ਛੁਟੇ ਅਦਾਲਤ¹³, ਹੋਇ ਬਿਅਦਲ¹⁴ ।
 ਛੁਟੇ ਨਿਆਉ ਰਾਜ ਹੋਇ ਬਦਲ ।
 ਇਹੁ ਸੈਦਪੁਰ¹⁵ ਕਤਲ ਕਰ ਦੀਆ ਜਲਾਇ ।
 ਕਰੋ ਬੰਦਖਲਾਸ¹⁶, ਦੇਉ ਨਗਰ ਬਸਾਇ । ੩੮ ।

1. ਦਇਆਵਾਨ । 2. ਗਮਗੀਨ । 3. ਬਾਦਸ਼ਾਹ । 4. ਚਾਨਣਾ । 5. ਪੂਰਣ ।
 6. ਦਰਸ਼ਨ । 7. ਖੁਸ਼ ਹੋਏ । 8. ਉਸਤਤ । 9. ਰਾਜ । 10. ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ । 11. ਹਲ-ਚਲ । 12. ਇਨਸਾਫ ਹੋਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ । 13. ਬੇ-ਇਨਸਾਫੀ । 14. ਵੇਮਨਾਬਾਦ ਕਸਬੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 15. ਰਿਹਾਈ । 16.

ਤਬ ਬਾਬਰ ਕਰੀ ਬੰਦਖਲਾਸ ।
 ਤਹਾ ਇਮਨਾਬਾਦ ਬਸਾਇਆ ਬਾਸ ।
 ਕਰ ਬੰਦਖਲਾਸ ਨਗਰ ਬਸਾਇਆ ।
 ਤਬ ਮੀਰ ਬਾਬਰ ਦਿੱਲੀ ਪਰ ਧਾਇਆ¹ । ੩੯ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬਰ ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਗਏ ਲੇ ਕਰ ਬਚਨ ਗੁਰ ਸਾਹ ।
 ਰਾਵੀ ਕੰਠੇ² ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭ ਆਏ ਬੇ-ਪਰਵਾਹ । ੪੦ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।—੪੧

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਐਰਾਵਤੀ³ ਕੇ ਕੰਠੇ⁴ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਧਰਮਸਾਲ
 ਬਨਾਵੈਗੇ । ਅਰੁ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਆਦ ਲੇ ਕਰ ਈਹਾ ਆਇ
 ਬਸੇਗੇ, ਸੇ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ :—

ਸੋਰਠਾ

ਰਾਵੀ ਕੇ ਉਪਕੰਠ⁵ ਠੌਰ ਰਮਣੀਇ⁶ ਬਿਚਾਰ ਪ੍ਰਭ ।
 ਕਰੀ ਮਾਟੀ ਕੀ ਕੰਧ ਧਰਮਸਾਲ ਛਾਈ ਤਹਾ । ੧ ।

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਕਰੀ ਧਰਮਸਾਲ ।
 ਸੁੰਦਰ ਬਿਸਾਲ⁷ ।
 ਸਦ ਹੋਤ ਭਜਨ ।
 ਮਿਲ ਕਰਤ ਸਜਨ⁸ । ੨ ।
 ਸਭ ਆਸ ਪਾਸ ।
 ਮਹਕੀ ਸੁਬਾਸ⁹ ।

1. ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ । 2. ਕੰਢੇ, ਕਿਨਾਰੇ । 3. 'ਰਾਵੀ' ਦਰਿਆ । 4. ਕਿਨਾਰੇ । 5. ਨੇੜੇ । 6. ਰਮਣੀਕ, ਸੁੰਦਰ । 7. ਵੱਡੀ । 8. ਭਲੇ ਲੋਕ । 9. ਖਸ਼ਬੂ ।

ਬਾਵਨ¹ ਸੁਭਾਵ ।
 ਸੰਤਨ ਸੁਭਾਵ । ੩ ।
 ਸਤਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ।
 ਸਭ ਜਪਤ ਜਾਪ ।
 ਮਹਿਮਾ ਅਮਿਤ² ।
 ਪ੍ਰਕਾਸ ਅਦਿਤ³ । ੪ ।
 ਗੁਰਬਚਨ ਸਬਦ ।
 ਪੜੇ ਮਿਟਤ ਅਬਦ* ।
 ਸਭ ਜਗਤ ਜਪਤ ।
 ਹੋਇ ਭਗਤ ਸਕਤ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜੋ ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਕੀ ਜਪੈ ਹੋਇ ਅਗਿਆਨ ਬਿਨਾਸ⁵ ।
 ਪ੍ਰਗਟ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿਧ ਪ੍ਰਭ ਜਿਮ ਰਵਿ⁶ ਕਿਰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ । ੬ ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ

ਭਈ ਪ੍ਰਗਟ ਸਗਲ ਜਗਤ ਮੋ ਪ੍ਰਸਿਧ ਦਿਆਲ ਕੀ ਕਥਾ ।
 ਰਹੇ ਕਰੋੜੀਆ⁷ ਨਿਕਟ ਸੁਨੀ ਕਥਾ ਜਬ ਜਥਾ ।
 ਵੇ ਨੀਚ ਮਤ ਅਸੁਧ-ਗਤ⁸, ਭਲੀ ਨ ਚਿਤ ਮੋ ਧਰੀ ।
 ਕਰੇ ਤਹਸੀਲ ਪਰਗਨਾ⁹ ਅਕਲ ਤਕਬਰੀ ਭਰੀ । ੭ ।
 ਕਰ ਮਸਲਹਤ¹⁰ ਅਸੁਧ-ਗਤ¹¹ ਦੀਵਾਨ ਅਜਾਨ¹² ਸੋ ਕਹਾ ।
 ਨਾਨਕ ਰਹੇ ਫਕੀਰ ਜੋ ਨਿਕਾਲ ਦੇਹੁ ਜਹ ਕਹਾ ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਭ੍ਰਮਾਇਕੇ¹³ ਕਲਾਮ¹⁴ ਆਪਨੀ ਕਰੇ ।
 ਪੜੇ ਕਲਾਮ ਜੋ ਕੋਈ ਇਮਾਨ ਧਰਮ ਸੋ ਫਿਰੇ । ੮ ।
 ਕੁਮਤਿ ਹੀਏ¹⁵ ਧਾਰ ਕੇ, ਕਰੋੜੀਆ ਚਲਾ ਤਹਾ ।
 ਨ ਹੋ ਸਕੇ ਬਿਘਨ¹⁶ ਤਹਾ, ਦਿਆਲ ਗੁਰ ਚਰਨ ਜਹਾ ।

1. ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ । 2. ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ, ਬੇਹੱਦ । 3. (ਅਦਿਤਿ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ) ਸੂਰਜ *ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਾਲੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਅਦਬ' ਹੈ । 5. ਨਾਸ਼ । 6. ਸੂਰਜ । 7. ਕਰੋੜਪਤੀ । 8. ਕੁਚਾਲਾ । 9. ਭਾਵ ਉਸ ਨੇ ਪਰਗਨੇ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ । 10. ਸਲਾਹ । 11. ਕੁਚਾਲਾ । 12. ਅਗਿਆਨੀ । 13. ਧੋਖਾ ਦੇ ਕੇ । 14. ਬਾਣੀ । 15. ਦਿਲ ਵਿਚ । 16. ਖਰਾਬੀ ।

ਅਚਾਨਕ ਚਲਤ ਮਗ¹ ਉਲਟ ਅਸ² ਸੋ³ ਗਿੜਾ⁴ ।
 ਲਗੀ ਚੋਟ ਰਿਦੇ ਖੋਟ ਸੀਸ ਪਾਗ⁵ ਗਿੜ ਪੜਾ । ੯ ।
 ਅਤ ਅਸਗਨ ਭਇਆ ਬਿਘਨ ਰੋਸ ਮਨ ਬਢਾਇਆ ।
 ਪ੍ਰਾਤ ਕਾਲ ਕੇ ਸਮੇ ਸਵਾਰ ਹੋਇ ਕੇ ਧਾਇਆ ।
 ਭਏ ਨੇਤ੍ਰ ਅੰਧ ਪਾਪ ਧੰਧ⁶ ਬਹੁੜ⁷ ਅਸੁ ਸੋ ਗਿੜਾ ।
 ਕੀਆ ਬਿਚਾਰ ਤਜ ਬਿਕਾਰ ਤ੍ਰਾਹ⁸ ਸਰਨ ਮੋ ਪੜਾ । ੧੦ ।

ਦਹਰਾ

ਦੇਖਾ ਕੁਦਰਤ ਕਰਾਮਾਤ ਹੋਇ ਅਧੀਨ ਸਰਨੀ ਪਰਾ ।
 ਖੁਲੇ ਨੈਨ, ਰੋਸਨ⁹ ਭਏ, ਸਤਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸਨ ਕਰਾ । ੧੧ ।

ਚੌਪਈ

ਕਦਮ ਪਕੜ ਤਿਨ ਬਿਨਤੀ ਠਾਨੀ ।
 ਹੇ ਨਾਨਕ ਵਲੀ ਮੈ ਬਡਾ ਅਗਿਆਨੀ ।
 ਮਾਫ ਕਰੋ ਤਕਸੀਰ¹⁰ ਹਮਾਰੀ ।
 ਕਰੋ ਪਾਕ ਲੇਹੁ ਮੋਹ ਉਬਾਰੀ¹¹ । ੧੨ ।
 ਇਕ ਅਰਜ ਕਰੋ ਜੋ ਹੋਇ ਕਬੂਲ¹² ।
 ਤਬ ਜਾਨੋ ਮਾਫ ਭਈ ਇਹ ਭੂਲ ।
 ਸੋ ਬਿਗੇ ਕਾ ਗਾਉ ਈਹਾਂ ਕਰੋ¹³ ।
 ਨਾਨਕ-ਚਕ ਨਾਮ ਤਿਸ ਧਰੋ । ੧੩ ।
 ਪ੍ਰਭ ਸ੍ਰਧਾ ਦੇਖ ਮਨਜੂਰ ਯਹ* ਕਰਾ ।
 ਕਰਤਾਰਪੁਰ¹⁴ ਨਾਮ ਚਕ¹⁵ ਕਾ ਧਰਾ ।
 ਧਰਮਸਾਲ¹⁶ ਹਵੇਲੀ ਤਹਾ ਬਨਾਈ ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋ ਲੀਆ ਬੁਲਾਈ । ੧੪ ।

1. ਰਸਤਾ । 2. ਘੋੜਾ । 3. ਉਤੋਂ । 4. ਗਿਰਿਆ । 5. ਪਗੜੀ । 6. ਕੰਮ । 7. ਮੜਾ ।
 8. 'ਬਚਾਓ, ਬਚਾਓ' ਕਹਿ ਕੇ । 9. ਚਾਨਣ ਵਾਲੇ । 10. ਕਸੂਰ । 11. ਉਭਾਰਨਾ, ਉਠਾਉਣਾ, ਮੁਕਤ ਕਰਨਾ ।
 12. ਮੰਨਣਾ । 13. ਬਸਾਉ । *ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਇਥੇ 'ਪ੍ਰਭ' ਸ਼ਬਦ ਹੈ । 14. ਜਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਤਸੀਲ ਸ਼ਕੋਰ
 ਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਰੂਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸੰਮਤ 1561 ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਇਕ ਨਗਰ ਜਿਸ ਥਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਾਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖ
 ਧਰਮ ਦਾ ਉਧਦੇਸ਼ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਸੰਮਤ 1579 ਵਿਚ ਰਹਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ । ਇਸ ਨਗਰ ਦੇ ਵਸਾਉਣ
 ਵਿਚ ਭਾਈ ਦੋਦਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀ ਚੰਦ (ਕਰੋੜੀ ਮਲ) ਦਾ ਉਦਮ ਹੋਇਆ । ਇਸੇ ਨਗਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ
 ਸੰਮਤ 1596 ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ਸਨ । 15. ਪਿੰਡ । 16. ਭਾਈ ਦੋਦਾ ਅਤੇ ਦੁਨੀ ਚੰਦ (ਕਰੋੜੀ ਮਲ) ਨੇ
 ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਲਈ ਇਕ ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਵਾਈ ਸੀ ।

ਬੁਢਾ ਰਧਾਵਾ¹ ਸਤਗੁਰ ਕੋ ਮਿਲਾ ।
ਪ੍ਰੀਤ ਵੰਤ ਸੇਵਕ ਅਤ ਭਲਾ ।
ਬਾਲਾ ਸੰਧੂ² ਸੇਵਕ ਨੀਕਾ³ ।
ਭਾਗੀਰਥ⁴ ਸੁਖਦਾਈ ਜੀਅਕਾ । ੧੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪ੍ਰੀਤਵੰਤ⁵ ਸੇਵਕ ਸਕਲ⁶ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਹਿਤ⁷ ਚਿਤ ਲਾਇ ।
ਜੋ ਉਪਜੇ ਅਨ-ਧਨ ਖੇਤ ਸੋ ਜੋ ਆਵੈ ਸੋ ਖਾਇ । ੧੬ ।

ਚੌਪਈ

ਸਾਧਾਰਨ⁸ ਸੇਵਾ ਮਨਚਿਤ ਕਰੇ ।
ਖੇਤੀ ਘਰ ਕੀ ਬਿਧ⁹ ਅਨਸਰੇ¹⁰ ।
ਅਜਿਤਾ ਰਿਧਾਵਾ¹¹ ਪ੍ਰੇਮ ਮਨ ਕਰੇ ।
ਸਤਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਹਿਰਦੇ ਮੋ ਧਰੇ । ੧੭ ।
ਬਲਵੰਡ¹² ਮਿਰਾਸੀ ਜੰਗਲ ਸੋ ਆਇਆ ।
ਸਦ ਕਰੇ ਭਜਨ ਸਤਗੁਰ ਮਨ ਭਾਇਆ ।
ਖੇਤੀ ਟਹਲ ਗ੍ਰਹ ਕੀ ਸਭ ਕਰੇ ।
ਖੇਤੀ ਦੁਆਰੇ ਕਾਜ ਅਨਸਰੇ । ੧੮ ।
ਬਸੋ ਬਾਸ ਸਤਗੁਰ ਜੀ ਕਰਾ ।
ਲੰਗਰ ਚਲੇ ਕਾਜ ਸਭ ਸਰਾ ।
ਅਥਿਤ¹³ ਸਾਧ ਤਹਾ ਚਲ ਆਵੈ ।
ਸੇਵਾ ਹੋਇ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਪਾਵੈ । ੧੯ ।

1. ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਜੋ ਜੈਸਲਵੰਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੁਤਾਪੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਭੱਟੀ ਦੇ ਘਰਾਣੇ ਵਿਚੋਂ ਸਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਮਤ 1563 ਤੋਂ ਸੰਮਤ 1688 ਤਕ ਉਮਤ ਭੋਗੀ । ਸੰਮਤ 1661 ਵਿਚ ਆਪ ਹਰਿਮੰਦਰ, ਅਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਮੁਕਰਰ ਹੋਏ । 2. ਭਾਈ ਬਾਲਾ ਜੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਅਨੰਨ ਸਿੱਖ । ਇਹ ਚੰਦ ਭਾਨ ਸੰਧੂ ਪਿੰਡ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਸਪੁਤ੍ਰ ਸੀ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਫਰਾਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ । ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸੇ ਨੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਈ ਪੈੜਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ । ਇਸੇ ਪੋਥੀ ਦਾ ਨਾਂ 'ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ' ਸਾਖੀ ਹੈ । 3. ਚੰਗਾ, ਭਲਾ । 4. ਮੈਸਸੀਹਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਜੋ ਦੁਰਗਾ ਦੀ ਉਪਾਸਨਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ ਸਿਖ ਹੋਇਆ । 5. ਪਿਆਰ ਵਾਲ, ਪ੍ਰੇਮੀ । 6. ਹੁਨਰ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ । 7. ਪਿਆਰ । 8. ਮੈਹਿਤਪੁਰ, ਜਿਲਾ ਜਲੰਧਰ, ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇਕ ਤਖਾਣ ਜੋ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਿਖ ਹੋਇਆ । ਇਹ ਪਚਾਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭੀ ਕਰਦਾ ਸੀ । ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਸ ਵੀ ਇਹੋ ਹੋਵੇਗਾ । ਸਾਧਾਰਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਭੀ ਹਾਜ਼ਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ । 9. ਵਾਂਗ । 10. ਕਰੇ । 11. ਅਜਿਤਾ ਰੰਧਾਵਾ । 12. 'ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼' ਕ੍ਰਿਤ ਭਾ: ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ, ਨਾਭਾ, ਅਨੂਸਾਰ ਬਲਵੰਡ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਰਬਾਬੀ ਸੀ 13. ਪਰਾਹੁਣਾ, ਮਹਿਮਾਨ ।

ਸਤਗੁਰ ਧਰਮਸਾਲ ਮੋ ਰਹੇ ।

ਰੋੜੇ ਕੇ ਆਸਨ ਪਰ ਬਹੇ ।

ਚੌਕੀ¹ ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਸਦ ਹੋਇ ।

ਤਹਾਂ ਮਹਾਂ ਅਨੰਦ, ਸੋਕ² ਨਹੀ ਕੋਇ । ੨੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਕਰਤਾ ਬਸੇ ਵੈਰਾਗ ਜੋਗ ਅਰੁ ਭਗਤ ।

ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਪਰਗਟ ਤਹਾ ਗੁਰਚਰਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੀ ਸਕਤ । ੨੧ ।

ਅਸਤੋਤਰ

ਹਰਿ ਸੰਤ ਰੂਪ ਧਾਰਨੰ ।

ਭਗਤਿ ਮੁਕਤਿ ਬਿਥਾਰਨੰ⁴ । ੨੨ ।

ਗਿਆਨ ਖੜਗ⁵ ਧਾਰ ਕਰ ਦੁਏਤ⁶ ਦੁਸਨ⁷ ਮਾਰਨੰ । ੨੩ ।

ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭ ਦਇਆ ਕਰੇ ।

ਚਰਨ ਮੇਰੇ ਹੀਏ⁸ ਧਰੇ ।

ਸਰੂਪ ਕੋ ਦਇਆ ਕਰੇ ਭੈ ਸਿੰਧ⁹ ਪਾਰ ਉਤਾਰਨੰ । ੨੪ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ । —੫੦

1. ਚਾਰ ਰਾਗੀਆਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ, ਭਜਨ ਮੰਡਲੀ । 2. ਸੋਗ । 3. ਉਸਤਤਿ ਦਾ ਗੀਤ । 4. ਫੈਲਾਉ ।
5. ਤਲਵਾਰ । 6. ਦੁਏਤ, ਭੇਦ ਭਾਵ । 7. ਅਪਾਧ । 8. ਹਿਰਦਾ । 9. ਸਮੁੰਦਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਕੇ ਮਿਲਾਪ ਕੀ ਨਿਰੂਪਨ¹ ਹੋਇਗੀ ।

ਦਹਰਾ

ਲਖੀ ਜੰਗਲ² ਕੇ ਨਿਕਟਿ ਹੈ 'ਮੱਤੇ-ਕੀ-ਸਰਾਇ'³ ।
ਤਹਾ ਬੜੋਟਾ⁴ ਗੁਰੂ ਕਾ ਜਾਨਤ ਹੈ ਸਭ ਨਾਉ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਤਹਾ ਫੇਰੇ ਮਲ⁵ ਖਤੀ ਹੈ ਰਹੈ ।
ਤਿਹੁਨ⁶ ਜਾਤ ਬਡਾ ਸਭ ਕਹੈ ।
ਬਡ ਭਾਗੀ ਸੁਭ ਭਲਾ ਅਚਾਰ ।
ਤਿਸ ਕੇ ਘਰ ਸਤ ਸੰਤ ਅਵਤਾਰ । ੨ ।
ਲਹਨਾ⁷ ਨਾਮ ਹਰਿ ਸੰਤ ਬਪ⁸ ਧਰਾ ।
ਜਿਨ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗਤ ਮੋ ਕਰਾ ।
ਸੁਤਹਿ-ਸਿਧ⁹ ਗਿਆਨ ਕੀ ਖਾਨ ।
ਗੋਪ¹⁰ ਕਲਾ ਹੋਇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਿਦਾਨ¹¹ । ੩ ।
ਤਿਸ ਪਰਮ¹² ਪੁਰਖ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਵੇ ।
ਅਚਾਰ¹³ ਬਿਵਹਾਰ ਕਰ ਪ੍ਰਗਟ ਬਤਾਵੇ ।
ਸਾਂਤਕ ਰੂਪ¹⁴ ਨਹੀਂ ਵੈਰ ਸਨੇਹੁ ।
ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ¹⁵ ਸੌ ਨਹੀਂ ਨੇਹੁ । ੪ ।

1 ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 2. ਸਾਬਕ ਰਿਆਸਤ ਫਰੀਦਕੋਟ ਦੀ ਤਸੀਲ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਦੇ ਥਾਣਾ ਨੇਰੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਇਕ ਪਿੰਡ 'ਮਹਿਮਾ ਸਰਜਾ' ਹੈ । ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਮੀਲ ਦਖਣ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ । ਇਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੰਗਲ ਦੇਸ ਨੂੰ 'ਲਖੀ ਜੰਗਲ' ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਿਤੀ, ਮਾਲਵੇ (ਜੰਗਲ ਦੇਸ) ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਪਦਵੀ । 3. ਜਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤਸੀਲ ਮੁਕਤਸਰ ਵਿੱਚ, ਮੁਕਤਸਰ ਤੋਂ ਸੱਤ ਕੋਹ (ਕੋਈ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ) ਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਇਕ ਪਿੰਡ ਜਿਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਨਾਂ 'ਲਾਗੇ ਕੀ ਸਰਾਇ' ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਜੜਿਆ ਥੇਹ ਉਦਾਸੀ ਨਾਗੇ ਸਾਧੂ ਨੇ ਆਬਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ । ਇਥੇ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ, ਦੂਜਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਹੈ । ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਜਨਮ-ਅਸਥਾਨ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸੌ ਕਦਮ ਪੂਰਬ ਵੱਲ 'ਮੱਤੇ ਦੀ ਸਰਾਇ' ਦੇ ਥੇਹ ਉੱਤੇ ਹੈ । ਇਥੇ ਵੈਸਾਖੀ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲਗਦਾ ਹੈ । 4. ਬੜੋਟਾ । 5. ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ 'ਬਾਬਾ ਫੇਰੂ' । 6. ਤ੍ਰੇਹਣ, ਤੇਹਣ, ਵਡੇ ਸਰੀਣ ਖਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਇਸੇ ਗੋਤ ਵਿਚ ਪਰਗਟੇ ਸਨ । 7. ਸੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 8. ਸਰੀਰ ਦੇਹ । 9. ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ । 10 ਗੁਪਤ । 11. ਅੰਤ ਨੂੰ । 12 ਮਹਾਨ । 13 ਰਹਿਣੀ ਬਹਿਣੀ । 14. ਸਤੋਗੁਣੀ । 15. ਵਸਤਾਂ ।

ਨਿਰਾਲੰਭ¹ ਨਿਟਕਲਪ² ਬਿਵਹਾਰ ।
 ਰਹੇ ਏਕ ਲਿਵ ਸੁਧ ਅਚਾਰ ।
 ਗੁਹ ਘੋੜੀ ਗਉ ਭੈਸ ਰਹੈ ਬੈਲ ।
 ਖੇਤੀ ਕਿਰਤ ਲਗੇ ਨਹੀ ਮੈਲ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਲਹਨਾ³ ਜੀ ਕੇ ਪੁਤ੍ਰ ਦੁਇ, ਦਾਸੂ⁴ ਦਾਤੂ⁵ ਤਿਨ ਨਾਮ ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਘੋੜੇ ਚੜੇ ਦੇਸ-ਬਿਰਤ⁶ ਕਰੇ ਕਾਮ । ੬ ।

ਚਪਈ

ਦੇਸ ਬਿਰਤ ਧਾੜੇ ਸਭ ਜਾਵਹਿ ।
 ਲੜੇ ਮਰੇ ਜੀਤਹਿ ਧਨ ਲਿਆਵਹਿ ।
 ਗਾਉ⁷ ਕੇ ਲੋਕ ਧਾੜੇ ਕੋ ਚਲੇ ।
 ਦਾਸੂ ਦਾਤੂ ਚੜ ਤਿਨ ਸੰਗ ਮਿਲੇ । ੭ ।
 ਚੜ ਗਏ ਬਿਦੇਸ, ਤਹਾ ਭਈ ਲੜਾਈ ।
 ਸਭ ਲੜ ਮੁਏ ਕਛੁ ਖਬਰ ਨ ਪਾਈ ।
 ਭਏ ਖਿਮਾਵੰਤ⁸ ਕਛੁ ਸੁਨੀ ਨ ਕਹੀ ।
 ਦੋਨੋ ਸੁਤ ਕੀ ਇਹ ਬਿਧ ਭਈ । ੮ ।
 ਦੇਸ ਕੇ ਲੋਕ ਜੁਲਾ⁹ ਕੋ ਚਲੇ ।
 ਭਏ ਇਕਤ੍ਰ ਸੰਗ ਸਭ ਮਿਲੇ ।
 ਲਹਨਾ¹⁰ ਜੀ ਭਏ ਸੰਗ ਤਿਆਰ ।
 ਚੜੇ ਘੋੜੀ ਭਏ ਸੰਗ ਸਵਾਰ । ੯ ।
 ਨਿਹਕਾਮ¹¹ ਕਰੀ ਦੇਵੀ ਕੀ ਪੂਜਾ ।
 ਮਿਲੇ ਗੁਰਸੰਤ ਅਰਥ¹² ਨਹੀ ਦੂਜਾ ।
 ਕਰ ਦੇਬੀ ਪੂਜਾ ਗੁਹ ਕੋ ਸਭ ਚਲੇ ।
 ਕਰਤਾਰਪੁਰ¹³ ਨਿਕਟ ਸੰਗ ਭਏ ਖਲੇ । ੧੦ ।

1. ਨਿਰ + ਅਲੰਬ = ਬਿਨਾਂ ਸਹਾਰੇ ਦੇ । 2. ਸੰਸੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 3. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 4. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੋ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੰਮਤ 1581 ਵਿਚ ਖਡੂਰ ਜਨਮੇ । 5. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੋ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਦੇ ਉਦਰ ਤੋਂ ਸੰਮਤ 1594 ਵਿਚ ਖਡੂਰ ਜਨਮੇ । 6. ਭਾਵ ਲੁਟ ਮਾਰ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । 7. ਪਿੰਡ । 8. ਪਾਠਾਂਤਰ ਦੇਖ । 9. ਸਮਾਈ ਦੇ ਧਰਨ ਕਰਤਾ । 10. ਜੁਆਲਾ ਮੁਖੀ, ਜ਼ਿਲੇ ਕਾਂਗੜੇ ਦੀ ਤਮੀਲ ਹਰੀਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਰੋਵੀ ਦਾ ਅਸਥਾਨ ਜੋ ਕਾਂਗੜੇ ਤੋਂ 22 ਮੀਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅਤੇ ਨਾਦੋਨ ਤੋਂ 11 ਮੀਲ ਉਤਰ-ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਹੈ । ਇਥੇ ਪਹਾੜ ਵਿਚੋਂ ਗੈਸ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਮੇਲ ਨਾਲ ਜਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ । ਜੁਆਲਾ (ਲਾਟ) ਨਿਕਲਣ ਕਾਰਣ ਇਹ ਨਾਮ ਪਾਇਆ । 11. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 12. ਕਾਮਨਾ ਰਹਿਤ । 13. ਪਰਯੋਜਨ, ਮਤਲਬ । 14. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 14 ਪੰਨਾ 281 ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਹਰ ਜੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਮਿਲੈ ਸੰਤ ਬਡ ਭਾਗ ।
ਮਿਲੇ ਸੰਤ ਹਰਿ ਜੀ ਮਿਲੇ ਛੁਟੀ ਮੋਹਿ ਨੀਦ ਮਨ ਜਾਗ । ੧੧ ।

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਲਹਨਾ¹ ਜੀ ਮਨ ਅਨਭੈ² ਆਈ ।
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਮਿਲਨ ਪ੍ਰੀਤ ਮਨ ਭਾਈ ।
ਠਾਢੇ³ ਹੋਇ ਮਨ ਧਰਾ ਧਿਆਨ ।
ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨੀ ਜਾਨ । ੧੨ ।
ਉਠ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ਲਹਨੇ ਕੋ ਲੈਨ ।
ਪੂਛਿਆ ਮਾਤਾ ਬੋਲੀ ਬੈਨ⁴ ।
ਹੇ ਸੁਤ⁵ ਕਹਾ ਚਲੇ ਇਹ ਕਾਲ ।
ਮਤ ਲਗੇ ਧੂਪ ਜੀਉ ਹੋਇ ਬਿਹਾਲ । ੧੩ ।
ਸੁਨ ਹਸੇ ਦਿਆਲ ਬੋਲੇ ਗੁਨਗੁਨੀ⁶ ।
ਆਇਆ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਕਾ ਧਨੀ ।
ਇਹ ਕਹੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਮਗ⁷ ਚਲੇ ।
ਜਹਾਂ ਥੇ ਲਹਨਾ ਜੀ ਤਹ ਭਏ ਖਲੇ । ੧੪ ।
ਤਹਾ ਲਹਨਾ ਜੀ ਪੂਛਨ ਕੀਨਾ ।
ਕਹਾ ਰਹੇ ਤਪਾ⁸ ਨਾਨਕ ਪਰਬੀਨਾ⁹ ।
ਹਮਰੇ ਦਰਸਨ ਕੀ ਅਭਲਾਖਾ¹⁰ ।
ਕਰੇ ਦਰਸਨ ਜੋ ਪਾਵੈ ਸਾਖਾ । ੧੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਠਾਢੇ¹¹ ਤਹਾ ਬੋਲ ਬਚਨ ਕਰ ਭਾਉ¹² ।
ਹਮ ਭੀ ਜਾਨਾ ਹੈ ਤਹਾਂ, ਤੁਮ ਸਗ ਹਮਾਰੇ ਆਉ । ੧੬ ।

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਗੇ ਹੋਇ ਚਲੇ ।
ਲਹਨਾ ਜੀ ਪਾਛੇ ਹੋਇ ਪਿਲੇ¹³ ।
ਜਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਿਜ ਦੁਆਰੇ ਗਏ ।
ਅੰਤਰਿ ਗ੍ਰਿਹ ਗਏ ਬਚਨ ਇਹ ਕਹੇ । ੧੭ ।
ਈਹਾ ਘੋੜੀ ਬੰਧ ਅੰਤਰ ਤੁਮ ਆਵੇ ।

1. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 2. ਆਤਮ-ਗਿਆਨ ਦਾ ਪਰਕਾਸ਼ । 3. ਸਥਿਤ । 4. ਵਰਤ ।
5. ਪੁੱਤਰ । 6. ਭਵ ਗੁਣਾ ਵਾਲਾ । 7. ਰਸਤਾ । 8. ਤਪਸਵੀ । 9. ਨਿਪੁਣ, ਚਤੁਰ । 10. ਖਾਹਿਸ਼ ।
11. ਖਲੋਤੇ । 12. ਪਰੇਮ । 13. ਚਲੇ ।

ਬੈਠੇ ਹੈਂ ਤਪਾ¹ ਦਰਸਨ ਤੁਮ ਪਾਵੋ ।
 ਘੋੜੀ ਬਾਂਧ ਅੰਤਰ ਕੋ ਪੈਠੇ² ।
 ਜਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਸਨ ਪਰ ਬੈਠੇ । ੧੮ ।
 ਦੇਖਤ ਦਰਸਨ ਭਏ ਖੁਸਾਲ ।
 ਪਰਸਤ³ ਚਰਨ ਮਨ ਭਏ ਨਿਹਾਲ ।
 ਵਹੀ ਸਾਹਿਬ ਜੋ ਹਮ ਸੰਗ ਆਏ ।
 ਭਈ ਅਵਗਿਆ⁴ ਹਮ ਬੂਝ ਨਾ ਪਾਏ । ੧੯ ।
 ਹਮ ਸਵਾਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਪਿਆਏ ।
 ਚਲੇ ਆਏ ਸੰਗ ਹਮ ਨ ਪਛਾਤੇ ।
 ਯਹ ਭਈ ਅਨਉਚਤ⁵ ਘਰ ਫਿਰ ਚਲੇ ।
 ਹੋਇ ਸੇਵਕ ਭਾਇ ਆਇ ਫਿਰ ਮਿਲੇ । ੨੦ ।

ਸੋਰਠਾ

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਭ ਜਾਨੀ ਸੇਵਕ ਜੀਅ ਕੀ ।
 ਭਈ ਸੰਕਾ ਇਹ ਕਾਲ ਫਿਰ ਆਵੇਗੇ ਪਾਸ ਹਮ । ੨੧ ।

ਚੌਪਈ

ਫਿਰ ਚਲੇ ਲਹਨਾ⁶ ਜੀ ਸੰਗ ਸੋ⁷ ਮਿਲੇ ।
 ਨਿਜ ਗ੍ਰਹ ਗਏ ਬਿਚਾਰ ਕੀਆ ਭਲੇ ।
 ਚਲੇ ਸੇਵਕ ਭਇ ਤਪਾ⁸ ਜੀ ਪਾਸ ।
 ਸਾਧ ਸੰਗ ਪੂਰਨ ਹੋਇ ਆਸ । ੨੨ ।
 ਮਿਥਿਆ⁹ ਹੈ ਸਭ ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ।
 ਸਤ ਸੰਗ ਪਾਵੈ ਪਰਮਾਰਥ ।
 ਨਿਜ ਘਰਨੀ¹⁰ ਸੋ ਬਾਤ ਯਹ ਕਹੀ ।
 ਵੇ ਪਰਮ ਪਤਿ-ਬਰਤੀ ਕਹੀ ਸਤ ਸਹੀ । ੨੩ ।
 ਤਬ ਲਹਨਾ¹¹ ਜੀ ਕਰੀ ਤਿਆਰੀ ।
 ਲੀਆ ਲੋਨ ਚਟਾਈ ਬਾਂਧ ਗਠਾਰੀ¹² ।
 ਘਰ ਕਾ ਕਾਮ ਭਾਣਜੈ ਕੋ ਸੌਪਾ ।
 ਮਨ ਮੋ ਉਠੀ ਦਰਸਨ ਗੁਰ ਚੌਪਾ¹³ । ੨੪ ।

1. ਤਪਸਵੀ । 2. ਪਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ । 3. ਛੁਹ ਕੇ : 4. ਅਨਾਦਰ, ਅਪਮਾਨ । 5. ਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ।
 6. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 7. ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ । 8. ਤਪਸਵੀ । 9. ਅਸੱਤ, ਬਿਨਸਨਹਾਰ ।
 10. ਪਰਮ ਉਤਮ ਪਦਾਰਥ, ਮੁਕਤੀ । 11. ਇਸਤੀ । 12. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 13. ਗਠੜੀ

ਕਰ ਬਿਨੇ ਭਾਨਜੇ ਬਾਤ ਬਤਾਈ ।
 ਹਮ ਚਲੇ ਸੰਗ ਲੇ ਚਲਹ ਚਟਾਈ ?
 ਕਹਾ ਲਹਨਾ ਜੀ ਜਿਸ ਮਿਲੇ ਖਜਾਨਾ ।
 ਵੇ ਲੇਵੇ ਆਪ ਦੇਵੇ ਨਹੀ ਆਨਾ । ੨੫ ।

ਸੋਰਠਾ

ਭਾਨਜੇ ਕੋ ਸਭ ਸਮਝਾਇ ਲੀਆ ਲੋਨ ਚਟਾਈ ਸੀਸ ਧਰ ।
 ਮਗ¹ ਚਲੇ ਹੋਇ ਨਾਗੇ ਪਾਇ ਸਤਗੁਰ ਮਨ ਧਿਆਨ ਕਰ । ੨੬ ।

ਚੋਪਈ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ² ਪਹੁਚੇ ਨਗ੍ਰ ਮੋ ਗਏ ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ³ ਕੀ ਚਰਨੀ ਪਏ ।
 ਧਰ ਲੋਨ ਚਟਾਈ ਪੂਛੀ ਬਾਤ ।
 ਕਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹੇ ਜਗ-ਮਾਤ⁴ । ੨੭ ।
 ਕਹਾ ਮਾਤਾ ਜੀ ਖੇਤ ਸੁਹਾਵੇ⁵ ।
 ਹੋਇ ਮਿਲਾਪ ਊਹਾ ਜੋ ਜਾਵੈ ।
 ਰਾਖ ਚਟਾਈ ਖੇਤ ਪਰ ਗਏ ।
 ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਚਰਨਨ ਪਰ ਪਏ । ੨੮ ।
 ਦੇ ਅੰਕਮਾਲ⁶ ਸੁਖ ਪੂਛਾ ਬੈਨ ।
 ਲਹਨਾ ਦੇਖ ਸੀਤਲ ਭਏ ਨੈਨ ।
 ਪ੍ਰਭ ਕਰੋ ਟਹਲ ਜੋ ਆਗਿਆ ਹੋਇ ।
 ਕਹਾ : ਜੋ ਸਭ ਕਰੇਂ ਕਰੋ ਤੁਮ ਸੋਇ । ੨੯ ।
 ਖੇਤ ਸੋਹਿ ਲਹਨਾ ਨਹੀ ਜਾਨੇ ।
 ਦੇਖ ਦਿਆਲ ਗੁਰ ਬਚਨ ਬਖਾਨੇ ।
 ਨਿਕਸਾ ਨਦੀਨ⁷ ਬੰਧ ਲੇ ਚਲੋ ।
 ਅੰਗਨ⁸ ਮੋ⁹ ਭੈਸ ਰਹੈ ਤਹਾ ਡਾਲੋ । ੩੦ ।

ਦੇਹਰਾ

ਸ੍ਰਵਤ¹⁰ ਜਲ ਕੀਚ¹¹ ਨਦੀਨ¹² ਸੋ ਬਾਧ ਲੀਨ ਸਿਰ ਪੋਟ¹³ ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਕੀਚ ਭਰੇ ਸੁਧ ਨਹੀ, ਦੇਸ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਚੋਟ । ੩੧ ।

1. ਰਾਹ, ਰਸਤਾ । 2. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 14 ਪੰਨਾ 281 । 3. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ।
 4. ਜਗਤ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ । 5. ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ । 6. ਅੰਕਪਾਲੀ, ਜੱਫੀ । 7. ਖੇਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ
 ਕਢਿਆ ਨਿਕੰਮਾ ਘਾਹ । 8. ਵਿਹੜਾ । 9. ਵਿਚ । 10. ਟਪੜਦਾ ਹੈ, ਚੁੰਦਾ ਹੈ । 11. ਗਾਰਾ । 12. ਖੇਤੀਆਂ
 ਵਿਚੋਂ ਕਢਿਆ ਨਿਕੰਮਾ ਘਾਹ । 13. ਪੰਡ ।

ਚੌਪਈ

ਬਾਂਧ ਪੋਟ¹ ਸੀਸ ਲੇ ਧਰਾ ।
 ਸ੍ਵਤ² ਜਲ ਕੀਚ³ ਬਸਤ੍ਰ ਪਰ ਪਰਾ ।
 ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਸਤ੍ਰ ਕੀਚ ਭਰੇ ਦੇਖਾ ।
 ਹੋਇ ਸਕੋਪ⁴ ਕਹਾ ਬਚਨ ਬਸੇਖਾ⁵ । ੩੨ ।
 ਜੋ ਧਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦਰਸਨ ਕੋ ਆਵੈ ।
 ਤਾ ਕੋ ਸੁਤ⁶ ਐਸੀ ਟਹਲ ਬਤਾਵੈ ।
 ਜਾਮਾ ਪਾਗ⁷ ਕੀਚ ਸੋ ਭਰੇ ।
 ਕੁਲ⁸, ਜਾਤ ਪਾਤ ਬਿਚਾਰ ਨ ਕਰੇ । ੩੩ ।
 ਸੁਨ ਹਸੇ ਦਿਆਲ ਮੁਖ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।
 ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੁਮ ਮਰਮ⁹ ਨ ਜਾਨਾ ।
 ਮੈ ਦੀਨ ਦੁਨੀਆ ਕਾ ਛਤ੍ਰ ਸਿਰ ਧਾਰਾ ।
 ਵਹ ਕੀਚ ਜਲ ਨਹੀ, ਕੇਸਰ ਸਿਰ ਡਾਰਾ । ੩੪ ।
 ਇਹੁ ਲਹਨਾ¹⁰ ਮੈ ਇਸ ਕਾ ਦੇਨਾ ।
 ਕਹੋਂ ਸਤ ਮਿਥਿਆ¹¹ ਨਹੀ ਬੈਨਾ¹² ।
 ਇਨ ਕੀ ਮੋ ਸੋ ਹੈ ਬਿਧ ਬਨੀ ।
 ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਕੋ ਆਇਓ ਧਨੀ¹³ । ੩੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮੇਰੀ ਇਨ ਸੋ ਬਨ ਰਹੀ ਪਰਮ ਪੁਰਾਤਨ¹⁴ ਪ੍ਰੀਤ ।
 ਮੈਂ ਇਨ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਬਸੋ ਇਹ ਮੇਰੇ ਸਤ¹⁵ ਮੀਤ । ੩੬ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੧

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1. ਪੰਡ । 2. ਟਪਕਦਾ ਹੈ । 3. ਗਾਰਾ । 4. ਗੁੱਸੇ । 5. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਤਕੇ । 6. ਪੁਤ੍ਰ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ) । 7. ਲਿਬੜਨਾ । 8. ਖਾਨਦਾਨ । 9. ਭੇਤ । 10. ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇੱਥੇ ਦੋ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ—(1) ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । (2) ਲੈਣਾ । 11. ਬੂਠ । 12. ਬਾਤ, ਸ਼ਬਦ । 13. ਮਾਲਿਕ । 14. ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣੀ । 15. ਸੱਚਾ, ਪ੍ਰਤੱਖ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਨਿਤ ਕਰਮ¹ ਕੀ ਨਿਰੂਪਨ² ਹੋਇਗੀ :--

ਦੋਹਰਾ

ਉਤਮ ਰਹਨੀ ਸੰਤ ਕੀ ਸੁਖ ਦਾਇਕ ਦੁਇ ਲੋਕ ।
ਲੇਸ³ ਕਲੇਸ⁴ ਤਾ ਮੋ ਨਹੀ, ਨਹੀ ਪੁੰਨ ਅਰ ਦੋਖ⁵ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਪਹਰ ਰਾਤ ਪਿਛਲੀ ਜਬ ਰਹੇ ।
ਜਾਗ੍ਰਤ ਬਿਰਤ ਦਿਆਲ ਗੁਰ ਗਹੇ ।
ਕਰ ਸੋਚਾਚਾਰ⁶ ਨਦੀ ਕੋ ਜਾਵੈ ।
ਲਹਨਾ⁷ ਜੀ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗ ਸਿਪਾਵੈ⁸ । ੨ ।
ਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਗੁਰ ਠਾਢੇ⁹ ਕੰਠੇ¹⁰ ਰਹੈ ।
ਸਤਗੁਰ ਜਲ ਮੋ ਤਪ ਬ੍ਰਿਤ ਗਹੈ¹¹ ।
ਕੰਠ ਪ੍ਰਮਾਨ ਜਲ¹² ਨਿਸ¹³ ਬੀਤਾਵੈ ।
ਹੋਇ ਪ੍ਰਾਤਕਾਲ¹⁴ ਬਾਹਰ ਜਲ ਆਵੈ । ੩ ।
ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਰ ਪੁਨ¹⁵ ਗ੍ਰਹ ਮੋ ਆਇ ।
ਕੋਠੜੀ ਭੀਤਰ ਬੈਠੇ ਜਾਇ ।
ਨਿਜ ਆਤਮ¹⁶ ਮਹਿ ਧਿਆਨ ਪ੍ਰਭ ਧਾਰੈ ।
ਪਰਮ ਆਤਮ ਸਭ ਸਗਤ ਬਿਚਾਰੈ । ੪ ।
ਪੁਨ¹⁷ ਬਾਹਰ ਆਵੈ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇ ।
ਬਜੈ ਰਬਾਬ¹⁸ ਅਨਹਦ ਧੁਨਿ¹⁹ ਸੋਇ ।
ਬਲਵੰਡ²⁰ ਭਜਨ ਕਰੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ।
ਕਰੈ ਭਜਨ ਪਹਰ ਏਕ ਬੀਤਾਵੈ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭੋਜਨ ਦਿਆਲ ਕੇ ਲੰਗਰ ਹੋਤ ਤਯਾਰ ।
ਆਵੈ ਸਾਧ ਅਥਿਤ²¹ ਤਹਾ ਖਾਇ ਭੋਜਨ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਸੁਖ ਸਾਰ । ੬ ।

1. ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ । 2. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 3. ਵੈਰ
ਵਿਰੋਧ । 4. ਪਾਪ । 5. ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ, ਰਫਾ ਹਾਜ਼ਤ । 6. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 7. ਜਾਂਦੇ ।
8. ਖੜੇ । 9. ਕੰਢੇ । 10. ਤਪ ਦਾ ਵਤ ਗ੍ਰਹਣ ਕਰਦੇ, ਤਪਸਿਆ ਕਰਦੇ । 11. ਗਲ ਤਕ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ।
12. ਰਾਤ । 13. ਸਵੇਰਾ । 14. ਫੇਰ । 15. ਜੀਵਾਤਮਾ । 16. ਫੇਰ । 17. ਤਾਰ ਅਤੇ ਤੰਦ ਦਾ ਇਕ ਵਾਜਾ
ਜੋ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਸਾਜ ਸੀ । 18. ਯੋਗਮਤ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਯੋਗੀ ਦਸਮਦੁਆਰ ਵਿਚ
ਸੁਣਦੇ ਹਨ । 19. ਦਖੇ ਨੋਟ ਨੰ: ੪, ਪੰਨਾ 457 । 20. ਪਰਾਹੁਣਾ ।

ਚੌਪਈ

ਤਹਾ ਬਾਗ ਬਕਾਇਨ¹ ਕਾ ਪ੍ਰਭ ਲਾਇਆ ।
 ਵੈ ਸੁਖ ਅਸਥਾਨ ਤਹਾ ਸੀਤਲ ਛਾਇਆ ।
 ਦੁਪਹਰ ਕੋ ਬਾਬਾ ਤਹਾ ਬਿਰਾਜੈ ।
 ਸੀਤਲ ਸੁਗੰਧ ਪਵਨ ਤਹ ਰਾਜੈ² । ੭ ।

ਲਛਮੀ³ ਰੂਪ ਖੇਤ⁴ ਕਾ ਧਾਰ ।
 ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਸਤਗੁਰ ਕੇ ਦੁਆਰ ।
 ਨਿਤ ਪ੍ਰਤ ਦੇਖਨ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਜਾਵੈ ।
 ਤਹਾ ਹੋਇ ਭਜਨ ਸੁਖ ਦਿਨ ਬੀਤਾਵੈ ! ੮ ।

ਸੰਧਿਆ⁵ ਸਮਾ ਕਰ ਭਜਨ ਬਤੀਤੈ ।
 ਹੋਹਿ ਰਾਤ ਇਕਤ੍ਰ ਬਾਬਾ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤੈ ।
 ਹੋਇ ਨਿਰਬਾਨ⁶ ਕੀਰਤਨ ਅਖੰਡ⁷ ।
 ਗਾਵੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜੁਗਤ ਬਲਵੰਡ⁸ । ੯ ।

ਅਰਧ⁹ ਰਾਤ੍ਰ ਤਕ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇ ।
 ਪਨ¹⁰ ਸਤਿਗੁਰ ਰਹੇ ਪਲੰਘ ਪਰ ਸੋਇ ।
 ਇਹ ਜੁਗਤ ਰਾਤ ਦਿਨ ਹੋਇ ਬਿਤੀਤ ।
 ਸਦ ਹੋਇ ਭਜਨ ਕੀਰਤਨ ਨਿਤ ਨੀਤ ; ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਲਹਨਾ¹¹ ਜੀ ਠਾਡੇ¹² ਰਹੈ ਪ੍ਰਭ ਸਨਮੁਖ¹³ ਦਿਨ ਰੈਨ ।
 ਨਿਤ ਕਰਮ ਇਹ ਬਿਧ ਸਦਾ ਹੋਤ ਸਦਾ ਸੁਖ ਚੈਨ । ੧੧ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੨

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1. ਦਸੀ ਹੈ । ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਮ ਦੀ ਮਾਤਾ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਰਿੜਕਣ ਤੋਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣਾ ਕਲਪਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਨਾਂ ਇੰਦਰਾ, ਜਲਧਿਜਾ ਅਤੇ ਪਦਮਾ ਵੀ ਹਨ । ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਆਕੇ ਨਿਤ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ । 4. ਇਸਤ੍ਰੀ । 5. ਸੰਝ, ਸ਼ਾਮ । 6. ਸ਼ਾਂਤ । 7. ਅਤੁੱਟ । 8. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 8, ਪੰਨਾ 457 । 9. ਅੱਧੀ । 10. ਫੇਰ । 11. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 12. ਖਲੋਤੇ, ਖੜੇ । 13. ਸਾਹਮਣੇ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਏਮਨਾਬਾਦ¹ ਲਾਲੋ² ਬਾਢੀ³ ਕੇ ਘਰ
 ਆਵੈਗੇ । ਗੁਰਸੂ ਖਹੇਰੜ ਖਤੀ ਪਿਤਾ ਕੀ ਧਰਮਸਾਤ⁴ ਕੀਆ ।
 ਲਾਖ ਗਊ ਦਾਨ ਦੀਆ ਤਹਾ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਇ ਕਰ
 ਚਰਿਤ ਦਿਖਾਇ ਉਸ ਕਾ ਕਲਿਆਨ ਕੀਆ ਸੇ
 ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ⁴ ਹੋਇਗੀ: --

ਦੋਹਰਾ

ਲਾਲੋ ਬਾਢੀ⁶ ਕੇ ਪੁਭ ਗਏ ਲੇ ਸੰਗੀ ਸਭ ਸੰਗ ।
 ਕੀਆ ਪਰ ਉਪਕਾਰ⁷ ਚਰਿਤ੍ਰ ਪਰਸਾਰਥ⁸ ਭਇਆ ਅਭੰਗ⁹ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਲਾਲੋ ਕੇ ਆਏ ਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
 ਲੀਏ ਲਹਨਾ¹⁰ ਬੁਢਾ ਸਾਧਾਰਨ¹¹ ਨਾਲ ।
 ਬਲਵੰਡ¹² ਰਬਾਬੀ¹³ ਆਇਆ ਸੰਗ ।
 ਭਈ ਭੇਟ ਲਾਲੋ ਹਰਿ ਰੰਗ । ੨ ।
 ਭਇਆ ਪ੍ਰਸੰਨ ਲਾਲੋ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ।
 ਜਿਮ ਰਵਿ¹⁴ ਪ੍ਰਕਾਸ ਕਮਲ ਦਲ¹⁵ ਸਰਸਨ¹⁶ ।
 ਲਾਲੋ ਸਾਧ ਬਡਾ ਸੰਤੋਖੀ¹⁷ ।
 ਕਰ ਧਰਮ ਮਜੂਰੀ ਕਾਇਆ ਪੋਖੀ¹⁸ । ੩ ।
 ਤ੍ਰੀਆ¹⁹ ਤਾਕੀ* ਬਡੀ ਸੂਜਾਨ²⁰ ।
 ਭਰਤਾ²¹ ਕੋ ਜਾਨੇ ਭਗਵਾਨ ।
 ਮਿਲੇ ਪੈਸਾ ਤਬ ਅੰਨ ਲੇ ਖਾਵੈ ।
 ਨਹੀ ਤ੍ਰਿਯਾ ਸਾਗ ਚੁਗ ਲਿਆਵੈ* । ੪ ।

1. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 9, ਪੰਨਾ 440 । 2. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 2, ਪੰਨਾ 443 । 3. ਬਢਈ, ਤਖਾਣ । 4. ਧਰਮ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿਛੋਂ ਪਾਤਕ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ । 5. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 6. ਬਢਈ ਤਖਾਣ : 7. ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਕੰਮ । 8. ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉੱਦਮ । 9. ਪੁਰਣ । 10. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ । 11. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 4 ਪੰਨਾ 457 । 12. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 8, ਪੰਨਾ 457 । 13. ਰਬਾਬ (ਇਕ ਸਾਜ) ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ । 14. ਸੂਰਜ । 15. ਕੋਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ । 16. ਪ੍ਰਫੁੱਲਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ । 17. ਸੰਤੋਖ ਅਤੇ ਸਬਰ ਵਾਲਾ । 18. ਪਾਲੀ । 19. ਇਸਤ੍ਰੀ । 20. ਸਿਆਣਾ । 21. ਪਤੀ । *ਇਹ ਤੁਕ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ।

ਕਰ ਉਦਮ ਤਿਆ¹ ਸਾਗ ਚੁਨ ਲਿਆਈ ।
 ਬਿਨ ਲੋਨ² ਪਕਾਇ ਪਿੰਡੀ³ ਬੰਧਾਈ ।
 ਦੁਇ ਦੁਇ ਪਿੰਡੀ ਸਭ ਆਗੇ ਧਰੀ ।
 ਸਭ ਖਾਇ ਤ੍ਰਿਪਤਾਨੇ⁴ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਰੀ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਰਸੂ ਜਗ⁵ ਕੀਆ ਪਿਤਾ ਹਿਤ ਲਾਖ ਗਊ ਕਰ ਦਾਨ ।
 ਲਖ ਬ੍ਰਹਮਨ ਨਵੰਤਨ ਕੀਆ⁶ ਬਿਧਵਤ⁷ ਬੈਦ ਪ੍ਰਮਾਨ⁸ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਤਿਨ ਸਨਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਆਏ ।
 ਤੁਰਤ ਨਿਵੰਤਨ⁹ ਦੀਆ ਪਠਾਏ¹⁰ ।
 ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇਵਤਾ¹¹ ਨਹੀ ਮਾਨਾ ।
 ਹਮ ਰਾਜਾ ਕਾ ਨਹੀ ਖਾਵੈ ਧਾਨਾ¹² । ੭ ।
 ਤਬ ਗੁਰਸੂ ਲਾਲੋ¹³ ਕੋ ਕਹਾ ਸੁਨਾਈ ।
 ਜੋ ਬਾਬਾ¹⁴ ਜਗ-ਭੋਜ¹⁵ ਨਹੀ ਖਾਈ ।
 ਤਬ ਤੁਮ ਈਹਾ ਰਹਨਿ ਨਹੀ ਪਾਵੋ ।
 ਹਮਰਾ ਨਗਰ ਤਿਆਗ ਉਠ ਜਾਵੋ । ੮ ।
 ਜਬ ਯਹ ਜੁਗਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੁਨੀ ।
 ਸੁਨ ਹਸੇ ਬਹੁਤ ਜਗ ਗੁਨਗੁਨੀ¹⁶ ।
 ਕਹ ਪੁਠਾ¹⁷ ਦਿਆਲ ਹਮ ਭੋਜਨ ਖਾਵੈ ।
 ਲਾਲੋ ਕੋ ਮਤ ਕੋਊ ਸੰਤਾਵੈ¹⁸ । ੯ ।
 ਗੁਰਸੂ ਜਗ ਅਰੰਭਨ ਕੀਨਾ ।
 ਲਾਖ ਗਊ ਸੰਕਲਪ¹⁹ ਕਰ ਦੀਨਾ ।
 ਅਰ ਸਭ ਕੋ ਭੋਜਨ ਪਰਸਾਇਆ²⁰ ।
 ਸਭ ਭੋਜਨ ਕਰੇ ਬਾਬੇ ਨਹੀ ਖਾਇਆ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਰਸੂ ਦੇਖ ਪੂਛਨ ਲਗਾ ਸਭ ਬ੍ਰਹਮਨ ਭੋਜਨ ਖਾਇ ।
 ਤੁਮ ਸਾਧ ਭੋਜਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੋ ਮੋਹ ਦੂਖਨ²¹ ਕਵਨ ਲਗਾਇ । ੧੧ ।

1. ਇਸਤ੍ਰੀ। 2. ਲੂਣ, ਨਮਕ। 3. ਪਿੰਨਾ। 4. ਰੱਜ ਗਏ। 5. ਯੱਗ। 6. ਨਿਉਂਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਜਨ ਛਕਾਉਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ। 7. ਬਿਧਿ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ। 8. ਮਰਯਾਦਾ। 9. ਨਿਮੰਤ੍ਰਣ, ਨਿਉਂਦਾ। 10. ਭੋਜਣਾ। 11. ਨਿਉਂਦਾ। 12. ਧਾਨ, ਅੰਨ। 13. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 5, ਪੰਨਾ 273। 14. ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ। 15. ਯੱਗ ਦਾ ਭੋਜਨ। 16. ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰ। 17. ਭੋਜਿਆ। 18. ਦੁਖੀ ਕਰੇ। 19. ਭਾਵ ਦਾਨ ਕਰਨਾ। 20. ਪਰੋਸਿਆ। 21. ਦੇਸ਼ ਅਵਗੁਣ।

ਚੌਪਈ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰਸੂ ਸਮਝਾਵੈ ।
 ਇਹੁ ਰਕਤ¹ ਭੋਜਨ ਹਮ ਕੈਸੇ ਖਾਵੈ ।
 ਭਇਆ ਕੋਪਵੰਤ² ਯਹ ਬਚਨ ਪੁਕਾਰਾ ।
 ਤੁਮ ਕੋ ਲਾਲੋ ਘਰ ਅਧਕਾਰਾ³ । ੧੨ ।
 ਹਮ ਛਤ੍ਰੀ ਕਾ ਭੋਜਨ ਨਹੀ ਖਾਵੈ ।
 ਲਾਲੋ ਬਢਈ⁴ ਸੂਦਰ ਘਰ ਖਾਵੈ ।
 ਪ੍ਰਭ ਭੋਜਨ ਲਾਲੋ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ।
 ਤੁਮ ਦੇਉ ਦਿਖਾਇ ਲਗੇ ਇਕੁ ਲਹਮਾ⁵ । ੧੩ ।
 ਤਬ ਸਤਗੁਰ ਲਾਲੋ ਕਾ ਸਾਗੁ ਮੰਗਾਇਆ ।
 ਜੋ ਰਾਤ ਕੋ ਰਾਖਾ ਥਾ ਕਛੁ ਖਾਇਆ ।
 ਲੇ ਪਿੰਡੀ⁶ ਸਾਗ ਕਰ⁷ ਮਾਹਿ ਦਬਾਈ ।
 ਸ੍ਰਵਤ⁸ ਦੂਧ ਤਾ ਮੋ ਅਧਕਾਈ⁹ । ੧੪ ।
 ਭੋਜਨ-ਜਗ¹⁰ ਕਰ¹¹ ਮੋ ਲੇ ਮਲਾ ।
 ਰਕਤ¹² ਕੀ ਧਾਰਾ ਤਾ ਸੋ ਚਲਾ ।
 ਦੇਖਾ ਗੁਰਸੂ ਬਿਸਮ¹³ ਹੋਇ ਗਇਆ ।
 ਦੇਖ ਚਰਿਤ੍ਰ ਗੁਰ ਚਰਨਨ ਪਇਆ । ੧੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪੁਨ¹⁴ ਚਰਨ ਪਰੈ ਦੇਖਾ ਚਰਿਤ੍ਰ¹⁵ ਨਿਜ¹⁵ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਕਾ ਹਾਲ ।
 ਲੋਕ-ਪਿਤ੍ਰ¹⁷ ਤਾ ਕੋ ਲਗੇ ਮਾਰ ਹੋਤ ਬਿਹਾਲ । ੧੬ ।

ਚੌਪਈ

ਕਰ ਹੁਕਮ ਇਕਤ੍ਰ ਸਮਗ੍ਰੀ ਕੀਨੀ ।
 ਬਿਨ ਮੋਲ ਗਊ ਲਈ ਛੀਨੀ ।
 ਉਨ ਕੇ ਪਿਤ੍ਰ ਇਨ ਪਿਤਰਨ ਮਾਰੇ ।
 ਸੋਦਾ ਪੈਜਾਰ¹⁸ ਤਾ ਕੇ ਸਿਰ ਝਾਰੇ । ੧੭ ।
 ਦੇਖ ਗੁਰਸੂ ਸਿਥਲ ਹੋਇ ਗਏ ।

1. ਲਹੂ । 2. ਕਰੋਧ ਵਾਲਾ । 3. । 4. ਤਖਾਣ । 5. ਛਿਨ । 6. ਪਿੰਨਾ । 7. ਹੱਥ ।
 8. ਟਪਕਿਆ । 9. ਬਹੁਤ । 10. ਯੱਗ ਦਾ ਭੋਜਨ । 11. ਹੱਥ । 12. ਲਹੂ । 13. ਹੈਰਾਨ । 14. ਫੇਰ ।
 15. ਹਾਲ, ਵਿਰਤਾਂਤ । 16. ਆਪਣੇ । 17. ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਿਤਰ । 18. ਜੁੱਤੀ ।

ਕਰ¹ ਜੋਰ ਬਿਰਤੰਤ² ਬਾਬੇ ਸੌ ਕਹੇ ।
 ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਇਹ ਕੈਸੀ ਬਿਧ ਭਈ ।
 ਕਰਤ ਧਰਮ ਪਾਪ ਪ੍ਰਗਟਈ । ੧੮ ।
 ਮੁਸਕਾਇ³ ਦਿਆਲ ਗੁਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ ।
 ਕਠਨ ਹੈ ਕਰਮ-ਕਾਂਡ⁴ ਅਧਕਾਰਾ ।
 ਜੋ ਮੈ ਕਹੌ ਤੁਮ ਹਿਰਦੇ ਧਾਰੋ ।
 ਮਿਟੇ ਪਾਪ ਹੋਇ ਪਿਤ੍ਰ ਉਧਾਰੋ । ੧੯ ।

ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰਸੂ ਕੇ ਪਰਥਾਇ ਸਲੋਕ ਉਚਾਰ ਕੀਆ :—

ਸਲੋਕ ਮ: ੧

ਜੇ ਮੋਹਾਕਾ⁵ ਘਰ ਮੁਹੈ⁶ ਘਰੁ⁷ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ ।
 ਅਗੈ⁸ ਵਸਤੁ ਸਿਵਾਣੀਐ⁹ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ ।
 ਵਢੀਅਹਿ ਹਥ ਦਲਾਲ ਕੇ ਮੁਸਫੀ¹⁰ ਏਹ ਕਰੇਇ ।
 ਨਾਨਕ ਅਗੈ ਸੌ ਮਿਲੈ ਜਿ ਖਟੇ ਘਾਲੇ ਦੇਇ ।

ਚੌਪਈ

ਗੁਰਸੂ ਏਹ ਸਲੋਕ ਜਬ ਸੁਨਾ ।
 ਕਰ ਬਿਚਾਰ ਨਿਜ ਮਾਥਾ ਧੁਨਾ ।
 ਸਿਰ ਚਰਨ ਰਾਖ ਕਰ ਬਿਨੇ ਉਚਾਰਾ ।
 ਮਮ¹¹ ਪਿਤਰਨ ਕਾ ਕਰੋ ਉਧਾਰਾ । ੨੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਿਨ ਸੌ ਲਈ ਸਮਗ੍ਰੀ¹² ਅਰੁ ਗਊ ਕਰੀ ਲੇ ਦਾਨ ।
 ਸਭ ਕਾ ਹਿਸਾਬ ਅਬ ਹੀ ਕਰੋ ਦੇਵੋ ਸਭ ਗਿਨ ਦਾਮ । ੨੧ ।

ਚੌਪਈ

ਸਭ ਕੋ ਗਨ¹³ ਕੇ ਦੀਜੈ ਦਾਮ ।
 ਤਬ ਹੋਇ ਪਵਿਤ੍ਰ ਜਗ ਅਭਿਰਾਮ¹⁴ ।
 ਪਾਵਹਿ ਸਭ ਮੋਲ ਹੋਇ ਜੈਕਾਰ ।
 ਤੁਮ ਪਿਤ੍ਰਨ¹⁵ ਕਾ ਹੋਇ ਉਧਾਰ । ੨੨ ।
 ਤਬ ਗੁਰਸੂ ਦੀਵਾਨ ਬੁਲਾਇਆ ।
 ਕਰ ਹਿਸਾਬ ਸਭ ਕੋ ਦਲਵਾਇਆ ।

1. ਹੱਥ । 2. ਹਾਲ । 3. ਹੱਸ ਕੇ । 4. ਭਾਵ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਫਲਸਫ ਦਾ ਬੋਧਾ । 5. ਚੋਰ । 6. ਲੁੱਟੇ ।
 7. ਘਰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਰ ਦੁਕੇ ਵਾਡਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਵੇ । 8. ਭਾਵ ਅਗਲੇ ਜਹਾਨ ਵਿਚ । 9. ਪਛਾਣੀ ਜਾਏਗੀ ।
 10. ਇਨਸਾਫ । 11. ਮੇਰੇ । 12. । 13. ਗਿਣ । 14. ਸੰਦਰ, ਅਨੰਦਦਾਇਕ ।
 15. ਵਡੇ ਵਡੇਰੇ ।

ਪਾਇ ਮੋਲ ਸਭ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
 ਭਇਆ ਪਾਵਨ¹ ਜੱਗ ਜਗਤ ਕਹਾ ਧੰਨ । ੨੩ ।
 ਪ੍ਰਭ ਲੇ ਭੋਜਨ ਕਰ² ਮਾਹਿ ਦਬਾਇਆ ।
 ਭੁਵਬ ਦੂਧ ਗੁਰਸੂ ਦਿਖਲਾਇਆ* ।
 ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤਹਾ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
 ਗੁਰਸੂ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਕੀਆ ਨਿਹਾਲ । ੨੪ ।
 ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਘਰ ਕੋ ਚਲੇ ।
 ਕਰ ਜੋੜ ਗੁਰਸੂ ਆਗੇ ਭਏ ਖਲੇ ।
 ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ਖੁਸੀ ਤਿਸ ਕਰੀ ।
 ਗੁਰਸੂ ਕੀ ਪੂਰੀ ਜਗ ਪਰੀ । ੨੫ ।

ਸੋਰਠਾ

ਪਾਰਸ³ ਹੈ ਜਗ ਸੰਤ, ਜਾਹਿ ਛੁਹੈ ਕੰਚਨ⁴ ਕਰੇ ।
 ਜੋ ਲੇਵਤ ਤਿਨ ਮੰਤ⁵, ਮੁਕਤ ਭੁਗਤ ਤਾ ਕੋ ਮਿਲੈ । ੨੬ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੩

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੇ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਅਚਲ-ਤੀਰਥ⁶ ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਏ ਝੰਗਰ ਨਾਥ⁷
 ਸੈ ਚਰਚਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੰਤ ਚਰਨ ਤੀਰਥ ਬਡਾ ਤਾ⁸ ਸਮ ਜਗ ਨਹੀ ਕੋਇ ।
 ਪਰਮਾਰਥ¹⁰ ਦਾਇਕ ਚਰਨ ਅਰਥ ਤੀਰਥ ਸੋ ਹੋਇ । ੧ ।

1. ਪਵਿਤਰ । 2. ਹਥ । *ਇਹ ਦੋ ਤੁਕਾਂ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ । 3. ਇਕ ਕਲਪਿਤ ਪੱਥਰ ਜਿਸ ਦੇ ਛੁਹਣ ਤੋਂ ਲੋਹੇ ਦਾ ਸੋਨਾ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 4. ਸੋਨਾ । 5. ਮੰਤਰ । 6. ਅਚਲਵਟਾਲਾ ਜੋ ਬਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਚ ਬਟਾਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਕੋਹ ਦਖਣ ਵੱਲ ਹੈ । 7. ਚੌਰਾਸੀ ਸਿੱਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਯੋਗੀ । 8. ਉਸ । 9. ਬਰਾਬਰ । 10. ਮਕਤੀ ।

ਚੌਪਈ

ਅਚਲ ਕੀਰਥ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ।
 ਲਹਨਾ ਜੀ ਕੋ ਲੀਨਾ ਨਾਲ ।
 ਭਗੀਰਥ¹ ਸੰਗ ਸਧਾਰਨ² ਮਿਲੇ ।
 ਬਢਾ ਬਾਬਾ³ ਸੇਵਕ ਭਲੇ । ੨ ।
 ਅਚਲ ਜਾਇ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਅਸੀਨ ।
 ਬੇਰ ਬਿਰਛ ਤਲੇ ਆਸਨ ਕੀਨ ।
 ਕਰ ਇਸਨਾਨ ਅਸਨ ਪਰ ਬੈਠੇ⁴ ।
 ਭੰਗਰ ਨਾਥ ਸੁਨ ਮਨ ਮੋ ਐਠੇ⁴ । ੩ ।
 ਸਭ ਸਿੱਧਨ ਕੋ ਬਚਨ ਸੁਨਾਇਆ ।
 ਨਾਨਕ ਤਪਾ⁵ ਸੁਨਾ ਈਹਾ ਆਇਆ ।
 ਕਛ ਜੁਗਤ ਸਿਧ ਕੀ ਤਿਨੈ ਦਿਖਾਵੈ ।
 ਤਬ ਦੇਖ ਸਕਤ ਪੰਥ ਮੋ ਆਵੈ । ੪ ।
 ਤਬ ਜੋਗੀ ਸਕਤ ਦਿਖਾਵਨ ਲਾਗੇ ।
 ਜੁਗਤ ਬਲ ਅਹੰਕਾਰ ਰਸ ਪਾਗੇ⁶ ।
 ਚਢ ਮਿਰਗਾਨ⁷ ਗਗਨ ਕੋ ਧਾਵੈ ।
 ਹੋਇ ਅਗਨ ਰੂਪ ਜਗ ਲੋਕ ਦਿਖਾਵੈ । ੫ ।
 ਹੋਇ ਮੇਘ ਰੂਪ ਅਕਾਸ ਮੋ ਗਰਜੈ ।
 ਹੋਇ ਬੀਜਲ⁸ ਬਾਦਲ ਮੋ ਲਰਜੈ ।
 ਹੋਇ ਸਿੰਘ ਰੂਪ ਲੋਗਨ ਦਿਖਲਾਵੈ ।
 ਹੋਇ ਸਿਆਮ⁹ ਘਟਾ ਬਰਖਾ ਬਰਖਾਵੈ । ੬ ।

ਦੋਹਰਾ

ਲਹਨਾ ਜੀ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹੀ ਸਕਤ ਸਭ ਛੂਛ¹⁰ ।
 ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਬਿਨਾ ਸਕਲ ਏਹ ਕਿਰਿਆ ਸਭ ਪੂਚ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਸੋ ਸਤਗੁਰ ਕਹਾ ਏ ਭਾਸਤ ਸਕਲ ਅਸਾਰ¹¹ ।
 ਇਹ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕੂ¹² ਦੇਖ ਕਰ ਬਸ ਕਰੇ ਮਗਲ ਮੇਸਾਰ । ੮ ।

1. ਮੈਲਸੀਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਹੋਇਆ । 2. ਵੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 8 ਪੰਨਾ 282 । 3. ਵੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 1 ਪੰਨਾ 282 । 4. ਹੰਗਰ ਕੀਤਾ, ਆਕੜਿਆ । 5. ਤਪੱਸਵੀ । 6. ਲਿਪਟੇ ਹੋਏ । 7. ਮਿਰਗ-ਛਾਲਾ । 8. ਬਿਜਲੀ । 9. ਕਾਲੀ । 10. ਤੁੱਛ । 11. ਤੁੱਛ, ਫੋਕਾ । 12. ਇੰਦੜਾਲ ਦਾ ਖੇਲ, ਜਾਦੂਗਰੀ ।

ਚੌਪਈ

ਝੰਗਰ ਨਾਥ¹ ਕੇ ਭਗਤੀਏ² ਗਾਵੇ ।
 ਜੋ ਮਿਲੇ ਅਨਾਮ ਲੇ ਲੋਟੇ ਪਾਵੇ ।
 ਭਟ ਲੋਟਾ ਟਕਿਓ ਕਾ ਧਰਾ ।
 ਝੰਗਰ ਨਾਥ ਚਲਤ³ ਯਹ ਕਰਾ । ੯ ।
 ਮੇਲਾ ਦੇਖਨ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਚਲੇ ।
 ਝੰਗਰ ਨਾਥ ਕੇ ਆਇ ਭਏ ਖਲੇ ।
 ਵੇਹੇ ਲੋਟਾ ਝੰਗਰ ਨਾਥ ਛਪਾਇਆ ।
 ਕਰ ਸਕਤ ਬਿਰਛ ਕੇ ਤਲੇ ਗਡਾਇਆ । ੧੦ ।
 ਦੇਖਾ ਭਗਤੀਅਨ ਲੋਟਾ ਨਾਹੀ ।
 ਰੋਵਨ ਲਾਗੇ ਧਾਹੀ ਧਾਹੀ⁴ ।
 ਜਬ ਝੰਗਰ ਨਾਥ⁵ ਕੇ ਬਾਬਾ ਗਏ ।
 ਆਦੇਸ⁶ ਆਦੇਸ ਕਰਤ ਸਭ ਭਏ । ੧੧ ।
 ਭਗਤੀਏ⁷ ਰੋਵਤ ਦੈਖੇ ਦਿਆਲ ।
 ਪੂਛਾ ਜਾਨ ਤਿਨਾ ਕਾ ਹਾਲ ।
 ਝੰਗਰ ਨਾਥ⁸ ਕਾ ਜਾਨਾ ਖੇਲ ।
 ਕਰ ਮਤ੍ਰ ਛਪਾਇਆ ਲੋਟਾ ਪੇਲ । ੧੨ ।

ਦੋਹਰਾ

ਝੰਗਰ ਨਾਥ ਕਹਾ ਭਗਤੀਅਨ ਅਬ ਆਏ ਨਾਨਕ ਸੰਤ ।
 ਲੋਟਾ ਤੁਮੇ ਬਤਾਇ ਦੇਹ ਕਰਾਮਾਤੀ ਜਗਤ ਮਹੰਤ⁹ । ੧੩ ।

ਚੌਪਈ

ਬਾਬੇ ਜੋਗੀ ਕੀ ਗਤਿ¹⁰ ਪਾਈ ।
 ਦੇਖ ਭਗਤੀਅਨ ਦਇਆ ਜਨਾਈ ।
 ਤਬ ਲਹਨਾ ਜੀ ਕੋ ਸਤਗੁਰ ਕਹਾ ।
 ਵਹ ਬਿਰਛ ਤਲੇ ਲੋਟਾ ਗਡ ਰਹਾ । ੧੪ ।

1. ਚੋਰਾਸੀ ਸਿੱਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਯੋਗੀ । 2. ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 3. ਚਰਿਤ ।
 4. . ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ ਕੇ । 5. ਚੋਰਾਸੀ ਸਿੱਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਯੋਗੀ । 6. ਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ
 ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ । 7. ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਗਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ । 8. ਚੋਰਾਸੀ ਸਿੱਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ
 ਯੋਗੀ । 9. ਸ੍ਰੇਸ਼ਠ, ਉਤਮ । 10. ਖੇਲ ।

ਝੰਗਰ ਨਾਥ ਲੋਟਾ ਹੈ ਗਾਡਾ ।
 ਭਗਤੀਅਨ ਕੋ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਬਡਾ¹ ।
 ਹੇ ਪੁਰਖ ਲੋਟਾ ਨਿਕਾਲਿ ਇਨ ਦੀਜੈ ।
 ਤਬ ਇਨ ਕੇ ਮਨ ਸਾਤ ਪਤੀਜੈ । ੧੫ ।
 ਲੇ ਆਗਿਆ ਲੋਟਾ ਨਿਕਾਲ ਤਿਨ ਦਇਆ ।
 ਜੈ ਜੈ-ਕਾਰ ਬਾਬੇ ਕਾ ਭਇਆ ।
 ਤਬ ਝੰਗਰ ਨਾਥ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਚਾਰਾ ।
 ਇਹੁ ਬਡਾ ਸਿਧ ਹੈ ਸੰਤ ਅਪਾਰਾ । ੧੬ ।
 ਇਨ ਸੋ ਹਰਿ-ਚਰਚਾ² ਕਛੁ ਕੀਜੈ ।
 ਹੋਵੇ ਆਨੰਦ ਸਾਤ ਪਤੀਜੈ ।
 ਤਬ ਝੰਗਰ ਨਾਥ³ ਬਾਬੇ ਪ੍ਰਤ⁴ ਬੋਲਾ ।
 ਬਚਨ ਗਿਆਨ ਅਨੰਦ ਕਲੋਲਾ⁵ । ੧੭ ।

ਝੰਗਰ ਨਾਥ ਬਾਚ :

ਦੋਹਰਾ

ਕਵਨ ਗਿਆਨ ਕੋ ਧਿਆਨ ਹੈ ਜਾ ਤੇ ਉਪਜੇ ਸਾਤ ।
 ਬਾਵਨ ਚੰਦਨ ਸੰਤ ਜਨ ਮਿਲਤ ਨਿਵਾਰਤ ਭ੍ਰਾਂਤ । ੧੮ ।
 ਤਬ ਬਾਬਾ ਝੰਗਰ ਨਾਥ ਕੈ ਪ੍ਰਥਾਇ ਅਤ ਬਿਗਸ⁷ ਕਰ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ—

ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੧ ਚਉਪਦੇ ਘਰੁ ੧

ਭਾਂਡਾ ਧੋਇ ਬੰਸਿ⁸ ਧੂਪੁ ਦੇਵਹੂ ਤਉ ਦੂਧੈ ਕਉ ਜਾਵਹੁ ॥
 ਦੂਧੁ ਕਰਮ ਫੁਨਿ ਸੁਰਤਿ ਸਮਾਇਣੁ⁹ ਹੋਇ ਨਿਰਾਸ ਜਮਾਵਹੁ ॥ ੧ ॥
 ਜਪਹੁ ਤ ਏਕੋ ਨਾਮਾ ॥
 ਅਵਰਿ ਨਿਹਾਫਲ¹⁰ ਕਾਮਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਇਹੁ ਮਨੁ ਈਟੀ¹¹ ਹਾਥਿ ਕਰਹੁ ਫੁਨਿ¹² ਨੇਤ੍ਰਉ ਨੀਦ ਨ ਆਵੇ ।
 ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਜਪਹੁ ਤਬ ਮਥੀਐ ਇਨ ਬਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਵਹੁ ॥ ੨ ॥
 ਮਨੁ ਸੰਪਟੁ¹³ ਜਿਤੁ ਸਤਸਰਿ¹⁴ ਨਾਵਣੁ ਭਾਵਨ¹⁵ ਪਾਤੀ¹⁶ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰੇ ।
 ਪੂਜਾ ਪ੍ਰਾਣ ਸੇਵਕੁ ਜੇ ਸੇਵੇ ਇਨੁ ਬਿਧਿ ਸਾਹਿਬ ਰਵਤੁ¹⁷ ਰਹੈ ॥ ੩ ॥
 ਕਹਦੇ ਕਹਹਿ ਕਹੇ ਕਹਿ ਜਾਵਹਿ ਤੁਮ ਸਰਿ¹⁸ ਅਵਰ ਨ ਕੋਈ ॥
 ਭਗਤਿ ਹੀਣੁ ਨਾਨਕੁ ਜਨੁ ਜੰਪੈ¹⁹ ਹਉ ਸਾਲਾਹੀ ਸਚਾ ਸੋਈ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥

1. ਬਡਾ, ਬਹੁਤ । 2. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ । 3. ਦੋਰਾਸੀ ਸਿੱਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਯੋਗੀ । 4. ਨੂੰ ਤਾਈਂ । 5. ਤਰੰਗ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ । 6. ਭ੍ਰਮ । 7. ਖੁਸ਼ । 8. ਬੈਠ ਕੇ । 9. ਜਾਗ ਜੋ ਦੁਧ ਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ । 10. ਨਿਸਫਲ । 11. ਗੁਲੀਆਂ ਜਾਂ ਗਿਣੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨੇਤ੍ਰੇ ਦੀ ਰੱਸੀ ਫੜ ਕੇ ਮਧਾਣੀ ਰਿੜਕਦੇ ਹਨ । 12. ਫੇਰ । 13. ਡੱਬਾ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਠਾਕਰ ਰਖਦੇ ਹਨ) । 14. ਸਤ-ਸੰਗ ਰੂਪੀ ਨਦੀ । 15. ਸ਼ਰਧਾ । 16. ਪਤਰ । 17. ਸੰਜੋਗ ਮਾਣਦਾ । 18. ਬਰਾਬਰ । 19. ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :—

ਹੇ ਭੰਡਾ ਧੋਵਨਾ, ਧੂਪ ਦੇਵਨਾ ਸੁਭ ਬਾਸਨਾ² ਰਹਤ ਭਗਤ ਕਰਨੀ, ਤਬ ਦੂਧ ਕੋ ਭਾਂਡੇ ਮੋ ਧਾਰਨਾ ।
ਕਰਮ ਰੂਪੀ ਦੂਧ ਕਾਡ੍ਰ, ਭਾਂਡੇ ਮੋ ਪਾਵਨਾ । ਅਰੁ ਸੁੱਤ ਇਕਾਗਰ ਰੂਪੀ ਜਾਮਨ ਦੇ ਕਰ ਅਰੁ
ਨਿਰਾਸ ਪਦ³ ਰਹਨਾ⁴ ਯਹੀ ਜਮਾਵਨਾ । ਏਕ ਨਾਮ ਸੋ ਲੀਨ ਹੈ ਅਉਰ ਜੇਤੇ ਧੰਧ ਹੈ ਤਿਨ ਕੋ
ਮਿਥਿਆ⁵ ਜਾਨਨਾ ਹੈ । ਹੇ ਭੰਡਾ ਨਾਥ⁶ ਤੇਰੀ ਮਾਇ ਕੁਚੱਜੀ ਭਾਂਡਾ ਭੀ ਸੁਧ ਨ ਕੀਆ । ਭਲੀ
ਜਗਤ ਸੋ ਨਹੀ ਕਾੜਿਆ । ਕਾਮਨਾ ਕੀ ਅਗਿਨਿ ਕੇ ਤੇਜ ਸੋ ਤਤਬੀਜ ਸੋ ਦਗਧ⁷ ਹੋ ਗਇਆ ।
ਬਾਕੀ ਰਹੀ ਛਿਡੀ ਛਾਛ⁸ ਜੋ ਤੁਮ ਹਮ ਕ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ । ਯੇਹੀ ਰਹਾ, ਤਤ ਘਿਰਤ⁹ ਜਲ
ਗਇਆ । ਤਬ ਭੰਡਾ ਨਾਥ ਕਹਿਆ । ਤੁਮ ਸੰਤ ਹੋ, ਅਬ ਕਛ ਜਤਨ ਬਤਾਵੋ, ਤਤ¹⁰ ਪ੍ਰਾਪਤ
ਹੋਇ । ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹਿਆ ਹੇ ਨਾਥ ! ਫੇਰ ਜਤਨ ਕਰੋ, ਤਤ ਕੋ ਪਾਵੋ । ਤਬ ਭੰਡਾ ਨਾਥ
ਨਿਮ੍ਰਤ-ਭੂਤ¹¹ ਹੋਇ ਕਰ ਕਹਾ : ਇਸ ਸਬਦ ਕਾ ਅਰਥ ਮੋ ਕੋ ਸੁਨਾਵੋ ।

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੋਲੇ : ਹੇ ਭੰਡਾ ਨਾਥ ਇਸ ਮਨ ਕੋ ਈਟੀ ਕਰੋ ਕਹੀਐ ਲਕੜੀ ਜੋ ਦਹੀ
ਕੋ ਭਾਂਡੇ ਪਰ ਢਕਨੀ ਦੇਈਤੀ ਹੈ । ਤਿਸੀ ਕੋ ਮਧ ਜੋ ਛਿਦਰ¹² ਹੋਤਾ ਹੈ । ਅਰਥ ਯਹ ਮਨ ਕੋ ਬਸ
ਕਰਨਾ ਈਟੀ ਭਈ । ਪੁਨਿ ਨੇਤ੍ਰਾ¹³ ਚਾਹੀਐ ਰਸੜੀ ਮਥਨੇ¹⁴ ਕੀ । ਹਰਿ ਭਜਨ ਮੋ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਨ ਹੋਇ
ਯਹੀ ਨੇਤ੍ਰਾ ਭਇਆ । ਅਰੁ ਰਸਨਾ¹⁵ ਸੋ ਭੀ ਸਦਾ ਉਚਾਰ ਨਾਮ ਕਾ ਕਰਨਾ । ਯਹੀ ਮਥਨਾ
ਕਹੀਐ ਹੈ । ਹੇ ਨਾਥ ਜੀ ! ਐਸੀ ਜੁਗਤ ਕਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇ, ਤਤ ਸਾਰ ਪਾਵੈ । ਹੇ
ਨਾਥ ਮਨ ਸੰਪਟ¹⁶ ਮੋ ਸਤ ਸਰੋਵਰ ਹੈ ਤਹਾ ਇਸਨਾਨ ਕਰ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਨਾ ਯੇਹੀ ਪਾਤੀ¹⁷ ਪੂਜਾ ਹੈ ।
ਪ੍ਰਾਨੋ ਸੋ ਤਾਤਪਰਜ ਯਹ ਮਨ ਪ੍ਰਾਨ ਏਕ ਕਰਕੇ ਜਬ ਮਨ ਪ੍ਰਾਨ ਏਕ ਭਏ ਤਬ ਇਸ ਬਿਧ ਸੇਵਕ
ਸਾਹਬ ਸੋ ਰਮਤ¹⁸ ਭਇਆ । ਹੇ ਨਾਥ ਕੇਤੇ ਮਹਿਮਾ¹⁹ ਕੋ ਕਹਿਤੇ ਹੈ, ਕਹਿ ਕਹਿ ਚਲੇ ਜਾਤੇ ਹੈ ।
ਐਸਾ ਕੋਈ ਨਾਹੀ ਜੋ ਮਹਿਮਾ ਕੋ ਕਹਿ ਸਕੇ । ਮੈ ਭੀ ਭਗਤ ਹੀਨ ਜੋ ਨਾਨਕ ਹੋ ਉਸੀ ਕੋ ਸਦਾ
ਸਲਾਹਤਾ ਰਹਤਾ ਹੋ । ਜਬ ਯਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਿਰਪਾ ਰੂਪੀ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਸੋ ਭੰਡਾ ਨਾਥ
ਸਨਾ ਮਗਨ ਵਏ ਸਾਂਤ ਮੋ ਲੀਨ ਭਇਆ । ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਗੇ ਕੋ ਚਲੇ ।

1. ਭਾਵਾਰਥ, ਨਿਚੋੜ । 2. ਖਾਹਸ਼ । 3. ਉਹ ਪਦ (ਦਰਜਾ) ਜਿਥੇ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ । 4. ਫੜਨਾ
ਪਰਾਪਤ ਕਰਨਾ । 5. ਝੂਠਾ । 6. ਚੋਰਾਸੀ ਸਿੱਧਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਯੋਗੀ । 7. ਜਲਿਆ ਹੋਇਆ । 8. ਖੱਟੀ ਲੱਸੀ ।
9. ਘੀ । 10. ਅਸਲੀਅਤ, ਸਰਾਈ । 11. ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨ । 12. ਸੁਰਾਖ ਟੱਕ । 13. ਮਧਾਣੀ ਦੁਆਲੇ ਲਪੇਟੀ
ਹੋਈ ਟੱਸੀ । 14. ਰਿੜਕਣ । 15. ਜੀਭ । 16. ਡੱਬਾ (ਜਿਥੇ ਵਿਚ ਠਾਕਰ ਰਖਦੇ ਹਨ) । 17. ਪਤਰ । 18.
ਸੰਜੋਗ ਮਾਣਦਾ । 9 ਉਸਤਤ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਭ ਮੇਲਾ ਦੇਖਾ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਟਕ ਚਾਟਕ¹ ਕਾਜ ।

ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਕਹੂੰ ਨਹੀ ਦੇਖਾ ਸਕਲ ਅਕਾਜ² । ੧੯ ।

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਲਹਨਾ ਜੀ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਾ ।

ਇਹ ਸਰਬ ਲੋਕ ਕੌਡੀ ਆਧੀਨਾ ।

ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤ ਨ ਕੋਈ ਕਰੇ ।

ਕੈਸੇ ਭਵ ਸਾਗਰ ਕੋ ਤਰੇ । ੨੦ ।

ਤਬ ਬਾਬੇ ਸਲੋਕ ਇਨ ਕੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਉਚਾਰ ਕੀਆ :—

ਸਲੋਕ ਮ: ੧

ਤੁਮੀ ਤੁਮਾ ਵਿਸੁ ਅਕੁ ਧਤੂਰਾ ਨਿਮੁ ਫਲੁ ॥

ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਵਸਹਿ ਤਿਸੁ ਤੂੰ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਹੀ ॥

ਨਾਨਕ ਕਹੀਐ ਕਿਸੁ ਹੰਢਨਿ³ ਕਰਮਾ-ਬਾਹਰੇ⁴ ॥ ੧ ॥

ਹੇ ਪੁਰਖਾ ਇਹ ਲੋਕ ਬਿਖਆ-ਮਾਤੇ⁵ ਬਿਸੁਧ⁶ ਭਏ ਹੈ, ਗੁਨ ਅੰਗੁਨ ਸਮਝਤੇ ਨਾਹੀ ।
ਉਹਾ ਸੋ ਥਾਬਾ ਜੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਮੋ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੪ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਰਹਨੀ ਬਿਲਾਸ⁷ ਕੀ ਉਚਾਰ ਹੋਇਗੀ ।

ਅਰ ਸਭ ਸੇਵਕਨ ਪ੍ਰੀਤ ਪਤਗਿਆ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਗੀ

ਦੋਹਰਾ

ਅਮ੍ਰਿਤ⁸ ਰਹਨੀ ਦਿਆਲ ਕੀ ਅਰੁ ਗੁਰ ਸਿਖ ਭਾਉ⁹ ਸੁਭਾਉ ।

ਸਾਖੀ ਮੋ ਬਰਨਨ ਕੀਆ ਸੁਨੋ ਸਿਖ ਚਿਤ ਲਾਇ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ।

ਜਬ ਪਹਰ ਰਾਤ ਨਹੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਕਾਲ¹⁰ ।

1. ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ, ਇੰਦ੍ਰ ਜਾਲ ਦਾ ਖੇਲ । 2. ਕੁਕਰਮ । 3. ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਭਟਕਦੇ ਹਨ । 4. ਕਰਮ ਹੀਨ । 5. ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਮਸਤ । 6. ਬੇਹੋਸ਼ । 7. ਖੇਲ-ਕ੍ਰੀੜਾ । 8. ਮਧੁਰ । 9. ਪ੍ਰੇਮ । 10. ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ।

ਕਰ ਸੌਚਾਚਾਰ¹ ਪ੍ਰਭ ਨਦੀ ਸਿਧਾਵੈ ।
 ਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਲਹਨਾ ਜੀ ਗੁਰ ਸੰਗ ਜਾਵੈ । ੨ ।
 ਸਤਗੁਰ ਨਦੀ ਮੋ ਕਰਇ ਸਨਾਨ ।
 ਇਕ ਟਕ ਲਹਨਾ ਜੀ ਧਰੇ ਧਿਆਨ ।
 ਜਲ ਮੁਖ ਪ੍ਰਮਾਨ² ਸਤਗੁਰ ਹੋਇ ਠਾਢੇ³ ।
 ਨਿਰਖਤ ਲਹਨਾ ਜੀ ਰੁਚ⁴ ਬਾਢੇ⁵ । ੩ ।
 ਜਬ ਪ੍ਰਾਤਹ-ਕਾਲ⁶ ਭੋਰ⁷ ਸਮਾ ਦਿਖਾਵੈ ।
 ਜਲ ਸੋ ਨਿਕਸਿ ਪ੍ਰਭ ਬਾਹਰਿ ਆਵੈ ।
 ਪੁਨ⁸ ਪਹਰ ਬਸਤ੍ਰ ਗੁਰ ਗ੍ਰਹ ਕੋ ਚਲੇ ।
 ਪ੍ਰੇਮੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸੰਗ ਹੁਇ ਢੁਲੇ⁹ । ੪ ।
 ਦਿਵਸ ਏਕ ਪ੍ਰਭ ਚਲੇ ਸਨਾਨ ।
 ਬੁਢੇ¹⁰ ਭਾਗੀਰਥ¹¹ ਮਨ ਕੀਆ ਗਿਆਨ ।
 ਨਿਤਪ੍ਰਿਤ ਲਹਨਾ ਜੀ ਸੰਗ ਜਾਵੈ ।
 ਹਮ ਭੀ ਨਿਤਪ੍ਰਤ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੈ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਤੀਨੋ ਸੇਵਕ ਤੀਨ ਗੁਨ¹² ਤੁਰੀ ਅਵਸਥਾ¹³ ਦਿਆਲ ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਜਾ ਪਰ ਕਰੇਂ ਤਾ ਕੋ ਕਰੇਂ ਨਿਹਾਲ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਤੀਨੋ ਸੇਵਕ ਸੰਗ ਸਿਧਾਏ ।
 ਨਦੀ ਕੰਠੇ¹⁴ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਏ ।
 ਕਰੇਂ ਸਨਾਨ ਸਤਗੁਰ ਜਲ ਠਾਢੇ¹⁵ ।
 ਸਨਮੁਖ ਖੜੇ ਸੇਵਕ ਚਿਤ ਗਾਢੇ । ੭ ।
 ਤਹਾ ਸਿਆਮ¹⁶ ਘਟਾ ਪ੍ਰਗਟੀ ਅਕਾਸ ।
 ਗਰਜਤ ਤਰਜਤ ਬੀਜਲ¹⁷ ਪਰਕਾਸ ।
 ਭਈ ਅਹਿਣ* ਪਾਥਰ¹⁸ ਕੀ ਬਰਖਾ ਭਲੀ ।
 ਸੀਤਲ ਸੁੰਨ ਪਵਨ ਤਹਾ ਚਲੀ । ੮ ।

1. ਭਾਵ 'ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ' 2. ਮੂੰਹ ਤਕ ਪਾਣੀ ਵਿਚ । 3. ਖਲੋਤੇ, ਖੜ੍ਹੇ । 4. ਖੁਸ਼ ਹੋਣਾ ।
 5. ਬਾਢਯ, ਬਹੁਤ । 6. ਸੂਰਜ ਦੇ ਉਢੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਵੇਲਾ । 7. ਪ੍ਰਭਾਤ । 8. ਫੇਰ । 9. ਚਲਦੇ । 10. ਵੇਖੋ
 ਨੋਟ ਨੰ: 1, ਪੰਨਾ 282 । 11. ਮੈਲਸੀਹਾਂ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨੰਬਰਦਾਰ ਜੋ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਆਤਮਗਿਆਨੀ
 ਸਿਖ ਹੋਇਆ । 12. ਮਾਇਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣ—ਸਤ, ਰਜ, ਤਮ । 13. ਤੁਰੀਆਂਪਦ, ਗਿਆਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ।
 14. ਕੰਢੇ । 15. ਖਲੋਤੇ, ਖੜ੍ਹੇ । 16. ਕਾਲੀ । 17. ਬਿਜਲੀ । *ਪਾਠੰਤਰ ਅਹਿਰਣ । 18. ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਪਥਰ
 ਭਾਵ ਓਲੇ ।

ਬੁਢੇ ਭਾਗੀਰਥ ਨਹੀ ਸੀਤ ਸਹਾਰਾ ।
 ਗ੍ਰਹ ਮੋ ਆਇ ਅਗਨ ਕੋ ਜਾਰਾ ।
 ਤਾਪਤ ਅਗਨ ਦੇਹ ਸੁਧ ਆਈ ।
 ਮਾਨੋ ਨਉਤਨ¹ ਜੀਵਨ ਪਾਈ । ੯ ।
 ਇਕ ਟਕ² ਲਹਨਾ ਜੀ ਈਹਾਂ ਠਾਢੇ³ ।
 ਜਿਮੀ⁴ ਲਿਖੀ ਭੀਤ ਪਰ ਮੂਰਤ ਗਾਢੇ ।
 ਭਇਆ ਸਮਾ ਭੋਰ ਬਾਬਾ ਜਲ ਨਿਕਸੇ ।
 ਲਹਨਾ ਜੀ ਕੋ ਦੇਖ ਪ੍ਰਭ ਬਿਗਸੇ⁶ । ੧੦ ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਚ :—

ਦੋਹਰਾ

ਹੇ ਪੁਰਖਾ ਤੁਮ ਕਿਉ ਸ੍ਰਮ⁷ ਸਹਿਓ ਅਹਿਣ ਪਾਥਰ ਮੀਤਲ ਬਿਆਰ⁷ ।
 ਮੋ ਕੋ ਦੇਖਤ ਸ੍ਰਮ⁸ ਭਇਆ ਤੋ ਕੋ ਸੁਧ ਨ ਸੰਭਾਰ । ੧੧ ।

ਚੌਪਈ

ਮੈ ਤੋ ਕੋ ਅਪਨਾ ਤਨ ਕਰ ਜਾਨੋ ।
 ਤੁਮ ਕਾਹੇ ਤਪ ਕੋ ਮਨ ਠਾਨੋ ।
 ਤੁਮਰੇ ਕਾਰਨ ਯਹ ਤਪ ਮੈ ਕਰੋ ।
 ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਕੋ ਮਨ ਨਹੀ ਧਰੋ । ੧੨ ।
 ਤੁਮ ਤਪ ਕਰੋ ਮੋ ਕੋ ਸ੍ਰਮ⁹ ਹੋਇ ।
 ਤੁਮ ਬਿਧ ਨਖੇਧ¹⁰ ਮਨ ਧਰੋ ਨ ਕੋਇ ।
 ਮੈ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਖੇ ਹੋਹ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਪੁਰਖਾ ਤੂੰ ਧੰਨ । ੧੩ ।
 ਪੁਨਿ¹¹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗ੍ਰਿਹ ਕੋ ਆਇ ।
 ਬੁਢੇ¹² ਭਾਗੀਰਥ¹³ ਬਚਨ ਸੁਨਾਏ ।
 ਹੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਜ ਸ੍ਰਮ ਪਾਇਆ ।
 ਈਹਾ ਆਇ ਕਰਿ ਅਗਨ ਤਪਾਇਆ । ੧੪ ।
 ਆਜ ਜਨਮ ਹਮ ਨਵਤਨ¹⁴ ਪਾਇਆ ।
 ਸਰਨ ਤੁਮਾਰੀ ਤੁਮ ਕਰੀ ਸਹਾਇਆ ।

1 ਨਵਾਂ। 2. ਇਕ ਸਥਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ। 3. ਖੜੇ ਰਹੇ। 4. ਜਿਵੇਂ। 5. ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। 6. ਤਕਲੀਫ਼
 ਖੇਦ। 7. ਬਯਾਰ, ਹਵਾ। 8. ਦੁਖ। 9. ਦੁਖ। 10. ਦੰਗਾ ਮਾੜਾ। 11. ਫੇਰ। 12. ਵੇਖੇ ਨੋਟ ਨੰ: 8, ਪੰਨਾ
 456। 13. ਵੇਖੇ ਨੋਟ ਨੰ: 11, ਪੰਨਾ 302। 14. ਨਵਾਂ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੁਨ ਬਿਗਸੇ¹ ਭਏ ਖਲੇ !
ਤੁਮ ਮਮ ਪਿਆਰੇ ਸੇਵਕ ਭਲੇ । ੧੫ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੫

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
ਹਰਿ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸੇਵਕਾਂ ਆਪਨਿਆਂ ਸੋ ਬਾਬਾ ਜੀ
ਕਹਤ ਭਏ, ਸੋ ਨਿਰੂਪਣ² ਹੋਇਗੀ

ਸੋਰਠਾ

ਦਿਵਸ ਏਕ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ ਨਿਸ³ ਸੈਨ⁴ ਕਰਿਓ ਆਨੰਦ ਜੁਤ⁵ ।
ਭਈ ਅਰਧ⁶ ਰੈਨ ਜਬ ਕਾਲ ਜਗੇ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਛਨ ਕੀਆ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਪ੍ਰਛੀ ਕਿਰਤ ਬਿਨਾਨੀ ।
ਹੇ ਬੁਢਾ ਨਿਸ ਕੇਤਕ ਬੀਤਾਨੀ ।
ਬੁਢੇ ਸਮਝ ਮਨ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ ।
ਪ੍ਰਭ ਅਰਧ ਰੈਨ ਉਖਰ ਬੀਤਾਨੀ । ੨ ।
ਪੁਨ ਭਾਗੀਰਥ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਕਹਾ ।
ਤੁਮ ਬੂਝ ਕਹੋ ਨਿਸ ਕੇਤਕ ਕਹਾ ।
ਕਹੀ ਭਾਗੀਰਥ ਬੂਝ ਸੁਜਾਨੀ ।
ਅਰਧ ਰੈਨ ਬੀਤੀ ਪ੍ਰਭ ਗਿਆਨੀ । ੩ ।
ਪੁਨ ਸਾਧਾਰਨ⁷ ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਕਹੀ ।
ਕਹੋ ਮੀਤ ਨਿਸ ਕੇਤਕ ਰਹੀ ।
ਕਹੀ ਸਮਝ ਸਾਧਾਰਨ ਆਧੀ ਰਾਤ ।
ਬੀਤ ਗਈ ਪ੍ਰਭ ਸੋ ਕਹੀ ਬਾਤ । ੪ ।
ਸੁਨ ਬਚਨ ਬਿਗਾਸ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਸੇ ।
ਪੁਨ ਪ੍ਰਛਾ ਸਾਹਿਬ ਹਰਰੰਗ ਰਸੇ⁸ ।

1. ਖੁਸ਼ ਹੋਏ । 2. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 3. ਰਾਤ । 4. ਸੈਣਾ । 5. ਨਾਲ, ਸਹਿਤ ।
6. ਅੱਧੀ ! 7. ਮੈਹਿਤਪੁਰ (ਜਲੰਧਰ) ਦਾ ਵਸਨੀਕ ਇਕ ਤਖਾਣ, ਮਿੱਖ । 8. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰੰਮ ਵਿਚ ਰੱਤੇ ਹੋਏ ।

ਤੁਮ ਤੋ ਪੜ੍ਹੇ ਗੁੜੇ ਕਛੁ ਨਾਹੀ ।
ਰਾਤ ਕੀ ਬੂਝ ਕੈਸੇ ਤੁਮ ਆਹੀ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਭਹਨ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰ ਕੇ ਕਰ ਜੋੜ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ।
ਹਮ ਖੇਤੀ-ਰਾਖੇ ਨਿਸ ਜਗੇਂ ਦੇਖ ਤਾਰੇ ਭਇਓ ਅਭਿਆਸ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਪੁਨ¹ ਬਾਬਾ ਲਹਨਾ ਜੀ ਸੋ ਬੋਲੇ ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਪ੍ਰੇਮ ਝਕੜੋਲੇ² ।
ਹੇ ਪੁਰਖਾ ਨਿਸ ਕੇਤਕ ਗਈ ।
ਬਾਕੀ ਕੇਤਕ ਹੈ ਅਬ ਰਹੀ । ੭ ।
ਕਰ ਜੋੜ ਲਹਨਾ ਜੀ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਾ ।
ਤੁਮ ਸਭ ਕਛੁ ਜਾਨੋ ਦਿਆਲ ਪ੍ਰਬੀਨਾ³ ।
ਰਾਤ ਦਿਵਸ ਤੁਮਰੋ ਹੈ ਕੀਆ ।
ਤੁਮ ਬਿਨ ਅਵਰੁ ਨ ਜਾਨਤ ਬੀਆ⁴ । ੮ ।
ਲਗੀ ਲਗਨ ਮਨ ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ⁵ ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੌਂ ਕਛੁ ਨਹੀ ਪਰੋਜਨ⁶ ।
ਚਾਤ੍ਰਕ ਬੂੰਦ ਕਿਰਖੀ⁷ ਕੋ ਮੇਹੁ ।
ਹਮਰੋ ਪ੍ਰਭ ਚਰਨ-ਕਮਲ ਸੋ ਨੇਹੁ⁸ । ੯ ।
ਪ੍ਰਭ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨੀ ਜਾਨ ।
ਸਰਧਾ ਰਾਖਨ ਪਰਮਸੁਜਾਨ⁹ ।
ਰਾਤ ਦਿਵਸ¹⁰ ਜਾਨਤ ਹਮ ਨਾਹੀ । ੧੦ ।
ਨਿਸ ਦਿਨ ਧਿਆਨ ਸਤਗੁਰ ਮਨਮਾਹੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਬਿਗਸਾਨੇ¹¹ ਬੂਝਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਨੇਹ ।
ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਰੀ¹² ਬੋਈ ਇਨੈ ਸਿੰਚਤ ਸਦ ਜਲ ਨੇਹ । ੧੧ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੬

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1. ਫੇਰ । 2. ਤਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ । 3. ਚਤੁਰ, ਦਾਨਾ । 4. ਦੂਸਰਾ । 5. ਚਰਨ ਕਮਲਾਂ (ਵਿੰਚ) ।
6. ਮਤਲਬ, ਗਰਜ । 7. ਖੇਤੀ । 8. ਪ੍ਰੇਮ । 9. ਬਹੁਤ ਚਤੁਰ । 10. ਦਿਨ । 11. ਖੁਸ਼ ਹੋਏ । 12. ਬਾੜੀ ।

ਆਰੈ ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਸੇਵਕ ਬੁਢੇ¹ ਭਾਗੀਰਥ² ਅਰੁ ਸਾਧਾਰਨ³
ਆਪਸ ਮੈ ਚਰਚਾ ਕੀਆ, ਜੇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਬਡਿਆਈ ਕਹਾ ਸੇ
ਪਾਈ ਹੈ। ਸਭਨੇ ਨੇ ਬਿਚਾਰ ਠਹਰਾਇਆ ਜੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੀ
ਨਦੀ ਸੋ ਪ੍ਰੀਤ ਬਹੁਤੁ ਹੈ। ਇਨ ਕੇ ਖੁਆਜ-ਖਿਜਰ⁴ ਮਿਲਾ ਹੈ।
ਸਭ ਬਰਕਤ ਉਨ ਸੋ ਪਾਈ ਹੈ। ਉਨ ਕੀ ਸੰਕਾ ਬਾਬਾ ਜੀ

ਅੰਤਰਜਾਮੀ⁵ ਨਿਵਾਰਨ ਕੀਆ।

ਦੋਹਰਾ

ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਦਿਆਲ ਗੁਰ ਬੁਝਾ ਸੇਵਕਨ ਭਾਉ।
ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਸੰਕਾ ਹਰੋ ਬੁਝਾ ਭੋਲ⁶ ਸੁਭਾਉ। ੧।

ਚੌਥੀ

ਜਬ ਇਨ ਕੇ ਮਨ ਸੰਕਾ ਪਰੀ।
ਮਿਲ ਸਬਹਨ ਸਲਾਹ ਇਮ ਕਰੀ।
ਹਮ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਆਗੇ ਚਲੇ।
ਕਰ ਇਸਨਾਨ ਹੋਇ ਜਲ ਮੋ ਖਲੇ। ੨।
ਜਬ ਖਾਜ-ਖਿਜਰ⁷ ਸੋ ਹੋਵੈ ਮੇਲ।
ਪਕੜ ਕਦਮ ਛੋਡੇ ਨਹੀਂ ਗੈਲ⁸।
ਤਬ ਉਨ ਸੋ ਕਰਾਮਾਤ ਹਮ ਪਾਵੇਂ।
ਸਭ ਜਗ ਹਮ ਕ ਪੂਜ ਪੁਜਾਵੈ। ੩।
ਅਰਧ⁹ ਰੈਨ ਜਬ ਭਈ ਬਿਤੀਤ।
ਚਲੇ ਨਦੀ ਮਿਲ ਤੀਨੋ ਮੀਤ।
ਅਰਧ ਮਾਰਗ ਜਬ ਤੀਨੋ ਗਏ।
ਮਗ¹⁰ ਮਿਲੇ ਖਿਜਰ¹¹ ਏਹਾ ਆਵਤ ਭਏ। ੪।

1. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 1, ਪੰਨਾ 282। 2. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 11, ਪੰਨਾ 302। 3. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 7, ਪੰਨਾ 304। 4. ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ. ਜਲਪਤਿ। 5. ਅੰਦਰ (ਦਿਲਾਂ) ਦੀ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ। 6. ਭੁੱਲ ਵਾਲਾ। 7. ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ, ਜਲਪਤਿ। 8. ਪਿੱਛਾ। 9. ਅੱਧੀ। 10. ਰਸਤੇ ਵਿਚ। 11. ਵਰੁਣ ਦੇਵਤਾ, ਜਲਪਤਿ।

ਕਰ ਜੋੜ ਖਿਜਰ ਸੋ ਪੁਛੀ ਬਾਤ ।
 ਸਾਹਿਬ ਤੁਮ ਕੌਨ, ਕਹਾ ਕੋ ਜਾਤ ।
 ਮੈ ਹੋ ਖਿਸਰ ਰੋਜ਼ ਈਹਾ ਆਵੇ ।
 ਖਾਬੇ ਜਗਾਇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਾਵੇ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਬਿਸਮੇ¹ ਭਏ ਅਰੁ ਚਰਿਤ੍ਰ² ਯਹ ਦੇਖ ।
 ਸੰਕਾ ਸਭ ਮਨ ਕੀ ਮਿਟੀ ਸੂਝਾ ਪੁਰਖ ਅਲਖ³ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਯਹ ਬਾਤ ਖਿਜਰ-ਮੁਖ⁴ ਸੁਨਾ ।
 ਤਬ ਹੋਇ ਹੈਰਾਨ ਸਭਨਾ ਸਿਰ ਧਨਾ ।
 ਹਮ ਬਾਕਾ ਜੀ ਕੀ ਮਿਤ⁵ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ।
 ਮਿਥਿਆ⁶ ਖਿਜਰ ਕੋ ਦਈ ਏਡਾਈ । ੭ ।
 ਹੋਇ ਲਜਾਮਾਨ ਘਰ ਮੋ ਸਭ ਆਏ ।
 ਸਤਗੁਰ ਨਾਵਨ ਨਦੀ ਸਿਧਾਏ ।
 ਪੁਨ ਇਸਨਾਨ ਕਰ ਆਏ ਦਿਆਲ ।
 ਬੁਲਾਇ ਸਭਨ ਕਹਿਓ ਬਚਨ ਰਿਸਾਲ⁷ ।
 ਤਮ⁸ ਮਮ⁹ ਸੇਵਕ ਸਖਾ¹⁰ ਪਿਆਰੇ ।
 ਐਸੀ ਸੰਕਾ ਮਿਥਿਆ ਮਨ ਧਾਰੇ ।
 ਹਰਿ ਕੀ ਭਗਤਿ ਸਿਰੋਮਨ¹¹ ਸਿਧ ।
 ਸਮਝੇ ਸੋ ਜਾ ਕੋ ਸਤਬੁਧ¹² । ੮ ।
 ਮਿਲ ਸਭਹਨ ਚਰਨਨ ਸਿਰ ਡਾਰੇ ।
 ਹੇ ਦਿਆਲ ਹਮ ਸੇਵਕ ਥਾਰੇ ।
 ਭਗਤ ਸਕਤ ਸਭ ਤਮਰੇ ਹਾਥ ।
 ਦੁਮਰ ਸਰਨ ਹਮ ਮਗਧ¹³ ਅਨਾਥ । ੯੦ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੭ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੇ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1. ਹੈਰਾਨ । 2. ਕੋਤਕ । 3. ਜੋ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ । 4. ਵਰਣ ਵੇਵਤਾ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ । 5. ਮਿਣਤੀ, ਹੱਦ, ਕੀਮਤ । 6. ਬੁਨੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਐਵੇਂ । 7. ਕੋਮਲ, ਨਰਮ । 8. ਤੁਸੀਂ । 9. ਮੇਰੇ । 10. ਮਿੱਤਰ । 11. ਉੱਤਮ, ਸਰੋਸ਼ਠ । 12. ਸੁਮੱਤ । 13. ਮੁਰਖ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਅਰੁ ਸੇਵਕ ਸੇਵਕਾਈ ਨਿਰੂਪਣ¹ ਹੋਇਗੀ :--

ਦੋਹਰਾ

ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਸਤਗੁਰ ਕਰੇ ਤਾਤੇ² ਭਗਤ ਪ੍ਰਗਾਸ ।
ਭਗਤ ਭਾਇ ਸੇਵਕ ਲਹੇ ਭੋਗੇ ਗਿਆਨ ਬਿਲਾਸ³ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਕੇ ਪ੍ਰਭ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਏ ।
ਇਕ ਬਾਗ ਬਕਾਇਨ⁴ ਤਹਾ ਲਗਾਏ ।
ਗ੍ਰੀਖਮ⁵ ਰੁਤ ਦੋਪਹਰ ਕੇ ਸਮੇ ।
ਪਵਨ ਸੁਗੰਧ ਸੀਤਲ ਤਹਾ ਗਮੇ⁶ ।
ਤਹਾ ਜਾਇ ਸੈਨ⁷ ਪ੍ਰਭ ਕਰੇ ।
ਊਹਾ ਬਾਲਕ ਬਿਰਧ ਸਕਲ ਰਹੇ ਭਰੇ । ੨ ।
ਅਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਤਗੁਰ ਸਰੂਪ ।
ਗਿਆਨ ਭਾਨ ਪਰ ਸਕਤ ਸਰੂਰ* ।
ਬੁਢਾ⁸ ਆਦਿ ਸਗਲ ਮਿਲ ਆਏ ।
ਕਰ⁹ ਜੋਰ¹⁰ ਦਿਆਲ ਕੋ ਬਿਨੇ ਸੁਨਾਏ ।
ਪ੍ਰਭ ਆਜੁ ਘਾਮ¹¹ ਧੂਪ ਬਹੁ ਪਰੀ ।
ਸਰਬਤ ਪੀਵੈ ਸੁਖ ਤਿਹ ਘਰੀ । ੩ ।
ਮੀਠਾ ਮਿਲੇ, ਕਰ ਸਰਬਤ ਪੀਵੈ ।
ਸੁਖੀ ਹੋਇ ਸੀਤਲ ਮਨ ਥੀਵੈ¹² ।
ਸੁਨ ਬਿਗਸ¹³ ਦਿਆਲ, ਇਮ¹⁴ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ¹⁵ ।
ਹੇ ਬੁਢਾ¹⁶ ਸਾਧਾਰਨ¹⁷ ਮੀਤ ਪੁਰਾਨਾ । ੪ ।
ਬਿਸ ਬਿਰਛ ਬਕਾਇਣ¹⁸ ਪਰ ਕੋਈ ਚੜ੍ਹੇ ।
ਹਲੂਣਾਂ ਦੇਇ ਪਤਾਸੇ ਝੜੇ ।
ਸਰਬਤ ਕਰ ਸਗਲੇ ਤੁਮ ਪੀਵੋ ।
ਸੀਤਲ ਹੋਇ ਸਖੀ-ਮਨ ਥੀਵੈ¹⁹ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਇਨ ਸਭਹਨ ਹਾਸੀ ਸਮਝ ਸਤ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਮਾਨਾ ।
ਜਾਨਾ ਬਚਨ ਬਿਲ ਸ ਕਰ ਹਾਸੀ ਕੀਆ ਬਖਾਨਾ । ੬ ।

1. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 2. ਉਸ ਤੇ । 3. ਖੇਲ, ਕ੍ਰੀੜਾ । 4. ਡੇਕ ਨਾਂ ਦਾ ਦਰਖਤ ।
5. ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ । 6. ਚੇਲੇ । 7. ਸੌਣਾ । *ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਤੁਕਾਂ ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਤੇ ਹੈ. ਲਾਇ. ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹਨ ।
8. ਵੈਖੇ ਨੋਟ ਨੰ: 1, 282 । 9. ਹੱਥ । 10. ਜੇੜ ਕੇ । 11. ਗਰਮੀ । 12. ਹੋਵੇ । 13. ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ।
14. ਇਉਂ । 15. ਕਿਹਾ । 16. ਵੈਖੇ ਨੋਟ ਨੰ: 1. 282 । 17. ਵੈਖੇ ਨੋਟ ਨੰ: 7, ਪੰਨਾ 3 4 । 18. ਡੇਕ ਨਾਂ ਦਾ ਦਰਖਤ । 19. ਹੋਵੇ ।

ਚੋਪਈ

ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਨਤ ਸਭ ਜਾਨਿਓ ਇਨ ਹਾਸਾ ।
 ਕਹਾ ਬਕਾਇਣ ਝਰੇ ਪਤਾਸਾ ।
 ਹਮ ਸੋ ਸਦਾ ਕਰੈ ਪ੍ਰਭ ਹਾਸੀ ।
 ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਹਰ-ਭਗਤ ਬਿਲਾਸੀ¹ । ੭ ।
 ਜ ਨਾ ਸਤਗੁਰ, ਇਨ ਹਾਸੀ ਜਾਨੀ ।
 ਮਾਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਗਤ ਬਿਨਾਨੀ ।
 ਤਬ ਲਹਨਾ ਜੀ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਖਾਨਾ² ।
 ਮੈ ਪੀਵੋ ਸਰਬਤ ਪੁਰਖ ਸੁਜਾਨਾ । ੮ ।
 ਇਸ ਬਿਰਖ ਬਕਾਇਣ³ ਪਰ ਤੁਮ ਚੜੇ ।
 ਝੂਠੇ ਇਸੇ ਪਤਾਸਾ ਝੜੇ ।
 ਕਰ ਸਰਬਤ ਮੋ ਕੋ ਪੀਲਾਵੋ ।
 ਬਡੀ ਉਸਨਤਾ⁴ ਤਨ ਸੀਗਾਵੋ⁵ । ੯ ।
 ਗੁਰ ਬਚਨ ਸੁਨਤ ਬਿਰਛ ਪਰ ਚੜੇ ।
 ਹਲੂਣਾ ਦੀਆ ਪਤਾਸੇ ਝੜੇ ।
 ਝੜੇ ਬਹੁਤ ਕਛੁ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ।
 ਪੀ ਸਰਬਤ ਸਭ ਰਹੇ ਅਘਾਇ⁶ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਰ ਭਗਤਾ ਜੋ ਬਚਨ ਗੁਰ ਬਿਨ ਸੰਕਾ ਹਿਰਦੇ ਧਾਰ ।
 ਮੁਕਤ⁷ ਭੁਗਤ⁸ ਸਭ ਕਛੁ ਲਹੇ ਭਵਨਿਧ⁹ ਉਤਰੇ ਪਾਰ । ੧੧ ।

ਚੋਪਈ

ਉਤਰ ਲਹਨਾ ਜੀ ਚਰਨਨ ਪਰੇ ।
 ਸੀਤਲ ਸਰਬਤ ਕਰ ਆਗੇ ਧਰੇ ।
 ਦਿਆਲ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਰਬਤ ਪੀਆ ।
 ਸੀਤ-ਪ੍ਰਸਾਦਿ¹⁰ ਨਿਜ¹¹ ਸੇਵਕ ਦੀਆ । ੧੨ ।
 ਭੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਮੁਖ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ¹² ।
 ਧਨ ਧਨ ਲਹਨਾ ਪੁਰਖ ਸੁਜਾਨਾ ।

1. ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 2. ਕਿਹਾ । 3. ਡੇਕ ਨਾਂ ਦਾ ਦਰਖਤ । 4. ਗਰਮੀ । 5. ਠੰਢ ਪੁਚਾਓ ।
 6. ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਏ । 7. ਮੁਕਤੀ । 8. ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਦਾਰਥ । 9. ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ । 10. ਗੁਰੂ ਅਥਵਾ ਦੇਵਤਾ ਦਾ
 ਜੂਠਾ ਭੋਜਨ, ਠੰਢਾ ਭੋਜਨ । 11. ਆਪਣੇ । 12. ਕਿਹਾ ।

ਮਮ¹ ਬਰਨ ਸਤ ਕਰ ਮੁਝੇ ਪਛਾਨਾ ।

ਮੈ ਸਭ ਜਗ ਖੋਜਾ ਤੂੰ ਮਨ ਮਾਨਾ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮੌਰੇ ਮਨ ਮੋਤ੍ਰੰ ਬਸੇ ਮੈ ਸਦ ਹਿਰਦੇ ਤੋਹਿ ।

ਅਭੇਦ² ਭਗਤ ਮੇਰੀ ਕਰੀ ਮੈ ਮਨ ਤੁਮਾਰਾ ਢੋਹ³ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੮ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸਤਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੀ ਪਰਮ ਪਰਤਗਿਆ⁴ ਕੀ ਜੋ
ਮੈ ਬੂਝੇ ਸਭ ਕੀ ਪਰਤਗਿਆ ਦੇਖੇ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਕੇ ਮਾਨਨਹਾਰ
ਕੋਈ ਅਉਰ ਭੀ ਹੋਵੈ ਜਗਤ ਮੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਉਪਦੇਸ ਚਲੇ ।

ਏਹ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ⁵ ਹੋਇਗੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਛੇਤ੍ਰ⁶ ਪਰਤਗਿਆ ਪ੍ਰਭ ਰਚਾ ਯਹ ਬਿਧ ਮਨ ਮੋ ਧਾਰ ।

ਕੋਈ ਬਚਨ ਮਾਨੇ ਸਤ ਮਮ ਜਗਬਚਨ ਚਲਾਵੈ ਸਾਰ⁷ । ੧ ।

ਸਭ ਨਿਜ ਸੰਗੀ ਸੰਗ ਲੇ ਰਾਵਨੇ⁸ ਨਦੀ ਕਛਾਰ⁹ ।

ਬਤੋ ਜੁ ਗਹਬਰ¹⁰ ਬਨ ਜਹਾ ਝਾਉ¹¹ ਕਾਇਸ¹² ਝਾਰ¹³ । ੨ ।

ਚੌਪਈ

ਨਿਜ ਸੰਗੀ ਪ੍ਰਭ ਸਗਲ ਬੁਲਾਏ ।

ਸਭ ਭਏ ਇਕਤ੍ਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਆਏ ।

ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤ ਸਭ ਕੋ ਲੇ ਸੰਗ ।

ਚਲੇ ਨਦੀ ਕਛਾਰ ਪ੍ਰਤਗਿਆ ਰੰਗ । ੩ ।

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ

ਸੰਗਤ ਕੋ ਸੰਗ ਧਾਰ ਕੇ¹⁴ ਨਦੀ ਕਛਾਰ¹⁵ ਕੋ ਚਲੇ ।

ਮਾਇ ਚਰਿਤ੍ਰ ਧਾਰ ਕੇ ਦਿਖਾਇ ਭਾਇ ਸਭ ਛਲੇ ।

1. ਮੋਰਾ । 2. ਭੇਦ ਰਹਿਤ । 3. ਪਹੁੰਚ । 4. ਦ੍ਰਿੜ ਨਿਸ਼ਚਾ । 5. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ
ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 6. ਪਰਤਗਿਆ ਦਾ ਛੇਤ੍ਰ । 7. ਸਰੋਸ਼ਟ, ਧਰਮ । 8. ਗਏ । 9. ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ
ਇਲਾਕਾ । 10. ਬਹੁਤ ਸੰਘਣਾ । 11. ਬੜਾ, ਝਾੜ । 12. ਝਗੜਾ । 13. ਝਾੜ । 14. ਲੈ ਕੇ । 15. ਨਦੀ
ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਦਾ ਇਲਾਕਾ । 16. ਮਾਇਆ ਦਾ !

ਸਤਗੁਰ ਬਚਨ ਕਠਾਰ¹ ਗਿਆਨ ਸੂਰ ਸੀਸ ਪਰ ਝਲੇ² ।
ਜੀਵਤ ਮੂਆ, ਮੁਕਤ ਹੂਆ ਸੇਵੰਤ³ ਸਿਧ ਦਰ ਖਲੇ । ੪ ।

ਅੜਿਲ

ਲੇ ਸਗਲੀ ਸੰਗਤ ਸੰਗ ਦਿਆਲ ਬਨ ਮੋ ਗਏ ।
ਸਭਹਨ ਦੇਖਾ ਚਲਤ⁴ ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ ਪਏ ।
ਕੇਤੇ ਆ ਬਟੋਰ⁵ ਲੀਏ ਬਾਧ ਪੋਟ⁶ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੀ ।
ਹੋ ਚਲੇ ਬੰਧ ਲੇ ਪੋਟ ਸਭੀ ਉਸ ਹੀ ਘਰੀ । ੫ ।

ਤੋਮਰ ਛੰਦ

ਪੁਨ ਚਲੇ ਆਗੇ ਦਿਆਲ ।
ਜੁ ਰਹੇ ਸੰਗ ਸੁ ਨਾਲ ।
ਤਹਾ ਦੇਖ ਸਭ ਭਏ ਖੜੇ ।
ਮੁਹਰਾਂ ਰੁਪਯੇ ਪੜੇ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬਹੁਤੀ ਮਾਇਆ ਦੇਖ ਕਰ ਸਭ ਜਨ ਭਏ ਅਧੀਰ⁷ ।
ਬੰਧ ਬੰਧ ਪੋਟਾ⁸ ਲੇ ਚਲੇ ਰਹੀ ਨ ਕਾਹੂ ਧੀਰ । ੬ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਿਲਾ ਅਲੂਣੀ ਗੁਰਬਚਨ ਗੁਰਮੁਖ ਚਾਟੇ ਕੋਇ ।
ਗੁਰ ਬਚਨ ਸਿਧ⁹ ਟੁਬਕੀ ਲਏ ਰਤਨ ਮੁਕਤ ਲਏ ਸੋਇ । ੭ ।

ਚੌਪਈ

ਚਲੇ ਆਗੇ ਬਾਬਾ ਲਹਨਾ ਜੀ ਸੰਗ ।
ਬਾਲਾ¹⁰ ਬੁਢਾ¹¹ ਸਾਧਾਰਨ¹² ਰੰਗ ।
ਦੇਖਾ ਮੈਦਾਨ ਚਿਖਾ ਤਹ ਬਨੀ ।
ਮਿਰਤਕ ਦੇਖਾ ਲਕਰੀ ਚਿਨੀ । ੮ ।
ਭਇਆਨਕ ਚਰਿਤ੍ਰ ਦੇਖ ਸਕੁਚਾਨੇ¹³ ।
ਈਹਾ ਚਿਖਾ ਬਨਾਇ ਮਿਰਤਕ ਕਿਨ ਆਨੇ ।
ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਹ ਆਇ ਭਏ ਠਾਢੇ¹⁴ ।
ਦੇਖ ਭਇਆਨਕ ਸਭ ਮਨ ਭ੍ਰੰ¹⁵ ਬਾਢੇ¹⁵ । ੧੦ ।
ਤਹਾ ਦਿਆਲ ਬਚਨ ਮੁਖ ਭਾਖਾ¹⁶ ।
ਸਾਧਾਰਨ ਬਾਲੇ ਕੋ ਆਖਾ ।
ਏਹੁ ਜੋ ਮਿਰਤਕ ਚਿਖਾ ਮੋ ਆਹਿ ।
ਤੁਮ ਸਭ ਇਸ ਕੋ ਲੀਜੈ ਖਾਇ ।

1. ਕੁਠਾਲੀ । 2. ਚਮਕੇ । 3. ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ । 4. ਚਰਿਤ੍ਰ । 5. ਇਕੱਠੇ ਕਰਨਾ । 6. ਪੋਟਲੀ. ਪਿੰਡ ।
7. ਬੇਚੈਨ । 8. ਪੋਟਾਂ । 9. ਸਮੁੰਦਰ । 10. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 1, ਪੰਨਾ 282 । 11. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 1, ਪੰਨਾ 282 ।
12. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 1, ਪੰਨਾ 282 । 13. ਝਿਝਕੇ । 14. ਖੜੇ ਹੋ ਗਏ । 15. ਡਰ ਵਧਿਆ । 16. ਕਿਹਾ ।

ਸੁਨ ਕਰ ਬਚਨ ਸਕਲ ਸੁਕਚਾਨੇ¹ ।
 ਤਬ ਭਾਈ ਬੁਢੇ² ਯਹ ਬਿਨੇ³ ਬਖਾਨੇ³ ।
 ਹੇ ਪ੍ਰਭ ਮਿਰਤਕ ਕੈਸੇ ਕੋਈ ਖਾਵੈ ।
 ਮਿਰਤਕ ਕੋ ਦੇਖੇ ਭੈ ਮਨ ਆਵੈ । ੧੨ ।

ਸੋਰਠਾ

ਮਾਨੁਖ ਮਾਨੁਖ ਨਹੀਂ ਖਾਇ, ਇਹੁ ਕਾਮ ਅਤ ਕਠਨ ਹੈ ।
 ਨਹੀ ਸੁਨਿਆ ਜਗ ਆਇ, ਮਾਨੁਖ ਮਾਸ ਮਾਨੁਖ ਭਖ⁴ । ੧੩ ।

ਚੌਪਈ

ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ਬਚਨ ਇਮ ਕਹਾ ।
 ਇਹੀ ਕਾਮ ਮੁਹਿ ਕਰਨਾ ਰਹਾ ।
 ਇਸੀ ਕਾਰਜ ਕੋ ਮੈ ਈਹਾ ਆਇਆ ।
 ਅਰੁ ਸਭ ਸੰਗੀ ਮੈ ਸੰਗ ਲੇ ਆਇਆ । ੧੪ ।
 ਜੋ ਸਭ ਅਧਕਾਰੀ ਧਨ ਕੋ ਆਏ ।
 ਲੇ ਸਿਰ ਪੋਟ⁵ ਸਭ ਘਰ ਕੋ ਧਾਏ⁶ ।
 ਜੋ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੋ ਮੈ ਸੰਗ ਰਹਾ ।
 ਮੈ ਮਨ ਬਿਚਾਰ ਤੁਮ ਕੋ ਤਬ ਕਹਾ । ੧੫ ।
 ਯਹੀ ਕਾਮ ਕਰਨਾ ਮੈ ਭਾਈ ।
 ਮਨ ਬਚਨ ਮਾਨ ਇਸ ਲੇਵੋ ਖਾਈ ।
 ਜੋ ਇਸ ਖਾਇ ਸੋਈ ਸਿਖ ਹਮਾਰਾ ।
 ਇਸੀ ਕਾਮ ਕੋ ਮੈ ਪ੍ਰਣ ਧਾਰਾ । ੧੬ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸੰਤ ਕੀ ਮਾਇਆ ਅਤ ਬਡੀ ਬਸ ਕਰੇ ਮਨੋਹਰ ਰਾਮੁ ।
 ਮਾਨੁਖ ਕੀ ਕਹੁ ਕਿਆ ਸਕਤ ਨਹੀ ਦੇਵ⁷ ਅਸੁਰ⁸ ਕੋ ਕਾਮੁ । ੧੭ ।

ਚੌਪਈ

ਸਭ ਸੁਨ ਯਹ ਕਾਮ ਸਿਬਲ-ਮਤ⁹ ਭਏ ।
 ਲੇ ਓਟ ਜੰਗਲ ਮੈ ਠਾਢੇ ਭਏ¹⁰ ।
 ਭਏ ਠਾਢੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਢਿਗ¹¹ ਦੇਖੇ ।
 ਇਹੁ ਕਾਰਜ ਕਿਮ ਹੋਇ ਬਸੇਖੈ¹² । ੧੮ ।

1. ਝਿਝਕੇ । 2. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 8, ਪੰਨਾ 451 । 3. ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ । 4. ਖਾਵੇ । 5. ਖੰਡਾਂ । 6. ਭੁੱਜੇ ਗਏ । 7. ਦੇਵਤਾ । 8. ਦੈਂਤ । 9. ਸੋਚ-ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਹੀਣ । 10. ਖਲੇ ਗਏ । 11. ਕੋਲੇ, ਪਾਸ, ਵੱਲ । 12. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ।

ਤਬ ਲਹਨਾ ਜੀ ਕੋ ਕਹਾ ਦਿਆਲ ।
 ਮਮ ਬਚਨ ਸਤ ਕੀਜੇ ਤਤਕਾਲ ।
 ਇਸ ਮਿਰਤਕ ਕੋ ਭਛਨ¹ ਕਰੋ ।
 ਕਛੁ ਮਨ ਮੋ ਸੰਕਾ ਮਤ ਧਰੋ । ੧੯ ।
 ਸੁਨ ਬਚਨ ਮਗਨ ਲਹਨਾ ਜੀ ਭਏ ।
 ਜਾਇ ਚਿਖਾ ਪਰ ਠਾਢੇ ਭਏ² ।
 ਲਕੜੀ ਫੇਕ ਦੂਰ ਸਭ ਡਾਰੀ ।
 ਕਰ³ ਜੋੜ ਸਤਗੁਰ ਸੋ ਬਿਨਤੀ ਧਾਰੀ । ੨੦ ।
 ਜਹਾ ਸੋ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਸਿਉ ਖਾਉ ।
 ਸਤਗੁਰ ਬਚਨ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਉ ।
 ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਸੀਸ ਸੋ ਖਾਉ ।
 ਸੀਘਰ ਖਾਉ ਦੇਰ ਮਤ ਲਾਉ । ੨੧ ।

ਸੋਰਠਾ

ਮਿਰਤਕ ਮੁਖ ਖੱਫਨ ਉਤਾਰ ਲਹਿਨਾ ਜੀ ਦੇਖਾ ਚਲਿਤ⁴ ।
 ਥੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਸੁਖਸਾਰ⁵ ਉਠ ਬੈਠੇ ਬਿਗਸਤ⁶ ਭਏ । ੨੨ ।

ਚੌਪਈ

ਚਿਖਾ ਮ੍ਰਿਤਕ⁷ ਤਹਾ ਭਏ ਅਲੋਪ ।
 ਸੰਤ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬੂਝੇ ਕੋ ਗੋਪ ।
 ਕਰ⁸ ਜੋੜ ਸਨਮੁਖ⁹ ਲਹਨਾ ਜੀ ਖਲੇ ।
 ਲਿਖੀ ਮੂਰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਭੀਤ ਪਰ ਭਲੇ । ੨੩ ।
 ਦੇਖ ਦਿਆਲ ਬਰ¹⁰ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।
 ਧੱਨੁ ਧੱਨੁ ਪਰਖਾ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨਾ¹¹ ।
 ਤੈ ਅਭੇਦ¹² ਮਤ ਮੋ* ਕੋ ਬੂਝਾ ।
 ਤੁਮ ਮੋਹਿ ਜਗੁ ਖੋਜਤ ਇਕ ਸੂਝਾ¹³ । ੨੪ ।
 ਮੋ ਖੋਜਿਆ ਸਭ ਜਗੁ ਇਸ ਹੀ ਕਾਰਨ ।
 ਸੰਕਲਪ ਰਹੇ ਮਨ ਗੁਰ ਕੋ ਧਾਰਨ ।
 ਅਰ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਜੀ ਮੋ ਸੋ ਕਹੀ ।
 ਜਿਸ ਤੁਮ ਗੁਰ ਧਾਰੋ ਸੋ ਜਗ ਕੋ ਨਹੀ । ੨੫ ।

1. ਖਾਣਾ । 2. ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ । 3. ਹੱਥ । 4. ਚਲਿਤ, ਕੌਤਕ । 5. ਸ਼ਾਇਦ 'ਸੁਖਸਾਲ' ਭਾਵ ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਘਰ । 6. ਖਸ਼ । 7. ਚਿਖਾ ਅਤੇ ਲੋਥ । 8. ਹੱਥ । 9. ਸਾਹਮਣੇ । 10. ਉੱਤਮ । 11. ਸਗਿਆਨੀ । 12. ਭੇਦ ਰਹਿਤ । 13. 'ਦਖਾਈ ਦਿੱਤਾ' । *ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਾਲੇ ਖਰੜੇ ਵਿਚ 'ਤੇ' ਹੈ ।

ਤੁਮਰਾ ਗੁਰ ਤੁਮ ਅੰਗ ਤੇ ਹੋਇ ।
 ਮਮ ਬਚਨ ਸਤ ਹੋਵੈਗਾ ਸੋਇ ।
 ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਮੋ ਕੋ ਤੁਮ ਜਾਨਾ ।
 ਸਭ ਜਗ ਮੋ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਮਨ ਮਾਨਾ । ੨੬ ।

ਦੋਹਰਾ

ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਜਗ ਕੋ ਨਹੀ ਪ੍ਰੇਮ-ਪ੍ਰਤੀਤ ਦ੍ਰਿੜ-ਭਗਤ ।
 ਤੁਮ ਕਠਨ ਬਚਨ ਮਮ ਸਤ ਕਰਾ ਧਨ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ ਸਭ ਸਕਤ । ੨੭ ।

ਚੌਪਈ

ਸੁਨ ਬਚਨ ਲਹਨਾ ਇਕ¹ ਟਕ ਭਏ¹ ।
 ਮਨ ਚਿਤ ਪ੍ਰੇਮ-ਸਿੰਧ² ਬਹ ਗਏ ।
 ਤਤ³ ਪਰਕਿਰਤ⁴ ਇੰਦਰੀ⁵ ਨਹੀ ਚਲੇ ।
 ਭਈ ਲੀਨ ਸੁਰਤ ਸਰੀਰ ਸਿੰਧ ਢੁਲ ਮਿਲੇ । ੨੮ ।
 ਦੇਖ ਅਵਸਤਾ⁶ ਬਾਬਾ ਮਗਨਾਨੇ⁷ ।
 ਅਛਲ ਅਛੇਦ ਅਭੇਦ ਪਛਾਨੇ ।
 ਹੋਇ ਪਰਮ ਦਿਆਲ ਸਤਗੁਰ ਜੀ ਬੋਲੇ ।
 ਅਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਭਗਤ ਝਕੜੇਲੇ⁸ । ੨੯ ।
 ਉਠੇ ਦਿਆਲ ਲੀਏ ਅੰਕ⁹ ਲਗਾਇ ।
 ਕਹੇ ਸੁੰਦਰ ਬਚਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਭਾਇ ।
 ਅਬ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਤੇ ਭਇਆ ।
 ਤੁਮ ਲਹਨਾ ਮੈ ਦੇਨ¹⁰ ਦਇਆ । ੩੦ ।
 ਅਬ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜਗ ਨਾਮੁ ਤੁਮਾਰਾ ।
 ਮੈਂ ਅਪਨਾ ਗੁਰ ਤੁਮ ਕੋ ਧਾਰਾ ।
 ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਗੁਰੂ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ।
 ਭਏ ਏਕ ਮੇਕ ਨਿਕਟਿ ਨਹੀ ਦੂਰਿ ! ੩੧ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕੀ ਰੀਤ ਯਹ ਭੇਦ ਅਭੇਦ ਮਿਟ ਜਾਇ ।
 ਢਲ¹¹ ਸਲਤਾ¹² ਸਾਗਰ ਮਿਲੀ ਸਾਗਰ ਸਿੰਧ ਕਹਾਇ । ੩੨ ।

1. ਏਕਾਗਰ ਹੋ ਗਏ । 2. ਪਿਆਰ-ਸਾਗਰ । 3. ਅਨਾਸਰ (ਪ੍ਰਿਥਵੀ, ਜਲ, ਪਵਨ, ਅਗਨਿ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼) । 4. ਤੱਤਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਗਏ । 5. ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਹਰਲੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ । ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆ ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਕੀਤੇ ਹਨ — ਪੰਜ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ । ਕਈਆਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅੰਤ੍ਰਿਕਰਣ ਮਿਲਾਕੇ ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ । ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀਆਂ ਹਨ । 6. ਹਾਲ । 7. ਖੁਸ਼ ਹੋਏ । 8. ਤਰ ਕੀਤੇ ਹੋਏ । 9. ਅੰਗ, ਸਰੀਰ । 10. ਜੇ ਦੇਣਾ ਸੀ । 11. ਰਿੜ ਕੇ, ਬਹਿ ਕੇ । 12. ਸਰਿਤਾ, ਨਦੀ ।

ਚੋਪਈ

ਬਹੁ ਸੋਭਾ ਬਚਨ ਕਹੇ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਲੀਨੇ ਨਾਲ ।
 ਪੁਨ ਬਾਲਾ¹, ਬੁਢਾ², ਸਾਧਾਰਨ³ ਮਿਲੇ ।
 ਭਏ ਅਤ ਪਰਸੰਨ ਨਿਜ ਗੁਰ ਕੋ ਚਲੇ । ੩੩ ।
 ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਘਰ ਮੋ ਜਬ ਆਏ ।
 ਸਭ ਅੰਗੀ ਸੰਗੀ ਲੀਏ ਬਲਾਏ ।
 ਸਭ ਕੇ ਕਹਾ ਇਹੁ ਬਚਨ ਪੁਕਾਰਾ ।
 ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਗੁਰ ਧਾਰਾ । ੩੪ ।
 ਤੁਮ ਨਮਸਕਾਰ ਮਮ ਗਰ ਕੋ ਕਰੋ ।
 ਕਰ ਮਨ ਪ੍ਰੀਤ ਚਰਨਨ ਸਿਰ ਧਰੋ ।
 ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਤ ਸਭਹਨ ਸਿਰ ਨਿਆਇਆ⁴ ।
 ਬਡੇ ਭਾਗ ਜਿਨ ਦਰਸਨ ਪਾਇਆ । ੩੫ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕੋ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਾ ।
 ਗੁਰੁ ਲੋਕ ਬੁਲਾਇ ਬਸੋ ਸਭ ਈਹਾ ।
 ਖਡੂਰ ਬਸੇ ਤੁਮਰੇ ਸਸੁਰਾਰ ।
 ਤਹਾ ਬਸੋ ਨਿਕਟਿ ਹੋਵੈ ਸੁਖਸਾਰ⁵ । ੩੬ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਕੀ ਸਿੰਧ ਮੋ ਝਲਤ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਆਰ⁶ ।
 ਮਾਨੁਖ ਦੇਹ ਭਵ ਨਾਉ ਹੈ ਲਗਤ ਬਿਆਰ ਹੋਇ ਪਾਰ । ੩੭ ।
 ਸੇਵਕ ਸੁਆਮੀ ਏਕ ਮੇਕ ਭੇਦ ਭਾਵ ਨਹੀ ਕੋਇ ।
 ਜਾ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹੋਇ ਇਹ ਬਿਧ⁷ ਬੂਝੈ ਸੋਇ । ੩੮ ।
 ਇਹ ਲੀਲਾ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ਕੀ ਪੜੇ ਸਿਖ ਸੁਖਸਾਰ ।
 ਕਰ ਭਾਉ ਭਗਤ ਹਿਰਦੇ ਧਰੇ ਭਵ ਸਾਗਰ ਉਤਰੇ ਪਾਰ । ੩੯ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੫੯

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 2 ਪੰਨਾ 282 । 2. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 1, ਪੰਨਾ 282 । 3. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 8, ਪੰਨਾ 282 । 4. ਨਿਵਾਇਆ । 5. ਸੁਖਸਾਲ, ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਘਰ । 6. ਹਵਾ । 7. ਹਾਲਤ, ਜੁਗਤ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕੇ ਖਡੂਰ
ਬਸੇ ਬਾਸ¹ ਕੀ ਆਗਿਆ ਕੀਈ । ਤੁਮਾਰੇ ਸੁਸਰਾੜ² ਖਡੂਰ ਮੇ
ਹੈ, ਕਬੀਲਾ ਕੇ ਲੋਕ ਬੁਲਾਵੇ, ਹਮਾਰੇ ਨਿਕਟ ਬਸੇ ਅਰੁ ਆਪ
ਭੀ ਖਡੂਰ ਮੇ ਬਿਰਾਜੇ । ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ³ ਕੇ ਘਰ ਮੇਰਾ ਸਿੰਘਾਸਨ
ਹੈ ਉਸ ਪਰ ਬਿਰਾਜੇ । ਸੇ ਕਥਾ ਨਿਰੂਪਨ⁴ ਹੋਇਗੀ :--

ਦੋਹਰਾ

ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਗਿਆ ਕਰੀ, ਪੁਰਖਾ ਖਡੂਰ ਤੁਮ ਜਾਇ ।
ਗੁਰ-ਲੋਕ ਬੁਲਾਵੇ ਤਹਾ ਰਹੇ, ਮਮ ਸਮੀਪ⁵ ਸੁਖ ਭਾਇ । ੧ ।
ਮਾਈ ਭਿਰਾਈ ਘਰ ਜਾਉ ਤੁਮ, ਤਹਾ ਰਹੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਮੋਰ ।
ਜਾਇ ਬਿਰਾਜੇ ਤਹਾ ਪਰ, ਭਈ ਜਗਤ ਗੁਰਾਈ ਤੋਰ । ੨ ।
ਮੈ ਭਗਤ ਅਭੇਦ ਤੋ ਕੇ ਦਈ ਤੁਮ ਜਾਨਤ ਹੋ ਮਮ⁶ ਰੂਪ ।
ਮਮ ਭਗਤ ਭਾਓ ਤਾ ਕੇ ਰਿਦੇ ਪਰਵਲਤ ਸਦਾ ਅਨੂਪ । ੩ ।

ਚੌਪਈ

ਲੇ ਆਗਿਆ ਪ੍ਰਭ ਚਲੇ ਦਿਆਲ ।
ਭਗਤ ਸਕਤ ਨਾਮ-ਧਨ ਨਾਲ ।
ਮਾਈ ਗੁਰ ਜਾਇ ਭਏ ਜਬ ਪ੍ਰਾਪਤ ।
ਵੈ ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੰਤ ਰੂਪ ਮਨ ਜਾਪਤ* ।
ਦੇਖ ਦਰਸ ਚਰਨਨ ਪਰ ਪਰੀ ।
ਭਈ ਅਨੰਦ ਮਗਨ ਤਿਹ ਘਰੀ ।
ਜਾਨਾ ਨੀਉ⁷ ਭਗਤ ਗੁਰ ਰਾਖੀ ।
ਅਬ ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਨਾਮ ਜਗ ਸਾਖੀ । ੫ ।

1. ਰਹਿਣ । 2. ਸਹੁਰੇ । 3. ਖਡੂਰ ਨਿਵਾਸੀ ਖਹਿਰੇ ਗੋਤ ਦੇ ਜੱਟ ਮਹਿਮੇ ਦੀ ਇਸਤ੍ਰੀ ਜੋ ਵੱਡੀ
ਧਰਮਾਤਮਾ ਸੀ । ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵ ਨਾਲ ਕਰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ
ਅਨੁਸਾਰ ਪਾਉ ਭਰ ਦੀ ਅਲੂਣੀ ਅਤੇ ਰੁਖੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਕੇ ਨਿੱਤ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਰਪਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਅਠ ਪਹਿਰ ਗੁਜ਼ਾਰਦੇ ਸਨ । 4. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 5. ਨੇੜੇ, ਪਾਸ ।
6. ਮੇਰਾ । 7. ਬੁਨਿਆਦ, ਨੀਂਹ ।

ਸਿੰਘਾਸਨ ਬਾਬੇ ਤਾ ਲਿਆਈ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕੋ ਤਾ ਪਰ ਬੈਠਾਈ ।
 ਕਰ ਪਰਦਖਨਾ ਪੂਜਨ ਕੀਨਾ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਬਾਬਾ ਜੀ ਤਿਨ ਚੀਨਾ¹ । ੬ ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਗੁਰ ਕੀ ਕਰੇ ।
 ਨਾਨਕ ਅੰਗਤ ਭੇਦ ਨ ਧਰੇ ।
 ਮਾਤਾ² ਖੀਵੀ² ਖਡੂਰ ਮੋ ਆਈ ।
 ਪਿਤਾ-ਗੁਰ ਮੋ ਸੁਖ ਬਾਸ ਕਰਾਈ । ੭ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪਿਤਾ-ਗੁਰ ਮੋ ਬਾਸ ਕੀਆ ਕਰੇ ਸੇਵਾ ਪਤ³ ਚਿਤ ਲਾਇ ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਅਤ ਪ੍ਰੀਤ ਜੁਤ ਸਤਗੁਰ ਪਹਿ ਦੇਹਿ ਪਠਾਇ । ੮ ।

ਚੌਪਈ

ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ* ਪਤ-ਬ੍ਰਤ⁴ ਪ੍ਰਧਾਨ ।
 ਤਾ⁵ ਸਮਾਨ ਨਹੀ ਜਗ ਕੋਊ ਆਨ⁶ ।
 ਜਾਕੀ ਭਗਤ ਸਤਗੁਰ ਮਨ ਮਾਨੀ ।
 ਪਤ ਕੋ ਪਾਰ ਬ੍ਰਹਮ ਮਨ ਜਾਨੀ* । ੯ ।
 ਇਛਿਆ ਭੋਜਨ ਨਿਤਪ੍ਰਤ ਪਹੁਚਾਵੈ ।
 ਆਗਿਆ ਹੋਇ ਤਬ ਦਰਸਨ ਆਵੈ ।
 ਹਿਰਦੇ ਧਿਆਨ ਦਰਸ ਪ੍ਰਭ ਦੇਖੇ ।
 ਆਨ ਸੰਕਲਪ ਨ ਮਨ ਮੋ ਲੇਖੇ⁷ । ੧੦ ।
 ਜਬ ਸਤਗੁਰ ਖਡੂਰ ਕੋ ਆਏ ।
 ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਹ ਬਚਨ ਸੁਣਾਏ ।
 ਹੇ ਪੁਰਖਾ ਜੀ ਖਡੂਰ ਤੁਮ ਰਹੋ ।
 ਨਿਕਟ ਦੂਰ ਭੇਦ ਮਤ ਗਹੋ । ੧੧ ।
 ਈਹਾ ਬਹੁੜ ਕਬਹੂ ਮਤ ਆਵੋ ।
 ਆਵਨ ਜਾਵਨ ਕਾ ਭੇਦ ਚੁਕਾਵੋ ।
 ਪਰਵਿਰਤ⁸ ਮਿਲਨ ਜਬ ਸਰਧਾ ਹੋਇ ।
 ਮੈਂ ਉਹਾ ਆਇ ਮਿਲੋ ਤਬ ਤੋਹ । ੧੨ ।

1. ਪਛਾਣਿਆ । 2. ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਲਾ (ਘਰ ਵਾਲੀ) ਜੋ ਖਡੂਰ ਨਿਵਾਸੀ ਦੇਵੀ ਚੰਦ
 ਖਤੀ ਦੀ ਸਪੁਤਰੀ ਸੀ ਇਸ ਦਾ ਵਿਆਹ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਮਤ ੧੫੭੬ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ । 3. ਪਤੀ ।
 *ਰੈ. ਲ. ਵਿਚ ਖੀਵਾ ਇਹ ਤੁਕ ਰੈ. ਲ. ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਹੈ । ਮੂਲ ਖਰੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ । 4. ਪਤੀ ਦੀ
 ਅਨਨਯ ਭਗਤੀ । 5. ਉਸ । 6. ਹੋਰ (ਵਸਤ) । 7. ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਲਿਆਵੇ । 8. ਮਨ ਕਰਕੇ ।

ਦੋਹਰਾ

ਪ੍ਰੀਤਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿੰਧ ਸਮ ਚਲਤ ਬਿਆਰ² ਜਬ ਪ੍ਰੇਮ ।
ਹੋਇ ਲਹਰ ਤਰੰਗ ਪੁਨ ਜਲ ਮਿਲੇ ਹੋਇ ਸਦਾ ਸਦ ਨੇਮ । ੧੩ ।

ਚੌਪਈ

ਕੇਤਕ² ਕਾਲ ਜਬ ਭਇਆ ਬਿਤੀਤ ।
ਦੁਰੂ ਨੌਰ ਉਕਲਾਨੇ³ ਚੀਤ ।
ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਖਡੂਰ ਚਲ ਆਏ ।
ਗੁਰ ਅੰਗਤ ਆਗੇ ਲੇਨੇ ਆਏ । ੧੪ ।
ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਦਰਸਨ ਦੇਖ ਸੁਖ ਮਾਨੇ ।
ਜਿਮ ਰਵਿ ਉਦੇ ਕਮਲ ਬਿਗਸਾਨੇ ।
ਅੰਕਮਾਲ⁴ ਕੀਨਾ ਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
ਜਿਮ ਚੰਦ ਕੁਮਦਨੀ⁵ ਨਿਰਖ ਨਿਹਾਲ । ੧੫ ।
ਬਾਹਰ ਖਡੂਰ ਪ੍ਰਭ ਭਏ⁶ ਅਸੀਨ⁶ ।
ਗੁਰ-ਲੋਕ ਆਵਨ ਕਾ ਪੂਛਨ ਕੀਨ ।
ਸੁਨ ਮਾਤਾ⁷ ਖੀਵੀ⁷ ਦਰਸਨ ਆਈ ।
ਪਰਮ ਪਦਾਰਥ ਗੁਰ ਦਰਸਨ ਪਾਈ । ੧੬ ।
ਕ੍ਰਿਪਾਵੰਤ⁸ ਬਾਬਾ ਜੀ ਭਏ ।
ਹੇ ਪੁਰਖਾ ਕਹੁ ਸੰਤਤ⁹ ਕਿਆ* ਅਹੇ ।
ਗੁਰ ਅੰਗਤ ਜੀ ਤਬ ਬਿਨੇ ਬਖਾਨੇ ।
ਨਹੀ ਸੰਤਤ ਜਗ ਹਮਰੇ ਮਨ ਮਾਨੇ । ੧੭ ।

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਐਸੇ ਕਹਾ ਹੇ ਪੁਰਖਾ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ ।
ਦੋਇ ਸਤ ਸੰਤਤ ਹੈ ਮੇਰੇ ਤੁਮਰੇ ਦੋਇ ਹੋਇ ਹੋ ਪ੍ਰਮਾਨ । ੧੮ ।

ਚੌਪਈ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਐਸੀ ਬਿਧ ਕਹਾ ।
ਦਾਸ¹² ਦਾਤਾ¹² ਦੁਇ ਸੁਤ ਮਮ¹³ ਰਹਾ ।
ਘੋੜੀ ਚੜੇ ਜੁਵਾ ਜਬ ਭਏ ।
ਚੜ ਕਟਕ¹⁴ ਸੰਗ ਧਾੜੇ ਕੋ ਗਏ । ੧੯ ।
ਗਏ ਗਏ ਫਿਰ ਬਹੁੜਿ ਨ ਆਏ ।

1. ਹਵਾ । 2. ਕਿੰਨਾ ਹੀ । 3. ਬਿਹਬਲ ਹੋਵੇ । 4. ਜੱਫੀ ਵਿਚ ਲੈਣ, ਜੱਫੀ ਪਾਕੇ ਮਿਲਣਾ ।
5. ਭਮੂਲ, ਨੀਲੋਫਰ ਦਾ ਫੁੱਲ । 6. ਆਸਣ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ । 7. ਵੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ:2, ਪੰਨਾ 317 । 8. ਕਿਰਪਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ । 9. ਸੰਤਤਿ, ਐਲਾਦ, ਬਾਲ ਬਚੇ । 10. ਦਾਸੁ ਅਤ ਦਾਤ । 11. ਮੇਰੇ । 12. ਧਾੜ ।

ਲੜ ਮੂਏ ਸਭਨ ਕੀ ਖਬਰ ਨ ਪਾਏ ।
 ਸੰਤਤ¹ ਸੋ ਮਨ ਸਦਾ ਬਿਰਕਤ² ।
 ਤੁਮ ਸਭ ਜਾਨਤ ਹੋ ਪੂਰਨ ਸਕਤ । ੨੦ ।
 ਸੁਨ ਕਥਾ ਦਿਆਲਬਰ³ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ ।
 ਦੁਇ ਸੁਤ⁴ ਮਮ⁵ ਦੁਇ ਤੋਹ ਪ੍ਰਮਾਨਾ⁶ ।
 ਤੁਮ ਤੋ ਗੁਰੂ ਜਗਤ ਕੇ ਭਏ ।
 ਤੁਮ ਸੋ ਬਡਾ ਜਗਤ ਕੋ ਅਹੇ । ੨੧ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸ ।
 ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਦਿਆਲ ਇਮ ਕਰਿਓ ਸੁਪਾਸ ।
 ਤਬ ਵਹੀ ਦਾਸ⁷ ਦਾਤਾ⁷ ਫਿਰ ਆਵੈ ।
 ਵਹੀ ਸਤ ਜੋ ਸਤਗੁਰ ਭਾਵੈ । ੨੨ ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਬਾਚ :

ਦੋਹਰਾ

ਵਹੀ ਦਾਸ ਦਾਤਾ ਅਬ ਆਵਹੀ ਵਹੀ ਕਾਰਨ ਫਿਰ ਹੋਇ ।
 ਤੁਮ ਜੋ ਕਹਾ ਸੋ ਮੈ ਕਰੋ ਫਿਰ ਮੇਟ ਨ ਸਾਕੇ ਕੋਇ । ੨੩ ।

ਚੌਪਈ

ਵਹੀ ਦਾਸ⁸ ਦਾਤਾ⁸ ਫਿਰ ਆਵੈ ।
 ਵਹੀ ਸਤ ਜੋ ਤੁਮ ਕੋ ਭਾਵੈ ।
 ਕਰ ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ।
 ਧਨੁ ਧਨੁ ਪੁਰਖਾ ਤੂੰ ਧਨ ਧੰਨ । ੨੪ ।
 ਤੁਮ ਸਮਾਨ ਮੋਹਿ ਕਛੂ ਨ ਪਿਆਰਾ ।
 ਤੁਮ ਕੋ ਸਦਾ ਮੇਰਾ ਅਧਾਰਾ⁹ ।
 ਤੁਮ ਅਭੇਦ ਮੋ ਕੋ ਪਹਚਾਨਾ ।
 ਜਗ ਤਾਰਨ ਕਾਰਨ ਮੈ ਤੁਮ ਕੋ ਜਾਨਾ । ੨੫ ।
 ਪੁਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਚਲੇ ।
 ਸਨਮੁਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਖਲੇ ।
 ਏਕ ਜੋਤ ਦੁਇ ਮੂਰਤ ਭਾਸੇ ।
 ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਸੁਖ ਮਹਾ ਬਿਲਾਸੇ । ੨੬ ।
 ਜਿਮ ਸਨਮੁਖ ਚਦੁ ਚਦਮਨ¹⁰ ਦੁਵੈ¹¹ ।
 ਹੋਇ ਏਕ ਮੇਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਹ ਸੁਵੈ¹² ।
 ਜਿਮ ਜਲ ਕਮਲ ਨਿਆਰਾ ਭਾਸੇ ।
 ਅੰਤਰਗਤ ਜਲ ਜਲ ਮੋ ਆਸਾਸੇ¹³ । ੨੭ ।

1. ਔਲਾਦ, ਬਾਲ-ਬੱਚੇ । 2. ਮੋਹ ਰਹਿਤ, ਉਦਾਸੀਨ, ਉਪਰਾਮ । 3. ਉੱਤਮ । 4. ਪੁੱਤਰ ।
 5. ਮੇਰੇ । 6. ਤੁੱਲ, ਸਮਾਨ । 7. ਦਾਸ ਅਤੇ ਦਾਤਾ । 8. ਦਾਸ ਅਤੇ ਦਾਤਾ । 9. ਆਸਰਾ । 10. ਇਕ ਮਣਿ ਜਿਸ
 ਵਿਚ ਚੰਦ੍ਰਮਾ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਟਪਕਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । 11. ਪੰਘਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ । 12. ਟਪਕਦਾ
 ਹੈ । 13. ਕਾਇਮ ਹੈ, ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਮਿਲੇ ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ ।
ਆਤਮ¹ ਪ੍ਰਮਾਤਮ¹ ਮਿਲੇ ਸਦ ਬਿਗਿਆਨ² ਬਿਲਾਸ³ । ੨੮ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜਬ ਜੁਗਲ⁴ ਰੂਪ ਦਰਸਨਿ ਕਰਿਓ ਕਬ ਮਨ ਭਇਓ ਹੁਲਾਸ⁵ ।
ਉਮਗ⁶ ਹੀਓ⁷ ਗੁਰ ਗੁਨ ਅਕਥ ਅਸਤੋਤਰ⁸ ਭਇਆ ਪ੍ਰਕਾਸ । ੨੯ ।

ਅਥ ਅਸਤੋਤਰ

ਰੇਖਤਾ⁹

ਦਿਲਬਰ¹⁰ ਗੁਰੂ ਹਮਾਰਾ ।
ਜਗ ਜਲ ਕਮਲ ਨਿਆਰਾ ।
ਜਿਨ ਦਰਸੁ ਪਰਸੁ¹¹ ਕੀਨਾ ।
ਹਿਰਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ ਚੀਨਾ¹² । ੩੦ ।
ਮਹਬੂਬ¹³ ਕੀ ਕਹਾਨੀ ।
ਆਸਕ¹⁴ ਹੀਏ ਸਮਾਨੀ ।
ਤਬ ਸੁਰਤ ਸਬਦ ਪਾਗੀ¹⁵ ।
ਅਨਹਦ¹⁶ ਸਮਾਧ ਲਾਗੀ । ੩੧ ।
ਝੁਨਕਾਰ ਸਬਦੁ ਅਨਹਦ ।
ਮਨ ਸੁਨਤ ਹੋਤ ਗਦ ਗਦ ।
ਭਇਆ ਸਬਦ ਸੋ ਉਜਾਰਾ ।
ਨਾਜਰ ਨਜਰ ਨਿਜਰਾ । ੩੨ ।
ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਦਿਆਲਾ ।
ਨਿਜ ਰੂਪ ਗੁਰ ਗੋਪਾਲਾ ।
ਜੋ ਚਰਨ ਸਰਨ ਆਇਆ ।
ਦਰਸਨ ਹੀਏ ਦਿਖਾਇਆ । ੩੩ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੬੦

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।

ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

-
1. ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ । 2. ਆਤਮ ਗਿਆਨ । 3. ਆਨੰਦ । 4. ਜੋੜਾ, ਦੋ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਾਲਾ ।
5. ਆਨੰਦ । 6. ਉਮੰਗ । 7. ਚਿੱਤ ਦਿਲ । 8. ਉਸਤਤ । 9. ਫਾਰਸੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਬੋਲੀ ।
10. ਪਿਆਰ । 11. ਛੁਹਣਾ । 12. ਜਾਣਿਆਂ, ਦੇਖਿਆਂ । 13, ਇਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰੀਏ, ਪਿਆਰਾ, ਮਿਤ੍ਰ ।
14. ਪੇਮੀ । 15. ਗੜਦ ਹੋਈ, ਲਪੇਟੀ ਗਈ । 16 ਅਨਹਤ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ ।

ੴ ਸੀ ਸਤਿ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ । ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ
ਜੀ ਕੇ ਪਰਮ ਚਲਿਤ ਕੀ ਧਾਨਕ, ਕਾ ਰੂਪ ਧਰ ਕੇ ਸਭ ਕਾਹੂ
ਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤਗਿਆ^੨ ਲੇਤ ਭਏ । ਪੁਨ ਸੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ
ਜੀ ਕੇ ਪਾਸ ਖਡੂਰ ਮੇ ਜਾਇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਭਏ, ਉਤ੍ਰ ਪ੍ਰਸਨ

ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਵੈਗਾ :—

ਸੋਰਠਾ

ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਧਾਨਕ ਰੂਪ ਕੋ ਬੇਖ^੩ ਧਰ ।
ਕੀਨਾ ਚਲਤ ਬਿਸਾਲ^੪ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਭ ਕਰੀ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਸਰ ਪਰ^੫ ਵਾਣ ਸਿਰ ਲੀਆਂ ਬੰਧਾਇ ।
ਜਿਮ ਮਹੇਸ^੬ ਸਿਰ ਜਟਾ ਸੁਹਾਇ ।
ਖਟੀ ਛਾਛ ਤਾ ਪਰ ਛਿਟਕਾਇ ।
ਮਖੀ ਅਨੇਕ ਤਾ ਪਰਿ ਜੁਰਿ ਆਇ । ੨ ।
ਸੰ ਸੋਭਾ ਕਿਆ ਕਹੋ ਬਿਚਾਰ ।
ਜਿਮ ਪੁਹਪ^੭ ਪਾਟ ਕਾ ਭਵਰ ਗੁੰਜਾਰ ।
ਜੀਰਨ^੮ ਲੀਰ ਬਸਤ੍ਰ ਤਨ ਕੀਨਾ ।
ਮੂੰਵ^੯ ਕੀ ਤੰਗੜੀ ਤਾ ਪਰ ਦੀਨਾ । ੩ ।
ਤਿਸ ਛਬ^{੧੦} ਕੀ ਕਿਆ ਸੋਭਾ^{੧੧} ਛਾਜੈ ।
ਦੇਖਤ ਦਲਿਦ੍ਰ ਲਜਤ ਹੋਇ ਭਾਜੈ ।
ਇਕ ਨਗਨ ਛੁਰੀ ਕਟ^{੧੨} ਮੋ ਲਟਕਾਇ ।
ਜਿਮ ਸਿਵ^{੧੩} ਅਗ੍ਰ^{੧੪} ਤ੍ਰਿਸੂਲ ਸੁਹਾਇ । ੪ ।
ਨਗਨ ਚਰਨ ਉਰ^{੧੫} ਅਸਤ^{੧੬} ਕੀ ਮਾਲਾ ।
ਜਿਮ ਰੁੰਡ ਮਾਲ^{੧੭} ਸਿਵ ਗਲੇ ਬਿਸਾਲਾ^{੧੮} ।
ਸੂਕਰ^{੧੯} ਸੁਆਨ^{੨੦} ਲੀਏ ਪ੍ਰਭ ਸੰਗ ।
ਅਦਭੁਤ^{੨੧} ਭੇਖ ਜੁਗਤ ਆਭੰਗ^{੨੨} । ੫ ।

1. ਧਾਣਕ, ਭੀਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੀ ਇਕ ਜਾਤੀ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕ ਥਾਂ ਦੇਖੀ ਦੀ ਹੈ । 2. ਸ਼ਰਧਾ,
3. ਭੇਸ, 4. ਵੱਡਾ । 5. ਪਾਂਛਤਿਰ ਪਟਵਾਣ 6. ਵਿਸ਼ਨੂੰ । 7. ਫੁੱਲ । 8. ਪੁਰਾਣਾ । 9. ਮੂੰਜ । 10. ਸੋਭਾ,
ਸੁੰਦਰਤਾ । 11. ਕੀਰਤੀ । 12. ਲੱਕ । 13. ਮਹਾਂਦੇਵ 14. ਅੱਗੇ । 15. ਛਾਤੀ । 16. ਹੱਡੀਆਂ ।
17. 18. ਵੱਡੀ । 19. ਸਰ । 20. ਕੱਤਾ । 21. ਅਜੀਬ, ਅਨੋਖਾ । ਅਭੰਗ, 22. ਅਟੱਟ ।

ਦੋਹਰਾ

ਐਸਾ ਧਾਨਕ ਰੂਪ ਧਰ ਗ੍ਰਿਹ ਗ੍ਰਿਹ ਫਿਰੇ ਦਿਆਲ ।
ਸੰਭ ਦੇਖ ਰੂਪ ਸੰਕਾ ਕਰੇ ਮਨ ਬੁਧ ਹੋਇ ਬਿਹਾਲ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਜਿਸ ਜਿਸ ਕੇ ਗ੍ਰਿਹ ਮੋ ਪ੍ਰਭ ਗਏ ।
ਰੂਪ ਦੇਖ ਸੰਕਤ¹ ਸਭ ਭਏ ।
ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ² ਕਾਹੂ ਨਹੀ ਕਰੀ ।
ਐਸੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਤਗੁਰ ਧਰੀ । ੭ ।
ਆਏ ਗੁਰੁ ਅੰਗਤ ਪਾਸ ਖਡੂਰ ।
ਤਹਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ³ ਸਦਾ ਭਰਪੂਰ ।
ਗੁਰੁ ਅੰਗਤ ਜੀ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਭ ਕੀਨਾ ।
ਵੈ ਰੂਪ ਅਨੂਪ⁴ ਹਿਰਦੇ ਧਰ ਲੀਨਾ । ੮ ।
ਬਿਧਵਤ⁵ ਚਰਨ ਬੰਦਨਾ ਕਰੀ ।
ਪੁਨ⁶ ਹਾਥ ਜੋੜ ਮੁਖ ਬਿਨੇ ਉਚਰੀ ।
ਇਹੁ ਧਾਨਕ ਰੂਪ ਬੇਖ⁷ ਜੋ ਧਰਾ ।
ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਸਭ ਕੀ ਕਰਾ । ੯ ।
ਐਸੇ ਕਵਨ ਜਗਤ ਦਿੜ⁸ ਹੋਇ ।
ਤੁਮਰੀ ਲੀਲਾ ਲਖੇ⁹ ਜੁ ਕੋਇ ।
ਬਡੇ ਭਾਗ ਇਹ ਦਰਸਨ ਪਾਇਆ ।
ਯਹੀ ਰੂਪ ਮਨ ਮਾਹਿ ਸਮਾਇਆ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਹੋਇ ਮੁਦਤ¹⁰ ਮਨ ਕੀਨੀ ਭਗਤ ਉਚਾਰ ।
ਨਿਮ੍ਰਤ¹¹ ਬਾਨੀ ਕਰੀ ਕੋ ਬੂਝੇ ਚਲਤ¹² ਅਪਾਰ । ੧੧ ।
ਤਬ ਇਹ ਸਬਦ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ¹¹ ਸੋ ਉਚਾਰ ਕੀਆ :—

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰ ੪ ॥

ਏਕ ਸੁਆਨੁ¹² ਦੁਇ ਸੁਆਨੀ¹³ ਨਾਲਿ । ।
ਭਲਕੇ ਭਉਕਹਿ ਸਦਾ ਬਇਆਲਿ¹⁴ । ।
ਕੂੜ ਛੁਰਾ ਮੁਠਾ¹⁵ ਮੁਰਦਾਰੁ¹⁵ । ।
ਧਾਣਕ¹⁶ ਰੂਪਿ ਰਹਾ ਕਰਤਾਰ । । ੧ । ।
ਮੈ ਪਤਿ ਕੀ ਪੰਦਿ¹⁷ ਨ ਕਰਣੀ ਕੀ ਕਾਰ । ।
ਹਉ ਬਿਗੜੈ ਰੂਪਿ ਰਹਾ ਬਿਕਰਾਲ¹⁸ । ।

1, ਸ਼ੱਕ ਵਿਚ, ਭੈ-ਭੀਤ । 2. ਪ੍ਰਤੀਤਿ, ਨਿਸਚਾ । 3 ਨਿਸਚਾ । . ਅਨੂਪਮ, ਜਿਸ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨਹੀਂ
ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ । 5. ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ । 6, ਫੇਰ । 7. ਭੇਸ । 8, ਅਚਲ ਨਿਸਚੇ ਵਾਲਾ । 9. ਜਾਣੇ ।
10. ਮੁਦਿਤ, ਖੁਸ਼ਾ । 11. ਨਿਰ ਅਭਿਮਾਨ । 12. ਚਰਿਤ੍ਰ । 13. ਮੂੰਹ । 14. ਕੁੱਤਾ (ਲੋਭ ਰੂਪ) 15, (ਆਸ਼ਾ
ਤਿਸ਼ਨਾ ਰੂਪ) ਕੁੱਤੀਆਂ । 16. ਸਵੇਰੇ । 17. ਠੱਗ ਖਾਧਾ ਮੁਰਦਾਰ ਵਤ ਹੈ । 18. (ਧਨੁਖ ਧਾਰੀ) ਸਾਂਸੀ ਆਦਿ
ਜੰਗਲੀ ਲੋਕ ਜੋ ਡਰਾਉਣੀ (ਬਿਕਰਾਲ) ਸ਼ਕਲ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੁੱਤੇ, ਛੁਰੇ ਆਦਿ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।
ਚੋਰੀ ਠੱਗੀ ਬਹੁਤ ਕਰਦੇ ਹਨ । 19. ਨਸੀਹਤ । 20. ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ।

ਤੇਰਾ ਏਕੁ ਨਾਮੁ ਤਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ॥
 ਮੈ ਏਹਾ ਆਸ ਏਹੋ ਆਧਾਰੁ¹ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
 ਮੁਖਿ ਨਿੰਦਾ ਆਖਾ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥
 ਪਰ ਘਰ ਜੋਹੀ² ਨੀਚ ਸਨਾਤਿ³ ॥
 ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਤਨਿ ਵਸਹਿ ਚੰਡਾਲ ॥
 ਧਾਣਕ ਰੂਪਿ ਰਹਾ ਕਰਤਾਰ ॥ ੨ ॥
 ਫਾਹੀ ਸੁਰਤਿ ਮਲੂਕੀ ਵੇਸੁ ॥
 ਹਉ ਠਗਵਾੜਾ⁴ ਠਗੀ ਦੇਸੁ ॥
 ਖਰਾ⁵ ਸਿਆਣਾ ਬਹੁਤਾ ਭਾਰੂ⁶ ॥
 ਧਾਣਕ ਰੂਪਿ ਰਹਾ ਕਰਤਾਰ ॥ ੩ ॥
 ਮੈ ਕੀਤਾ ਨ ਜਾਤਾ ਹਰਾਮਖੋਰ ॥
 ਹਉ ਕਿਆ ਮੁਹੁ ਦੇਸਾ ਦੁਸਟ ਚੋਰ ॥
 ਨਾਨਕ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਬੀਚਾਰੁ । ।
 ਧਾਣਕ ਰੂਪਿ ਰਹਾ ਕਰਤਾਰ ॥ ੪ ॥

ਜਬ ਇਹ ਸਫਦ ਮੁਖਾਰ ਬਿੰਦ ਸੋ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਸੁਨਾ ਤਬ ਨਿਮ੍ਰਭੂਤ⁷ ਹੋਇ ਕਰ ਇਹ
 ਬਿਨਤੀ ਕੀਆ : 'ਹੇ ਦਿਆਲ ! ਹਮ ਸਾਹਬ ਕੇ ਚਰਨੋ ਸਾਥ ਹੀ ਰਹੇਗੇ । ਹਮ ਕੋ ਈਹਾ ਕੌਨ
 ਅਰਥ⁸ ਹੈ ?'

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਭਏ ਉਦਾਸ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕੀਓ ਸੁਪਾਸ⁹ ।
 ਹੇ ਦਿਆਲ ਹਮ ਚਾਲੇ ਸਾਥ ।
 ਸਭ ਬਿਧ ਤੁਮਰੀ ਤੁਮਰੇ ਹਾਥ । ੧੨ ।
 ਤਬ ਦਿਆਲ ਐਸੇ ਮੁਖ ਕਹਿਓ ।
 ਤੁਮ ਤੇ ਭਿੰਨ¹⁰ ਨ ਕਛੁ ਮਮ¹¹ ਅਹਿਓ¹² ।
 ਤੁਮ ਸਦਾ ਬਸੋ ਮੇਰੇ ਉਰ¹³ ਮਾਹੀ ।
 ਭੇਦ ਭਾਉ ਤੁਮਾਰੇ ਕਛੁ ਨਾਹੀ । ੧੩ ।
 ਅਬ ਮੈ ਜਾਉ ਈਹਾ ਤੁਮ ਰਹੋ ।
 ਨਿਹਚਲ-ਮਨ ਈਹਾ ਤੁਮ ਬਹੋ ।
 ਇਹ ਬਿਧ ਕਹੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਗਏ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਤਹਾ ਬੈਠੇ ਰਹੇ । ੧੪ ।

1. ਆਸਰਾ । 2. ਤਾੜਦੇ ਰਹਿਣਾ । 3. ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ । 4. ਠੱਗ । 5. ਬਹੁਤਾ । 6. ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ।
 7. ਹੋਮੇ ਰਹਿਤ । 8. ਮਤਲਬ । 9. ਸਿਪਾਸ, ਓਸਤਤ । 10. ਜੁਦਾ, ਅੱਡ । 11. ਮੇਰੇ ਲਈ । 12. ਹੈ ।
 13. ਹਿਰਦਾ, ਦਿਲ ।

ਹੋਇ ਦਿੜ ਮਨ ਆਸਨ ਤਹ ਕੀਤ ।
 ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਹੋਇ ਗਇਓ ਬਤੀਤ ।
 ਘਾਸ ਫੂਸ ਗਿਰਦੇ ਜਮ ਗਇਓ ।
 ਮੂੰਦ ਨੇਤ੍ਰ ਕਛ ਸੁਧ ਨਹੀ ਲਇਓ । ੧੫ ।
 ਸਭ ਸਰੀਰ ਦੀਯਕ¹ ਫਿਰ ਗਇਓ ।
 ਕੋਊ ਕੋਊ ਅੰਗ ਪਰਛਿੰਨਤ² ਰਹਿਓ ।
 ਤਹਾ ਸਕਲ ਲੋਕ ਦਰਸਨ ਕੋ ਆਵੈ ।
 ਦੂਰੇ ਮਾਥਾ ਟੇਕ ਸਿਧਾਵੈ³ । ੧੬ ।
 ਅਖੰਡ ਅਚਲ ਤਪ ਸਤਗੁਰ ਕਰਾ ।
 ਆਸਨ ਅਡੋਲ ਧਰਤੀ ਪਰ ਧਰਾ ।
 ਯਹ ਲੀਲਾ ਗੁਪਤ ਨ ਕੋਊ ਜਾਨੈ ।
 ਆਪੇ ਕਹੇ ਆਪੇ ਹੀ ਮਾਨੇ । ੧੭ ।

ਦੋਹਰਾ

ਲੀਲਾ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ਕੀ ਕਿਆੜੋ ਕਹੇ ਬਿਖਾਨ ।
 ਇੰਦ੍ਰੀਗੋਚਰ⁴ ਨਾਹ ਵਹ ਜਾਨੇ ਹੀ ਪਰਵਾਨ । ੧੮ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੬੧ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਖਡੂਰ ਆਗਮਨ ਕੀ ਅਰੁ
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕੇ ਤਪ ਸਮਾਧ ਸੈ ਜਗਾਇ ਕਰ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ
 ਦਿਖਾਵਤ ਭਏ ।

ਸੋਰਠਾ

ਸਤਗੁਰ ਕਿਰਪਾ ਨਿਧਾਨ ਅਤ ਉਕਲਾਨੇ⁵ ਪ੍ਰੇਮਬਸ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਤਪ ਠਾਨ ਯਹ ਖੇਦ ਭਇਓ ਆਵਨ ਕੀਓ । ੧ ।

1. ਭਾਵ 'ਦੀਮਕ' ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ । 2.
 ਦੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ । 5. ਵਿਆਕਲ ਹੋਏ ।

3. ਚਲੇ ਜਾਣ । 4. ਗਿਆਨ ਇੰਦ੍ਰੀਆ

ਚੌਪਈ

ਜਾਨੀ ਸਤਗੁਰ ਅੰਤਰ-ਜਾਮੀ ।
ਗੁਰੁ ਅੰਗਤ ਨਿਰਬਿਕਲਪ¹ ਤਪੁ ਠਾਨੀ ।
ਭਗਤ ਖੇਦ² ਉਰ³ ਸਹਿਓ ਨ ਜਾਇ ।
ਚਲ ਦਰਸ ਦਿਖਾਇ ਪੁਨ ਦਿਉ ਜਗਾਇ । ੨ ।

ਸੁੰਦਰ ਸੰਤ ਬੇਖ⁵ ਧਰ ਲੀਨਾ ।
ਬਸਤ੍ਰ ਸੁਏਤ⁵ ਤਨ ਕੀਏ ਨਵੀਨਾ ।
ਪਗੜਾ⁶ ਸਿਰ ਪਰ ਸੁਏਤ ਬੰਧਾਇ ।
ਜਿਮ ਕਮਲਾਪਤ⁷ ਸਿਰ ਕ੍ਰੀਟ⁸ ਸੁਹਾਇ । ੩ ।

ਇਕ ਚਾਦਰ ਸੁਏਤ ਪ੍ਰਭ ਮਾਝ ਵਲਾਈ ।
ਜਿਮ ਧੋਤੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਤਨ ਛਬ ਛਾਈ ।
ਇਕ ਚਾਦਰ ਸੁਏਤ ਓਢ ਤਨ ਲੀਨੀ ।
ਪੀਤੰਬਰ⁹ ਛਬ⁹ ਹਰ ਕੇ ਛੀਨੀ । ੪ ।

ਸੂਛਮ¹⁰ ਬਾਂਸ ਕਰ¹¹ ਲੀਨੋ ਡੰਡਾ ।
ਪੰਚ¹² ਦੋਖ¹² ਜਿਸ ਪਰਸਤ¹³ ਖੰਡਾ¹⁴ ।
ਚਰਨ ਖੜਾਉ ਪਹਿਰੀ ਦਿਆਲ ।
ਚਲੇ ਖਡੂਰ ਬਸ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ¹⁵ । ੫ ।

ਸੋਰਠਾ

ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਪਾਸ ਜਬ ਖਡੂਰ ਸਤਗੁਰ ਗਏ ।
ਅਤ ਸੁਖ ਪਰਮ ਬਿਲਾਸ¹⁶ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕੇ ਮਨ ਫੁਰਿਓ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਜਹਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਤਪ ਕਰਾ ।
ਤਪਿਆਨਾ ਨਾਮ ਪੋਖਰ¹⁷ ਕਾ ਧਰਾ ।
ਤਹਾ ਨਿਕਟਿ ਜਾਇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਠਾਢੇ¹⁸ ।
ਨਿਰਬਿਕਲਪ¹⁹ ਤਪ ਦੇਖਿ ਆ ਗਾਢੇ²⁰ । ੭ ।

1. ਨਿਸਚਿਤ, ਅਨੇਕਤਾ ਦੇ ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 2. ਕਸ਼ਟ, ਤਕਲੀਫ । 3. ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ । 4. ਭੇਸ ।
5. ਚਿੱਟੇ, ਸ਼ੁਧ । 6. ਪਗੜੀ । 7. ਵਿਸ਼ਨੂ । 8. ਮੁਕਟ । 9. ਪੀਲੇ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੇ (ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ) ਦੀ
ਸੁੰਦਰਤਾ । 10. ਸੂਕਸ਼ਮ, ਨਰਮ । 11. ਹੱਥ ਵਿਚ । 12. ਰੂਪ, ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼ ਰਸ ਅਤੇ ਗੰਧ । 13. ਫੁਹਣ
ਨਾਲ । 14. ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋਣਾ । 15. ਵਿਸ਼ਾਲ । 16. ਖੁਸ਼ੀ । 17. ਤਲਾਉ, ਟੋਭਾ । 18. ਖਲੋਤੇ ।
19. ਨਿਸਚਿਤ, ਅਨੇਕਤਾ ਦੇ ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਰਹਿਤ । 20.

ਇਦ੍ਰੀ¹ ਤਤ ਮਨ ਚਿਤ ਜਹਾਂ ਨਾਹੀ ।
 ਪਰਮਾਤਮ ਨਿਜ ਸਰੂਪ ਸੁਖ ਮਾਹੀ ।
 ਅਚਲ ਅਡੋਲ ਅਖੰਡ ਸਮਾਧ ।
 ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇਖ ਭਏ ਬਿਸਮਾਦ² । ੮ ।
 ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਅੰਤਰਿ-ਗਤ³ ਚੇਤਾ⁴ ।
 ਦਰਸ ਪਰਤਾਪ ਭਇਓ ਦੇਹ ਸੁਚੇਤਾ⁵ ।
 ਖੋਲੇ ਨੇਤ੍ਰ ਦਰਸਨ ਪ੍ਰਭ ਕਰੇ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਉਠ ਸਨਮੁਖ ਖੜੇ । ੯ ।
 ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ ।
 ਹੇ ਮਹਾ ਪੁਰਖ ਕਾਹੇ ਤਪ ਧਾਰਾ ।
 ਮੈ ਸਹਿਜ ਸੂਭਾਇ ਬੈਠਨ ਤੁਮ ਕਹਾ ।
 ਤੁਮ ਕਿਆ ਤਪ ਧਾਰ ਖੇਦ⁶ ਤਨ ਸਹਾ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਮੈ ਚਿਤਿਓ⁷ ਨਿਸ ਦਿਨ ਤੁਮੇ ਧਾਰਿਓ ਤੁਮ ਤਪ ਖੇਦ ।
 ਤੁਮ ਕਾਰਨ ਮੈ ਤਪ ਕੀਏ ਤੋ ਮੋ ਮੈ ਨਾਹੀ ਭੇਦ । ੧੧ ।

ਚੌਪਈ

ਤੁਮਰੇ ਖੇਦ ਮੋ ਕੋ ਅਤਿ ਖੇਦ ।
 ਮੋ ਮੈ ਤੋ ਮੈ ਨਾਹੀ ਭੇਦ ।
 ਤੁਮ ਸੁਖਦਾਇਕ ਸਭ ਜਗ ਕੇ ਸੁਆਮੀ ।
 ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਜਗ ਪਾਰਗਿਰਾਮੀ⁸ । ੧੨ ।
 ਤੁਮ ਸਦਾ ਆਨੰਦ ਬੈਠੋ ਸੁਖ ਆਸਨ ।
 ਮੈ ਅਪਨਾ ਤੁਹਿ ਦੀਓ ਸਿੰਘਾਸਨ ।
 ਅਥ ਜਗ ਕੋ ਉਪਦੇਸ ਹਰ ਕਰੋ ।
 ਗੁਰਮੁਖ-ਪੰਥ ਜਗਤ ਮੋ ਧਰੋ । ੧੩ ।
 ਮੈ ਤੁਮ ਕੋ ਨਿਸ⁹ ਦਿਨ ਉਰ¹⁰ ਦੇਖੋ ।
 ਬਿਨ ਤੁਮ ਦੂਜਾ ਜਗ ਨਹੀ ਲੇਖੋ¹¹ ।
 ਅਭ ਮਿਰਜਾਦ¹² ਪੰਥ ਕੀ ਕਰੋ ।
 ਯਹ ਆਗਿਆ ਮੇਰੀ ਮਨ ਧਰੋ । ੧੪ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਯਹ ਬਿਨੇ ਬਖਾਨੀ¹³ ।

1. ਸ਼ਬਦ, ਸਪਰਸ਼ ਆਦਿ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਗਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਸ਼ਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰਲੇ ਕਾਰਜ ਸਿਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਖਮ ਅਤੇ ਅਸਥੂਲ ਅੰਗ। 2. ਹੈਰਾਨ। 3. ਅੰਤਰ ਮੁਖੀ ਵਿੱਤਿ। 4. ਚਿੰਤਨ ਕੀਤਾ, ਯਾਦ ਕੀਤਾ। 5. ਸੁਚੇਤ, ਸਾਵਧਾਨ। 6. ਤਕਲੀਫ, ਕਸ਼ਟ। 7. ਯਾਦ ਕੀਤਾ। 8. ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਤਰ ਕੇ ਲੰਘ ਜਾਣ ਵਾਲਾ। 9. ਰਾਤ। 10. ਹਿਰਦਾ, ਦਿਲ। 11. ਹਿਸਾਬ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ। 12. ਮਰਯਾਦਾ, ਰੁਪ ਰੇਖਾ। 13. ਕਹੀ।

ਤਮ ਸਭ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ।
 ਹਮਰਾ ਕੀਆ ਕਛੂ ਨ ਹੋਇ ।
 ਆਗਿਆ ਤੁਮਰੀ ਤਤਫੁਰ ਸੋਇ । ੧੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਜੁਨਤ ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਉਠੇ ਲੀਨੇ ਅੰਕ¹ ਲਗਾਇ ।
 ਧਨ ਪੁਰਖਾ ਤੁਮ ਧੰਨ ਹੋ ਸੋਭਾ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ । ੧੬ ।

ਚੌਪਈ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਚਲੇ ।
 ਹਾਥ ਜੋੜ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਖਲ ।
 ਬਿਦਾ ਹੋਇ ਮਾਰਗ ਪਸ਼² ਦੀਆ ।
 ਪਰਮਾਨੰਦ³ ਹਿਰਦੇ ਧਰ ਲੀਆ । ੧੭ ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਗ੍ਰਿਹ ਆਏ ।
 ਸਿੰਘਾਸਨ ਬੈਠੇ ਆਨੰਦ ਛਾਏ ।
 ਤਬ ਇਕ ਪੰਡਿਤ ਲੀਓ ਬੁਲਾਈ ।
 ਅਛਰ⁴ ਲਿਖ ਤਿਨ ਮਾਤ੍ਰਾ ਲਾਈ । ੧੮ ।
 ਗੁਰਮੁਖੀ ਅਖਰ ਨਾਮ ਤਿਨ ਧਰਾ ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬਾਨੀ ਲਿਖ ਪੋਥੀ ਕਰਾ ।
 ਅਖਰ ਮਿਰਜਾਦ⁵ ਪੰਥ ਕੀ ਕੀਆ ।
 ਸਤਗੁਰ ਬਚਨ ਹਿਰਦੇ ਧਰ ਲੀਆ । ੧੯ ।
 ਅਰ ਦੇਸ ਦਿਸੰਤਰ ਜੋ ਭਈ ਸਾਖੀ ।
 ਸੋ ਸਭ ਪੋਥੀ ਪਰ ਲਿਖ ਰਾਖੀ ।
 ਲੰਗਰ ਭਜਨ ਸਦਾ ਤਹ ਹੋਇ ।
 ਸਤਗੁਰ ਸੰਗਤ ਅਤ ਸੁਖ ਹੋਇ । ੨੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਯਹ ਲੀਲਾ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ਕੀ ਪੜੇ ਸੁਣੇ ਚਿਤ ਲਾਇ ।
 ਪਰਮਾਨੰਦ⁶ ਸੁਖ ਤਿਸ ਮਿਲੇ ਆਧ⁷ ਬਿਆਧ⁸ ਨਸਾਇ⁹ ॥ ੨੧ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਣ ਹੋਈ—੬੨ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

1 ਸ਼ਰੀਰ । 2 ਪੈਰ । 3 ਮਹਾਨ ਖੁਸ਼ੀ । 4 ਅੱਖਰ । 5 ਮਰਯਾਦਾ । 6 ਮਹਾਨ ਖੁਸ਼ੀ । 7 ਮਨ ਦਾ
 ਦੁਖ, ਦਿੱਤਾ । 8 ਰੋਗ, ਦੁਖ, ਕਲੰਕ । 9 ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਬਹਾਵਲਹਕ¹ ਮੁਲਤਾਨ ਕੇ ਪੀਰ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸੋ
ਦੋਸਤੀ ਥੀ । ਵਖਤ ਵਿਸਾਲ² ਕੇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਚਿਤ³ ਕੀਆ⁵ ।

ਤਿਸ ਕਾ ਜਵਾਬ ਸਵਾਲ ਨਿਰੂਪਨ⁴ ਹੋਵੈਗਾ :—
ਦੋਹਰਾ

ਪੀਰ ਵਡੇ ਮੁਲਤਾਨ⁵ ਕੇ ਬਹਾਵਲਹਕ ਫਕੀਰ ।
ਤਿਨ ਬਾਬੇ ਕੋ ਚਿਤਵਨ ਕੀਓ ਤਿਆਗਨ ਸਮੇਂ ਸਰੀਰ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਬਹਾਵਲਹਕ ਮੁਲਤਾਨ ਮੋ ਪੀਰ ।
ਵਾਸਲ⁶ ਕਾਮਲ ਅਹਲ⁷ ਫਕੀਰ ।
ਆਰਫ⁸ ਬਡੇ ਸਾਹਿਬੁ ਕਰਾਮਾਤ ।
ਕੁਲ ਆਲਮ⁹ ਜਾਨੇ ਇਕ ਜਾਤ । ੨ ।
ਸਿਦਕਦਿਲੀ¹⁰ ਬਾਬੇ ਕੇ ਯਾਰ ।
ਬਾਬੇ ਜੀ ਸੋ ਕੀਆ ਕਰਾਰ ।
ਜਬ ਤਨ-ਤਿਆਗ ਸਮਾ ਤੁਮ ਆਵੈ ।
ਹਮ ਜੁਸਾ¹¹ ਤਜ ਇਕ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੈ । ੩ ।
ਹਮ ਤੁਮ ਦਰਗਹ¹² ਜਾਹਿ ਇਕਠਾ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਤਬ ਹੋਇ ਜਬ ਮੌਲਾ ਤੁਠਾ¹³ ।
ਤੁਮਰਾ ਸੰਗ ਬਿਹਿਸਤ¹⁴ ਕਹਾਵੈ ।
ਅਵਰੁ ਬਿਹਿਸਤ ਹਮੇ ਨਹੀ ਭਾਵੈ । ੪ ।
ਯਹੀ ਬਾਕ ਤਿਨ ਕੇ ਦਿਲ ਰਹੀ ।
ਕਿਆ ਕੋ ਜਾਨੈ ਕਿਸੂ ਨਹੀ ਕਹੀ ।
ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਮਨ ਮੋ ਯਹ ਰਾਖੀ ।

ਦੋਹਰਾ

ਆਇਆ ਅਮਰ¹⁵ ਖੁਦਾਇ ਕਾ ਸੁਨੋ ਬਹਾਵਲ ਪੀਰ ।
ਜੁਸਾ¹⁶ ਖਾਕੀ¹⁷ ਦੁਨੀ ਤਜ ਹੋ¹⁸ ਵਾਸਲ¹⁸ ਰਬ ਕਬੀਰ¹⁹ । ੬ ।

1. ਖਾਜਹ ਬਹਾਉਲਹੱਕ, ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਇਕ ਪੀਰ, ਜੋ ਸਤਿਨਾਮ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਕੇ ਗੁਰਮਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋਇਆ । 2. ਰੱਬ ਨਾਲ ਮੇਲ, ਮੌਤ । 3. ਯਾਦ ਕੀਤਾ । 4. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 5. ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੱਛਮੀ ਹਿਸੇ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਤੇ ਪਰਸਿਧ ਸ਼ਹਿਰ । ਹਰਨਾਕਸ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਹਲਾਦ ਇਥੇ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ । 6. ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ । 7. ਸਥਿਰ । 8. ਆਤਮ ਗਿਆਨੀ । 9. ਦੁਨੀਆਂ (ਦ ਲੋਕ) । 10. ਸੱਚੇ ਦਿਲੇ । 11. ਸ਼ਰੀਰ । 12. (ਰਬ ਦੇ) ਬਰਬਾਰ ਵਿਚ । 13. ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ । 14. ਸੁਰਗ । 15. ਹੁਕਮ । 16. ਸ਼ਰੀਰ । 17. ਮਿੱਟੀ ਦਾ । 18. ਮਿਲ ਜਾ । 19. ਮਹਾਨ ।

ਚੌਪਈ

ਬਹਾਵਲਹਕ ਪੀਰ ਜਬ ਜਾਨਾ ।
 ਭਏ ਖੁਸਾਲ ਅਮਰ ਰਬ ਮਾਨਾ ।
 ਤਬ ਬਾ-ਸਿਦਕ¹ ਮੁਰੀਦ² ਬੁਲਾਏ
 ਤਰੀਕ ਇਬਾਦਤ ਸਭਨ ਬੁਝਾਏ । ੭ ।
 ਪੁਨਿ ਮਜਲਸ³ ਮੋ ਬਾਤ ਚਲਾਇਆ ।
 ਅਮਰੁ⁴ ਵਿਸਾਲ⁵ ਰਬ ਕਾ ਆਇਆ ।
 ਅਰੁ ਦੋਨੋ ਚਸਮਨ⁶ ਸੋ ਜਲੁ ਚਲਾ ।
 ਕੋਊ ਜਾਨੇ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕੀ ਕਲਾ । ੮ ।
 ਪੁਨ⁷ ਕਹਿਓ ਪੀਰ ਯਹ ਬਾਤ ਸਧਾਰ⁸ ।
 ਮੈ ਨਾਨਕ ਜੀ ਸੋ ਕੀਓ ਕਰਾਰ ।
 ਜਬ ਤਨ-ਤਿਆਗ ਸਮਾ ਤੁਮ ਆਵੈ ।
 ਹਮ ਜੁਸਾ⁹ ਤਜ ਤੁਮ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੈ । ੯ ।
 ਪਹਿਲੇ ਅਮਰੁ¹⁰ ਰਬ ਹਮ ਭਇਆ ।
 ਵਾ¹¹ ਕੋ¹¹ ਸੰਗ ਛੁਟਕ ਅਬ ਗਇਆ ।
 ਰਬ ਕੀ ਮਿਹਰ ਫਕਰ ਕਾ ਸੰਗ ।
 ਫਕਰ ਸੰਗ ਲਾਗੇ ਰਬ ਰੰਗ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਭ ਲੋਕ ਪੀਰ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨ ਹੈਰਾਨ ਭਏ ਮਨ ਮਾਹਿ ।
 ਹਿੰਦੂ ਕਾ ਪਿਛਾ¹² ਲਏ¹² ਭਿਸਤ ਕਹਾ ਤੇ ਪਾਹਿ । ੧੧ ।

ਚੌਪਈ

ਮਿਲ ਸਭਹਨ ਐਸੇ ਮਤ¹⁴ ਕੀਆ¹⁵ ।
 ਪੀਰ ਹਿੰਦੂ ਕਾ ਪਾਛਾ¹⁵ ਲੀਆ ।
 ਹਿੰਦੂ ਕਬੀ¹⁶ ਬਹਿਸਤ¹⁷ ਨ ਪਾਵਤੁ ।
 ਕਛੁ ਅਕਲ ਪੀਰ ਕੀ ਭਈ ਤਫਾਵਤ¹⁸ । ੧੨ ।
 ਸਭ ਮਿਲ ਮੁਰੀਦ¹⁹ ਪੀਰ ਪਹਿ ਆਏ ।
 ਹਾਥ ਬਾਧ ਸਭ ਅਰਜ ਸੁਨਾਏ ।

1. ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ । 2. ਚੇਲੇ । 3. ਸਭਾ । 4. ਹੁਕਮ । 5. ਵੱਧ ਨਾਲ ਮੇਲ, ਮੋਤ । 6. ਅੱਖਾਂ ।
 7. ਫੇਰ । 8. ਠੀਕ ਠੀਕ । 9. ਸ਼ਰੀਰ । 10. ਹੁਕਮ । 11. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ । 12. ਪੈਰਵੀ ਕਰਨਾ । 13. ਸੁਰਗ ।
 14. ਜਾਣ ਲਿਆ । 15. ਪੈਰਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਿੱਛੇ ਲਗਿਆ ਹੈ । 16. ਕਦੀ । 17. ਸੁਰਗ । 18. ਫਰਕ ।
 19. ਚੇਲੇ ।

ਤੁਮ ਮਖਸੂਦ¹ ਆਲਮ² ਕੇ ਪੀਰ ।
 ਕਿਆ ਨਾਨਕ ਹਿੰਦੂ ਆਹ ਫਕੀਰ ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਬਹਿਸਤੁ ਤੁਮ ਕਹਾ
 ਈਮਾਨ ਹਮਾਰਾ ਠੋਰ³ ਨ ਰਹਾ । ੧੩ ।
 ਤਬ ਮਖਦੂਮ⁴ ਮੁਖ ਸੁਖਨ⁵ ਬਖਾਨਾ⁵ ।
 ਫਕਰ ਮਰਾਤਬ⁶ ਤੁਮ ਨਹੀਂ ਜਾਨਾ ।
 ਕੋਊ ਏਕ ਆਦਮ ਨਾਨਕ ਪਹ ਜਾਵੇ ।
 ਲਿਖੋ ਕਿਤਾਬਤ⁷ ਲੇ ਪਹੁਚਾਵੇ । ੧੪ ।
 ਦੇਖੋ ਨਾਨਕ ਕੀ ਕਰਾਮਾਤ ।
 ਵਹ ਕਾਮਲ⁸ ਮੌਲਾ ਕੀ ਜਾਤ ।
 ਆਪ ਬੁਲਾਇ ਮੰਗ ਲਹ ਕਿਤਾਬਤ ।
 ਤਬ ਤੁਮਰੋ ਈਮਾਨ ਹੋਇ ਸਾਬਤ⁹ । ੧੫ ।
 ਲਿਖ ਖਤ ਪੀਰ ਹਾਥ ਤਿਸ ਦੀਨਾ ।
 ਤਿਨ ਕਰ ਸਲਾਮ ਮਾਰਗ ਪੁਛ ਦੀਨਾ ।
 ਕੇਤਕ ਦਿਨ ਚਲਤੇ ਤਿਸ ਭਇਓ ।
 ਕਰਤਾਰਪੁਰੇ ਕੇ ਨਿਕਟ ਜਬ ਗਇਓ । ੧੬ ।
 ਤਾ ਕੋ ਪੀਰ ਬਾਤ ਜੋ ਕਹਾ ।
 ਸੋ ਮਨ ਧਾਰ ਦੂਰ ਬਹਿ ਰਹਾ ।
 ਜੋ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ਫਕਰ ਹੈ ਪੂਰਾ ।
 ਹਮੇ ਬੁਲਾਵੇ ਅਪ ਹਜ਼ੂਰਾ¹⁰ । ੧੭ ।
 ਤਬ ਜਾਨਿਓ ਦਿਆਲ ਪਠਿਓ¹¹ ਨਿਜ ਆਦਮ ।
 ਬੁਲਾਇ ਹਜ਼ੂਰ ਲੀਓ ਵਹ ਖਾਦਮ¹² ।
 ਮਾਂਗ ਕਿਤਾਬਤ¹³ ਤਾ¹⁴ ਸੋ¹⁴ ਲੀਨੀ ।
 ਬਹੁਤ ਸਿਫਤ ਮਖਦੂਮ¹⁵ ਕੀ ਕੀਨੀ । ੧੮ ।
 ਖੋਲ ਕਿਤਾਬਤ ਪੜੀ ਦਿਆਲ ।
 ਨੈਨਨ¹⁶ ਤੇ ਜਲ ਚਲਿਓ ਬਿਸਾਲ¹⁷ ।
 ਆਜ ਮਿਤ੍ਰ ਹਮ ਕੀਓ ਪਿਆਨਾ¹⁸ ।
 ਤਿਸ ਪਰਥਾਇ ਇਹ ਸਬਦ ਬਖਾਨਾ । ੧੯ ।

1. ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ । 2. ਦੁਨੀਆ । 3. ਠਿਕਾਣੇ । 4. ਜਿਸ ਦੀ ਖਿਦਮਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ।
 5. ਬਾਤ ਕਹੀ । 6. ਦਰਜਾ । 7. ਲਿਖਤ, ਤਹਰੀਰ, ਖਤ । 8. ਪੂਰਣ : 9. ਦਿਵਾ । 10. ਹਜ਼ੂਰ ਵਿੱਚ,
 ਸਾਹਮਣੇ । 11. ਭੇਜਿਆ । 12. ਸੇਵਾਦਾਰ । 13. ਖਤ, ਚਿੱਠੀ । 14. ਉਸ ਪਾਸੋਂ । 15. ਜਿਸ ਦੀ ਖਿਦਮਤ
 ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਇੱਥੇ ਭਾਵ ਬਹਾਵਲ ਹੱਕ ਤੋਂ ਹੈ । 16. ਅੱਖਾਂ । 17. ਬਹੁਤ । 18. ਚਲਾਣਾ ।

ਬਹਾਵਲ ਹਕ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ ਮੁਹੱਬਤ ਮੇਂ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ :—

ਸਿਰੀ ਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ਘਰੁ ੨ ।

ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਅਰੁ ਫੁਲੜਾ¹ ਨਾਨੀਅੜੇ² ਦਿਨ ਚਾਰਿ ।।

ਪਬਣਿ³ ਕੇਰੇ ਪਤ ਜਿਉ ਢਲਿ ਢਲਿ ਜੁਮਣਹਾਰ⁴ ॥ ੧ ॥

ਰੰਗੁ ਮਾਣਿ ਲੈ ਪਿਆਰਿਆ ਜਾ⁵ ਜੋਬਨ ਨਉਹੁਲਾ⁶ ॥

ਦਿਨ ਥੋੜੜੇ ਥੜੇ ਭਇਆ ਪੁਰਾਣਾ ਚੋਲਾ ॥ ੧ ॥ ਹਹਾਉ ॥

ਸਜਣ ਮੇਰੇ ਰੰਗਲੇ ਜਾਇ ਸੁਤੇ ਜੀਰਾਣਿ⁷ ।।

ਹੰਭੀ⁸ ਵੇਵਾ⁹ ਡੁਮਣੀ¹⁰ ਰੋਵਾ ਝੀਣੀ¹¹ ਬਾਣਿ¹¹ ॥ ੨ ॥

ਕੀ¹² ਨ ਸੁਣੇਹੀ ਗੋਰੀਏ ਆਪਣ ਕੰਨੀ ਸੋਇ ।

ਲਗੀ ਆਵਹਿ ਸਾਹੁਰੈ ਨਿਤ ਨ ਪੇਈਆ¹³ ਹੋਇ ॥ ੩ ॥

ਨਾਨਕ ਸੁਤੀ ਪੇਈਐ¹⁴ ਜਾਣੁ ਵਿਰਤੀ¹⁵ ਸੰਨਿ ॥

ਗੁਣਾ ਗਵਾਈ ਗੰਠੜੀ¹⁶ ਅਵਗਣ¹⁷ ਚਲੀ ਬੰਨਿ ॥ ੪ ॥

ਜਬ ਇਹ ਬਿਓਰਾ¹⁸ ਬਚਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕੇ ਮੁਖ ਸੋ ਪੀਰ ਕੇ ਖਾਦਮ¹⁹ ਨ ਸੁਨ ਤਬ ਬਿਹਾਲ ਹੋਇ ਹਾਲਤ²⁰ ਮੋ ਆਇ ਕਰ ਬਿਹੋਸ ਹੋਇ ਕਰ ਧਰਤੀ ਪਰ ਗਿੜ ਪੜਾ । ਫੇਰ ਜਬ ਸੁਧ ਮੋ ਆਇਆ ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਚਰਨਾ ਪਰ ਪਇਆ । ਕਹਿਓ ਸੁ ਜੋ ਮੈ ਪੀਰ ਜੀ ਕਾ ਸਦਕਾ²¹ ਤਮਰਾ ਦੀਦਾਰ ਕੀਆ । ਮੇਰੀ ਨਿਜਾਤ²² ਹੋਈ । ਜੈਸਾ ਪੀਰ ਜੀ ਆਪ ਸਿਫਤ²³ ਕਰਤੇ ਥੇ, ਸੋਈ ਦੇਖਾ । ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਉਸ ਕੋ ਇਹ ਸਬਦ ਲਿਖ ਦੀਆ ਜੋ ਪੀਰ ਬਹਾਵਲਹਕ ਕੀ ਕਬਰ ਪਰ ਰਖਨਾ । ਵਹ ਕਹੇਗੇ ਪਹੁਚਾ । ਇਹੀ ਹਮਾਰੇ ਮਿਲਨ ਕੀ ਨਿਸਾਨੀ ਹੈ ।

ਦੋਹਰਾ

ਲੇ ਖਤ ਬਾਬੇ ਕੋ ਚਲਿਓ, ਜਾ ਪਹੁਤਾ ਮੁਲਤਾਨ ।

ਜਾਇ ਕਬਰ ਪਰ ਧਰ ਦੀਓ, 'ਪਹੁਚਾ' ਪੀਰ ਬਖਾਨ । ੨੦ ।

ਪੁਨ²⁴ ਮੁਰੀਦ²⁵ ਮਖਦੁਮ²⁶ ਕੇ ਕਹੀ ਸਭ ਕਥਾ ਸੁਨਾਇ ।

ਰੋਸਨ-ਜਮੀਰ²⁷ ਕਾਮਲ²⁸ ਵਲੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਾਹ । ੨੧ ।

ਆਪ ਬੁਲਾਇ ਮੋ ਕੋ ਲੀਆ ਪਤੀ, ਕਿਤਾਬਤ²⁹ ਆਪ ।

ਜਾਨੀ ਵਫਾਤ³⁰ ਮਖਦੁਮ ਕੀ ਨੈਨਨੀਲ ਬਰਖਾਤ । ੨੨ ।

1. ਫਲ । 2. ਪਰਾਹੁਣੇ । 3. ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਗਦੀ ਚੌਪੱਤੀ । 4. ਬਨਸ਼ਨ ਹਾਰ । 5. ਜਦ ਤਕ । 6. ਨਵੇਂ ਹੁਲਾਰੇ ਵਾਲੀ । 7. ਕਬਰਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ । 8. ਮਾਂ ਵੀ । 9. ਜਾਵਾਂਗੀ । 10. ਦੋ-ਚਿੱਤੀ । 11. ਧੀਮੀ ਘਵਾਸ਼ ਨਾਲ । 12. ਕਿਉਂ । 13. ਪੇਕੇ । 14. ਪੇਕੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ । 15. ਦਿਨ-ਦੀਵੀ । 16. ਗਠੜੀ । 17. ਔਗਣ । 18. ਵਿਵਰਣ ਸਹਿਤ । 19. ਸੇਵਕ । 20. ਪੇਸ਼ ਦੀ ਮਸਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਰੀਰ ਦੀ ਸੁਧ ਨਾ ਰਹੇ । 21. ਕਿਰਪਾ ਦੁਆਰਾ । 22. ਮੁਕਤੀ । 23. ਉਸਤਤ । 24. ਫੇਰ । 25. ਚੋਲਾ । 26. ਜਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ (ਇੱਥੇ ਭਾਵ ਬਹਾਵਲਹਕ ਤੋਂ ਹੈ) । 27. ਜਿਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਵਧੀ ਚਾਨਣ ਹੋਵੇ । 28. ਪੁਰਣ । 29. ਖਤ, ਚਿੱਠੀ । 30. ਮਿਰਤੂ ।

ਪੁਨ ਪੀਰ ਵਫਾਤ ਕੋ ਦਿਨ ਗਿਨਿਓ ਕਹਿਓ ਜੁ ਨਾਨਕ ਸਾਹ ।
 ਵਹੀ ਰੋਜ ਸਾਬਤ ਭਇਓ ਵੈ ਖਾਦਮ ਭਇਓ ਗਵਾਹ । ੨੩ ।
 ਤਬ ਸਭਹਨ ਪਰਤੀਤ¹ ਕਰ ਸਿਫਤ ਪੀਰ ਕੀ ਕੀਨ ।
 ਨਾਨਕ ਫਕੀਰ ਪਹਿਚਾਨਿਆ ਸਾਬਤ ਇਮਾਨ ਕਰ ਲੀਨ । ੨੪ ।
 ਜਬ ਫਕੀਰ ਕੀ ਮਿਹਰ ਹੋਇ ਤਬ ਹੋਵੈ ਦਿਲੁ ਸਾਫ ।
 ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਾ ਸਬਦ ਸੁਨ ਭਈ ਸਭ ਭੂਲ ਮਾਫ । ੨੫ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ । ੬੩

ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਆਗੇ ਸਾਖੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਪਰਮ ਚਲਿਤ ਇਸ ਲੋਕ
 ਕੇ ਕਾਰਜ ਸਿਧ² ਕਰ³ ਪਰਮਧਾਮ³ ਅਪਨੇ ਕਾ ਚਿਤਵਨ⁴ ਕਰਨੇ
 ਕਰਨੇ ਕੀ ਨਿਰੂਪਨ⁵ ਹੋਇਗੀ :—

ਸੋਰਠਾ

ਇਕ ਦਿਨ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ⁶ ਪ੍ਰਾਤਕਾਲ⁷ ਚਿਤਵਨ ਕੀਓ ।
 ਅਬ ਭਏ ਸਿਧ ਸਭ ਕਾਮ ਪਰਮਧਾਮ ਅਪਨੇ ਚਲੋ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਜੋ ਜੋ ਕਾਰਜ ਥਾ ਜਗ ਕਰਨਾ ।
 ਅਬ ਭਏ ਸਿਧ ਸਗਲੇ ਆਚਰਨਾ⁸ ।
 ਮਮ⁹ ਨਿਜ ਰੂਪ ਅਬ ਭਇਓ ਪ੍ਰਕਾਸ ।
 ਪੂਰੇ⁹ ਸਗਲ ਜਗਤ ਕੀ ਆਸ । ੨ ।
 ਦਿੜ੍ਹ ਰਾਜ ਜੋਗ ਸਿੰਘਾਸਨ ਭਇਆ ।
 ਗੁਰਮੁਖ ਨਿਬੰਧ ਸੰਤ ਬਿਰ ਥਇਆ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ ।
 ਸਰਬ-ਸਿਧ¹⁰ ਪਰਮਾਤਮ ਰੂਪ । ੩ ।

1. ਯਕੀਨ । 2. ਜਿੱਤ ਕੇ । 3. ਵੈਕੁੰਠ, ਸੱਦਖੰਡ । 4. ਦਿੰਤਨ, ਵਿਚਾਰ । 5. ਵਿਆਖਿਆ ਸਹਿਤ
 ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 6. ਮਿਹਰ ਦਾ ਡੰਡਾਰ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ । 7. ਸਵੇਰੇ । 8. ਬਿਉਹਾਰ ।
 9. ਮੇਰਾ । 10. ਪੂਰੀਆਂ ਕਰੇਗਾ । 11. ਸਾਰੀਆਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਵਾਲਾ ।

ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਹਰਿ ਕੀ ਬਿਸਥਰੇ¹ ।
 ਵਰਨ ਅਵਰਨ² ਪਾਵਨ³ ਸਭ ਕਰੇ ।
 ਬਿਧ ਨਾਮ ਦਾਨ ਸਨਾਨ ਜਾਗ ਧਾਰਹ ।
 ਦੇ ਗੁਰਮੁਖ ਮੰਤ੍ਰ ਜਗ ਜੀਵ ਉਧਾਰਹ⁴ । ੪ ।
 ਅਬ ਮੋ ਕੋ ਕਾਰਜ ਥਾ ਜਗ ਕਰਨਾ ।
 ਪੂਰਨ ਭਏ ਸਗਲ ਆਚਰਨਾ⁵ ।
 ਭਏ ਸਿਧ ਸਭ ਜਗਤ ਬਿਲਾਸ⁶ ।
 ਪਰਮਧਾਮ ਅਬ ਕਰੋ ਨਿਵਾਸ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਯਹ ਬਿਚਾਰ ਸਤਗੁਰ ਕੀਆ ਅਰੁ ਮਨ ਧਾਰ ਹੁਲਾਸ⁷ ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਨਿਜ ਰੂਪ ਧਰ ਜਗ ਤੇ ਭਏ ਉਦਾਸ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਸਾਧਾਰਨ⁸ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਕਹਿਓ ਬੁਲਾਇ ।
 ਭੈਸ ਕੋ ਘਾਸ ਲੇਨ ਤੂੰ ਜਾਇ ।
 ਬਚਨ ਸੁਨਤ ਘਾਸ ਕੋ ਗਇਓ ।
 ਜੰਗਲ ਮੋ ਜਾਇ ਛੀਲਤ⁹ ਖੜ¹⁰ ਭਇਓ । ੭ ।
 ਤੀਨ ਪੁਰਖ ਤਹਾ ਬੈਠੇ ਦੇਖੇ ।
 ਪਰਮ ਅਉਧੂਤ¹¹ ਕਿਆ ਸੋਭਾ ਲੇਖੇ ।
 ਸੁੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਾਂਤ¹² ਮਸਤਕ ਉਜਿਆਰਾ¹³ ।
 ਜਟਾ ਮੁਕਟ¹⁴ ਬਿਭੂਤ ਤਨ ਧਾਰਾ । ੮ ।
 ਦੇਖ ਸਧਾਰਨ¹⁵ ਬੰਦਨ ਕੀਨਾ ।
 ਬਚਨ ਬਿਲਾਸ ਪ੍ਰਸਨ ਪੁਛ ਲੀਨਾ ।
 ਕਵਨ ਨਾਮ ਕਹਾ ਤੁਮ ਰਹੋ ?
 ਕਹਾ ਅਬ ਜਾਉ ਸਾਚ ਅਬ ਕਹ ? ੯ ।
 ਕਰ ਬਿਨੇ ਸਧਾਰਨ ਆਖਿਓ ਤਾਹਿ ।
 ਮੈ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੋ ਟਹਲੂਆ¹⁶ ਆਹਿ¹⁷ ।
 ਨਿਤਪ੍ਰਤ ਘਾਸੁ ਲੇਨ ਕੋ ਆਵੇ ।
 ਅਬ ਲੀਓ ਘਾਸ ਪੁਨਿ¹⁸ ਤਾਹ¹⁹ ਸਿਧਾਵੇ । ੧੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਾਧਾਰਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ਹੇ ਮਹਾਂ ਪਰਖ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ ।
 ਮੈ ਸੇਵਾ ਸਤਗੁਰ ਕੀ ਕਰੋ ਸਦਾ ਰਹੋ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲ । ੧੧ ।

1. ਫੈਲਾਵੇ । 2. ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ । 3. ਪਵਿੱਤਰ । 4. ਪਾਰਨਿਸਤਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ । 5. ਬਿਉਹਾਰ ।
 6. ਆਨੰਦ ਭੋਗ, ਕੀੜਾ । 7. ਚਾਉ । 8. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ : 8. ਪੰਨਾ 282 । 9. ਕੱਟਣਾ । 10. ਘਾਹ ।
 11. ਸਨਿਆਸੀ । 12. ਪੈਰ । 13. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਾਲਾ । 14. ਜੂੜਾ । 15. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 8. ਪੰਨਾ 282 ।
 16. ਸੇਵਕ । 17. ਹਾਂ । 18. ਫੇਰ । 19. ਉੱਥੇ ਹੀ ।

ਚੋਪਈ

ਮਹਾ ਪੁਰਖਨ ਐਸੇ ਤਬ ਕੀਨਾ ।
 ਇਕ ਪੁੜੀਆ ਬਾਂਧ ਸਾਧਾਰਨ¹ ਦੀਨਾ ।
 ਯਹ ਪ੍ਰਸਾਦ ਬਾਬੇ ਜੀ ਦੀਜੋ ।
 ਪ੍ਰੀਤ ਪ੍ਰਨਾਮ ਹਮਾਰਾ ਕੀਜੋ । ੧੨ !
 ਲੇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਾਧਾਰਨ ਆਇਆ ।
 ਜਾਇ ਚਰਨਨ ਪਰ ਮਸਤਕ ਨਿਆਇਆ² ।
 ਪੁੜੀਆ ਹਾਥ ਲੇ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਾ ।
 ਯਹ ਪਰਸਾਦ ਸਾਧਨ³ ਤੁਮ ਦੀਨਾ । ੧੩ ।
 ਅਰੁ ਬਹੁਤੁ ਪ੍ਰੀਤ ਸੋ ਕੀਓ ਪ੍ਰਨਾਮ ।
 ਤੀਨੋ ਪਰਮ ਸਿਧ ਅਭਰਾਮ ।
 ਲੇ ਪੁੜੀਆ ਬਾਬਾ ਜੀ ਬੋਲੇ ।
 ਦੇਖ ਬਿਭੂਤ ਦਿਆਲ ਹਸ ਬੋਲੇ । ੧੪ ।
 ਹੇ ਸਾਧਾਰਨ ਤੁਮ ਉਨ ਕੋ ਦੇਖਾ ।
 ਸਗਲ ਜਨਮ ਤਮਰੋ ਸੁਭ ਲੇਖਾ⁵ ।
 ਤੂੰ ਉਨ ਕੋ ਕਛੁ ਜਾਨਤ ਨਾਹੀ ।
 ਵੈ ਤੀਨ ਲੋਕ ਕੋ ਸੁਆਮੀ ਆਹੀ⁶ । ੧੫ ।
 ਵੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰੁ ਬਿਸਨ ਮਹੇਸ ।
 ਸਭ ਮਾਨੁਖ ਦੇਵ ਤਿਨ ਕਰੇ ਆਦੇਸ⁷ ।
 ਸੁਨ ਸਾਧਾਰਨ⁸ ਭਏ ਬਸਮਾਦ⁹ ।
 ਕਹੇ ਧੰਨ ਸਤਗੁਰ ਪ੍ਰਭ ਆਦ¹⁰-ਜੁਗਾਦ¹⁰ । ੧੬ ।

ਦੋਹਰਾ

ਆਏ ਹੈ ਹਮਿ ਲੇਨ ਕੋ ਧੰਨ ਭਾਗ ਤੁਮ ਆਹ ।
 ਕਿਆ ਮਹਮਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਕਹੋ ਨਹੀਂ ਮੁਖ ਤੇ ਬਰਨੀ¹¹ ਜਾਹਿ । ੧੭ ।

ਚੋਪਈ

ਤਬ ਦਿਆਲ ਅਤ ਪ੍ਰੇਮ ਹੂਲਾਸ¹² ।
 ਕਹੇ ਬਚਨ ਮੁਖ ਪਰਮ ਬਿਸਾਲ ।
 ਮਹਿਮਾ ਕਛੁ ਬਰਨੀ¹³ ਨਹੀ ਜਾਇ ।
 ਸੋਭਾ ਅਪਾਰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇ । ੧੮ ।
 ਤਬ ਬਾਰਾ ਮਾਹਾ ਬਾਨੀ ਕੀਨੀ ।

1. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 8, ਪੰਨਾ 282 । 2. ਨਿਵਾਇਆ । 3. ਸਾਧਾਂ ਨੇ । 4. ਸੁੰਦਰ । 5. ਲੇਖੇ ਲੱਗ ਗਿਆ ।
 6. ਹਨ । 7. ਨਮਸਕਾਰ । 8. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 9. ਪੰਨਾ 282 । 10. ਹੈਰਾਨ । 11. ਮੁੱਢ ਤੋਂ, ਸਦਾ ਤੋਂ ।
 12. ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ । 13. ਚਾਉ । 14. ਵਰਨਣ ਕਰਨਾ ।

ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਪ੍ਰੇਮ-ਰਸ ਭੀਨੀ¹ ।
 ਰਾਗੁ ਤੁਖਾਰੀ ਸੋ ਵੈ² ਗਾਇਆ ।
 ਤਬ ਜਿਨ ਸੁਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਪਾਇਆ । ੧੯ ।
 ਤੁਖਾਰੀ ਛੰਤ ਮਹਲਾ ੧ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਤੂ ਸੁਣਿ ਕਿਰਤ³ ਕਰੰਮਾ ਪੂਰਬਿ⁴ ਕਮਾਇਆ ॥
 ਸਿਰਿ⁵ ਸਿਰਿ⁵ ਸੁਖ ਸਹੰਮਾ⁶ ਦੇਹਿ ਸੁ ਤੂ ਭਲਾ ॥
 ਹਰਿ ਰਚਨਾ ਤੇਰੀ ਕਿਆ ਗਤਿ⁵ ਮੇਰੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਘੜੀ ਨ ਜੀਵਾ ॥
 ਪ੍ਰਿਅ ਬਾਝੁ ਦੁਹੇਲੀ⁸ ਕੋਇ ਨ ਬੇਲੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪੀਵਾਂ ॥
 ਰਚਨਾ ਰਾਚਿ ਰਹੇ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭ ਮਨਿ ਕਰਮ⁹ ਸੁਕਰਮਾ⁹ ॥
 ਨਾਨਕ ਪੰਥੁ¹⁰ ਨਿਹਾਲੇ¹¹ ਸਾਧਨ¹² ਤੂ ਸੁਣਿ ਆਤਮਰਾਮਾ¹³ ॥ ੧ ॥
 ਬਾਬੀਹਾ¹⁴ ਪ੍ਰਿਉ¹⁵ ਬੋਲੇ ਕੋਕਿਲ¹⁶ ਬਾਣੀਆ¹⁷ ।
 ਸਾਧਨ ਸਭਿ ਰਸ ਚੋਲੈ¹⁸ ਅਕਿ¹⁹ ਸਮਾਣੀਆ²⁰ ॥
 ਹਰਿ ਅੰਕਿ ਸਮਾਣੀ ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਭਾਣੀ ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਨਾਰੇ ॥
 ਨਵ²¹ ਘਰ²¹ ਬਾਪਿ²² ਮਹਲ²³ ਘਰੁ²³ ਉਚਉ ਨਿਜਘਰਿ²⁴ ਵਾਸੁ ਮੁਰਾਰੇ²⁵ ॥
 ਸਭ ਤੇਰੀ ਤੂ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਨਿਸਿ²⁶ ਬਾਸੁਰ²⁶ ਰੰਗਿ ਰਾਵੈ ॥
 ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਚਵੈ²⁷ ਬਾਬੀਹਾ ਕੋਕਿਲ ਸਬਦ ਸੁਹਾਵੈ ॥ ੨ ॥
 ਤੂ ਸੁਣਿ ਹਰਿ ਰਸ ਭਿੰਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਆਪਣ ॥
 ਮਨਿ ਤਨਿ ਰਵਤ ਰਵੰਨੇ ਘੜੀ ਨ ਬੀਸਰੈ ॥
 ਕਿਉ ਘੜੀ ਬਿਸਾਰੀ ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੀ ਹਉ ਜੀਵਾ ਗੁਣ ਗਾਏ ॥
 ਨਾ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਹਉ ਕਿਸੁ²⁸ ਕੇਰਾ²⁸ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਰਹਣੁ ਨ ਜਾਏ ॥
 ਓਟ²⁹ ਗਹੀ²⁹ ਹਰਿ ਚਰਣ ਨਿਵਾਸੇ ਭਏ ਪਵਿਤ੍ਰੁ ਸਰੀਰਾ ॥
 ਨਾਨਕ ਦ੍ਰਿਸਟਿ³⁰ ਦੀਰਘ³⁰ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਮਨੁ ਧੀਰਾ³¹ ॥

-
1. ਭਿੱਜੀ ਹੋਈ । 2. ਉਹ ਭਾਵ 'ਬਾਰਾ ਮਾਹਾ' । 3. ਕਮਾਈ । 4. ਪਿਛਲੇ 5. ਹਰ ਇਕ ਜੀਵ ਨੇ । 6. ਦੁਖ । 7. ਮਜ਼ਾਲ । 8. ਦਖੀ । 9. ਕੰਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਮ ਕੰਮ । 10. ਰਸਤਾ । 11. ਵੇਖਦੀ ਹੈ । 12. ਇਸਤੀ । 13. ਹੋ ਵਾਹਿਗੁਰੂ । 14. ਚਿੱਤ ਰੂਪ ਬੰਬੀਹਾ । 15. ਪਤੀ ਪਤੀ । 16. ਜੀਭ ਰੂਪੀ ਕੋਇਲ । 17. ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ । 18. ਮਾਣਦੀ ਹੈ । 19. ਅੰਗ ਨਾਲ । 20. ਸਮਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ । 21. ਨੌ ਗੋਲਕਾਂ (ਦਵਾਰਾਂ) ਵਾਲੇ ਸ਼ਰੀਰ ਨੂੰ । 22. ਬਣਾ ਕੇ । 23. ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ । 24. ਸ੍ਵੈ ਸਰੂਪ । 25. ਮੁਰ-ਅਰਿਮੁਰ ਰਾਖਸ਼ ਦਾ ਵੈਟੀ=ਹਰੀ । 26, ਰਾਤ ਦਿਨ । 27. ਬੋਲਦਾ ਹੈ । 28. ਕਿਸ ਦਾ । 29. ਆਸਰਾ ਪਕੜਿਆ ਹੈ । 30. ਡੰਘੀ ਨੌਰ ਵਾਲਾ । 31. ਧੀਰਜ ਫੜਦਾ ਹੈ ।

ਬਰਸੈ ਅਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ਬੂੰਦ ਸੁਹਾਵਣੀ ॥
 ਸਾਜਨ ਮਿਲੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਣੀ ॥
 ਹਰਿ ਮੰਦਰਿ ਆਵੈ ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵੈ ਧਨ¹ ਉਭੀ² ਗੁਣ³ ਸਾਰੀ³ ॥
 ਘਰਿ ਘਰਿ ਕੰਤੁ ਰਵੈ ਜਾ ਪ੍ਰਭ ਸੋਹਾਗਣਿ ਹਉ ਕਿਉ ਕੰਤਿ ਵਿਸਾਰੀ ॥
 ਉਨਵਿ⁴ ਘਨ⁵ ਛਾਏ ਬਰਸੁ ਸਭਾਏ ਮਨਿ ਤਨਿ ਪ੍ਰੇਮੁ ਸੁਖਾਵੈ ॥
 ਨਾਨਕ ਵਰਸੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਾਣੀ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਘਰਿ⁶ ਆਵੈ⁶ ॥ ੪ ॥
 ਚੇਤੁ ਬਸੰਤੁ ਭਲਾ ਭਵਰ ਸੁਹਾਵੜੇ⁷ ॥
 ਬਨ ਫੂਲੇ ਮੰਝ⁸ ਬਾਰਿ⁹ ਮੈਂ ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਬਾਹੁੜੇ¹⁰ ॥
 ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ਧਨ ਕਿਉ ਸੁਖ ਪਾਵੈ ਬਿਰਹਿ¹¹ ਬਿਰੋਧ¹² ਤਨੁ ਛੀਜੈ¹³ ॥
 ਕੋਕਿਲ¹⁴ ਅੰਬਿ ਸੁਹਾਵੀ ਬੋਲੈ ਕਿਉ ਦੁਖੁ ਅੰਕਿ¹⁵ ਸਹੀਜੈ ॥
 ਭਵਰੁ ਭਵੰਤਾ ਫੂਲੀ ਡਾਲੀ ਕਿਉ ਜੀਵਾ ਮਰੁ¹⁶ ਮਾਏ ॥
 ਨਾਨਕ ਚੇਤਿ ਸਹਜਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵੈ ਜੇ ਹਰਿ ਵਰੁ ਘਰਿ ਧਨ¹⁷ ਪਾਏ ॥ ੫ ॥
 ਵੈਸਾਖੁ ਭਲਾ ਸਾਖਾ ਵੇਸ ਕਰੇ ॥
 ਧਨ ਦੇਖੈ ਹਰਿ ਦੁਆਰਿ ਆਵਹੁ ਦਇਆ ਕਰੇ ॥
 ਘਰਿ ਆਉ ਪਿਆਰੇ ਦੁਤਰ¹⁸ ਤਾਰੇ ਤੁਧੁ ਬਿਨ ਅਢੁ¹⁹ ਨ ਮੋਲੋ ॥
 ਕੀਮਤਿ ਕਉਣ ਕਰੇ ਤੁਧੁ ਭਾਵਾਂ ਦੇਖਿ ਦਿਖਾਵੈ ਢੋਲੋ ॥
 ਦੂਰ ਨ ਜਾਨਾ ਅੰਤਰਿ ਮਾਨਾ ਹਰਿ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਛਾਨਾ ॥
 ਨਾਨਕ ਵੈਸਾਖੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਾਵੈ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਨੁ ਮਾਨਾ ॥ ੬ ॥
 ਮਾਹੁ ਜੇਨੁ ਭਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਕਿਉ ਬਿਸਰੈ ॥
 ਬਲ ਤਾਪਹਿ²⁰ ਸਰ ਭਾਰ ਸਾਧਨ ਬਿਨਉ²¹ ਕਰੈ ॥
 ਧਨ ਬਿਨਉ ਕਰੇਦੀ ਗੁਣ ਸਾਰੇਦੀ²² ਗੁਣ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਭ ਭਾਵਾ ॥
 ਸਾਚੈ ਮਹਲਿ ਰਹੈ ਬੈਰਾਗੀ²³ ਆਵਣ ਦੇਹਿ ਤ ਆਵਾ ॥
 ਨਿਮਾਣੀ ਨਿਤਾਣੀ ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਕਿਉ ਪਾਵੈ ਸੁਖ ਮਹਲੀ ॥

1. ਇਸਤੀ। 2. ਖੜੀ ਹੋ ਕੇ। 3. ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ। 4. ਉਮਡ ਕੇ। 5. ਬੱਦਲ। 6. ਮਨ ਰੁਪਾ ਘਰ ਵਿੱਚ ਆ ਵੱਸਦਾ। 7. ਸੁੰਦਰ। 8. ਵਿੱਚ। 9. ਬਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ। 10. ਵਾਂਪਿਸ ਆਵੇ। 11. ਵਿਛੋੜਾ। 12. ਖਿਚਾ-ਖਿਚੀ। 13. ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। 14. ਕੋਇਲ। 15. ਦਿਲ ਵਿੱਚ। 16. (ਇਹ ਤਾਂ) ਮੋਤ ਰੂਪ ਹੈ। 17. ਇਸਤੀ। 18. ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਤਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ। 19. ਅੱਧੀ ਕੋਡੀ। 20. ਤਪ ਰਹਨ। 21. ਬੇਨਤੀ। 22. ਯਾਦ ਕਰਦੀ। 23. ਨਿਰਲੇਪ ਹਰੀ।

ਨਾਨਕ ਜੇਠਿ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਜੈਸੀ ਕਰਮਿ¹ ਮਿਲੈ ਗੁਣ-ਗਹਿਲੀ² ॥ ੭ ॥

ਆਸਾੜੁ ਭਲਾ ਸੂਰਜੁ ਗਗਨਿ³ ਤਪੈ ॥

ਧਰਤੀ ਦੁਖ ਸਹੈ ਸੋਖੈ⁴ ਅਗਿਨ⁵ ਭਖੈ⁵ ॥

ਅਗਨਿ⁶ ਰਸੁ ਸੋਖੈ⁷ ਮਰੀਐ ਧੋਖੈ⁸ ਭੀ ਸੋ ਕਿਰਤੁ ਨ ਹਾਰੇ ॥

ਰਬੁ ਫਿਰੈ ਛਾਇਆ ਧਨ ਤਾਕੈ ਟੀਡੁ⁹ ਲਵੈ¹⁰ ਮੰਝਿ¹¹ ਬਾਰੇ ॥

ਅਵਗਣ¹² ਬਾਧਿ ਚਲੀ ਦੁਖੁ ਆਗੈ ਸੁਖ ਤਿਸੁ ਸਾਚੁ ਸਮਾਲੇ¹³ ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੋ ਇਹੁ ਮਨੁ ਦੀਆ ਮਰਣੁ ਜੀਵਣੁ ਪ੍ਰਭ ਨਾਲੇ ॥ ੮ ॥

ਸਾਵਣਿ ਸਰਸ¹⁴ ਮਨਾ ਘਣ¹⁵ ਵਰਮਹਿ ਰੁਤਿ ਆਏ ॥

ਮੈ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਹੁ ਭਾਵੈ ਪਿਰ ਪਰਦੇਸਿ ਸਿਧਾਏ ॥

ਪਿਰੁ ਘਰਿ ਨਹੀ ਆਵੈ ਮਰੀਐ ਹਾਵੈ ਦਮਿਨ¹⁶ ਚਮਕਿ ਡਰਾਏ ॥

ਸੇਜ ਇਕਲੇ ਖਰੀ¹⁷ ਦੁਹੇਲੀ¹⁸ ਮਰਣੁ ਭਇਆ ਦੁਖੁ ਮਾਏ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਨੀਦ ਭੁਖ ਕਹੁ ਕੈਸੀ ਕਾਪੜੁ¹⁹ ਤਨਿ ਨ ਸੁਖਾਵਏ ॥

ਨਾਨਕ ਸਾ ਸੋਹਾਗਣਿ ਕੰਤੀ²⁰ ਪਿਰ ਕੈ ਅੰਕਿ²¹ ਸਮਾਵਏ ॥ ੯ ॥

ਭਾਦਉ ਭਰਮਿ ਭੁਲੀ ਭਰਿ ਜੋਬਨਿ ਪਛਤਾਣੀ ॥

ਜਲ ਥਲ ਨੀਰਿ ਭਰੇ ਬਰਸ ਰੁਤੇ ਰੰਗੁ ਮਾਣੀ ॥

ਬਰਸੈ ਨਿਸਿ²² ਕਾਲੀ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਬਾਲੀ²² ਦਾਦਰ²³ ਮੌਰ ਲਵੰਤੇ²⁴ ॥

ਪ੍ਰਿਉ ਪ੍ਰਿਉ ਚਵੈ²⁵ ਬਬੀਹਾਂ ਬੋਲੇ ਭੁਇਅੰਗਮ²⁶ ਫਿਰਹਿ ਡਸੰਤੇ ॥

ਮਛਰ ਡੰਗ ਸਾਇਰ²⁷ ਭਰ²⁸ ਸੁਭਰ²⁹ ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਕਿਉ ਸੁਖੁ ਪਾਈਐ ॥

ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਛਿ ਚਲਉ ਗੁਰ ਅਪੁਨੇ ਜਹ ਪ੍ਰਭੁ ਤਹ ਹੀ ਜਾਈਐ ॥ ੧੦ ॥

ਅਸੁਨਿ ਆਉ ਪਿਰਾ ਸਾਧਨ ਝੂਰਿ ਮੁਈ ॥

ਤਾ ਮਿਲੀਐ ਪ੍ਰਭ ਮੇਲੇ ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਖੁਈ³⁰ ॥

ਝੂਠਿ ਵਿਗੁਤੀ³¹ ਤਾ ਪਿਰ ਮੁਤੀ³² ਕੁਕਹ³³ ਕਾਹ³⁴ ਸਿ ਫੁਲੇ ॥

ਆਗੈ ਘਾਮ³⁵ ਪਿਛੈ ਰੁਤਿ ਜਾਡਾ³⁶ ਦੇਖਿ ਚਲਤ ਮਨੁ ਡੋਲੇ ॥

ਦਹਦਿਸਿ ਸਾਖ ਹਰੀ ਹਰੀਆਵਲ ਸਹਜਿ ਪਕੈ ਸੋ ਮੀਠਾ ॥

1. ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੁਆਰਾ। 3. ਗੁਣ ਗਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੀ। 3. ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ। 4. ਸਕਦੀ ਹੈ। 5. ਅੱਗ ਵਾਂਗ ਭਖ ਰਹੀ ਹੈ। 6. ਅੱਗ ਰੂਪ ਸੂਰਜ। 7. ਸੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ। 8. ਧੁਖ ਧੁਖ ਕੇ। 9. ਬੀਂਡਾ। 10. ਬੋਲਦਾ ਹੈ। 11. ਬਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ। 12. ਅਉਗਣ। 13. ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ। 14. ਖਿੜ ਜਾ। 15. ਬੋਲਦਾ। 16. ਬਿਜਲੀ। 17. ਬਹੁਤ। 18. ਔਖੀ। 19. ਕੱਪੜੇ। 20. ਕੰਤ ਵਾਲੀ। 21. ਮਨ। 22. ਰਾਤ। 23. ਇਸਤੀ ਨੂੰ। 24. ਡੱਡੂ। 25. ਬੋਲਦੇ ਹਨ। 26. ਬੋਲਦਾ ਹੈ। 27. ਸੱਪ। 28. ਸਰੋਵਰ। 29. ਨਕਾ ਨਕ ਭਰੇ ਹਨ। 30. ਖੋਹੀ ਗਈ। 31. ਨਾਸ ਹੋਈ। 32. ਛੁਟੜ। 33. ਪਿਲਛੀ। 34. ਕਾਹੀ, ਸਰਕੜਾ। 35. ਗਰਮੀ। 36. ਸਰਦੀ।

• ਨਾਨਕ ਅਸੁਨਿ ਮਿਲਹੁ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਭਏ ਬਸੀਠਾ¹ ॥ ੧੧ ॥
 ਕਤਕਿ ਕਿਰਤ ਪਇਆ ਜੋ ਪ੍ਰਭ ਭਾਇਆ ॥
 ਦੀਪਕੁ ਸਹਜਿ ਬਲੈ ਤਤਿ² ਜਲਾਇਆ ॥
 ਦੀਪਕ ਰਸ³ ਤੇਲੋ ਧਨ ਪਿਰ ਮੇਲੋ ਧਨ ਓਮਾਹੈ⁴ ਸਰਸੀ⁵ ॥
 ਅਵਗਣ ਮਾਰੀ ਮਰੇ ਨ ਸੀਝੈ⁶ ਗੁਣਿ ਮਾਰੀ ਤਾ ਮਰਸੀ ।
 ਨਾਮੁ ਭਗਤਿ ਦੇ ਨਿਜਘਰਿ ਬੈਠੇ ਅਜਹੁ ਤਿਨਾੜੀ ਆਸਾ ॥
 ਨਾਨਕ ਮਿਲਹੁ ਕਪਟ⁷ ਦਰ ਖੋਲਹੁ ਏਕ ਘੜੀ ਖਟੁ⁸ ਮਾਸਾ ॥ ੧੨ ॥
 ਮੰਘਰ ਮਾਹੁ ਭਲਾ ਰਹਿ ਗੁਣ ਅੰਕਿ⁹ ਸਮਾਵਏ ॥
 ਗੁਣਵੰਤੀ ਗੁਣ ਰਵੈ¹⁰ ਮੈ ਪਿਰੁ ਨਿਹਚਲੁ ਭਾਵਏ ॥
 ਨਿਹਚਲੁ ਚਤੁਰੁ ਸੁਜਾਣ ਬਿਧਾਤਾ¹¹ ਚੰਚਲੁ¹² ਜਗਤੁ ਸਬਾਇਆ ॥
 ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਗੁਣ ਅੰਕ ਸਮਾਣੇ ਪ੍ਰਭ ਭਾਣੇ ਤਾ ਭਾਇਆ ॥
 ਗੀਤ ਨਾਦ ਕਵਿਤ ਕਵੇ ਸੁਣਿ ਰਾਮਨਾਮਿ ਦਖੁ ਭਾਗੈ ॥
 ਨਾਨਕ ਸਾਧਨ ਨਾਹ¹³ ਪਿਆਰੀ ਅਭ¹⁴ ਭਗਤੀ¹⁴ ਪਿਰ ਆਗੈ ॥ ੧੩ ॥
 ਪੋਖਿ¹⁵ ਤਖਾਰੁ¹⁶ ਪੜੈ ਵਣੁ ਤਿਣੁ ਰਸੁ ਸੋਖੈ¹⁷ ॥
 ਆਵਤ¹⁸ ਕੀ ਨਾਹੀ¹⁸ ਮਨਿ ਤਨਿ ਵਸਹਿ ਮੁਖੇ ॥
 ਮਨਿ ਤਨਿ ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਜਗ ਜੀਵਨੁ ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਰੰਗੁ ਮਾਣੀ ॥
 ਅੰਡਜ¹⁹ ਜੇਰਜ ਸੇਤਜ ਉਤਭੁਜ¹⁹ ਘਟਿ ਘਟਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ॥
 ਦਰਸਨੁ ਦੇਹੁ ਦਇਆਪਤਿ ਦਾਤੇ ਗਤਿ²⁰ ਪਾਵਉ ਮਤਿ ਦੇਹੋ ॥
 ਨਾਨਕ ਰੰਗਿ²¹ ਰਵੈ ਰਸਿ ਰਸੀਆ ਹਰਿ ਸਿਉ ਪ੍ਰੀਤਿ ਸਨੇਹੋ ॥ ੧੪ ॥
 ਮਾਘਿ ਪੁਨੀਤ²² ਭਈ ਤੀਰਥ ਅੰਤਰ ਜਾਨਿਆ ॥
 ਸਾਜਨ ਸਹਜਿ ਮਿਲੈ ਗੁਣ ਗਹਿ ਅੰਕਿ ਸਮਾਨਿਆ ॥
 ਪ੍ਰੀਤਮ ਗੁਣ ਅੰਕੇ ਸੁਣਿ ਪ੍ਰਭ ਬੰਕੇ²³ ਤੁਧੁ²⁴ ਭਾਵਾ²⁴ ਸਰਿ²⁵ ਨਾਵਾ²⁵
 ਗੰਗ ਜਮਨੁ ਤਹਬੇਣੀ²⁶ ਸੰਗਮੁ²⁷ ਸਾਤ ਸਮੁੰਦ ਸਮਾਵਾ ॥
 ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਪੂਜਾ ਪਰਮੇਸਰ ਜੁਗਿ ਜੁਗਿ ਏਕੋ ਜਾਤਾ ॥
 ਨਾਨਕ ਮਾਘਿ ਮਹਾਰਸੁ ਹਰਿ ਜਪਿ ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਨਾਤਾ ॥ ੧੫ ॥
 ਫਲਗੁਨਿ ਮਨਿ²⁸ ਰਹਸੀ²⁸ ਪ੍ਰੇਮ ਸੁਭਾਇਆ ॥

1. ਵਿਚੋਲਾ । 2. ਗਿਆਨ ਤੱਤ । 3. ਪ੍ਰੇਮ । 4. ਉਮੰਗ । 5. ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । 6. ਸਫਲ ਹੁਣਾ ।
 7. ਤਖਤਾ. ਕਿਵਾੜ । 8. ਛੇ । 9. ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ । 10. ਯਾਦ ਕਰਦੀ ਹੈ । 11. ਚਰਣਹਾਰ । 12. ਜੋ ਬਿਰ ਨਾ
 ਰਹੇ । 13. ਪਤੀ ਦੀ । 14. ਦਿਲੀ। ਭਰਤੀ । 15. ਪੋਹ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ । 16. ਦਿਲੀ ਬਰਫ । 17. ਸੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।
 18. ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ । 19. ਚਾਰੇ ਖਾਣੀਆਂ (ਅਡਜ=ਆਂਡਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ
 ਜਿਵੇਂ ਮੁਰਗਾ. ਕਾਂ ਆਦਿ, ਜੇਰਜ=ਜੇਰ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਜਿਵੇਂ ਮਨੁਖ, ਵੱਛਾ ਆਦਿ, ਸੇਤਜ=ਪਸ਼ੀਨੇ
 ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜੀਵ ਜਿਵੇਂ ਜੁੰ ਆਦਿ, ਉਤਭੁਜ=ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਜਿਵੇਂ ਦਰਖਤ
 ਆਦਿ) । 20. ਉੱਚੀ ਅਵਸਥਾ । 21. ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਭੋਗਦੀ ਹੈ । 22. ਪਵਿੱਤਰ । 23. ਸੁੰਦਰ । 24. ਤੈਨੂੰ
 ਭਾਵਾਂ । 25. ਸਰੋਵਰ ਵਿੱਚ ਨਾਵਾਂ । 26. ਤਿਰਬੇਣੀ । 27. ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਥਾਂ । 28. ਮਹਾਨ
 ਸੁਆਦ । 29. ਮਨ ਵਿੱਚ ਖਿੜਾਉ ਹੈ ।

ਅਨਦਿਨੁ¹ ਰਹਸੁ² ਭਇਆ ਆਪੁ ਗਵਾਇਆ ॥
 ਮਨ ਮੋਹੁ ਚੁਕਾਇਆ ਜਾ ਤਿਸੁ ਭਾਇਆ ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਘਰਿ ਆਓ ॥
 ਬਹੁਤੇ ਵੇਸ ਕਰੀ ਪਿਰ ਬਾਝਹੁ ਮਹਲੀ ਲਹਾ ਨ ਥਾਓ ॥
 ਹਾਰ ਡੋਰ ਰਸ ਪਾਟ³ ਪਟੰ ਬਰ³ ਪਿਰਿ ਲੋੜੀ ਸੀਗਾਰੀ ॥
 ਨਾਨਕ ਮੇਲਿ ਲਈ ਗੁਰਿ ਆਪਣੈ ਘਰਿ ਵਰੁ ਪਾਇਆ ਨਾਰੀ ॥ ੧੬ ॥
 ਬੇਦਸ⁴ ਮਾਹ ਰੁਤੀ ਖਿਤੀ ਵਾਰ ਭਲੇ ॥
 ਘੜੀ ਮੂਰਤ ਪਲ ਸਾਚ ਆਏ ਸਹਜਿ ਮਿਲੇ ॥
 ਪ੍ਰਭ ਮਿਲੇ ਪਿਆਰੇ ਕਾਰਜ ਸਾਰੇ ਕਰਤਾ ਸਭ ਬਿਧਿ ਜਾਣੈ ॥
 ਜਿਨਿ ਸੀਗਾਰੀ ਤਿਸਹਿ ਪਿਆਰੀ ਮੇਲ ਭਾਇਆ ਰੰਗ ਮਾਣੈ ।
 ਘਰਿ ਸੇਜ ਸੁਹਾਵੀ⁵ ਜਾ ਪਿਰਿ ਰਾਵੀ⁶ ਗੁਰਮੁਖਿ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗੋ ॥
 ਨਾਨਕ ਅਹਿਨਿਸ⁷ ਰਾਵੈ⁸ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਹਰਿ ਵਰੁ ਬਿਰ ਸੋਹਾਗੋ ॥ ੧੭ ॥
 ਬਾਰਹ-ਮਾਸਾ⁹ ਪ੍ਰੇਮ ਰਸ ਪੂਰਨ ਕੀਆ ਦਿਆਲ ।
 ਅਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸੋਭਾ ਅਮਿਤ¹⁰ ਲੀਲਾ ਅਗਮ¹¹ ਬਿਸਾਲ¹² ॥ ੨੦ ॥

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੬੪ ।

ਸ੍ਰੀ ਵਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਸਾਖੀ ਸੀ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਵਨੇ ਕੀ
 ਨਿਰੂਪਨ¹³ ਹੋਇਗੀ :—

ਦੋਹਰਾ

ਅਸੂ ਵਦੀ ਬਿਤ ਦਸਵੀ ਕਲਾਗਤ¹⁴ ਪਰਬਿ¹⁵ ਪੁਨੀਤ¹⁶ ।
 ਨਿਜ ਪਰਮ ਧਾਮ ਸਤਿਗੁਰ ਚਲੇ ਧਰ ਜਗ ਭਗਤ ਬਿਨੀਤ¹⁷ । ੧ ।

ਚੌਪਈ

ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਆਲ ਸ੍ਰੀ ਮਖ ਇਮ ਭਾਖਾ¹⁸ ।
 ਉਨਹਤਰ ਬਰਖ¹⁹ ਦੇਹ ਮਮ²⁰ ਰਾਖਾ ।
 ਅਬ ਭਗਤ ਪ੍ਰਭਾਉ ਪ੍ਰਗਟ ਜਗ ਭਇਆ ।
 ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਮਮ ਸਰੂਪ ਬਿਰ ਥਇਆ । ੨ ।

1. ਰਾਤ ਦਿਨ, ਸਦਾ । 2. ਖਿੜਾਉ, ਖੁਸ਼ੀ । 3. ਪੱਟ ਅਤੇ ਵਸਤੂ ਆਦਿ । 4. ਬਾਰਾਂ । 5. ਸੁੰਦਰ, ਸ਼ੋਭਾ ਵਾਲੀ । 6. ਭੋਗੀ । 7. ਦਿਨ ਰਾਤ, ਸਦਾ । 8. ਰਸ ਮਾਣਨਾ । 9. ਬਾਰਾਂਮਾਹਾਂ । 10. ਮਿਣਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ । 11. ਸੋਚ ਤੋਂ ਪਰੇ । 12. ਵਿਸ਼ਾਲ । 13. ਵਿਖਾਖਿਆ ਸਹਿਤ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ । 14. ਸ਼ਰਾਧ । 15. ਵਿਤਸਵ । 16. ਪਵਿੱਤਰ । 17. 18. ਆਖਿਆ, ਉਚਾਰਿਆ । 19. ਵਰ੍ਹੇ ਸਾਲ 20. ਮੈਂ ।

ਅਬ ਮੈ ਚਲੋ ਪਰਮ ਨਿਜ ਧਾਮ ।
ਪੂਰਨ ਭਏ ਜਗਤ ਸਭ ਕਾਮ ।
ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿਮਾਨ¹ ਜਗ ਮਿਥਿਆ ਰੂਪ ।
ਅਮਰ ਅਜਰ² ਹਰਿ-ਭਗਤ ਅਨੂਪ³ । ੩ ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜੀ ਕੋ ਚਿਤਵਨ⁴ ਕੀਨਾ ।
ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਤਹਾ ਪਰਖ ਪ੍ਰਬੀਨਾ⁵ ।
ਆਇ ਚਰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਰੇ
ਲੀਏ ਅੰਕ⁶ ਲਗਾਇ ਪ੍ਰੇਮ ਹੀਏ⁷ ਭਰੇ । ੪ ।

ਪੁਨ⁸ ਦਿਆਲ ਸਭ ਸਖਾ⁹ ਬੁਲਾਏ ।
ਇਹ ਬਿਧ ਸਭ ਦੋੜੇ ਆਏ ।
ਬੁਢਾ¹⁰ ਭਗੀਰਥ¹¹ ਅਉਰ ਸਧਾਰਨ¹² ।
ਆਏ ਬਲਵੰਤ¹³ ਭਜਨ ਸੁਖ ਕਾਰਨ । ੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬਾਲਾ¹⁴ ਸੰਧੂ¹⁵ ਅਉਰ ਸਭ ਜੇਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਿਆਲ ।
ਸੁਨ ਪਰਮਧਾਮ ਬਾਬਾ ਚਲੈ ਸਭ ਆਏ ਤਤਕਾਲ¹⁶ । ੬ ।

ਚੌਪਈ

ਤਬ ਬਾਬਾ ਜੀ ਇਹ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ¹⁷ ।
ਤੁਮ ਸੇਵਕ ਮੇਰੇ ਸਖਾ ਪੁਰਾਨਾ ।
ਮਮ¹⁸ ਨਿਜ ਉਪਦੇਸ ਦਿੜੇ¹⁹ ਜੇ ਕੋਇ ।
ਤਾਹ²⁰ ਸਦਾ ਮਮ ਦਰਸਨ ਹੋਇ । ੭ ।

ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਜਾਨੋ ।
ਯਾ²¹ ਮੁ²¹ ਭੇਦ ਨ ਰੰਚਕ²² ਆਨੋ²³ ।
ਜੋ ਭੇਦ ਬੁਝੇ²⁴ ਤਿਨ ਦਰਸਨ ਠਾਹ ।
ਜਿਹ ਭੇਦੁ²⁵ ਨਹੀ, ਸਦ ਦਰਸਨ ਪਾਇ । ੮ ।

1. ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾ ਹੈ । 2. ਜੋ ਵਸਤੂ ਜਰੀ ਨਾ ਜਾਵੇ । 3. ਬੇਮਿਸਾਲ । 4. ਯਾਦ । 5. ਚਤੁਰ, ਦਾਨਾ ।
6. ਸ਼ਰੀਰ । 7. ਹਿਰਦਾ । 8. ਫੇਰ । 9. ਸਾਥੀ । 10. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 1. ਪੰਨਾ 282 । 11. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 6;
ਪੰਨਾ 252 । 12. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: ੪ ਪੰਨਾ 282 । 13. ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਇਕ ਰਬਾਬੀ । 14. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 2,
ਪੰਨਾ 282 । 15. ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਦਾ ਗੋਤ । 16. ਫੋਰਨ । 17. ਕਿਹਾ । 18. ਮੇਰਾ । 19. ਪੱਕਾ ਕਰੇ ।
ਉਸ ਨੂੰ । 20. ਇਸ ਵਿੱਚ । 21. ਜ਼ਰਾ ਭਰ । 22. ਲਿਆਓ (ਆਨਯਨ ਤੋ) । 23. ਸਮਝੇ । 24. ਫਰਕ ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਬੁਲਾਏ ।
 ਮਮ ਚਿਤਵਨ ਕਰੀ ਭਲੇ ਤੁਮ ਆਏ ।
 ਮੈ ਨਿਸ਼-ਸਰੂਪ ਅਪਨਾ ਤੁਮ ਜਾਨਾ ।
 ਅਬ ਲੀਨ¹ ਹੋਵੋ¹ ਮੈ ਪਦ² ਨਿਰਬਾਨਾ² । ੯ ।
 ਹਰਿ ਕਾ ਪੰਥ ਗੁਰਮੁਖ ਜਗ ਕਰਨਾ ।
 ਦੇ ਨਾਮ-ਮੰਤ੍ਰ ਤੁਮ ਜਗਤ ਉਧਰਨਾ³ ।
 ਜੋ ਦੀਸੇ ਸੋ ਸਗਲ ਬਿਨਾਸੀ⁴ ।
 ਮਮ⁵ ਸਰੂਪ ਸਦ ਤੁਮ ਅਬਿਨਾਸੀ⁶ । ੧੦ ।

ਸੋਰਠਾ

ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਸੋ ਐਸੇ ਕਹੀ ।
 ਤੁਮ ਮਮ ਹਿਰਦੇ ਅਧਾਰ ਤੁਮ ਸਰਬਗ⁷ ਪੂਰਨ ਸਕਲ । ੧੧ ।

ਚੌਪਈ

ਬਲਵੰਤ ਰਬਾਬੀ ਤੁਮ ਸੰਗ ਜਾਵੈ ।
 ਸਮੇ ਸਮੇ ਹਰਿ ਭਜਨ ਸੁਨਾਵੈ ।
 ਇਸ ਪਰ ਦਇਆਵੰਤ⁸ ਸਦ ਰਹੀਐ ।
 ਦਾਤਨ ਮੋ ਜਿਮ⁹ ਜੀਭ ਰਖਈਐ । ੧੨ ।
 ਮੈ ਬਿਦਾ ਕਰੋ ਖਡੂਰ ਅਬ ਜਾਵੈ ।
 ਪਰਮਾਨੰਦ ਪਦ ਸਹਜ ਸਮਵੈ ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਗਏ ਖਡੂਰ ।
 ਜਾ ਕੇ ਨਾਹੀ ਨਿਕਟ ਅਉ ਦੂਰ । ੧੩ ।
 ਤਬ ਬੁਢੇ¹⁰ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਲੀਓ ਬੁਲਾਇ ।
 ਮਾਗੋ, ਦੇਉ ਜੁ ਤੁਮ ਮਨ ਚਾਹ ।
 ਬੁਢੇ ਬਿਚਾਰ ਮਨ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ ।
 ਦੇਹ ਜੀਵਤ¹¹ ਲੋ¹¹ ਦਰਸਨ ਕਰੀ । ੧੪ ।
 ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ਬੋਲੇ ਬਰ¹² ਬਾਨੀ ।
 ਜਹਾਂ ਮੈ ਬਸੋ ਤੂੰ ਲੇਹੁ ਪਛਾਨੀ ।
 ਨੈਨਨ¹³ ਜਲੁ ਬੁਢੇ¹⁴ ਕੇ ਚਲਾ ।
 ਹਾਥ ਜੋੜ ਸਨਮੁਖ¹⁵ ਭਯੋ¹⁶ ਖੜਾ ॥ ੧੫ ॥

1. ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ, ਸ਼ਰੀਰ ਤਿਆਗਦਾ ਹਾਂ । 2. ਤੁਰੀਆਪਦ । 3. ਉਧਾਰ ਕਰਨਾ ।
 4. ਨਾਸ਼ਵਾਨ । 5. ਮਰਾ । 6. ਸਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ । 7. ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਣਨ ਵਾਲਾ । 8. ਦਿਆਲੂ । 9. ਜਿਵੇਂ ।
 10. ਵੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 1, ਪੰਨਾ 282 11. ਜਿੰਦਗੀ ਭਰ ਤਕ । 12. ਉੱਤਮ । 13. ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ । 14. ਵੇਖੋ ਨੋਟ
 ਨੰ: 1, ਪੰਨਾ 282 । 15. ਸਾਹਮਣੇ । 16. ਹੋ ਗਿਆ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਾਧਾਰਨ¹ ਸੇਵਾ ਕਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ।
ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਕੀ ਦਿਆ ਸੋ ਪੂਰਨ ਹੂਆ ਨੇਮ ॥ ੧੬ ॥

ਛੰਤ

ਤੂੰ ਸੁਨ ਸਾਧਾਰਨ ਮੀਤ ।
ਲੇਹ ਮਾਗ ਜਿਹ ਪਰ ਚੀਤ ।
ਮੈਂ ਦੇਉ ਤੁਮ ਤਤਕਾਲ² ।
ਹਉ ਭਯੋ ਤੁਮ ਪਰ ਦਿਆਲ ॥ ੧੭ ॥
ਲੀਨਾ ਸਧਾਰਨ ਜਾਨ ।
ਅਬ ਕਰੇ ਦਿਆਲ ਧਿਆਨ³ ।
ਭਇਓ ਮੋਹ ਮਤ ਮਲੀਨ ।
ਤੁਛ⁴ ਅਰਥ⁵ ਭਇਓ ਅਧੀਨ ॥ ੧੮ ॥
ਮੋਰੋ ਕੁੜਮ ਕੈਦ ਜੁ ਆਹ⁶ ।
ਕਰ ਦਇਆ ਛੁਡਾਵੋ ਤਾਹਿ ।
ਸੁਨ ਹਸੇ ਬਹੁਤ ਦਿਆਲ ।
ਕਿਆ ਮੰਗੇ ਖਾਮ-ਖਿਆਲ⁷ ।
ਫਿਰ ਕਰੀ ਬਿਨੇ ਬਿਸਾਲ ।
ਵਾ⁸ ਕੋ⁹ ਛੁਡਾਵੋ ਦਿਆਲ ॥ ੧੯ ॥
ਲੇਹੁ ਬਡੋ ਫਲੁ ਕਛੁ ਮੰਗ ।
ਜਾਂ ਤੇ ਪਰੇ ਤੂੰ ਪਾਰੰਗ¹⁰ ।
ਫਿਰ ਕੀਈ ਬਿਨੇ ਬਿਸਾਲ ।
ਵਾ ਕੋ ਛੁਡਾਵੋ ਦਿਆਲ ॥ ੨੦ ॥
ਮੈਂ ਅਵਰੁ ਕਛੁ ਨ ਲੇਹੁ ।
ਮੈਂ ਕੋ ਇਹੀ ਫਲੁ ਦੇਹੁ ।
ਤਬ ਕਹਿਓ ਬਚਨ ਦਿਆਲ ।
ਵਹ ਛੁਟਿਓ ਇਹ ਕਾਲ ॥ ੨੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤਬ ਬਾਬੇ ਜੀ ਜਾਨਿਆ ਇਹ ਮਤ ਮੋਹ-ਮਲੀਨ¹⁰ ।
ਮੈਂ ਇਨ ਕੋ ਛੁਡਨਾ ਨਹੀਂ ਇਨ ਮਮ¹¹ ਸੇਵਾ ਕੀਨ ॥ ੨੨ ॥

1. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 8, ਪੰਨਾ 282 । 2. ਫੌਰਨ, ਹੁਣੇ । 3. ਚਲਾਣਾ । 4. ਘਟੀਆ । 5. ਮਤਲਬ ।
6. ਹੈ । 7. ਕੱਚੇ ਵਿਚਾਰ ਵਾਲਾ । 8. ਉਸ ਨੂੰ । 9. ਪਾਰ, ਮੁਕਤ । 10. ਮੋਹ ਦੀ ਮੈਲ ਨਾਲ ਲਿਬੜੀ ਹੋਈ ।
11. ਮੇਰੀ ।

ਚੌਪਈ

ਪੁਨ ਬਾਬਾ ਜੀ ਭਏ ਦਿਆਲ ।
 ਸਾਧਾਰਨ ਬਰ ਦੀਓ ਬਿਸਾਲ¹ ।
 ਜਗਾ ਮੈ ਰਹ ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਪਾਵੋ ।
 ਅੰਤ ਕਾਲ ਮੁੜ ਮਾਹ ਸਮਾਵੋ ॥ ੨੩ ॥
 ਪੁਨ² ਭਾਗੀਰਥ³ ਕੋ ਪ੍ਰਭ ਕਹਾ ।
 ਮਾਂਗ ਲੇਹੁ ਜੋ ਤੁਮ ਮਨ ਚਹਾ ।
 ਹਾਥ ਜੋੜ ਤਿਨ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨ ।
 ਸਦਾ ਰਹੋ ਤੁਮ ਦਰਸਨ ਭੀਨ⁴ ॥ ੨੪ ॥
 ਤਾ ਸੋ ਬਾਬੇ ਬਚਨ ਬਖਾਨੋ⁵ ।
 ਮੇਰੋ ਸਰੂਪ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜਾਨੋ ।
 ਵਹ ਦਰਸਨ ਮੇਰੋ ਨਿਜ ਦਰਸਨ ।
 ਸਭ ਉਨ ਕੀ ਸੇਵ ਕਰੋ ਮਮ⁶ ਸਰਸਨ⁷ ॥ ੨੫ ॥
 ਤਬ ਲਖਮੀਦਾਸ⁸ ਸ੍ਰੀਚੰਦ⁹ ਬੁਲਾਏ ।
 ਪਿਤਾ ਪਰਮਾਨੁ ਕੀਓ ਨਹੀਂ ਆਏ ।
 ਚਾਦਰ ਓਢ ਦਿਆਲ ਤਬ ਲੀਆ ।
 ਨਿਜ ਪਰਮਧਾਮ¹⁰ ਕੋ ਧਿਆਨਾ¹¹ ਕੀਆ ॥ ੨੬ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਲਖਮੀਦਾਸ¹² ਸ੍ਰੀਚੰਦ¹³ ਜੀ ਸੁਨਿਓ ਪਿਆਨਾ¹⁴ ਦਿਆਲ ।
 ਤਾਤਕਾਲ¹⁵ ਤਿਹ ਆਇ ਕਰ ਕੀਨੋ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲ¹⁶ ॥ ੨੭ ॥

ਚੌਪਈ

ਹੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਹਮ ਨਹੀ ਜਾਨਾ ।
 ਪਿਤਾ ਜਾਨ ਮਾਨ¹⁷ ਮਨ ਠਾਨਾ ।
 ਹਮ ਸੋ ਬਚਨ ਏਕ ਨਹੀ ਕੀਨਾ ।
 ਕਛੂ ਮਨੋਰਥ ਮਾਂਗ ਨ ਲੀਨਾ ॥ ੨੮ ॥
 ਅਬ ਦਿਆਲ ਹੋਇ ਦੁਇ ਬਾਤ ਕਰੀਜੈ ।
 ਉਠ ਬੈਠ ਦਰਸਨ ਹਮ ਦੀਜੈ ।
 ਜਗਿਓ ਪ੍ਰੇਮ ਬਾਬਾ ਉਠ ਬੈਠੇ ।
 ਭਇਓ ਅਨੰਦ ਦੂਖ ਸਭ ਐਠੇ¹⁸ ॥ ੨੯ ॥

1. ਵੱਡਾ, ਮਹਾਨ । 2. ਫੇਰ । 3. ਦੇਖੋ ਨੋਟ ਨੰ: 11, ਪੰਨਾ 302 । 4. ਰੀਝ । 5. ਕਿਹਾ । 6. ਮੈਨੂੰ ।
 7. ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ । 8. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ । 9. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ ।
 10. ਵੈਕੁੰਠ । 11. ਢਲਾਣਾ । 12. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸੁਪੁਤ੍ਰ । 13. ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ
 ਸੁਪੁਤ੍ਰ । 14. ਢਲਾਣਾ । 15. ਫੇਰਨ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ । 16. ਵਿਸ਼ਾਲ, ਬਹੁਤ । 17. ਰੋਸਾ, ਰੰਜ । 18. ਮਰੇਝੇ ਥਾਂ ।

ਤਬ ਬੋਲੇ ਦਿਆਲ ਪੁਤ੍ਰ ਕਛੁ ਕਹੋ ।
 ਜੋ ਕੁਛ ਮਾਗੋ ਸੇ ਤੁਮ ਲਹੋ ।
 ਲਖਮੀਦਾਸ ਜੀ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨੀ ।
 ਤੁਮ ਗੁਰਆਈ ਗੁਰੂ ਅੰਗਤ ਦੀਨੀ ॥ ੩੦ ॥
 ਜੋ ਤੁਮ ਕੀਏ ਕਾਰਜ ਸਭ ਭਲੇ ।
 ਹਮਰੋ ਕਾਜ ਜਗਤ ਕਿਮ ਚਲੇ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਯਹ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ¹ ।
 ਤੁਮ ਮਮ² ਸੁਤ³ ਸਭਹੂੰ ਜਗ ਜਾਨਾ ॥ ੩੧ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਤੁਮ ਤੋ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਨੇ ਸਗਲ ਜਹਾਨ ।
 ਜੋ ਮੇਰਾ ਜਗ ਮੋ ਹੈ ਕੋਊ ਤੁਮ ਕੋ ਲੇਵੇ ਮਾਨ ॥ ੩੨ ॥

ਚੌਪਈ

ਅਬ ਮੈ ਹੋਓ⁴ ਅੰਤਰਿ ਧਿਆਨ ।
 ਤਬ ਸ੍ਰੀਚੰਦ⁵ ਜੀ ਬਿਨੇ⁶ ਬਿਖਾਨ⁶ ।
 ਨੈਨਨ⁷ ਜਲ ਸਰਵਤ⁸ ਤੇ ਇਮ ਕਹਿਓ ।
 ਹਮ ਸਦ ਹੀ ਦਰਸ ਤੁਮਾਰਾ ਚਹਿਓ ॥ ੩੩ ॥
 ਪੁਨ ਦਿਆਲ ਯਹ ਕਹਿਓ ਬਖਾਨ ।
 ਤੁਮਰੋ ਪ੍ਰੇਮ ਲੀਆ ਮੈ ਮਾਨ ।
 ਤਬ ਤੁਮ ਚਾਰ ਜੁਗ ਮੁਖ ਕਹਤੇ ।
 ਮਾਨ ਪ੍ਰੇਮ ਹਮ ਬੈਠੈ ਰਹਤੇ ॥ ੩੪ ॥
 ਤਬ ਸਭਹਨ ਮਿਲ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਾ ।
 ਹੋ ਪ੍ਰਭ ਦਿਆਲ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਬੀਨਾ⁹ ।
 ਕਰਮ ਧਰਮ ਜਗ ਕਾ ਆਚਰਨ ।
 ਜਿਉ ਬਚਨ ਹੋਇ ਤੈਸੇ ਹੀ ਕਰਨ ॥ ੩੪ ॥

ਦੋਹਰਾ

ਹੋਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਤਗੁਰ ਕਹਿਓ ਸੁਨੋ ਪੁਤ੍ਰ ਸਿਖ ਮਮ¹⁰ ਸੋਇ ।
 ਕਰਮ ਧਰਮ ਬਿਰਹਾਰ ਜਗ ਹਰਿ ਭਗਤ ਸਮਾਨ ਨ ਕੋਇ ॥ ੩੬ ॥

1. ਕਿਹਾ, ਆਖਿਆ । 2. ਮੇਰੇ । 3. ਪੁਤ੍ਰ । 4. ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ । 5. ਗੁਰੂ (ਨਾਨਕ ਦੇਵ) ਜੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁਤਰ ।
 6. ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ । 7. ਅੱਖਾਂ । 8. ਰਸਦਾ ਹੈ । 9. ਚਤਰ । 10. ਮੇਰਾ ।

ਇਸ ਪਰਥਾਇ ਬਾਬੇ ਜੀ ਸਬਦ ਉਚਾਰ ਕੀਆ :—

ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧

ਦੀਵਾ ਮੇਰਾ ਏਕ ਨਾਮੁ ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਪਾਇਆ ਤੇਲ ॥

ਉਨਿ¹ ਚਾਨਣਿ ਓਹੁ ਸੋਖਿਆ ਚੂਕ ਜਮ ਸਿਉ ਮੇਲੁ ॥ ੧ ॥

ਲੋਕਾ ਮਤ ਕੋ ਫਕੜਿ² ਪਾਇ ॥

ਲਖ ਮੜਿਆ³ ਕਰਿ ਏਕਠੇ ਏਕ ਰਤੀਲੇ ਭਾਹਿ⁴ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਪਿੰਡੁ⁵ ਪਤਲਿ⁶ ਮੇਰੀ ਕੇਸਉ⁷ ਕਿਰਿਆ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰੁ ॥

ਐਥੈ ਓਥੇ ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਏਹੁ ਮੇਰਾ ਆਧਾਰੁ⁸ ॥ ੨ ॥

ਗੰਗਾ⁹ ਬਨਾਰਸਿ¹⁰ ਸਿਫਤਿ ਤੁਮਾਰੀ ਨਾਵੈ ਆਤਮਰਾਉ¹¹ ।

ਸਚਾ ਨਾਵਣੁ ਤਾਂ ਥੀਐ¹² ਜਾਂ ਅਹਿਨਿਸ¹³ ਲਾਗੈ ਭਾਉ¹⁴ ॥ ੩ ॥

ਇਕ ਲੋਕੀ¹⁵ ਹੋਰੁ ਛਮਿਛਰੀ¹⁶ ਬ੍ਰਾਹਮਣੁ ਵਟਿ ਪਿੰਡੁ ਪਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਪਿੰਡੁ ਬਖਸੀਸ ਕਾ ਕਥਹੂੰ ਨਿਖੂਟਸਿ¹⁷ ਨਾਹਿ ॥ ੪ ॥ ੨ ॥ ੩੨ ॥

ਤਿਸ ਕਾ ਪਰਮਾਰਥ :—

ਬਾਬੇ ਜੀ ਬਚਨੁ ਕੀਆ ਹੇ ਭਾਈ, ਦੀਵਾ ਧਾਰਨਾ ਮੇਰਾ ਇਕ ਨਾਮੁ ਹੈ, ਸਭ ਦੁਖ ਉਸ ਮੋ ਤੇਲੁ ਹੈ । ਦੁਖ ਤੇਲ ਕੋ ਸੋਖ ਕਰ ਸਦਾ ਉਜਿਆਰਾ ਹੈ । ਐਸੇ ਚਾਂਦਨ ਮੋ ਜਮ ਸੋ ਮੇਲੁ ਨਾਹੀ । ਹੇ ਭਾਈ ਤੁਸਾ ਕੋਈ ਫਕੜੁ ਨਾਹੀ ਪਾਵਨਾ । ਜੈਸੇ ਲਖ ਮੜੈ¹⁸ ਤਨਕ¹⁹ ਆਗ ਸੋ ਭਸਮ ਹੋਤੇ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਸਰਬ ਕਰਮ ਨ ਮ ਕਰ ਨਾਸ ਭਏ ਹੈ । ਪਿੰਡ ਅਰੁ ਪਤਲ ਮੇਰਾ ਕੇਸਵ ਹੈ । ਅਰੁ ਕਿਰਿਆ ਮੇਰੀ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾਰ ਹੈ । ਇਸ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਆਗੈ ਪਾਛੈ ਮੇਰਾ ਅਧਾਰੁ ਹੈ । ਗੰਗਾ ਅਰੁ ਬਨਾਰਸ ਮੇਰੀ ਉਸਤਤ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਹੈ । ਸਚ ਇਸਨਾਨੁ ਤਬ ਹੋਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਦਾ ਪਰਮੇਸਰ ਸੋ ਪ੍ਰੇਮ ਲਗੇ । ਇਕ ਲੋਕੀ ਕਹੀਐ ਮਿਟੀ ਕਾ ਕੁਜਾ ਅਰੁ ਛਮਛਰੀ ਕਹੀ ਪਿੰਡ ਕੇ ਆਟੇ* ਕਾ ਠਿਕਰਾ ਤਿਸ ਮੇ । ਸੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਪਿੰਡ ਕਹਾਵਤੇ ਹੈ ਜੋ ਪਰਮੇਸਰ ਕੀ ਕਿਰਪਾ ਕਾ ਪਿੰਡ ਪਰਾਪਤ ਹੋਇ

1. ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਦੀਵਾ । 2. ਫੇਕੜ ਵਿੱਚ, ਆਸਾਰ ਕਰਮ ਵਿਚ । 3. (ਲਕੜਾਂ ਦੇ) ਢੇਰ । 4. ਅੱਗ । 5. ਚੋਲਾਂ ਦਾ ਪਿੰਨਾ । 6. ਪਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਲੀ । 7. ਵਾਹਿਗੁਰੂ । 8. ਆਸਰਾ । 9. ਭਾਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿਧ ਨਦੀ ਜੋ ਹਿੰਦੂ-ਮਤ ਵਿਚ ਅਤਿ ਪਵਿਤ੍ਰ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ । ਇਹ ਗੋਮੁਖ ਚਸ਼ਮੇ ਤੋਂ, ਜੋ ਹਰਿਦੁਆਰ ਤੋਂ 180 ਮੀਲ ਉੱਪਰ ਹੈ, ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ । ਇਹ ਹਰਿਦੁਆਰ ਪਾਸ ਮਦਾਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ । ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੋਈ ਸੰਦਰਬਨ ਦਾ ਡੇਲਟਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਜਾ ਗਿਰਦੀ ਹੈ । 10. ਗੰਗਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ (ਉੱਤਰ-ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ) ਇਕ ਉਘਾ ਸ਼ਹਿਰ । ਇਹ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਿਧ ਤੀਰਥ ਹੈ । ਅਜ ਕਲ ਇਸ ਦਾ ਨਾਂ ਵਾਰਾਨਾਸੀ ਹੈ । 11. ਭਾਵ ਮੇਰਾ ਮਨ । 12. ਹੋਵੇ । 13. ਦਿਨ ਰਾਤ । 14. ਪਿਆਰ । 15. ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ । 16. ਪਿਰਿਥਵੀ ਤੇ ਭਉਣ ਵਾਲਾ ਮਿਤਰ । 17. ਮਕਣਾ, ਘਟਣਾ । 18. (ਲਕੜਾਂ ਦੇ) ਢੇਰ । 19. ਭੋਰਾ ਕੁ । *ਪਾਠੰਤਰ ਆਏ ।

ਕਦੇ ਨਿਖੂਟੇ¹ ਨਾਹੀ । ਸਦਾ ਹੀ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਇ । ਹੇ ਮੇਰੇ ਪੁਤ੍ਰ ਮਿਤ੍ਰ ਸਖਾ ਮੇਰਾ ਪਿਡ ਪਤਲ
ਇਸ ਜੁਗਤ ਕਰ ਸੁਧ ਭਇਆ । ਤੁਮ ਕਛੂ ਫਕੜੁ² ਨਾਹੀ ਕਰਨਾ ।

ਚੌਪਈ

ਜਬ ਇਹ ਬਚਨ ਬਾਬੇ ਜੀ ਕਹੇ ।
ਸਗਲੇ ਸੁਨ ਬਿਸਮਾਦ³ ਹੋਇ ਰਹੇ ।
ਪੁਨਿ⁴ ਜੋੜਿ ਹਾਥ ਚਰਨਨ⁵ ਪਰ ਗਿਰੇ ।
ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਮਾ ਲਖੀ⁶ ਨ ਪਰੇ । ੩੭ ।
ਤਬ ਦਿਆਲ ਆਸਨ ਦਿੜ ਕੀਆ ।
ਚਾਦਰ ਓਢ ਸਰੀਰ ਪਰ ਲੀਆ ।
ਨਿਜ ਪਦ⁷ ਨਿਰਬਾਨ⁷ ਲੀਨ⁸ ਪ੍ਰਭ ਭਏ⁸ ।
ਨਹੀ ਕਹੂੰ ਆਏ ਨਹੀ ਕਹੂੰ ਗਏ । ੩੮ ।

ਦੋਹਰਾ

ਸਤਿਗੁਰ ਨਰ ਕੋ ਰੂਪ ਤਜਿ ਭਏ ਦਿਆਲ ਨਿਰਬਾਨ⁹ ।
ਨਾਮ ਰੂਪ ਗੁਣ ਤਨ ਤਜਾ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਾਨ । ੩੯ ।

ਚੌਪਈ

ਜਿਉ ਧਰਤੀ ਜਲ ਮਿਲ ਹੋਇ ਇਕ ਰੂਪ ।
ਜਲ ਮਿਲ ਅਗਨਿ ਹੋਤ ਹੈ ਗੁਪ¹⁰ ।
ਅਗਨ ਪਵਨ ਮਿਲ ਹੋਤ ਨਿਰਬਾਨ ।
ਪਵਨ ਅਕਾਸ ਮਿਲ ਏਕ ਸਮਾਨ । ੪੦ ।

ਦੋਹਰਾ

ਅਕਾਸ ਲੀਨ ਹੋਇ ਸਬਦੁ ਮੋ ਸਬਦੁ ਬ੍ਰਹਮ ਮਿਲ ਏਕ ।
ਤੈਸੇ ਲੀਲਾ ਪ੍ਰਭ ਕਰੀ ਬੂਝੇ ਸਤ ਬਿਬੇਕ¹¹ । ੪੧ ।
ਸਭ ਲੋਗਨ¹² ਯਹ ਚਰਿਤ੍ਰ ਜਬ ਦੇਖਾ ।
ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਬਾਬਾ ਕਰ ਲੇਖਾ ।
ਸੁਚ ਪਵਿਤ੍ਰ ਬਿਬਾਨ¹³ ਤਬ ਕਰਾ ।
ਨਿਰਮਲ ਸਰੀਰ ਤਾ ਉਪਰਿ ਧਰਾ । ੪੨ ।
ਉਜਲ ਬਸਤ੍ਰ ਉਪਰ ਓਢਾਏ ।
ਕਰਤੇ ਭਜਨ ਨਦੀ ਪਰ ਆਏ ।
ਚੰਦਨ ਚਿਤਾ ਪੁਨ¹⁴ ਬਨੀ ਸਵਾਰ ।
ਪਾਵਨ ਸਰੀਰ ਧਰ ਕੀਓ¹⁵ ਸਿਸਕਾਰ¹⁵ । ੪੩ ।

1. ਮੁਕਣਾ, ਘਟਣਾ । 2. ਚੈਰਾਨ । 3. ਫੇਰ । 4. ਪੈਰ । 5. ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਜਾ
ਸਕਦੀ । 6. ਤੁਰੀਆ ਪਦ । 7. ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਸਮਾ ਗਏ । 8. ਤੁਰੀਆ ਪਦ । 9. ਗੁਪਤ । 10. ਵਿਚਾਰ ।
11. ਲੋਕਾਂ ਨੇ । 12. ਮੇਏ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਬਿਰਧ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਵਾਜੇ ਗਾਜੇ ਅਤੇ ਸਜ ਧਜ ਨਾਲ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਅਰਥੀ ।
13. ਫੇਰ । 14. ਅਗਨੀ-ਭੇਟ ਕੀਤਾ ।

ਜੇ ਜੇ ਕਾਰ ਜਗਤ ਸਭ ਭਇਆ ।
 ਦੇਵ-ਲੋਕ¹ ਮੰਗਲ² ਸਭ ਕੀਆ ।
 ਧੰਨੁ ਧੰਨ ਪ੍ਰਭ ਸਤਗੁਰ ਦਿਆਲ ।
 ਸਗਲ³ ਜਗਤ ਜਿਨ ਕੀਆ ਨਿਹਾਲ । ੪੪ ।

ਦੋਹਰਾ

ਯਹ ਚਲਤ ਸਮਾਵਨ⁴ ਦਿਆਲ ਕਾ ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਕਰ ਪ੍ਰੇਮ ।
 ਸਿਖੀ ਪਦ ਤਾ ਕੋ ਮਿਲੈ ਪਾਵੈ ਆਨੰਦ ਖੇਮ । ੪੫ ।

ਦੋਹਰਾ

ਬੇਦੀ⁴ ਕੁਲ⁵ ਕਾਲੂ ਪਿਤਾ ਮਾਤਾ ਤਿਪਰੋ ਤਾਸ ।
 ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਘੁਮੀ ਪਤੈ ਸੁਤ ਸ੍ਰੀਚੰਦ ਲਖਮੀ ਦਾਸ । ੪੬ ।

ਸੰਮਤ ੧੫੯੬, ਅਸੂ ਸੁਦੀ ਦਸਮੀ ੧੦,

ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸਮਾਣੇ । ੧੦ ਬਰਖ ੪ ਮਾਸ ੨੨ ਦਿਨ ਗੁਰਆਈ
 ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਰਖਿਆ ।

ਸਾਖੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ—੬੫

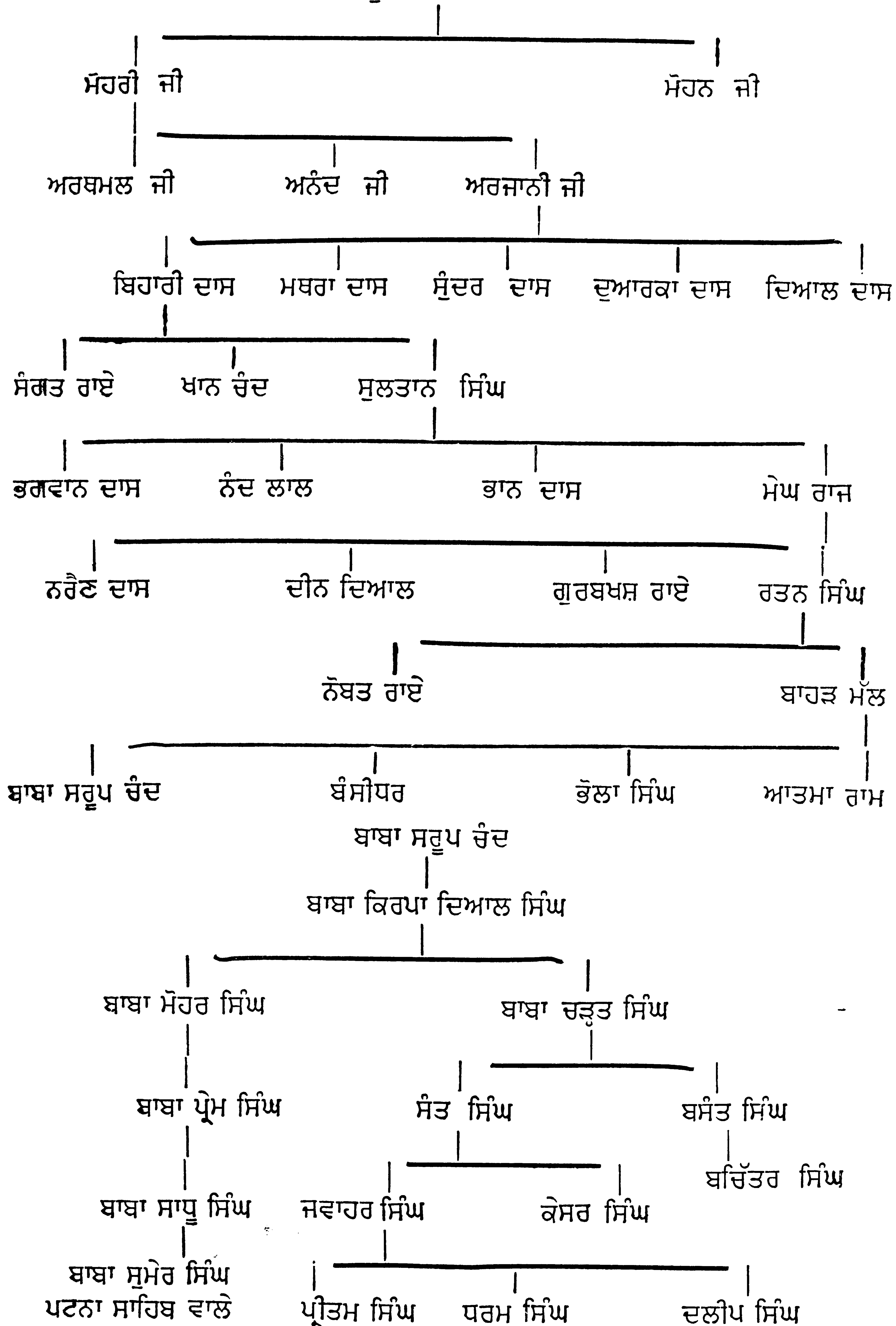
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਗੁਰੂ ਮੁਖ ਕਰੋ ਉਚਾਰ ।
 ਹੋਇ ਦਿਆਲ ਕਰ ਲਏ ਉਧਾਰ ।

ਰ। 6. ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ
 ਗੁਪਤ। 11. ਵਿਚ
 ਲ ਕੱਢੀ ਹੋਈ ਅਰਥੀ

1. ਸੁਰਗ। 2. ਖਸ਼ੀ। 3. ਸਾਰਾ। 4. ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣਾ। 5. ਫਤੀ ਜਾਤਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ
 ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। 6. ਵੰਸ਼।

ਬੰਸਾਵਲੀ ਬਾਬਾ ਸਰੂਪ ਚੰਦ ਭਲਾ

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ

ਦਿਆਲ

ਮੇਘ ਰਾਜ

ਰਤਨ ਸਿੰਘ

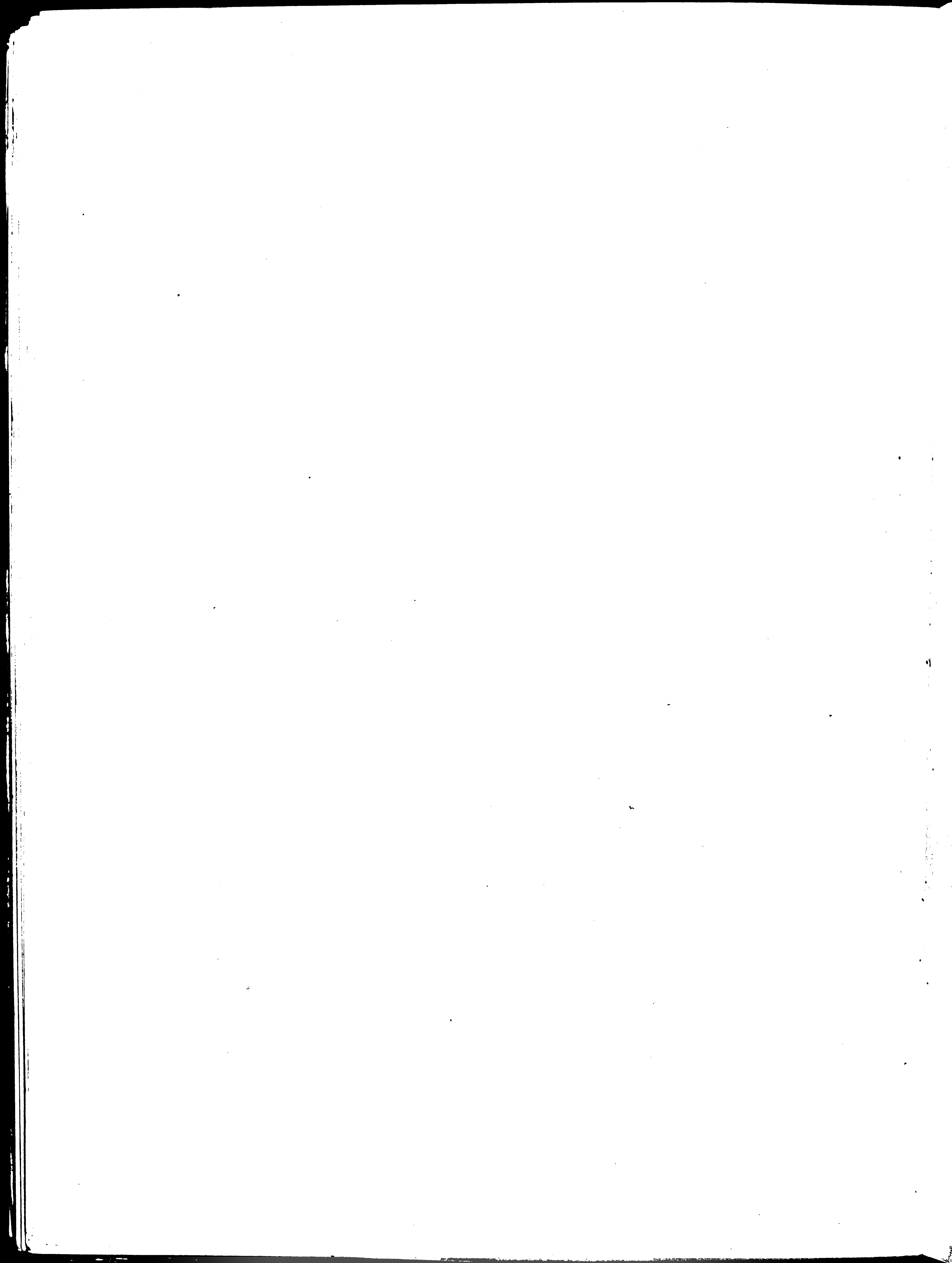
ਬਾਹਰ ਦੇ

ਆਤਮਾ ਰਾਜ

ਤ ਸਿੰਘ

ਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

B-3251

ਸਾਡੀਆਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਪੁਸਤਕਾਂ

ਭਾਈ ਜੋਧ ਸਿੰਘ

ਗਾਸਪਲ ਆਫ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

(ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ)

ਸੰਪਾਦਕ : ਡਾ: ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਰਚਨਾਵਲੀ

(ਹਿੰਦੀ)

ਡਾ: ਕਾਲਾ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸ਼ਬਦ ਰਤਨਾਕਰ

ਸੰਪਾਦਤ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ

ਸੰਪਾਦਤ

ਗੋਸ਼ਟੀਆਂ

ਰਾਜਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

(ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ)

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਾਰਤਾ, ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਦੂਜਾ

ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਵਾਰਤਾ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ

(ਹਿੰਦੀ)

ਸਟੋਰੀ ਆਫ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਭਾਗ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਦੂਜਾ

(ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ)

ਐਪਨਾਬਾਦੀ

ਮੁਸਦਸ ਦਰ ਮਦਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ

(ਉਰਦੂ)

ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬ, ਪਟਿਆਲਾ